

MAGYAR
KÖNYVSZEMLE.

A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRÁNAK

K Ö Z L Ö N Y E.

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

KOLLÁNYI FERENCZ.

ÚJ FOLYAM XV. KÖTET.

1907-IKI ÉVFOLYAM.

BUDAPEST
KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRA
1907.

Thurg. l.
392 m

11A
XV. KÖTET, 1. FÜZET.

13592
ÚJ FOLYAM.

1907. JANUÁR—MÁRCZIUS.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE.

A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRÁNAK

KÖZLÖNYE.

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

KOLLÁNYI FERENCZ.

1907. ÉVI FOLYAM.

— I. FÜZET. —

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRA.

1907.

TARTALOM.

	Lap
Szőnyi I. László. XIV. századbéli papiros-okleveleink vízjegyei. (Első közlemény.)	1
Dr. Gulyás Pál. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi orsz. könyvtárában lévő Aldinák leíró jegyzéke. (Első közlemény, 3 szöveggéppel.)...	17
Vidéki könyvtáraink 1905-ben	34
Tárca. Évnegyedes jelentés a M. N. Múzeum Széchényi orsz. könyvtárának állapotáról az 1906. év utolsó negyedében	63
Szakirodalom. A budapesti kir. magy. tudományegyetemi könyvtár olvasótermének címjegyzéke. Ism. <i>Dr. Gulyás Pál.</i> — Ferguson John : Bibliotheca Chemicha. Ism. — <i>sp.</i> — Magyar nyomdászok évkönyve. XII. évf. Ism. I. — Bulletin de l'Association des Bibliothécaires français. Ism. <i>Figyelő.</i> — Bibliographisches Repertorium. II. Ism. Σ. — Havi könyvészet. 1907-iki 1. sz. Ism. — <i>s —l.</i> — Bodleian library Staff-calendar. Ism. — <i>u —á.</i> — Külföldi folyóiratok szemléje : Deutsche Literaturzeitung. XXVII. 40. 41. 42. 43. 45. 47. 48. 49. 50. 51/52. La bibliofilia. VIII. 7—8. 9. Le bibliographe moderne. X. 3—4. Mitteilungen des österr. Vereins für Bibliothekswesen. X. 3. Rivista delle biblioteche e degli archivi. XVII. 8—10. 11—12. The library journal. 31. köt. 10. 11. 12. Zeitschrift für Bücherfreunde. X. 7. 8. 9. Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXIII. 10. 11. 12.	68
Horváth Ignác. A magyar bibliografiai irodalom az 1906 év utolsó negyedében	86
Vegyes közlemények. A Pfeifer Ferdinánd-czég jubileuma. — Pár szó a Kanyaró cikkére. (<i>Zoványi Jenő.</i>) — Kéziratok árverése Lipcsében. (<i>Spectator.</i>) — A párisi Bibliothèque Nationale kéziratának hasonmásai. (<i>Bibliofil.</i>) — Egy eperjesi könyvfestő levele 1483-ból. (<i>Varjú Elemér.</i>) — Levéltárnoki utasítás a XVIII. század végéről. (<i>Cseh Vendel.</i>) — Kassai könyvkötők. (<i>Kemény Lajos.</i>)	87
Melléklet. A hazai nyomdák 1906-ban	1—17

TARTALOM.

1. ÉRTEKEZÉSEK. ÖNÁLLÓ KÖZLEMÉNYEK.

	Lap
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM Széchényi orsz. könyvtára az 1906. évben. (Három szövegképpel)	97
DR. GULYÁS PÁL. A M. N. Múzeum Széchényi orsz. könyvtárában lévő Aldinák leíró jegyzéke. (Négy közlemény, 7 szövegképpel) ...17,	149
... ..	241, 331
SZÖNYI I. LÁSZLÓ XIV. századbéli papiros-okleveleink vízjegyei. (Négy közlemény, 17 táblával)	1, 123, 217, 300
VARJU ELEMÉR. Jegyzetek a pécsi egyházmegyei könyvtárból. (Két hasonmással)	193
DR. VÉRTESY JENŐ. E. Kovács Gyula levelezése a M. N. Múzeum könyvtárában	289
VIDÉKI KÖNYVTÁRAINK 1905-ben	34
ZSÁK J. ADOLF. Szegedi Gergely, egy ismeretlen scriptor és miniator ...	145
ZSÁK J. ADOLF. Egy ismeretlen Vitéz-codex	207

2. TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉSEK a M. N. Múzeum könyvtárának állapotáról 1906 október 1-től 1907 szeptember 30-ig	63, 166, 257, 352
A BUDAPESTI M. KIR. TUD. EGYETEM KÖNYVTÁRA 1905-ben	260
AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM könyvtára 1906-ban	356
A MAGY. TUD. AKADÉMIA könyvtára 1906-ban	355

3. SZAKIRODALOM.

BARCZA IMRE. Szent Erzsébet irodalma. Ism. <i>dr. Gulyás Pál</i>	368
BASCHIN OTTÓ. Bibliotheca geographica. XII. évf. Ism. <i>dr. Gulyás Pál</i> ...	369
BECK C. Jahrbuch der Bücherpreise. I. Ism. <i>Bibliofil</i>	177
BODLEIAN library staff-calender. Ism. —u —á	78
BRITISH MUSEUM Reproductions from illuminated manuscripts. I.—II. Ism. —sp—	366
BROWN, I. D. A manual of practical bibliography. Ism. <i>dr. Gulyás Pál</i> ...	171
BULLETIN de l'association des bibliothécaires français. Ism. <i>Figyelő</i> ...	74
CALVI EMILIO: Bibliografia generali di Roma. I. Ism. <i>G. P.</i>	271

*

	Lap
COLLIJN I. Katalog der Inkunabeln des kgl. Universitäts-Bibliothek zu Uppsala. <i>Ism. I</i>	179
CZÍMJEGYZÉKE, A budapesti m. kir. tudományegyetemi könyvtár olvasó-termének —. <i>Ism. dr. Gulyás Pál</i>	68
ÉVKÖNYVE, Magyar Nyomdászok —. XXII. <i>Ism. I</i>	72
FERGUSON JOHN. Bibliotheca Chemica. <i>Ism. — sp. —</i>	70
GULYÁS PAUL. Les bibliothèques populaires de la Hongrie. <i>Ism. —z —n.</i>	364
HAVI KÖNYVÉSZET. <i>Ism. —s —l</i>	77
JELLINEK A. L. Internationale Bibliographie der Kunstwissenschaft. III. <i>Ism. dr. Gulyás Pál</i>	181
KUMLIK EMIL Pozsony sz. k. város közkönyvtárának címjegyzéke. <i>Ism. G. P.</i>	365
MÚZEUMI és könyvtári értesítő. <i>Ism. —sp—</i>	270
REPÉTORIUM, Bibliographisches. II köt. <i>Ism. Σ</i>	76
SAYAGE E. A. A manual of descriptif annotation for library catalogues. <i>Ism. dr. Gulyás Pál</i>	273
SZÜRY DÉNES. Száz év. Irodalom — nyelvfejlődés. <i>Ism. Σ</i>	363
KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE. 80, 182, 277,	372
HORVÁTH IGNÁCZ. A magyar bibliográfiai irodalom repertoriuma (1906 októbertől 1907 szeptemberig) 86, 187, 281,	375

4. VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

6 A Pfeifer Ferdinánd cég jubileuma	87
Pár szó a Kanyaró cikkére. (<i>Zoványi Jenő</i>)	—
2 Kéziratok árverezése Lipcsében (<i>Spectator</i>)	88
3 A párisi Bibliothèque Nationale kéziratának hasonmásai. (<i>Bibliothfil</i>) ...	90
Egy eperjesi könyvfestő levele 1483-ból (<i>Varju Elemér</i>)	91
Levéltárnoki utasítás a XVIII. sz. végéről. (<i>Cseh Vendel</i>)	93
Kassai könyvkötők. (<i>Kemény Lajos</i>)	95
Fejérpatak László könyvtárigazgató negyedszázados szolgálati jubileuma.	189
1 Aubrey Beardsley kiállítása (*)	—
A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének V. könyvtárnoki szaktanfolyama	190
Fejérpatak László udvari — tanácsos.	283
A Széchenyi orsz. könyvtár tisztviselői tanulmányúton	—
A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Szövetsége 1907. évi közgyűlése ...	—
Az ötödik könyvtárnoki szaktanfolyam lefolyásáról	284
A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének újjáalakulása ...	285
Szinielőadás a börtönügy javítására. (<i>V. J.</i>)	—
Adatok a keresdi nyomda történetéhez. (<i>Dr. Lukinich I.</i>)	287
7 A Ráth Mór könyvkereskedő cég jubileuma	—
Felhívás a Magyar Könyvszemle olvasóihoz (<i>Dr. Gulyás Pál</i>)	376
Argirus királyfi széphistóriájának múzeumi csonka példányáról (<i>Ferencki Sári</i>)	—

	Lap
Pápai intézkedés a XVI. sz.-ban a kéziratok szétrombolása ellen. (γ) ...	378
A könyvek fertőtlenítése. ($G-s$) ...	—
A párisi Nemzeti Könyvtár új kéziratai. (Σ) ...	379
Egy eperjesi polgár könyvtára a XVII. században. (<i>Dr. I. B.</i>) ...	380
Egy református pap könyvtára a XVII. században (<i>Zoványi Jenő</i>) ...	381

*

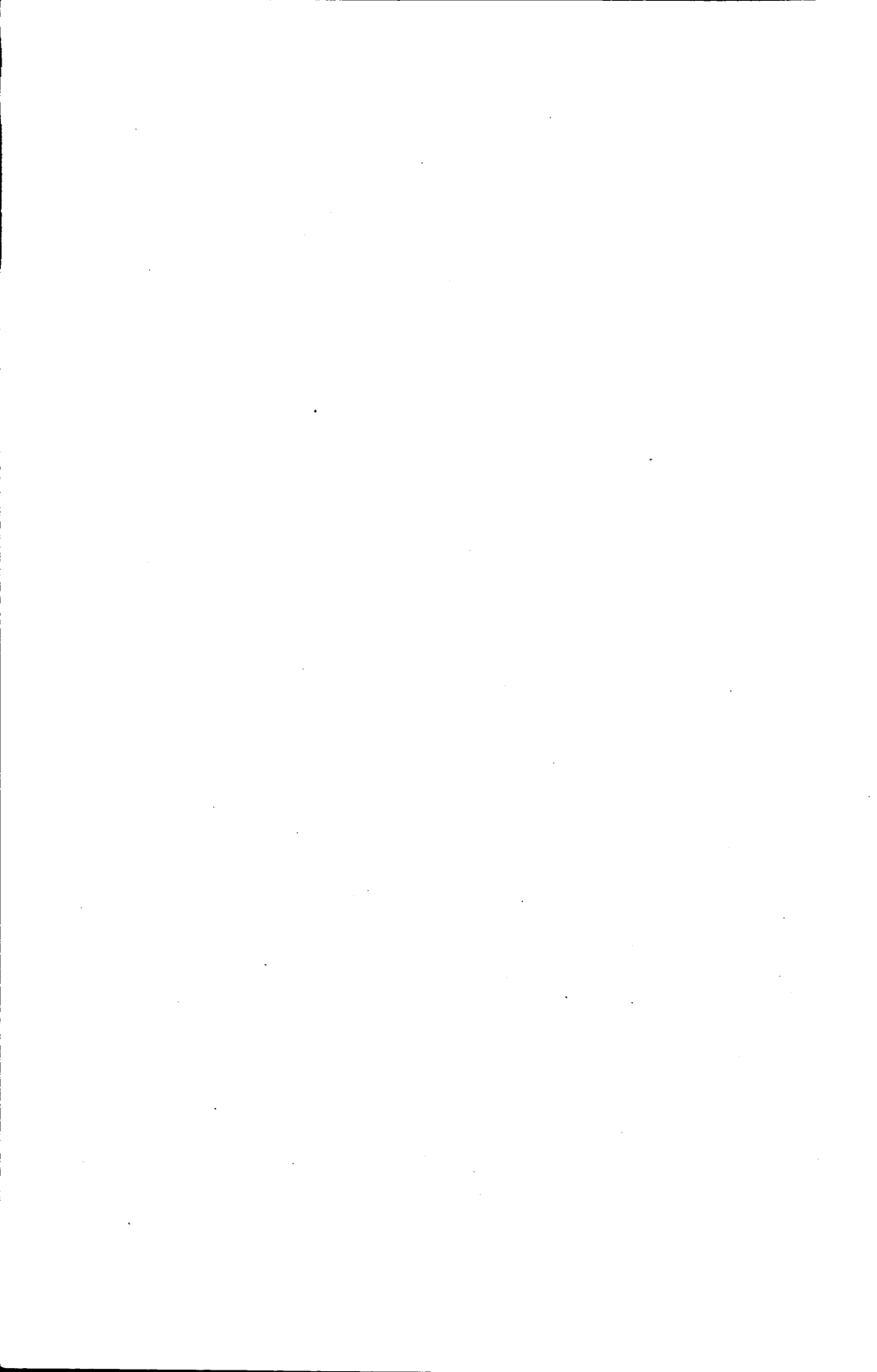
<i>Változások a magyarországi nyomdáknál 1907. jan. 1-től november</i>	
30-ig ...	192, 288, 884

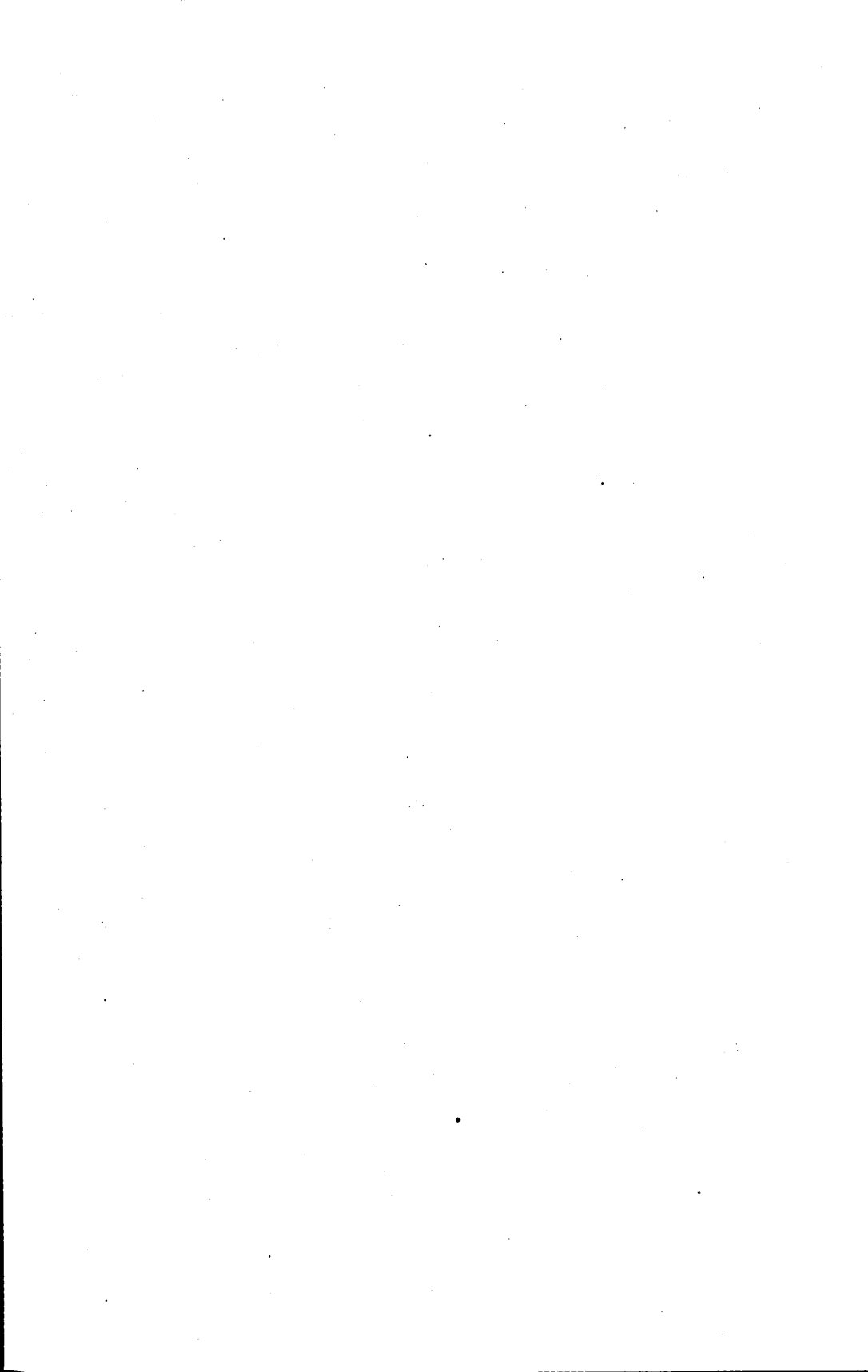
*

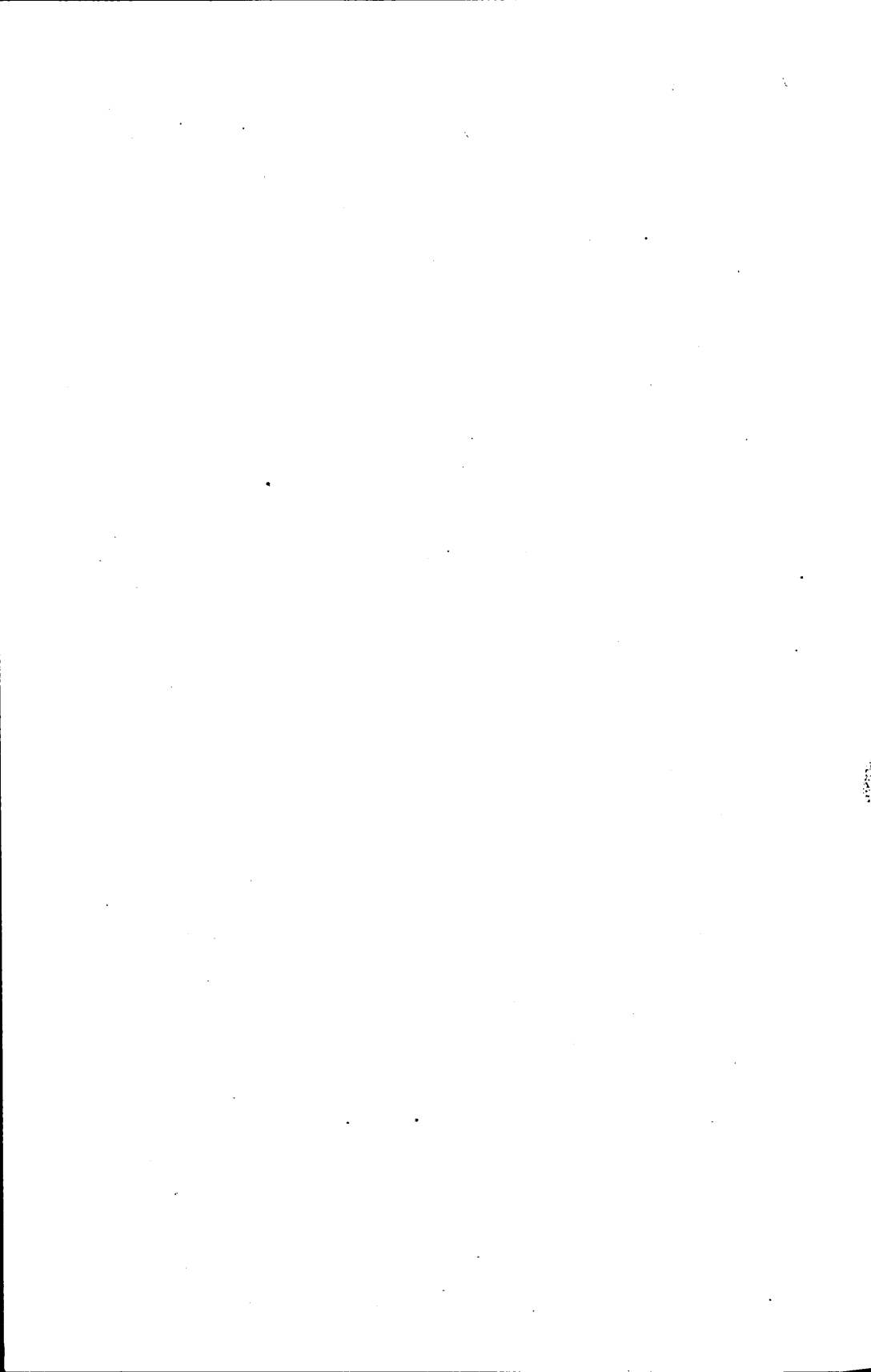
<i>Név- és tárgymutató</i> ...	385
--------------------------------	-----

MELLÉKLET.

A hazai nyomdák 1906-ban. ...	1—16
A hazai hirlapirodalom 1906-ban. I. A magyar hirlapirodalom <i>Zászló János</i> -tól. II. A hazai nem magyar nyelvű hirlapirodalom <i>Kereszty István</i> -tól. III. Folyóiratok <i>Horváth Ignác</i> -tól. — Függelék : A magyar nyelvű hirlapok és folyóiratok statisztikája. ...	1—110

XIV. SZÁZADBELI PAPIROS-OKLEVELEINK VÍZJEGYEI.

SZÖNYI I. LÁSZLÓTÓL.

(Első közlemény.)

I.

A papiros feltalálása az emberiség műveltségének történetében korszakot alkot. Irásanyagul használt elődjei, a papyrus és pergamen, a szellemi élet föllandulése folytán az írásanyagban beállott szükségletet nem tudják többé fedezni, amaz helyhezköttöttsége, emez drágasága miatt. Az írásanyagban mutatkozó hiányt, mely különösen a kancelláriák működésére volt nyomasztó hatással, megszüntette a papiros.

A keleten már virágzó papirosgyártás az arabok hódításai folytán csakhamar utat nyer Európába. Spanyolországban és Itáliában a XII. században honosul meg a papirosgyártás. Rövid időn belül meghódítja Franciaországot s a XIV. század végén Németországot. Európa többi államaiban s így nálunk is a későbbi századokban terjed el a papiroskészítés. Míg keleten a papiros föllépte után nyomban utat talál a kancelláriákba, addig Európában hosszabb időbe kerül, míg versenytársát, a pergament, mely a kancellária egyedüli írásanyaga volt, le tudja győzni. Főleg romlandósága miatt idegenkednek tőle. A kancelláriák munkaköré-

¹ A papiros és a pergamen árának viszonya kitűnik a nagyszombati számadáskönyvből:

1395. Item dedi 40 den. vmb eyn pŭch papír, quod recept notarius civitatis.

1395. Item dedi II. hewt pergamen per 40 den.

E szerint 25 ív papirosnak és 1 db pergamennek ára egyforma volt. *Fejérpataky* László: Magyarországi városok régi számadáskönyvei. Budapest, 1885. 109. és 110. l.

nek gyarapodtával a papírost többé nem nélkülözhetik. Eddigi adataink szerint a szicíliai kancellária az első, mely a papírost igénybe veszi. Első papíros okleveleink II. Frigyes korából valók, az egyik egy 1228 datummal ellátott mandatum (a bécsi levéltárban őriztetik), a másik 1230-ból való mandatum (a lübecki levéltárban látható). A XIII. és XIV. században Közép és Felső Itália s nemsokára a többi keresztény országok kancelláriái is igénybe veszik a papírost. Németországban a papírosnak oklevélczélokra való használata a XIV. században veszi kezdetét. A patens oklevelek és epistola-félék írásanyaga IV. Károly óta túnyomóan a papíros, utódai alatt az epistola-féléket kizárólag papírosra írják.¹

Hazánkban, melynek oklevélpraxisa legközelebb áll a német-országihoz, szintén a XIV. században kezdődik a papírosnak oklevélczélokra való használata. A legrégebb eddig ismert papíros-oklevelünk 1310-ből való. Ez *Gentilis*nek Pozsonyban kelt s Benedek erdélyi püspökhöz intézett levele, melyben fölszólítja a püspököt, hasson oda, hogy László erdélyi vajda a szent koronát Károly királynak kiadja.² Az országos levéltár legrégebb papíros oklevele az egeri káptalannak 1319. május 18-án kelt bizonyságlevele, melyben *Szentkirályi Lászlófi* Pál, némely birtokfoglalás ellen tiltakozik.³

Mint másutt, úgy nálunk is a papírosnak kancelláriai használata főkép a kancelláriai könyvekre, registerekre, protokollumokra s oly oklevelekre terjedt ki, melyek nem tartalmaznak örökjogú privilegiumot. Utóbbiak kizárólagos írásanyaga továbbra is a pergamen maradt, mert ez az idők viszontagságainak jobban ellenállott s a pecsét tartására, felfüggesztésére is inkább volt alkalmas, mint a gyöngé, romlandóságnak könnyen alávetett, papíros. Külföldön II. Frigyes 1231-ben megtiltotta a nápolyi és amalfii közjegyzőknek, hogy instrumenta publikákat papírosra írjanak. A közjegyzőknek eskü alatt meg kellett fogadniok, hogy ezekre csak

¹ Lásd: *Bresslau*, H. Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien. Leipzig, 1889. 893—895. I. *Wattenbach*, W. Das Schriftwesen im Mittelalter. Leipzig, 1896. 147. I. *Paoli-Lohmeyer* Vorlesungen zur lateinischen Palaeographie und Urkundenlehre. II. Innsbruck, 1895. 77. I.

² Magyar Nemzeti Múzeum lt. M. N. M. 446. atatt.

³ Országos lt. MODL. 1966. atatt.

pergament fognak használni.¹ Nálunk ilyen rendelkezésnek nem találjuk nyomát, de kancelláriai praxisunk állandóan követte.

Hosszabb ideig tart, míg a papiros egyes oklevélfajoknál a pergamenrel mint egyenrangú fél, majd mint egyedüli írásanyag lép fel. A XIV. század ötvenes éveit vehetjük azon időpontnak, mikor egyforma mennyiségben vannak oklevelek pergamenre és papirosra írva. A XIV. század második felében mindinkább nő a papiros-oklevelek száma, úgy hogy a század végén már túlsúlyban vannak.

A XIV. századból ránk maradt gazdag papiros-oklevélanyag lehetővé teszi, hogy a XIV. századbeli papiros főbb tulajdonságait tanulmányozzuk. Gazdagnak nevezzük, bár joggal föltehetjük, hogy a papiros-oklevelek nagy része elpusztult, egyfelől már anyaguk mulandóságánál, romlandóságánál fogva, de másfelől azért is, mert a papiros-okleveleket, mint lényegtelen dolgokat tartalmazókat, nem is őrizték oly nagy gonddal, mint a privilegialis okleveleket.

Messzire vezetne s talán legyőzhetetlen akadályokba ütköz-
nék, ha papiros-okleveleink anyagának tökéletes analysisét akar-
nók adni. Annak a ki erre vállalkoznék, minden oklevelet külön
kellene tanulmányozása tárgyává tenni, hogy a rajtuk megfigyelt
tulajdonságokról beszámolhasson. Ez pedig túlságosan tág mun-
kálkodási tér. Azért csak a főbb pontokra: a formátumra, a minő-
ségre, a bordázatra és különösen a vízjegyek tárgyalására szorít-
kozunk.

Már a kínaiaknak, araboknak és egyiptomiaknak voltak határo-
zott formájú papirosaik, a mint a forma alkalmatosságát a kancell-
láriai vagy egyéb használat kívánatossá tette.² Nyugaton a for-
mátumok országonkint, sőt gyárankint változtak, mi sokszor
zavarólag hatott a kereskedelemre. Az általunk vizsgált oklevél-
anyagnál a formátum meghatározása nehézségekkel jár, mert
egyetlen egy oklevelet sem találunk, mely egy teljes ívre van
írva. Valamennyi papiros-oklevél rövid tartalmú s a legtöbb eset-
ben apróbb papiros szeletre van írva, úgy hogy az egy ívhez

¹ Lásd: *Bresslau*, H. 893. 1. *Paoli-Lohmeyer* II. 76. 1. *Wattenbach*, W. 147—148. 1.

² Lásd *Karabacek* I.: *Das arabische Papier*. Wien, 1887. 66—72. 1.

tartozó szeletek összekeresése s ennek alapján a formátum meghatározása lehetetlen. A papirosiv nagyságát a meritő forma adta meg s miután különböző helyeken készült meritő formák nagysága egymástól eltérő, a belőlük kikerülő papiros is különféle nagyságot mutat. Sőt valószínű, hogy egy és ugyanazon helyen a papiros használati céljának megfelelőleg különféle formátumban gyártották a papirost. A formátum különböző voltára az ár különféleségéből is következtethetünk, bár az ár nagyságára a minőség is gyakorolhatott befolyást.¹

Minőség tekintetében papiros-oklevélanyagunk nagyon elütő, minek okát az anyag mechanikai feldolgozásában, chemiai természetében és az enyvezés módjának mikéntjében találjuk. Nagy szerepet játszik a papiros minőségére az enyvezés, mely buzakeményítővel vagy állati enyvvel történt. A buzakeményítővel kezelt papirosok sokkal inkább vannak kitéve elporladásnak, mint az állati enyvvel kezelték. Vannak példányaink, melyeket kétszer, sőt háromszor kentek be állati enyvvel, melyek ennél fogva inkább tudtak az idők viszontagságainak ellentállni, mint az egyszerűen kezelték. Sok papiros vastag és laza s így az elsárgulás s más proceszusok hol kisebb, hol nagyobb nyomait látjuk rajtuk; viszont vannak darabjaink, melyeken a századok legkisebb nyomot sem hagytak s úgy néznek ki, mintha nem is régen kerültek volna ki a mester kezéből.

Hogy valamely papiros minőségére, állapotára nagy befolyást gyakorolt a hely és a mód, hol és hogyan konzerválták, azt bizonyítani fölösleges. Különösen a különféle papirosra írt kötött könyvek lapjain tudunk a papiros jósága és minősége között különbséget tenni. Az egyforma konzerválási mód és idő hol kisebb, hol nagyobb nyomot hagy az egyes lapokon.

Az egymásutánban felállított gyárak konkurrencziája a papiros minőségének hanyatlását vonja maga után. A fősúlyt az olcsóságra fektetik: csekélyebb értékű, silányabb anyagot használnak a papiros készítésére, hogy olcsóbb árban túl is adhassanak rajta.

¹ Lásd *Fejérpataky* László: Magyarországi városok régi számadás-könyvei. 486. b) l. »Item pro libro papiri 20 denár« Bártfa 1439., 489. a) l. »Item pro libro papiri 24 denár« Bártfa 1439. — *Stenzel*: Geschichte Schlesiens Bd. I. 361. l. 1387-ben. »Item pro papiro magno«.

A XIV. században gyakran merülnek fel panaszok a papiros minősége ellen s a fejedelmek büntetés terhe alatt követelik, hogy a papirost az előbbihez hasonló jóságban és minőségben készítsék.¹

A papiros minőségének vizsgálatát a XIV. században kellő eszközök hiányában még igen primitív módon végezték. Rendesen az író végezte a vizsgálatot, ki a fősúlyt a színre, a simaságra, a fogásra s arra fektette, nem üt-e át a tinta a papirosra.²

A XIV. századi papirosok tanulmányozásánál lehetetlen a papirosra látható bordázatot figyelmen kívül hagynunk. A meritőforma, mely a papiros készítésének legfontosabb eszköze, számos vízszintes és függőleges drótból álló hálózatot mutat, mely a papirosra lenyomódik s a világosság felé tartva tisztán látható, sőt a durvább bordázatot tapintással is észre vesszük. A hálózat drótjai minden meritőformánál mások, sőt ugyanazon meritőformánál is különböző vastagságú drótokat találunk. A bordázat — mint majd a vízjegyek ábráinál láthatjuk³ a legnagyobb változatosságot tünteti fel s ép ezért csak általánosságban tudjuk jellemezni. A XIV. század első harmadából talált papirosra a bordázat finom és sűrű, ezután körülbelül a század közepéig durvább és szélesebb lesz, a század közepétől a nyolczvanas évekig mindkét mód váltakozva lép fel, ezentúl a szélesebb bordázat mindinkább eltűnik, s már a XV. század elején csak igen ritkán találjuk. Az ötvenes évektől kezdve sokszor a vízjegy közepén átvonuló segítőbordára, mint vízjegytartóra akadunk, e mellett a két középső drótot távolabb állva találjuk s a középen szintén segítődrótnak az alkalmazását látjuk.

A vízjegyek tárgyalásával bővebben foglalkozunk a következő fejezetben.

II.

A vízjegyek használatának bevezetői az olaszok voltak. Az olaszok az araboktól átvett meritőforma alkatrészeihez, a huzalokhoz, egy finom drótból készült jegyet erősítettek kötőszálakkal vagy forrasztással, mely a huzalok módjára a papirosra

¹ *Kirchner E.*: Das Papier. I. 42. I.

² U. o. 43. I.

³ A vízjegyek ábrái későbbi közleményben jelennek meg.

lenyomódott s a világosság felé tartva a papiros vastagságának megfelelőleg hol világosan, hol homályosan látszik. Használatának kezdete a XIII. század nyolczvanas éveibe esik. Az eddig talált legrégebb vízjegy 1285-ből való.¹ A keleti gyárak nem ismerik, ezért a vízjegy nélküli papirost joggal tarthatjuk keleti gyártmánynak. Használata Európában csakhamar általánossá vált. A XIV. században alig akadunk papirosra, mely vízjeggyel ne volna ellátva. Hogy milyen motivumok vezették az olaszokat a vízjegy bevezetésére, arra határozott feleletet ad *Bartolus de Saxoferrato* »De insigniis et armis« című munkájában, mikor azt mondja: »... hic quodlibet folium chartae habet suum signum. Per quod significatur ejus aedificii aut molendini est charta. Dic ergo, quod apud illum remaneat signum, apud quem remanebit aedificium.« Minden gyárnak megvolt a jegye, melyet más gyárnak nem volt szabad használni. Erre vonatkoznak *Bartolus de Saxoferrato* szavai: »Si alius alterius signum acciperet, posset prohiberi«. Már igen korán törvényileg tiltják a vízjegyek utánzását, miből következik, hogy ezen a téren nem ritkán fordulhattak elő panaszok, visszaélések. Egy pörből kifolyólag értesülünk, hogy a XV. század közepe óta a szőlőfürt Piemontban, 1515 óta Fribourgban, La Glane-ban és Marly-ban volt használatos.² Az újonnan alapított gyárak gyakran nem késtek vízjeggyül oly jegyet választani, melyet egy már hírnévnek örvendő gyár használt. Miután a vízjegy utánzásának tilalma csak egy országra szólott s más országban keletkezett gyárakat nem érintett, az új gyár vízjeggyül valamely külföldi gyárnak a jegyét vette át.

A jegyet szabadon választják, legtöbbször minden vonatkozás nélkül, máskor azonban a jegy vonatkozásokra látszik mutatni, melyeknek legtöbbször azonban megfejteni nem tudjuk. A későbbi századokban, mikor vízjeggyül címereket, több betűt használnak, a vonatkozásnak felderítése nem jár nehézséggel pl. nálunk a brassói papirmalom (1546.) Brassó, a kolozsvári papirmalom (1584.) Kolozsvár, a nagyszombati papirmalom (1573.) Nagyszombati városának címerét használja vízjeggyül. A gyulafehérvári 1647-ből való papiroson látható G. R. betűk való-

¹ Lásd *Briquet* C. M.: De la valeur des filigranes du papier. 6. 1.

² Lásd *Kirchner* E.: Das Papier, I. 29. 1.

színüleg Georgius *Rákóczi* nevének kezdőbetűi, ki ezt a malmot alapította vagy megújította; későbbi 1665-ből való papirosán vízjegyül egy karddal átdöfött sisakot látunk a pajzsban és két sorban M. A. P. T. betűket kétségtelenül: Michael *Apafi* Princeps Transsilvaniae.¹

A vizsgálatunk körét képező vízjegyek a legnagyobb változásokat mutatják. Találunk pusztán vonal ábrázolásokat, betűket, ornamentumokat, használati eszközöket, valódi és képzeleti állatokat, virágokat és gyümölcsöket.

Elnevezésük sokszor a legnagyobb gondot és körültekintést veszi igénybe; pl. a gothikus *p* különféle helyzetben *q*-nak, *d*-nek *b*-nek, *h*-nak látszik, a rajz sokszor csak konturvonalakkal jelzi az ábrázolt tárgyat, mi többször hibás elnevezésre vezet. Máskor a teljesen jól kivehető tárgyat nem tudjuk precíz megnevezni, különösen azon használati eszközökről mondhatjuk ezt, melyek régen kimentek a használatból, pl. 66—67. ábrát *Kirchner* a papirkészítők ütőeszközének vagy háromágú villának; *Briquet* korbácsnak (férule) nevezi, *Guntermann* kereplőnek tartja, melylyel a ragályos betegségben sinlődők jelezték, hogy egészséges emberek távol maradjanak tőlük. Mi szintén kereplőnek neveztük el.

A vízjegyek gyűjtése a kutatók részéről gondos átpauzálás útján történik. Ez a könyveknél nem ütközik oly nagy akadályokba, mint az okleveknél. Sokszor a pecsét takarja el a vízjegyet, máskor a széjjelmálni kezdő papiros alá újat ragasztanak, mely a vízjegyet teljesen eltakarja. Néha az idők viszontagságai folytán különféle sérüléseket szenved az oklevél s a vízjegy megcsonkul. A legtöbb esetben, miután a papiros oklevél szövege rövidségénél fogva nem sok tért vett igénybe, a papiros ívet szeletekre vágják, átvágják a vízjegyet is s innét van, hogy sok vízjegynek meghatározása csonkasága folytán lehetetlen.

Mindezen nehézségekkel talákoztunk a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában és az Országos Levéltárban átkutatott papiros oklevélanyagnál. A talált vízjegyek közül 1216-ot meg tudunk határozni, 372 pedig csonkasága miatt meg nem határozható.

¹ *Kemény* I.: Ueber das in der Diplomatik des Auslandes und Ungarns mit Innbegriff Siebenbürgens erscheinende älteste Linnenpapier. Magazin für Geschichte, Litteratur . . . Siebenbürgens. I. Bd. — *Thallóczy* Lajos: I. Apafi Mihály udvara. Századok, 1878. 531. l.

A meghatározható vízjegy anyagot a következő csoportokba osztottuk:

I. Vonaljegyek:

1. Vonaljegyek körrel	141 drb	5 változatban
2. Vonaljegyek körrel és kis kereszttel	36 »	10 »
3. Vonal félhorddal vagy csillaggal és ezen jegyek önmagukban	4 »	3 »
4. Másfajta vonaljegyek: háromszög, kör, kereszt és hármás halom	47 »	15 »

II. Az ember és művei:

1. Emberi és emberekhez hasonló alakok és részei	21 »	8 »
2. Betük	50 »	16 »
3. Az ember művei	30 »	5 »
4. Szerszámok és eszközök	363 »	36 »
5. Fegyverek	133 »	10 »

III. Állatok ... .. 244 » 49 »

IV. Növények ... .. 147 » 22 »

Összesen ... .. 1216 drb 179 változatban.

A fenti változatokba csak főtypusokat vettünk fel. Teljesen egyenlő, egymást fedő vízjegyet alig találunk. Rendesen az egy vagy közel egymáshoz eső időben és helyen kiadott oklevelek vízjegyei fedik egymást, jeléül annak, hogy egy gyárból, ugyanazon merítőtől kerültek ki s valószínűleg ugyanazon kereskedőtől vették a papirost, pl. *Széchy* Miklós országbíró 1358 szeptember 3-án és 1358 szeptember 19-én kelt oklevelein a kettős kereszt fedti egymást.¹ Máskor ugyanazon helyen és napon kelt oklevelek vízjegyei sem fedik egymást, mint azt az esztergomi káptalannak 1355. márczius 29-én kiadott két oklevelén — mely vízjegyül két kört mutat vonallal, mely a körökön túl terjed — tapasztaljuk.² Néha az egy és ugyanazon helyen és időben kiadott oklevelek vízjegyei különböző ábrát mutatnak. Péter erdélyi alvajdának 1364 május 8-án kelt két oklevelének egyike lóherét mutat duplavonalú szárral,³ a másik pedig körtét három közepesen haj-

¹ Lásd a 28. ábrát.

² Lásd a 3. ábrát.

³ Lásd a 188. ábrát.

lított szárral.¹ Van eset arra is, hogy különböző helyen és időben kelt oklevelek vízjegyei fedik egymást, így a jászói konventnek 1396-ban és a szépesi káptalannak 1400-ban kelt oklevele, melynek vízjegye ökörfejet mutat, szarva közt keresztel, szájában gyűrűt tartva.²

Az ugyanazon ábrát feltüntető vízjegyeknek egymástól való eltérése főleg a méretben, a nagyságban mutatkozik. Ennek az eltérésnek oka az, hogy a papírmalmokban egyszerre több meritőformát használnak, melyek mindegyikén elütő nagyságú a vízjegy. A meritőformát legfeljebb két évig használják s akkor újjal cserélik föl, melyen a vízjegy méretei, elhelyezése eltérést mutat. Az elhasznált és félretett meritőformát szükség esetén néha évek múlva ismét használatba veszik s így történik meg az, hogy néha teljesen fedő vízjegyet nagyobb időközökben találunk.³

A méreteken kívül a vízjegyeken előforduló változások a következők:

a) magán az alakon történik a változás egyes részének vagy részeinek megváltoztatásával. Pl. az egyszarvúfejet 1341—1377-ig sima, hosszú, egyenes szarvval találjuk ábrázolva; 1346—1351-ig kissé görbített szarvval; 1386-ban fogas szarvval; 1390-ben fogas szarvval és fürtös sörénnyel;⁴

b) az alak vagy egyes részeinek elhelyezési módja tüntet fel változást, pl. körte két levéllel egyenes vagy kissé görbített szárral 1339—1385-ig; közepesen hajlított szárral 1345—1372-ig; erősen görbített szárral 1348—1379-ig;⁵

c) előfordulnak egész, fél alakok vagy egyes testrészek, pl. a szarvas félig ugró helyzetben 1394—1400-ig; szarvasfej 1380—1384-ig; szarvas agancs 1333—1400-ig.⁶

d) a leggyakoribb változást a főjegyhez járuló mellékjegyek adják. Ez ismét kétféle:

a) a főjegy változatlanul megmarad s csak a járulékok időzik elő a változást, pl. a hármass halom vonallal 1387—1393-ig;

¹ Lásd a 197. ábrát.

² Lásd a 139. ábrát.

³ Lásd *Briquet* C. M.: De valeur des filigranes du papier. Genève, 1892. 4. l.

⁴ Lásd a 154—158. ábrát.

⁵ Lásd a 196—199. ábrát.

⁶ Lásd a 146—148. ábrát.

a vonalat fönt egy kis vonal keresztezi 1360—1400-ig; ugyanaz körben 1395-ben; ugyanaz András-keresztel 1393-ban; hármashalom dupla vonalú kereszttel 1346-ban;¹

β) a főjegy egyes részei elmaradnak s helyükbe járulékok, mellékjegyek lépnek, pl. az ökörfej különféle változatai.²

A vízjegyek egyes típusai csak bizonyos ideig voltak használatban. *Kirchner* legfeljebb 25 évre teszi azt az időt, mely után a vízjegyek változnak. Ha tényleg azt tapasztalnók, hogy a 25 év fix időpont, akkor a vízjegyek a datálatlan papiros-oklevelek dátumának meghatározásánál fontos — habár csak 25 éven belül — kriteriumot képeznének, de kutatásunk ennek ellenkezőjéről győzött meg. Találunk vízjegyeket, melyek ezt az időt messze túllépik s viszont olyanokat, melyek sokkal rövidebb életűek, pl. a harang kisebb alakját 1333—1400-ig³ vagy a szarvas-agancsot 1333—1400-ig⁴; a duplávonalú egymást keresztező kulcspárt felakasztó zsinórral 1372—1380-ig.⁵ Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a papiros készítése és a kancelláriákban való használata között sokszor hosszabb idő folyt le s azt, hogy — mint már jeleztük — a félretett s évek múltán ismét használatba vett merítőformák következtében hosszabb időközökben ugyanazon vízjegyekkel találkozunk. A főjegy sokszor igen hosszú ideig tartja magát, pl. az ökörfej 300 évig különféle járulékokkal kapcsolatban.

A vízjegyek a dátum meghatározására alkalmatlanok lévén, az a kérdés merül fel, van-e a vízjegyek tanulmányozásának valami más gyakorlati haszna? Ezen kérdésre a felelet az, hogy van. Vízjegyeink segítségével meg tudjuk világítani azt a kérdést, mely országok, mely gyárak látták el papirossal hazánkat, mely papírmalmok hiányában a XIV., sőt a XV. században is külföldi gyártmányokra szorult.

Az eddig Európa különböző országaiban, különböző levéltárakban, könyvtárakban eszközölt kutatások eredményei, a talált vízjegyek főbb típusainak közrebocsátása és eredetének meghatáro-

¹ Lásd a 32—36. ábrát.

² Lásd a 126—139. ábrát.

³ Lásd a 89. ábrát.

⁴ Lásd a 148. ábrát.

⁵ Lásd a 73. ábrát.

zása lehetővé teszik, hogy XIV. századbeli papirosaink legtöbbjének eredetét összehasonlítás útján meg tudjuk határozni.

Az összehasonlítás eredménye azt mutatja, hogy a legtöbb XIV. századbeli papirosunk olaszországi eredetű. A következő 18, különféle változatokban s 580-szor előforduló, vízjegyről nemcsak az országot, hanem a gyár helyét is meg tudjuk mondani:

1. Két kör vonallal, több változatban. Fabrianói jegy. ¹ Az átkutatott anyagban 96-szor fordul elő	1—3. ábra.
2. Két kör vonallal. A két kör között a vonalat egy kis vonal metszi. Fabrianói jegy. ¹ Az átkutatott anyagban 21-szer fordul elő	4—6. »
3. Két kör vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztez. Fabrianói jegy. ¹ Az átkutatott anyagban 25-ször fordul elő	7—8. »
4. Két kör vonallal, fönt Andráskereszttel. Velencei jegy. ² Az átkutatott anyagban 17-szer fordul elő	9. »
5. Két koncentrikus kör kereszttel. Velencei jegy. ³ Az átkutatott anyagban 9-szer fordul elő	24. »
6. Szerecsenfej dupla szalaggal. Velencei jegy. ⁴ Az átkutatott anyagban 6-szor fordul elő	38. »
7. Kéz. Fabrianói jegy. ⁵ Az átkutatott anyagban 1-szer fordul elő	43. »
8. Kétkerekű szekér. Fabrianói és piemonti jegy. ⁶ Az átkutatott anyagban 1-szer fordul elő	64. »
9. Duplavalonú kereplő. Fabrianói jegy. ⁷ Az átkutatott anyagban 40-szer fordul el	66—67. »
10. Fogó. Fabrianói jegy. ⁸ Az átkutatott anyagban 6-szor fordul elő	71. »
11. Vadászkiürt. Velencei jegy. ⁹ Az átkutatott anyagban 65-ször fordul elő	86—87. »

¹ Lásd: *Kirchner* E. 22. l.

² Lásd: U. o. 21. l.

³ Lásd: U. o. 22. l.

⁴ Lásd: U. o. 21. l. *Keinz* F. 22. l.

⁵ Lásd: *Kirchner* E. 19. l.

⁶ Lásd: *Keinz* F. 26. l. *Briquet* C. M. 73. l.

⁷ Lásd: *Kirchner* E. 24. l. *Keinz* F. 27. l.

⁸ Lásd: *Kirchner* E. 23. l.

⁹ Lásd: *Kirchner* E. 19. l. *Keinz* F. 30. l. *Briquet* C. M. 80. l.

12. Harang. Fabrianói jegy. ¹ Az átkutatott anyagban 175-szer fordul elő	89—95. ábra.
13. Kézij. Fabrianói jegy. ² Az átkutatott anyagban 35-ször fordul elő	107. »
14. Tör. Velencei jegy. ³ Az átkutatott anyagban 7-szer fordul elő	111. »
15. Ij-nyillal. Fabrianói jegy. ⁴ Az átkutatott anyagban 67-szer fordul elő	116—118. »
16. Madár dicsfénnyel. Genuai jegy. ⁵ Az átkutatott anyagban 4-szer fordul elő	168. »
17. Madár zárt csőrrel. Velencei jegy. ⁶ Az átkutatott anyagban 1-szer fordul elő	170. »
18. Madár nyitott csőrrel. Fabrianói jegy. ⁷ Az átkutatott anyagban 4-szer fordul elő	171. »
Összesen: 580 ábra.	

A többi vízjegy legnagyobb részéről számszerint 430-ról — bár a gyár helyét nem tudjuk meghatározni — azt kell állítanunk, hogy olaszországi gyáraknak a jegyei, mert a legtöbbje tömegesen fordul elő olaszországi levéltárak papírjain. Olaszország pedig, melynek legvirágzóbb papiros-ipara volt, nem szorult idegen országok gyártmányaira.

Olaszországi levéltárakban tömegesen előforduló vízjegyek közül átkutatott anyagukban a következők fordulnak elő:

1. Két félhold vonallal, fönt keresztel és gyűrűvel. Előfordul Genuában, Provenceban, Dauphinéban, Piemontban, Savoyában és Lengyelországban. Anyagunkban 1-szer fordul elő ... .. 19. ábra
2. Csillag két egyenlő oldalú háromszögből. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Savoyában, Provenceban, Dauphinéban, Lyonban, Nürnbergben és Svájcban. Anyagunkban 1-szer fordul elő ... .. 22 »

¹ Lásd: *Kirchner* E. 21. l.

² Lásd: *Keinz* F. 32. l.

³ Lásd: *Kirchner* E. 19. l.

⁴ Lásd: *Keinz* F. 34. l.

⁵ Lásd: U. o. 42. l.

⁶ Lásd: *Kirchner* E. 28. l.

⁷ Lásd: U. o. 29. l.

3. Három háromszög összekötve. Előfordul Genuában, Provenceban és Bajorországban. Anyagunkban 1-szer fordul elő ... .. 23. ábra
4. Hármashalom különféle változatai. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Paduában, Franciaországban és Bajorországban. Anyagunkban 17-szer fordul elő ... .. 32—36. »
5. Angyal. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Provenceban, Pistoeben, Bajorországban. Anyagunkban 2-szer fordul elő ... .. 37. »
6. Sziréna. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Páduában, Provenceban, Frankfurtban és Lengyelországban. Anyagunkban 8-szor fordul elő ... .. 44. »
7. A betű. Előfordul Genuában, St. Quentinben, Bajorországban és Lengyelországban. Anyagunkban 3-szor fordul elő ... .. 45. »
8. B betű különféle változatai. Előfordul Genuában, Turinban és Grenobleben, Cronbergben és Sziléziában. Anyagunkban 11-szer fordul elő ... .. 47. »
9. R betű különféle változatai. Előfordul Genuában, Bolognában és Lengyelországban. Anyagunkban 15-ször fordul elő ... .. 51—53. »
10. S betű különféle változatai. Előfordul Fabrianóban, Bolognában, Avignonban, Nápolyban, Franciaországban, Spanyolországban és Frankfurtban. Anyagunkban 6-szor fordul elő ... .. 54—56. »
11. Vár kétféle változatban. Előfordul Genuában, Bolognában, Frankfurtban, Hágában és Sziléziában. Anyagunkban 10-szer fordul elő ... .. 60—61. »
12. Olló. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Dél-franciaországban, Strassburgban és Münchenben. Anyagunkban 1-szer fordul elő ... .. 69. »
13. Kulcs különféle változatai. Előfordul Genuában, Bolognában, Arezzóban, Provenceban, Lausanneban, Franciaországban, Bajorországban, Hágában, Lengyelországban és Sziléziában. Anyagunkban 46-szor fordul elő ... .. 72—77. »
14. Ülőalj. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Provenceban, Dauphinében, St. Gallenben

- és Bajorországban. Anyagunkban 2-szer fordul elő ... .. 79. ábra
15. Súly antik stílusban. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Provenceban, Dauphinében, Lyonban, Belgiumban és Lengyelországban. Anyagunkban 1-szer fordul elő ... .. 80. »
16. Mérleg különféle változatai. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Lengyelországban és Szászországban. Anyagunkban 12-szer fordul elő ... 81—84. »
17. Korona különféle változatai. Előfordul Genuában, Bolognában, Franciaországban és Bajorországban. Anyagunkban 8-szor fordul elő ... .. 101—104. »
18. Mészáros fejszéje. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Bolognában, Provenceban, Grenobleban és Bajorországban. Anyagunkban 5-ször fordul elő ... .. 109. »
19. Ökörfej különféle változatai. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Nápolyban, Provenceban, Dauphinében, Pfalzban, Németországban, Lengyelországban, Csehországban és Sziléziában. Anyagunkban 110-szer fordul elő ... 126—139. »
20. Bak ugró helyzetben. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Provenceban, Dauphinében és Bajorországban. Anyagunkban 2-szer fordul elő ... .. 141. »
21. Kosfej, a szarvak közt vonallal, fönt Andráskeresztrel. Előfordul Fabrianóban, Neuburgban, Reichenbergben és Bajorországban. Anyagunkban 2-szer fordul elő ... .. 144. »
22. Szarvas félig ugró helyzetben. Előfordul Fabrianóban, Genuában, Franciaországban, Svájcban és Lengyelországban. Anyagunkban 5-ször fordul elő ... .. 146. »
23. Sárkány. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Provenceban, Piemontban, Lyonban, Dauphinében, Svájcban, Savoyában, Bajorországban és Lengyelországban. Anyagunkban 24-szer fordul elő ... .. 150—151. »
24. Grif. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Dél-franciaországban, Genfben, Lengyelországban és Sziléziában. Anyagunkban 2-szer fordul elő ... .. 152. »

25. Egyszarvúfej különféle változatai. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Páduában, Dél-franciaországban, Háágában, Frankfurtban, Lengyelországban és Sziléziában. Anyagunkban 14-szer fordul elő ... .. 154—159. ábra
26. Hal. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Frankfurtban és Sziléziában. Anyagunkban 10-szer fordul elő ... .. 161. »
27. Cseresznye. Előfordul Genuában, Fabrianóban, Bolognában, Délfranciaországban, Pfalzban, Lengyelországban és Sziléziában. Anyagunkban 6-szor fordul elő ... .. 192—193. »
28. Szilva. Előfordul Genuában, Bolognában, Dél-franciaországban, Lengyelországban és Sziléziában. Anyagunkban 14-szer fordul elő ... 194. »
29. Körte két levéllel hosszú száron. Előfordul Genuában, Bolognában, Avignonban, Nápolyban, Franciaországban, Spanyolországban, Frankfurtban, Lengyelországban és Sziléziában. Anyagunkban 81-szer fordul elő ... .. 196—199. »
30. Liliom különféle változatai. Előfordul Fabrianóban, Genuában, Provenceban, Franciaországban, Bajorországban, Háágában és Sziléziában. Anyagunkban 10-szer fordul elő ... 179—184. »

A fent közölt két táblázat eredményeképpen konstatáljuk hogy a XIV. századból összegyűjtött 1271 vízjegyes papiros közül 1010 olasz eredetre vall. Más ország, mely a XIV. században hozzánk papirost szállított volna, tekintetbe nem jöhet. Németországra semmiesetre sem gondolhatunk, mint eddig hitték. Németországnak papiros-ipara csak a XIV. század utolsó tizedében kezdődik s így maga is külföldi s a vízjegyek után itélve leginkább olasz papirosra szorult. Délnémetországot még a XV. században is Olaszország látta el a szükséges papirosanyaggal, különösen Milano és Velence voltak a szállító helyek. Görlitz 1376—1426-ig olaszországi papirost használt szükségleteinek fedezésére. Délnémetországi nyomtatványokban sok vízjegyet találunk, melyek az egyidejű velencei és más olasz nyomtatványokban fordulnak elő és a melyekből több pl. a dogesüveg, bitoroskalap és egyes olasz városok és családok czimerképei szemmel láthatólag olasz eredetre vallanak. Nyugat- és Északnémetország Brüggen, Antwerpenen és

Kölnön át Franciaországból és Burgundiából fedezte papiros-szükségletét. Az itt talált vízjegyek java része azonos az egyidejű francziai és burgundiai papirosok vízjegyeivel.¹

Kutatásaink arról győznek meg, hogy a XIV. században Európa nagy része Olaszországból szerezte be papirosát, így Magyarország, Németország nagy része, Szilézia és Lengyelország. Mindezen országokban talált XIV. századbeli papirosok vízjegyeinek legnagyobb részét megtaláljuk Olaszország egyidejű papirosain is.

---

¹ *Wattenbach* W. 144. old. *Sotzmann*. Serapeum 1846. Nr. 7. *Murr*, Ch. G. Journal zur Kunstgeschichte und zur allgemeinen Litteratur XIII. Theil. 53. old.

1. Fejléc Aldus Aristoteles kiadásából 1495—1498.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRÁBAN LEVŐ ALDINÁK LEÍRÓ JEGYZÉKE.

DR. GULYÁS PÁLTÓL.

(Első közlemény, három szöveggéppel.)

2. Kezdőbetű
ugyanonnan.

A RÉGEBBEN sokat hangoztatott kívánság, mely egy-egy nyilvános könyvtár összes anyagát felölelő nyomtatott katalógusok kiadására irányult, újabban — miután néhány világhírű gyűjtemény, minő például a párisi *Bibliothèque Nationale*, már hozzáfogott a nagy anyagi áldozatokkal járó terv megvalósításához — a szakkörök részéről mind kevesebb méltánylásban részesül. A megvalósulás nyomába lépő tapasztalatok ugyanis arról győzték meg a szakembereket, hogy a több százezer kötetre rúgó könyvtárak katalógusainak kinyomatása korántsem biztosít a használat részére oly gyakorlati előnyöket, melyek a megvalósításhoz szükséges áldozatokkal arányban állának. Hogy erről meggyőződjünk, elég csak egy futólagos pillantást vetnünk a *Bibliothèque Nationale* könyvkészletéről kiadott katalógus eddig megjelent tizenhárom kötetére, melynek minden egyes íve sajtó alá adatása pillanatában tüntetvén fel a könyvtár megfelelő részének állapotát, legelső kötetekben már ma is, midőn alig másfél betűre való jelent meg belőle, tetemes pótlásokra szorul, az utolsó betű befejező kötetének több évtized után remélhető megjelenésekor pedig nem csak az újabb szaporulat, de a felállítás, szakosztályozás módjában esetleg elkerülhetetlen változások folytán is, teljesen el fog avuini.

Ilyen s hasonló tapasztalások nyomán egyre erősödik az a felfogás, mely a nyilvános nagy könyvtárak teljes jegyzékének kinyomatása helyett anyaguk egyes becsebb részeinek közre-

adását sürgeti. Ennek a felfogásnak kívántunk mi is némi szolgálatot tenni, a midőn a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi orsz. könyvtárának tekintélyes anyagából a világhírű *Aldus*-czég nyomdatermékeit kiválasztva, azok részletes leíró jegyzékének megszerkesztésére s kiadására vállalkoztunk.

Választásunk igazolására szükségesnek látjuk azonban, legalább néhány rövid szóban, méltatni az *Aldinák* nyomtatástörténeti jelentőségét.

Ha ezelőtt 20—25 évvel fogunk e jegyzék kiadásához, eszünkbe se jut az Aldinákat méltató sorainkkal eljárásunk igazolására törekedni: hiszen akkoriban e velencei nyomdász-dinasztia a hivatásos könyvtárosok s a magángyűjtők szemében egyaránt oly magasan állott, hogy műhelyeik termékei, különösen az öreg *Aldus Manutius* s fia *Paulus*-éi, a gyűjtemények legféltettebb kincseihez soroztattak! Az a folytonos értékváltozás azonban, melynek nemcsak a tőzsdén jegyzett anyagi, hanem legnemesebb szellemi termékeink is szüntelen ki vannak téve — gondoljunk csak az oly szellem-óriások mint *Homer* és *Virgíl*, *Cornelle* és *Racine*, *Schiller* és *Goethe* értékelésének folytonos, mondhatnók periodikusan fellépő ingadozásaira — az *Aldus*-ok, s velük egyidejűleg az *Estienne*-k, *Elzevir*-ek, *Plantin*-ok s egyéb bibliográfiai hírességek nyomtatványait sem kímélte meg.

E jelenség általános okait kutatva azt tapasztaljuk, hogy a szellemi értékelés terén mutatkozó örökös ingadozások legfőbb forrása az emberi lélek állhatatlanságában rejlik, mely folytonos változatosságra törekedve, bennünket szellemi életünk minden kicsiny és nagy megnyilatkozásában szüntelen irányváltoztatásra késztet s egy pillanat alatt értéktelenné teszi számunkra azt, ami az imént még vágvaink Mekkája volt.

Az emberiség ezen eredendő fogyatkozása a rendesnél is fokozottabb mértékben van meg az amatőrök, bibliofilek lelkületében, a logikátlanság szeszélyével változtatva meg máról holnapra a gyűjtésre kiszemelt tárgyak *praetium affectionis*-át. S a legsajnálatosabb az ebben a dologban, hogy a *pretium affectionis*-szal együtt a tárgyak benső, hogy úgy mondjuk, abszolút értéke is ki van téve az ingadozásnak, s gyakran megesik, hogy valójában becs nélküli, de a divat hóbortjától felkapott kuriozumok, legalább ideig-óráig, meggátolják a valóban értékes anyag kellő érvényesülését.

Felfogásunk szerint ilyen helyzetben vannak jelenleg az Aldinák is: nyomdásztörténeti jelentőségük, dokumentáris értékük a hozzáértő előtt minden kétségen felül áll, de abszolút becsük érvényesülésének ez idő szerint útját szegi az amatőrök más irányban megnyilatkozó szenvedélye.

E szenvedély egy újabb irányváltoztatásánál épen nincs kizárva, hogy az Aldinák ismét kellő méltánylásban ne részesüljenek, ha mindjárt nem is érik el többé az értékelésnek azt a csúcspontját, melyre a divat szeszélye szokott túlzásaival egykor fölemelte. E kedvező fordulat biztosítékai egyrészt az Aldinák — első sorban a görögök — szövegtörténeti jelentősége, melynek tisztán históriai értékéből az újabb s aránytalanul fejlettebb filológiai munkálatok semmit sem vonhatnak le, másrészt azok a külső, formai szépségek, melyeket az öreg *Aldus Manutius* találékonyságának, finom ízlésének s fejlett művészi érzékének köszönhet a nyomdász technika.

Aldus Manutius, vagy olaszosan *Aldo Manuzio*, 1450 körül született a Róma közelében fekvő Bassianóban (innen *Romanus* mellékneve) s klasszikai tanulmányait Rómában, de főleg Ferrarában végezte, a honnan az 1482-ben kitört háború alkalmából tanulótársa s pártfogója *Pico della Mirandola* kastélyába menekült, hogy továbbra is háborítatlanul folytathassa tudós kutatásait. A mirandolai kastélyban *Aldus* egy *Adramythenos Emmanuel* nevű görög menekülttel találkozott, s kettejüknek szinte két évig tartó, mindennapos érintkezése eredményezte azt a jártasságot, melylyel *Manutius* a görög filológiában később annyira kitűnt. Mirandolából *Aldus Pico* nővérehez az özvegy *carpii* hercegnőhöz költözködött, a kinek udvarában mint *Alberto Pio* és *Leonello* hercegek nevelője 1490-ig működött.

Aldus Manutius ez évben költözködött át Velenczébe, hogy partfogói pénzén az azóta lerombolt augusztinus-templom közelében könyvnyomtatóműhelyt rendezzen be magának, ama régóta táplált szándékának megvalósítására, hogy az akkori tudományos igényeknek megfelelő, gondos kiállítású görög auktor-kiadásokkal lássa el a humanista világot.

Hogy miért esett *Aldus* választása e szándéka kivitelénél épen Velenczére, annak magyarázatát egyrészt a hatalmas köztársaságnak, jórészt *Bezsario* bibornok hagyományából oda került,

gazdag görög kéziratgyűjteményében, másrészt az ott megtelepedett tekintélyes görög kolóniában kereshetjük, két oly körülményben, mely *Aldust* nem csak megfelelő anyaggal, hanem használható segítő társakkal is kecsegtette.

Ehhez vehető még Velenczének nyomdásztörténeti jelentősége. Valóban nincs városa egész Itáliának, melyben a könyvnyomtatás ily termékeny talajra talált volna. *Gutenberg* találmányát *Johannes de Spira* (Speyer) 1469-ben honosította meg a lagunák városában s alig három évtized alatt oly hatalmas fejlődésnek indult, hogy 1500-ig *Proctor* indexe szerint 151 nyomda működött falai között! . . .

Aldus műhelyének első, kelettel ellátott terméke *Lascaaris* görög nyelvtanának negyedréti kiadása 1495-ből, mely, igaz hogy csak töredékes állapotban, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában is megvan.

Az első kísérleteket követte 1495. novemberében a XV. sz. legtekintélyesebb könyvkiadói s mondhatni irodalmi vállalkozása: *Aristoteles* munkáinak első foliánsa, melynek ötödik és utolsó kötete 1498-ban hagyta el a sajtót. E nagyszabású vállalat mellett *Aldus* úgy a maga erejéből, mint más humanisták közreműködésével, a kiket az általa a görög nyelv művelésére alapított *Neacademiában* gyűjtött maga köré, több más kisebb terjedelmű latin és görög kiadványt is közre bocsátott; többek között *Colonna* Ferencz dömés páter remekül illusztrált *Hypnerotomachia* Poliphili című allegorikus regényét, melynek mesteri fametszeteit egyre-másra *Bellini*, *Carpaccio*, *Boticelli* s *Barbari* műveinek tartották a szakértők s ha feltevésük nem is nyert beigazolást, annyi kétségtelen, hogy e nyomtatványban elsőrangú műalkotásokkal találkozunk. Könyvtárunkban, sajnos, a *Hypnerotomachia*-nak sem ez az első, sem pedig 1545-iki második kiadása nincs meg.

Technikai szempontból *Aldus* működésének az ősnomtatványok korszakába eső ezen első hat éve semmi különösebb jelentőséggel sem bír. Görög könyveihez *Aldus* ugyan új metszésű betűket használt, melyekhez állítólag *Musurus* kézírása szolgált mintául, de az ő görög betűi korántsem oly szépek és világosak, mint azok, melyeket az *Aldust* megelőző olaszországi görög nyomtatványokban találunk, s számtalan abre-

viaturáival szinte napjainkig elidomtalanította a görög szedés esztetikáját.¹

Aldus legfontosabb újításai már az új századba esnek. Az eddig divatos folio és kvárt alakú könyvek használata és szállítására éppen nagyságuknál fogva igen kényelmetlennek, nehézkesnek bizonyult s azok a kor egyre erősödő s mind szélesebb körben jelentkező tudományos szükségleteit csak tökéletlenül elégítették ki. *Aldus* elhatározta, hogy javít a helyzeten s 1501-től kezdve, a legolvasottabb auktorokat kis nyolczadrétű, kényelmesen zsebre-vágható formában adta ki. Az alak megváltoztatása szükségkép egy másik reformot is vont maga után: az eddigi ormótlan betűknek a könyv új arányainak megfelelő kicsinyítését. *Aldus* e célból egészen különleges formájú, az írást utánzó rézsutos betűket hozott forgalomba, az ú. n. dölt-, kurziv-, olasz- vagy aldina-betűket, melyeket a közismert hagyomány szerint mesterünk *Petrarca* kézírása nyomán metszetett. Az új betűkkel, új alakban megjelent első szerző *Vergilius* volt, mely ma a legritkább kötetek közé tartozik.

E két jelentős reformhoz járult később harmadiknak az *Aldus* nyomdájával kapcsolatos könyvkötő-műhely munkássága, mely Európában is általánossá tette a Keleten dívott, aranynyomású maroquin-nal borított kéregpapírtáblákat s kiinduló pontul szolgált egy új könyvkötészeti típus, az ú. n. *Grolier*-kötés kialakulásához.

Aldus új alakú kiadványainak óriási sikere volt s legott egész sereg utánzót teremtett. *Aldus*, hogy a jogtalan utánzókkal szemben üzleti érdekeit megvédelmezze, már 1502. elején kért és kapott Velence tanácsától egy kiváltságlevelet, mely legalább Velence területére nézve 10 évre biztosította a feltalálónak fáradozása gyümölcseit. E privilégium azonban, a velencei köztársaság területének korlátoltsága folytán, korántsem elégítette ki *Aldust*, a ki a szenátusnál hatalmasabb védőt keresett s talált is *VI. Sándor* pápa személyében. *VI. Sándor* pápa 1502. deczember 17-én kelt kiváltság-levelében, ugyancsak tíz évre, egyházi átok terhe alatt tiltotta el az összes olaszországi könyvnyomtatókat az *Aldus*-féle

¹ V. ö. *Proctor*, The printing of greek in the XVth century. Oxford 1900. Idézve *Fumagalli*, Lexicon typographicum Italiae-ben Florence, 1905. 478 l.

sajtó termékeinek jogosulatlan utánzatától. A privilégiumot 1513. január 27-én *II. Gyula* pápa, majd ugyanez év november 28-án *X. Leó* pápa is megújította, ez utóbbi újabb tizenöt esztendőre biztosítva *Aldus*nak az eddig élvezett monopoliumot.

Sietünk megjegyezni, hogy ez a monopolium csak papíroson volt meg. Külföldön, főként Lyonban, de sőt Olaszországban is, a pápai kiváltságlevelek daczára vigan folyt az Aldinák jogosulatlan utánnyomása s *Aldus* minden tiltakozása sem volt képes e rút visszaélésnek útját állani.

Az utánnyomás megnehezítésére vette fel *Aldus* híressé vált nyomtatójegyt, a szigony köré tekerődző delfint is, melylyel először 1502-ben, a *Poetae veteres* II. kötetében találkozunk (lásd az ábrát jegyzékünk megfelelő helyén) s melyet többféle változatban utódai — sőt elvétele utánzói — is alkalmaztak.

Aldus Manutius 1515-ben halt el: nyomdájából az ő életére eső husz évben nem kevesebb mint 126 mű került ki sajtó alól; közte két teológiai, 16 történeti, 20 esztétikai munka, míg a többi szövegkiadás és iskolai kézikönyv.

Aldus halála után a nyomdát 1529-ig apósa s négy kiskorú árvájának gyámja *Andrea Torresano de Asula* vezette tovább »In aedibus Aldi et Andreae soceri« czéggjelzés alatt.

Aldus harmadszülött fia, *Paulus Manutius* huszonegy éves korában, 1533-ban vette át az üzletet és sokféle válságon keresztül, de atyja hagyományaihoz méltó szinten tartotta nyomdája hírnevét egész 1574-ben bekövetkezett haláláig. Miként atyja, *Paulus* is a tipografust a filologussal egyesítette magában s élénk részt vett kora humanista mozgalmában. Így a *Frederico Badoero* által 1558-ban alapított *Academia Veneziana*- vagy máskép *Academia della Fama*-nak egyik oszlopos tagja volt s mint ilyen a társaság nyomdájának vezetésére is vállalkozott, a mely két év alatt (1558—59) vagy husz csinosan kiállított s ma már meglehetősen ritka kötetet produkált. E rövid életű vállalatnak a *Hir istenasszonyát* ábrázoló érdekes nyomtatójegyt jegyzékünk megfelelő helyén találja az olvasó.

IV. Pius pápa, méltányolva *Paulus Manutius* tehetségét, *Seripando* bibornoka tanácsára 1561-ben Rómába hívatta őt, hogy az újra megnyílt tridenti zsinat nyomdai szükségleteinek fedezésére a Szent-szék költségén felállított műhely vezetőjé-

nek megnyerje. *Paulus* elfogadta a megtisztelő megbízatást s az új nyomda első terméke gyanánt 1562. február havában kiadta *Pole* bibornok De concilio írt értekezését. E sajtó legfontosabb termékei a tridenti zsinat határozatainak 1563-iki, római lapszámozású folió kiadása s az 1566-ban megjelent káté, melynek latinságát maga a nyomdafőnök vizsgálta felül. E nyomda termékei *explicit*-jükben az »in aedibus Populi Romani« kitéltet viselik, annak jeléül, hogy költségei városi adókból fedeztettek.

IV. *Pius* pápa halálával *Paulus Manutius* állása komolyan megrendült s hősünk belefáradva az elhatalmasodó ellenségeivel folytatott meddő küzdelembe, 1570-ben lemondott állásáról; egy időre el is hagyta Rómát, de 1574-ben ismét visszatért az örök városba, a hol még ez évben elhunyt.

Velenczében *Paulus Manutius* távozása óta fia az ifjabb *Aldus* (1547—1597.) vezette az ősi nyomda ügyeit; de csak névlegesen: valójában teljesen a humanista tanulmányoknak szentelte idejét s a sajtó igazgatását *Nicolo Manassi*-ra bízta, a ki azt úgy látszik az utolsó években tulajdonába is átvette. Maga az ifjabb *Aldus* meglehetősen hányatott életet élt: megfordult Bolognában, Pisában s Rómában is, a hol élete végére meg is telepedett, sőt ősei iparához is visszatért, a mennyiben *Domenico Basa*-val együttesen ő vezette az V. *Sixtus* pápa alapította Stamperia Vaticana-t. Halála 1597-hen következett be; vele a nagy nyomdászcsalád utolsó férfi sarjadéka szállt sírba.

Ime főbb vonásokban az *Aldus Manutius* alapította könyvnyomda története: a három nemzedék keze alól Velence e leg-hiresebb sajtójából száz év alatt 823 mű került ki, nem számítva ide azt az 50 kétes nyomtatványt, mely közül pedig nem egy valószínűleg ugyancsak az ő műhelyük terméke. E nagy tevékenységről tanuskodó kiadványok tipográfiai szépsége s nyelvészeti jelentősége, mint már fentebb is jeleztük oly szellemi tőkét képviselnek, melyből a három *Manutius* évszázadokon át fenn tudta tartani hírnevét s azt a messze jövőnek is biztosítja.

Dolgozatunk további részében azon Aldinák leíró jegyzékét adjuk, melyek a M. N. Múzeum Széchényi könyvtárában találhatóak. Az olvasók katalogusunkban, mely némelyek ízlése szerint talán kissé részletesebb a kelleténél, minden egyes kötetre nézve nem csak általános könyvészeti leírást fog találni benne, hanem

azon, sokszor aprólékos részletek, körülmények gondos feltüntetését is, melyek az illető kötetek eddigi sorsára, speciális állapottára vetnek fényt s ily módon könyvészeti czikkelyeinket mintegy individualizálják. Még csak azt említem meg, hogy a latin szöveget — a mennyire ezt a nyomda rendelkezésére álló betűanyag megengedte — változatlan formájában, összes rövidítéseivel és sajtóhibáival együtt adtam a reprodukált részletekben. A görög szövegnél azonban — tisztán technikai okokból — a nagyszámú ligatúrákat kénytelen voltam felbontani, a helyesírási következetlenségeket, sőt inkorrektégeket azonban itt is gondosan megőriztem. Még csak azt említem meg, hogy a görög szöveg korrekturájánál dr. *Schmidt* József főgymn. tanár volt szíves segíteni: nagy fáradsággal járó, lelkiismeretes közreműködéséért fogadja e helyen is hálás köszönetemet!

A jegyzék — szigorú időrendi egymásutánban — a következő:

1495.

1. (Constantinus Lascaris: Grammaticae graecae epitome. Venetiis, 1495.)¹

1^a l. (A_i jelzéssel) ALDVS Manucius Romanus Studiosis S. P. D. || NIHIL Prætermittere est animus quod utile credamus || stb
 2^a l. ALPHABETVM GRAECVM CVM || Multiplicibus litteris || 8^b l. ABBREVIATIONES PER PVLCHRAE scituq- || bus frequentissime graeci utuntur indifferenter & imprim- || cipio & in medio & in fine uerfus. || 9^b l. ΕΨΧΗ΄ κυριακή. ΠΑ΄ΤΕΡ΄ ήμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρα || νοῖς stb.
 8-ik sor: Α΄σπασμός τοῦ ἀγγέλου πρὸς ἀγιωτάτην παρενον. || 12-ik sor: ΄ΕΙΣ ΤΗ΄Ν ΄ΑΥΤΗ΄Ν Ε΄ΤΕ΄ΡΑ. || 21-ik sor... Σύμβολον τῶν Α΄ποστόλων. || (V. ö. a 3. ábrával.) Ezekkel párhuzamosan 10^a l. Oratio dominica. Pater nofter qui in cœ || lis stb. 8-ik sor: Salutatio Angeli ad beatiffimam uirginem. || 12-ik sor: AD EANDEM ALTERA. || 21-ik sor: ... Symbolum apostolorum. || 10^b l. alulról az 5-ik sor: Ε΄ουγγέλιον τοῦ ἀγίου Ἰωάννου. || 11^a l. alulról az ötödik sor: Euangelium Sancti Joannis. 11^b l. 15-ik sor: ΧΡΥΣΑ΄ ἐπη τοῦ Πυθαγόρου. || 12^a l. 15-ik sor: CARMINA AVREA PYTHAGORAE. || 14^b l. 13-ik sor: ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟ΄Ν ΦΩΚΥΑΙ΄ΔΗΝ. || 20-ik sor: Ε΄ΙΣ ΤΟ΄Ν Α΄ΥΤΟ΄Ν ἔτεροι. || 23-ik sor: ΦΩκολίδου ποίημα νοθετικόν. || 15^a l. 13-ik sor:

¹ V. ö. Hain. Repertorium bibliographicum. Nr. 9924.

VERSVS IN PHO CYLIDEM. || 20-ik sor: IN EVNDEM ALTERI. ||
 23-ik sor: PHO CYLIDIS poema admonitorium. || 24^b l. Habetis ingenui
 Adolefcentes & studiofi bonarum lit || teratū stb. végén: VALETE
 VENETHIS · M · || CCCC · LXXXV. || OCTAVO || MARTII.

ΕΥΧΗ κυριακή. ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ ΟΣΥ ΤΟΙΣ ΎΡΑ
 ΝΟΙΣ ΑΓΙΟΘΗΛΩ ΤΟ ΟΝΟΜΑΣΟΣ ΕΛΘΕΤ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΣΥ.
 ΖΗΝΘΗΤ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑΣΟΣ ΩΣ ΣΥ ΎΡΑΝΩ Η ΞΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ
 ΤΟΝ ΑΡΤΗΜΩΝ ΤΟΝ ΕΠΙΟΥΣΙΟΝ ΔΟΣ ΗΜΙΝ ΣΗΜΕΡΟΝ. Η
 ΑΦΕΣ ΗΜΙΝ ΤΑ ΟΦΕΛΗΜΑΤΑ ΗΜΩΝ. ΩΣ ΗΜΕΙΣ ΑΦΙΕ
 ΜΕΡΤ ΟΦΕΛΕΤ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΜΗ ΕΙΣΕΝΕΓΚΗΣ ΗΜΑΣ ΕΙΣ
 ΠΕΙΡΑΣΜΟΝ ΑΛΛΑ ΡΗΣΟΙ ΗΜΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΟΝΗΡΟΥ. ΑΜΗΝ
 ΑΠΟ ΑΜΟΣ ΤΟ ΑΠΕΛΟ ΠΡΟΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΟΝ.
 ΧΑΙΡΕ ΚΕ ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ ΜΑΡΙΑ ΟΚΥΕΛΟΣ ΜΕΛΑ ΣΤ
 ΔΙΛΟΖΗΜΕΝ ΣΥ ΣΥΓΓΑΙΞΙ. Η ΔΙΛΥΓΗ ΜΕΡ ΟΚΑΡΠΟΣ
 Τ ΚΟΙΛΙΑΣ ΣΟΥ. ΟΤΙ ΣΩΤΗΡΑ ΕΤΕΚ Τ ΨΥΧΗΜ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΤΕΡΑ.

Χαίρε δεασοιρα μητορ ελεζζων. Γλυκύτης. η ελ
 πης ημων χαίρε προς σε βοωμ οι της Ευας εξορρ
 σοι παιδες προς σε ατεριζομ σεναζοντες η ερη
 νοωτ εν τηδε τη του κλαυθμων κοιλαδι α γε
 δη σωηγορε ημων εδωπλαχνουσσ οφθαλμ
 εφημασ επισρεφον ΙΗΣΥΟΝ τον υλοθημωνου
 κρ πρ κοιλιασ σδ μετα την υπεροριαν ταυτην
 ημιν αραδξορ. ω επιεικης. ωδωπλαγχνεωγλυ
 κασμε παρθενε Μαρια. Συμβολ τ Αποσολ
 Πισδω εις ενα θε πατερα πανγκραρρρ ποιη
 τ ουρανου εγης ορατων τε παντ η αορατ. η εις
 ενα κυρι Ιησοω χρισ τ η του θεου τ μονογενη η
 τ εκ τον προς γεννηθεντα προ παντων αιωνων.

4-rét. Lapnagyság: 13·4 × 18·8 cm. Ívek jelzése A—C. Lapok száma: 24 (48 oldal). A latin szöveg antiqua betűvel nyomtatva; élő oldalczímek, örjelek nincsenek. Sorok átlagos száma oldalankint 24.

Az itt leírt példány, töredéke a zárjelbe tett czimen ismeretes nyomtatványnak, mely *Aldus Manutius* sajtójának első datált, igen ritka terméke. *Hain* leírása szerint az egész mű 141—164. levele. Puha pergamenkötésű kolligatumban. Könyvtári jegye. **Inc. c. a. 877.** (coll. nr. 2.)¹

1495.

2. Theodori (Gazae) introductivae Grammatices libri quatuor etc. Venetiis, 1495.

1^a l. In hoc uolumine hæc infunt. Theodori Introductiue grāmatices libri quatuor. ¶ Eiusdem de Mensibus opusculum sane quāpluchtū (*sic!*) Apollonii grāmaticī de constructione libri quatuor. ¶ Herodianus de numeris. ¶ 1^b l. ALDVS MANVCIVS ROMANVS LECTORI. S. D. ¶ NON Sum nescius studiose lector hanc Apollonii Theodoriq; grammaticen uifum- ¶ iri stb. 2^a (α_{II} jelzésű) l. [fejzetléc] ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΑΓΩΡΗΣ ¶ ΤΩ' Ν Ε'ΙΣ ΤΕ' ΣΣΑΡΑ ΤΟ' ΠΡΩΤΟΝ. ¶ [Τ]ΩΝ Τεσσαρων και εικοσι γραμμάτων. ¶ stb. 198^a l. Kolofon: Impreffum Venetiis in ædibus Aldi Romani octauo calendæ Januariæ ¶ M·CCCCLXXXV. Conceffum est eidem Aldo ab illustriffimo Se ¶ natu Veneto ne cui hunc librum liceat imprimere sub pœna ut in gratia. 198^b l. üres.

Lapnagyság: 21·2 × 31 cm.,² illetve 19·1 × 28·3 m.³ Ívek jelzése: α, β³—IA, a—b_{IIII}, AA—MM_{II}. Lapok száma: 198 számozatlan levél (396 oldal). A latin címlap és előszó antiquával van nyomtatva. A konturos olasz renaissancekezdetű mintegy 4·5 cm. magasságúak. A sorok átlagos száma oldalankint 31. Élő oldalczímek s örjelek nincsenek.

Két példány, mindkettő *Jankovich* Miklós gyűjteményéből. Az egyik igen széles margóju példány, fekete és vörös tintával írt széljegyzetekkel, XVIII. sz. egyszerű bőrkötésben. Kár hogy a cím-

¹ V. ö. *Horváth* Ignác. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának ősnymtatványai. Budapest, 1891. — 112 l.

² Az Inc. c. a. 637. jelzésű példánynál.

³ Az Inc. c. a. 639. jelzésű példánynál.

lap s az AA—MM_{II} ívek hiányzanak. Könyvtári jegye: **Inc. c. a. 637.**¹ — A másik jobban körülmetszett s a czímlap hjján teljes példány, ugyanesak XVIII. századi, aranyozott hátú bőrkötésben. Az α_{II} lapon látható fejezetlécz és T kezdőbetű kifestve, az utolsó, egészen a nyomtatásig körül metszett lap új papirosra felragasztva. Könyvtári jegye: **Inc. c. a. 639.**

1495.

3. Organon Aristotelis (hoc est logici ac dialectici libri).
Görögül. Venetiis, 1495.

1^a l. Εἰς Ὀργανον Ἀριστοτέλους. ἢ Ἀνω Νύμων. ἢ Ἠ' δὲ βίβλος Ἀριστοτέλους λογικῆς παιδείας. ἢ stb. 7-ik sor: ΣΚΙΠΠΩΝΟΣ ΚΑΡΤΕΡΟΜΑΧΟΥ. ἢ Γαίης ἐκ μυχάτων, τὸν πρὲν ποτε κόσμον ἀπολλύς. ἢ stb. 12-ik sor: Ἀλδοῦ Μανουίκιου Βασίλια ἢ Νε' ὄς εἰς Φιλῶς ἢ Μουσαίων φίλοι, ἡδ' ἀρετῆς, καὶ ἐμεῖο φίλ' Ἀλδοῦ, ἢ stb. 1^b l. ALDVS Manucius Romanus Alberto Pio principi Carpenfi. S. P. D. ἢ Neceffariam esse græcarū lra^β cognitionē hominibus nr̄is ita iam oēs existimāt: ἢ stb. 2^a l. Ἀλέξανδρος ἀγαθήμερος φυσικός τῶ τοῦ ὄντως φιλοσο- ἢ φεῖν ἐραστῆ εὐπράττειν. ἢ Χρόνος ἦν, ὅτε μόνον περὶ ποιητικὴν τε καὶ ῥητορικὴν τέχνην κατε ἢ γενόμεν. stb. 2^b l. Σκιπίων καρτερόμαχος ὁ πιστωριεὺς τοῖς φιλοσοφίαν ἢ διώκουσι χαίρειν. ἢ 3^a (A_{III} jelzésű) l. [fejezetlécz] ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Εἰς Αἰῶν. ἢ [Ο]ΝΤΟΣ Ἀναγκαίου Χρυσάορις καὶ ἢ stb. 13^a l. ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ. ἢ ΠΕΡΙ ὈΜΩΝΥΜΩΝ. [Ο]ΜΩΝΥΜΑ Λέγεται, ὦν ὄνομα, ἢ stb. 233^b l. REGISTRVM HVIVS OPERIS 234^a l. Kolofon: Impressum Venetiis dexteritate Aldi Manucii Romani. ἢ Calendis nouembris. M.CCCC.LXXXXV. ἢ Concessum est eidem Aldo inuentori ab illustrissimo Se ἢ natu Veneto ne quis queat imprimere neq, hunc librum: ἢ neq, cæteros quos is ipse imprefferit: neq, eius uti inuento ἢ sub poena ut in gratia. ἢ 234^b l. In hoc uolumine continentur. ἢ Porphyrii introductio sine uniuersalia. liber unus. ἢ Aristotelis. ἢ Prædicamenta. liber unus. ἢ Peri herminias. i. de interpretatione. liber unus: siue fectiones sex. ἢ Priora resolutoria. libri duo. ἢ Posteriora resolutoria. libri duo. ἢ Topica. libri octo. ἢ Elenchi. libri duo. ἢ

¹ Horváthnál I. m. 112. l. Inc. c. a. 639a. jegy alatt szerepel.

2-rét. Lapnagyság: 19·7 × 29·3 cm. (Inc. c. a. 635) illetve 20·7 × 30·5 cm. (Inc. c. a. 635^a). Ívek jelzése. A — Nu, a — fiii. Lapok száma 234 (468 oldal). A latin szöveg antiquával nyomtatott, a fejezetléczek s kb. 5 cm. magas kezdőbetűk konturos reneszánsz fonatidomokból vannak összeállítva. Sorok átlagos száma oldalankint 30. Élő oldalczímek, örjelek nincsenek.

Két példány, mindkettő *Jankovich* Miklós gyűjteményéből. Az **Inc. c. a. 635.** jelzésű XVIII. századvégi borjűfélbörkötésben, címlapján bejegyzéssel: *Ad ufū noviotor(um) Vallisumbrosæ. 1629.* Az **Inc. ec. a. 635/a.** jelzésű, amannál szélesebb margójú, de az első lapokon szúrágta példány egykorú fatáblás, kapcsos félbörkötésben maradt fenn, melynek tii—tui jelzésű lapjai hiányzanak. Címlapján alul e bejegyzés: *Tobias, Faber D.*¹

1497.

4. Aristotelis operum volumen secundum. Görögül. Venetiis, 1497.

1^a (*III jelzésű) l. [fejezetléc] ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΙΟΣ ΕΥΚ ΤΩΝ || ΛΑΕΡΤΙΟΥ. || [A]ριστοτέλης νικημάχου και φαιστιάδος, σταγειρι- || της. stb. 6^b l. 14-ik sor után [fejezetléc] ΒΙΟΣ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΚΑΤΑ ΔΙΟΓΕΝΗΝ. || [Θ]εόφραστος μελάντα έρέσιος, κναφείος ύός. ώς || φησιν stb. 10^b l. ΒΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ || 11^a l. ΚΑΤΑ ΦΙΛΟΠΟΝΟΝ. || stb. 11^b l. 22-ik sor: ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΊΣΤΟΡΙΑΣ. || 31^a (1 számozású) l. [Fejezetléc] ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ Η΄ || ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ, ΤΟ. Α΄ || [E]πειδή τὸ εἶδέναι καὶ τὸ ὑφίστασθαι συνβαίνει stb. 298^a l. Kolofon görögül és latinul: Excriptum Venetiis manu Itamnea ī domo Aldi manutii Romani, & || græcorum studiofi. Mense Februario. M.III.D. || Impetratū est a dominis Venetis idē in hoc quod in cæteris impressis || græce domi nostræ. 298^b l. üres.

2-rét. Lapnagyság 21·6 × 31·1 cm. Ívek jelzése *, X, +, Q, a α — zφ, & ω, A—K. Lapok száma: 30 számozatlan, 265 számozott, összesen 298 levél (596 oldal). Konturos fejezetléczek és iniciálék 2—5 cm. magasságban. Sorok átlagos száma oldalankint 30. Élő oldalczímek és örjelek vannak.

Mint e leírásból is kitűnik, példányunk nem teljes: a két

¹ V. ö. *Horváth Ignác*: I. m. 111—112. ll.

első levél, melyek *Hain*¹ szerint a tartalomjegyzéket, s *Aldus*nak *Albertus Pius*hoz intézett előszavát tartalmazzák, hiányzik. Egykorú liliomokkal és rozettákkal préselt barna bőrkötésben, melyről a rézköldökök és csatok hiányzanak. A felső tábla belső lapján, XV. sz. kézzel: iijgulden r. sc. és XVI. sz. kézzel a kötet tartalomjegyzéke; alul »*Jankovics Mikl(ós) gyűjt(eménye)*«. Szövegközti és marginális jegyzetekkel. Könyvtári jegye: **Inc. e. a. 675.**²

1497.

5. Aristotelis opera volumen quartum. Görögül. Venetiis, 1497.

1^a l. Τῶν ἐν τῆδε τῇ βιβλῳ περὶ ἐχομένων ὀνόματα καὶ τάξις. || Θεοφράστου περὶ φυτῶν ἱστορίας, βιβλία δέκα. || Τοῦ αὐτοῦ περὶ φυτῶν αἰτιῶν, βιβλία. ἔξ. || Ἀριστοτέλους προβλημάτων, τμήματα τριάκοντα καὶ ὀκτώ. || Ἀλεξάνδρου ἀφροδισιέως προβλημάτων, βιβλία δύο. || Ἀριστοτέλους μηχανικῶν, βιβλίον ἓν. || Τοῦ αὐτοῦ τῶν μετὰ τὰ φυσικά, βιβλία δεκατέσσαρα. || Θεοφράστου τῶν μετὰ τὰ φυσικά, βιβλίον ἓν. || Eorum quae in hoc libro continentur, nomina & ordo. || Theophrasti de historia plantarum, libri decem. || Eiusdem de causis plantarum, libri sex. || Aristotelis problematum, sectiones duo de quadraginta. || Alexandri aphrodisiensis problematum, libri duo. || Aristotelis mechanicorum, liber unus. || Eiusdem metaphysicorum, libri quatuordecim. || Theophrasti metaphysicorum, liber unus. || + || 1^b l. Aldus Manutius Alberto Pio Principi Illu. S. P. D. || ¶ Plato philosophus interrogatus Alberte Princeps Illu. πῶς ἂν ἀρισταδιοῖ || stb. 2^a l. [Fejezetlécz.] ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤῶΝ ἹΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ. Α. || [Τ]ῶ Ν Φυτῶν τὰς διαφορὰς καὶ τὴν ἄλλην || stb. 519^a l. Kolofon görögül és latinul: Exscriptum Venetiis in domo Aldi Manutii Calēdis Junii, M. III D. || Et in hoc scriptatū ē a dominis Venetis quod ī ceteris nostris græce scriptis. 619^b l. üres.

2-rét. Lapnagyság: 20·1 × 29·1 cm. Ívek jelzése: aaaaaa—ωωω&&&, AAA—DDDΔΔΔ, AAAAA—ΞΞΞοοο, áa—éé, aa'—β'β', AAAAA—PPPοοο. Lapok száma: egy számozatlan, 226, 116, 42, 12, 121 számozott s végül egy számozatlan, mindössze 519 levél (1038 old.) Kiállítása ugyanolyan, mint az előző köteteké.

¹ Repertorium Bibliographicum-Stuttgart, 1827. I. köt. I. r. 200 l. 1657. sz.

² V. ö. *Horváth*: I. m. 122—123. ll.

Ép és tiszta példány, XVIII. századi bőrkötésben, *Jankovich* gyűjteményéből. Czimlapja alsó jobb sarkában e két kéztől eredő bejegyzések: »*Abrahamus Seidel pt. Ecclesi in Nimritz*« és *Nunc jun: jure hab. 1664*. Van ezenkívül egy pergamenkötésű töredék, mely az *da* jelzésű vagyis 344-ik laptól végig terjed s ugyancsak *Jankovich* gyűjteményéből való. Mindkét példány könyvtári jegye: **Inc. c. a. 675.**¹

1497.

6. Jamblichus de mysteriis Aegyptiorum etc. Venetiis, 1497.

1^a l. Index eorum, quæ hoc in libro habentur. ¶ Iamblichus de mysteriis Aegyptiorum. Chaldeorum. ¶ Assyriorum. ¶ Proclus in Platonicum alcibiadem de anima, atq; ¶ dæmone. ¶ Proclus de sacrificio & magia. ¶ Porphyrius de diuinis atq; dæmonibus. ¶ Synesius Platonicus de fomiis. ¶ Pfellus de dæmonibus ¶ Expositio Prisciani & Marfilii in Theophrastu de fen ¶ fu. phantasia. & intellectu. ¶ Alcinoi Platonici philosophi liber de doctia Platonis. ¶ Speufippi Platonis discipuli liber de platonis difiniti- ¶ onibus. ¶ Pythagoræ philosophi aurea uerba. ¶ Symbola Pithagoræ philosophi. ¶ Xenocratis philosophi platonici liber de morte. ¶ Marfilii ficini liber de uoluptate. 1^b Marfilii Ficinus florentinus Reuerēdissimo in christo patri. D. Ioāni Medici sanctæ romanæ ecclesiæ Cardinali suppliciter se cōmēdat. Cum epistolam ad te scribere statuissem in cardinea dignitate nuper tibi stb. 20-ik sor: ARGUMENTVM IN LIBRVM IAMBlicHI. ¶ Porphyrius, q̄ iter platonicos propter excellētiā phūs appellatur. lōgā stb. 2^a (aíi jelzésű) l. IAMBlicHVS DE MYSTERIIS. ¶ De cognitione diuinorum. ¶ [A]Egyptii scriptores putantes omnia inuēta esse a Mer ¶ curio ¶ stb. 184^b l. Kolofon: Venetiis mense Septembri. M.IIId. In ædibus Aldi. ¶ Nequis hunc librum queat imprimere, concessum est, ab Ill. S. V. 185^a l. REGISTRVM. 185^b l. üres.

2-rét. Lapnagyság: 20.6 × 29.3 cm.,² illetve 19.8 × 28 cm.³ Ívek jelzése: A—Z, &v. Lapok száma 185 számozatlan levél (370 oldal).⁴ Szép metszésű antiqua típusokkal szedett szöveg:

¹ V. ö. *Horváth* I. Id. m. 123. l.

² Az Inc. c. a. 683. jelzésű példányon.

³ Az Inc. c. a. 685. jelzésű példányon.

⁴ *Renouard* (Id. m. I. köt. 17. l.) szerint a végén van még egy tiszta lap.

öregbetűs élő oldalczímekkel, az összes lapok verzőján kusztoszokkal. A kisbetűvel előnyomatott inicziálék számára 2—5 sor magas ür hagyatott; kivétel a 2^b lap kezdőbetűje, mely 3·5 cm. magas kontur-rajzú fametszet. A sorok átlagos száma oldalanként 37.

Két példány, mindkettő *Jankovich* Miklós gyűjteményéből. Az egyik XVIII. sz. félbörkötésben, néhány széljegyzettel s erősen elpiszkolt, kissé szűrágta czimlappal, melynek felső margóján a bejegyzés látható: »*Collegij Soc. Jesv Cremsij Catalogo inscriptus Anno* || 1633.« Könyvtári jegye: **Inc. c. a. 683.** A másik XVIII. sz. szürke papirkötésbe kötött, rendkívül tiszta példány könyvtári jegye: **Inc. c. a. 685.**¹

1498.

7. Aristophanis comoediae novem. Görögül. Venetiis, 1498.

1^a ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΚΩΜΩΔΙΑΙ Ε'ΝΝΕ'Α (*sic!*) || ARISTOPHANIS COMOEDIAE NOVEM. || Πλούτος Plutus. || Νεφέλαι Nebulae || Βάτραχοι Ranæ || Ἴππεις. Equites || Ἀχαρνείς. Acharnes || Σφήκες. Vespaë || Ὀρνίθες. Aues || Ἐιρήνη. Pax || Ἐκκλησιάζουσαι Contionantes || Ἐπιγράμμα εἰς ἀριστοφάνη. || stb. 1^b l. Aldus Manutius Romanus Danieli Clario Parmenii. S. P. D. || (p)Erbeati illi mihi uidentur clari uir doctiffime, qui hoc tem- || pore stb. 2^a (2-vel jelzett) l. 11-ik sor: Μάρκος Μουσοῦρος ὁ Κρής τοῖς ἐντευζομένοις εὐπράττειν. stb. 2^b l. 22-ik sor: Σκιπώνδος Καρτερομάχου τοῦ πιστωρέως. || stb. 3^a l. ἘΚ ΤΟΥ ἘΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ἩΦΑΙΣΤΙΩΝΟΣ, ἘΠΙΤΟΜΗ ΤῶΝ Ἐ'ΝΝΕ'Α ΜΕΤΡῶΝ. || stb. 3^b l. 16-ik sor: ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΚΑΙΝΟΥ || stb. 5^a l. alulról 4-ik sor: ἘΚ ΤῶΝ ΠΛΑΤῶΝΟΥ, ΠΕΡὶ ΔΙΑΦΟΡΑ Σ ΚΩΜΩΔΙῶΝ. || 6^a l. 6-ik sor: ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ ΒΙ'ΟΣ. stb. 9^a (α jelzésű) l. [Fejezetlécz.] ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ, ΠΛΟΥΤΟΣ. || Καρίων οἰκέτης. || [Ω]Σ Ἀργαλέον πρᾶγμα ἔστιν ὃ Ζεὺς καὶ θεοὶ || stb. 347^b l. Venetiis apud Aldum. M. IID. Idibus Quintilis. || In hoc idem quod in aliis nofris impetrauimus.

2-rét. Lapnagyság 20·3 × 30·1 cm. Ívek jelzése: α—ω, Α—Τiii. Lapok száma: 347 számozatlan levél (694 oldal). A latin szöveg antikvával, a görög szöveg két nagyságú tipussal van szedve

¹ V. ö. *Horváth*. Id. m. 123. l., a hol a 2-ik példány Inc. c. a. 683/a. alatt szerepel.

még pedig a bevezető részek s a szöveg alatt és szélén folyó-jegyzetek a kisebbikkel. A fejezetléczek, nem az egész nyomtatás tükrére terjeszkednek ki, hanem csakis a főszöveg fölött állanak. Az inicziálék 4.4 cm. magas kontur-rajzú fametszetek. A szöveg-sorok átlagos száma oldalanként változik; a jegyzeteknél átlag 42. Az élő oldalcímek s az őrjelek kisebb típussal vannak szedve, mint a főszöveg.

XVIII. századi aranyozott borjúbörkötésű, jól konzervált példányunk a *Jankovich*-gyűjteményből való. Könyvtári jegye: **Inc. c. a. 711.**¹

1499.

8. Epistolarum graecarum collectio. Görögül. Venetiis, 1499. 2 kötet.

I. kötet. 1^a l. Ἐπιστολαὶ διαφόρων φιλοσόφων. ῥητό- || ρων. σαφιστῶν. ἐξ πρὸς τοῖς εἰκοσι. || ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τῇ || ἐξῆς εὐρήσεις || σελίδι. || Epistolae diuerforum philosophorum. ora- || torum. Rhetorum sex & uiginti. || Quorum nomina in se || quenti in uenies || Pagina. || 1^b l. A levélírók neveinek felsorolása görögül 2^a l. Epistolares ftili & nomina eorū qui cōposuerūt qua^s || hoc uolumen continet || epistolas. || Synefius, Diogenes. Theophylactus. || Demosthenes. Crates. Aelianus. || Plato. Anarcharfis. Aeneas. || Ariftoteles. Euripides. Procopius. || Philippus. Theano. Dionyfius. || Alexander. Meliffa. Lyfis. || Hippocrates. Mya. Amafis. || Democritus. Alciphron. Mufonius. || Heraclitus. Philostratus. || Epistolarum congregatio uirorum doctorum || Quos priscum produxit ceu rofas tempus. || Quarum & si defluit flos, at unguenti elegātia || Permanet fatis ad flatum boni odoris. || Sic & doctorum & si uiridis aetas uitae || Velociter tranfacta est, at lucubrationū elegantia, || Permanet abunde ad sempiternam gloriam. || 2^b l. ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ. (τ)²Ὠν ἐπιστολικῶν τύπων ἡρακλειδῆ ἐχόντων τὴν θεωρί- || αν stb. 7^a l. (α jelzettel): ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ || ΝΙΚΑΝΔΡΩ. || (π)Αἰῶας ἐγὼ λόγοις ἐγεννησάμην. τοῖς μὲν, ἀπὸ τῆς || stb. 265^a l. ΤΕΛΟΣ. || Ezután az ívek regisztere. 266^a l. Kolofon: Venetiis apud Aldum menfe Martio. M.ID. cum pri- || uilegio ut in caeteris. || 266^b l. üres.

¹ V. ö. *Horváth*: Id. m. 197. 1.

II. köt. 1^a l. Első hasáb: ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ || Βασιλείου τοῦ μεγάλου. || Λιβανίου τοῦ σοφιστοῦ. || Χίωνος τοῦ πλατωνικοῦ. || Ἀΐσχινου καὶ || Ἰσοκράτους τῶν ῥητόρων. || Φαλαρίδου τοῦ τυράννου || Βρούτου ῥωμαίου. || Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως || Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου. || Második hasáb: EPISTOLAE || Bafilii Magni || Libanii Rhetoris. || Chionis Platonici, || Aeschinis & || Isocratis oratorum || Phalaridis Tyranni. || Bruti Romani. || Apollonii Tyanensis. || Iuliani Apostatae. 1^b l. Aldus Manutius Romanus Antonio || Codro Vrceo. S. P. D. || Collegimus nuper Codre doctissime quotquot habe- || re stb. . . . Venetiis quinto- || decimo calendas maias M. ID. 2^a (au: jelzetű) l.: ΕΠΙΣΤΟ- || ΛΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙΑΙ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ || ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ ΛΙΒΑΝΙΟΥ || ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ. || Βασιλείου, Λιβανίου. || stb. 137^b l. Kolofon: Venetiis apud Aldum. eadē qua caetera cōditione. ||

4-rét. Két kötet. Lapnagyság: 15·4 × 21·2 cm.,¹ illetve 14·9 × 21·1 cm.² Ívek jelzése: I. köt. *, α—ω, Α—Δμ; II. kötet: α—σμ. Lapok száma: az első kötetben 266, a másodikban 138, összesen 404 levél (808 oldal). Latin szövege antikva betűkkel nyomtatott. Őrjelek vannak, élő oldalczímek nincsenek. Sorok átlagos száma oldalankint 26. A kisbetűvel előnyomatott inicziálék számára 2—4 sornyi üres tér áll rendelkezésre.

Teljes példány *Jankovich* Miklós gyűjteményéből; az első, XVIII. századi aranyozott borjubörkötésű, rész címlapjának verzőjén nagy tojásdad bélyegző, e felírással: »EX BIBLIOTHECA ACAD. GEORGE AUGUSTA.«, alatta a göttingeni könyvtár duplum-bélyegzője. A sima hártyakötésű második rész elülső őrlapján e bejegyzés: »*Ex Bibl. Carproviana Helm., || =stadii A° 1804 a Florenis 24.*« Könyvtári jegye: **Inc. c. a. 1061.**³

¹ Az első kötetnél.

² A második kötetnél.

³ V. ö. *Horváth*: Id. m. 138. l.

VIDÉKI KÖNYVTÁRAINK 1905-BEN.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége eddigi szokásához híven 1905. évi működéséről is részletes jelentésben számolt be, mely hű képet nyújt a vidéki könyvtári ügy mai állapota felől.

A társadalmi tényezők által fenntartott tudományos közgyűjtemények közül az 1905. évben 69 intézet tartozott a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének hatáskörébe.

Ez intézetek közül Nógrád vármegye balassagyarmati múzeuma, a komáromi vármegyei könyvtár, Gömör vármegye rimaszombati múzeuma és a szamosújvári örmény múzeum ez évben vétettek fel az állami felügyelet alatt álló tudományos közgyűjtemények sorába s ugyanekkor terjesztetett ki a felügyelet a nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola természetrajzi gyűjteményeire.

Ezzel szemben a nagyszebeni Kárpát-Egyesület múzeuma előző évben kifejezett óhajtására töröltetett a főfelügyeőség intézetei sorából s a felügyelet joga e gyűjteménnyel szemben csupán az állami segélyből eredő tárgyak ellenőrzésére tartatott fent. És így a főfelügyeőség hatáskörébe tartozó közgyűjtemények száma ez évben hárommal gyarapodott.

E gyűjtemények szükségleteire és a könyvtári és múzeumi ügy fejlesztésével járó egyéb kiadások fedezetéül az 1905. évi állami költségvetésben 238,240 korona hozatott előirányzatba, mely összegből a rendes kiadásoknál az országos főfelügyeőség szükségleteire 31,240 korona, a tudományos közgyűjtemények szükségleteire 118,000 korona, a rendkívüli kiadásoknál építkezési és beruházási szükségletekre 89,000 korona volt fedezetül szánva.

Ezek a javadalmi tételek a főfelügyeőség szükségleteinek rovataánál 1860 koronával, a gyűjteményekénél 39,000 koronával, összesen

tehát 40,860 koronával multák felül az előző évi költségvetésben megállapított javadalmat.

E többlet azonban költségvetési törvény hiányában nem volt folyósítható s az államháztartás menetében beállott fennakadás miatt a kormány az 1904. évi költségvetés keretei között gondoskodott a főfelügyelőség kiadásainak fedezéséről, mely összesen 191,740 koronában volt megállapítva. Ehhez a javadalomhoz járult az előző évben felhasználatlanul maradt 13,164·96 korona, valamint az 1904. évi javadalmi többletből ez év folyamán kiutalványozott 2340 korona. Ekként 212,884·96 koronát tett ki az az összeg, a mely a múzeumi és könyvtári ügy fejlesztése terén a főfelügyelőségre váró föladatakhoz rendelkezésre állott.

Anyagi eszközei felhasználásánál a főfelügyelőség ez évben is az eddigi gyakorlat által igazolt eljáráshoz ragaszkodott, pénzbeli segélyekkel és adományokkal járulva a hatáskörébe tartozó tudományos gyűjtemények gyarapításához, fentartási szükségleteik fedezéséhez és segédkezet nyújtva nekik ama törekvésükben, hogy alkalmas helyiségben, szakszerűleg felállítva, avatott gondozás alatt tölthessék be rendeltetésüket.

A könyvtári czélokra szétosztott állami segélyek összege a rendes segélyek czimén 28,000, rendkívüli segélyek czimén 21,000, összesen 49,000 koronát tett ki.

Az a körülmény, hogy a költségvetési előirányzat alapján megállapított 40,860 korona többlet nem volt folyósítható, jelentékeny mértékben megbénította a főfelügyelőséget a gyűjtemények egyéb szükségletei kielégítésére irányuló törekvéseiben. Az évi segélyek ugyanis e többlet reményében állapítatván meg, a főfelügyelőségnek a gyűjtemények egyéb szükségleteinek kielégítésénél kellett a megzavart egyensúly helyreállítására törekednie.

Ekként a főfelügyelőség az előirányzott 21,500 korona helyett csak 13,814 korona 35 fillért fordíthatott a gyűjteményekben való elhelyezésre alkalmas könyvtári anyag beszerzésére.

A beszerzések e rovatából vétetett meg gróf *Kreith* Bélától 600 koronáért az 1849. évi aradi foglyoktól származó autogrammok gyűjteménye.

A könyvtárak gyarapítására szánt diszmunkák és szakkönyvek közül pedig a Breviarium Grimani hasonmás kiadásának két példányban való beszerzése 852 korona 88 fillérrel, *Divald* Kornél

»Sárosvármegye szövött emlékei« című kiadványának 400 példányban történt megvásárlása 800 koronával, a gróf *Zichy Jenő* Ázsiai utazása cz. munka 10 példánya vételára 1. és 2-ik részletének törlesztése 464 korona 80 fillérrel és az 1896-iki ezredéves orsz. kiállítás történelmi emlékeit tárgyaló díszmunka 30 példánya 3000 koronát kitevő vételárának negyedik részlete fejében 600 korona terhelte a könyvtári javadalmat.

Ezenkívül gyarapítási és berendezési célokra a főfelügyelőség közvetlen rendelkezésére álló javadalmából:

a pécsi városi múzeumnak a *Mátyás* Flórián hagyatékából megvásárolt könyvtára 2500 koronát kitevő vételárának első részlete fejében 1500 koronát,

Tolna vármegye szegszárdi múzeumának pedig könyvtári helyisége átalakítására 1778 korona 79 fillért utalványozott.

A könyvtárak gyarapítása céljából a Magyar Könyvszemle 1878—1904. évi teljes folyama 26 kötetben megküldetett a nyitrai vármegyei múzeumnak és a főfelügyelőség hatáskörébe tartozó intézetek között szétosztatott a Magyar Minerva III. évfolyama 65 példányban. Továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszter ajándékából a Szepes vármegye művészeti emlékei című mű I. része 57 példányban és a *Jellinek*-féle Internationale Bibliographie cz. folyóirat I—II. évfolyamának 7 példánya. A főfelügyelőség által beszerzett anyagból a kassai múzeum nyilvános könyvtárának címjegyzéke 48 példányban, *Divald* Kornél Sáros vármegye szövött műemlékei cz. munkája 58 példányban, a Magyar Nemzeti Múzeum ajándékából a múzeum 1904. évi jelentése 68 példányban és a Magyar Könyvszemle 1904. IV.—1905. I—III. füzetei 48, illetve 49 példányban, a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlései állandó központi választmányának ajándékából »A II. pesti gyűlés munkálatai«, 24 példányban, »A III. beszteerczebányai gyűlés munkálatai« 29 példányban, »A XVII. győri gyűlés munkálatai« 47 példányban, »A XVIII. előpataki gyűlés munkálatai« 17 példányban, »A XXIII. buziás—temesvári gyűlés munkálatai« 20 példányban, »A XXVII. pécsi gyűlés munkálatai« 5 példányban, »Brassó város monographiája« 32 példányban és »*Hunfalvy* János előadása az éghajlat változóságáról« 48 példányban került szétosztásra. Magánosok adományai közül *Fraknói* Vilmos művei a szerző ajándékából 174 példányban, *Fejérpataky*

László »A pannonhalmi apátság alapító levele« cz. műve szintén a szerző ajándékából 54 példányban, *Csapó* Ida naplója *Csapó* Vilmos adományából 30 példányban és dr. *Cserni* Béla »A tanító és a régészet« és »A szárazság a régészet szolgálatában« című füzetei 28 példányban, s ugyane szerző »A rómaiak aranybányászata Dáciában« című füzete a szerző ajándékából 40 példányban osztattak szét a felügyelet alatt álló intézetek között, és *Cserni* első helyen említett két füzetéből még 32—32 példány az Országos Tanács rendelkezésére bocsátott. Végül a Grimani-Breviarium III. és IV. kötete, miként az előző kötetek, szintén a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában nyert letétként elhelyezést.

A könyvtárak szaporulatához jelentékeny anyaggal járulnak még a nyomdatermékek sajtóügyi köteles példányai, melyek tudvalevőleg a köteles példányokról szóló törvény életbeléptetése óta az Erdélyi Múzeum-Egylet könyvtárán kívül a budai könyvtár, a debreczeni ev. ref. főiskola könyvtára, a győri városi könyvtár, a kassai múzeum, a nagyvárad kir. jogakadémia könyvtára, a pécsi városi múzeum, a pozsonyi városi közkönyvtár, a selmeczbányai városi múzeum, a szegedi Somogyi-könyvtár, a szombathelyi múzeum és a temesvári városi könyvtárnak anyagát gyarapítják. A főfelügyelőség felhívására a győri, kassai, pozsonyi, szegedi, szombathelyi és temesvári könyvtárak adtak felvilágosítást az 1898—1904. években e czímen beérkezett anyag felől. E jelentések szerint a köteles példányokból eredő önálló nyomtatványok száma e hat könyvtárnál 7 év alatt 6970 darabot, az apró nyomtatványoké 120,152 darabot tett ki. Az 1905. évi gyarapodásról a gyűjtemények állapotáról szóló részben emlékezünk meg.

A jelentés további folyama az áll. felügyelet alatt álló tudományos közgyűjtemények állapotáról, az év folyamán az állam és a társadalom részéről fejlesztésük érdekében tett intézkedésekről és azok eredményeiről ad számot. Ebből a részből egész terjedelmükben közöljük azokat az adatokat, a melyek a könyvtárak ügyeire vonatkoznak, vagy azokkal összefüggésben állanak.

Alsókubinban az árvavármegyei Csaplovics-könyvtár építkezésének ügyében az eddigi halogatást örvendetes fordulat váltotta fel. A 39,828:15 korona értékben kiírt és 1905. április hó 4-én megtartott árlejtési tárgyalás eredményre vezetvén, a jelentkező vállalkozóval a munka iránt a szerződés oly értelemben

köttetett meg, hogy az épületre kiírt munkálatok ez évi október 15-ére teljesen elkészítendőek. Vállalkozó szerződési kötelezettségének eleget tévén, a vármegyei alispán az államépítészeti hivatalt az épület befejezésére vonatkozó pótköltségvetés kidolgozására utasította, melynek elkészülte után a további munka a jelentkező vállalkozónak oly szerződési kötelezettséggel fog átadatni, hogy az épületet teljes egészében jövő 1906. évi szeptember hó 1-én tartozik a vármegyének átadni.

Az államsegély ez évben is a könyvtár rendezésére használtatott fel. Az év folyamán összesen 7767 könyvtári czédula készült; a könyvtárnok pedig befejezte a könyvtár anyagának osztályozását s ezzel kapcsolatban az elkülönítve felállítandó czimiliumok kiválasztását.

A könyvtár állománya a lefolyt esztendőben ajándék útján 180 darabbal gyarapodott.

Anyagából 17 olvasónak 53 mű 60 kötete kölcsönöztetett ki.

Aradon a Kölcsey-Egyesület gyűjteményei gondozására mult évben szervezett s még az év végén megüresedett könyvtárnok-és múzeumóri állás január elején *Losonczy* Zoltán helybeli lapszerkesztővel töltetett be.

Az egyesület gyűjteményei közül a lefolyt esztendőben a könyvtár ajándék útján 205, vétel útján 162, összesen 367 darabbal gyarapodott. Vételre fordított az egyesület saját pénztárából a könyvtárnál 600 korona.

Az egyesületi gyűjtemények törzsanyagának állománya az év végén a könyvtárnál 37,440 db. volt.

Az egyesületnek az államsegélyből könyvtári czélokra 1905-ben 1000 korona állott rendelkezésre, melyet miként az előző években, most is az *Atzél*-könyvtár vételárának törlesztésére fordított s a gyűjtemények öre tiszteletdíjának pótlására folyósított 800 korona, mely teljes összegében fel lett használva. E segélyeken felül az orsz. főfelügyelőség a magas minisztérium megbízásából *Kreith* Béla gróftól 600 koronáért egy az aradi 1849-iki foglyok aláírását tartalmazó, 156 levélből álló albumot szerzett meg, mely állami letétként nyert az egyesület ereklye-múzeumában elhelyezést.

Az egyesület könyvtárából 152 nyitási napon mintegy 14,000 db kölcsönöztetett ki.

Aranyosmaróton Bars vármegye múzeuma az újonnan átalakított vármegyeházában nyert megfelelő helyiségeket, melyek azonban az 1905. év folyamán még nem voltak átadhatók a nyilvánosságnak.

A múzeum gyűjteményei közül a könyvtár ajándék útján 8, állami letét útján 7, vétel útján 1754, összesen 1769 dbbal gyarapodott. A múzeum vezetősége saját forrásaiból könyvvásárlásra 56 koronát fordított. Itt említjük meg, hogy a vármegye közönsége *Dillesz Sándor* és nejétől egy közel 2000 kötetes könyvgyűjteményt vásárolt meg évi 200 korona részletekben fizetendő 1000 korona vételárért, melynek első részlete 1906-ban esedékes.

A múzeum törzsanyagának állománya a könyvtárnál 3263 darab volt.

Balassagyarmaton Nógrád vármegye múzeuma ez év folyamán vétetett fel az Orsz. Főfelügyelőség kötelékébe tartozó tudományos közgyűjtemények sorába.

A tulajdonos múzeumtársulat gyűjteményeinek legbecsesebb alkotó része a *Nagy Iván*, *Szontágh Pál* és *Ghyczy Kálmán* hagyatékaiból eredő könyvtárak mintegy 18,000 kötetet kitevő anyaga. A három könyvtár közül, kiválik a mintegy 12,000 kötetes *Nagy Iván*-féle könyvgyűjtemény, mely XI—XV. századi, jobbára olasz eredetű kódexek, inkunabulumainak nagy száma mellett, igen gazdag a Régi Magyar Könyvtárhoz tartozó anyagban is, összeállításában pedig elsőrangú magyar irodalmi és történelmi szakkönyvtár.

A gazdag könyvtári anyag feldolgozása most van folyamatban.

Meg kell emlékeznünk továbbá a könyvtár ellen elkövetett bűnös merényletről, melyet, miként a rendőri vizsgálat kiderítette, a múzeum szolgálja követett el, mintegy 40 kötetet tulajdonítván el annak anyagából. A fővárosi antiquáriusoknál 4 izben, mintegy 140 koronáért értékesített könyvanyagból a kir. ügyészség bizalmas értesítése szerint eddig 33 db kerülvén vissza, remélhető, hogy e kellemetlen ügy nagyobb veszteség nélkül fog befejezést nyerni.

Az egyesület gyűjteményei közül ez év folyamán csupán a könyvtár gyarapodott, özv. *Nagy Ivánné* adományából, mintegy 300 dbbal.

A gyűjtemények törzsanyagának állománya decz. 31-én a könyvtárnál 15,249 db volt.

A gyűjtemények rendezés alatt állván, nem voltak a közönség használatára bocsáthatók.

Besztercebányán a városi múzeum és könyvtár végleges elhelyezésének kérdése a lefolyt esztendőben sem nyerhetett végleges megoldást.

Az épület kérdésének végleges megoldásáig a gyűjtemények jelenlegi szűkös helyiségekben maradnak elraktározva. Ez alól csupán a könyvtár képez szerencsés kivételt, mely a polgármester rendeletére, a múzeum többi anyagától elkülönítve, egyik városi épület két földszinti termében nyert elhelyezést s a város jelentékeny pénzbeli áldozatával szépirodalmi könyvtárral kiegészítetvén, átadatott a nyilvánosság használatának. A város a könyvtár butorzására saját pénztárából 560 koronát fordított; a múzeumi könyvtár anyagával kapcsolatban, de attól elkülönítve kezelt szépirodalmi könyvtár gyarapítására pedig 1740·33 koronát utalványozott s ezenkívül anyagát *Jókai* összes műveinek 100 kötetes kiadásával is gyarapította.

A szorosabb értelemben vett múzeumi gyűjtemények közül a lefolyt esztendőben a szakkönyvtár ajándék útján 56, az államsegélyből vétel útján 126, egyéb vétel és csere útján 3, összesen 185 dbbal gyarapodott.

Vételre a könyvtárnál az államsegélyből 500 korona, egyéb forrásokból 4 korona, összesen 504 korona fordítottatott.

A gyűjtemények törzsanyagának állománya az év végén a könyvtárnál 810 db volt.

A könyvtárból heti két nyitási napon 239 térítvényre 327 db kölcsönöztetett ki. Látogatási díjakból 28·80 korona, katalogusok eladásából 0·60 korona, összesen 29·40 korona folyt be.

A város kiadásában a lefolyt évben megjelent: *Schweng* József: Besztercebánya sz. k. város közkönyvtárának czimjegyzéke. 8-r. 58 l.

Budapesten a Budapesti Könyvtár-Egyesület által fenntartott központi könyvtár mint eddig, a jelen év folyamán is teljesen rendezett viszonyok között szolgálta a maga elé tűzött kulturális feladatokat. Az egyesület belső életében nevezetesebb esemény nem fordult elő; tisztikarában pedig csupán az elnök személyében történt változás, a mennyiben a dr. *Rácz* Károly lemondása folytán megüresedett elnöki széket az április 29-én tartott XV-ik

rendes közgyűlés dr. *Buday* József egyetemi m. tanárral töl-
tötte be.

A központi könyvtár a lefolyt esztendőben ajándék útján 637, köteles példányok útján 3154, az államsegélyből vétel útján 131, összesen 3922 dbbal gyarapodott. Megjegyzendő, hogy a köteles példányok czímén kimutatott anyag a fővárosi ügyészség területéről az 1898—1904. évben közvetlenül az Erdélyi Múzeum-Egyesület kolozsvári könyvtárába szállított sajtórendészeti termékeknek a Budapesti Könyvtár-Egyesület megillető része, mely csupán december havában érkezvén a központi könyvtár helyiségeibe, annak szakszerű feldolgozása a jövő, 1906-ik, esztendőre maradt.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 18,882 db volt. A könyvtár olvasótermében 298 nyitási napon 5844 látogató 8769 kötetet használt, 74 térítvényre pedig 96 db kölcsönöz-
tetett ki.

Az egyesület központi könyvtárának gyarapítására kiutalványozott 1000 korona kizárólag új könyvek vásárlására fordítatott; ez összegből 39 mű 147 kötete szereztetett be. A könyvtár butorzatára engedélyezett 5000 korona rendkívüli segélyből ez évben a negyedik 1000 koronás részlet volt esedékes. mely az előző részletekhez hasonlóan, a butorzás költségeiből fennmaradó tartozás törlesztésére használtatott fel.

A dunamelléki ev. ref. egyház *Ráday*-könyvtárának rendezésére engedélyezett 10,000 koronás rendkívüli államsegély az 1904—1905. években két egyenlő részletben folyósítatván, az egyházkerület tavaszi közgyűlése a rendezéssel *Hamar* István budapesti ev. ref. theologiai tanárt bízta meg s a könyvtár-bizottságot utasította, hogy a rendezés céljaira megfelelő helyiség kibérléséről gondoskodjék. A könyvtár rendezése július elsején vette kezdetét s a téli hónapok alatt sem szünetelt. A rendezés folyama alatt mindenekelőtt a könyvtár czélszerűen s jórészt elavult szakrendszere cseréltetett fel egy, a mai tudományos követelményeknek s a helyi viszonyoknak megfelelő osztályozási tervszettel, azután a könyvtár újabb eredetű s még jegyzékbe nem foglalt anyagának, valamint a többes példányok czédulázása vétetett munkába. E műveletek végzéseért a rendezés tartamára az azt vezető könyvtárnoknak 1200 korona évi tiszteletdíj

állapított meg s ezenkívül 2 korona napidíjjal három ideiglenes könyvtárgépd s egy havi 10 koronával javadalmazott szolga alkalmaztatott, kiknek díjazása szintén az államsegélyt terheli.

A rendezés folyamata alatt a könyvtár nem volt a közönség használatára bocsátva és gyarapításáról sem történt gondoskodás.

A könyvtár állománya a feldolgozás mai állapotában 22,685 db és 92 csomag.

Debreczenben az ev. ref. főiskola könyvtára az 1905. évben ajándék és hagyomány útján 392 db, vétel és csere útján 1020 db, összesen 1412 dbbal gyarapodott.

Vételre fordított az intézet saját forrásaiból 6000·61 korona.

A főiskolai könyvtár állománya 73,070 dbot tett ki az 1905. év végén.

A könyvtárban 230 nyitási napon 3827 látogató 5332 kötetet használt; 2094 térítvényre pedig 3651 db kölcsönöztetett ki. A használt anyag tehát összesen 8983 db.

Az a körülmény, hogy a nagykönyvtár vezetősége sem az eddig kapott államsegélyek felhasználása felől tett intézkedésekről, sem a könyvtár állapotáról nem tette meg szabályszerű jelentéseit, újjat állotta annak, hogy a gyűjtemény számára ez évre megállapított 1600 korona államsegély már ez év folyamán folyósítható legyen. Ez összeg kiutalványozása csak az év zárta után történhetett meg, midőn a könyvtár úgy az államsegély elszámolása, mint évi munkássága adatainak beküldése által eleget tett az államsegély elfogadásából kifolyó kötelezettségeinek.

Mint ez adatokból kiviláglik, a nagykönyvtár rendezési munkálatai, melyekre a főfelügyelőség a szóbanforgó segélyeket szánta, ez évben sem kezdettek meg s az eddig e téren tett intézkedések, köztük a kettős példányok kiválasztása s a kézikönyvtár katalógusának elkészítése, csupán előkészület jellegével bírnak.

Deésen az ez időszert ideiglenes szervezettel működő Szolnokdobokavármegyei Történelmi és Irodalmi Társulat múzeumának újból való szervezése tárgyában a vallás és közoktatási minisztériumnál tett lépések mindezeideig nem vezettek eredményre. Az egyesület könyvtárának gondozása még mindig a helybeli m. kir. állami főgimnázium igazgatóságára van bízva, régiségtani és néprajzi gyűjteményei pedig az Erdélyi Múzeumban vannak Kolozsvárott letétbe helyezve.

A könyvtár, mely a főgimnázium tanári könyvtárával kapcsolatban egy könyvtárőr s egy szolga kezelése alatt áll, a beérkezett évi jelentés adatai szerint a lefolyt esztendőben csupán ajándék útján gyarapodott 13 dbbal. Ezzel együtt a könyvtár törzsanyagának állománya 655 dbra rúgott.

Az 1902. évi államsegélyből használatlanul fennmaradt 300 korona az év folyamán a könyvek beköttetésére használtatott fel.

A könyvtárból összesen 46 db kölcsönöztetett ki.

Eperjesen az ág, h. ev. kollégium könyvtára részére 1904 óta kiutalványozott évi 800 korona államsegély a kollégiumi könyvtár törzsanyagának új czédula-katalógusára s rendszeres felállítására fordítottatott. Az év végéig mintegy 17,000 könyvtári czédula készült el s alapos a remény arra, hogy a rendezési munkálatok még az 1906-ik év folyamán befejezettek. A rendezés befejezte után a könyvtár vezetőségének egyik további feladata lesz a kollégiumi könyvtár czédula-katalógusának a törzsanyagtól elkülönítve kezelt *Szirmay*-könyvtárával való egyesítése, a mi úgy a kikölcsönzés, mint könyvvásárlás és a kettős példányok megállapítása szempontjából fölötte kívánatos.

A főfelügyelőség már 1904-ben kiemelte annak szükségét, hogy a díszteremben elhelyezett könyvtár célszerűbb helyiségekbe téessék át s megfelelő olvasóteremmel bővítettessék ki. E kérdést a könyvtár fenntartó hatósága a tervbe vett gimnáziumi építkezésekkel kapcsolatban remélte megvalósíthatni; az 1905-iki esztendő szomorú politikai viszonyban a főgimnázium építésére kilátásba helyezett államsegély elmaradván, az építkezés megindítása is haladékat szenvedett.

Felkán a helyi múzeum-egyesület tulajdonát képező Tátra-múzeum a lefolyt esztendőben is teljesen rendezett viszonyok között szolgálta a hazai kultúra érdekeit.

A múzeum gyűjteményei közül, a könyvtár a lefolyt évben ajándék útján 117, vétel útján 19, összesen 136 dbbal gyarapodott.

Vételre fordítottatott a könyvtárnál az egyesület pénztárából 149 korona.

A gyűjtemények törzsanyagának állománya az év végén a könyvtárnál 4336 db volt.

A könyvtárból 52 nyitási napon 13 egyén térítvényére 68 db kölcsönöztetett ki.

Győrött a városi közkönyvtárban a lefolyt esztendőben is serényen folytak tovább a rendezési munkálatok. A *Milkovics-Zámory*-féle könyvtár czéduláztatása befejeztetvén, sorra került a városi könyvtár régibb és újabb anyagának, valamint a köteles példányok anyagából kiválogatott önálló művek, folyóiratok és hírlapok czimtározása.

A könyvtár ez esztendőben állami letét útján 8, vétel útján 14, összesen 22 dbbal gyarapodott, és törzsanyagának állománya az év végén mintegy 11,700 dbra tehető.

A rendezés folyamán ez évben a régibb és újabb városi könyvanyag, valamint az önálló jellegű köteles példányok czédulázása is foganatba vétetett.

A könyvtár vezetősége részletes kimutatást terjesztett elő az 1898—1904. évek folyamán beérkezett sajtóügyi köteles példányok anyaga felől; e kimutatás szerint ez évek szaporulata önálló nyomtatványokban 2234 dbot, apró nyomtatványokban 57,352 dbot tesz ki.

A könyvtár még nem lévén átadva a nyilvánosságnak, csupán a városi tisztviselőknek állt rendelkezésére, a kik 70 térítvényen 195 dbot kölcsönöztek ki belőle.

A közkönyvtár vezetése a szervezeti szabályzat 119. §-a szerint a városi levéltáros működési köréhez tartozik; segítségére a levéltárosi segéd állása van szervezve, mely azonban — a városi pénztár helyzetére való tekintettel — az év folyamán be nem töltetett.

Gyulán a Békésvármegyei Közművelődési Egyesület múzeuma, a régi keretek között, a fejlődés minden jelét nélkülözve érte meg fennállásának 32-ik évét. Hazánk legrégebbi vidéki múzeumainak egyike, mely egykor oly szép reményekre jogosító méretekben indult virágzásnak, ez idő szerint jóformán teljesen el van hagyatva, és egykori jó híre mindinkább csökken. Gyűjteményei a régi felállításban vannak elhelyezve, újabb szerzeményei nincsenek leltározva.

Örvendetesebb képet nyújt a múzeum másik osztályának, a könyvtárnak ügye. E könyvtár alapját tudvalevőleg az alapítók hagyatékából maradt könyvek vetették meg, melyek a múzeumi

épület egy kis szobájában vannak felállítva. Az Országos Főfelügyelőség az *Oláh* György hagyatékából eredő könyvtárnak az 1900. évben államsegélyen való megvásárlásával jelentékeny mértékben járult a könyvtár gyarapításához. A könyvtár azóta az egyesület vásárlásaiból és ajándékozások útján is gyarapodott, és az egyesület előadásokból, hangversenyekből s egyéb eszközökkel 5000 koronát gyűjtött össze a könyvtár céljaira, a mi megadja a módot arra, hogy e könyvtár szakszerű felállításban adassék át a közhasználatnak.

A könyvtár elhelyezése már az *Oláh*-féle könyvtár megvásárlásakor a helybeli főgimnázium építkezésével hozatott kapcsolatba és az egyesület buzgó elnökének, *Lukács* György volt vallás- és közoktatásügyi miniszternek főispán korában sikerült kivinnie, hogy az állam, a város és a róm. kath. hitközség által közösen emelt főgimnáziumi épületben az egyesület számára könyvtára elhelyezése céljából megfelelő helyiségek biztosíttassanak. Az épület az év folyamán készen állott és az egyesület legközelebb átveszi a rendelkezésére bocsátott helyiségeket s felállíthatja benne könyvtárát. A könyvtár kiköltöztetése a múzeumi épületből megadja a módot arra, hogy az ott felhalmozott gyűjteménytárgyak a mostaninál megfelelőbb felállításban nyerjenek elhelyezést.

Gyulafehérvárott az Alsófehérvármegyei Történeti, Régészeti és Természettudományi Egyesület múzeumának a régészeti gyűjtemény örvendetes gyarapodása folytán mind szükségesebbé váló kibővítése ez esztendőben sem válhatott valóra, miután az egyesületnek a kibővítési munkálatoknak 15,000 koronában előirányzott költségeivel szemben az 1904. év óta kiutalványozott rendkívüli államsegély eddig esedékes részleteit is beleszámítva, ez idő szerint csupán 2188.44 korona készpénz áll rendelkezésére. Minthogy azonban az építkezés megkezdése tovább el nem odázható, a főfelügyelőség hozzájárult ama megoldási módhoz, mely a tervbe vett építkezést a jelenleg rendelkezésre álló összeg által kijelölt keretek közt, még az 1906. év folyamán, legalább részben meg akarja valósítani.

A múzeumi gyűjtemények közül a lefolyt esztendőben a könyvtár ajándék útján 166, vétel útján 28, összesen 194 dbbal gyarapodott. A gyűjtemények törzsanyagának állománya az év végén a könyvtárnál 2909 db volt.

A múzeum könyvtárából 14 térítvényre 18 db kölcsönöz-
tetett ki.

A könyvtár, a lefolyt esztendőben ajándék útján 57, az állam-
segélyből vétel útján 71, egyéb vétel és csere útján 273, összesen
401 dbbal gyarapodott.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 18,099
dbot tett ki.

Az államsegélyből az 1904. évi 135·19 korona maradvány
s az 1905-re kiutalványozott 800 korona, összesen 935·19 korona
állott rendelkezésre. Ez összegből 701·74 korona vásárlásra for-
dítatván, 23 mű 71 kötete szereztetett meg. 141·61 korona pedig
a könyvtárór s 35·40 korona a könyvtárszolga díjazásának április
15-étől az év végéig esedékes összege gyanánt folyósított.
A mutatkozó maradvány 56·44 korona. Az egyesület saját forrá-
saiból 869·32 koronát fordított könyvtári beszerzésekre.

A könyvtár olvasótermében 45 látogató 79 dbot használt,
103 térítvényre pedig 253 db kölcsönöztetett ki.

A könyvtári helyiség fentartási költségei a gimnázium többi
helyiségeinek hasonló kiadásai terhére számoltattak el.

Ipolyságon a Hontvármegyei Múzeum-Társulatnak a vármegye
házában bírt négyszobás helyiségében elhelyezett gyűjteményeinek
szakszerű rendezése s leltározása volna a legsürgősebb feladat.
E munkálatok azonban csak úgy lévén megindíthatók, ha a múzeum
gondozásával kellő szakképzettséggel bíró tisztviselő bizatik meg,
az Orsz. Főfelügyelőség az év végén felhívta a vármegye közön-
ségét, hogy a szóban forgó múzeum állandó segélyezését határo-
zattá emelve, jövedelméből e nemes célra évenként néhány száz
koronát áldozzon, mely összeg elsősorban a múzeumór tiszte-
letdíjának fedezésére volna fordítandó.

Kassán a városi múzeum az igazgatására kiküldött miniszteri
biztos szakavatott vezetése alatt fennállása harmadik évében is
örvendetes módon töltötte be nagyfontosságú kulturális hivatását.

A kassai múzeum gyűjteményei közül a lefolyt esztendőben
a könyvtár ajándék útján 777, az államsegélyből vétel útján 144,
összesen 921 dbbal gyarapodott.

A könyvtár állománya az év végén 15,234 db volt.

A kötelezpéldányok czimén beérkezett nyomtatványanyag
felől a múzeum miniszteri biztosa csak az 1902—1904. évekről

tehetett jelentést, melynek adatai szerint a könyvtár e forrásból a jelzett évek alatt 299 önálló nyomtatvánnyal és 620 apró nyomtatvánnyal gyarapodott. A gyarapodási szám feltűnően alacsony volta abból a körülményből lévén megmagyarázható, hogy a kassai kir. ügyészség a hozzá érkezett anyagot csak az 1902. év óta, még pedig tetemes hiányokkal bocsátja a múzeum rendelkezésére, a főfelügyelőség kérdést intézett az ügyészséghez az 1898—1901. évek anyagának sorsa felől, felkérve az ügyészséget, hogy jövőben a kötelempéldányok anyagát a maga teljességében szolgáltatassa be a múzeumnak.

A könyvtár olvasótermében 159 nyitási napon 3795 látogató 5030 dbot használt; 43 térítvényre pedig 111 db kölcsönöztetett ki. A könyvtári czélokra 1905-ben kiutalványozott 2000 korona terhére az 1904. évi túlkiadás törlesztésére 708·96 korona, 209 kötet beszerzésére 1978·66 korona s könyvkötésre 468·52 korona fordítatván, a mutatkozó túlkiadás 1181·44 korona.

Kecskeméten a városi múzeum gyűjteményei számára a múzeumi ügy lelkes istápolója, *Kada* Elek polgármester, a városháza földszintjén eddig bírt helyiség helyett ugyanez épület első emeletén biztosított mintegy 350 m² jól megvilágított, háromtágas teremre osztott területet. Az ekként megüresedő földszinti nagy karzatos terem pedig a 6—7000 kötetből álló s pontos czédula-, valamint helyszin-katalogussal ellátott könyvtár és az olvasóterem befogadására jelöltetett ki. Ez intézkedések megvalósításával a kecskeméti múzeum állandó elhelyezésének kérdése hosszabb időre megoldottnak tekinthető.

Kiskúnholason az ev. ref. főgimnázium könyvtárának gondozója a lefolyt évben a többes példányok jegyzéke összeállítására fordította idejét. A jegyzék 1497 munka 5000 dbját foglalja magában.

A főgimnáziumi könyvtár, a lefolyt esztendőben ajándék, hagyomány útján 86, az államsegélyből vétel útján 117, egyéb vétel és csere útján 34, összesen 237 dbbal gyarapodott. Vételre az államsegélyből 760 korona, egyéb forrásokból 60 korona, összesen 820 korona fordítatott. A 800 koronában megállapított államsegélyből fennmaradó 40 korona pedig könyvek bekötötésére lett felhasználva.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 36,224 db volt. A könyvtárból heti két nyitási napon 74 térítvényre 258 db kölcsönöztetett ki.

Komáromban a komáromvármegyei könyvtár ez év folyamán vétetvén fel a főfelügyelőség kötelékébe, első ízben részesült könyvanyagának gyarapítására államsegélyben, melynek összege 500 koronát tett ki. Ez összeg felhasználása ez év folyamán nem történt meg, de a könyvtár fenntartó hatósága készséggel fogadta el a főfelügyelőség amaz utasítását, hogy az első sorban komáromi születésű írók műveinek beszerzésére s emellett könyvek köttetésére lesz fordítandó.

A szépen fejlődő gyűjtemény a lefolyt esztendőben ajándék útján 530, vétel útján pedig 77, összesen tehát 607 kötettel gyarapodott. Vételre és könyvkötésre a könyvtár fenntartó hatósága saját forrásaiból 575·81 koronát fordított. A vármegyei könyvtár anyagának állománya ez év végén 8080 dbra rugott, mely számból a *Kulcsár* István-féle, 1831. óta a vármegye birtokában lévő gyűjteményre 3447 db, az 1888-ban a vármegye tulajdonába került *Ghyecz* Kálmán-féle könyvtárra pedig 1763 db esik.

A könyvtárból 101 nyitási napon 4601 terítvényre 5848 kötet kölcsönöztetett ki. 1904-ben csupán 2816 kötet lett kikölcsönözve; a használat ez emelkedésének magyarázata a vármegyei törvényhatósági bizottság 1904 december 30-án tartott közgyűlésén alkotott új könyvtárszabályzatban keresendő, mely a gyűjteményt a vármegyei közönség szélesebb körei számára is hozzáférhetővé tette.

A könyvtárat egy a vármegyei könyvtáralapból évi 200 kor. tiszteletdíjban részesülő könyvtárőr kezeli. Az intézet zárószámadatai 2085·59 korona bevétellel és 938·49 korona kiadással záródván, a pénztári maradvány 1147·10 koronát tett ki. Ezzel együtt a könyvtár tiszta vagyona 15,914·48 korona volt.

*Losonc*zon a városi közkönyvtár a lefolyt esztendőben ajándék útján 40 dbbal, állami letét útján 64 dbbal, egyéb letét útján 39 dbbal, az államsegélyből vétel útján 57 dbbal s egyéb vétel útján 197 dbbal, összesen 397 dbbal gyarapodott.

Vételre az 1905-re engedélyezett 400 korona államsegélyen kívül egyéb forrásokból 680·67 korona, összesen 1080·67 korona fordított.

A városi közkönyvtár törzsanyagának állománya ez év végével 22,605 db volt.

A könyvtárból 298 nyitási napon 78 terítvényre 7486 db kölcsönöztetett ki. Az olvasási díjakból 314·70 korona, a

katalógusok eladásából 18 korona, összesen 332·70 korona folyt be.

Löcsén az ág. h. ev. egyház könyvtárának múlt évben jelzett végleges rendezése *Géressy* Kálmán kir. tankerületi főigazgató vezetésével augusztus 2-án vette kezdetét s előreláthatólag 1906. nyarán fog befejeztetni. A rendezés kezdetét megelőzőleg a könyvtár elhelyezése tárgyában, az a megállapodás jött létre, hogy a könyvtárnak a használat számára átadandó része, valamint a ritkaságaiból s érdekes darabjaiból összeállítandó címéltéka a lutheránus egyház újonnan épült házának üléstermében nyer helyet, míg a többi anyag továbbra is a templom karzatán marad.

A könyvtár a lefolyt esztendőben ajándék útján 30, vétel és csere útján 28, összesen 58 dbbal gyarapodott. A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 16,875 db könyvtári anyag és 5 czéhláda volt. A rendezés tartalma alatt a könyvtár rendes használata szünetelvén, anyagából mindössze 3 téritvényre 4 kötet kölcsönöztetett ki.

Magyaróvárt a Mosonmegyei Történelmi és Régészeti-Egylet múzeumát súlyos csapás érte igazgatójának, *Sötér* Ágostnak, január hó 2-án bekövetkezett halálával. A megboldogultban a múzeum első kezdeményezőjét és lelkes gondozóját s a hazai régészeti ügy buzgó és szakavatott munkását vesztette el.

Az egyesület gyűjteményei közül a könyvtár ez évben ajándék útján 540, vétel útján 2, összesen 542 dbbal gyarapodott. Vételre az egyesület saját forrásaiból a könyvtárnál 26 koronát fordított.

A gyűjtemények új leltározás és rendezés alatt állván, ez év folyamán a nyilvános használat elől el voltak zárva.

Mármarosszigeten az ev. ref. főgimnázium könyvtára a folyó évben átadatott a nyilvánosságnak. A könyvanyag rendezése s az olvasóhelyiség bebutorozása még a múlt év folyamán befejeztetvén, a könyvtárbizottság február hó 10. és 11-én tartott ülésén megállapította a könyvtár kezelésére és használatára vonatkozó szabályrendeletet, melyet az igazgatótanács minden tekintetben jóváhagyván, az olvasóterem szeptember 17-én nyílt meg a helybeli közönség számára.

A könyvtár a lefolyt esztendőben ajándék útján 103 dbbal, az államsegélyből vétel útján 253 dbbal, összesen 356 dbbal gyarapo-

dott. Vételre fordítottatott az államsegélyből 3389·10 korona. A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 24,766 dbot tett ki.

A könyvtárban heti hat nyitási napon szeptember 17-ike óta 146 látogató 162 dbot használt, 58 térítvényre pedig 88 kötet kölcsönöztetett ki.

Miskolczon az ág. h. ev. egyház könyvtára az Orsz. Főfelügyelőség és Tanács részéről 1902-ben engedélyezett 2000 korona államsegélyéről a részletes elszámolást csak az év zárta után terjesztvén be, a főfelügyelőség nem volt abban a helyzetben, hogy számára ez év folyamán újabb segélyezést hozzon javaslatba, vagy hogy a végleges elhelyezése érdekében megindított tárgyalásokat ismét felvehesse. A pótlólag beérkezett elszámolás adatai szerint az időközi kamataival 2119·35 koronára felszaporodott államsegélyből könyvvásárlásra 335·40 korona, könyvkötésre pedig 1783·95 korona fordítottatott.

A könyvtár anyaga a lefolyt esztendőben ajándék útján 10, az államsegélyből vétel útján 3, egyéb vétel és csere útján 7, összesen 20 dbbal gyarapodott.

A könyvtár törzsanyagának állománya pedig az év végén 10,657 db volt.

A könyvtár olvasótermében, mely hetenkint kétszer, szerdán és szombaton d. u. 2—6-ig áll a közönség rendelkezésére, 652 látogató 675 dbot használt; 12 térítvényre pedig 86 kötet kölcsönöztetett ki.

Nagybányán a szép fejlődésnek induló városi múzeumot, alig egy esztendővel megnyitása után, komoly veszedelem fenyegette. A városban augusztus 10-én kiütött tűzvésznek ugyanis a régi városház épülete is martalékul esett, melynek földszintjén a városi múzeum gyűjteményei elhelyezve voltak. A múzeum gyűjteményei elkerülték a pusztulás veszedelmét, de nem maradhattak meg a beomlás veszélyétől fenyegetett helyiségekben.

A gyűjtemények a kiállott veszedelem óta nem voltak megtekinthetők, de gyarapodásukban mostani helyzetükben sem állott be szünet. A könyvtár ajándék útján 524 dbbal, az államsegélyből vétel útján 11 dbbal, csere útján 1 dbbal, összesen 536 dbbal gyarapodott. A múzeumi gyűjtemények törzsanyagának állománya az év végén a könyvtárnál 4661 db. A múzeum gyűjteményei a kiállott veszedelem óta nem láthatók.

Nagyenyeden a Bethlen-főiskolának a folyó évre engedélyezett államsegélyekből, a benyújtott tervezet szerint, a könyvtári bevásárlásokra volt felhasználandó. A felhasználás megtörténtéről azonban a jelentés lezártáig nem érkeztek be a hivatalos adatok.

Nagykárolyban a vármegyei múzeum és könyvtár, melynek létesítését Szatmár vármegye közönsége 2000 korona javadalom biztosítása mellett 1901-ben határozta el, még mindig nem lépte túl az első megalakulás határait.

A könyvtár 1903-ban 1108 kötetet foglalt magában; ez évi azóta történt szaporodása felől nincsenek adataink. Kezelésével ideiglenesen a vármegyei levéltárnok van megbízva.

Nagyváradon a kir. jogakadémia könyvtára, mely csupán a sajtóügyi kötelezpéldányokban való részesedés révén tartozott a főfelügyelőség kötelékébe, továbbra is meg kívánva őrizni szigorúan szakszerű jellegét, az ügyészrségi kötelezpéldányok átvételétől s megőrzésétől való felmentését kérte.

Az Orsz. Főfelügyelőség, belátva azon nehézségeket, melyek a jogakadémiai szakkönyvtár általános tudományos irányban való fejlesztését megakadályozzák, helyt adott e kérelemnek s azon javaslattal járult a minisztériumhoz, miszerint a nagyváradi kir. főügyészség területéről származó sajtóügyi nyomtatványok összes eddig beszolgáltatott s ezentúl beszolgáltatandó anyaga állami letétként való kezelésének joga a Biharmegyei és Nagyváradi Régészeti és Történelmi Egylet által létesített múzeumra ruháztassék át, ez intézetet tartva hivatottnak arra, hogy a nyilvános közkönyvtár ügyét Nagyváradon valóra váltsa. A vallás- és közoktatásügyi kormány e javaslatot a maga részéről elvben elfogadhatónak tartván, annak foganatosítása érdekében megindította az igazságügyi minisztériummal a szükséges tárgyalásokat. Addig is, míg e tárgyalások befejezést nem nyernek, a főfelügyelőség utasította az érdekelt egyesület vezetőségét, hogy a kötelezpéldányok átvételének s elhelyezésének érdekében a szükséges előmunkálatok megtétele felől gondoskodjék.

Az előbb említett Biharvármegyei és Nagyváradi Régészeti és Történelmi Egyletnek eddig is áll. felügyelet alatt lévő múzeumi gyűjteményei közül a lefolyt esztendőben a könyvtár ajándék útján 734, vétel útján 23, összesen 757 dbbal gyarapodott. Vételre az egyesület saját penztárából a könyvtárnál 6170 koronát

fordított. Az intézet könyvtárának állománya az év zártakor 5287 db volt.

A könyvtár anyagából 5 téritvényre 150 db kölcsönöztetett ki.

*Nyiregyházá*n Szabolcs vármegye múzeumának és könyvtárának szervezeti szabályzata most van kidolgozás alatt és a gyűjtemények annak megállapítása után fognak a nyilvánosságnak átadatni. Előzetes intézkedésül a két gyűjtemény egyesítésének kifolyásaként a vármegye közönsége *Josa* Kornélt, a múzeum eddigi örét, a múzeum és könyvtár igazgatójává választotta.

Nyitrán a vármegyei múzeum vezetőinek tevékenységét a lefolyt évben is a feloszlatott turóczsentsentmártoni Maticza Szlovenszka könyvtári anyagának rendezése vette igénybe. Ez a nagy művelet közel egy évi munka után befejezést nyert s az e célra bebutorozott könyvtári helyiségben felállítatott. A rendezésről szóló igazgatói jelentés adatai szerint a rendezett könyvtári anyag 10,629 db nyomtatványra s 332 db kéziratra rúgott, míg a főfelügyelőség rendelkezésére bocsátott többes példányok állománya 29,623 darabra tehető. Együttal a főfelügyelőség helyiségeibe szállítatott a feldolgozott könyvtári anyag czédulakatalógusa is, melynek alapján a múzeumban való elhelyezésre nem alkalmas anyag, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára gyarapítására fordítandó kettős példányok kiválasztása meg fog történni.

A múzeum könyvtára a lefolyt esztendőben ajándék útján 133 dbbal, letét útján 1 dbbal, az államsegélyből vétel útján 1 dbbal, összesen 135 dbbal gyarapodott. Az államsegélyből vételre 4 korona, az összeg fenmaradó része pedig a rendezési költségek fedezésére fordítatott. A gyűjtemények még nincsenek a nyilvánosságnak átadva.

Pápán az ev. ref. főiskola könyvtára minden fennakadás nélkül s mint az alább közölt statisztikai adatok igazolják, szép eredménnyel szolgálta a helyi társadalom szellemi szükségleteit. A könyvtár a lefolyt esztendőben ajándék útján 180 db, állami letét útján 4 db, az államsegélyből való vétel útján 568 db, egyéb vétel és csere útján 513 db, összesen 1265 dbbal gyarapodott. Az intézet vételre az államsegélyből 7300 koronát, egyéb forrásokból 1880-22 koronát, összesen 9180-22 koronát fordított. A gyarapodás legfontosabb részét az a 23 db jó karban levő s részben igen ritka régi magyar nyomtatvány képezi, melyet az intézet

vezetősége csere útján szerzett meg a veszprémi ref. egyházmegye könyvtárából. A könyvtár törzsanyagának állománya az év végével 33,200 dbot tett ki.

Az intézetnek könyvtári czélokra az 1904-ben engedélyezett, de csak ez évben folyósított 6000 korona rendkívüli s az 1905. évben engedélyezett 1500 korona rendes segély, összesen 7500 korona állott rendelkezésére, mely összegből 7300 korona a fentjelzett bevásárlások költségeinek fedezésére fordított.

A könyvtár anyagából 305 nyitási napon 345 látogató 376 dbot használt, 221 téritvényre pedig 1102 db kölcsönöztetett ki. A használt anyag tehát összesen 1478 dbra tehető.

Pécsett a városi múzeum szépen fejlődő gyűjteményei jelenleg egy bérház hét szobájában és folyosóján vannak elhelyezve. E helyiségek azonban a nagymérvű gyarapodás következtében már is elégteleneknek bizonyultak. Nevezetesen *Mátyás* Flóriánnak 2360 kötet nyomtatványból és 120 kötet kéziratból álló könyvtára, melyet a főfelügyelőség, a néhai tulajdonos saját kiadványainak több ezer darabból álló készletével együtt, rendes évi javadalmának beszerzési rovata terhére két évi részletben fizetendő 2500 koronáért megvásárolván, állami letétként a pécsvárosi múzeumban helyezett el, a szakszerű felállításhoz szükséges helyiség hiányában nem volt rendezhető s a közhasználat számára átadható. A kulturpalota építésének a városi tanács által felvetett eszméje kétségkívül legalkalmasabb módját nyújtaná annak, hogy a városi múzeum fejlődése az eddiginél is nagyobb lendületet vegyen, de a főfelügyelőség ez eszmét csak akkor karolhatja fel, ha annak megvalósításához a város megfelelő áldozatkészségét s a többi első sorban érdekelt helyi tényezők kellő anyagi támogatását biztosítva látja.

Ez évben készült el a főfelügyelőség utasításai nyomán a múzeum és könyvtár szervezéséről és igazgatásáról szóló szabályrendelet, mely a február hó 20-án tartott közgyűlésből a magas belügyi kormány elé terjesztetvén, szeptember hó 2-án hagyatott jóvá.

A múzeum gyűjteményei közül a lefolyt esztendőben a könyvtár ajándék útján 1059, állami letét útján 3000, az államsegélyből való vétel útján 1 db, egyéb vétel és csere útján 3 db, összesen 4063 dbbal gyarapodott.

Vételre fordított az államsegélyből a könyvtárnál 20 korona, egyéb forrásokból 26 korona; mindössze tehát 46 korona.

A múzeumi könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 4663 db volt.

Poprádon a Magyarországi Kárpát-Egyesület ez évben hozzákezdett a tulajdonát képező Kárpát-múzeum épületének kibővítéséhez. A múzeumi kertnek az építkezéshez szükséges kikerekítését Poprád város közönsége a hiányzó földterület átengedésével tette lehetővé. Az építkezési munkálatok a miniszterium által helybenhagyott tervek alapján ez év nyarán megkezdődtek s az újonnan emelt épületszárny már ez évben tető alá kerülván, az 1906. év folyamán átadható lesz rendeltetésének.

A múzeum gyűjteményei közül a lefolyt esztendőben a könyvtár ajándék útján 66, vétel útján 2, összesen 68 dbbal gyarapodott. Vételre az intézet saját pénztárából a könyvtárnál 9 koronát fordított.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 4185 db volt.

A könyvtárból az év folyamán 80 térítvényre 80 dbot kölcsönöztek ki.

Pozsonyban a város közkönyvtára, melynek a városi múzeummal kapcsolatban leendő elhelyezése ez év folyamán sem volt megvalósítható, noha a kérdés végleges megoldásának elodázása a szépen fejlődő intézmény tovább fejlődését már-már megakasztja, a lefolyt esztendőben ajándék útján 678, áll. letét útján 620, egyéb letét útján 120, az államsegélyből vétel útján 814, egyéb vétel útján 49, összesen 2314 dbbal gyarapodott. Vételre fordított a könyvtárnál az államsegélyből 2274·16 korona, egyéb forrásokból 493·46 korona, összesen 2767·62 korona.

A közkönyvtár törzsanyagának állománya az év végén 11,503 db volt.

A sajtóügyi kötelezpéldányokból eredő anyagból a könyvtár az 1898—1904. években a könyvtárnok jelentése szerint 1746 önálló nyomtatvánnyal és 6015 apró nyomtatvánnyal gyarapodott.

A városi könyvtár-bizottság június 23-iki ülésén elhatározta, hogy a közkönyvtár czímjegyzékét 500 példányban kinyomtatja. A czímjegyzék 23 iv terjedelemben 1906. márcz. 1-én került ki a sajtó alól.

A könyvtár céljaira 1905-ben rendelkezésre állott az 1904. évi államsegély 1977·22 korona maradványa s az 1905-ben kiutalványozott 1600 korona államsegély, összesen 3577·22 korona.

Ez összegből könyvek vásárlására 2274·16 korona használtatván fel, az 1905. év végén 1303·06 korona volt a maradvány.

A könyvtár olvasótermében 308 egész és 52 fél nyitási napon 403 látogató 2931 dbot használt, 89 térítvényre pedig 116 db kölcsönöztetett ki.

*Rimaszombat*on a gömörmezei múzeum ez év folyamán vétetett fel az Orsz. Főfelügyelőség kötelékébe tartozó tudományos közgyűjtemények sorába.

A gyűjtemények rohamosabb gyarapodása azok eddigi helyiségének túlszűfolttságát eredményezvén, a vármegyei közgyűlés július hó 13-án 8383. sz. a. kelt végzésével megbízta a vármegye alispánját, hogy a múzeum gyűjteményei számára a régi gimnáziumi épületben gondoskodjék megfelelő helyiségről. E célra az épület második emeletének termei mutatkozván legalkalmasabbaknak, a vármegye azokat a múzeum számára a tulajdonos ev. ref. egyház elnökségétől az október 30-án kelt szerződésben egyelőre három évre kibérelte. Az átköltözködés az őszi folyamán meg is történt, 197 koronát kitevő költségei a törvényhatóság javadalmából nyertek fedezetet.

A gyűjtemények szakszerű felállítása is megkezdődött, azonban a téli hónapokban szünetelni kénytelenítettvén, csupán a régiségtári, néprajzi, iparművészeti s a Tompára vonatkozó kegyeleti tárgyak felállítására s a könyvek elraktározására szorítkozhatott.

A múzeum gyűjteményei közül a lefolyt esztendőben a könyvtár ajándék útján 1832 dbbal gyarapodott. Vételre fordított a könyvtárnál az intézet saját forrásaiból 120·60 korona.

A könyvtár tözsanyagának állománya az év végén 8723 dbot tett ki.

Selmeczbányán a városi könyvtár elhelyezésére a városi tanács a városházával szemben fekvő iskola-épület második emeletén egy három ablakos helyiséget engedett át, mely azonban nem egészen alkalmas új rendeltetési céljaira.

A könyvtár a lefolyt esztendőben ajándék útján 115, áll. letét útján 1, egyéb letét útján is 1 s az államsegélyből vétel útján 178, összesen 295 dbbal gyarapodott. Vételre fordított a könyvtárnál az államsegélyből 210·25 korona, egyéb forrásokból 108·79 korona.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 2132 db volt. A könyvtár anyagából heti két nyitási napon az olvasó-

teremben 116 látogató 636 dbot használt, 2986 térítvényre pedig 3093 dbot kölcsönöztetett ki; az összes kölcsönzés tehát 3829 db-ra rúgott.

A könyvkereskedő teendőit a városi levéltáros látja el, a ki ezért semmi díjazásban sem részesült.

Az intézetnek könyvtári czélokra az 1904-ik évi államsegély 135·82 korona maradványa s az ez évi 500 korona állt rendelkezésére. Ezzel szemben az intézet vezetői bútorozásra 190 koronát, beszerzésekre 210·25 koronát s könyvkötésre 299·60 koronát fordítván, a könyvtári kiadásoknál mutatkozó túlkiadás a városi hozzájárulásból fedeztetett.

Sepsiszentgyörggyön a Székely Nemzeti Múzeumot a jelen év folyamán nagy veszteség érte megalapítójának, özv. nagyajtai *Cserey* Jánosné, szül. alsózathuresai *Zathureczky* Emilia úrasszonynak november hó 4-én bekövetkezett halálával. A lelkes alapító nem érthette meg, hogy életének alkotása saját otthonában nyerjen elhelyezést. A múzeum igazgatóválasztmánya ugyan még a mult év folyamán benyújtotta építendő múzeumának tervrajzait és költségvetését, *Czigler* Győző építészeti felügyelő betegsége és halála folytán az csak az év őszén kerülhetett elbírálás alá.

A gyűjtemények közül a lefolyt esztendőben a könyvtár ajándék útján 828, az államsegélyből vétel útján 61, egyéb vétel és csere útján 27, összesen 216, dbbal.

Vételre fordított a könyvtárnál az államsegélyből 500 korona, egyéb forrásokból 212·97 korona, összesen 712·97 korona.

A könyvtár törzsanyagának állománya 39,378 db volt.

A múzeum könyvtárából az olvasóteremben 125 látogató 433 dbot használt, 86 db térítvényre pedig 86 db kölcsönöztetett ki.

Szabadkán a helybeli Közkönyvtár és Múzeum-Egyesület gyűjteményei közül az elmúlt esztendőben a könyvtár ajándék útján 617, vétel útján 27, összesen 644 dbbal gyarapodott. Vételre fordított az egyesület saját pénztárából a könyvtárnál 334·20 korona.

A könyvtár törzsanyagának állománya 9266 darab.

Az egyesület 1898—1901. évi számadásai szerint az egyesületnek az 1898—1901. években könyvtári czélokra 3800 korona s múzeumi czélokra 3100 korona, államsegély állt rendelkezésére. Ezzel szemben az egyesület könyvtára gyarapítására ez idő alatt

5027·60 koronát fordítván, 1227·60 korona túlkadás mutatkozott, melyet az egyesület saját forrásaiból fedezett.

Szamosújvártt ez év folyamán alakult meg az Örmény Múzeum-Egyesület, mely a helybeli örmény kath. egyház tulajdonát képező Örmény Múzeum fejlesztését és gondozását tűzte ki céljául.

Gyűjteményei közül a muzeális s nem ismeretterjesztő jellegű könyvtár alapjául az örmény kath. főtemplom oratoriumában elhelyezett s mintegy 3—4000 kötetre terjedő, állítólag régi örmény kódexekben is bővelkedő egyházi könyvtár szolgálna, melyhez járulna a *Szongott* tanár magántulajdonát képező újabb örmény könyvgyűjtemény, melyet a tulajdonos a múzeumnak szánt. Az irattár magvát Szamosújvár városának levéltára képezné, melynek átengedése, esetleg letétképpen, bizonyára nem ütközik akadályokba.

Az egyesület pénztárába szeptember haváig hat alapítvány és különböző adományok fejében összesen 4500 korona folyt be.

Szamosújvár város közönsége pedig a régi gimnáziumi épületben a gyűjtemények elhelyezésére alkalmas helyiséget s a berendezési szükségletek részben való fedezésére 100 korona segélyt engedélyezett.

Szatmáron a Kölcsey-Kör gyűjteményeinek rendszeres felállítására befejezést nyervén, a könyvtár és régiségtár június 1-én megfelelő ünnepség keretében adatott át a közhasználatnak.

A múzeum gyarapodása a lefolyt esztendőben a könyvtárnál ajándék útján 785, letét útján 270, az államsegélyből vétel útján 4, összesen 1059 db volt. Vételre fordított a könyvtárnál az államsegélyből 20 korona, egyéb forrásokból szintén 20 korona, összesen 40 korona.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 2046 db volt; könyvtári segélyből 372·50 korona butoratra és felszerelésekre, 125 korona könyvkötésre és 20 korona beszerzésekre; 150 korona pedig a gyűjtemények gondozójának tiszteletdíjára fordított. Az ekként mutatkozó 167·50 korona túlkadás az 1906. évi segélyből fog fedeztetni.

A könyvtárból 91 téritvényre 170 kötet kölcsönöztetett ki.

A Kölcsey-Kör kiadásában megjelent: »A szatmári Kölcsey-Kör múzeumi tárgyainak és könyvtárának névjegyzéke. Szatmár 1905.«

Szegeden a Somogyi-könyvtár az új igazgató, *Tömörkény* István vezetése alatt ez évben is rendezett viszonyok között, czéltudatos munkássággal töltötte be nemes hivatását.

A könyvtár gyarapodása a lefolyt esztendőben ajándék útján 646, állami letét és köteles példányok útján 4615, az államsegélyből vétel útján 302, egyéb vétel és csere útján 351, összesen 5914 db (ebből 3130 db apró nyomtatvány) volt. Vételre fordított a könyvtárnál az államsegélyből 2000 korona, egyéb forrásokból 3000 korona, összesen 5000 korona.

A könyvtár törzsanyagának állománya (az apró nyomtatványok nélkül) 67,321 darab volt.

A könyvtárból 236 nyitási napon 11,032 olvasó 12,855 kötetet használt s 1 térítvényre 1 kötet kölcsönöztetett ki.

Szegszárdon a tolnavármegyei múzeum gyűjteményei az épület javítási és átalakítási munkálatai következtében csupán június hó 15-éig álltak a közönség rendelkezésére. A múzeum épületének végleges átvételekor ugyanis kiderült, hogy az emeleti mennyezet fenyőfa-gerendázatának nagy része elkorhadt, s néhány év múlva az egész mennyezet beszakadásától kell tartani. E körülmény új mennyezet építését tette szükségessé, melynek költségei az építő-vállalkozó visszatartott óvadékából nyertek fedezetet. Az újjáépítés szeptember közepe táján fejeztetvén be, az addig elraktározott múzeumi anyag rendezése csupán október hó folyamán vehette kezdetét, úgy hogy a múzeum előreláthatólag csupán jövő májusban lesz a maga teljességében ismét megnyitható.

Ez újjáépítési munkálatokkal kapcsolatban hajtottak végre azok a kisebb szabású átalakítási munkálatok, melyek a könyvtár és néprajzi osztály czélszerűbb elhelyezését voltak hivatva lehetővé tenni.

Ezenkívül a könyvtár és részben a nagyterem számára többrendbeli bútorról kellett gondoskodni. Ez átalakítási és bútorozási munkálatok költségei összesen 2258·99 koronát tettek ki, mely összegből ez évben 1778·79 korona volt folyósítható. A még fedezésre váró maradvány, valamint a könyvtár számára a Schlick-féle vasöntőde r.-tól megrendelt szab. könyvállványok költségei a főfelügyelőség jövő évi javadalma bútorozási tételéből fognak fedeztetni.

A múzeum gyarapodása a lefolyt esztendőben a könyvtárnál ajándék útján 264, az államsegélyből vétel útján 235, összesen 499 db volt.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 2680 darab volt.

A múzeum vezetősége az 1905-ben kiutalványozott államsegélyekből, a könyvtári segély terhére, könyvvásárlásra 515·90 koronát, könyvkötésre 84·10 koronát, összesen 600 koronát fordított.

A könyvtárból, mely ez év végén még nem állt az olvasóközönség rendelkezésére, 7 térítvényre 7 darab kölcsönöztetett ki.

Szombathelyen a Vasvármegyei Kultur-Egyesület múzeuma ez évi történetének legfontosabb eseménye az építkezés megkezdése volt.

Az egyesület gyűjteményei közül a könyvtár a lefolyt évben ajándék útján 650, kötelempéldányok útján 23,295, az államsegélyből vétel útján 65, egyéb vétel és csere útján 54, összesen 24,064 dbbal gyarapodott. Vételre fordított a könyvtárnál az államsegélyből 600 korona s az intézet saját forrásaiból 800 korona, összesen 1000 korona.

A könyvtár törzsanyagának állománya az év zártakor 30,958 db volt.

A könyvtárból, július és augusztus kivételével, heti két nyitási napon 2553 térítvényre 5661 db kölcsönöztetett ki. A könyvtári katalogusok eladásából ez évben 60 korona folyt be.

Temesvárott a helyi közgyűjtemények befogadására emelendő kulturpalota építési végrehajtó bizottságának május hó 21-én tartott ülésében hozott elvi megállapodásai szerint a létesítendő múzeum-épület a Belvároshoz tartozó vársáncz-területnek a Püspök-híd belvárosi torkolatától a Ferencz József ligetig terjedő részén fog elhelyeztetni. Az építkezési tervek elkészítését *Székely* László városi műépítész vállalta magára. A főfelügyelőség az elvi megállapodásokat általánosságban elfogadva, a helyiségek beosztására vonatkozó észrevételeinek nyilvánítását a kész tervek felülvizsgálása idejére tartotta fenn magának.

A kulturpalotában elhelyezendő gyűjtemények közül a Dél-magyarországi Történelmi és Régészeti Egyesület múzeumának gyarapodása a lefolyt évben a könyvtárnál ajándék útján 744, az államsegélyből vétel útján 10, egyéb vétel és csere útján 44, összesen 798 db volt.

Vételre fordított: a könyvtárnál a régészeti államsegélyből 216·84 korona, egyéb forrásokból 41·30 korona, összesen 258·14 korona.

A társulat könyvtárának állománya az év végén 7357 db volt.

A könyvtárból 17 térítvényre 44 db kölcsönöztetett ki.

A Délmagyarországi Természettudományi Társulat temesvári múzeuma a lefolyt esztendőben a könyvtárnál ajándék útján 68, áll. letét útján 30, összesen 112 dbbal gyarapodott.

A társulati múzeum törzsanyagának állománya az év végén a könyvtárnál 5412 db volt.

A városi nyilvános könyvtár ügyeinek ellátásáról a városi tanács *Bellai* József tisztb. tanácsnoknak könyvtárigazgatóvá való kinevezésével s egy szakdíjnak alkalmazásával gondoskodott addig is, míg a könyvtár nagyobb fejlődése folytán külön tisztviselői állások szervezése válik szükségessé. A városi tanács azon kérelme azonban, hogy a könyvtár rohamosabb fejlesztéséről évi 10,000 koronás rendes államsegély útján történjek gondoskodás, a főfelügyelőség javadalmának kereteire való tekintettel nem volt teljesíthető, a főfelügyelőség azonban 25,000 korona beruházási segély kieszközlése útján remél a közel jövőben a könyvtár tervszerű fejlesztéséhez hozzájárulni.

A könyvtár a lefolyt esztendőben ajándék útján 634, letét útján 1528, az államsegélyből vétel útján 38, egyéb vétel és csere útján 670, összesen 2870 dbbal gyarapodott.

Vételre fordított az államsegélyből 219·29 korona, egyéb forrásokból 2128·79 korona, összesen 2348·08 korona. A könyvtár törzsanyagának állománya az év végén 47,580 db volt.

A könyvtárnak 1905-ben 1500 korona államsegély utalványoztatott, de a felhasználási terv csak az év végén kerülvén a főfelügyelőség elé, a beszerzések nem történhettek meg, s ez összegből eddig csak 219·29 korona lett felhasználva.

A könyvtárból 236 nyitási napon 423 olvasó 1516 kötetet használt, 1266 térítvényre pedig 2531 db kölcsönöztetett ki.

Az intézet zárószámadása 5320·68 korona bevétellel és 4039·97 korona kiadással zárulván, a pénztári maradvány 1280·71 korona.

Verseczen a városi múzeum és könyvtár végleges elhelyezésének ügye ismét egy lépéssel közelebb jutott a megvalósulás-

hoz. A városi hatóság által 1904-ben a gyűjtemények befogadására kijelölt községi Fröbel-gyermekkert épület átalakítási költségei a néhai *Czigler Győző*, orsz. felügyelő által kidolgozott költségvetés alapján 14,000 koronában állapíttatván meg, a főfelügyelőség megtette a lépéseket, hogy ez összeg fedezéséről 1906-tól kezdve évi 5000 korona részletben folyósítandó államsegély útján történjék gondoskodás. Ez összeg megszavazása esetén a már korábban folyósított 6000 korona segély a belső felszerelés költségeire fog fedezetet nyújtani.

A városi gyűjtemények közül a lefolyt évben a könyvtár ajándék útján 1083, az államsegélyből vétel útján 18, egyéb vétel és csere útján 226, összesen 1327 dbbal gyarapodott. Vételre fordított a könyvtárnál az államsegélyből 500 korona, egyéb forrásokból 701'68 korona, összesen 1201'68 korona.

A könyvtár törzsanyagának állománya 19,991 db volt.

A könyvtár 93 nyitási napon állt a közönség használatára, de a használatról megfelelő nyilvántartás híján nincsenek adataink; 2709 térítvényre 2709 dbot kölcsönöztek ki belőle.

A felsorolt adatok összegezésével a következő képet nyerjük az állami felügyelet alatt álló könyvtárak száma s jellege felől:

Önálló nyilvános könyvtár 21 van közöttük, ú. m. az alsókubini Csaplovics-könyvtár, az aradi Kölcsey-Egyesület könyvtára, a budai könyvtár, a budapesti Ráday-könyvtár, a debreczeni ev. ref. főiskola könyvtára, az eperjesi ág. ev. kollegium könyvtára, a győri városi könyvtár, a hódmezővásárhelyi és a kiskunhalasi ev. ref. főgimnáziumok könyvtárai, a kassai múzeum könyvtára, a kecskeméti városi könyvtár, a losonci városi közkönyvtár, s lőcsei ág. ev. egyház könyvtára, a máramaroszigeti ev. ref. főiskola könyvtára, a miskolci ág. ev. egyház könyvtára, a pápai ev. ref. főiskola könyvtára, a pozsonyi városi közkönyvtár, a szabadkai városi közkönyvtár, a szegedi Somogyi-könyvtár, a Vasvármegyei Kultur-Egyesület szombathelyi könyvtára s a verseczi városi könyvtár. Ezek közül az aradi, debreczeni, kassai, kecskeméti, pápai, szabadkai, szegedi, szombathelyi és verseczi könyvtárak múzeumokkal állanak kapcsolatban és azok önálló osztályát képezik.

Kisebb méretű, de nyilvános használatra szánt általános jellegű könyvtárakkal vannak kiegészítve az aranyosmaróti,

balassagyarmati, besztercebányai, deési, esztergomi, felkai, gyulai, gyulafehérvári, ipolysági, magyaróvári, máramarosszigeti, miskolci, nagybányai, nagykarolyi, nagyváradi, nyiregyházai, nyitrai, pécsi, poprádi, selmeczbányai, sepsziszentgyörgyi, szatmári, szegszárdi, szentesi, a turóczsentsentmártoni, vácsi és veszprémi múzeumok.

A többi gyűjtemények közül a békéscsabai, dévai, esztergomi, keszthelyi, kolozsvári, komáromi múzeumok, pozsonyi természet-tudományi múzeum, a rimaszombati, szamosujvári múzeumok, a két temesvári múzeum és a zombori múzeum könyvtárai szak-könyvtár jellegével bírnak és első sorban az illető társulatok tagjainak állanak rendelkezésre.

Az intézetek közül tehát az önálló nyilvános jellegű könyvtárakon kívül 39 áll könyvgyűjteményével a könyvtári ügy szolgálatában.

Megjegyezzük, hogy a nagyváradi jogakadémia könyvtára, mely csak a kötelempéldányok révén tartozott a főfelügyelőség kötelekébe, az összeállításban nem szerepel.

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGY. NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1906. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2983 db, ajándék útján 305 db, vétel útján 217 db, áttétel útján 4 db, összesen 3509 db, nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett; gyászjelentés 1224 db, zárszámadás és üzleti jelentés 184 db, egyházi körlevél 86 db, perirat 14 db, hivatalos irat 182 db, műsor 367 db, alapszabály 191 db, szinlap 616 db, falragasz 1969 db, vegyes 785 db, összesen 5618 db aprónyomtatvány.

Vételre fordítottatott 2286.48 korona és 42.25 márka.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványosztály anyagát: Alsófehérmegyei Történelmi Társulat Gyulafehérvár (2 darab). A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége, A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa, Ballagi Aladár, Bányai Elemér, Belgrádi egyetem rektora (2 db), Borsód-Miskolczi Közművelődési Egyesület Miskolcz, Brambach Vilmos Karlsruhe (16 db), Budapesti Szemle szerkesztősége (4 db), Délmagyarországi Tört. és Régészeti Múzeum-Társulat Temesvár, Dujnovits István Baja, Dunántúli ág. hitv. ev. püspök Pápa, (2 db), Eszterházy Sándor Kassa, Fejérfalva László (2 db), br. Forster Gyula, Fővárosi könyvtár (52 db), Fraknoi Vilmos (9 db), Francis D. R. St. Louis, Fülöp József Körmeny, Gulyás Pál, Hampel József, Hodinka Antal Wien, Iványi István Szabadka (3 db), Kais. Akademie der Wissenschaften Krakau, Kais. Akademie der Wissenschaften Wien (5 db), Képviselőházi iroda (38 db), Kérészy Zoltán Kassa, Kollányi Ferencz, Komjáthy János Kassa, Kongl. Univ.-bibliothek Upsala, Kozma Bernát, Kövesligethy Radó, gr. Kún

Gézáné Maros-Németi, Laszowszki Emil Zágráb, izsépfalvi Lavotta József, Library of Congress Washington (3 db), Mady Ferencz Alsódabas, Magyar Egyházirodalmi Iskola (Központi papnevelő), M. kir. állatorvosi főiskola (2 db), M. kir. Kereskedelmi Múzeum, M. kir. közp. statisztikai hivatal (3 db), M. kir. miniszterelnökség (db), M. kir. ország. meteorológiai s földmérési intézet, M. kir. postatakarékpénztár igazgatósága, M. kir. posta s távirida igazgatósága, Magyar Tudományos Akadémia (21 db), Majerovics Kálmán, Mangold Gusztáv (2 db) Melich János, Milhoffer Sándor Tatárszentgyörgy (16 db), Nemzeti Zenede igazgatósága, Nógrád vármegye alispánja Losonc (5 db), Rima-Murány-Salgó-Tarjáni r.-társaság, Sebestyén Gyula, Secretary of the Congress St. Louis, Smithsonian Institution Washington (3 db), Solymossy Sándor (2 db), Statist. Zentral-Commission Wien (3 db), Strich M. Berlin, Szalay Imre (2 db), Székesfehérvári püspök, Szemere Miklós, ifj. Szinnyei József, Tulbuse Gh. Nagyszeben, Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium (3 db), Vikár Béla.

Nevezetesebb szerzemények: 1. Szent Ignác élete. Nagyszombat. XVII. század. (100 kor.). 2. Tyukodi György. Eghi Zengés Cassa, 1677. (ajánd.). 3. Xenium novi anni 1698. Tyrnaviae.

A könyvtár helyiségeiben a lefolyt évnegyedévben 12,971 egyén 32,250 kötet nyomtatványt használt; kölcsönzés útján pedig 721 egyén 1062 kötetet.

A lefolyt évnegyedben 2617 munka osztályoztatott, a melyekről összesen 3687 czédula készült. Kötés alá készítettett 256 munka 407 kötetben.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 568 csomag érkezett; ugyaninnen 607 levél expedialtattott, a miből 167 reklamálás volt. Az 1897: XLI. tezik intezkedései ellen vétő nyomdatulajdonosok ellen peres eljárás megindítása 3 esetben kéretett.

Az egész év folyamán indított peres eljárások eredményeként pénzbüntetés és kártérítés fejében 10 esetben 98:40 korona folyt be.

A Széchényi Országos Könyvtár állandó kiállításának az 1906. év folyamán 420 látogatója volt.

II.

A *kézirattár* ajándék útján 2 kötet kézirattal, 5 darab irodalmi levéllel és 4 darab irodalmi analektával, vásárlás útján pedig 16 kötet kézirattal, 381 darab irodalmi levéllel és 85 darab irodalmi analektával gyarapodott.

Ajándékozók voltak: Dr. Bányai Elemér, Hodinka Antal, Kerekes Pál, Id. Szinnyei József és Varjú Elemér.

Vásárlásra összesen 353734 kor. és 5 márka fordított. A szerzemények közül különösen kiemelendők a következő zene-művek: Liszt Ferenc »Rákóczi-Marsch«-ának első fogalmazványa és 1866-iki második kidolgozása, s ugyancsak Liszt Ferencnek »Csárdás obstiné (Hartnäckiger Csárdás)« című eredeti kézírata, Schumann Róbert Liszt Ferencnek ajánlott »Fantasie« című terjedelmes kézírata a szerző sajátkezű javításaival és Volkmann Róbert »Visegrád«-jának négykézre írt sajátkezű átdolgozása. Megemlitendők továbbá egy »Murus Aheneus« című csinosan kiállított XVII. századi kézirat Bocskaira és Bethlen Gáborra vonatkozó s részben ismeretlen államiratok és egyéb okmányok másolataival, egy 1616-ban Bőlönben írott magyar énekeskönyv, Ekárt Jánosnak 1716-ban összeírt harmincz unitárius prédikációja, Giuliano Passaro-nak egy 1683-ban írott magyar vonatkozású olasz nyelvű történeti műve, Korabinsky János XVIII. századi albuma és Hugó Károly korábban megszerzett irodalmi hagyatékát kiegészítő kézírattöredékek, irodalmi levelek és analecták. Hugó Károly levelezésében számos kül- és belföldi kitűnőség neve szerepel, köztük gróf Batthyány Juliaé, Liszt Ferenczé, báró Orczy Bódogé, gróf Ráday Gedeoné, Laube Henriké, Saphiré (egy Heine Henrikhez intézett ajánló levélen) stb. A levelestár gyarapodását jelentette továbbá Prielle Kornélia levelezésének megszerzése is. Egyéb szerzeményeink e nemű gazdag anyagából kiemelendők Czuczor Gergely, Endlicher I. László, Gaal György, Hollósy Simon, Hormayr József, Kölcey Ferencz, gróf Majláth János, Pyrker László, Pulszky Ferencz, gróf Széchenyi István, báró Wesselényi Miklós, továbbá Brandes György, Freytag Gusztáv, Grillparzer Ferencz, Scheffel Viktor, Berlioz, Suppé, Saint-Saëus és Ira Aidridge magyar vonatkozású levelei.

A negyedévi szerzemények feldolgozásán kívül folytatott a leveles gyűjtemények rendezése és beosztása.

A negyedév folyamán 7 esetben kikölcsondított 13 kézirat s 63 kutató használt 195 kéziratot.

III.

A *hírlaposztály* gyarapodása: *a)* Köteles példányokból: nyomdai kimutatással, csomagokban 146 évfolyam 13,541 szám; számonként 6571 szám. *b)* Vásárlás útján Frankl Bernáttól (10 kor.) 1 évf. 13 szám. *c)* Ajándék útján: Biblioteca Nacionaltól [Rio de Janeiro] 75 szám, dr. Kovács Ernőtől 25 szám, Sajó Sándortól 105 szám, együttvéve tehát 205 szám. Összesen 147 évf. 20,317 szám.

Az évnegyed folyamán a könyvtárban 1334 olvasó 2464 kötetet, házon kívül 46 olvasó 121 kötetet, összesen 1380 egyén 2585 kötetet használt.

Czéduláztatott 187 évfolyam, ebből 13 új hirlap. Átnézetett 25 évfolyam 13,759 szám. Kötés alá adatott 155 kötet hirlap; a könyvkötőtől visszaérkezett 499 kötet. Ezért fizettetett 746·10 kor., régebbi számlaért 624·32 kor., összesen 1670·42 koroua.

Ama köteles példányok, melyek nyomdai kimutatással (csomagokban) érkeztek be, a gyarapodási könyvbe irattak s a nyilván tartó lapokra vezettettek; a számonként beérkezett hirlapok pedig hetenként számbavéve, betürendjük szerint elhelyeztettek. A csomagküldeményekben hiányzó hirlapszámok azonnal feljegyeztetvén, reklamáltattak.

IV.

A *levéltár* a lefolyt évnegyedben vétel útján 175 dbbal, ajándék útján 440 dbbal, a könyvtár más osztályaiból való áttétel útján 1602 dbbal, összesen tehát 2217 darabbal és Kossuth Lajos iratai VI—XII. kötetének kézírata és korrekurájának két csomagjával gyarapodott.

Vételre fordított 1791·16 kor. és 94·60 márka.

A családi levéltárak száma a lefolyt évnegyedben nem gyarapodott. A már letéteményezett családi levéltárak közül kiegészítést nyert a Kvassay család levéltára két újabb letéteménnyel, továbbá a Luka családé és a Berzeviczy család bárói ágának levéltára.

Ajándékaikkal Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter, id. Szinnyi József kir. tanácsos, Kovács Ernő orsz. képviselő, Tóth Károly, Varju Elemér múzeumi segédőr és dr. Bányai Elemér gyarapították a levéltár anyagát. Az ajándékok közül kiemelendő Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter ajándéka, mely Kossuth Lajos iratai VI—XII. kötetének kéziratával és korrekurájával gyarapította az 1848/49-es iratok gyűjteményét.

A törzsanyag gyarapodásából 3 db. eredeti a középkori oklevelek csoportjára, 219 db. az újkori iratokéra, 7 db. a nemesi iratok, 1600 db. a gyászjelentések, 396 db. és két csomag az 1848/49-es iratok gyűjteményére esett.

A nemesi iratok csoportja a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1582 márczius 1. Bécs. II. Rudolf király czímereslevele Dombrói Jakopovich János deák részére. 2. 1604 október 28. Prága. II. Rudolf czímeres levele Kvassowszky Rafael részére. (Másolat, Kvassay család levéltára.) 3. 1619. október 22. Gráz. II. Ferdinánd lovagi diplomája Gaitschnigg Mátyás részére. 4. 1646 január 17. Klagenfurt. A karinthiai rendek bizonyáglevele, hogy Gaitschnigg Mátyás a tartományi nemesek sorába felvétellett. 5. 1653 márczius 6. II. Rákóczy György czímeres levele Tóth Mihály részére (másolat). 6. 1666 június 24. Bécs I. Lipót czímeres levele Gaitschnigg János Mátyás és György Mátyás részére.

7. 1676 december 21. Gyulafejérvár. Apafi Mihály czímeres levele Olasz másképp Benczöl Jakab részére. 8. 1744 április 14. Bécs Mária Terézia czímeres levele Sissay Mihály részére.

Az osztály helyiségeiben 77 kutató 12,662 darabot használt. Külső használatra kikölcsönözött 6 térítvényen 51 darab irat.

A törzsanyag új szaporulata feldolgoztatott és beosztott. Kiválasztatott továbbá a levéltár anyagának a Rákóczi-kiállításhoz szükségelt része. Folytattatott a Kállay család levéltára középkori részének czédulázása, mely munka 1346-ig haladt előre. A Dessewffy levéltár középkori része 1425-ig dolgoztatott fel. A letéteményezett családi levéltárak közül befejeztetett a Sibrik család levéltárának rendezése, mely 2 db. XIII. századi 37 db. XIV. századi, 75 db. XV. századi, 38 db. XVI. századi, mohácsi vész előtti eredeti, összesen tehát 152 db. eredeti középkori oklevelet, 236 db. XVI. századi mohácsi vész utáni, 915 db. XVII., 3605 db. XVIII., 8843 db. XIX. századi iratot, 39 db. genealogia-táblát, 96 db. elenchust, 15 db. halotti jelentést, 33 db. térképet, 4 db. kéziratot, 1 czímerképet és 72 db. üres borítékot, összesen tehát 14,011 db. iratot tartalmaz. A Berzeviczy család bárói levéltárának kiegészítésül Szmrecsányi Miklós min. tanácsos 304 db. iratot teteményezett le és pedig 16 db. XVII. 206 db. XVIII. és 82 db. XIX. századi iratot. A Berzeviczy család kakaslomniczi levéltárának rendezése egész a XIX. századig haladt előre, úgy hogy 1907. január folyamán véglegesen be fog fejeztetni. Folyamatban van jelenleg a báró Perényi levéltár rendezése.

SZAKIRODALOM.

Czímjegyzéke, A budapesti kir. magyar tudományegyetemi könyvtár olvasótermének —. Budapest, 1906. Magyar királyi tudományegyetemi nyomda. 8-rét, XI, 350 l. Ára?

Az egyetemi könyvtár igazgatósága régóta érzett szükségletnek tett eleget, a midőn a gyűjtemény új épületének megnyitakor, 1875-ben kissé elszévesztve berendezett olvasóterme könyvanyagát részben kicserélte, részben pedig új művekkel bővítette s az ekként felfrissített olvasótermi könyvtár címjegyzékét nyomtatásban kibocsátotta.

Összehasonlítva az új jegyzéket a régivel, kétségkívül nagy a haladás, bár nem habozunk kijelenteni, hogy az olvasóterem könyvtára mai felfrissített alakjában sem áll teljesen azon a színvonalon, a melyet az egyes tudományágak eddig tényleg elértek, sőt még azon sem, a melyen azok a tudományegyetemi könyvtár sok tekintetben fogyatékos anyagában jelenleg képviselve vannak.

Sok oly mű maradt vissza az olvasóteremben, sőt került ujonnan bele, melyek már jó régen elavultak, míg a könyvtár törzsanyagában számos oly munka van elhelyezve, melynek az olvasóteremből nem szabadna hiányoznia. E körülmény magyarázata abban keresendő, hogy a könyvtár igazgatósága az anyag megválasztásának körültekintést igénylő munkáját kizárólag kebelbeli tisztviselőkre bízta, holott a dolog természetéből önkényt következik, az egyes tudományszakokat művelő szaktudósok, jelen esetben az egyetemi tanárok bevonásának szüksége, mert csakis e férfiak tekinthetők illetékeseknek annak megállapítására, hogy az egyes szakokra készülő főiskolai tanulóifjuság mit használ, vagy kell hogy használjon. Ily módon elkerülhetők lettek volna azok az egyenetlenségek, melyek a katalógusban képviselt oly tudományszakoknál észlelhetők, a melyekre nézve a könyvtári tisztviselők között nem volt kellő szakférfiú.

Általánosságban mozgó állításunkat legyen szabad egy oly tudományszak tüzetesebb megítélésével támogatnunk, melynek irodalmában ismertető legotthonosabbnak érzi magát. E tudo-

mányszak a francia nyelvészet és irodalom, mely a katalógus három helyén: a 107., 124—125., 197. s 208-ik s köv. lapokon elég bőven, de jó részt elavult munkákkal van képviselve.

Elavultak s ennélfogva csak a legnagyobb kritikával használhatók: *Aubertin* kétkötetes középkori irodalomtörténete, *Engelnek* a *Geschichte d. Weltliteratur* című sorozatban megjelent férczműve, *Schmidtnek* XVI. Lajos koránál kezdődő munkája, a francia Akadémia szótárának V. kiadása (ma már a 7-ik járja, melynek szókincse lényegesen eltér elődeitől); *Brachet*, sőt *Brunot* történeti francia nyelvtanai. Újabb kiadásokkal volnának helyettesítendőek *Nyrop* történeti nyelvtanának első kötete, a *Gröber*-féle *Grundriss* második része, stb.

Kiegészítendőek a *Meyer-Lübke*-féle *Grammatik der Romanischen Sprachen*, melyből az itt szereplő első két kötetten kívül már a 3. és 4. kötet, sőt a tárgymutató is megjelent. Ugyancsak kiegészítendő volna a *Sammlung romanischer Elementar- und Handbücher*, *Brunetiére* études critiques-jei (a VI. és VII. kötettel) stb.

Az olvasóteremből nem volna szabad hiányoznia továbbá *Lansonnak* az egész s *G. Parisnak* a középkori francia irodalomról szóló kézikönyvének, a *Darmsteter-Hatzfeld*-féle nagy szótárnak, melynek bevezetése a *Darmsteter-Muret-Sudre*-féle itt szereplő történeti grammatikát nagyrészt elavulttá tette, továbbá a *Godefroy*-féle ó- és középfraancia szótárnak, (természetesen a rövidített egy kötetes kiadásnak) a mely nélkül az olvasótermi anyag közé szükségtelenül nagy számban felvett középkori szerzők olvasása alig jár eredménnyel.

Legkevésbé kielégítő a modern francia írók műveinek teljesen ötletszerű összeválogatása. A szorosabb értelemben vett klasszikusok például a legelavultabb, gyakran csonka kiadásokban porladoznak az olvasóterem polczain. *Boileau* 1809-ből, *P. Corneille* 1834-ből, *Molière* 1834-ből, *Montaigne* 1838-ből, *Montesquieu* 1846-ből, *Racine* 1835-ből, *Voltaire* 1838-ből, tehát valamennyi oly időből származik, a midőn a filológiai akribia valósággal bölcsőkorát élte, holott csaknem valamennyiökből azóta pompás kiadások készültek.

Még rosszabbul jártak a XIX. század nagy költői. Ezek közül *Augiér*, *Dumas* fiás az első sorban regényíró *O. Feuillet*, összes színdarabjaikkal, *Balzac* (elavult), *Baudelaire*, *Chateaubriand* (elavult kiadás), *Leconte de Lisle*, *Musset*, *Mme de Staël* és *Sully-Prudhomme* összes műveikkel. Ellenben *V. Hugo*, *Lamartine*, *A. de Vigny*, *P. Verlaine* már csak töredékesen, *Anatole France*, *Th. Gautier*, *P. Loti* pedig csupán egy-egy épen nem jellemző művükkel vannak képviselve, míg *Daudet*, *Fabre*, *Flaubert*, *Fromentin*, a *Goncourt* testvérek, *Maupassant*, *George Sand* és *Zola*, szóval a XIX. század francia prózájának legki-

válóbb mesterei teljesen kiszorultak. Kiszorultak pedig akkor, a midőn *Dumas père*, *Florian*, *Lebrun* és *Scribe* teljes munkáikkal, vagy műveik több kötetes sorozataival foglalják el az egy-egy szak részére úgy is szűken kiszabott helyet.

Ime azok a kifogások, melyet a katalógusnak csupán egy kis szakjára tehetők s melyek még e szakon belül is könnyen megvolnának toldhatók.

Az itt föltárt hiányok annál sajnálatosabbak, mivel egyrészt azok, a fent említett eljárás útján, könnyen el lettek volna kerülhetők s mivel másrészt orvoslásukra, tekintve egy olvasótermi könyvtár újból történő berendezésének fáradságos és költséges voltát, a a közel jövőben aligha lehet remény.

Dr. Gulyás Pál.

Ferguson, John: *Bibliotheca Chemica: a catalogue of the alchemical, chemical and pharmaceutical books in the collection of the late James Young of Kelly and Durriss, Esq., L. L. D., F. R. S., F. R. S. E.* Glasgow, 1906. James Madehose and Sons. 4-rét. Két kötet. I. czimkép, XXI, 487 l; II. czimkép, 4, 598 l. Nem került könyvtárosi forgalomba.

Két gyönyörű tipografiai kiállítású, vaskos kötet fekszik előttünk, dr. James Young szinte párját ritkító kémiai könyvtáráról, melyet a közel negyedszázad előtt elhunyt tudós és gyűjtő a glasgowi egyetem Anderson's college-ében általa létesített technológiai vegytani tanszéknek hagyományozott. A nagyszerű hagyományhoz méltó könyvjegyzék készítője John Ferguson, a glasgowi egyetem vegytani katedrájának jelenlegi birtokosa, kettős czélt tűzött maga elé: egyrészt kielégíteni törekedett a könyvészzettel foglalkozó szakembereket, másrészt segédkezet kívánt nyújtani a vegytan történetével foglalkozó szaktudósoknak.

Nem habozunk kijelenteni, hogy a vegytanban világhírű szerző feladata mindkét részét fényesen oldotta meg, hála azon irányelveknek, melyeket munkája megírásánál nem csak maga elé tűzött, hanem lelkiismeretesen be is tartott.

Ez irányelveket maga Ferguson a következőkben foglalja össze.

Hogy a katalógust használni kívánó bibliografusokat minden tekintetben kielégítse, szerzőnk nem érte be a művek rövid címeinek felsorolásával, hanem teljes címüket nyújtotta, pontosan leírva az előtte fekvő példányt, minden esetleges sajátosságával egyetemben s gondosan felsorolva jegyzet alakjában a többi kiadásokat is.

Viszont a vegytani szaktudóst kívánta szolgálni Ferguson a könyvek benső tartalmára vonatkozó jegyzeteivel, melyek életrajzi s leíró részleteket tartalmaznak, nevezetesen kétes esetekben a mű megjelenési idejére, valódi szerzőjére stb. vonatkozó különböző véleményeket. Ez adatok összegyűjtésénél szerző természetesen

tesen az esetek nagyobb részében csak másodforrásból meríthetett, de a felhasznált irodalmat minden egyes cikkelynél időrendben felsorolja, ekként nyújtva módot ellenőrzésére, illetve a továbbkutatásra.

Ime azok az alapelvek, melyek *Ferguson* műve megszerkesztésénél irányítottak.

Átterve már most magára a könyvtár anyagára, annak érdekesebb darabjairól, ugyancsak *Ferguson* nyomán, a következőket jegyezzük meg.

John *Ferguson* a katalogushoz irt tartalmas bevezetésében, a kémiai irodalom három főszakát különbözteti meg.

Az első korszak az anyagátváltozás, más szóval alkémia korszaka, mely a legrégebb időktől a XIX. század elejéig terjed és sporadikusan még ma is fellép.

A második a gyógyászati irányú iatrokémia, mely a XVI. században merült fel, hogy a XVII. végén teljesen kivesszen.

Végül a harmadik korszak a tudományos vegytan korszaka, mely a XVII. században vette kezdetét s napjainkig tart.

A *Young*-féle könyvtárban legerősebben az alkémiai irány irodalmi termékei vannak képviselve. Legérdekesebbek közöttük a XVI—XVII. századokban megjelent gyűjteményes munkálatok, minők: *De Alchemia Volumen*, Petreius, 1541; *Lacimius: Pretiosa Margarita Novella*, 1546; *De Alchimia Opuscula*, 1550; *Gratarolo: Vera Alchemiae Doctrina*, 1561; *Eröffnete Geheimnisse des Steins der Weisen; Manget Bibliothecája* stb., melyek közül a kisebbek 3—4, a nagyobbak 150—200 traktátust is tartalmaznak. *Ferguson* e gyűjteményes munkákat természetesen nem csak főcímük szerint vette katalogusába, hanem az egyes dolgozatok szerzőire is utalt, a mi a tájékozódást föltöbb megkönnyíti.

A *Paracelsus* alapította iatrokémiai iskola követői s továbbfejlesztői közül megemlítendőek *Quercetanus*, *Thurneysser*, *Dorn*, *Rhenanus*, *Joannes Agricola*, *Lefevre*, *Lemery*, *Poppins*, *Wedel* s mások.

A tudományos vegytan szellemében írott művek közül legérdekesebb az a két polémia, mely az egész mozgalmat bevezette. Az egyik *Conring* és *Borrichius* közt keletkezett *Hermes* valódi kora felett, a másikat *Boyle* indította meg az aristotelesi kémia alapelvei ellen. A kettő köré csoportosultak *Becher* és *Stahl*, továbbá *Lemery*, *Boerhaave*, *Weigek*, *Rothe* s még sokan.

A szorosabb értelemben vett kémiai műveket mintegy kiegészítik azok, melyek tárgya csupán részben tartozik a vegytani tudomány körébe. Ilyenek pl. a bányászati írók közül, *Ereker*, *Encelius*, *Georgius Agricola*, *Webster*, *Löhmayss*; a közzettannal foglalkozók közül *Marbodaeus*, *Nicols*, *Henckel*; a technológusok közül *Neri*, *Merrett*, *Axt*, *Caneparius* s mások.

Külön csoportot alkotnak továbbá a jórészt újabbkeletű gyógyszerészeti munkák, melyek közül a legérdekesebbek: *Præpositus* Dispensariuma, *Manlius de Bosco* Luminare Majusa, *Gesner* Thesaurusa stb.

A fényes kiadványt néhai James *Young* családja nyomatta ki s nem bocsátotta könyvtárusi forgalomba. Egy-egy példányt azonban minden nagy nyilvános könyvtárnak, így a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának is rendelkezésére bocsátott, ekként téve hozzáférhetővé az abban felhalmozott gazdag anyagot. Mindkét kötetet *Young* dr. egy-egy remek kivitelű arczképe díszíti. —sp—

Magyar nyomdászok évkönyve. 1907. Huszonkettedik évfolyam. Szerkesztette *Novák László*. Kiadja a *Könyvnyomdászok Szakköre*. Budapest, é. n. Világosság könyvnyomda r.-t. Nagy 8-r. 156 l. Ára vászonba kötve 3 kor.

A Könyvnyomdászok Szakköre, mely évkönyvét évek hosszú sora óta a kör folyóiratát nyomtató Pesti könyvnyomda részvénytársaságnál készítette, újabban eltért e szokástól s ama dicséretes törekvéstől indítatva, hogy e vállalatával egy-egy nyomda személyzetének mesterségbeli tudása s művészeti érzése egész kifejtésére nyújtson alkalmat, évenként más-más céget bíz meg a kényesebb igényű munka kivitelével. Mult évben az ország egyik legelső műintézetére, a *Hornyaánszky* Viktor cs. és kir. udv. könyvnyomda-czégre bízta a feladat megoldását, mely — mondanunk sem kell — a nála szokásos pontossággal és jó ízléssel állította ki az évkönyvet. A jelen évben a könyv szerkesztője, egy merész elhatározással, országos hírű cég helyett egy új művészi munkával eddig alig foglalkozó vállalatot, a *Népszava* című szociáldemokrata napilap sajtóját, a »*Világosság*« könyvnyomda r.-t.-ot tüntette ki bizalmával.

A szerkesztőség e választása csak örömünkre szolgálna, ha eljárásának az lett volna a célja, hogy ily módon bebizonyítsa a közönség előtt, miszerint nem csupán a közelismerésnek örvendő nagy cégek, hanem a szerényebb méretű új vállalatok is képesek kifogástalan munkát nyújtani. Sajnos azonban nem így áll a dolog. *Novák* László szerkesztő választását politikai okok irányították: még pedig első sorban az, hogy e nyomdához (értsd a benne készült napilaphoz) »bizonyos gyöngéd kötelékek fűzik a szabadságért és testvériségért mindenkoron rajongott magyar nyomdászszágot«.

Ez a sajátos indokolás, mely az eddig teljesen szakszerű vállalatba becsempészi a politikát, bizonyos kétséggel töltött el bennünket a czikkelyek irányzatával szemben (tartalomjegyzék nincs a kötetben): tegyük hozzá, hogy alaptalanul, bár — tekintve szakirodalmi viszonyainkat — nem egészen jogtalanul.

Ha ugyanis a különböző mesterségeknek az időszaki sajtó fejlődésével arányosan felszaporodó »szakközlönyeit« átlapozzuk, a legtöbb esetben sajnálattal kell tapasztalnunk, hogy valóban hasznos, szakbavágó cikkek helyett, melyek a mesterségükben gyakorlottabbak tapasztalataiból leszűrt tanulságokkal öregbitenék a szaktársak ismereteit, osztálygyűlöletre szító, a társadalmi béke felforgatására törekvő pamflék alkotják e »szak«-lapoknak szinte kizárólagos tartalmát.

Örömmel kell megjegyeznünk, hogy a Könyvnyomdászok Szakköre rég kipróbált folyóiratában, a *Grafikai Szemlében* nem hódolt eddig e mindinkább elharapodzó rossz szokásnak s buzgón törekszik közleményeivel a szakismeretek bővítésére, az új technikai vívmányok népszerűsítésére, szóval olvasóinak szellemi fejlesztésére.

Ez az egészséges irányzat nyilvánul a Szakkör legújabb *Évkönyvében* is, mely az előszó fentebb kiemelt politikai velleitási daczára, kizárólag szakkérdések tárgyilagos megvilágítására szenteli cikkelyeinek gazdag sorozatát.

Csupán két oly dolgozat van az egész kötetben, mely másod-, sőt harmadkézből vett adatokból készült s inkább ismeretterjesztő, mintsem szakszerű jelleggel bír. Ezek *Tanay* József dolgozata a nyomdajegy- és nyomdász-czímerről s *Kahlfürst* Imrée a reneszánszról.

A többi közlemény gyakorlati irányzatú kérdések megvilágítását tűzte ki célul s a legtöbb esetben jó magyarsággal, sokszor a laikus előtt is érthető módon oldja meg e nem mindig könnyű feladatot. Részletes méltatás helyett álljon itt e dolgozatok jegyzéke: *Fuchs* Zsigmond, Mechanikai egyengetési eljárások (ez a szakkifejezés azon eljárásokra vonatkozik, melyek a nyomandó illusztrációk helyes árnyalati különbségeinek előidézését teszik lehetővé); *Müller* Ignác, A széljegyzetekről; *Szeniczai* Mihály, Nyomtatástechnikai apróságok (Másolófestékkel való nyomtatás. — Fehér színű nyomtatás sötét papirosra); *Grócz* Ernő, A címzetük egyformasága; *Káldor* Lajos, Hajtogatógépek; *Kner* Imre és *Faltusz* Ede, A színekről és a színes nyomtatásról; *Augenfeld* M. Miksa, Szépség hibák (a divat túltengése, diszítésbeli szépségseghibák); *Weil* József, A gyakorlatból (a szedés helyes beosztása); *Lengyel* Albert, Valami a könyvszedésről; *Somos* Árpád, A nyomdász papiros-ismerete; *Bozsik* István, A nyomdai könyvvezetés; *Novák* József, Modern betűink és diszítódarabjaink helyes használatáról; *Schopp* János, A stereotipia; *Burgheim* Károly, Az üzleti könyvekről; ifj. *Aigner* Antal, *Stefáni* József és *Novák* Alajos, A rajz a könyvnyomtatásban (1. a művészi rajz; 2. a sorok vázlatozása; 3. a szakrajz); *Spitz* Adolf, A modern czégekártyák szedése; *Kun* Kornél, A hirdetés szabályai dióhéjban; végül Mel-

léleteink czimen a közel félszáz különböző papirokon, különböző technikával nyomtatott mellékletek készítői s anyaguk szállítói vannak ismertetve.

A mellékletek kliséit főleg *Weinwurm* Antal, ifj. *Weinwurm* Antal és társa, *Herbst* Samu s *Wotitz* Manfréd készítették, a sokféle papir- és festék-különlegességeket pedig az azokat előállító gyárak bocsátották a vállalat rendelkezésére. A mellékletek technikai kivitelével főleg a *Világosság*-nyomda r.-t. személyzete foglalkozott; ezen kívül részt vettek még készítésükben a *Pesti Lloyd* r.-t., *Weisz* Antal, *Márkus* Samu, *Bagó* Márton és fia, *Révai* és *Salamon*, a *Pátria*-nyomda r.-t., a *Korvin*-nyomda s *Rigler* József Ede fővárosi czégek, továbbá a debreczeni városi nyomda s *Kner* Izidor jóhírű gyomai nyomdájának személyzete. A mellékletek nincsenek megszámozva, a mi feltalálásukat s a rájuk való hivatkozást ok nélkül megnehezíti.

A kötet nyomdászati kiállítása, sajnos, nem áll a mult évi kiadvány előkelő nivóján. Szedése ugyan kifogástalan,¹ de tördelése ott, a hol egy-egy lapon több szöveggép elhelyezéséről van szó, épen nem kielégítő (lásd a 10., 11. és 12. lapokat). Maga a választott betűtípus is meglehetősen sablonos: a nálunk néhány év óta közkedveltségnek örvendő ú. n. Korvina-típus, melynek nyugtalan szögletességéhez épen nem simulnak hozzá a *Fekete* Béla tervezte inicziálék, fejléczek és záródíszek. Ez utóbbiak a magyar himzés-motivumok, a barokk-vonalak s a *Biedermeyer*-formák meglehetősen kiforratlan keverékei. Az izléstelenség csúcspontját azonban a mű kötése éri el, melynek szürke alapját, kékpíros-zöld nyomás tarkítja.

Г.

Bulletin de l'Association des Bibliothécaires Français. Première Année. No. Janvier-Février 1907. Paris. Librairie H. Le Soudier (Impr. Alix Jean). 8-rét 40 l. Tagdíj fejében jár.

A francia könyvtárosok egyesülete — melynek megalakulásáról s céljáról mult füzetünkben tájékoztattuk olvasóinkat² —, törekvései előmozdítására s érdekei megvédésére a jelen évtől kezdődőleg fenti czim alatt kéthavonként megjelenendő folyóiratot indított meg, melyből eddigelé az első: január-februári füzet fekszik előttünk.

Az új folyóirat programját a szerkesztőség a következőkben vázolja:

»Le présent *Bulletin* contiendra . . . toutes les nouvelles concernant l'Association, il donnera des comptes rendus des séances

¹ Mindenesetre bosszantó véletlen, hogy a cím lap hátoldalára nyomtatott 5 sornyi szövegben hat kizáró nyomait látjuk.

² V. ö. Magyar Könyvszemle. 1906. évf. 377—378 l.

du Comité, des séances trimestrielles, des assemblées générales, il tiendra nos collègues au courant des démarches entreprises.

»Le *Bulletin* poursuivra aussi un autre but: il s'efforcera de devenir l'intermédiaire naturel des bibliothécaires et il accueillera à cet effet, avec le plus vif intérêt, les communications et les articles que voudront bien lui envoyer tous nos collègues, *membres ou non de l'Association*. Il publiera des études sur les questions professionnelles de bibliothéconomie, et de bibliographie et aidera ainsi... au succès des réformes entreprises. Il s'efforcera de donner toutes les nouvelles concernant les bibliothèques, (accroissement de collections, changements de locaux et de service, etc.) et les bibliothécaires (nominations, publications nouvelles, etc.)....

»Ainsi notre *Bulletin* s'attachant presque exclusivement aux questions professionnelles, ne fera pas double emploi avec les revues déjà existantes, consacrées surtout à l'érudition, à la bibliographie ou à la bibliophilie.«

A folyóirat szerkesztősége ez első füzetében szigorúan betartotta programjában kifejtett ígéreteit s ha továbbra is hí marad ez elveihez, kétségtelen becses adalékokkal fogja gyarapítani gyakorlati irányú szakirodalmunkat.

Az első füzet foglalata a következő:

Egy névtelen cikk az *Association* első évi munkásságáról számol be.

Charles *Sustrac*, a Bibliothèque Sainte-Genève alkönyvtárosa a beérkezett kérdőívek alapján a vidéki francia könyvtárak állapotáról ad képet. A felsorolt adatok szerint a francia vidéki könyvtárak túlnyomó részében a könyvtárosság nem önálló kenyérkereset, hanem több-kevesebb tiszteletdíjjal járó mellékfoglalkozás. A könyvtárak javadalmazásának elégtelenségéről csaknem általános a panasz.

Az összefoglaló értekezést követi a legmintaszerűbben kitöltött körlevél lenyomata. Szerzője Henri *Michel* az amiensi városi könyvtár konzervátora.

Az ezután következő két cikk specziálisan francia jogviszonyokra vonatkozik; az egyik címe: La réforme légale des Bibliothèques publiques, a másiké: De l'attribution aux Bibliothèques publiques de la personnalité civile. Ez utóbbinak Jean *Gauthier*, az *Association* segédtitkára a szerzője.

A tartalmas füzetet *Chronique* címen élénken megszerkesztett aktuális rovat zárja be, mely a személyi változásokról s egyéb időszaki eseményekről ad rövid cikkekből számot.

Figyelő.

Bibliographisches Repertorium. II. Die Sonntagsbeilage der Vossischen Zeitung. 1858—1903. Das Neueste aus dem Reiche des Witzes. 1751. Herausgegeben von Dr. Heinr. Hub. Houben. (Berlin.) (Veröffentlichungen der deutschen Bibliographischen Gesellschaft. Zweiter Band.) Berlin. 1904. (Kivül 1905.) B. Behr's Verlag. Nagy 8-rét, XXII, 1074. hasáb. Ára papirkötésben 40 M.

A *Deutsche Bibliographische Gesellschaft* kiadványainak ez a második kötete, a társaság programjához híven, ismét egyik időszaki folyóirat könyvészeti feldolgozását tartalmazza. A társaság választását az az 1904. okt. hó 29-én lezajlott jubileumi ünnepség irányította, melylyel a *Vossische Zeitung* kiadói vállalatuk kiváltságlevelének 200 éves fordulóját ülték meg. Jelen kötet ugyanis a *Vossische Zeitung*nak nagyhírű tudományos mellékletét, a *Sonntagsbeilage*t tartalmazza ugyanolyan bibliografiai feldolgozásban, a minőnek alapelvei szerint az első kötet is készült.¹

A *Sonntagsbeilage* mellett szerző a *Vossische Zeitung*nak a vállalatot támogató szerkesztősége óhajtására felvette munkájába a Beilage rövid életű XVIII. századi előfutárját is, a *Lessing* szerkesztette »*Das Neueste aus dem Reiche des Witzes*« cz. havi lapot, mely 1751 áprilisától december haváig jelent meg s szinte kizárólag az anonym szerkesztő cikkei tartalmazza.

Több mint egy évszázaddal *Lessing*nek e kudarczot vallott kísérlete után, 1858-ban jelentek meg a jelenlegi *Sonntagsbeilage* első számai Ernst Otto *Lindner* szerkesztésében, egyelőre a fölapnak akkor kisnegyedréti, kéthasábos formájában, külön czím és számozás nélkül, mint a vasárnapi szám egyik melléklete. Mai címfelírását csupán 1866-ban vette fel s ugyanakkor vette kezdetét önálló számozása is. Midőn 1872-ben a fölap jelenlegi nagyobb formátumát öltötte magára, a postahivatal nehézségeket kezdett támasztani az eredeti alakjában meghagyott vasárnapi melléklet szállítása körül, mire a szerkesztőség a surlódásokat elkerülendő a Beilage-t is kibővítette a fölap alakjára. E nagyobbított, kényelmetlenebb kezelési alakját a Beilage 1899. január 1-én cserélte fel ismét jelenlegi kisebb formátumával, mely folyóirat jellegének a legjobban megfelel.

A Beilage tartalmát illetőleg, *Houben* bevezető fejtegetései alapján, négy korszakot különböztethetünk meg. Az első a kezdő évek tapogatózó korszaka, a midőn az új vállalat közleményei még nagyrészt tárczacikk-jellegűek. E tárczajelleg jelentékenyen hátranyomult, bár nem tűnt még el egészen Herman *Kletke* (1867—1886) szerkesztősködése idejében, míg 1886 óta Friedrich

¹ V. ö. a Magyar Könyvszemle 1904. évf. 488—89 lapjain megjelent ismertetésünkkel.

Stephany égisze alatt fölvette mai enciklopédikus jellegét, melyet csupán Paul *Schlenther*-nek 1889-től 1897-ig terjedő szerkesztős-ködése idejében szorítottak hátra az ő uralma alatt elszaporodó modern szépirodalmi vitatkozások.

Houben-nak repertoriuma elkészítésénél Alfred Fedor *Cohn* volt munkatársa, a ki nemcsak az egész kötet korrekturájánál segédkezett, hanem az 1862—66, 1871—87, 1893—1901 és 1903. évfolyamokat fel is dolgozta. A 330 hasábos, gyémánt betűkkel nyomtatott név- és tárgymutató, mely a legcsekélyebb részletekre is kiterjed, Karl és Emil *Müller* közreműködésével készült. A *Les-sing*-féle folyóiratot ismertető bevezetés Franz *Muncker* munkája. Az impozáns kötetet a *Das Neueste aus dem Reiche des Witzes* első számának jól sikerült hasonmása díszíti. Σ

Havi könyvészet a magyar könyvkereskedelemben megjelent és megjelenőfélben levő újdonságokról. 1907. 1. szám. Budapest, 1907. Nagy Sándor. 8-rét. 8 l. Előfizetési ára 1 K, postán 1 K 50 fill.

A *Toldi* Lajos fővárosi könyvkereskedő czég régóta érzett hiányt kíván pótolni ez új közlönyével, mely a *Hinrichs*-féle *Wöchentliches Verzeichnis* alakjában, de persze nemzeti irodalmunknak megfelelően redukált méretekben óhajtja megismertetni az érdeklődő közönséggel könyvpiacunk egy-egy havi termelését.

A könyvek rövid címei megjelenésük helyével, évével s kiadójával, továbbá a bolti ár összegével is el vannak látva s így minden tekintben megfelelnek a vállalat elé tűzött tisztán gyakorlati követelményeknek. Az egyes művek 18 szakba vannak osztva, melyek köre s egymásutánja szintén a *Hinrichs*-féle vállalatot utánozza. E szakok a következők: I. Vegyes tudományos munkák és gyűjtemények. II. Hittudomány. Imakönyvek. III. Jog- és államtudomány. Politika. Statisztika. IV. Orvostudomány. Állatgyógyászat. V. Természettudomány. Mennyiségtan. VI. Bölcsészet. Neveléstudomány VII. Iskolakönyvek. Gyorsírászat. VIII. Nyelvtudomány. Irodalom. IX. Történelem. Életrajzok. X. Földrajz. Utazás. Térképek. XI. Hadtudomány. Sport. Torna. XII. Művészet. Zeneirodalom. XIII. Építészettudomány. Technologia. Bányászat. XIV. Ipar. Kereskedelem. XV. Gazdaság. Erdészettudomány. Állattenyésztés. XVI. Regények. Beszélyek. Költészet. Színművek. XVII. Ifjúsági iratok. Képeskönyvek. XVIII. Különfélék. Naptárak. Czimjegyzékek.

A jegyzékben — ugyancsak *Hinrichs*-ék példájára — nemcsak a már tényleg megjelent, hanem megjelenőfélben lévő s miként ott, itt is csillaggal megkülönböztetett művek címei is szerepelnek.

A *Hinrichs*-féle katalógustól eltérő, de nem valami szerencsés változtatás a folyóiratoknak a jegyzékbe való bevonása,

melyekről amúgy is megjelenik évenként kimerítő s mindenki számára könnyen hozzáférhető jegyzék. A német vállalat a folyóiratoknak csupán első évfolyama első számát veszi fel jegyzékébe, a *Havi könyvészet*-ben ellenben olyan régi s közismert havi lapra is akadunk minő — a *Budapesti Szemle*. Reméljük, hogy a kiadó a vállalat későbbi számaiban le fog mondani erről az anyagról, mely különben is elég következtelenül, mintegy taláalomra van feldolgozva s szinte csak arra jó, hogy mesterségesen, de ok nélkül szaporítsa a címek tömegét. Hasonlóan fölösleges helypazarlással jár az ilyen fajta fölvétel:

- Regénytár**, Egyetemes. — XXIII. évfolyam. 7. kötet. (8-r.) Budapest, 1907.
Singer és Wolfner. Egy-egy kötet vászonba kötve 1 kor.
7. köt. **Croker** M. B. Barrington Diána. Regény. Fordította Novelly R.
Első köt. (168 l.)
- Regénytár**, Egyetemes. — XXIII. évfolyam. 8. kötet. (8-r.) Bpest, 1907. Singer és Wolfner. Egy-egy kötet vászonba kötve 1 kor.
8. kötet. **Croker** M. B. Barrington Diána. Regény fordította. Novelly R.
Második kötet. (175 l.) 1 kor.

melynek elkerülése már a könnyebb tájékozódás okáért is kívánatos.

Beosztási hibának tekintendő *Ferdinandy* Géza A magyar alkotmány történelmi fejlődése cz. művének a III-ik szakba sorozása, melyet mint az általános tudományos jellegű Népszerű Főiskolai Könyvtár egyik kötetét helyesen az I. szakba kellett volna osztani.

Ez apróbb s könnyen javítható szépséghibák mellett is azonban *Toldi* vállalata igen hasznosnak ígérkezik s a rövid életű *Székelly* Dávid-féle vállalkozással¹ szemben megvan az az előnye, hogy nem kalandoz el olyan térre, melyen már más, régi multtal bíró, pompásan kifejlődött organumok látják el a szolgálatot.

—s. —l.

Bodleian library. *Staff-calendar 1906.* Oxford. Horace Hart, Printer to the University. 32-rét, (192), 67 l.

Ez az érdekes kis könyvecske, melynek első kiadása 1902-ben látott napvilágot, nem egyéb, mint a *Bodleian* alkalmazottai számára készített napló-féle, melyben az év minden egyes napjára nézve ki vannak nyomtatva azok a különleges teendők, melyek az illető napon elvégzendők, természetesen a rendesen folyó könyvtári munkálatok kivételével.

Hosszas magyarázat helyett álljon itt szemelvényül mindjárt az év első napjára előírt teendők másolata:

Bodley closed to readers. — Distribution and dispatch of Staff-calendar. — All members of the staff or extra staff are invited to present to the Library

¹ V. ö. Magyar Könyvszemle. 1905. évf. 62—63 l.

any photographs of them which it does not possess. — Surplus readers' order-forms of 1905 to be sent for alteration of date. — Accessions-register for Dec. to be made up. — To be cleaned out: 1. Hot water channels in Bodley. 2. Gutters on roof of Bodley. 3. Gratings of Sheldonian basement windows. — To be cleaned: 1. Floor and windows of Sheldonian basement. 2. Floors of old Ashmolean basement. 3. Quadrangle doors (and their locks oiled). — Wheeling cases to be oiled: 1. Music-School. 2. Law-room. 3. Old Ashmolean basement (both rooms). — Reflectors to be cleaned. — Absence-book to be made up. — Registers of loans and borrowings to be inspected. — Dates for returns of loans and borrowings to be entered in Librarian's Staff-Kalendar. — Extra staff (inc. transcribers) to send in supplementary accounts. — All other accounts to be called in. — Accounts for 1905 to be made in, and headings written for 1906 in: i. Cash-book, ii. Petti cash-book, iii. Weekly payment book, iv. Receipts-ledger, v. special grants ledger, vi. Facsimiles receipts-book. — Facsimiles stock-book to be posted up. — Annual statement to be asked for from University Chest Office. — Preparation of balance-sheet for 1905. — Preparation of Annual Report. — Lists of the Beit and Wernher donation purchases to be prepared for the donors. — Acknowledgement of periodicals received by post under Copyright Act in 1905. — Examination of Bodley register of societies and periodicals for nos. wanting. — Booksellers' catalogues to be prepared for binding. — 1905 readers' recommendations to be arranged for binding. — Subject-catalogue order-slips of 1905. to be parted in their volume. — Cataloguing of auction catalogues to be revised. — Bodley clocks to be wound and set. — Camera clock to be wound and set. — Boys' time-sheets for last week to be made up. — Janitors' fee-books to be initialed by Librarian. — Overtime-statements to be sent and entered. — Sutherland room to be cleaned. — Old Ashmolean stairs and back and front areas to be cleaned. — Bodley and Camera shelf marks to be added on Bodley accessions-lists. — Camera accessions-lists to be copied at Bodley. — Binder's repairer to come to Bodley. — E. end of H. to be swept.

A fentebbiekből látható, hogy az összeállítás a legcsekélyebb mechanikai s adminisztratív intézkedésekre is kiterjed s épen ezen a pedánságig menő pontossága folytán lehetővé teszi az egész személyzet összevágó, zavartalan működését. Hasonló diárium kiadatása s főként betartása minden nagyobb könyvtárra nézve igen üdvös volna s az egyedüli biztos módot nyujtaná arra, hogy a munkatorlódás elkerültessek.

A napló végéhez csatolt 67 lapnyi függelék azokat a szabályokat s alapelveket tartalmazza, melyek a könyvtár belső életét irányítják s a fegyelmet biztosítják. A függelék végén a könyvtár alkalmazottjainak jegyzéke található, melyből megtudjuk, hogy a könyvtári személyzet, az ideiglenes alkalmazottakat is beszámítva, 42 egyénből áll.

—u—á—.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

Deutsche Literaturzeitung. XXVII. évfolyam 40. szám (1906. október 6.): *Sammlung* von hervorragenden Seltenheiten, vornemlich aus Literatur und Kunst. Bibliothek Dr. Kurt von Mutzenbacher-Wiesbaden in Verbindung mit Beständen der Bibliotheken von Biedermann-Dresden. — **41. szám** (október 13.): C. H. *Becker*, Papyri Scholl-Reinhardt I. (Ignaz Goldzieher). — A. de *Mahnet* et Edm. des *Robert*, Essai de répertoire des ex-libris et fers de reliures des bibliophiles lorrains. — **42. szám** (október 20.): *Bibliothek* J. K. F. *Knaake*. Abt. II. Hervorragende Humanisten und Reformatoren. — **43. szám** (október 27.): Th. *Stolberg*, Copyright in Congress, 1788—1904. Bibliography and Chronological Records. — **45. szám** (november 10.): J. *Nicole*, Un catalogue d'oeuvres d'art conservées à Rome à l'époque impériale. (Bruno Keil). — *Katalog* der Sammlungen dr. Trt.-Berlin und Prof. Althof-Weimar. — **47. szám** (november 24.): *Library* of Congress. Classification. Class Q: Science. — **48. szám** (december 1.): A. *Wolfstieg*, Exempla titulorum annotavit vocabulariumque brevilouum adiecit. — **49. szám** (december 8.): G. *Doutrepont*, Inventaire de la »librairie« de Philippe le Bon. (1420). — **50. szám** (december 15.): L. *Delisle*, Notice sur les manuscrits du »Liber floridus« de Lambert, chanoine de Saint-Omer (W. Molsdorf). — J. *Bittner*, Systematisch geordnetes Verzeichnis der Programmarbeiten österr. Mittelschulen III. Teil. — **51/52. szám** (december 22.): H. *Hilgenfeld*, Verzeichnis der von Adolf Hilgenfeld verfassten Schriften. (E. Nestle.)

La bibliofilia. VIII. évfolyam 7—8. szám (1906. október-november): Leo S. *Olschi*, Contribution à la bibliographie de la musique vocale italienne du genre profane des XVIe et XVIIe siècles. (Folytatólagos közlemény). — G. *Castellani*, Jacopo del Cassero e il Codice Dantesco della Biblioteca di Rimini. — D. *Ciampoli*, Gli Statuti di Galeotto d' Oria per Castel Genovese ne' frammenti di un codice sardo del secolo XIV. (Folytatólagos közlemény). — A. *Anselmi*, La pianta panoramica di Roccacontrada, oggi Arcevia, disegnata da Ercole Ramazzani nel 1594. (Studi e ricerche bibliografiche). (Folytatólagos közlemény). — **9. szám** (december): Arnoldo *Bonaventura*, Di un codice musicale del secolo XVI. — Enrico *Filippini*, Le edizioni del Quadriregio. (Első közlemény). — F. *Tocco*, Un nuovo autografo di G. Bruno. — D. *Ciampoli*, Gli statuti di Galeotto d' Oria per Castel Genovese ne' frammenti di un codice sardo del secolo XIV. (Folytatólagos közlemény). — **Áll a n d ó r o v a t o k**: Notizie. Pubblicazioni di carattere bibliografico e intorno alla storia dell' arte tipografica. Vendite pubbliche. Cataloghi notevoli. Rivista delle riviste. Necrologio.

Le bibliographe moderne. X. évfolyam 3—4. szám (1906. május-augusztus): Jos. *Berthelé*, Un prétendu moulin à papier sur l'Hérault en 1189. — E. *Bloch*, Les manuscrits arabes de la collection Decourdemanche à la Bibliothèque nationale. — Em. *Duvernoy* és Henry *Jadart*, Pierre-Camille Le Moine et son fils, archivistes au XVIIIe siècle. — **N é c r o l o g i e**:

A. Claudin. G. Mazzatinti. — Chronique des Archives: Abyssinie. Allemagne. Autriche-Hongrie. France. Grande-Bretagne. Italie. — Chronique des Bibliothèques: Allemagne. Autriche-Hongrie. Belgique. France. Grande-Bretagne. Grèce. Italie. Suisse. — Chronique bibliographique: Nouvelles bibliographies annuelles. Le catalogue international de la littérature scientifique. Nouvelles bibliographies provinciales. Almanachs lyonnais. Almanachs courtraisiens. Pédagogie néerlandaise. Anciens dictionnaires français. Anciennes bibliothèques. Livres clandestins en Angleterre. Mélanges Proctor. Rééditions du Pantagruel de 1533. Histoire de l'imprimerie. Contribution à l'histoire du livre en Normandie. Société bibliographique allemande. Société bibliographique américaine. La Graphische Gesellschaft. Le musée du livre. Nouvelle édition du »Sanctuarium« de Monbrius. Écrivains de l'ordre de Prémontré. La maison d'édition Clouzol, à Niort. — Comptes rendus et livres nouveaux: Pietro Taddei. L'archivista. Manuale teorico-pratico. A. Capelli, Chronologia e calendario perpetuo, tavole cronografiche e quadri sinottici per verificare le date storiche dal principi dell'Era Christiana ai giorni nostri. (H. S.) Emile Durkheim, L'année sociologique. IXe année. (Georges Bourgin). N. Vaschide, Index philosophique, Philosophie et Sciences. (H. S.). Ch. Grandidier, Bibliographie de Madagascar. (H. S.) Émile Chantriot, Les cartes anciennes de la Champagne, catalogue et observations critiques. (P. D.). Gaston Brière et Pierre Caron. Répertoire méthodique de l'histoire moderne et contemporaine de la France. VIe Année. (H. S.) Remigio Sabbadini, Le scoperte dei codici latini e greci ne' secoli XIV e XV. (E. G.). Georges Doutrepoint, Inventaire de la »librairie« de Philippe le Bon (1420.) (H. S.) Catalogue de la Bibliothèque centrale du ministère de l'intérieur et de l'instruction publique. Tome. II. Enseignement. (H. S.) Henry-René d'Allemagne, Les cartes à jouer du XIVe au XVe siècle. (H. S.) Isak Collyn, Katalog öfver Vasteres Laroverksbiblioteks Inkunabler. k. a. Ettbadstryck fran femtonde arhundradet. U. a. Bladur var aldsta svenska Boktryckerihistoria. (H. S.) Essai de bibliographie pratique, aide-mémoire du libraire et de l'amateur des livres. Première partie. (H. S.) Karl Krumbachar, Die Photographie im Dienste der Geisteswissenschaften. (R. P.).

Mitteilungen des österr. Vereins für Bibliothekswesen. X. évfolyam 3. füzet. (1906. június-október): Rud. Kotula, Die K. K. Universitäts-Bibliothek zu Lemberg. III. Der Bau. — A. Goldmann, Aus dem Leben eines Beamten der Universitäts-Bibliothek in Prag. — Fr. Ahn, Der erste bekannte Kalender aus Johann Mannels Druckerpresse in Laibach. — Ferd. Eichler, Moderne Bibliothekbauten (Nachtrag). — Literarische Besprechungen: Alfred Götz, Die hochdeutschen Drucker der Reformationszeit. (H. Röttinger). M. Holzmann u. H. Bohatta, Deutsches Pseudonymen-Lexikon. (Moyses—Pund). H. Sepp, Bibliographie der bayerischen Kunstgeschichte bis Ende 1905. (Heinr. Röttinger). — Catalogus codicum astrologorum Graecorum. VI. Codices Vindobonenses descripsit Guilelmus Knoll (Wilh. Weinberger.) — Állandórovatok: Aus österreichischen Bibliotheken. Vereins-Nachrichten. Personal-Nachrichten. Vermischte Nachrichten.

Rivista delle biblioteche e degli archivi. XVII. évfolyam 8—10. szám (1906. augusztus-október): Francesco Paolo *Luiss*, Frammento delle Chiare di Dante in un codice parigino. — Per la *cronica*, di Firenze nel secolo XVI. (Befejező közlemény). — Emilio *Calvi*, Bibliotheca di Bibliografia Storica Italiana. — Enrico *Filippini*, Alcuni frammenti inediti di lettere del Muratori e di Apostolo Zeno. — *Relazione* a S. E. il Ministro della P. I. sul risultato della prova finale nel concorso per l'edificio della Bibliotheca Nazionale Centrale di Firenze. — Cesare *Levi*, Saggio sulla Bibliografia Italiana di Molière. — G. C. *Passeroni*, Appunti sulla composizione e pubblicazione del Cicerone. Percura di Georgio Rossi. (Folytatólagos közlemény.) — **Notizie.** — 11—12. szám (november-december): VII. *Riunione* della Società Bibliografica Italiana Milano 31 maggio — 3 giugno 1906.

The library journal. 31. kötet, 10. szám (1906. október): Helen E. *Haines*, The effect of civil service methods upon library efficiency. — Sarah B. *Askeu*, Problems of a small town library. — Lillia M. D. *Trask*, Bulletins for Children. — A. D. F. *Hamlin*, Library architecture abroad. — *American* libraries through New Zeland Eyes. — Herbert O. *Brigham*, The conference and the press. — The *public* library as an aid in sunday school work. — Battie D. *Caldwell*, Grensboro (N. C.) public library: Carnegie building. — Frank *Weitenkampf*, The Krupp library at Essen, Prussia. — *Library* Association of the United Kingdom: 29th annual meeting, 1906. — »*Library* Week« at Twilight Park, 1906. — 11. szám (november): W. N. *Cattin Carlton*, College libraries and college librarians: Views and comments. — Theodore Wesley *Koch*, Student circulation in a university library. — James Thayer *Gerould*, A plan for the compilation of comparative university and college library statistics. — Isadore G. *Mudge*, Stimulation of General reading in the college library. — John Russel *Hayes*, Inscription for a library. (Poem). — The *Frederic* Feris Thompson Memorial library building, Vanar college. — Isadore G. *Mudge*, Bryn Mawr college library. — A. D. F. *Hamlin*, Architectural program for Brooklyn central library building. — *Education* building state and library in Albany. — *Bibliographical* society of America. — M. W. F., French library association. — *Carnegie* founder's day. — 12. szám (december): Alice S. *Tyler*, Form of library organization of a small town making a library beginning. — Clara F. *Baldwin*, State examination and state certificates for librarians. — Anna G. *Rockwell*, »What's the Use« of a public library? — H. C. *Wellmann*, The proposed copyright law — a protest. — *Madison* (Wis.) Free library building. — Gertrude Fitch *White*, Catalog game played in the young people's room, free public library, New Haaven. — Montrose J. *Moses*, Children and the public libraries. — *Books* suitable for christmas gifts. — *Poole's* index supplement. — J. C. *Thomas*, A conglomerate in periodicals: The Methodist Review. — *Social* education in periodicals, Boston, Moss., nov. 30 — dec. 2, 1906. — Willis K. *Stetson*, Library receipts and expeditures. — Charles F. *Lumnis*, The public library for scholars. — **Állandó rovatok:** Editorials. — *American* library association. — State library commissions. — State library

associations. — Library clubs. — Library schools and training classes. — Reviews. — Library economy and history. — Practical notes. — Gifts and bequests. — Librarians. — Cataloging and classification. — Bibliography. — Notes and queries.

Zeitschrift für Bücherfreunde. X. *évfolyam* 1906/1907. 7. *füzet* (1906. október): G. A. *Crüwell*, Fridrich Roth-Scholtz und Chrysostomus Hanthaler. — W. L. *Schreiber*, Jost Amanns Bibelbilder von 1573. — Anton *Schlossar*, Vom Freiheitssänger Anastasius Grün. Erinnerungsblätter im hundertsten Jahre seiner Geburt und zum dreissigsten Todestage. — Emanuel *Steiner*, Die Pflege unserer Bibliotheken. — 8. *füzet* (november): Leopold *Hirschberg*, Johann Peter Lyser. — 9. *füzet* (deczember): H. H. *Houben*, Aus dem Leben Heinrich Laube's. Episoden und Briefe. — Jean *Loubier*, Anthoine de la Sales fünfzehn Freuden der Ehe. — Oskar *Loewenstein*, Die Buchbinderei im Lichte der dritten deutschen Kunstgewerbe-Ausstellung zu Dresden I. — Paul *Trommsdorff*, Briefe von Karl Philipp Conz und Karl Friedrich Ständlin an Herder. — *Állandórovát*: Chronik.

Zentralblatt für Bibliothekswesen, XXIII. *évfolyam* 10. *szám* (1906. október): A. *Hortzschansky*, Die Berliner Bibliotheken im Jahre 1906. — *J. Schwenke*, Weitere Donatstudien. — Kl. *Löffler*, Zwei unbekannte Veröffentlichungen westfälischer Humanisten. — *Literaturberichte und Anzeigen*: Karl Zangemeister u. Emil Jacobs, Theodor Mommsen als Schriftsteller. (Dr. Frankfurter). Catalogue de la Bibliothèque de l'Université de Paris, Section des sciences et des lettres. I. Périodiques et collections diverses. (Fritz Dilkau). — 11. *füzet* (november). H. *Schnorr*, Zum Bibliotheksbetrieb. — C. *Van de Vorst*, Verzeichnis der griechischen Handschriften der Bibliotheca Rossiana. — *Literaturberichte und Anzeigen*: Augustus Wolfstieg. Exempla titulorum. (H. Hortzschansky). — 12. *szám* (deczember): P. *Schwenke*, Das neue Gebäude der Universitätsbibliothek in Münster. — C. *Van de Vorst*, Verzeichnis der griechischen Handschriften der Bibliotheca Rossiana. (Befejező közlemény.) — P. *Trommsdorff*, Zur Bibliographie von Ernst Moritz Arndt (Nachtrag). — Hans *Paalzov*, Ernst Förstermann †. — *Állandórovátok*: Kleine Mitteilungen. Umschau und Neue Nachrichten. Neue Bücher und Aufsätze zum Bibliotheks- und Buchwesen Antiquariatskataloge. Personnnachrichten.

A MAGYAR BIBLIOGRAFIAI IRODALOM AZ 1906. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

Összeállította : HORVÁTH IGNÁCZ.

BÜCHER-KATALOG. K. u. k. Infanterieregiment Ritter von Pitreich Nr. 63. Offiziersbibliothek. 1906. Besztercze, 1906. Csallner Károly kny. 8-r. 92 l.

CZÍMJEGYZÉK. A m. kir. szabadalmi hivatal könyvtári czímjegyzékének 2-ik pótlva. Budapest, 1906. Pallas részvénytársaság kny. 8-r. 8 l.

CZÍMJEGYZÉKE, A selmeczbányai kaszinó könyvtárának —. Selmeczbánya, 1906. Joerges Ágost özv. és fia kny. 81 l.

CZÍMJEGYZÉKE. A m. kir. pápai 7-ik honvéd huszárezred tisztí könyvtárának —. Pápa, 1906. Főiskolai kny. 8-r. 64 l.

CZÍMJEGYZÉKE, A budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtárának —. XXX. 1905. évi gyarapodás. Budapest, 1906. M. kir. tudomány-egyetemi kny. 8-r. XIX, 209 l.

CZÍMJEGYZÉKE, A budapesti m. kir. tudomány-egyetemi könyvtár olvasótermének —. Budapest, 1906. M. kir. tudomány-egyetemi kny. 8-r. XI. 350 l.

CZÍMJEGYZÉKE, A budapesti m. kir. tudomány-egyetem orvostudományi tanártestülete könyvtárának —. 1895—1905. évi gyarapodás. Budapest, 1906. Franklin-társ. kny. 8-r. 4, 58 l.

ÉVKÖNYVE. Magyar könyvkereskedők —. XVI. évf. (L. Könyvészet, Magyar.)

FOLYÓIRATOK és időszakos kiadványok a M. Tud. Akadémia könyvtárában. Összeállították a könyvtár tisztviselői. Budapest, 1906. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. IV, 145 l.

HELLEBRANT ÁRPÁD. Néprajzi könyvészet 1905-ből. (Ethnographia. 1906. 5. füzet. 324—325 l.)

HELLEBRANT ÁRPÁD. Repertorium. (Irodalomtörténeti Közlemények. 1906. III. füz. 383—384. — IV. füz. 504—506 l.)

JEGYZÉKE, Az ifjúsági könyvtár betűsoros —. 1906. Győr, 1906. Pannónia kny. 8-r. 32 l. (Győr, sz. kir. város felső kereskedelmi iskolája.)

JEGYZÉKE, A csornai kaszinó könyveinek — és könyvtári szabályzata. Csorna, 1906. Csornai nyomda-vállalat. 8-r. 15 l.

JEGYZÉKE, A miskolci »Máv. altiszti kör« könyvtárának — és könyvkivételzési íve. Miskolcz, 1906. Stamberger Bernát kny. 8-r. 24 l. Ára 24 fill.

JEGYZÉKE, A miskolci m. kir. kath. gimnázium ifjúsági könyvtárának —. Miskolcz, 1906. Stamberger Bernát kny. 8-r. 24 l.

JEGYZÉKE, A zilahi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A jászberényi m. kir. járásbírósg könyvtárának —. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának ajándéka. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 8 l.

JEGYZÉKE, Az ajkai népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A szegedi vakok képző és foglalkoztató intézete könyvtárának —. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának ajándéka. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 8 l.

JEGYZÉKE, A mohácsi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. II. sorozat. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, Az egyeki népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A pilisi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, Az arad-ségai népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A lugosi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 34 l.

JEGYZÉKE, A tamásfalvai népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A mosoni népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A nagybereznai népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A newyorki magyar menház könyvtárának —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 16 l.

JEGYZÉKE, A nagykaposi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A hadadi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A leibiczi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A párkányi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A nagyszöllősi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 20 l.

JEGYZÉKE, A beregszászi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 34 l.

JEGYZÉKE, A beszteczai népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 34 l.

JEGYZÉKE, A nagykarolyi népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 34 l.

JEGYZÉKE, A hajdúszoboszlói népkönyvtár —. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 34 l.

JEGYZÉKE, A dunántúli közművelődési egyesület XIV. számú vándorkönyvtárának —. Budapest, 1906. Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, A dunántúli közművelődési egyesület XV. számú vándorkönyvtárának —. Budapest, 1906. Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, A dunántúli közművelődési egyesület népkönyvtárának — Budapest, 1906. Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. 8-r. 16 l.

JEGYZÉKE, A szeged-belvárosi kaszinó-egyesület könyveinek — (Katalógus.) Szeged, 1906. Engel Lajos kny. 8-r. 50 l.

JEGYZÉKE, A délmagyarországi közművelődési egyesület ujjvidéki népkönyvtárának — Ujjvidék, 1906. Hirschenhauser Benő kny. 8-r. 12 l. Ára 12 fill.

JEGYZÉKE, A pécsi népkönyvtár — Pécs, 1906. Taizs József kny. 8-r. 53 l.

KATALÓGUS, Könyvtári — A m. kir. kereskedelmi múzeum nyilvános közgazdasági szakkönyvtárának címjegyzéke. Szerkesztette és kiadja a m. kir. kereskedelmi múzeum. Ötödik kiadás. Budapest, 1906. Márkus Samu kny. 8-r. VI, 167 l.

KATALÓGUSKÖNYVE, Az »alsó-szelei-i népkönyvtár« — Galánta, 1906. Első galántai könyvnyomda és papírraktár. 8-r. 19 l.

KÖNYVEK, Új magyar — (Budapesti Szemle, 1906. október. 175—176 l. U. o. 1906. november. 336 l. U. o. 1906. december. 495—496 l.

KÖNYVÉSZET, Magyar —. 1905. II. Könyvkereskedelmi üzletcímztár. III. Közhasznú üzleti tudnivalók. A »Magyar Könyvkereskedők Egylete« megbízásából szerkesztette: *Rényi Károly*. Budapest, 1906. Pallas részvénytársaság kny. 8-r. XXXVIII, 311 l. (Magyar Könyvkereskedők Evkönyve. XVI. évf.)

KÖNYVJEGYZÉK, Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők szak-egyesülete szekszárdi csoportja. Szekszárd, 1906. Molnár Mór kny. Kis 8-r. 7 l. Ára 20 fill.

KÖNYVJEGYZÉKE, A pécsi r. k. főgimnázium ifjúsági könyvtárának — Pécs, 1906. Taizs József kny. 8-r. 122, 2 l.

KÖNYVJEGYZÉKE, A halmágyi népkönyvtár — Sepsiszentgyörgy, 1906. Móritz és Vajna kny. 8-r. 28 l.

KÖNYVJEGYZÉKE, Az ujjvidéki róm. kath. népkönyvtár — Ujjvidék, 1906. Popovits M. Testvérek kny. 8-r. 35 l.

OFFIZIERSBIBLIOTHEK des k. u. k. Divisionsartillerieregiments Nr. 20. Temesvár, 1906. Csendes Lipót kny. 8-r. 39 l.

PETRIK GÉZA. Magyar könyvészet. 1886—1900. Az 1886—1900. években megjelent magyar könyvek, hirlapok és folyóiratok, atlaszok és térképek összeállítása. Tudományos szak- és tárgymutatóval. Szerkesztette — A Magyar Tudományos Akadémia támogatásával kiadja a Magyar Könyvkereskedők Egyesülete. Hatodik füzet. Szecsey—Zwillinger. Térképek és atlaszok. Budapest, 1906. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 801—973, 2 l. Ára 5 kor.

RÉNYI KÁROLY. I. Magyar Könyvészet. 1905. II. Könyvkereskedelmi üzletcímztár. III. Közhasznú üzleti tudnivalók. (L. *Könyvészet*, Magyar.)

SORJEGYZÉK, A csurgói ev. ref. főgimnázium »Csokonai Kör«-ének s »ifjúsági könyvtár«-ának könyveiről. Szigetvár, 1906. Kozáry Ede kny. 8-r. 39 l. Ára 30 fill.

SZAKJEGYZÉKE a váci püspöki magánkönyvtár füzetgyűjteményének. Esztergom, 1906. Buzárovits Gusztáv kny. 8-r. 135, 2 l.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A Pfeifer Ferdinánd-czég jubileuma. Ötven évvel ezelőtt, január hó elsején a jóbíró és előkelő *Emich*-féle könyvkereskedés gazdát cserélt. *Pfeifer* Ferdinánd — alig 25 éves korában — átvette e könyvkereskedést. A már akkor is szívesen látott és kedvelt könyvkereskedés, új főnökének szeretetreméltósága és nagy szaktudása folytán, rövid időn belül a közélet jeleseinek lett találkozó helyévé.

Nemes törekvése a magyar irodalom fölségítése és terjesztése érdekében nem ismert határt. Kiváló szorgalma és ernyedetlen munkássága nem maradt eredmény nélkül. A legjobb nevű írók szívesen adták át munkáikat *Pfeifer*-nek kiadás végett s kiadói munkásságának legszebb tükré a következő kimutatás:

1857-től (üzlete alapításától) 1879-ig (haláláig) kiadott 20 munkát a hittudomány és bölcsészet, 117-et a jogtudomány, politika stb., 22-öt orvosi, 50-et történelmi, 289-et szépirodalmi, 53-at ifjúsági iratok és képes könyvek, 77-et egyéb szakok köréből, összesen 928 kötetben. E művek legnagyobb része már évtizedek óta elfogyott, a mi a kiadványok jóságáról és kelendőségéről tanuskodik. Az ő kiadásában jelentek meg *Beöthy* László, *Berczik*, *Gyulai*, *Kemény*, *Degré*, *Jókai*, *Petőfi*, *Tóth* Ede, *Vas* Gereben, *Féval*, *Gaboriau*, *Sand*, *Sue* stb. munkái. *Deák* Ferencz, *Herczeg* Mihály, *Szilágyi*, Sándor, *Lamartine* munkáit szintén *Pfeifer* adta ki.

Közlönyünk szűk keretében nem terjeszkedhetünk ki bővebben munkásságának ismertetésére, mely különben is oly maradandó nyomokat hagyott a magyar könyvkereskedelemben, hogy ennek felemlítése alól az a tisztelet is felment bennünket, melylyel munkássága iránt viseltünk.

Halála után az üzletet öcsce, *Pfeifer* István vette át, ki a kiadói tevékenykedés terén nem kívánta nagynevű bátyját követni, hanem annál nagyobb buzgalommal látott hozzá a könyvkereskedésnek még szélesebb alapokra való fektetésére s az üzletet mai napig is a könyvkereskedelem büszkeségére vezeti.

Mint értesülünk, a könyvkereskedők egyesülete és a »Csak Szorosan« egyesülete küldöttségileg keresték fel *Pfeifer* Istvánt, ki e figyelmet a megalakítandó rokkant és segélypénztár alapja javára tett alapítványnyal viszonzta.

Pár szó a Kanyaró cikkére. Nagyon meglepett, a mikor *Kanyaró* Ferencz e folyóirat 1896. évi 321. s következő lapjain közlött »Protestáns vitairatok Melius idejéből« című dolgozatában úgy tüntette föl a 330. lapon

2. szám alatt leírt könyvet, mintha ő fedezte volna fel irodalomtörténetünk részére, holott én már ugyane folyóirat 1888. évi folyamában »Könyvészeti adalékok Melius Péter irodalmi működéséhez« című dolgozatomban megállapítottam egykori létezését. Nagyon meglepett — ismétlem — ez a körülmény, mert tudtam, hogy *Kanyaró* a Keresztény Magvető 1891. évi 351—352. lapján közölt sorok tanúsága szerint jól ismerte az én dolgozatomat. Mégis elhallgattam volt a dolgot; de most, midőn megismétli, ki kell jelentenem, hogy a Magyar Könyvszemle 1906. évi IV. füzetében kiadott tanulmányában, újra a maga felfedezéseként mutatja be *Melius*nak úgy az imént említett, mint egy másik olyan munkáját is, a melynek létezése tudva volt már a 18 évvel ezelőtti cikkemből.

Reflektálnom kell azonban egyéb állításaira is. A Szegedi *Kis* István és *Melius* Péter közti vitát például 1558-ra és 1559. elejére teszi minden bizonyíték nélkül (290. l.) De erre nem is tudhat bizonyítékot felhozni senki, mivel tisztára képtelenség, hogy a már 1555. tájától református Debreczenbe még mint lutheránus elvüt hívták volna papnak s mint ilyen működött volna ott akár milyen kevés ideig is.

Ugyancsak argumentum nélkül tartja helytelennek azt az állítást, hogy *Melius*nak 1561-ben megjelent ismeretlen latin munkája a Krisztus közbenjárásáról szóló és magyarul fenmaradt prédikációkat tartalmazta. Nekem pedig klasszikus tanum van reá: maga *Melius*, a ki így nyilatkozik: »Ezt megbizonyítottuk *abban a könyvben*, kit *dedákul s magyarul is* irtunk a közbejáró Krisztusról«. Ezt nem is lehet másképen értelmezni, és hiába való ellene *Kanyaró* következő okoskodása: »Minek kellett volna a latin prédikációk a debreczeni superintendensnek? Hisz' *Melius* arról volt híres, hogy ő mindent magyarul akart kiadni a köznép kedvének kereséséért« (291. l.). Pedig hát több más munkáján kívül éppen ez a szóban forgó is latinyelvű volt, még *Kanyaró* szerint is.

Egy másik állításom ellen, mely szerint valószínűnek tartom, hogy a *Krónikák* könyve szintén megjelent a *Melius* fordításában, apodikticze kimondja, hogy »az Isten nem támasztott több oly dajkát, a kik *Melius*t bibliafordításában segítsék« (294. l.). Hogyan tudta hát kiadni a Sámuel és Királyok könyveinek közrebocsátása után, még ugyancsak 1565-ben a Jób könyvének, 1567-ben pedig az újszövetségnek a fordítását?

Végül annak, hogy *Melius*nak állítólag Genfben megjelent munkáiról is szól a Theologiai Ismeretek Tára, egyszerűen az az oka, hogy az ilyen lexikális mű a körébe tartozó ismereteknek a korabeli állását tartozik feltüntetni, nem pedig azt, a mire évekkel azután jut el a tudomány.

Zoványi Jenő.

Kéziratok árverése Lipcsében. A C. G. *Börner*-czég február hó 19. és 20. napján nagyszabású árverést tartott egy 414 számból álló kézirati gyűjteményből, melynek 500 márkát meghaladó árait a következőkben soroljuk fel, a nagy fényvel kiállított katalógus csoportosításában:

I. A hitújításra vonatkozó iratok: 3. sz. *Calvin* János latin levele *Hardenberg* Alberthez 1900 M; 4. sz. *Franck* *Sebestyén* kétoldalas levele

1533-ból 450 M; 8. sz. Paul *Gerhardt* levele Lübben város tanácsához 565 M; 9. sz. *Götz* von Berlichingen sajátkezű levele 520 M; 12. sz. Ulrich von *Hutten* levele Wolfgang *Fabricius*-hoz 1000 M; 15. sz. V. *Károly* levele VII. *Kelemen*-hez 1300 M; 16. sz. Martin *Luther* levele *János Frigyes* herceghez 1520-ból 2200 M; 17. sz. Ugyanannak németnyelvű irata Nürnberg város tanácsához 3150 M; 18. sz. Ugyanannak latin levele Justus *Jonas* érsekhez 2200 M; 21. sz. Philipp *Melanchton* levele Vitus *Theodorus*-hoz 1050 M; 25. sz. Thomas *Murner* levele Sebastian *Bant*-hoz 920 M és 32. sz. Ulrich *Zwingle* német levele 1528-ból 1050 M.

II. A porosz uralkodóházra vonatkozó iratok: 33. sz. *Frigyes Vilmos*, a nagy választófejedelem levele *Schwerin* Ottó báróhoz 580 M és 35. sz. *Nagy Frigyes* levele 1734 aug. 27-ről 800 M (a többi tételek 3 és 360 M közt ingadoznak).

III. Államférfiak és hadvezérek kéziratái: 77. sz. *Bismarck* Ottó herceg levele 1866-ból 1000 M; 78. sz. Ugyanannak eredeti távirata, melyben *Vilmos* császárt a *Nobiling*-féle merénylet alkalmából üdvözlí 620 M; 82. sz. *Blücher* hadvezér levele nejéhez 1815-ből 500 M; *Hofer* András 1809 szept. 27-én kelt felhívása sajátkezű aláírásával s megjegyzéseivel 610 M.

IV. Német költők és írók 1750 óta: 134. sz. *Goethe* híres levele G. F. E. *Schönborn*-hoz 1774-ből 2805 M; 136. sz. Ugyanannak levele A. L. *Karschin*-hoz 565 M; 137. sz. Ugyanannak levelezése Johann *Falmer*-rel 1030 M; 140. sz. Ugyanannak levele *Koppenfels* kancellárhoz 750 M; 143. sz. Ugyanannak egyik költeménye *Roesel* festőhöz 525 M; 159. sz. *Grillparzer* öregkori arcképe, Ignaz *Perlsee* eredeti festménye 680 M; 209. sz. Heinrich *Kleist* bucsúlevele Henriette *Vogel*-hez 1500 M; 212. sz. Ugyanannak három költeménye sajátkezű másolatban 1260 M; 252. sz. G. E. *Lessing* levele *Voss*-hoz, melyben Emilia Galottiról esik szó 3400 M; 253. sz. *Wund* Dr. phil. emlékkönyve, többek közt *Lessing* autogrammjával 710 M; 265. sz. Friedrich *Nietzsche* 1888 jul. 24-én kelt levele, melyben a Fall *Wagner*-ről van szó 500 M; 284. sz. Friedrich v. *Schiller* levele *Körner*-hez 1796 áprilisából 595 M; 285. sz. Ugyanattól ugyanahhoz 1796 okt. 510 M; 286. sz. Ugyanattól Veit Hans *Schnorer*-hoz 565 M.

V. Zeneszerzők: 323. sz. *Beethoven* kiadatlan levele Louis *Spohr*-hoz 635 M; 324. sz. Ugyanannak egy négy oldalas zenekézirata 1060 M; 331. sz. Johannes *Bramhs* sajátkezű zenei kézirata 610 M; 335. sz. *Nagy Frigyes* sajátkezű zenei kézirata 1010 M; 337. sz. Joseph *Haydn* »Divertimento 106to«-jának eredeti kézirata 1000 M; 355. sz. Filippo de *Monte* levele Carlo *Clusio*-hoz 525 M; 358. sz. *Mozart* édesanyjának levele férjéhez 570 M; 359—361. sz. Wolfgang Amadeus *Mozart* levelei nővéréhez 1610, 860 és 750 M; 362. sz. Ugyanannak C-dur zongorahangversenye eredeti kézírásban 44 lapon (88 oldal, ezek közül öt üres) 12,500 M; 369. sz. Franz *Schubert* eredeti pasztellképe G. M.-tól 500 M; 370. sz. Ugyanannak levele *Schober* barátjához 1350 M; 371—375. sz. Ugyanannak kiadatlan szerzeményei eredeti leírásban 520, 1110, 530, 740 és 900 M; 376. sz. ugyanannak op. 88. sz. a. megjelent triója kéziratban 950 M; 386. sz. Richard *Wagner* levele 1848

máj. 19-ről *Wigard* tanárhoz politikai kérdésekben 620 M; 394. sz. ugyanannak sajtátkezű partitúrája a Mesterdalmokok czipésszaldából 2500 M; 399. sz. ugyanannak sajtátkezű kéziratában a Walkürök egy részének szcenáriuma 520 M. *Spectator.*

A párisi Bibliothèque Nationale kéziratainak hasonmásai tárgyában a *Bibliothèque de l'École des Chartes* legújabb számában olvassuk a következőket: A *Berthand frères-czég* által néhány éve megindított vállalat, mely a *Bibliothèque nationale* fontosabb kéziratainak fototipiai sokszorosítását tűzte ki czélul, jelenleg tizenkilencz kötetből áll. Ezek közül hat kötet a következő három unciális betűkkel írt kéziratot s egy albumot tartalmazza teljesen, de kicsinyített alakban:

1—3. Titus Livius történetének XXI—XXX. könyve; ms. latin 5730. — 470 levél, 3 kötetben 80 fr.

4. Grégoire de Tours Frank története; ms. de Beauvais, ms. latin 17.654. — 218 levél. 20 fr.

5. A *Saumaise*-féle latin költők anthológiája; ms. latin 10.318. — 290 levél. 25 fr.

6. Villard de Honnecourt vázlatkönyve; ms. français 19.093. — 33 levél. 15 fr.

A többi tizenhárom kötet teljes kódexek reprodukálása helyett csupán a miniatűrök s rajzok sokszorosítására szorítkozik s a következőket tartalmazza:

7. Terencius vígjátékai; ms. latin 7899. — 151 tábla. 15 fr.

8. XIII. századi képes zsolttárkönyv; ms. latin 8846. — 107 tábla. 10 fr.

9. Vie et histoire de saint Denys; ms. français n. a. 1098. — 30 tábla. 5 fr.

10. Szent Lajos zsolttáros könyve; ms. latin 10.525. — 92 tábla. 10 fr.

11—12. Livre des Merveilles: Marco Polo stb.; ms. français 2810. — 265 tábla. 30 fr.

13. Antiquité et Guerre des Juifs de Josèphe; ms. français 247 és n. a. 21.013. — 25 tábla 5 fr.

14. Grandes Chroniques de France; ms. français 6465. — 51 tábla 5 fr.

15—16. Miraeles de Notre-Dame; ms. français 9198 és 9199. — 59 és 73 tábla. 15 fr.

17. Anne de Bretagne zsolozsmás könyve; ms. latin 9474. — 63 tábla. 8 fr.

18. Henrik II. zsolozsmás könyve; ms. latin 1429. — 17 tábla. 3 fr.

19. A Bibliothèque nationale Mazarin-csarnokában kiállított V—XIV. századi görög, latin és francia kéziratok hasonmásai. — 40 tábla. 5 fr.

E fototipiai hasonmásoktól függetlenül ugyan e czég kiadásában a Bibliothèque nationale legbecsesebb miniatűrűinek fényképészeti másolatai is kaphatók 13 × 18-tól 40 × 50 cm-ig terjedő eredeti nagyságban; darabonként 1—6 frankért s a szabad reprodukálás jogával. Az ekként feldolgozott kéziratok a következők:

a) Latin kéziratok:

1. Kopasz Károly bibliája a IX. századból; ms. latin 1. — 62 miniatűr és kezdőbetű.

2. Lothar Evangéliumos könyve a X. századból; ms. latin 266. — 44 miniatűr és kezdőbetű.

3. *Berry* herceg nagy zsolozsmás könyve a XIV. századból; ms. latin 919. — 40 miniatűr.

4. Henri IV. állítólagos zsolozsmás könyve a XV. századból; ms. latin 1171. — 60 miniatűr.

5. Beatus apokalipszise a XI. századból; ms. latin 8878. — 106 miniatűr és kezdőbetű.

6. A toursi pentateuchus a VII. századból; ms. latin n. a. 2334. — 23 miniatüre, továbbá a fototipiai kiadványok 1—5., 7., 8., 10., 17., 18. számai.

b) Francia kéziratok:

1—2. Cité de Dieu de Saint Augustin a XV. századból; ms. français 18 és 19. — 11 és 13 miniatűr.

3. Vie de Saint Denys de Gilles de Pontoise a XIV. századból; ms. français 2090—2092. — 36 miniatűr.

4. Complainte de Gènes de J. Marot a XVI. századból; ms. français 5091. — 11 miniatűr.

5. Commentaires de la Guerre Gallique a XVI. századból; ms. français 13.429. — 17 miniatűr és

7. Statuts de l'ordre de Saint-Michel a XV. századból; ms. français 19.818. — 1 miniatúra, továbbá a fototipia kiadványok 6., 9., 11—16. és 19. számai alatt felsorolt művek.

c) Vegyes kéziratok:

Boëtiusnak »A bölcsélet vizsgálása« cz. műve németalföldi XV. századi kéziratban; ms. néerlandais 1. — 5 miniatűr. *Bibliofil.*

Egy eperjesi könyvfestő levele 1483-ból. A magyar felvidék városaiban a XIV—XV. században pezsgő szellemi élet honolt. Tudósok, tanárok, könyvmásolók és festők majd mindenikben szép számmal voltak, a kik egymással, sőt rendszerint a külföld egyetemi városainak tudósvilágával is élénk összeköttetésben állottak. Sajnos, ma erre az életre inkább csak következtetnünk lehet; adatok, melyek segítségével a múltat megeleveníthetnők, nagyon kis számban maradtak reánk. Éppen ezért, minden kis adalékot gondosan össze kell szednünk abban a reményben, hogy valamikor talán mégis lehetővé válik, a mire ma gondolni sem merünk: megrajzolható lesz a középkor társadalmi és művészeti élete Magyarországon.

Ezutal olyan kis adattal szolgálok a Könyvszemle olvasóinak, a minő még tudtommal nem volt ismeretes; bemutatom egy XV. századi könyvfestőnek eddig ismeretlen levelét. A levél írója *Henckl* (helyesebben *Henckel*) *György* híres felvidéki patriczius család tagja, a ki, mint levele keltezéséből látjuk, ez időben Eperjesen lakott. Életéről nincsenek adataink; mindössze azt tudjuk róla, hogy 1427-ben és 1430-ban a bécsi egyetemen tanult.¹ Ebből bizonyos,

¹ 1427-ben mint Georgius *Henckel* de Leuczsch, 1430-ban mint Georgius de Leytzcchovia szerepel az egyetem anyakönyvében *Schrauf*, Magyarországi tanulók a bécsi egyetemen, 66. l. és *Fraknói* Magyarországi tanárok és tanítók, 45. l.

hogy levele keltekor már idős, a 80 felé járó ember volt, a mit különben írása is gyanított. Levelét *tisztelendő Hilárius úrnak* küldi Bártfára. Kétségtelen, hogy a czimzett azon Hilárius, a ki Bártfán 1460—1490 között előbb mint káplán, utóbb mint altarista és presbiter működött.¹ A levél válasz egy megrendelésre, a melyet Hilárius közvetít. *Henckel* először is felemlíti, minő szépen elkészült Ágoston úr azután Lénárd és György városi jegyzők könyveivel. Azt is jól megcsinálja a mit most rendelnek a maga és megbízója lelki-üdveért. Egyet (a megrendelthez hasonlót) már régebben eladott Iglóra (*Nev-Stat, Nova Villa*) Hufnagel úrnak, egyet pedig Kassára a Sz. Lénárd templomnak² 27 forintért.³ Ennek az ára legyen 25 forint; hanem kérje meg Hilárius a megrendelő urat, hogy adjon most három forint előleget aranyra, festékre és más szükségességekre; a dolgot jól elvégzi.

Az érdekes levél betűhűen visszaadva így hangzik:

Mejn dinst vnd fruntlichen grus mit ganz(er) libe czuor. Wisset liber her Hylarie ew(er) feterliche libe weys wol, wý ich dem h(err)n Augustino vnd de(m) Stat schreib(er) leonhardo vnd Georgio Stat schreib(er) hab ir bucher schon aus gericht alleweg, vnd wil auch das schon machin vn(n)d ausrichten, das dem irb(er)n h(err)n w(er)t sey(n), er, sey(n) vnd auch mey(n) vnd zu seyner zel zelikeit: vnd hab eje(nen) vorkaufft in d(er) Nev Stat dem herr(n) Hoffnagil vor [római szám, kiszakadva] zunder, is ist lang, vnd zu Cassa ad s(anc)t(u)m leonhard(um) vor XXVII zunder das sal habin seyn werun(n)g vnd ey(n)kawff vor XXV f(lorin) vnd pitet den irb(er)n h(err)n d(er) is habin wil, das h(err) mich vorlege vnd gebe iczund III f(lorin), das ich mag golt vnd farbin vnd and(er) ding kawffin vnd auch ausrichte(n) noch de(n) beste(n). Gegeben im Epper(i)es am ma(n)tag noch sinte laurencý tag A(n)m/o (mcccc) lxxxiiio.

*Georgius Henckl
d(er) ew(er) alleczzeit.*

Külső czíme: Dem wirdige(n) h(err)n h(err) Hylario czu Bartphal sal d(er) briff.

Papiron, hátán zöld zárópecsét nyomával. A Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában, 1902/26. sz. a.

A levélben említett személyek közül csak a *Statschreiber Leonhard* ismeretes. Ez *Hnyczowcy* Lenárd, Bártfa városának hosszú időn át híres jegyzője, ugyanaz, a ki 1453-ban Budáról meghozta a város czímereslevelét.⁴

Henckel György mester munkáiból ez idő szerint egyet sem ismerünk. Bártfán nem maradtak meg a régi, díszes szerkönyvek; azokat a reformáció idején — részben tudatosan, hogyisteni tiszteletnél többé ne használtassanak, részben azért, mert feleslegessé váltak — megsemmisítették, könyvkötésre,

¹ L. Abel; a bártfai Sz. Egyed temploma könyvtárának története.

² Ebből világos, hogy a rendelt könyv vagy biblia, vagy templomi szerkönyv volt.

³ Az összeg nagysága kétségtelenül mutatja, hogy díszesebb hártya-kéziratokról van szó.

⁴ Turul, X. évf. 129. l.

orgonajavításra használták fel. Maradtak-e Eperjesen György mester által miniált könyvek, nem tudom. Nagyon valószínűnek tartom ellenben, hogy azok közt a könyvek között, a melyek *Henckel* Jánosnak, a híres löcsei lelkésznek, Mária királyné udvari papjának hagyatékából a löcsei egyházi könyvtárba, utóbb pedig a gyulafehérvári Batthyaneumba jutottak, *Henckel* György által díszítettek is vannak. Melyek azok, ez idő szerint kijelölni nem tudjuk; ez csak akkor válik lehetségessé, ha majd a művésznak legalább egy, névvel ellátott munkája kerül napfényre.

Ezúttal még csak egy dologra óhajtom a figyelmet felhívni.

A középkorban, még a XV. század végén is mindennapi dolog volt, hogy oltárképeket és freskókat készítő festőművészek könyvfestéssel, miniálással is foglalkoztak. A festészetnek csupán egyik vagy másik ágával foglalkozó művészekkel csak igen fejlett műiparú helyeken, Francia-, vagy Olaszországban s Németalföldön találkozunk. Hiszen még *Dürer* maga sem vetette meg művészetének alacsonyabb rendű ágait; könyveket festett ki, rézbe, fába metszett s betűmintákat vésett. A mi szerényebb viszonyaink között fel sem lehet tenni, hogy valaki, hacsak nem állott az uralkodó vagy valamely kiváló egyházfejedelem szolgálatában, kizárólag a könyvfestésből megélt volna; mesterségét okvetlenül nagyobb körre kellett kiterjesztenie. Ha most arra gondolunk, hogy Lőcsén, a honnan György mester származott, a hol a főtemplomnak egymásután két, az ő családjából származó plébánosa volt, épp az ő idejében készült a legtöbb templomi freskó, önkénytelenül is felmerül a kérdés: nem kell-e, nem lehet-e, ezeknek egyik készítőjét *Henckel* Györgyben keresni?

Kérdésünkre a feleletet a jövő műtörténeti kutatásai fogják megadni.

Varjú Elemér.

Levéltárnoki utasítás a XVIII. század végéről. Honi levéltárainkra vonatkozólag — szem előtt tartva első sorban a vármegyei és városi köztörvényhatóságok levéltárait — kevés oly utasítást fogunk találni, melyek megszabnák a levéltárnok kötelességét, teendőit részletesen. Eltekintve az egyes szervezeti szabályrendeletekben foglalt néhány szótól, Marosvásárhely szab. kir. város levéltárában egy XVIII. századvégi protocollumban találtam: »Instructio Archivariorum« cím alatt egyet, mely némileg hasonlít a porosz kir. állami levéltárak vezérigazgatója által rendelkezésemre bocsátott utasításhoz (Dienstanweisung für die Beamten der Staatsarchive in den Provinzen vom 21. Januar 1904). Az utasítás a következőkben szabja meg a levéltárnok teendőit:

Az Archivariusi Hivatalra ordináltatott Személyeknek, kik is azon Hivatalbéli kötelességet erőltetés nélkül magokra vállalták, s ez után is felvállalják, ezek lesznek kötelességei. Ugymint: 1. Az Archivumot és abban illokált Leveleket mentől tisztábban tartásuk, hogy azokat a mód, por, egér vagy egyéb akármilyen nemű alkalmatlanság, nevezetesen a nedvesség meg ne vesztesse. — 2. A mely Levelek az Archivumban illocáltatnak, azokra oly szorgalmas gondot viseljenek, hogy azokból semmi legkissebb Literale instrumentum el ne tévelyedjék. — Mellyre nézve: 3. Akárkinek penes ordi-

nationem Magistratualem (mert a nélkül szabad nem lészen) akár pedig ad Mandatum Requisitorium kelletik valamit kiadni, azt is a Magistratusnak hírré tévén, erga recepisse, bizonyos terminusig, mikor kiadják, arról tégyenek promemorialis Consignatit, és annak idejében a kiadott Leveleket recipiálván, ismét az Archivumban illocálják. — 4. Az Archivumban lévő Thécának és Conservatoriumnak légyen olly recentiori memoria feltanálendő signaturája distincte minden különösségre tartozandó Levelek iránt, hogy a mikor millyen speciesu Levelek akár Individualis Személyekre nézendők, akár a Felsőges Királyi Gubernium Comissioi iránt valók, akár a Publicumot concernálók eléadattatni kívántatnak, azokat Repertoriumok szerént eléadhassák. — Mellyre nézve: 5. Készítsenek ollyan Repertoriumot, hogy annak seriesse Clavisok szerint redigáltatván, annál könnyebben az eléadandó leveleket feltalálhassák. — 6. Az Archivum conservatioja oly móddal ragasztatik az Archivariusok kötelességéhez, hogy ottan a leveleknek ide s tova hányagatására vagy azokból való elvitelére, vagy azoknak való nézegetésére senkit, főképen extra Magistratualis Személyeket ne admittállyanak. Ha mikor akármelly characteru Uri ember az Archivumba nézegetni valamit akarna, vagy a Felsőges Királyi Gubernium rendeléséből, vagy a Magistratus engedelméből, akkor mindketten az Archivariusok szorgalmatos vigyázásokkal jelen légyenek. — 7. Az Esztendőknek végével, vagy sub initio subsequentis anni az elfolyt esztendő-béli Protocollumokat cum Subscriptione Functi Praesidis az Archivumba beadattatni sollicitálják, és beadattatván a több Archivumbéli Levelekkel edgyütt ugy conservállják, hogy a mikor a Felsőbb rendelések eléadattatni parantsollyák, azonnal elő is adhassák. — Mind ezekre pedig az Archivariusok Hittel kötelesek lévén, Annualis fizetések e Cassa Civitatis Allodiali iuxta Statum Personalem fog curralni scorsive in Florenis Rhenensibus. — Accedit 8. Két záró Kultsa lévén az Archivumnak az egyik a két Archivariusok közül edgyikénél, a másik a másikánál tartattassék, és ha mikor a Magistratualis Confluxusok alkalmatosságaival valami Leveleknek az Archivumból való kikerestetése kívántatik, mindenkor in promptu legyenek, in casu vero quo valamellyiknek vagy betegsége vagy más nevezetes akadályja jelen létét nem engedné, a másik Kultsot is kezéhez vévén a Levélnek kikeretésére facultassa lészen.

Amint látjuk, részletesen ismerteti a levéltárnoki teendőket abban a korban, amikor a levéltár nem volt a kutatók számára nyitva, s nem volt állandóan elfogadva dr. *Erhard* H. A. a münsteri porosz kir. tartományi levéltár igazgatójának az a nézete, hogy a levéltárak nyilvános s tudományos intézmények; hivatásuk tisztán befejezett történeti anyagot gyűjteni. (V. ö. *Höfer*: Zeitschrift für Archivkunde I. köt. 183. l.) Az őrzés gondosságának jellemzésére elegendő felemlíteni, hogy ma csak az állampénztáraknál követnek hasonló óvintézkedéseket, a mennyiben a pénztár egyik kulcsa az ellenőrnél, másika a pénztárnoknál van. Levéltárainknál ma már ennek nyoma sincs, mert a levéltár kulcsa nagyobbára a szolgálánál, s csak ritka esetben van a levéltárnoknál. Vajha a vajudó levéltári szabályzat, mely a kiadott vármegyei utasítás (125000/1902. B. M. sz.) függelékét fogja képezni, a régi

üdvös intézmények és modern követelmények figyelembe vételével valóban hasznos szabályokat tartalmazna, melyek egyöntetűen keresztülvihetők is volnának. Szerény nézetem szerint legelső teendő volna egységes levéltárnoki utasítás, szoros összeköttetés a köztörvényhatósági levéltárak és az országos levéltár között, mely utóbbi mintegy felügyeleti hatóságot képezne, végül lelkes szakértő levéltárnoki kar létesítése, illetve képzése, mert csak így fog megfelelni a levéltár hivatásának, s nem lesz, mint egy német tudós tréfásan elnevezte: »Antiquitätenkammer!«

Cseh Vendel.

Kassai könyvkötők. A könyvkötés Kassán csak a XV-ik század végén lesz iparszerű foglalkozás, a mire közrehatott a könyvnyomtatás elterjedése; czéhhez kötve 1699. óta üzik a városban.

Az első mester, Henrik, 1493-ban tűnik fel. Addig vagy külföldről hozta be a kereskedelem a kész bekötött könyvet, vagy pedig az írástudó pap, notarius, scriptor, scholasticus vagy baccalareus — e két utóbbi tanítót jelent — maga gyakorolta e mesterséget.

1533-ban János mester adóját törlik »*propter servitia*«. Az egyházi 1554. évbéli számadása szerint egy psalterium bekötése 100 denárba került.

Könyvkötő műhelyt a könyvkereskedő Gallen János (1581—1583) tartott fenn;¹ a XVII. században követik a példát a könyvnyomtatók, mint a híres lőcsei Brewerek, Kassán Gevers Bálint² és Erich Ericus, a kik kezdetben csupán a compactorságot üzik.

Endtner Mihály mint zsoldos katona került Nürnbergből Kassára, a hol elővette sutba dobott mesterségét s 1587-ben boltja a városháza alatt van. Mancskovics könyvnyomatóval üzleti összeköttetésben volt s így tehát valószínűen ő kötötte be a vizsolyi bibliát. 1592-ben Wagner János lőcsei könyvkötő felhatalmazta Endtner-t, hogy a bárczai (Abauj vm.) papon hajtsa be 2 tallér és 25 filléryi követelését, melylyel az könyveinek kéréséért tartozik.³

XVII-ik századbeli mesterek: Schmidt Dávid (1604), Alszer Menyhért és Blint János (1634), Könyvkötő Zsigmond (1639), Reich Sámuel (1642), Hegewald Reinhold, Ehrich Ericus és Severini Márk (1659), a svéd Erhart (1662), Severini Pál »aus Dennemarck« (1663),⁴ Fridericus (1666), Major Dávid (1677).⁵

1695 december hó 15-én Szent-Mihályi Kompaktor András a polgárok sorába való felvételét kérte. A tanács deliberatuma ez: »Feladta az nemes magistratus tali tamen conditione, hogy esztendő egy nap alatt producálja testiöniallisát és most szegény legénységéhez képest fizessen fl. 6.«

Szentmihályi lett első czéhmestere az 1699-ben megalakult czéhnek, melynek létesítésében neki oroszlánrész jutott. A szabályzatnak a remeklére vonatkozó pontja így szól: »Az remek darabok csináltatása úgy adassék fel, a mint régente szokás volt, tudniillik 1° egy folio könyv, 2° egy octáv,

¹ Kassa város levéltára 3837/85. sz.

² U. o. 7264.

³ U. o. 3922., 4309.

⁴ U. o. 8744. sz.

⁵ U. o. 19476. sz.

3° duodecz, ezek aranyosan, kapcsolra legyenek, 4° egy alphabethum tiszta deszkában.«

A czéhszabályzatot 1705-ben a debreczeniek átvették, a mint a városi jegyzőkönyvben olvasható: »Die 19. Decembris. In domo domini iudicis ordinarii Francisci Györy determináltatott iterato, hogy a mely hetven rénens (*így!*) forintokat adott a debreczeni compactoria czéh az artikulusokért, annak rata medietasa cedáljon az elébbeni nemes magistratus számára, a más medietása pedig maradjon a mostani számára.«

1711-ben Szathmári Pál compactor polgárjoga felett határoz a város: »die 10. Januarii. Szathmári Pál compactornak bizonyos consideratiókra nézve ad ulteriorem amplissimi magistratus dispositionem az mesterségének folytatása megengedetett, de úgy, hogy a nemes magistratustól függjön és medio tempore az concivitas iránt gondolkodjék.«

Az 1712-ik évi városi számadókönyv szerint boltbérét naptárakkal rőtta le. »Calendariumok iránt resolvtatott Szakmári Compactor Pál uram boltja censusában 16 calendariumokért pro denar 50. imputálni, a melyeknek az ára teszen fl. 8.

A XVIII-ik században polgárjogot nyernek: Olasz Sós István, fizetvén érte 18 magyar forintot (1707); Nagy János, a ki 10 magyar forintot váltotta meg (1719); Horváth István (1735); Herman János József (1741); Pelcz József (1766); Pechk Antal »ex superiori Austria« (1770); Rajner Ferencz »ex Moravia Olomuczio« (1771); Hesch Pál »ex Austria« (1773); Herman János (1781).

A könyvtáblák díszítése az ismert felsőmagyarországi típus, mely kivált a XVI-ik században nürnbergi minták után¹ indult, de már a század negyvenes éveiben a magyar renaissance virágbokrétaít alkalmazza; a táblákat keretező léczek pedig a XVII-ik században a gombkötő mintákat utánozzák.

Kemény Lajos.

¹ Arch. Értesítő, III. k. 1870. évf. 110. lapján *Myskovszky* Viktor egy bártfai préselt könyvtáblát ír le, melyen az 1540. évszám van. Teljesen hasonló van Kassa város levéltárában, melyen az egyik alak az 1539. évszámmal van jelezve. A felsőmagyarországi típust leírja *Keszler* József a Könyvkiállítási Emlék-ben megjelent összefoglaló dolgozatába.

A Magyar Könyvszemle új folyama.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára 1893-ban a Magyar Könyvszemle új folyamát indította meg.

A folyóirat, mint a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának hivatalos kiadványa s a magyar bibliografia egyedüli szakközlőnye, 1876 óta áll a hazai tudomány érdekeinek szolgálatában. Első sorban a múzeumi könyvtár érdekeinek előmozdítására lévén hivatva, ismerteti annak egyes csoportjait; beszámol az évi gyarapodásról, a végzett munkáról és teljes megbízható képet ad a könyvtár belső életéről. Ismerteti a hazai és külföldi könyv- és levéltárakat, kiváló figyelmet fordítva ezek magyar és különleges bibliografiai vonatkozású anyagának felkutatására és közzétételére. Számot ad a hazai és külföldi könyvészeti irodalom termékeiről s figyelemmel kíséri a külföldi irodalom hazánkra vonatkozó kiadványait.

A Magyar Könyvszemle évnegyedes füzetekben, évenként márczius, június, szeptember és december hónapokban jelenik meg 24—26 ívnyi terjedelemben több műmelléklettel. Előfizetési ára egész évre 6 korona, a könyvárusi forgalomban 8 kor.; egy-egy füzet ára 2 kor.

Az előfizetési pénzeket a **Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatala** fogadja el; a folyóirat szellemi részét érdeklő közlemények a **szerkesztő czimére** a **Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába** küldendők.

A Magyar Könyvszemle régi és új folyamainak kötetei kaphatók *Ranschburg Gusztáv* könyvkereskedésében, Budapest, *IV. Ferencziek-tere 2.* A régi folyam 2—16. kötetének ára kötetenkint 4 korona, az új folyam 1—14. kötetének ára kötetenkint 8 korona. Az előfizetések ezentúl is a *Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatalához* küldendők.

Megjelent és a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában kapható: *A hazai hírlapirodalom 1905-ben. I. A magyar hírlapirodalom, Zászló Jánostól. II. A nem magyar nyelvű hírlapirodalom, Kereszty Istvántól. III. Folyóiratok, Horváth Ignácztól. Függelék: A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája.* Ára 1 kor. 10 fillér.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE. — REVUE BIBLIOGRAPHIQUE HONGROISE.

Publiée par la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois
Directeur: M. François Kollányi.

Quatre livraisons par an; prix du volume Nouvelle série. XV. volume. 1-ère
6 couronnes = 6 francs = 5 marcs. livraison. Janvier—Mars 1906.

SOMMAIRE.

	Page
Louis I. Szónyi. Les filigranes de nos chartes en papier du XIV. siècle. (Première partie.)	1
Dr. Paul Gulyás. Catalogue descriptif des Aldines de la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois (Première partie, avec trois vignettes.)	17
Nos bibliothèques de province en 1905	34
Indicateur officiel. Rapport sur l'état de la Bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois dans le dernier trimestre de 1906	63
Littérature. Catalogue de la salle de lecture de la bibliothèque universitaire de Budapest. Par le dr. Paul <i>Gulyás</i> . — John Ferguson: <i>Bibliotheca Chemica</i> . Par — <i>sp</i> —. — Annuaire des imprimeurs hongrois. XXII. année. Par <i>Γ</i> . — Bulletin de l'Association des Bibliothécaires français. Par <i>Figyelő</i> . — <i>Bibliographisches Repertorium</i> . II. Par <i>Σ</i> . — <i>Bibliographie mensuelle</i> . 1907. No 1. Par — <i>s</i> — <i>l</i> . — <i>Bodleian library Staff-calendar</i> . Par — <i>u</i> — <i>á</i> . — <i>Revue des périodiques étrangers</i>	68
Ignace Horváth. La littérature bibliographique hongroise dans le dernier trimestre de 1906	86
Notices. Jubilé de la maison Ferdinand Pfeiffer. — Quelques réflexions sur l'article de M. Kanyaró (<i>Eugène Zoványi</i>). — Enchères d'autographes à Leipsic (<i>Spectator</i>). — Reproductions des manuscrits de la Bibliothèque Nationale de Paris (<i>Bibliofil</i>). — Une lettre datée de 1483 d'un miniaturiste d'Eperjes (<i>Elemér de Varjú</i>). — Instructions pour les archivistes du XVIII ^e siècle (<i>Venceslas Cseh</i>). — Relieurs de Kassa (<i>Louis Kemény</i>)	87
Appendice. Les imprimeries de Hongrie en 1906	1—17

Siège de la rédaction et de l'administration: *Magyar Könyvszemle*
Budapest, Musée National Hongrois.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE.

A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLÖNYE.

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

KOLLÁNYI FERENCZ.

1907. ÉVI FOLYAM.

— II. FÜZET. —

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRA.

1907.

TARTALOM.

	Lap
A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára az 1906. évben (Három szöveggéppel.)	97
Szónyi I. László. XIV. századbeli papiros-okleveleink vízjegyei. (Második közlemény, 17 táblával.)	123
Zsák J. Adolf. Szegedi Gergely, egy ismeretlen scriptor és miniator	145
Dr. Gulyás Pál. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Orsz. Könyvtárában lévő Aldinák leíró jegyzéke. (Második közlemény, 1 szöveggéppel.)	149
Tárca. Évnegyedes jelentés a M. N. Múzeum Széchényi Orsz. Könyvtárának állapotáról az 1907. év első negyedében	166
Szakirodalom. J. D. Brown, A manual of practical bibliography. Ism. <i>dr. Gulyás Pál.</i> — C. Beck, Jahrbuch der Bücherpreise. I. Ism. <i>Bibliofil.</i> — I. Collijn: Katalog der Inkunabeln der kgl. Universitäts-Bibliothek zu Uppsala. Ism. <i>I.</i> — A. L. Jellinek, Internationale Bibliographie der Kunstwissenschaft. III. Ism. <i>dr. Gulyás Pál.</i> — Külföldi folyóiratok szemléje: Deutsche Literaturzeitung, XXVIII. 1—3., 7., 9—11., 13. La bibliofília, VIII. 10—11. 12. Le bibliographe moderne. X. 5—6. Mitteilungen d. Oest. Vereins f. Bibliothekswesen. X. 4. Rivista delle biblioteche e degli Archivi. VIII. 1. Revue des bibliothèques, XVI. 9—12. XVII. 1—3. The Library Journal, XXXII. 1., 2., 3. Zeitschrift für Bücherfreunde, X. 10., 11., 12. Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXIV. 1., 2., 3.	171
Horváth Ignác. A magyar bibliografiai irodalom az 1907. év első negyedében	187
Vegyes közlemények. Fejérfataky László könyvtárigazgató negyedszázados szolgálati jubileuma. — Aubrey Beardsley kiállítása (*). — A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének V. könyvtárnoki szaktanfolyama	189
Változások a magyarországi nyomdáknál 1907. január 1-től június 30-ig	192

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA
AZ 1906. ÉVBEN.

(Három szöveggéppel.)

Évről-évre hangosabban szólal meg a panasz a Széchenyi orsz. könyvtár helyiségeinek czélszerűtlen, elégtelen és közkönyvtári szempontból alkalmatlan volta miatt. Kénytelenek vagyunk elismerni, hogy a látogató közönség kifogásai könyvtárunk helyiségei ellen teljesen jogosak. A könyvvállványokkal beépített szűk és dísztelen bejáró folyosón szorongó látogatók, kiknek tömege gyakran órák hosszat várja az olvasóteremben egy-egy hely megüresedését, a ruhatár előtt a téli hónapokban naponként megújuló tolongás és küzdelem, a levegőtlen olvasóterem, melyben ember ember mellett szorong, s melynek rossz helyi viszonyai a könyvtáriakra nézve az ellenőrzést, az olvasó közönségre nézve pedig a nyugodt, zavartalan dolgozást lehetetlenné teszik, tudományos kutatások számára berendezett dolgozó szobák teljes hiánya, méltán kihívják a kritikát a Széchenyi orsz. könyvtár ellen, s mindezen hiányosságok hangosan hirdetik, hogy hazai tudományosságunk és közművelődésünk egyik első tényezőjének, a Széchenyi orsz. könyvtárnak, a XX. század elején milyennek nem volna szabad lenni.

Pedig a könyvtárat látogató közönség csak a külsőséget látja, a belső hely-hiányból származó nagy bajok, melyeknek káros volta nem kevésbé fenyegető a könyvtár rendjére és használhatóságára nézve, csak a könyvtáriak előtt ismeretesek. A könyvtár minden zuga túl van zsúfolva, a hírlapkönyvtár óriási szaporodásának elrendezésére, az anyag könyvtári hivatalos kezelésére nincs hely. Újabb szerzemények szakszerű elhelyezése napokig, sőt hetekig tartó átköltöztetéseket igényel. Úgy hogy a gyarapodás és látogatottság mostani aránya mellett előre látható, hogy a könyvtári rend igen rövid idő múlva nem lesz fenntartható, s a könyvtár mint közművelődési intézmény nem töltheti be magasztos feladatát.

Itt gyors segítségre, gyökeres reformra van szükség. Toldozások, újabb segédállványok nem elégíthetik ki az igényeket, mert nem teszik tágasabbá azt a helyiséget, melyet több mint hat évtized előtt, 1846-ban szántak a Széchényi orsz. könyvtár részére, a mely abból réges-régen kinőtt. Segítség csak új építkezéssel lehetséges. A legjobb megoldás volna természetesen egy külön, a modern könyvtári technika vívmányai és könyvtári tapasztalatok, valamint a szükségletek igényei szerint berendezett új épület emelése. Ha azonban ez a gyökeres orvoslás ez idő szerint bármi okból megvalósítható nem volna, legalább olyan segítségről kell mennél előbb gondoskodni, a mely a Széchényi orsz. könyvtárat mihamarább kiszabadíthatja mostani szorult helyzetéből. A megoldásnak egyik módja volna a következő:

A Múzeum kertjének Eszterházy-utczai oldalán, a kert területének igénybevételével, esetleges kiszögelléssel az utczára, külön épület volna emelendő; ebben találna elhelyezést a tágas olvasóterem, gazdag kézi könyvtárral és dolgozó szobákkal, valamint a hivatalos kezelésre szolgáló helyiségek egy része. Ez új épület az utca felől külön bejárást kaphatna. A könyvtári helyiségek mostani színvonalával egyenlő magasságra építendő olvasóterem függő folyosó által össze volna köthető a könyvtári termekkel, melyeknek valamikor majd a régi épület egész első emeletét el kell foglalniok. Hogy e terv technikailag megvalósítható-e, e felől nyilatkozni szakemberek hivatvák; annyi azonban kétségtelen, hogy a bajok elosztatásának legjutányosabb, leggyorsabb megvalósítható módja ez volna, a mi ezenfelül a könyvtár szakadatlan használatában sem idézne elő zavart.

* * *

A könyvtár gyarapodásáról és használatáról az alábbiakban elmondandók részletesen számolnak be. Sem a gyarapodás, sem a látogatottság eredménye nem maradt a tavalyi mögött. A könyvtár négy osztályában, a letéteményezett új családi levéltárak még rendezetlen anyagát nem számítva, az évi gyarapodás 147.808 db volt (1905-ben 144.349 db). Mindezen osztályokban egy év alatt 44.793 használó fordult meg (1905-ben 44.714), kik a könyvtár állományából 168.936 dbot vettek igénybe (1905-ben 206.400 dbot).

A könyvtári tisztviselők egyikét, *Kollányi Ferencz* jaáki apátot és igazgató-órt az a kitüntetés érte, hogy Ő Felsége 1906. márczius 28-án kelt legfelsőbb elhatározásával a hiteles helyek levéltárainak országos főfelügyelőjévé méltóztatott őt kinevezni. Egyébként a tisztviselők helyzetében az a változás történt, hogy dr. *Vértesy Jenő* II. oszt. segédőr I. oszt. segédőrré lépett elő és hogy dr. *Schönherr Gyula* igazgató-őr a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségénél, valamint Tanácsánál az előadói teendők végzésére, könyvtári szolgálatától az 1906. év tartamára felmentetett és helyette ideiglenes kiegészítő erő alkalmazása vált szükségessé. Ugy szintén egyik könyvtári szolgának hosszabb idő óta tartó betegsége miatt ideiglenes szolgát kellett kiegészítőül felfogadni. Ezzel együtt az összes tisztviselők, díjnokok, szolgák és a felügyelő személyzet létszáma jelenleg a 36-ot érte el.

A könyvtár tisztviselői gyakran részesültek hivatalos kiküldetésekben, családi levéltárak átvétele, árveréseken való résztvétel és egyéb hivatalos ügyek okából. Ezenkívül a Magyar Nemzeti Múzeum utazási alapjából nyert támogatással a következők tettek tanulmányutakat: *Havrán Dániel* I. oszt. segédőr a felsőmagyarországi levéltárakban végzett egyháztörténeti kutatásokat; *Kováts László* I. oszt. segédőr Délnémetország és Svájc nagyobb könyvtáraiban tanulmányozta a könyvtári berendezéseket és azok kezelését; dr. *Hubert Emil* I. oszt. segédőr Bécs, Lipcse és Berlin zenei gyűjteményeiben tett tanulmányokat és dr. *Gulyás Pál* II. oszt. segédőr a felsőmagyarországi városok könyvtárában könyvkötéstörténeti emlékeket kutatott.

A könyvtár folyóirata a *Magyar Könyvszemle*, *Kollányi Ferencz* jaáki apát, igazgató-őr szerkesztésében évnegyedes füzetekben híven beszámolt a hazai könyvtári és bibliografiai mozgalmakról, képet adott a könyvtár belső életéről, közzétette a köteles sajtótermékek beküldésére hivatott hazai könyvnyomdák teljes jegyzékét, feltüntette az ezek körében beállott változásokat és közölte az 1905. évi hazai hírlapirodalom katalógusát.

A könyvtárhoz érkezett és elintézett hivatalos ügyiratok száma 568 (1905-ben 659) volt.

Az olvasóterem látogatására egy év alatt 3655 igazolójegy adatott ki (1905-ben 3670 darab).

A könyvtár történeti és irodalomtörténeti kiállításának az 1906. év folyamán 420 látogatója volt, jobbára tanáraik vezetése alatt megjelenő iskolai növendékek, kiknek a könyvtári tisztviselők szolgáltak magyarázatokkal.

A könyvtár négy osztályában a gyarapodás, használat és a végzett munka eredményeit a következő adatok mutatják.

I. Nyomtatványi osztály.

Gyarapodása *kötelesspéldányokban* 11,752 (1905-ben 9289), *ajándék* útján 1354 (1905-ben 876), *vétel* útján 484 (1905-ben 624), *áthelyezés* útján 20 (1905-ben 44) és *csere* útján 2 (1905-ben 4), összesen 13.612 (1905-ben 10.837) darab.

A könyvtárilag feldolgozandó és részben már feldolgozott gyarapodáshoz járul még 28.287 (1905-ben 35.159) darab aprónyomtatvány, melyek anyaguk természete szerint 10 csoportra osztva és érkezésük ideje szerint évnegyedes csomagokban megőrizve, ekkép oszlanak meg:

1. Gyászjelentések	5650 db
2. Zárszámadások és üzleti jelentések	2879 »
3. Egyházi körlevelek	316 »
4. Periratok	40 »
5. Hivatalos iratok	458 »
6. Műsorok	1854 »
7. Alapszabályok	823 »
8. Szinlapok	7363 »
9. Falragaszok	6442 »
10. Vegyes apró nyomtatványok	2462 »

Összesen : 28.287 db

A nyomtatványi osztály összes gyarapodásának darabszáma tehát 41.899 (1905-ben 45.996) darab.

Nyomtatványok vásárlására 4562·04 korona, 143·05 márka, 26 frank és 22 lira fordított (1905-ben a vásárlási összeg: 5280·56 korona, 139·40 márka és 8·75 frank).

A könyvtár nyomtatványi osztályát ajándékaikkal a következők gyarapították:

Alapy Gyula, Áldásy Antal, Állatorvosi főiskola, Állatvédő-egyesület, Alsófehérmegyei tört. társulat, Asbóth Oszkár, Awetarianian J. (Sumla).

Bacher-Balogh Pál, Bajza József, Ballagi Aladár, Balló István, Bányai Elemér, Bárdos György, Bécsi Statistische Central-Commission, Bécsi tud. Akadémia, Belgrádi egyetem rektora, Bergeni múzeum, Bishop H. R. (New-York), Borsod-Miskolczi közművelődési-egyesület, Bosnyák-hercegovinai orsz. kormány, Bostoni szépművészeti múzeum, Brambach Vilmos (Karlsruhe), Braun Márkus (New-York), Breznay Béla, Brüsseli kir. könyvtár, Budapest székesfőváros statisztikai hivatala, Budapesti kir. orvos-egyesület, Budapesti központi papnevelő intézet, Budapesti Nemzeti Zenede igazgatósága, Budapesti Szemle szerkesztősége, Budapesti tud. egyetem bölcsészeti kara, földrajzi intézete, növénytani intézete, rektora és I. sebészeti klinikája.

Chicagói John Crerar könyvtár, Csaplovits könyvtár (Alsókubin).

Délmagyarországi tört. és rég. múzeum-társulat (Temesvár), Detrich Tibor, Diószegi Győző, Dujnovits István, Dunamelléki ev. ref. egyházkerület, Dunántúli ág. hitv. ev. püspök.

Egri érsekség, Esterházy Sándor.

Fabricius Endre, néhai Fábry Károly örökösei, Fándly József, Fehér Ipoly főapát, Fejépataky László, Felsmann József, Feministák egyesülete, Fitos Vilmos, Forster Gyula báró, Földművelésügyi minisztérium, Földtani intézet, Fővárosi könyvtár, Fővárosi közmunkák tanácsa, Fraknoi Vilmos, Francis D. R. (Boston), Fuhrmann Pálné, Fülöp József.

Gajári Ödön, Gillming Ferenczné, Gráci Historischer Verein für Steiermark, Gráf Gusztáv, Gulyás Pál, Győry Árpád, Győry Tibor.

Hampel József, Havas Rezső, Herceggprimási iroda, Herman Ottó, Hodinka Antal, Horváth Géza, Hunyadmegyei tört. és rég. társulat.

Iványi István.

Kalmár Ferencz, Kalocsai érsekség, Kassa városa, Keleti Szemle szerk., Képviselőházi iroda, Kereskedelmi minisztérium, Kereskedelmi és iparkamara (Budapest, Miskolcz és Szeged), Kereskedelmi múzeum, Kérészy Zoltán, Kliment Ferencz, Kollányi Ferencz, Kolozsvári egyetemi könyvtár, Kolozsvári egyetemi orvostudományi kar, Komjáthy János, Konkoly-obszervatórium (Ó-Gyalla), Kozma Bernát, König Lajos, Kövesligethy Radó, Közgazdasági Közlemények szerk., Központi statisztikai hivatal, Krakói tud. Akadémia, Krausz Sámuel, Krisch Jenő, Krisztiániai iparművészeti múzeum, Krupka József, Kunszt János, Kuskó István, Kuthy Zoltán (New-York), gróf Kuun Gézáné, Küzdényi Szilárd.

Laszowski Emil (Zágráb), Lavotta József, Lázár Elemér, Liszt Nándor, Lipsken Ottó (Bécs), Duc de Loubat (Paris), Ludvigh Ernő (Tientsin), Lukács Géza.

Mády Ferencz, Magyar mérnök- és építész-egylet, Magyar Tud. Akadémia, Magyarországi Kárpát-egyesület (Igló), Mahler Ede, Malczovits Kálmán, Mangold Gusztáv, Mayer Gyuláné, Melbourni nyil-

város könyvtár, Melich János, Meteorologiai intézet, Milánói kiállítás magyar osztálya, Milhoffer Sándor, Milleker Bódog, Miniszterelnökség, Múzeumok és Könyvtárak orsz. Főfelügyelősége és Tanácsa, Műbarátok köre.

Németh János (New-York), Nógrád vármegye alispánja.

Ornithologiai központ, Orosz Endre, Országos Törvénytár szerk., Ortvy Tivadar, Osztrák kereskedelmi minisztérium, Ödöfy László.

Párisi nemzeti könyvtár, Peabody-Institute (Baltimore), Pénzügyminisztérium, Pintér Jenő, Pólai gimnázium igazgatósága, Posta- és távirtdaigazgatóság, Postatakarékpénztár igazgatósága, Pozsonyi orvos- és természettud. egyesület, Prohászka Ottokár.

Radnai Rezső, néh. Ráth György, Reiszter Béla, Rendőrfőkapitányság, Rimamurány-salgótarjáni r. t., Rosenstein Vilmos, Roth Gyula (New-York), Rotschild könyvtár (Frankfurt).

Saint-Louisi kiállítás titkársága, Schack Károly (Mödling), Schönherr Gyula, Sebestyén Gyula, Sepsiszentgyörgy polgármestere, Simonyi Zsigmond, Smithsonian Institution (Washington), Solymossy Sándor, Sólyom Jenőné, Stoics Iván, Strich M. (Berlin).

Szabadalmi hivatal, Szalay Imre, Szalay Péter, Számvevőszék, Szanatorium-egyesület, Széchenyi kör (Eperjes), Székely nemzeti múzeum (Sepsiszentgyörgy), Szemere Miklós, Szentmártoni Kálmán, Szentpétervári Tud. Akadémia, Szilágyi István kör (Máramarossziget), Szilágyi József, id. Szinnyi József, ifj. Szinnyi József.

Technologiai iparmúzeum, Telkes Simon, Temesvár város tanácsa, Theer János, Tolnavármegyei múzeum, Tompa Imre, Towarzystwo przyjaciatnank (Pozen), Tulbusz Gh.

Upsalai egyetemi könyvtár.

Vajda Viktor, Vallás- és közoktatásügyi minisztérium, Venetianer Lajos, Veszprémi püspöki iroda, Veszprémvármegyei gazdas. egyesület, Vikár Béla, Vízépítési igazgatóság, Volpicella Luigi (Nápoly).

Walter Gyula, Washingtoni Library of congress, Wichmann Irjő (Helsingfors), Würzburgi Phys. medic. Gesellschaft.

Zerkowitz Emil (New-York), Zichy N. János gróf, Zilioetto Baccio (Trieszt).

Az ajándékozók száma e szerint 210 (1905-ben 182).

A nyomtatványi osztály szerzeményei közt a legnevezetesebb a Régi Magyar Könyvtárhoz tartozó darabok hosszú sorozata, melyhez hasonló gazdag gyarapodása könyvtárunk e legbecsesebb részének még alig volt. E sorozatból 23 db néhai Ráth György híres hungarikum könyvtárából való. A nagy gyűjtő ugyanis ajándékozási okiratában oly feltétel mellett hagyta nagybecsű hungarikum könyvtárát a M. Tud. Akadémiának, hogy ez a rá nézve másodpéldányokat képező és a Magyar Nemzeti

Múzeumban meg nem lévő darabokat »Ráth György ajándéka« címén a Széchényi orsz. könyvtárnak engedje át. Ily módon a Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárának I. és II. részébe tartozó könyvek közül összesen 23 nyomtatvány járult a múzeumi anyag gazdagításához és ezek a következők:

1. Temesvári és Tinódi: *Chronica*, Kolozsvár 1574.
2. Görcsönyi Ambrus: Szép jeles históriás ének, Kolozsvár 1581.
3. Fons vitae, Debreczen 1589.
4. Enyedi Georgius: *Explicationes*, Kolozsvár 1598.
5. Petschius Petrus: *Malleus peniculi*, Kassa 1612.
6. Pázmány Péter: Imádságos könyv, Pozsony 1631.
7. Veszelin Pál, Kegyes és istenes beszélgetések, Debreczen 1633.
8. Az igaz isteni tiszteletnek tiszta tüköre, Pozsony 1638.
9. Rákóczi Georgius: *Instructio*, Albae Juliae 1638.
10. Károlyi Gáspár: Szent biblia, Várad 1660—61.
11. Kéry Johannes: *Oratio funebris*, Tyrnaviae 1664.
12. Weber Johann: *Wappen*, Lőcse 1668.
13. Miles Mathias: *Siebenbürgischer Würg-Engel*, Szeben 1670.
14. Zilahi János: Az igaz vallásnak világos tüköre, Kolozsvár 1672.
15. Temetési pompa, Debreczen 1674.
16. (Labsanszky Johannes): *Extractus*, Tyrnaviae 1675.
17. Pereszlényi Paulus: *Grammatica*, Tyrnaviae 1682.
18. Páriz-Pápai Imre: Keskeny út, Lőcse 1689.
19. Gyöngyösi István: Porából megéledett Phoenix, Lőcse 1693.
20. Lelki paradicsom, H. n. 1700.
21. Kövesdi Paulus: *Elementa linguae Hungaricae*, XVII. század.
22. Új és ó kalendárium, Kolozsvár 1702.
23. Thasnádi Stephanus: *Polydori virgulta myrtea*, Debreczen 1703.

Ezekon kívül ajándék vagy vásárlás útján még hét régi magyar könyv jutott a könyvtár tulajdonába; ezek:

1. Énektöredék 1597.
2. Szikszay Fabricius Balázs: *Nomenclatura*, Debreczen 1619. (90 korona).
3. Káldi György: Szent Biblia, Bécs 1626 (Szalay Imre ajándéka).
4. Caroli P. *Elementa Graecae grammatices*, Leutschoviae 1647.
5. Tyukodi György: Éghi zengés, Kassa 1677. (Lavotta József ajándéka).
6. *Xenium novi anni*, Tyrnaviae 1698.
7. Szent Ignác élete, Nagyszombat XVII. század (100 korona).

Ezen régi magyar nyomtatványok közül a legérdekesebbek egyikének, Tyukodi 1677. évi könyvének, mely II. Rákóczi Ferenc fejedelem atyjának végtisztességekor mondott prédikációkat tartalmazza, czímlapját mutatjuk be hű hasonmásban. (1. ábra). E ritka könyv Szabó Károly bibliografiai munkájának tanúsága szerint eddig csak két példányban volt ismeretes.

A lefolyt évben a könyvtár olvasótermét 37.744 egyén látogatta, a kik 91.363 kötetet használtak (1905-ben az olvasók száma 37.422 volt, 89.229 db könyvhasználattal.) Kikölesönzés útján pedig 2350 egyén 3646 kötet könyvet használt (1905-ben 2279 egyén 3750 könyvet kölcsönzött ki).

A könyvtári feldolgozás eredménye: egy év alatt 7759 mű osztályoztatott, melyekről 10.952 könyvtári czímlap készült (1905-ben az évi eredmény 6695 mű 9398 czédelával). — Kötés alá 1486 mű került 1929 kötetben (1905-ben 1219 mű 1781 kötetben).

A köteles nyomdatermékek kezelését végző irodába egy év alatt 2319 nyomtatvány-csomag érkezett (1905-ben 2323); az iroda pedig 2126 postai küldeményt, jobbára átvételi elismervényt továbbított (1905-ben 2395-öt); ezek közül 455 be nem küldött sajtótermékek reklamálása volt (1905-en 760). A könyvtár a lefolyt év alatt csak három esetben (1905-ben 27-szer) kereste meg a közalapítványi kir. ügyigazgatóságot, hogy az 1897. évi XLI. t.-cz. intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárást indítson.

Úgy ezen, valamint korábban indított peres eljárások eredményeül a Széchenyi orsz. könyvtár javára a következő nyomdák marasztaltattak el pénzbüntetésben és megfelelő kártérítésben:

Biraucz és társa budapesti ny.	15'—	kor.
Horovitz Adolf vágujhelyi ny.	25'—	»
Horovitz Zsigmond debreczeni ny.	5'50	»
Madarász Béla pécsi ny.	20'10	»
Magyary Mihály kolozsvári ny.	10'40	»
Nyiry Lajos gödöllői ny.	1'80	»
Rozsondai János baróti ny.	4'60	»
Szászvárosi kny. r.-t.	6'—	»
Dr. Szubotics Kamenko ujvidéki lapszerk. ...	10'—	»

Összesen ... 98'40 kor.

1. ábra. II. Rákóczi Ferencz fejedelem atyjának végtisztességekor elmondott beszédek címmlapja (Kassa, 1677.)

II. Kézirattár.

A gyarapodás *ajándékozás* útján 15 kézirat, 45 irodalmi levél, 8 irodalmi analecta; *vétel* útján 45 kézirat, 478 irodalmi levél, 117 irodalmi analecta. Az évi gyarapodás darab száma tehát 708 (1905-ben 226).

Kéziratok vásárlására összesen 4413·34 korona és 5 márka fordítottatott. Ez összeg legnagyobb részben a bécsi Gilhofer és Ranschburg czég által rendezett kézirat-árverés alkalmával megszerzett nagyérdékű darabok vételárának törlesztésére volt szükséges.

Kéziratokat ajándékoztak :

Bányai Elemér, Fabricius Endre, Fejérpataky László, özv. Gillming Ferenczné szül. Fischer Hermína, Gyulai Pál, Hodinka Antal, Kerekes Pál, Korizmic Antal, Medits Nándor, Szalay Imre, id. Szinnyei József, Varjú Elemér.

Az ajándékok közt különösen kiemelendő Gyulai Pálé, ki Vörösmarty Mihály 1819—1821., 1823. és 1824—1825-ben írott apróbb verseinek három füzetbe foglalt eredeti kézíratait, továbbá számos epigrammjának első fogalmazványát juttatta a kézirattár birtokába. Hasonlóképen értékes özv. Gillming Ferenczné ajándéka, ki testvéreinek, néh. Fischer Sándornak hagyatékából származó s irodalmunkat közelebről érdeklő levelezéseket adott át. A levélírók közt szerepelnek : Brandes György, Baumbach Rudolf, Dahn Félix, Ebers György, Ebner-Eschenbach Mária, Heyse Pál, Lilienkron Detlev, Ling Hermann, Rosegger Ferencz, Scherer János és mások; a levélírók jobbára Petőfi és Madách költészetével foglalkoznak, melyet Fischer Sándor fordításából ismertek meg.

A vétel útján szerzett kéziratok közül különösen felemlítendő gróf Beckers József Henrik ezredes, József nádor hadsegéde »Beitrag zur Geschichte der Insurrection im Jahre 1809 und 1810« című művének öt kötetre terjedő eredeti kézírata és ennek több eredeti okmánymelléklete, minők : Kisfaludy Sándor, gróf Hadik, gróf Keglevich stb. levelei s Napoleon kiáltványának francia, latin és magyar nyelvű változata.

Rendkívül nagybecsű zenei kéziratokat és leveleket szerzett a kézirattár a már mondott bécsi árverésen, úgyszintén ezenkívül is a Gilhofer és Ranschburg bécsi czégtől. Legkiválóbb darabok ezek között : Liszt Ferencz Rákóczi indulójának első fogalmaz-

ványa és ugyanannak 1866. évi második végleges kidolgozása eredeti kéziratokban; ez utóbbinak egyik lapját hasonmásban mutatjuk be (l. 2. ábra). Szintén Liszt Ferencztől való a »Csárdás obstiné (Hartneckiger Csárdás)« eredeti kézírata. Volkmann Róbert Visegrádjának négykézre írt sajátkezű átdolgozása. Schumann Róbert »Phantasie«-jának, melyet Liszt Ferencznek ajánlott, terjedelmes kézírata, a szerző sajátkezű javításaival stb.

2. ábra. Liszt Ferencz Rákóczi-indulója második kidolgozásának eredeti kézírata 1866-ból.

Az irodalmi levelestárnak gazdag gyarapodása volt. Megszerztük Hugó Károly és Prielle Kornélia levelezésének nagy részét. Ezekben, valamint egyéb megvett levelek írói közt szerepelnek : Arany János, Csengery Antal, Czuczor Gergely, Endlicher István, báró Eötvös József, Gaál György, Hormayr József, Ipolyi Arnold, báró Jósika Miklós, Kitaibel Pál, Kölcsey Ferencz, gróf Mailáth János, Nyáry Pál, Pyrker László, Pulszky Ferencz, gróf Széchenyi István, báró Wesselényi Miklós stb. ; a külföldiek közül pedig, a már említettekén kívül : Berlioz, Freytag, Grillparzer, Ira Aldridge, Saint-Saëns, Scheffel, Suppé stb.

A kéziratárat a lefolyt évben 215 kutató kereste fel, kik annak állományából 592 kéziratot és 433 irodalmi levelet használtak. Hivatalos megkeresésre 18 esetben 28 kézirat és egy irodalmi levél kölcsönöztetett ki. A használók száma tehát együttvéve 233, a használt daraboké pedig 1054 (1905-ben 323 kutató 8469 darabot használt).

A kéziratár személyzetét az újabb szerzemények feldolgozásán kívül az újabb Musica szak szervezése és főleg régibb levélgyűjtemények rendezése vette igénybe.

III. Hirlapkönyvtár.

A hirlapkönyvtár gyarapodása *kötelezpéldányokban* (a törvényben előírt módon, t. i. havi vagy évnegyedes csomagokban és szabályellenesen, t. i. egyes számonként küldve) 78.829 hirlapszám; *ajándék* útján 12.429 hirlapszám; *vétel* útján 130 hirlapszám; *áthelyezés* útján a könyvtár levéltári osztályából 51 hirlapszám. Az összes gyarapodás tehát 91.439 hirlapszám (1905-ben 89.817).

Ajándékozók voltak a Nemzeti és Országos Kaszinón kívül, melyek minket közelebről érdeklő külföldi hirlapok egész sorát bocsátják a könyvtár rendelkezésére, Aigner Lajos, Breznay Béla, a Budapesti székesfővárosi könyvtár, Kovács Ernő, Rio de Janeirói Biblioteca Nacional, Roth Gyula, Sajó Sándor és a Smithsonian Institution.

Hirlapok vásárlására 21-20 korona fordítottatott.

A hirlapkönyvtár olvasótermét 4059 olvasó látogatta, kik a könyvtárban 8097 hirlapkötetet használtak; kölcsönzés útján pedig

123 egyén 250 hirlapkötetet használt a könyvtáron kívül. Összesen tehát egy év alatt 4182 egyén 8347 hirlapkötetet vett igénybe (1905-ben 4271 egyén 9269 kötetet használt).

A hirlapkönyvtár munkáját a nagymérvű használaton kívül igen megnehezíti az egyre ijesztebben fenyegető helyhiány, mely a hirlapok rendes kezelését úgyszólván lehetetlenné teszi. Czédulázatott különben 31 új hirlap 538 évfolyama (1905-ben 129 1181 évf.), átnézetett 860 hirlap 67.858 száma (1905-ben 1057 hirlap 63.694 száma). Hirlapok kötéseért 1670.42 korona utalványoztatott.

Az új szerzemények hirlaptári feldolgozása akadálytalanul megtörtént, de még mindig zavarja a rendes munkát és kivált az ellenőrzést az a körülmény, hogy a nyomdatulajdonosok és kiadók egy része a hirlapokat nem a törvényben előírt módon, hanem egyes számonként küldi be. 1906-ban is 17.977 hirlapszám érkezett ily módon (1905-ben 19.618).

IV. Levéltár.

A gyarapodás *ajándék* útján 4900 db irat, *vétel* útján 918 db, *áthelyezés* útján (a könyvtár egyéb osztályaiából) 4232 db, *letétemény* útján, az alább említendő újabb családi levéltáraknak még pontosan össze nem számított anyagán kívül 3712 db irat. Az összeszámított darabok mennyisége tehát: 13.762.

Levéltári darabokat ajándékoztak a következők:

Áldásy Antal, Bányai Elemér, Fabricius Endre, Fényes Dezső, Gömörö Gusztáv, Gyarmathy Sándor, Kossuth Ferencz, Kovács Ernő, Loczka József, Lukács András, Magyar Könyvszemle szerk., »Nap« szerk., Simonyi Dénes, Szalay Imre, Szent-Ivány Gyula, id. Szinnyei József, Teleki Sándor gróf, Tóth-Kádár Vilmos, Tóth Károly, ifj. Ugron Gábor, Varjú Elemér.

A levéltár gyarapítására 37.234.81 korona és 94.60 márka fordítatott.

E vétel-összegben 32.000 koronával szerepelnek a néhai Helfy Ignác hagyatékából származó és özv. Roger-Helfy Jenőnéől megvásárolt nagybecsű Kossuth-iratok és levelezések, melyek a múzeum tulajdonában lévő hasonló iratokat egészítik ki. Az 540 darabot magában foglaló gyűjtemény vételára legnagyobb részének,

30.000 koronának fedezetéről a kormány törvényhozási úton gondoskodott.

A múzeumi törzsanyag gyarapodásából 22 db az eredeti középkori oklevelek, 981 db az újkori iratok, 940 db az 1848/49-es gyűjtemény, 42 db a nemesi iratok és czimereslevelek és 7597 db a gyászjelentések csoportjára esik. Ez utóbbiakat id. *Szinnyei József* ajándéka több mint 2000 darabbal gyarapította.

A czimeres nemeslevelek csoportja néhány igen nagyérdékű középkori darabbal gazdagodott.

Ilyenek: Zsigmond király 1415. évi czimeradománya a Vadkerti és Szentgyörgyi Vincze-család részére, a Dobry-család 1431. évi czimereslevele (a Dobay-család levéltárában) és a legszebbek egyike, II. Lajos 1518. évi czimereslevele Armbruster Jakab részére; ezen eddigelé ismeretlen armális gyönyörűen megfestett czimerképével és lapszéli díszítményeivel a magyar czimerfestészet valóságos remeke s ezért az a múzeumi gyűjtemény egyik elsőrangú darabja. E czimerképet hű másolatban bemutatjuk (l. 3. ábrát). Rendkívül szépek még I. Ferdinánd 1557. és 1559. évi czimereslevelei a hazai költészetünk történetében is ismeretes Armbruster Kristóf részére.

Az újkori iratok közt különösen érdekesek József nádornak az 1804—1829. évekből származó eredeti levelei, számszerint 13 db, telve személyes vonatkozású adatokkal. Minden tekintetben értékes az említett Helfy-féle levelezés és kiválóan becses Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter ajándéka, a ki a Kossuth Lajos irataiból néhány kötet eredeti kéziratát bocsátotta a Széchenyi orsz. könyvtár rendelkezésére.

A letéteményezett családi levéltárak száma a lefolyt év alatt hattal növekedett és néhány korábban letéteményezett levéltár több nevezetes kiegészítésben részesült.

Újonnan letéteményezett családi levéltárak a következők:

1. A *Töttösy*-családé, melyet Egyházassalvi Töttösy Béla kuriai bíró adott át a Múzeumnak. A levéltár azóta rendeztetvén, állaga a következő: 1 db középkori, 13 db XVI. századi, 71 db XVII. századi, 794 db XVIII. századi, 244 db XIX. századi, összesen 1123 db.

2. A Kisdobai *Dobay*-család levéltára, melyet Sándor József főhadnagy téteményezett le; e levéltár mindössze 110 dbot foglal

3. ábra. Armbruster Jakabnak II. Lajos királytól 1518-ban kapott czímere.

magában, ezek között 1 középkori oklevél van, és pedig a Dobry-családnak 1431. évi említett czimereslevele.

3. A Kőlcsei *Kölcsey*-család levéltára, melynek letéteményezője Kölcsey Gábor földbirtokos. Az összesen 2175 dbot magában foglaló családi levéltár túlnyomó részben XVI—XIX. századi iratokat tartalmaz ; de van benne 1 db Árpád-kori, 10 db XIV. századi, 14 db XV. századi és 5 db XVI. századi középkori eredeti oklevél is.

4. A Budetini *Szunyogh*-család levéltára, melyet gróf Csáky Albin adott át a Nemzeti Múzeumnak.

5. A báró *Perényi*-család levéltára, melyet id. báró Perényi Zsigmond és családja tagjai helyeztek letéteménybe.

6. A Gyulai *Gaál*-családé, melyet Hertelendy Ferenczné adott át.

Ez új letéteményekkel a Nemzeti Múzeumban elhelyezett családi levéltárak száma *nyolczvankettőre* emelkedett.

Korábban letéteményezett családi levéltárak közül a következők részesültek kiegészítésekben :

1. A *Berzeviczy*-család kihalt bárói ágának levéltárához Szmrecsányi Miklós min. tanácsos újabban ismét 304 db irattal járult, melyekből 16 db a XVII., 206 db a XVIII. és 82 db a XIX. századra esik.

2. A *Kvassay*-család levéltára két újabb letéteménnyel gazdagodott.

3. A *Luka*-családé, mely tekintélyes kiegészítést nyert. Ez utóbbiakról számszerinti kimutatás még nem adható.

A levéltárat a lefolyt évben 264 kutató kereste föl, kik annak állományából 64.098 dbot használtak ; azonkívül 20 téritvényre 428 db kölcsönöztetett ki. Összesen tehát 284 egyén 64.526 levéltári darabot használt (1905-ben a használat 419 egyén részéről 95.683 darab).

A levéltári rendes munkálatok, a növedéknapló vezetése, nagyobb gyűjtemények megbecslése, új járulékok feldolgozása mellett megkezdődött a letéteményezett családi levéltárak középkori oklevélanyagának jegyzékbe vétele. A gr. Blagay, Lippich, Salamon, gr. Rhédey családi levéltárak ilyenmő anyagának leltározása teljesen, a Dessewffy-családé 1425-ig, a Kállayak nagy levéltára pedig 1346-ig készült el.

A családi levéltárak rendezése általában nagy mértékben foglalkoztatta a levéltár személyzetét. Teljesen rendezettek és jegyzékbe vétettek a már említetteken kívül a következő levéltárak:

1. A *Bogyay*-családé, mely 2252 db iratot, s ezek között 1 Árpádkori, 4 db XIV-ik és 8 db XV-ik századi oklevelet foglal magában.

2. A Kölcsei *Kende*-családé, melyben a darabok száma 10.064; ezek között van 4 db Árpádkori, 90 db XIV. századi oklevél, két czimereslevél és két czímerkérő folyamodvány.

3. A *Kruplanicz*-levéltár 10.330 db irattal (eredeti középkori nincs), közte a család 1647. évi czimereslevele.

4. A *Szinyey-Merse*-levéltár, összesen 810 db oklevéllel, melyek között 4 Árpád-kori, 53 db XIV. századi, 164 db XV. századi és 23 db XVI. századi középkori oklevél van. Van a levéltárban két czimereslevél, egyik a családé 1602-ből.

5. A *Sibrik*-családé, melynek darabszáma 14.011; ezek között az Árpád-korból való 2, a XIV. századból 37, a XV-ikből 75, a XVI-ikből (1526 előtt) 38 darab.

Az év végén folyamatban volt a már régebben letéteményezett br. *Balassa*-levéltár folytatólagos rendezése, és az újabban idekerült *Berzeviczy* (kakaslomniczi ág) és br. *Perényi* családi levéltárak anyagának évrendbe szedése.

* * *

A könyvtári tisztviselők és alkalmazottak tudományos és irodalmi munkásságát a következő összeállítás mutatja:

Dr. *Fejérpataky László*

osztályigazgató, egyetemi ny. r. tanár, múzeumi és könyvtári orsz. felügyelő, a M. Tud. Akadémia rendes tagja és az Akadémia történelmi bizottságának előadója.

1. Báró Radvánszky Béla emlékezete. (Turul 1906. évf.)
2. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi orsz. könyvtára az 1905. évben. (Magyar Könyvszemle 1906. évf. II. füzet.)

Id. Szinnyei József

kir. tanácsos, múzeumi igazgatóőr, a M. Tud. Akadémia I. tagja.

1. »Magyar írók élete és munkái« 96—101. füzet. (XI. kötet 5—9. füzet, XII. kötet 1. füzet. Récsi-Sántha.)
2. »Timár-ház«. Napló jegyzetek XV—XVI. 1846. (Komáromi Lapok 1—2., 26—27. szám. Átvette a Magyar Állam 36—37. és 203. szám.)

Kollányi Ferencz

pápai praelátus, jaáki apát, múzeumi igazgatóőr, a hiteles helyi levéltárak országos főfelügyelője, a M. Tud. Akadémia I. tagja.

1. A magánkegyúri jog hazánkban a középkorban. Bpest, 1906.
2. Szerkesztette a Magyar Könyvszemlét.

Dr. Schönherr Gyula

múzeumi igazgatóőr, egyetemi m. tanár, a Múzeumok és Könyvtárak orsz. Főfelügyelőségének és Tanácsának előadó titkára, a M. Tud. Akadémia I. tagja.

1. Nagylucei Orbán zsoldáros könyve a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle 1906. évf.)
2. Nagybánya város XIV. századi pecsétai. (Turul 1906. évf.)
3. Jelentés a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság 1906. évi működéséről. (Turul 1906. évf.)
4. Jelentés a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének 1905. évi állapotáról. (Budapest, 1906.)
5. A múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának IV. jelentése. (Budapest, 1906.)
6. Vidéki könyvtáraink 1904-ben (Magyar Könyvszemle 1906. évfolyam.)
7. Művészi séták. Tárca. (»Budapesti Hírlap«-ban. Deczember hónap.)
8. Szerkesztette Varjú Elemér társaságában a »Turul« című folyóiratot.

Dr. Sebestyén Gyula

múzeumi igazgatóőr, a M. Tud. Akadémia I. tagja, a Magyar Néprajzi Társaság főtitkára.

1. Dunántúli gyűjtés. Kiadta a Kisfaludy-Társaság. (Magyar Népköltési Gyűjtemény. Új folyam, VIII. köt.)
2. A magyar nemzet őskora. (Beöthy-Badics: A magyar irodalom története, I. köt. 3-ik kiadás új fejezete, 15. l.)
3. A pogánykori költészet emlékei. (U. o. új fejezet, 35. l.)
4. A királymondák és az énekmondák. (3-ik jav. kiadás, u. o. 98. lap.)

5. Középkori könyvtáraink és a Corvina. (3-ik jav. kiadás, u. o. 134. l.)
6. Czintus, czinkus. (Magyar Nyelv, 1906. évi foly. 83.)
7. A székelly betürovás eredetéről. (Rovás és rovásírás, IX. közlemény. Ethnographia, 1906. évi foly. 265. l.)
8. Hamisítványok. (U. a. X. közlemény. U. o. 343. l.)
9. A pünkösdi király és királyné. (U. o. 32. l.)
10. Báltánczoltató betlehemeseink szerepe a magyar mysteriumok történetében. (Mutatvány a »Dunántúli gyűjtés« cz. kötetből.) U. o. 101. l.)
11. Réső Ensel Sándor előkészülete a »Népszokások« II. kötetéhez. (U. o. 219. l.)
12. A másik fél szava. (Válasz az Irodalomtörténeti Közleményeknek.) U. o. 120. l.)
13. Gróf Zichy Jenő halála. (U. o. 370. l.)
14. Főtitkári jelentés a M. Néprajzi Társaság 1906. évi rendes közgyűlésén. (U. o. 188. l.)
15. Munkácsi Bernáttal szerkesztette az Ethnographiát.

Horváth Ignác

múzeumi őr.

1. Folyóiratok 1905. évből. (Melléklet a Magyar Könyvszemle 1906. évfolyama 3-ik füzetéhez.)
2. Történeti repertorium. (Századok 1906. évfolyamában.)
3. A magyar bibliografiai irodalom repertoriuma az 1905. év utolsó és az 1906. év első három negyedében. (Magyar Könyvszemle 1906. I—IV. füzet.)

Kereszty István

múzeumi őr.

1. Az 1905. évi hazai nem-magyar nyelvű hirlapirodalom bibliográfiája. (Magyar Könyvszemle, melléklet.)
2. Seprődi János »Emlékirat a magyar zenéről« cz. tanulmányának bírálata. (Erdélyi Múzeum, 4. sz.)
3. »Csalódások« (zenei elmefuttatás). (Művészeti Almanach 1907-re.)
4. A M. Kir. Opera újdonságainak ismertetése. (Vasárnapi Ujság.)
5. Zenei törekvések; Puccini művészete; A dalszínház. (Magyar Világ: 5., 10., 15. sz.)
6. Szerkesztette a »Magyar Lant« cz. zenei lapot január- s februárban.
7. Értekező és polemikus cikkek, zeneműbírálatok. (Zenelap; Zenevilág.)
8. »Bayreuthból.« (Az Ujság, 225. sz.)
9. »Az Ujság« zenei rovatának vezetője.

Dr. *Áldásy Antal*

múzeumi őr, egyetemi magántanár.

1. Név- és tárgymutató a gróf Zichy-család okmánytára I—IV. kötetéhez. Budapest, 1906.
2. Magyarország melléktartományainak oklevéltára. Második kötet. A Magyarország és Szerbia közti összeköttetések oklevéltára 1198—1526. Szerkesztették Thallóczy Lajos és Áldásy Antal. Budapest, 1907.
3. A Dobry-család czímereslevele 1431-ből. (Turul, 1906. évfolyam.)
4. Ismertetések a Századok, Turul és a Mittheilungen des Instituts für österr. Geschichtsforschung 1906. évfolyamában.
5. Apostolic Majesty. Cikk a New-Yorkban megjelenő Catholic Encyclopaediában.

Dr. *Melich János*

I. oszt. segédőr, egyetemi magántanár, a M. Tud. Akad. I. tagja.

1. A magyar szótáriróladalom. (Nyközl. 1906. évi folyam, 4 közlemény.)
2. Adatok hazánk honfoglaláskori s X—XII. századi helyneveinek értelmezéséhez. (Magy. Nyelv 1906. évi foly., 2 közlemény.)
3. Kisebb szófejtő cikkek:
  - a) Magyar szófejtések. (Magy. Nyelv 1906.)
  - b) A magyar hünmonda néhány tulajdonnevérol. (Magy. Nyelv 1906.)
  - c) Kolozsvár = Temesvár. (U. o.)
  - d) Szarkafalva. (U. o.)
  - e) Velence. (U. o.)
  - f) Lóránt, patok, Bécs. (Nyközl. 1906. évi folyam.)
4. Zalavár és Mosaburg. (Századok 1906. évf., 270. l.)

Kováts László

I. oszt. segédőr.

1. Thury Etele. Iskolatörténeti adattár. (Magyar Könyvszemle 1906. évf.)
2. Művelődéstörténeti előadások az Erzsébet Népakadémiában és az Általános Népművelő Egyesületben.

Dr. *Hubert Emil*

I. oszt. segédőr.

1. Szerkesztette a »Szerda« tudományos és művészeti folyóiratot.
2. Vezetője volt ugyanezen folyóirat zenei rovatának.

Varjú Elemér

I. oszt. segédőr.

1. Az esztergomi társaspecsét. (Turul, 1906. évf.)
2. A Hunyadiak síremlékei a gyulafehérvári székesegyházban. (Magyarország Múemlékei, szerk. báró Forster Gyula.)
3. Könyvismertetések a Turulban.
4. Szerkesztette dr. Schönherr Gyulával a Turult.

Dr. Vértesy Jenő

I. oszt. segédőr.

1. Kölcsey Ferencz. (Magyar Tört. Életrajzok 4--5. füz.)
2. Kölcsey III. felirata az ifjak ügyében. (Magyar Könyvszemle 3. füz.)
3. Vörösmarty utolsó drámája. (Egyetemes Philologiai Közöny 1. füz.)
4. Kazinczy jelentősége. (Irodalomtörténeti Közlemények, 3. füz.)
5. Hugo Victor egy posthumus költeménye. (Felolvasás a Budapesti Phil. Társaság márcziusi ülésén.)
6. Ujlaki Miklós. Költemény. (Katholikus Szemle 8. füz.)
7. Kisebb közlemények az Egyetemes Philologiai Közönyben.

Dr. Gulyás Pál

II. oszt. segédőr, a Magyar Könyvszemle segédszerkesztője.

1. Előmunkálatok Hain ősnymtatvány-jegyzékének új kiadásához. (Magyar Könyvszemle 1906. I. évf.)
2. A modern nyomtatványok könyvészeti leírásának szabályai. (U. o. IV. f.)
3. Zrinyi Katalin grófnő sorsvető könyve. Fordítás. (U. o. III. f.)
4. Az ősnymtatványokról. (Budapesti Hirlap. 1906., 200. sz.)
5. Könyvismertetések: A) Egyetemes Philologiai Közönyben: Tóth András: Sevilla csillaga és Andalusia Cidje.
B) Magyar Könyvszemlében: a) Armstrong E. Latouche. The book of the public library, museum and national gallery of Victoria.
b) Heinrich Gusztáv. Egyetemes irodalomtörténet.
c) Fumagalli G. Lexicon typographicum Italiae.
d) Gruel Léon. Manuel historique et bibliographique de l'amateur des reliures.
e) Little G. A. Initia Operum Latinorum.
f) Livingston Luther S. Auction prices of books. I—IV. köt.
g) Melottée Paul. Histoire économique de l'imprimerie. I. köt.
h) Pellechet M. Catalogue général des incunables. I—II. köt.
i) Sabbadini R. Le scoperte dei codici latini e greci ne' secoli XIV. e XV.

j) Schwenke P. és Hortschansky A. Berliner Bibliothekenführer.

k) Id. Szinnyi József. Magyar írók élete és munkái. 100. füzet.

l) Története. A Csáthy-féle czég százéves —.

m) Weisz Miksa. Kaufmann Dávid könyvtárának héber kéziratái és könyvei.

n) Wickhoff Franz. Beschreibendes Verzeichniss der illuminirten Handschriften in Oesterreich.

6. 17 apróság a Magyar Könyvszemlében.

Dr. *Bártfai Szabó László*
gyakornok.

1. Thurzó Ferencz: A nagybányai ev. ref. főiskola története 1547—1755. (Századok, 1906, I. füzetében.)

2. Orosz Ernő: Heves és a volt Külső-Szolnok vármegyék nemes családjai. (Turul, 1906, II. füzet.)

3. Oklevéltani apróságok. (Turul, 1906, IV. füzet.)

4. Három Árpádkori pecsét. (Turul, 1907, I. füzet.)

5. Pata és Ujvár megyék. (Századok, 1907, III. füzet.)

6. Gróf Károlyi Antal életrajza, 1732—1791. (Kéziratban.)

Dr. *Fitos Vilmos*
gyakornok.

Eszmék világa. (Kéziratban.)

Zászló János
gyakornok.

1. Román származású írók élete és munkássága. Magyar írók élete és munkái 90—101. füzetekben.

2. A hazai hírlapirodalom 1905-ben. I. A magyar hírlapirodalom. (Melléklet a Magyar Könyvszemle III. füzetéhez.)

3. Ugyanez különnyomatban a Magy. Könyvszemle 9. füzetéből.

4. Előszó az »Emlékkönyv 1848 április—1906 április 9.« című könyvben. Eger, 1906.

5. Országgyűlési nemzetiségi képviselők élete és munkássága. Magyar Országgyűlés 1906—1911. Kiadja a Magyar Tudósító szerkesztősége. Budapest, 1906.

6. Alkalmi cikkek a »Budapesti Hírlap«, »Magyarország«, »Függetlenség« (Arad), »Magyar Tudósító«, »Controla« (Temesvár), »Telegraful Roman« (Nagyszeben), »Abauj-Kassai Közlöny« című lapokban.

7. Regulament pentru parohii. Arad, 1906. (Melléklet a Biserica și Scoala (Arad) hetilap 50. számához.)

8. Statutele reuniunii învățatorilor . . . Arad. Arad, 1897.
9. Instrucțiune . . . conferențelor învățătorești. Sibiu, 1899.
10. Regulament al . . . Asociațiunii . . . Sibiu, 1897.
11. Statutele Ligei Bucuresci. Bucuresci, 1893.

Jakubovich Emil
gyakornok.

A nagymádi határjárólevél 1404-ben. (Magyar Nyelv 1906. áprilisi füzete.)

Dr. Sufflay Milán
gyakornok.

1. Az idéző pecsét a szláv források világánál (Századok 1906. évf.)
2. Raguza város statutumai (U. o.)
3. A Magyar Nemzeti Múzeumból (horvátul), Vjestnik hrv. zemalj. Arkiva 1906. évf. 155—178. ll.
4. A Blagay-család két oklevélhamisítványáról (horvátul). U. o. 213—234. ll.
5. Consuetudo Bononiensis (Mitteilungen des Instit. für österr. Geschichtsforschung 1906. évf.)
6. Bírálatok a Turulban és Századokban.

Dr. Szekfű Gyula
gyakornok.

»Schesaeus-kézirat a Nemzeti Múzeumban«. (Magyar Könyvszemle 1906. évfolyam.)

Dr. Bajza József
gyakornok.

1. Kisfaludy Sándor és a nyelvújítás. (Magyar Nyelvőr 1. és 2. füzetében és külön is.)
2. A kurucz elbeszélő költészet ismertetése.
3. Kisebb czikkek az Egyetemes Philologiai Közlönyben és a Magyar Nyelvőrben.

Dr. Czuberka Alfréd
gyakornok.

Kuruczokori fegyverek. Budapest, 1906.

XIV. SZÁZADBELI PAPIROS-OKLEVELEINK VÍZJEGYEI.

SZŐNYI I. LÁSZLÓTÓL.

(Második közlemény, 17 táblával.)

Állításainkat igazolja hazánknak az olasz városokkal való kereskedelmi összeköttetése is a XIV. században. Az Anjouk alatt hazánk politikailag szoros kapcsolatba jutott Olaszországgal. Ezen szoros politikai viszonyt a kereskedelmi élénkebb forgalom követte.

Ha ezen korból származó oklevélanyagunkat figyelemmel kísérfjük, lépten-nyomon akadunk oly adatokra, melyek az olasz városokkal folytatott élénk kereskedelemre engednek következtetni.

Az olasz városok közt különösen a Középtenger és Közép-Európa kereskedelmét kezében tartó Velenczét és Genuát kell kiemel-nünk mint olyanokat, melyeket hazánk kereskedői sűrűn látogattak s melyeknek kereskedői tömegesen keresték fel hazánk piaczeit.

A magyar velencei összeköttetésre nézve már Róbert Károly intézkedik 1318-ban.¹ Nagy Lajos alatt a forgalom élénkségéről tanuskodik azon oklevél, mely kiváltsággal látja el a velencei és genuai kereskedőket, de viszont megkivánja, hogy a magyar király ott megforduló alattvalói is védelemben és támogatásban részesül-jenek.²

Nagy Lajos gondoskodott róla, hogy a hazánk és Velence között fennálló surlódások folytán Olaszországgal való kereskedel-münk hátrányt ne szenvedjen. Ezen czélból a városokat látta el kiváltságokkal s ezek révén történt az olaszországi kereskedelem lebonyolítása.³ Ezen városok között, melyeket okleveleink gyakran

¹ Lásd: *Wenzel*. Magyar tört. tár II. 183. l.

² Lásd: *Wenzel*. Anjoukori dipl. eml. II. 501. l., III. 131. l.

³ Lásd: *Fejér*, Codex dipl. IX. 3., 31., 661. és 685. l.

említenek, mint kereskedőink végpontját, főszerepet játszott Zára. Az 1370-iki oklevélből megtudjuk, hogy a szebeni és brassói kereskedők már régebben szállították Dalmácia felé Zaráig áruikat s onnan tengerentúli és más idegen árukat hoztak vissza az országba s hogy a királytól Magyarország egész területére szóló kereskedelmi szabadságot nyertek.¹ A szebeni és brassói kereskedőkön kívül igen sűrűn fordultak meg a tengerparti városokban a pozsonyiak is, kiknek 1365-ben Lajos azt a kiváltságot adta, hogy a déli tengerpartról hozott árukkal Budát kikerülve kereskedhessenek.

Messzire vezetne, ha teljes képet akarnók adni hazánknak Olaszországgal való kereskedelmi viszonyának. A felsorolt néhány adatot is teljesen elegendőnek véljük hazánknak Olaszországgal való élénk kereskedelmi viszonya igazolására.

Az a kérdés merül most már föl, milyen árukat hoztak az olasz és a magyar kereskedők, szerepelt-e ezek közt papiros is?

Okleveleinkben a felsorolt árúk közt a papiros expressis verbis említve nem fordul elő. De teljes biztonsággal következtethetjük, hogy az oklevelekben előforduló »idegen árúk« közt a papiros nem hiányzott. A leginkább fölkeresett helyek, városok: Velence, Genua, Ankona mind centrumai a papirgyártásnak s ez valószínűvé teszi azt, hogy hazánk papiros szükségletének java-résztét olasz városok fedezték. Igaz ugyan, hogy idegen: német, lengyel kereskedők is hoztak az országba papirost, de ebből korántsem szabad német vagy lengyel eredetű papirosra következtetnünk, hanem ez a vízjegyek tanúsága szerint csak azt mutatja, hogy e kereskedők olasz papirossal közvetett kereskedést űztek.

Kisérjük tovább vándorútján a papirost, míg belkereskedelmünk útján rendeltetési helyére, a kancelláriába jut.

A belkereskedelemnek a lebonyolítása vásárokon történt. Legnépesebb vásárai voltak Budának, az ország központjának. Az északi kereskedelmet Kassa, a nyugati Pozsony, a délit és délkeletit Szeben és Brassó tartotta kezében. Ide sereglettek a hazai kereskedőkön kívül a legmesszebb vidékről való kereskedők is, így olaszok, németek, poroszok, lengyelek, csehek, morvák stb.,

¹ Lásd: *Meltzl* Oszkár. Az erdélyi szászok ipara és kereskedelme a XIV. és XV. században. Századok, 1892. 727. old.

mindezek rendezett kereskedelmi utakon közlekedhettek hazánkkal. A mindenféle árúk közt nem jelentéktelen szerepet játszott a papiros, mint az egy XV. századból való számadás-könyvből kitűnik.¹ A kancelláriák papiros szükségleteiket leginkább a vásárokon szerezték be. A kancelláriai tisztviselők egyike az írásanyagról gondoskodott — a káptalanoknál az olvasó kanonoknak, a lectornak volt ez kötelessége — s rendszeren egy a vásárra induló embert, néha a bírót, a polgármestert bízta meg a bevétellel,² vagy megvárták míg a kereskedők hozzájuk hozzák.³ A papiros beszerzése nem járhatott nagy nehézségekkel, különben érthetetlen volna, hogy miért nem vettek nagyobb mennyiségben egyszerre papirost, hanem apránként, kis összegért.⁴ Ennek a körülménynek tudandó be a vízjegyeknek gyakori s rövid időközökben való változása. Alig találunk vízjegyet, mely egy kancelláriában hosszabb ideig tartotta volna magát. Az egy és ugyanazon helyen és időben kiállított oklevél eltérő vízjegyeiből⁵ következtethetjük, hogy a kancelláriák papirkészlete több gyárból ered s valószínűleg az egyes bevásárlások alkalmával is nem egy, hanem többféle gyárnak a papirosát vették igénybe. A kisebb mennyiségben való vétel más és más kereskedőtől történhetett s így a vásárolt papiros más és más gyárból származhatott. Egyetlenegy kancellária sem

¹ Ingangk vnd aussgank der Gest fur prespürgk pey des Jorig weinbachtar czeitu. Anno (14)lvij-mo Nicolaus polon dy czeit gegnschreiber. *Ortvay T.*: Pozsony város története II. köt. 2. rész. 437. old.

² Lásd: *Fejérpataky* László Magyarországi városok régi számadáskönyvei 181. oldalon ezt olvassuk:

»Dedimus pro papiro Martino pellifici 28½ den.« Ez alkalommal egy szücsöt bízott meg Bártfa városa 1419-ben a papiros bevételre, vagy pedig önként hozta megvételre.

U. o. »Item Hannus Botner pro papiro fl. 3.« Bártfa 1435. *Ortvay T.*: Geschichte der Stadt Preszburg II. Bd. 3. Abth. 199. old. »1440. Zehrung des Bürgermaisters nach Petronell papier kaufen 3 s.«

U. o. »Item am Sambstag am heiligen Oster Obund hab wir 1 Griesen pappir bezalt den der Richter zu wienn gekauft hat vmb X. sch. wien. den.«

³ *Fejérpataky* u. o. 215. old. Bártfa 1426. »Item unum grezin papiri attulit nobis Lewpoldus de Cracovia pro marca latorum gross minus 2 grossis.«

⁴ U. o. 389. a) old. Bártfa 1438. »Item pro papiro 7 denar«; a 488. b) old. Bártfa 1439. »Item pro papiro 4 den.«

⁵ Lásd Péter erdélyi alvajdának 1364. május 8-án kelt két oklevél vízjegyét, 188. és 197. ábrát.

ragaszkodott egyféle gyárból származó papiroshoz, a véletlen határozta meg, hogy egyik alkalommal ettől, más alkalommal egy másik kereskedőtől vegyenek papirost. Ennek illusztrálására szolgáljanak a következő táblázatok:

Nagy Lajos király alatt a királyi kancellária a következő vízjegyekkel ellátott papirosokat használta:

1. Kereplő két változatban:		
<i>a)</i> kisebb méretben. 1343. V. 9., 1343.	66.	ábra
<i>b)</i> nagyobb méretben. 1361. XI. 29.	67.	»
2. Kézij. 1345., 1347.	107.	»
3. Harang, oldalt álló felakasztó kampókkal. 1350. V. 1.	91.	»
4. Két kör vonallal. A vonal nem terjed túl a körökön. A vonalat a két kör közt egy kis vonal metszi. 1354. I. 25.	4.	»
5. Meghatározhatatlan. 1354. III. 20.	211.	»
6. B betű meghosszabbított szárral. 1358. III. 9.	46.	»
7. Két kör vonallal. A vonal két vége a körökön túlterjed. 1359. XII. 15., 1361. V. 6.	3.	»
8. Két kör vonallal. A vonal egyik vége a körön túlterjed. 1360. II. 2.	2.	»
9. Két kör vonallal. A vonal nem terjed a körökön túl. 1360. II. 26., 1371. III. 5.	1.	»
10. Szarvas agancs. 1360. X. 6., 1366. IV. 22.	148.	»
11. Ökörfej, szarva közt hétlevelű virágvonallal, szábjában zsinóron háromszög csüng. 1362. II. 26. ...	134.	»
12. Két kör vonallal, fönt Andrásskeresztrel. 1363.	13.	»
13. Mérleg körben, gömbölyű csészékkal. 1365. I. 27., 1369. III. 23.	83.	»
14. Lóhere duplavonalú szárral. 1366. IX. 1.	190.	»
15. Kör vonallal, fönt Andrásskeresztrel. 1367. V. 22., 1369. III. 27., 1374. I. 4.	9.	»
16. Mérleg háromszögletű csészékkal. 1367. IX. 26. ...	82.	»
17. Szilva. 1370. IV. 7.	194.	»
18. Cseresznye hosszú száron. 1370. XI. 29.	193.	»
19. Kör vonallal, mely a körökön túlterjed, a két végén Andrásskeresztrel. 1370. XII. 28.	11.	»
20. Körte három szárral két változatban:		
<i>a)</i> közepesen hajlított szárakkal. 1371. IV. 25., 1373. III. 24.	197.	»
<i>b)</i> erősen görbített szárral. 1379.	198.	»
21. Fogó. 1371 körül	71.	»
22. Duplavonalú, egymást keresztező kulcspár felakasztó zsinórral. 1372., 1376. X. 1.	76.	»

23. Nyíl-íjjal, két változatban:
 a) nagyobb méretben. 1373. IV. 6., 1373. VI. 18.,
 1380. XII. 7., 1382. IX. 10. ... .. 118. ábra
 b) kisebb méretben. 1375. XI. 13., 1377. II. 12. 116. »
 24. Duplavonalú pajzs, kereszttel. 1374. VII. 15. ... .. 115. »
 25. Egyszarvú fej, sima, hosszú, egyenes szarvval.
 1377. II. 6. ... .. 154. »
 26. Vadászkürt kisebb méretben. 1377. V. 5., 1377.
 V. 9., 1378. VIII. 24., 1378. XI. 30., 1378., 1380.
 IV. 22., 1380. XI. 2. ... .. 86. »
 27. Bástyaormozat öt orommal, fönt két vonallal
 1379. IV. 12. ... .. 62. »
 28. Egyszarvú félig. 1379. VIII. 22. ... .. 153. »
 29. Bak félig 1380. ... .. 142. »
 30. R betű meghosszabbított szárral, melyet fönt egy
 kis vonal keresztez. 1380. X. 13. ... .. 53. »

Az esztergomi káptalan XIV. századbeli papiros-oklevelei-
nek vízjegyei:

1. Korona kezdetleges alakja. 1332. XII. ... .. 101. ábra
 2. Harang háromszögalakú felakasztó szerkezettel.
 1342. ... .. 94. »
 3. Ökörfej szem- és orrjelzéssel. Az orr keskeny.
 1347. XI. 24. ... .. 129. »
 4. Kereplő kisebb méretben. 1349. VI. 8. ... .. 66. »
 5. Kézij. 1350. III. 15. ... .. 107. »
 6. Sárkány kisebb méretben. 1350. IX. 12. ... .. 151. »
 7. Két kör vonallal, mely a körökön túlterjed.
 1355. III. 29. 1355. III. 29. ... .. 3. »
 8. Két kör vonallal, mely az egyik körön túlterjed.
 1356. XI. 13. ... .. 2. »
 9. Két kör vonallal, mely az egyik körön túlterjed.
 A vonalat fönt egy kis vonal keresztezi. 1373.
 III. 12. ... .. 7. »
 10. Két kör vonallal, fönt Andráskereszttel. 1383.
 III. 30. ... .. 13. »
 11. Lófej hullámos sőrénnyel. 1387. XII. 9. ... .. 120. »

A budai káptalan XIV. századbeli papiros-okleveleinek víz-
jegyei:

1. Szilva. 1335. VII. 1. ... .. 194. ábra
 2. Vár. 1339. VIII. 12. ... .. 60. »

3. Körte három szárral, két változatban:
 a) egyenes vagy kissé hajlított szárral. 1344. III. 3., 1385. XII. 23. ... .. 196. ábra
 b) közepesen hajlított szárral. 1365. ... .. 197. »
4. Ökörfej két változatban:
 a) szem- és orrjelzéssel. Az orr keskeny. 1344. XI. 11. ... .. 129. »
 b) a szarvak közt duplavonalú kereszttel. 1383. IV. 20. ... .. 132. »
5. Szegfű két virággal, a két szár közt kereszttel. 1346. III. 6. ... .. 191. »
6. Két kör vonallal, mely az egyik körön túlterjed. A vonalat fönt egy kis vonal keresztezi. 1347. IV. 11., 1359. II. 22., 1371. VII. 26., 1374. XI. 4. 8. »
7. Két kör vonallal, mely nem terjed a körökön túl. A két kör közt a vonalat egy kis vonal keresztezi. 1348. XII. 2. ... .. 4. »
8. Két kör vonallal, melynek egyik vége a körön túlterjed. 1348. ... .. 2. »
9. Kézij. 1349. XI. 8. ... .. 107. »
10. Kereplő nagyobb méretben. 1361. VII. 17. ... .. 67. »
11. Lóhere duplavonalú szárral. 1367. IX. 13., 1368. IV. 18. ... .. 190. »
12. Íj-nyíllal kisebb méretben. 1380. VII. 11., 1380. ... 116. »
13. Harang kisebb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1397. V. 8., 1400. I. 26. ... .. 89. »

A szepesi káptalan XIV. századbéli papiros-okleveleinek vízjegyei:

1. Kereplő kisebb méretben. 1337. XII. 31., 1344. III. 10., 1344. III. 19., 1344., 1348., 1362. III. 20. 66. ábra
2. Szarvasagancs. 1344. II. 6. ... .. 148. »
3. Két kör vonallal, a vonal egyik vége a körön túlterjed. A vonalat fönt egy kis vonal keresztezi, két változatban:
 a) nagyobb méretben. 1345. V. 26. ... .. 8. »
 b) kisebb méretben. 1376. IV. 25. ... .. 7. »
4. Egyszarvú fej két változatban:
 a) kissé görbített szarvval. 1347. III. 18. ... .. 155. »
 b) hosszú egyenes szarvval. 1349. ... .. 154. »
5. Ökörfej háromféle változatban:
 a) szem és orrjelzéssel, az orr igen széles. 1347. ... 128. »
 b) szarvak közt virágvonallal. 1394. II. 10. ... .. 133. »
 c) szarvak közt kereszttel, szájában gyűrűt tart. 1400. ... .. 139. »

6. Kosfej. 1348.	145. ábra
7. Két kör vonallal, melynek egyik vége a körön túlterjed. 1354., 1369. VII. 6., 1372. IV. 5.	2. »
8. Két kör vonallal, melynek mindkét vége a körön túlterjed. 1357. VII. 2., 1357. VII. 9.	3. »
9. Kettős kereszt. 1358. VII. 5., 1358. VIII. 31.	28. »
10. S betű. 1361. X. 10.	55. »
11. Harang kisebb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1363. XI. 22., 1396. II. 6., 1399.	89. »
12. Körte három közepesen hajlított száron. 1368. III. 3., 1370. VII. 1., 1370. VII. 1.	197. »
13. Duplavonalú, egymást keresztező kulcspár G betűvel. 1370. III. 22.	74. »
14. Bástyaormozat öt orommal, fent egy vonallal. 1375. XI. 9.	63. »
15. Hárpia? körben. 1378.	178. »
16. Szerescsefej dupla szalaggal. 1381.	38. »
17. Bakfej. 1383.	143. »
18. Körte. 1385.	195. »
19. Hármashalom vonallal. 1390.	32. »
20. Sárkány kisebb méretben. 1400. XII. 24.	151. »

A leleszi konvent XIV. századbeli papiros-okleveleinek vízjegyei:

1. Angyal mint zarándok. 1344.	37. ábra
2. Kézij. 1350. VIII. 1., 1386.	107. »
3. Kereplő kisebb méretben. 1351.	66. »
4. Két kör vonallal, mely egyik körön túlterjed. 1356.	2. »
5. Ökörfej négy változatban:	
<i>a)</i> szem- és orrjelzéssel. Az orr igen széles. 1358. IV. 24.	128. »
<i>b)</i> a szarvak közt vonallal s Andráskereszttel. 1391.	130. »
<i>c)</i> a szarvak közti vonalon körrel. 1393. VI. 12.	135. »
<i>d)</i> a homlokvonal s a kereszt közt körrel. 1398. VII. 20., 1398. VIII. 18., 1398.	131. »
6. Kör vonallal, fönt Andráskereszttel. 1359. IX. 24., 1374.	9. »
7. Kalapács. 1362. VI. 14.	65. »
8. Harang két változatban:	
<i>a)</i> oldalt álló felakasztó kampókkal. 1364.	91. »
<i>b)</i> kisebb méretben felfelé álló felakasztó kampókkal. 1395. VI. 21., 1399. I. 1., 1399.	89. »
9. Körte három szárral két változatban:	
<i>a)</i> közepesen görbített száron. 1366., 1372.	197. »
<i>b)</i> kissé görbített száron. 1371.	196. »

10. Szarvasagancs. 1369. IV. 2.	148. ábra
11. Két kör vonallal, mely nem terjed túl a körökön. 1372. VII. 18.	1. »
12. Hárpia? 1379.	177. »
13. Bástyaormozat öt orommal, fönt két vonallal. 1380. IX. 17.	62. »
14. Szilva. 1381.	194. »
15. Körte. 1383.	195. »
16. Íj-nyíllal kisebb méretben. 1391., 1400.	116. »
17. Liba. 1393.	164. »
18. Hármas halom körben vonallal, fönt András- keresztel. 1393.	35. »
19. Liliom. 1397.	182. »
20. Egyszarvú fej. A szarv és fül között vonallal, fönt Andráskeresztel. 1398. XII. 31.	159. »
21. Hármas halom vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztel. 1400. V. 1.	33. »
22. Szarvas félig ugró helyzetben. 1400. V. 11.	146. »
23. Szerecsenfej koronázva. 1400.	40. »

Az egri káptalan XIV. századbéli papiros-okleveleinek víz-
jegyei:

1. Két kör vonallal, mely egyik körön túlterjed. 1338. III. 25., 1347., 1359. I. 14.	2. ábra
2. Egyszarvú, sima, hosszú egyenes szarvval. 1341. II. 24.	154. »
3. Ökörfej négy változatban:	
a) szem- és orrjelzéssel. Az orr keskeny. 1342. IV. 12.	129. »
b) hasított orral. 1347. XI. 28.	137. »
c) szem- és orrjelzéssel. Az orr igen széles. 1347. XII. 5., 1357. I. 11.	128. »
d) a szarvak közt vonallal s Andrskeresztel. 1369. III. 19.	130. »
4. Kézij. 1345. XII. 13.	107. »
5. Körte három közepesen hajlított szárral. 1346., 1367. X. 13., 1370. XII. 21., 1371. X. 21.	197. »
6. Harang három változatban:	
a) oldalt álló felakasztó kampókkal. 1350.	91. »
b) kisebb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1351., 1399. XI. 1.	89. »
c) nagyobb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1398. XII. 19.	90. »
7. Két koncentrikus kör nyolcz küllővel. 1352.	26. »

8. Két kör vonallal, mely az egyik körön túlterjed. A vonalat fönt egy kis vonal metszi. Nagyobb méretben. 1354. VI. 11.	8. ábra
9. S betű két változatban:	
a) elején és végén gyűrűvel. 1355. VI. 11.	54. »
b) vonallal, melynek végén nincsen gyűrű. 1361. IV. 25.	55. »
10. Két kör vonallal, melynek mindkét vége a körökön túlterjed. 1355. VI. 28., 1357.	3. »
11. Két kör vonallal, mely nem terjed a körökön túl. 1356.	1. »
12. B betű vonallal. 1358. VII. 13., 1358., VIII. 29.	46. »
13. Kör vonallal, fönt Andrásskereszttel. 1359. VIII. 23. 1366.	9. »
14. Vár keskeny ábrázolásban. 1360. III. 29.	61. »
15. Kereplő nagyobb méretben. 1361. II. 17.	67. »
16. Két koncentrikus kör kereszttel. 1361.	24. »
17. Mérleg. 1365.	85. »
18. Íj-nyíllal két változatban:	
a) nagyobb méretben. 1367. X. 16.	118. »
b) kisebb méretben. 1380. X. 29.	116. »
19. Vadászkiért kisebb méretben. 1378. I. 1.	86. »
20. A betű. 1380. V. 8., 1380. V. 20.	45. »
21. P betű. 1381.	49. »
22. Lófej hullámos sörénnyel. 1385. VII. 1.	120. »
23. Kör vonallal, egyik végén két Andrásskereszttel. 1391. X. 22.	10. »

A vasvári káptalan XIV. századbeli papiros-okleveleinek vízjegyei:

1. Két kör vonallal, melynek egyik vége a körön túlterjed. 1355. V. 28.	2. ábra
2. Két kör vonallal, mely nem megy túl a körökön. A körök közt a vonalat egy kis vonal metszi. 1356.	4. »
3. Harang három változatban:	
a) oldalt álló felakasztó kampókkal. 1358. V., 5., 1359. XI. 22.	91. »
b) lóhere alakú felakasztó kampókkal. 1362. IV. 4.	92. »
c) kisebb méretben fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1389. X. 13., 1394. IV. 12., 1395. X. 2.	89. »
4. Kettős kereszt. 1358. IX. 22.	28. »
5. Duplavonalú pajzs kereszttel. 1364. VIII. 14.	115. »
6. Íj-nyíllal két változatban:	
a) nagyobb méretben. 1366. X. 3.	118. »
b) kisebb méretben. 1392. II. 23.	116. »

7. Mérleg háromszögletű csészékkel. 1367. V. 3.	82. ábra
8. Ökörfej, a szarvak közt vonallal s Andráskeresztrel. 1368. IV. 10.	130. >
9. Duplavalonú, egymást keresztező kulcspár G betűvel. 1373. I. 12.	74. >
10. Vadászkiáltás kisebb méretben. 1380. VII. 16., 1380. XIV. század	86. >
11. Bástyaormozat öt orommal fönt egy vonallal. 1379. I. 9., 1383. VIII. 23.	63. >

A veszprémi káptalan XIV. századbéli papiros-okleveleinek vízjegyei:

1. S betű vonallal. A betű elején és végén valamint a vonalon fönt gyűrűvel. 1339. VIII. 14.	56. ábra
2. Hármashalom fönt duplavalonú kereszttel. 1346. I. 29.	36. >
3. Két kör vonallal, melynek egyik vége a körön túlterjed. 1354. XI. 28.	2. >
4. Két kör vonallal. A vonal nem terjed túl a körökön. 1355. IX. 19.	1. >
5. B betű vonallal. 1358. V. 3.	46. >
6. Két kör vonallal. A két kör között a vonalat egy kis vonal metszi. 1359. IX. 4.	5. >
7. Lóhere egyszerű vonalú szárral. 1363. IX. 27. ...	189. >
8. Madár nyitott csőrrel. 1364. VII. 8.	171. >
9. Kéz-ij. 1391. IV. 5.	107. >
10. Íj-nyílal kisebb méretben. 1391. VI. 7., 1391. XII. 16.	116. >
11. Harang kisebb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1392. I. 4., 1398. VIII. 1.	89. >
12. Hal. XIV. század	161. >

A nagyváradai káptalan XIV. századbéli papiros-okleveleinek vízjegyei:

1. Hatlevelű szár nélküli virág. 1334.	185. ábra
2. Korona kezdetleges alakja. 1338. VIII. 17.	101. >
3. Két kör vonallal, melynek egyik vége a körön túlterjed. A vonalat fönt egy kis vonal keresztezi. Két változatban:	
a) nagyobb méretben. 1338. X. 12., 1369., 1375. VII. 26.	8. >
b) kisebb méretben. 1370. XI. 22.	7. >
4. Körte három szárral. Két változatban:	
a) kissé görbitett szárral. 1346. V. 3.	196. >
b) erősen görbitett szárral. 1372.	198. >

5. Két kör vonallal, melynek egyik vége a körön túlterjed. 1346., 1355., 1356., 1357. XII. 19.	2. ábra
6. Három háromszög összekötve. 1351.	23. >
7. Félhold. 1352.	21. >
8. Két kör vonallal. A vonalat a két kör között egy kis vonal metszi. Két változatban:	
<i>a)</i> a két körön átvonuló vonal nem terjed a körökön túl. 1353. V. 1., 1357.	4. >
<i>b)</i> a vonal egyik vége a körökön túlterjed. 1354., 1356.	5. >
9. Duplavalonálú pajzs keresztel. 1358. IV. 26.	115. >
10. Szarvasagancs. 1360. IX. 24.	148. >
11. Kereplő nagyobb méretben. 1361. IV. 16.	67. >
12. Két kör vonallal, melynek mindkét vége a körön túlterjed. 1362. II. 22.	3. >
13. Kör vonallal, végén Andráskeresztel. 1365. IX. 24.	9. >
14. Háromágú villa. 1366. XII. 10.	68. >
15. Kézij. 1374.	107. >
16. Ülőalj. 1378. VI. 11.	79. >
17. Vadászkiürt kisebb méretben. 1380. IV. 24.	86. >
18. Körte. 1382. V. 9.	195. >
19. Harang két változatban:	
<i>a)</i> háromszögalakú felakasztó szerkezettel. 1382.	94. >
<i>b)</i> kisebb méretben fölfelé irányuló kampókkal. 1394. VI. 16.	89. >
20. Két kör vonallal és két keresztel. 1383.	14. >
21. Lófej hullámos sörénynyel és zabolával. 1384.	121. >
22. Sárkány kisebb méretben. 1391.	151. >
23. Hármashalom vonallal, fönt Andráskeresztel körben. 1393. VII. 4.	35. >
24. Ökörfej két változatban:	
<i>a)</i> a szarvak közt virágvonallal. 1393.	133. >
<i>b)</i> szem- és orrjelzéssel. Az orr keskeny. 1394. V. 31.	129. >
25. Hármashalom vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztel körben. 1395. VII. 11.	34. >
26. Ökör ágaskodó helyzetben. 1395.	125. >
27. Egyszarvú félig. 1400. V. 12.	153. >
28. Liliom fejlettebb formában. 13(?)3.	181. >

Az erdélyi káptalan XIV. századbeli papiros-okleveleinek vízjegyei:

1. Meghatározhatatlan. 1362. VIII. 7.	203. ábra
2. T betű. 1363. XII. 8., 1364. I. 3.	57. >
3. T betű vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztel. 1363. XII. 15.	59. >

4. Bak ugró helyzetben. 1364. XII. 1.	141. ábra
5. Szarvasagancs. 1366. XII. 13.	148. »
6. Körte három közepesen görbitett szárral. 1367. IX. 15., 1367. X. 13.	197. »
7. Íj-nyíllal két változatban:	
a) kisebb méretben. 1376. I. 21.	116. »
b) nagyobb méretben. 1382. IV. 29.	118. »
8. Ökörfej szemjelzéssel, orrjelzés nélkül. 1376. VII. ...	127. »
9. Szilva. 1381. V. 9.	194. »
10. Kosfej vonallal fönt Andrásskereszttel. 1384. X. 4. ...	144. »
11. Hármás halom vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztéz. 1387.	33. »
12. Harang kisebb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1392. VI. 21.	89. »
13. Egyszarvú félig. 1400.	153. »

A kolozsmonostori konvent XIV. századbéli papiros-oklevelei-
vízjegyei:

1. Harang két változatban:	
a) oldalt álló felakasztó kampókkal. 1350. IX. 28. ...	91. ábra
b) kisebb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampókkal. 1395. I. 25.	89. »
2. Mérleg háromszögletű csészékkal körben. 1362. I. 13.	84. »
3. T betű vonallal. 1365. I. 25.	58. »
4. Lóhere duplavonalú szárral. 1367. VI. 3.	190. »
5. Mérleg. 1367. VII. 4., 1376. X. 6.	85. »
6. Szilva. 1370. II. 17., 1381. VII. 18.	194. »
7. Íj-nyíllal kisebb méretben. 1376. VIII. 7., 1393. IX. 26.	116. »
8. Vadászkiirt kisebb méretben. 1377. V. 3.	86. »
9. Duplavonalú egymást keresztelő kulcspár G betű- vel. 1377. V. 21.	74. »
10. Egymást keresztelő duplakules. 1377. VIII. 8.	77. »
11. Kézij. 1377. XI. 29.	107. »
12. Két kör vonallal, melynek egyik vége a körön túl- terjed. 1379. X. 11.	2. »
13. Liliom. 1391. V. 23.	179. »
14. Ökörfej két változatban:	
a) szem- és orrjelzéssel. Az orr keskeny. 1394. VI. 1.	129. »
b) a homlokvonal és a kereszt közt körrel. 1399. VI. 19.	131. »

Az erdélyi vajdák által kiadott XIV. századbeli papiros-oklevelek vízjegyei:

1. Kereszt. 1331. V. 15.	29. ábra
2. Két kör vonallal, melynek mindkét vége a körön túlterjed. 1347. X. 30., 1356. XII. 11., 1359. XII. 18.	3. »
3. Ökörfej szem- és orrjelzéssel. Az orr igen széles. 1360. X. 13.	128. »
4. Mérleg gömbölyű csészékkal. 1363. XI. 15., 1366. V. 11.	81. »
5. Kör vonallal, melynek végén Andráskereszt van. 1366. IV. 24., 1369. XI. 11.	9. »
6. Duplakules. 1366. V. 15.	76. »
7. Körte három közepesen görbitett szárral. 1368. VII. 11.	197. »
8. Fejsze hosszú nyéllal. 1368. XI. 13.	110. »
9. Fogó. 1372. IV. 29.	71. »
10. Íj-nyíllal két változatban:	
a) kisebb méretben. 1379., 1391. IV. 26.	116. »
b) nagyobb méretben. 1383. I. 8.	118. »
11. Liba. 1391. IV. 23., 1391. XI. 8.	164. »

Az erdélyi alvajdák által kiadott XIV. századbeli papiros-oklevelek vízjegyei:

1. Kereplő kisebb méretben. 1347. VII. 5.	66. ábra
2. Ökörfej két változatban:	
a) szem- és orrjelzéssel. Az orr keskeny. 1349. X. 6.	129. »
b) szarvak közt kereszttel és körrel. 1397. I. 21.	131. »
3. Tör. 1352. VIII. 22.	111. »
4. Szarvasagancs. 1361. IX. 14.	148. »
5. Lóhere három változatban:	
a) duplavonalú szárral. 1364. V. 8.	188. »
b) nagyobb alakban s eltérő ábrázolásban, duplavonalú szárral. 1367. IX. 12.	190. »
c) egyszerű vonalú szárral. 1369. IX. 22.	189. »
6. Körte három közepesen görbitett szárral. 1364. V. 8., 1367. XII. 15.	197. »
7. Két egyszerű vonalú egymást keresztező kules. 1367. I. 24.	72. »
8. Fejsze. 1367. V. 8., 1368. I. 20.	110. »
9. Szilva. 1370. V. 11.	194. »
10. Kézij. 1373. V. 15.	107. »

11. Két kör vonallal, melynek vége az egyik körön túl- terjed. 1377. II. 16.	2. ábra
12. Sárkány kis méretben. 1380 körül	151. »
13. Íj-nyíllal nagyobb méretben. 1381. XI. 23.	118 »
14. Harang kisebb méretben, fölfelé irányuló fölakasztó kampókkal. 1394. V. 12., 1396. I. 13.	89. »

Ezen táblázatok áttekintése után le kell mondanunk a kutatás előtt valószínűnek látszó ama föltevésünkről, hogy kancelláriáink a papirosanyag kiválasztásánál egy fajhoz ragaszkodtak, melyet esetleg a többinél jobb minőségűnek tartottak volna.¹ Megdől ezenkívül még az a fölfogás, hogy egymáshoz közel eső kancelláriák ugyanazon időben egy forrásból szereztek be papirosszükségleteiket. Látjuk, hogy például a szepesi káptalan és leleszi konvent, melyek valószínűleg Kassán szereztek a papirost, egy időben különböző vízjeggyel ellátott, tehát különböző gyárból eredő papirost vettek igénybe.

A papiros-kereskedelem élénkségére vall, hogy hazánk különböző helyein fekvő kancelláriák, pl. a kolozsmonostori konvent és a vasvári káptalan vagy az egi és a veszprémi káptalan papirosokleveleinek vízjegyei közt sok azonosat találunk.

A hazai kereskedők közt különösen a szebeniek és a brassóiak lehettek szorgalmas terjesztői a papirosnak. Állandó kereskedelmi összeköttetésben állottak a papirgyártó olasz városokkal s Nagy Lajos 1370. évi szabadalma folytán szabad kereskedelmet folytathattak Magyarország egész területén.

A vízjegyek áttekintése tárgy szerint.²

I. Vonaljegyek.

I. 1. Vonal körrel 1—8. szám.

A vonalat magában nem alkalmazták vízjegynek, mert a papiroson amúgy is előfordulnak vízszintes és függőleges vonalak. Más jeggyel, különösen a körrel és a kis keresztrel kapcsolatosan igen kedvelt jegynek bizonyult s azt különféle változatokban használták.

¹ I. Lajos királyunk kancelláriája 30, a szepesi káptalan kancelláriája 20, a nagyváradie 28 gyárnak a papirosát vette igénybe.

² Az ábrák az eredeti nagyság felére vannak redukálva.

1—3. szám. Két kör vonással különféle nagyságban. Három változatban találjuk.

a) 1. szám. A vonal nem terjed a körökön túl.

MODL. 25804. 1337. Zala vármegye kiadványa.

MODL. 3922. 1347. VII. 6. Határjárási oklevél.

Kállay cs. lt. 865. 1347. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 905. 1348. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1348. Váczi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1349. XII. 25. Tamás lipthói és körösi főispán kiadványa.

MODL. 4323. 1353. III. 16. Tamás országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1353. IV. 9. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1355. IX. 19. Veszprémi káptalan kiadványa.

MODL. gróf Keglevich cs. lt. 1611. 1355. XI. 15. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1082. 1355.

Forgách cs. lt. 1355. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1101. 1356. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1106. 1356. Leleszi konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 1097. 1356. Egri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1175. 1357. Leleszi konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 56. 1357. György szatmári alispán és 4 szolga-bíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1171. 1357. György szatmári alispán és 4 szolga-bíró kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1357. Kont Miklós nádor kiadványa.

MODL. 4923. 1360. II. 26. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 4933. 1360. III. 18. Kont Miklós nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1371. III. 5 v. 6. I. Lajos király kiadványa.

MNM. törzs. 1371. X. 11. Váradhegyfoki káptalan kiadványa.

MODL. 6039. 1372. VII. 18. Leleszi konvent kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1377. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

Bajorországban 1356—1389. fordul elő.¹

b) 2. szám. A vonal egyik vége a körön túlterjed.

MODL. 30012. 1338. III. 25. Egri káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1346. XI. 12. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 774. 1346. Váradhegyfoki káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 859. 1347. Egri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 860. 1347. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

¹ Lásd *Keimz*-nál 21. ábrát.

- Péchy es. lt. 1348. Budai káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1348. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
 Máriássy es. lt. 1349. Tamás országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1353. VIII. 29. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
 MODL. 4401. 1353. XII. 5. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.
- Kállay es. lt. 1353. Tamás országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1354. I. 20. Tamás országbíró kiadványa.
 MODL. 4464. 1354. XI. 28. Veszprémi káptalan kiadványa.
 Máriássy es. lt. 1354. Szepesi káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1355. V. 28. Vasvári káptalan kiadványa.
 MODL. 4563. 1355. XII. 2. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
- Kállay es. lt. 1059. 1355. Váradi káptalan kiadványa.
 MODL. 4635. 1356. XI. 13. Esztergomi káptalan kiadványa.
 Kállay es. lt. 1103. 1356. Leleszi konvent kiadványa.
 Kállay es. lt. 1104. 1356. Váradi káptalan kiadványa.
 MODL. 4698. 1357. XII. 15. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
- MODL. 30666. 1357. XII. 19. Váradi káptalan kiadványa.
 MODL. 4779. 1358. VIII. 27. Budai káptalan kiadványa.
 Kállay es. lt. 1241. 1359. I. 14. Egri káptalan kiadványa.
 MODL. 26981. 1360. II. 2. I. Lajos király kiadványa.
 MODL. 31290. Csicsery es. lt. 1360. VII. 12. Bebek István országbíró kiadványa.
- MNM. törzs. 1361. X. 3. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.
 MODL. 557. 1365. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 » 733. 1366. Kont Miklós nádor kiadványa.
 » 5806. 1369. VI. 22. Budai káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1369. VII. 6. Szepesi káptalan kiadványa.
 MODL. 5898. 1370. Zala vármegye kiadványa.
 » 4143. 1371. V. 12.
 MNM. törzs. 1372. IV. 5. Szepesi káptalan kiadványa.
 MODL. 25140. 1372. VII. 24. Sümegi konvent kiadványa.
 Kapy es. lt. 1373. Jászói konvent kiadványa.
 MODL. 33182. 1374. I. 24. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 » 6186. 1374. II. 17. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1375. I. 24. Ichmann és Hewbel haimburgi zsidók kiadványa.
- Máriássy es. lt. 1375. Simontornyai Laczffy Imre nádor kiadványa.
 MODL. 6164. 1375.
 » 6337. 1376. II. 20. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 » 26982. 1377. II. 16. János erdélyi alvajda kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1377. Jászói konvent kiadványa.
MODL. 31087. 1379. X. 11. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1397. V. 25. Pozsegai káptalan kiadványa.

Genuában 1339 és 1349-ben, Fabrianóban 1352-ben, Turinban 1382-ben, Bajorországban 1340—1400-ig, Frankfurtban 1346—1368-ig, Lengyelországban 1345—1393-ig, Sziléziában 1336-ban fordul elő.¹

c) 3. szám. A vonal két vége a körökön túlterjed.

MODL. 3617. 1343. X. 15. Pál országbíró kiadványa.

Békássy cs. lt. 1343. Pál országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1345. I. 22. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

MODL. 29679. 1347. X. 30. István erdélyi vajda kiadványa.

Kállay cs. lt. 849. 1347. János veszprémi püspök kiadványa.

MODL. 4363. 1354. III. 21. Tamás országbíró kiadványa.

» 4460. 1354. XI. 6. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

» 4503. 1355. III. 29. Esztergomi káptalan kiadványa.

» 4504. 1355. III. 29. Esztergomi káptalan kiadványa.

» 4483. 1355. VI. 28. Egri káptalan kiadványa.

» 36408. 1356. XII. 11. Domokos erdélyi vajda kiadványa.

» 2036. 1356. Kont Miklós nádor kiadványa.

» 4654. 1357. VI. 2. Szepesi káptalan kiadványa.

» 4677. 1357. VII. 9. Szepesi káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1142. 1357. Egri káptalan kiadványa.

MODL. 4722. 1358. I. 9. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 4778. 1358. VIII. 6. Pécsi káptalan kiadványa.

» 4867. 1359. VIII. 14. Tamás vicearchidiaconus

kiadványa.

MODL. 29689. 1359. XII. 15. I. Lajos király kiadványa.

» 27428. 1359. XII. 18. Dénes erdélyi vajda kiadványa.

Kállay cs. lt. 1360. V. 7.

MNM. törzs. 1361. V. 6. I. Lajos király kiadványa.

Kállay cs. lt. 1362. II. 22. Váradai káptalan kiadványa.

MODL. 5108. 1362. V. 12. Bebek István országbíró kiadványa.

Kapy cs. lt. 1362. IX. 3. Bebek István országbíró kiadványa.

Fabrianóban 1321—1346-ig, Genuában 1339—1349-ig, Frankfurtban 1350—57-ig, Sziléziában 1336, 1346-ban fordul elő.²

¹ Lásd: *Briquet*-nél 54., 55. ábrát, *Keinz*-nál 22. ábrát, *Kirchner*-nél 57. ábrát, *Rauter*-nél 9. ábrát.

² Lásd: *Kirchner*-nél 58. ábrát, *Rauter*-nél 8. és 29. ábrát.

4—6. szám. Két kör vonallal különböző nagyságban. A két kör közt a vonalat kis vonal metszi. Három változatban találjuk.

4. szám. A két körön átvonuló vonal végei nem terjednek a körön túl.

MNM. törzs. 1348. XII. 2. Budafelhévvízi keresztetek konventjének kiadványa.

MODL. 38164. Ujhelyi cs. lt. 1353. V. 1. Váradai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 379. 1353.

MODL. 31278. Csicsery cs. lt. 1354. I. 25. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 37168. 1356. Vasvári káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1169. 1357. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1160. 1357. Váradai káptalan kiadványa.

MODL. 31285. Csicsery cs. lt. 1358. III. 5. Jászói konvent kiadványa.

Thaly cs. lt. 1358. X. 13. Kont Miklós nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1359. V. 15. Kont Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1275. 1360. VII. 8. Bebek István országbíró kiadványa.

5. szám. A vonal egyik vége a körön túlterjed.

Kapy cs. lt. 1354. Váradai káptalan kiadványa.

Becsky cs. lt. 1355. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1085. 1355. Miklós az esztergomi és csanádi egyház comesének kiadványa.

Kállay cs. lt. 1102. 1356. Váradai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1209. 1358. X. 13. Kont Miklós nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1359. IX. 4. Veszprémi káptalan kiadványa.

6. szám. A vonal mindkét vége a körön túl terjed.

MODL. 4581. 1356. X. 13. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 1869. 1360. VI. 25. Bebek István országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1508. 1366. Szolgabírák kiadványa.

MODL. 30622. XIV. század.

Genuában 1306—1398 közti években, Bajorországban a XIV. század hatvanas éveiben, Frankfurtban 1350—1370-ig, Szi-léziában 1354-ben fordul elő.¹

¹ Lásd: *Kirchner*-nél 56. ábrát, *Keinz*-nál 23. ábrát és *Rauter*-nél 28. ábrát.

7—8. szám. Két kör vonallal. A vonal egyik vége a körön túlterjed, melyet egy kis vonal keresztez. Kisebb és nagyobb változatban találjuk.

7. szám. Kisebb méretűek.

MODL. 4299. 1352. VIII. 10. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
Kállay cs. lt. 1323. 1361. VI. 26. János mester és négy szolgabíró kiadványa.

MODL. 38186. Ujhelyi cs. lt. 1370. XI. 22. Váradai káptalan kiadványa.

MODL. 5918. 1371. V. 17. Szabolcs vármegye kiadványa.

MNM. törzs. 1373. III. 12. Esztergomi káptalan kiadványa.

MODL. 3435. 1376. IV. 25. Szepesi káptalan kiadványa.

» 6421. 1377. IV. 25. Zalavári konvent kiadványa.

» 33185. 1382. VI. 19. I. Lajos király kiadványa.

» 8207. 1397. IV. 9. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

8. szám. Nagyobb méretűek.

MODL. 3180. 1338. X. 12. Váradai konvent kiadványa.

» 2388. 1345. V. 10. Pál országbíró kiadványa.

» 3765. 1345. V. 26. Szepesi káptalan kiadványa.

» 3810. 1346. I. 18. Pál országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 769. 1346. Fejérvári káptalan kiadványa.

MODL. 3897. 1347. IV. 11. Budai káptalan kiadványa.

Péchy cs. lt. 1348. Pál országbíró kiadványa,

MODL. 28732. 1354. VI. 11. Egri káptalan kiadványa.

» 4676. 1357. VI. 8.

» 4829. 1359. II. 22. Budai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1554. 1369. Váradai káptalan kiadványa.

MODL. 5950. 1371. VII. 26. Budai káptalan kiadványa.

» 6157. 1373. XI. 25. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

» 2658. 1373. XII. 15. Simontornyai Laczfly Imre

nádor kiadványa.

MODL. 6243. 1374. XI. 4. Jakab budai prépost kiadványa.

» 26758. 1375. VII. 26. Váradai káptalan kiadványa.

A kisebb méretű jegy Genuában 1306—1316-ig, Fabriában 1325—1346 közti években, Bajorországban 1317 és 1318-ban; a nagyobb méretű Genuában 1357—1398-ig Bajorországban több mint 40 kéziratban, Frankfurtban 1336—69-ig, Lengyelországban 1352—68-ig, Svájcban 1297-ben fordul elő.¹

¹ Lásd: *Briquet*-nél a 48—53. 55., 57—60. ábrát, *Keinz*-nál a 24—25. ábrát, *Kirchner*-nél az 54—55. ábrát. *Urbani* is közli »Segni di cartiere antiche« című művében, *Zonghi*-nál (Le antiche carte fabrianesi) a 43—45. old.

I. 2. Vonal körrel és kis kereszttel és néhány ehhez hasonló jegy.
9—18. szám.

Igen gyakori jegy a vonal körrel és a körre fektetett András-kereszttel, a legkülönbélebb nagyságban és összetételben fordul elő. A vonalnak kis kereszttel való összekötése önállóan nem fordul elő, de gyakori más jegyek járuléka gyanánt, különösen állatoknak a fején; a körrel kapcsolatban sűrűn használták, Sem *Midoux*, sem *Briquet* nem hoz példát. Nálunk, Németországban és Lengyelországban gyakran fordul elő. *Keinz* német gyár jegyének tartja. Nálunk a következő változatokat találjuk:

9. szám. Kör vonallal, fönt Andráskereszttel.

MODL. 4782. 1358. VIII. 8. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Kisfaludy cs. lt. 1359. I. 22. Kont Miklós nádor kiadványa.

MODL. 38177. Ujhelyi cs. lt. 1359. V. 8. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 4870. 1359. VIII. 23. Egri káptalan kiadványa.

» 31287. Csicsery cs. lt. 1359. IX. 24. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 5414. 1365. IX. 24. Váradi káptalan kiadványa.

MODL. 29163. 1366. IV. 24. Dénes erdélyi vajda kiadványa.

Kállay cs. lt. 1494. 1366. Egri káptalan kiadványa.

MODL. 29169. 1367. V. 22. I. Lajos király kiadványa.

» 5800. 1369. III. 27. I. Lajos király kiadványa.

» 28718. 1369. XI. 11. Imre erdélyi vajda kiadványa.

MNM. törzs. 1369 körül. László nádor kiadványa.

MODL. 5836. 1370. IV. 16. Egri káptalan kiadványa.

» 5840. 1370. V. 3. Győri káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1374. I. 4. I. Lajos király kiadványa.

Kállay cs. lt. 1632. 1374. János leleszi prépost kiadványa.

Békássy cs. lt. XIV. század. János mester kiadványa.

Bajorországban 1364—1369 közti években, Frankfurtban 1354-ben, Lengyelországban 1364—69-ig és 1392-ben, Sziléziában 1380-ban fordul elő.¹

10. szám. Kör vonallal és két kereszttel.

MODL. 7721. 1391. X. 22. Egri káptalan kiadványa.

Bajorországban 1387—1393 közti években, Frankfurtban

¹ Lásd: *Keinz*-nál a 26. ábrát, *Kirchner*-nél a 39. ábrát, *Rauter*-nál a 123. ábrát.

1393-ban, Lengyelországban 1389 és 1399-ben, Sziléziában 1383-ban fordul elő.¹

11. szám. Kör vonallal, a vonal két végén kereszttel.

MNM. törzs. 1370. XII. 28. I. Lajos király kiadványa.
 MODL. 5970. 1371. XI. 11. Topliczai konvent kiadványa.
 MNM. törzs. 1381. VIII. 19. Garay Miklós nádor kiadványa.
 MODL. 31343. Csicsery cs. lt. 1397. IV. 15. Zsigmond király kiadványa.

Bajorországban 1373—1412-ig, Frankfurtban 1370—1372-ig, Lengyelországban 1393—1398-ig, Sziléziában 1377-ben és 1380-ban fordul elő.²

12. Két kör vonallal, közepén kereszttel.

MNM. törzs. 1374. Nógrád vármegye kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1374.

Bajorországban 1370—1391-ig, Frankfurtban 1370—1372-ig, Lengyelországban 1370—1390 közti években fordul elő.³

13. szám. Két kör vonallal, fönt kereszttel.

Kállay cs. lt. 1149. 1357. György szatmári alispán és 4 szolgabíró kiadványa.

MODL. 5157. 1363. V. 31. Bebek István országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1363. I. Lajos király kiadványa.
 MODL. 6433. 1377. V. 16. Garay Miklós nádor kiadványa.
 1381. VII. 6. Pozsonyi káptalan kiadványa.
 Máriássy cs. lt. 1382. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1383. III. 30. Esztergomi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1366—1392-ig, Frankfurtban 1374—1379-ig, Lengyelországban 1352—1362-ig és 1391—1395-ig, Franciaországban a XV. században fordul elő.⁴

¹ Lásd: *Keinz*-nál a 27. ábrát, *Kirchner*-nél a 70. ábrát, *Piekosinsky*-nál a 752. és 753. ábrát, *Rauter*-nél a 162. ábrát.

² Lásd: *Keinz*-nál a 28. ábrát, *Kirchner*-nél 67. ábrát, *Piekosinsky*-nál a 748—730. ábrát, *Rauter*-nál a 64. és 114. ábrát.

³ Lásd: *Keinz*-nál a 29. ábrát, *Kirchner*-nél a 62. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinz*-nál a 30. ábrát, *Kirchner*-nél a 63. és 64. ábrát, *Midoux*-nál a 425. ábrát.

14. szám. Kör vonallal és két kereszttel.

MODL. 7045. 1383. XII. 3. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
Kállay cs. lt. 72. 1383. Váradai káptalan kiadványa.

Bajorországban 1375. és 1378-ban, Frankfurtban 1378—
1382-ig, Lengyelországban szintén ezekben az években található.¹

15. szám. Két kör vonallal és két kereszttel.

MODL. 6688. 1380. III. 24. Zalavári konvent kiadványa.

Bajorországban 1373—1398-ig, Frankfurtban 1376-ban,
Lengyelországban 1373—1383-ig, Sziléziában 1383-ban fordul elő.²

16. szám. Két kör vonallal és két kereszttel.

MODL. 6873. 1383. V. 16. Garay Miklós nádor kiadványa.
Kállay cs. lt. 1729. 1384.

Bajorországban 1373—1387-ig, Baselben 1391-ben, Prágában
1384-ben fordul elő.³

17. szám. Vonal két kereszttel és mindkét oldalon körrel.

MODL. 37555. 1369. XII. 13. Zágrábi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1366—1377-ig, Frankfurtban 1367—1370-ig,
Lengyelországban a kilenczvenes években, Sziléziában 1375-ben
fordul elő.⁴

18. szám. Három kör vonallal, a két felső kör között a vonalat
egy görbe vonal metszi.

MODL. 6735. 1380. IX. 26. Nyitrai káptalan kiadványa.

Másutt ezt a nálunk is csak egyszer előforduló jegyet nem
találtuk.

¹ Lásd: *Keinz*-nál a 32. ábrát, *Kirchner*-nél a 65. ábrát.

² Lásd: *Keinz*-nál a 33. ábrát, *Kirchner*-nél a 68. ábrát, *Rauter*-nél a
98. ábrát.

³ Lásd: *Keinz*-nál a 34. ábrát, *Kirchner*-nél a 69. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinz*-nál a 36. ábrát, *Kirchner*-nél a 61. ábrát, *Piekosinsky*-nál
a 777. ábrát, *Rauter*-nél a 91. ábrát. *Urbani* is közli »Segni dicartiere antiche«
című művében.

I. 3. Vonal félholddal és a félhold önmagában. 19—21. szám.

19. szám. Két félhold vonallal. A vonalat fönt egy kis vonal metszi. A vonal végén gyűrű látható. Egy példányban találjuk s ez is csonka. A vonal másik végén valószínűleg szintén gyűrű van.

MNM. törzs. 1370 után.

Genuában 1369-ben, Provenceban 1358—1369-ig, Dauphinéban 1343—1392-ig, Piemontban 1365-ben, Savoyában 1396-ban, Bajorországban 1367-ben, Lengyelországban a hetvenes években fordul elő.¹

20. szám. Félhold vonallal, a félholdból lángok törnek elő. A vonalat fönt egy kis vonal metszi.

Kállay cs. lt. 1385. 1363. III. 4. Tamás mester és 4 szolgabíró kiadványa.

MODL. 5886. 1370. X. 23. Somogyi konvent kiadványa.

Bajorországban a XIV. században, Lengyelországban a XIV. század hatvanas éveiben találjuk.²

21. szám. Félhold.

Kállay cs. lt. 1013. 1352. Váradí káptalan kiadványa.

Másutt nem fordul elő. Félhold Andráskereszttel Sziléziában fordul elő 1390-ben.³

I. 4. Más fajtájú vonaljegyek. 22—36. szám. Ide tartozik a háromszög, a kör, a kereszt és a hármashalom.

22. szám. Csillag két egyenlő oldalú háromszögből.

MODL. 2806. 1334. III. 3. Nyitrai káptalan kiadványa.

Genuában 1325-ben, Savoyában, Provenceban, Dauphinéban 1330—32, Fabrianóban 1349-ben, Bajorországban a XIV. században, Nürnbergben 1319-ben, Svájcban és Lyonban fordul elő.⁴

¹ Lásd: *Briquet*-nél a 237. ábrát, *Keinz*-nál a 43. ábrát, *Piekosinsky*-nál a 678. ábrát.

² Lásd: *Keinz*-nál a 46. ábrát, *Piekosinsky*-nál a 676. ábrát.

³ Lásd: *Rauter*-nél a 35. ábrát.

⁴ Lásd: *Briquet*-nél a 260. ábrát, *Keinz*-nál az 53. ábrát, *Murr*, C. G. *Journal zur Kunstgeschichte und zur allgemeinen Litteratur*. II. 83. old.

23. szám. Három háromszög összekötve.

Kapy cs. lt. 1351. Váradai káptalan kiadványa.

Genuában 1311—1328-ig, Provenceben 1311—1316-ig, Bajorországban 1370-ben fordul elő.¹

24. szám. Két koncentrikus kör kereszttel.

MODL. 4294. 1352. VII. 5. László császári prépost, a király titkos kancellárjának kiadványa.

Forgách cs. lt. 1360. VIII. 10. Bebek István országbíró kiadványa.

Justh cs. lt. 1361. I. 28. Bebek István országbíró kiadványa.

MODL. 5047. 1361. IV. 13. Bebek István országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1327. 1361. X. 13. Bebek István országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1331. 1361. XI. 22. Esztergom hegyfoki káptalan kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1361. Egri káptalan kiadványa.

Bethlen cs. lt. 1362. IX. 11. Bebek István országbíró kiadványa.

MODL. 5352. 1364. XII. 6.

Bajorországban 1366-ban, Frankfurtban 1350—1358-ig, Lengyelországban a XIV. század hatvanas éveiben fordul elő.²

25. szám. Két koncentrikus kör kereszttel és négy küllővel.

Gróf Bethlen cs. lt. 1353.

Bajorországban a XIV. században fordul elő.³

26. szám. Két koncentrikus kör nyolcz küllővel.

Máriássy cs. lt. 1352. László egri prépost kiadványa.

MODL. 6016. 1372. V. 5. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Bajorországban 1370-ben fordul elő.⁴

27. szám. Toronykereszt.

MODL. 32861. 1344. XI. 11. Miklós szlavoniai bán kiadványa a zágrábi káptalan átíratában.

Belgiumban 1370-ben fordul elő.⁵

¹ Lásd: *Briquet*-nél az 585. és 586. ábrát, *Keinz*-nál az 55. ábrát.

² Lásd: *Keinz*-nál az 59. ábrát, *Kirchner*-nél az 59. ábrát, *Piekosinsky*-nál a 665. ábrát.

³ Lásd: *Keinz*-nál a 60. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinz*-nál az 58. ábrát, *Urbani* 1371-ből közöl egy hat küllőset »Segni di cartiere antiche« című művében.

⁵ Lásd: *Keinz*-nál a 64. ábrát.

28. szám. Kettős kereszt.

MNM. törzs. 1358. VII. 5. Szepesi káptalan kiadványa.

» » 1358. VIII. 31. Szepesi káptalan kiadványa.

MODL. 4788. 1358. IX. 3. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 29688. 1358. IX. 19. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1185. 1358. IX. 22. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1358. IX. 22. Vasvári káptalan kiadványa.

MODL. 4811. 1358. XII. 18. Győri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1249. 1359. X. 12. Miklós mester kiadványa.

Soos cs. lt. 1363. VI. 30. Vilmos pécsi püspök kiadványa.

MODL. 5220. 1363. VII. 15. Szekszárdi konvent kiadványa.

» 5286. 1364. III. 8. Székesfejérvári konvent kiadványa.

Bajorországban 1371-ben, Délfranciaországban 1363-ban, Sziléziában 1383-ban fordul elő.¹

29. szám. Kereszt különös formában. A kereszt egyik szárának egy vonala meg van nyúlva s a végén gyűrűt látunk.

MNM. törzs. 1329. II. 10. Pozsony vármegye kiadványa.

MODL. 31073. 1331. V. 15. Tamás erdélyi vajda kiadványa.

Genuában 1310—1318-ig, Frankfurtban 1335-ben, Bajorországban szintén fordul elő a XIV. században.²

30. szám. Kereszt két horogpárból körben.

MODL. 5230. 1363. VIII. 17. Zala vármegye kiadványa.

Bajorországban 1370—1371-ig, Lengyelországban 1361—1362-ig fordul elő.³

31. szám. Kereszt két horogpárból körben. A vízszintes horogpár horgai befelé állanak s egymásba folynak.

MODL. 34012. 1362. VIII. 31. István vegliai comes kiadványa.

Nálunk egy példányban találjuk, másutt nem találtuk.

¹ Lásd: *Keinz*-nál a 65. ábrát, *Midoux*-nál a 21. ábrát, *Rauter*-nél a 72. ábrát.

² Lásd: *Briquet*-nél a 241. ábrát, *Kirchner*-nél a 37. ábrát, *Keinz*-nál a 69. ábrát.

³ Lásd: *Keinz*-nál a 71. ábrát, *Piekosinsky*-nál a 667—668. ábrát.

SZEGEDI GERGELY
EGY ISMERETLEN SCRIPTOR ÉS MINIATOR.

IRTA: ZSÁK J. ADOLF.

A Magyar Könyvszemle úgyszólván minden füzetében nyomós bizonyítékokat szolgáltat arra nézve, hogy a középkori nyugati kultúra fejlődésével mi mindenkoron lépést tartotunk. S a mindinkább szaporodó adatok következtében középkori művelődéstörténetünk lapjairól lassanként eltünedezni kényszerülnek a mult század stereotip frázisai: »elpusztították a törökök«, »az idők vasfogának lett az áldozata« stb. Ma e közhelyeket élő valóságokkal vagy legalább is kétségtelen bizonyítékokkal pótoljuk; miket történetírásunk napszámossai: a kutatók a hazai és külföldi nyilvános és magánlevéltárak, könyvtárak és múzeumok rejtekeiből hoznak napfényre.

A könyvnyomtatás előtti időkből fennmaradt kézírásos könyvekről is, különösen pedig a melyek lapszéli diszítésekkel, miniatűr festéssel vannak ellátva, sokáig az volt az általános felfogás, hogy ezek mind olasz mesterek művei és idegenből készen kerültek hozzánk. Ma már nemcsak hogy megdőlt e nézet, de egész sorozatára mutathatunk azon középkori magyaroknak, kik koruk e két speciális foglalkozását hivatás- és iparszerűleg űzték és a kik közül nem egy mestersége gyakorlatában művészi magaslatra emelkedett.

E magyar scriptorok és miniatorok számát gyarapítjuk ma egygyel: *Szegedi Gergely*lyel; kinek nevét, bár illetékes tanubizonyosság szerint mesterségében igen jártas és híres vala, eddigelé nem ismertük; létezéséről mit sem tudtunk.

A mint a körülményekből kiveszszük, a *Szegedi* (de Segedino) név nem vezetékneve, tehát a hasonló nevű ismert középkori nemesi családokkal nem hozható összeköttetésbe, hanem inkább

származási helyét jelöli. Forrásunk szerint a hazai pálosrendnek volt tagja s 1502-ben valamelyik bácegyházmegyei kolostor kötelékébe tartozott.

A pálosrend, mint mindig, úgy ez időből is feles számmal mutat fel jeles férfiakat, kik a magyar kultúra, irodalom, tudomány és képzőművészetek szolgálatában állottak. Ilyenek e korból: Lőrincz, a jeles festő († 1522.); Dénes, a híres kőfaragó, Tatay Antal stb.¹ Nem lehet csodálkozni, hogy ily környezetben *Szegedi Gergely* is az átlagon messze felülemelkedett foglalkozásában.

Híre, neve országos volt; eljutott tehát *Ernuszt (Hampó)* Zsigmond pécsi püspök udvarába is; ki sietett őt magához venni, sőt, mint azonnal látni fogjuk, teljességgel magához lánczolni. Ugyanis 1502. márcz. 16-án Zsigmond püspök azért folyamodik VI. Sándor pápához, hogy engedje meg *Szegedi Gergelynek*, miszerint *hat éven keresztül* a monostoron kívül ő nála lakhassék, hol a pécsi székesegyház számára az istentisztelethez szükséges szertartáskönyveket fog írni és diszíteni, a mely mesterségben *Szegedi* nagy jártassággal bír és azt művésziesen gyakorolja; kéri továbbá, hogy e hat év alatt sem rendi, sem pedig más előljárók és felettes hatóság munkájában ne zavarhassák; végül hogy mindazon előjogok, kiváltságok és kegyelmek teljében megmaradhasson, a melyek tényleges kolostori kötelék és tartózkodás esetén őt megilletik. A pápa *Hampó* püspök kérelmének természetesen helyt adott.

Bár a püspök kizárólag istentiszteleti könyvek írása és diszítése czimén kérte ki *Szegedi-t* a pápától, mi jogosítva érezzük magunkat annak a feltevésére, hogy *Szegedi* bizony *Hampó* püspök magánkönyvtára számára is dolgozott. Ugyanis ép ez időtájt és ép maga *Hampó* püspök rendelkezett az iránt, hogy Velenczében misekönyveket és egyéb szertartási mutatókat nyomassanak az egyház számára.² De különben is ez időben országszerte már nyomtatott könyveket használnak az istentisztelethez.³

¹ *Orosz J.*: Synopsis annalium coenobi-eremitarum s. Pauli stb. Sopron 1747. 116 és stb. ll.

² A pécsi egyházmegye misekönyve megjelent 1499-ben Velenczében, 4° 272 folio lappal. L. Magyar Könyvszemle. 1877. 310. l.

³ Így ismerjük az esztergomi missalet (nyom. 1498. Velence); a zágrábi breviariumot (nyom. 1484. Velence) stb. L. M. Könyvszemle. 1877. 308, 309. ll.

Egyébiránt, hogy *Szegedi* Gergely mit és mennyit dolgozott akár a pécsi székesegyház, akár pedig annak püspöke számára, konkrétan nem tudjuk megmondani. A minthogy, sajnos, élete egyéb körülményeiről legszorgosabb kutatásaink daczára sem szerezhetünk semmiféle értesítést. A mai pécsi püspöki könyvtárban sincs semmi nyoma munkáinak. Mindenesetre azonban kívánatos volna, hogy ha legalább egy művét ismernők; mert így művészi erejéről közvetlen vizsgálat alapján alkothatnánk magunknak fogalmat és szabatosan megállapíthatnánk azt a helyet, mely őt rég letűnt kulturánk közepette megillette.

A pápai kérvény keltét véve kiindulási pontul, 1508 márczius hó tizenhatodikán telt volna le *Szegedi*-nek — hogy így fejezzük ki magunkat — szerződése. Minthogy azonban 1505-ben *Hampó* püspök elhalt, teljes jogosultsággal felvethetjük azt a kérdést, hogy vajjon *Szegedi* továbbra is Pécsen maradt-e és kitöltötte-e a szerződéses hat évet, vagy pedig a püspök halálával felbomlottnak tekintette szerződését és másfelé vette útját?

Ha be tudnók bizonyítani, hogy az a *Szegedi* Gergely, ki 1510—1513-ig a váradi székeskáptalan kanonokjainak sorában foglalt helyet,¹ egy személy a mi *Szegedi*-nkkel, úgy a fenti kérdésre könnyen tudnánk plauzibilis választ adni. Mert ugyanis *Hampó* utóda a pécsi széken *Szalmáry* lett, az azelőtti váradi püspök; *Szalmáry*-t pedig Váradon a saját unokatestvére: *Thurzó* Zsigmond követte a püspökségben. Ez esetben tehát *Szegedi* továbbra is Pécsen maradt munkáját befejezni. Időközben *Szalmáry* a szintén tudománybarát *Thurzó*-nak ajánlhatta, ki őt székeskáptalanának tagjává tette. Mondjuk még egyszer, mindez csak kombináció; reméljük azonban, hogy a további kutatások *Szegedi* származására, életére és munkásságára mind több világosságot és nagyobb fényt fognak vetni.

Befejezésül ideiktatjuk betű szerint *Hampó* Zsigmond püspök fent ismertetett nevezetes kérvényének szövegét, mely a vatikáni levéltárban az úgynevezett »*Supplicatio Register*« nevű kérvénykivonat-gyűjteménynek 1133-ik kötete 212^b lapján található.

A kérvény szövege a következő:

Cum ecclesia *Quinque ecclesiensis* plurimum indigeat libris necessariis ad cultum divinum, cupiatque devota creatura vestra

¹ L. *Bunyitay* Vincze: A váradi püspökség története. II. k. 160—170

Sigismundus eiusdem ecclesie episcopus eandem dictis libris adornari et fulciri et cum devotus Sanctitatis Vestre orator *Gregorius de Segedino* professor ordinis heremitarum sancti Pauli Baciensis diocesis in scribendo et meniando (*sic!*) multum expertus existat et huiusmodi arte plurimum polleat, supplicantur Sanctitati Vestre tam dicta creatura quam dictus Gregorius, quatenus specialibus favoribus et gratiis prosequendo eos, dicto Gregorio ut in eadem ecclesia vel domo dicte creature *per sex annos* extra monasterium stare et per huiusmodi tempus in dicta ecclesia scribere et meniare libere et licite possit, ita quod dicto tempore durante per quoscunque dicti monasterii superiores seu prelatos aut alias personas cuiusvis status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis existat, molestari, inquietari et perturbari nequeat, quodque omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, gratiis, indulgentiis et aliis, quibus si in monasterio predicto permaneret, gaudere posset, uti, potiri et gaudere libere et licite valeat, indulgere dignetur de gratia speciali.

A kérelmet jóváhagyó pápai végzés a következő :

Concessum ut petitur in presentia Domini nostri pape A. Cardinalis Sancti Praxedis. Et cum absoluteione ad effectum presentium, quod littere per breve expediantur attenda materia. Et de licentia superiorum et ea durante.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ.
KÖNYVTÁRÁBAN LEVŐ ALDINÁK LEÍRÓ JEGYZÉKE.

DR. GULYÁS PÁLTÓL.

(Második közlemény, egy szövegképpel.)

1499.

9. Iulii Firmici astronomicorum libri octo etc. Venetiis, 1499.

1^a Iulii Firmici Astronomicorum libri octo integri, & emen ||
dati, ex Scythis oris ad nos nuper allati. || Marci Manilii afro-
nomicorum libri quinque. || Arati Phaenomena Germanico Cæsare
interprete cum com- || mentariis & imaginibus. || Arati eiusdem
phaenomenon fragmentum Marco. T. C. interprete. || Arati eiusdem
Phaenomena Ruffo Festo Auienio praraphraсте. || Arati eiusdem
Phaenomena græce || Theonis commentaria copiosissima in Arati
Phæno- || mena græce. || Procli Diadochi Sphæra græce || Procli
eiusdem Sphæra, Thoma Linacro Britanno interprete. 1^b l. Aldus
Manutius Romanus Guido Pheretrio || Urbini Duc. S. P. D. ||
Operæ pretiū mihi uī Guide Pheretri Dux ill. ut quæcūq; uolūna
for || mis stb. 2^a (*ii jelzésű) l. Pefcennius Franciscus niger, Venetus,
doctor. Illuftriffimo || Principi, ampliffimoque Pontifici Cardinali, ||
Hippolyto Estēfi, uirtutis utriusq; || officiosissimo Mecæna- || ti fœli-
citatem. || * || (m) Iratur curiofa pofteritas Hippolyte Estēfis,
Christianæ religiōis || stb. 4^a l. Iulii Firmici Materni Iunioris
Siculi uiri confularis, ad Mauor || tium Lollianum mathefeos libro-
rum octo generalis elenchos. 6^b l. alulról a 11-ik sor: Duodecim
Signa Zodiaci. 7^a l. (a jelzetű): IVLII FIRMICI MATERNI IUNIO-
RIS SICVLI || V. C. MATHESEOS LIBER PRIMVS AD MA ||
VORTIVM LOLLIANVM. PRAEFATIO. || (o) LIM TIBI HOS
LIBELLOS, MA- || uorti stb. 184^a l. első kolofon: Venetiis in
ædibus Aldi Romani mense Iunio. M. ID. || privilégium és regiszter.
184^b l. üres. 185^a (A jelzésű) l.: MARCI MANILII ASTRONOMI-
CON || AD CAESAREM AVGVSTVM || LIBER PRIMVS. || (c) Ar-
mine diuinis artis, & con- || scia fati || stb. 375^{a-b} l. Regiszter.
376^a l. Kolofon: Venetiis cura, & diligentia Aldi Ro. Mense

octob. || M. ID. Cui conceffum eft ab Ill. S. V. ne hos || quoq;
libros alii cuiquam impune for- || mis excudere liceat. 376^b l. üres.

2-r. Lapnagyság 21×31.8 cm.,¹ illetve 19.9×28.5 cm.²
Ívek jelzése: *u, a—h_{VI}, aa—xx, A—τ. Lapok száma³ 376 szá-
mozatlan levél (752 oldal). Szöveg cicero nagyságú antiqua betűk-
kel van nyomtatva, nagybetűs oldalczímekekkel és órjelekkel Sorok
átlagos száma oldalankint: 39. Az inicziálék kis betűkkel vannak
előre jelezve s számukra 3—10 sor magas tér hagyatott. Geo-
métriai ábrákkal s az asztronómiai jelvények fametszetű képeivel.

Két, egymást részben kiegészítő csonka példány; mindkettő *Jan-
kovich* Miklós gyűjteményéből. Az egyik puha pergamen-kötésű pél-
dány az a—Nuu íveket tartalmazza (1—308 levél). Könyvtári jegye:
Inc. c. a. 731. A másik pergamenbe fűzve a τ ívet, vagyis a 369—376.
leveleket, foglalja magában; könyvtári jegye: **Inc. c. a. 729.**⁴

1501.

10. Juvenalis et Persius Satirae. Venetiis, 1501.

1^a l. (számozatlan; czímlap): IUVENALIS. || PERSIVS. ||
[Nyomatatójegy].⁵ 1^b l. ALDVS SCIPIONI CARTE || ROMACHO SVO.
S. || I. *Iuuenalis, & A. Perfj Satyras, ut commodius* || stb. 2^a (2-vel
számozott s A₂ jegyű) l. IVNII IUVENALIS AQVINA || TIS SATYRA
PRIMA. || s EMPER EGO AVDITOR || stb. 66^a l. (kolofon); VENE-
TIIS IN AEDIBUS ALDI, || ET ANDREAE SOCERI. ||

65^a (helyesen 67.) l. AVLI FLACCI PERSII IN || SATYRAS
PROLOGUS. || n EC FONTE *labra.prolui caballino*, || stb. 76^a (helye-
sen 78.) l. (kolofon): VENETHIS IN AEDIBVS ALDI, ET ||
ANDREAE SOCERI. MENSE || AVGVSTO M. D. I. ||

8-r. Lapnagyság 16×10 cm. A—b₂ iv. 78 levél. A czímfelira-
tok, kolofonok és a verssorok kezdőbetűi antiqua nagybetűkkel szed-
vék, a többi szöveg szedése cursiv. Az egyes költemények kezdőbetű-
jének 3—6 sornyi üres hely van hagyva s kisbetűvel előnyomatva.

¹ Inc. c. a. 731. jelzésű példánynál.

² Inc. c. a. 729. jelzésű példánynál.

³ *Renouard* szerint. Id. m. 27. l.

⁴ *Horváth*-nál (id. m. 140. l.) Inc. c. a. 731a. jelzettel szerepel.

⁵ *Renouard* szerint (id. m.) a nyomtatójegygyel ellátott példány *későbbi*
utánnymat. Ezt nemcsak a nyomtatójegy nélküli példányok igazolják, de az
is, hogy az impressumban *Aldus* násza is szerepel, holott a czéjjelzés ily
alakja 1508. előtt nem fordul elő.

A sorok átlagos száma oldalankint 30. Az előcímek öregbetűkkel vannak szedve. A lapszámzás 2-től 66-ig rendszeren halad; azontúl ily sorrendben 65. (h. 67.) 68. 70. 69. 72. 71. 74. 73. 74. 75. 76.

Példányunk a czédula katalógus tanúsága szerint a *Jan-kovich* könyvtárból került gyűjteményünkbe; kötése erősen rongált, XVI. századi vaknyomású borjubőr, szépmetszetű duczokkal. A *Persiust* tartalmazó részben egykorú latin bejegyzésekkel. Könyvtári jegye: **A. lat. 997.**

1501.

11. Georgii Vallae Placentini viri clariss. de expetendis et fugiendis rebus opus etc. Venetiis, 1501.

I. köt. 1^a l. GEORGII VALLAE PLACENTINI VIRI CLA-
RISS. DE EXPETENDIS, ET FVGIENDIS REBVS OPVS, IN QVO
HAEC || CONTINENTVR. || De Arithmetica libri. iii. ubi quædam
a Boetio prætermiffa tractantur. || De Musica libri v. fed primo
de inuentione, & commoditate eius. || De Geometria libri. vi. in
quibus elementorum Euclidis difficultates fere || exponuntur, ubi
etiã de Mechanicis spiritalibus, Catoptricis, ac Opticis, deq̃ || quadrato
circuli habetur tractatus. || De tota Aftrologia libri. iii. in qua
fabrica, ufusq̃ aftrolabi exaratur, & quæ fi- || gnorum in exhibendis
medicaminibus fit habenda obferuatio. || De Phyfiologia libri. iii. ubi
& Metaphyices q̃dã lectu q̃ dignifs. utiliffimaq̃. || De Medicina libri.
vii. ubi de fimplicium natura per ordinem litterarum. || Problematum
liber unus. || De Grammatica libri. iii. || De Dialectica libri. iii. ||
De Poetica liber unus. || De Rhetorica libri. ii. || De Morali Philo-
sophia liber unus. || De Oeconomia, fiue adminiftratione domus
libri. iii. in quibus de Architectu- || ra; req̃ ruftica fuus eft locus. ||
Politicon unicum uolumen, ubi de iure ciuili, ac pontificio primum,
Mox de le || gibus in uniuersum, Inde de re militare agitur. || De
Corporis commodis, & incommodis libri. iii. quorum primus totus
de ani- || ma, Secūdus de corpore, Tertius uero de urinis ex
Hippocrate, ac Paulo ægi- || neta, deq̃ Galeni quæftionibus in
Hippocratem. || De Rebus externis liber unus, ac ultimus, ubi de
Gloria, Amplitudine, & cæte- || ris huiusmodi. || Hæc fummatim,
fed infunt, & alia plurima, quæ legēdo licet cognoscere. || 1^b l.
üres. 2^a (*ii jelzésű) l. TABVLA EORVM QVAE IN OPERE CON-
TINENTVR. || következik az index kéthasábosan nyomatva. 14^b l.

IOANNES PETRVS VALLA, ILLVSTRI VIGLEBANI COMITI, ||
 PRINCIPIQVE EXCELLENTISSIMO JOANNI JACO- || BO TRI-
 VULTIO SAL. D. AETERNAM. || (e) XPETENDORVM, AC FVGIEN-
 DORVM PATRIS LIBROS ILLVSTRIS PRINCEPS JOANNES
 JACO || *be Triulti* stb. 15^a (a jelzésű) I. GEORGII VALLAE
 PLACENTINI EXPETENDORVM, AC FVGIEN- || DORVM, QUOD
 EXTRVEBAT VOLVMEN PRIMVM. PRIMAE HEB- || DOMADIS
 LIBER PRIMVS. QVAE EXPETENDORVM, AC FVGIENDORVM
 VIS, NATVRAQVE SIT || (e) VNCTA COMPREHENDENS SOLVS
 RE IPSA INFI- || nitus Deus, stb.

II. kötet. 1^a (A jelzésű) I. GEORGII VALLAE PLACENTINI
 EXPETENDORVM, AC FVGIENDORVM. || QVOD STRVEBAT
 VOLVMEN VIGESIMVMQVARTVM, ET MEDICINAE || PRIMVM.
 QVOMODO INVENTA MEDICINA ET IN QVOT PARTES SIT ||
 DISTRIBVTA. QVARTAE HEBDOMADIS TERTIVM. Caput pri-
 mum. || (m) Edicinam Aristoteles in libro quaestionum naturalium,
 cuius index est de ani || malium stb. 315^a I. kolofon: VENETIIS
 IN AEDIBVS ALDI ROMA- || NI, IMPENSA, AC STUDIO JOAN- ||
 NIS PETRI VALLAE FILII PI- || ENTISS. MENSE DECEM- ||
 BRI. M. D. I. || Cautum est, ne quis Decennio in Do- || minio ILL.
 S. V. Librum hunc || impune excudat formis, || alibi ue excufum, ||
 uendat. || 215^b I. REGISTRVM TOTIVS OPERIS. 216^b I. üres.

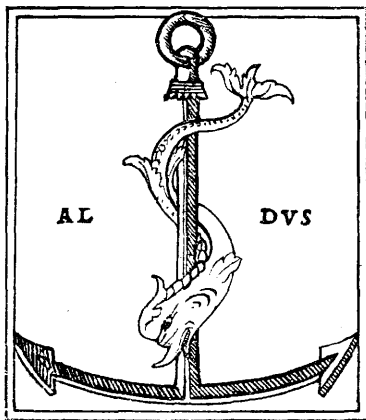
Nagy 2-r. Lapnagyság: 26·8 × 39·7 cm. Ívek jelzése az első
 kötetben: *, × □ iii, a—z, aa—ppiii; a másodikban A—Z, AA—TTiii.
 Lapok száma: az első kötetben 312, a másodikban 308, összesen
 620 számozatlan levél (1240 oldal). A sorok átlagos száma olda-
 lankint 55. Az élő oldalczímek és a könyvek feliratai öregbetűkkel,
 a szöveg cicero-nagyságú antiquával van szedve, míg az ajánló-
 levél olaszos típusú. Az iniczialék számára az egyes fejezetek
 élén 2—3 sor magas térség hagyatott, míg az egyes munkák
 első kikezdésénél 10—12 sor magas az üres tér. Órjelek a signált
 lapok verzőján és az ívek utolsó (16-ik) oldalán láthatók. A szö-
 vegben geometriai ábrák is vannak.

Ezen tartalmilag nem sokat érő munka a korai Aldinák
 egyik legszebb terméke, mely a *Jankovich*-féle gyűjteményből
 kifogástalan példányban van meg a M. N. Múzeum könyvtárában,
 egyszerű, XVIII. századi bőrkötésben, melynek háta maroquin,
 táblaboritéka selejtes juhbőr. Könyvtári jegye: **Var. 149.**

1502.

12. [Poetæ Christiani veteres. Kol. II.]¹

1^a l. QVAE HOC LIBRO CONTINENTVR. || Sedulii mirabilium diuinorū libri quatuor carmine heroico. || Eiusdem Elegia, in qua finis pentametri est similis principio hexametri. || Eiusdē hymnus de Christo ab incarnatione, usq; ad ascensionē. || Iuueni de Euangelica historia libri quatuor. || Aratoris Cardinalis historiae Apostolicae libri duo. || Probæ Falconiæ ceto ex Vergilio de nouo & ueteri testamēto || Homero-centra, hoc est centones ex Homero græce cum interpretatione latina. || Opusculum ad Annūtiationem beatiss. Virginis græce cum latino in medio quaternionum omnium. || Lactantii Firmiani de Resurrectione Elegia. || Eiusdem de passione Domini carmine heroico. || Cyprianus de ligno Crucis uersu Heroico. || Tipherni deprecatoria ad Virginem Elegia. || Oratio ad eandem uersu heroico. || Sancti Damasi de laudibus Pauli Apostoli uersus hexametri. || Elegia in Hierusalem. || Ode in natali die Saluatoris. || In die palmarum. || De passione Domini. || Ad Christum ut perdat Turcas. || Epigramma ad beatiss. Virginem. || Vita. S. Martini episcopi a Seuero Sulpitio prosa oratione. || De miraculis S. Martini Dialogus, ab eodem. || De translatione S. Martini ab eodem. || Vita. S. Nicolai e græco in latinum a Leonardo Justiniano patritio Veneto. || — 1^b l. Aldus Manutius Ro. Danieli clario Parmensi in urbe Rhacusa bonas literas publice profitenti. S. P. D. || Christianos poetas iam annum in thermis nostris excusos tandem stb. . . . Veñ. || Mense Junio. MDII. || — 2^a (2 jelzésű) l. IUVENCI VITA A DIVO HIERONYMO IN LIBRO De VIRIS ILLUSTRIBVS. || (i) Vuencus nobilissimi generis Hispanus,

4. ábra.

Aldus legrégibb nyomtatójegye.

¹ Renouard i. m. I. k. 34 l.

presbyter qua- || tuor stb. 8-ik sor: Aratoris Vita ex uariis accepta libris ab Aldo Ro. || ubi etiam de Sedulio pauca quaedam dicuntur. || (a) Rator Sactæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconus Cardina- || lis stb. 2^b l. 27 sor: VITA SEVERI SVLPITII A || GENNADIO || (f) Euerus presbyter cognomento Sulpitius, Aquitanicæ || stb. 3^a (3 jelzésű) l. 15-ik sor: VITA PROBÆ MVLIERIS || ROMANÆ. || (p) Roba mulier Romana Adelphi cuiusdam proceris || stb. 4^a (4 jelzésű) l. Domino sancto, ac Venerabili patri Macedonio || presbytero Sedulius in Christo Salutem. || (p) Rius, quam me Venerabilis pater operis nostri decurfo || stb. 6^a l. ERRATA IN SEDVLIO, QVAE ALICVIVS || MOMENTI VISA SVNT. 6^b l. ERRATA IN IVVENCO VISA ALICVIV || MOMENTI. 7^a l. ERRATA IN ARATORE, QVAE ALI- || CVIVS MOMENTI VISA SVNT. 7^b és 8^a l. (Az örjelek mutatója) 8^b l. [Nyomdász jelvény]¹ (l. a 4. ábrát.) 9^a (a jelzésű) l. COELI SEDVLII PRESBYTERI MIRABI || LIVM DIVINORVM LI || BER PRIMVS. || (c) Vm sua gentiles studeant figmenta || poetae || stb. 146^a l. Kolofon: Venetiis apud Aldum. MDI. mense || Januario. 146^b l. üres. 147^a (A. jelzésű) l. EPISTOLA SEVERI SVLPICII AD DE || SIDERIVM DE LIBELLO VITAE || SANCTI MARTINI. || Seuerus Defiderio fratri carissimo salutem. Ego quidem || stb. 294^a l. FINIS. 294^b l. üres.

4-r. Lapnagyság: 15·4 × 21·5 cm. Ívek jelzése: egy quaternio 1—4 jelzéssel, továbbá a—k, aa—hh, H—k, aaaa—eeee és aa—dd. Lapok száma: 294 számozatlan levél (588 oldal). Antiqua betűvel nyomtatott szöveg, öregbetűs élő oldalczímekekkel s az ívek utolsó (16-ik) oldalán örjelekkel. Sorok átlagos száma oldalankint 37. A kis betűvel előnyomatott inicziálék számára 3—6 sornyi köz hagyatott üresen.

Jól konzervált példánya ennek a *Renouard* szerint igen ritka műnek, mely tulajdonképen második kötete egy 1501-ben megindult kétkötetes vállalatnak, mely a keresztény latin írókat ölelte fel. Példányunk egykorú fatáblás kötésben maradt fenn, melyet a csinosan préselt fehér disznóbőr csak félig borít; hátsó tábladeszkájából a csupasz rész ujonnan egészített ki; az elős táblára ragasztott papírlapon a könyv tartalma ekként van megjelölve: SEDVLIVS IVVEN || CVS ARATOR ALIAQ. || A czimlap valamint a

¹ *Renouard* szerint (I. m. I. k. 38 l.) első ízben itt alkalmazva.

könyv elé fűzött üres lapok elsejének felső szélén e XVI. századi bejegyzés látható: *Magistri Georgij Rantzenperger*. Könyvtári jegye: **Patr. 431.**

1502.

13. Stephanus de urbibus. Venetiis, 1502.

1^a I. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΩΝ. || STEPHANVS DE VR-BIBVS. || 1^b I. Aldus Ro. Salutem dicit Joanni Taberio Brixienfi. || Quantū uoluptatis ceperim Taberi, cū ī ista urbe Populofiffima, nobiliss, q̄ || stb. 2^a I. I. hasáb: ΣΤΗΦΑΝΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΠΕΡΙ || ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΩΝ. || Τὸ ἀλφα μετὰ τοῦ βῆτα. || (ä)βαι, πόλις φωικῆ, ἀπὸ εὐθείας || stb. 80^a I. II. hasáb. Az impresszum: Venetiis apud Aldum Romanum mense || Ianuario. M. DII. & cum Priuilegio || ut in aliis. 80^b I. üres.

2-r. Lapnagyság: 20·2 × 19·8 cm. Ivek jelzése: AA—AL. Lapok száma 80 (= 160 oldal). A kéthasábosan nyomtatott görög szöveg sorszáma hasábonként 55. Az első fejezet előnyomatott kezdőbetűje számára 5 sormagas űr hagyva. Őrjelek minden szignált lap verzóján láthatók.

Példányunk teljesen kifogástalan, jó karban van tartva. A hasábok, valamint tizenkint a sorok tintával vannak megszámozva. Czimlapján e bejegyzés olvasható: *L. Kulenka m. p. 1768*. A Múzeumba *Jankovich* Miklós gyűjteményével került, kinek sajátkezű aláírása ott van a XVIII. századi félbörkötés hátsó táblájának belsején. Könyvtári jegye: **A. gr. 459.**

1502.

14. Lucanus de bello civili. Venetiis, 1502.

1^a (számozatlan; czimlap) I. LVCANVS. || 1^b I. *Aldus Ro. Marco Antonio Mauroceno Veneto, || & Equiti clariss. S. P. D. || Omnes libros, qui industria nostra excusi exeūt || stb. 2^a (aii jelzésű) I. M. ANNEI LVCANI CIVILIS BELLII || LIBER PRIMVS. || (b) *Ella per emathios plusquam ciui || lia campos, stb. 137^b (s jelzésű) I. 21. s. SVPLITHI CARMINA VELVT SYPERIORIBVS ANNECTENDA. || Erexit mentem trepidi tam fortis imago, || stb. 138^a (sii jelzésű) I. 7. s. M. ANNEI LVCANI VITA EX CLA || RISSIMIS AVTHORIBVS. || (a) *Nneus Seneca è Corduba Bethicae Hippaniae || niae stb. 140^a I. kolofon. VENETHIS APUD ALDVM MENSE || APRILI, M. D. II.***

8-r. Lapnagyság: 9·1 × 14·9 cm. Ivjelzés: a—s. 140 számozatlan levél (280 old.). Czímfeliratok, kolofon latin nagy betűkkel, a többi szöveg kurzívval van szedve. Kezdőbetük számára hely van hagyva, előnyomatott apró betűvel. A sorok száma laponként 30. A lapok élén czímfeliratok, az ívek utolsó lapján kusztoszok láthatók.

A *Jankovich* gyűjteményből származó példányunk kötése görgetővel préselt, disznóbőr, előlapján M. S. C. betűkkel és 1586 számmal. Bejegyzések a címlapon; hozzákötve 43 levél sűrű XVI. századi latin kézirati szöveggel. Könyvtári jegye **A. lat. 1930.**

1502.

15. Sophoclis tragediae septem cum commentariis. Venetiis, 1502.

1^a l. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ ΕΠΤΑ || ΜΕΤ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ. || SOPHOCILIS TRAGAEDIAE SEPTEM || CVM COMMENTARIIS. || Τὰ τῶν τραγωδιῶν ὀνόματα. || *Tragædiarum nomina.* || αἴας μαστιγοφόρος. *Ajax flagellifer.* || ἤλέκτρα. *Electra.* || αἰδῖπος τύραννος *Oedipus tyrannus.* || ἀντιγόνη. || *Antigone.* || οἰδίπους ἐπὶ κολωνῷ. *Oedipus colonæus.* || τραχινία. *Trachiniæ.* || φιλοκτήτης. *Philoctetes.* || 1^b l. ALD. RO. IOANNI LASCARI VIRO || PRAECLARO, AC DOCTISS. S. D. (s) EDENTIB. *nobis his brumæ frigorib. in he micyclo stb.* 2^a l. Επιγράμματα εἰς Σοφοκλέα. 2^b l. ΠΡΟΘΕΣΙΣ ΑΙΑΝΤΟΣ ΜΑΣΤΙΓΟΦΟΡΟΥ. || Τὸ δράμα τῆς τρωϊκῆς ἐστὶ πραγματείας, ὡσπερ οἱ || stb. 4^a l. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΙΑΣ || ΜΑΣΤΙΓΟΦΟ || ΡΟΣ. || (α) Εἰ μὲν ὦ παῖ Λαρτίου δέδορ || κάσε stb. 195^b lapon az impressum: *Venetiiis Aldi Romani Academia mense Augu- || sto. MDII. 196^a l. üres; 196^b l. [nyomdászjvény.]*

8-r. Lapnagyság: 9·6 × 14·5 cm. Ívek jelzése α—ω, αα—ββ. Lapok száma 296 számozatlan levél (592 oldal). Sorok átlagos száma oldalonként 30. Az élő oldalczímek öregbetűkkel, a latin ajánlólevél olasz típusokkal van szedve. A kis betűvel előnyomatott inicziálék számára 2—5 sor magas űr hagyatott. Őrjellel az összes szignált lapok verzóján, továbbá minden ív 16-ik oldalán találkozunk.

Jól konzervált példány XVIII. századi aranyozott s erezett borjűbőr-kötésben a *Jankovich*-féle gyűjteményből. Könyvtári jegye: **A. gr. 2994.**

1502.

16. Valerii Maximi dictorum et factorum memorabilium libri novem. Venetiis, 1502.

1^a l.¹ VALERII MAX. LIBRORVM || NOVEM CAPITA. || CAPITA PRIMI LIBRI. || *De cultu deorum. Cap. I.* || stb. 2^a (Aii jelzésű) l. VALERII MAXIMI FACTORVM, AC || DICTORVM MEMORABILIVM || LIBER PRIMVS AD TIBERI- || VM CAESAREM. || PROLOGVS. || (u)RBIS ROMA(E, E)X TERA- || rum stb.² 215^a l. kolofon: VENETHIS IN AEDIB. ALDI || ROMANI. OCTOBRI || MENSE. M. D. II. || *Cautum est nequis ab hinc decennium nouem hosce || Valerij libros impune typis queat excudere in Do- || minio Illu. S. V.* [Nyomdászjelvény.] 215^b l. üres.

8-r. Lapnagyság: 9·6 × 15·5 cm. Ívek jelzése: A—Z, aa—cc. Lapok száma, az első elveszett lapot nem tekintve: 215 levél (430 oldal), valamennyi számozatlan. A szövegsorok száma oldalankint átlag: 30. A szöveg olasz típussal, a fejezetfelírások és előoldalcímek latin majuszkulákkal vannak szedve. Őrjel minden ív 16-ik oldalán található. A kis betűkkel előnyomatott inicziálék számára 4—6 sor magas tér hagyatott üresen.

Példányunknak szurágta borjubőrkötése a XVIII. századból való. Maga a nyomtatvány sem maradt fenn valami fényes állapotban; nemcsak az első lap hiányzik belőle, hanem a többiek nagy része piszkos, szélein újból kiegészített s az elsőket a szű is keresztül-kasul rágta. A könyv elé kötött lap följegyzése szerint Horváth Antal ajándékozta e könyvet a M. Nemzeti Múzeumnak 1871 április 13-án. Könyvtári jegye: **A. lat. 2922.**

1502.

17. [Publii Ouidii Nasonis Heroidum Epistolæ. Avli Sabini Epistolæ tres. P. O. N. Elegiarum Libri tres. De Arte amandi. Libri tres. De remedivamoribus. Libri duo. In Ibin. liber unus. Ad Liviam epistola de morte Drusi. De Nuce. De Medicamine faciei.]³

¹ A címnap hiányozván, ez tulajdonképen a második lap, melynek Aii-vel kellett volna jelöltetnie, de a jelölés elmaradt, az utána következő lap szignumum Aiii.

² A zárjelbe tett rész szünyomok folytán olvashatatlan.

³ Renouard id. m. I. köt. 58. l. nyomán.

1^a l. (aau: jelöléssel) VLYSSI. || *Iam feges est ubi Troia fuit refecandaq; falce* || stb.¹ 200^a l. kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS ALDI || ROMANI, MENSE DE || CEMBRI. M. DII. 200^b és 201 l. üres.

8-r. Lapnagyság: 9·4 × 14·9 cm. Ívek jelzése: aaiii—zz, AA—CC. Lapok száma 201 számozatlan levél (402 oldal). A szöveg olasz típussal, az élő oldalczímek, felírások öregbetűkkel szedvék. A kis betűvel előnyomatott inicziálék számára két sornyi ür van hagyva. Sorok átlagos száma oldalankint: 30. Őrjelek csupán minden iv utolsó (16-ik) oldalán láthatók.

Bőrhátú papirkötésbe kötött hiányos példány. *Renouard* leírásával² összevetve kiderül, hogy a hiányzó két lap (aai és aaii) a czimlapot, *Aldus*-nak *Marino Sanuto*-hoz intézett rövid előszavát s az első heroida 52 sorát tartalmazza. Példányunk elülső táblájának béléseire ez a följegyzés van rávezetve: *B(íblia)thecae Na(ti)onali Pestien* || *si donat Sam. Kováts mpr.* || *Pastor Eccl. Ref. Csakvári* || *13-ii Martii 1814.* || Könyvtári jegye: **A. Iat. 2172.**

1502.

18. Georgii Gemisti, qui et Pletho dicitur, ex Diodori et Plutarchi historiis de iis, quae post pugnam ad Mantineam gesta sunt, per capita tractatio etc.

1^a l. Γεωργίου γεμιστοῦ τοῦ καὶ πλήθωνος, ἐκ τῶν Διοδώρου, καὶ Πλουτάρχου, περὶ τῶν μετὰ || τὴν ἐν μαντινείᾳ μάχην, ἐν κεφαλαιαῖς διαλήψεσι. || Ἡρωδιανοῦ τῆς μετὰ Μάρκον βασιλείας ἱστοριῶν βιβλία ὀκτώ. || Σχόλια παλαιά, καὶ ξυνοπτικά ἐς ὄλον τὸν Θεουκιδίδην, ὧν χωρὶς οὐκ ἐυξύνετος ὁ ξυγ || γραφεύς. || Georgii Gemisti, qui & Pletho dicitur, ex Diodori & Plutarchi historiis de iis, || quae post pugnam ad Mantineam gesta sunt, per capita tractatio. || Herodiani a Marci principatu historiae libri octo, quos Angelus Politianus ele- || gantissime latinos fecit. || Enarratiunculæ antiquæ, & perbreues in totum Thucydidem, sine quibus autor || intellectu est quam difficillimus. || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. FRANCISCVS ASVLANNVS || LECTORI S. || (E)T si omnia, quæ ab Aldo fororio nostro facta sunt, & optimo c || stb. 2^a l. (γii jelzéssel) ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΜΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΝΟΣ ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ, || ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ,

¹ Penelope Ulyssi cz. heroida 53-ik sora.

² Id. m. id. h.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝ ΜΑΝΤΙ- || ΝΕΙΑ ΜΑΧΗΝ, ΕΝ ΚΕΦΑΛΑΙ-
 ΟΙΣ ΔΙΑΛΗΨΙΣ. || ΒΙΒΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ. || μετὰ τὴν ἐν μαντεία μάχην,
 ἐν ᾗ ἐπαμεινώνδας ὁ θηβαῖος βοιωταρχῶν || τε, stb. 12^b l. üres. 13^a l. (i jel-
 zéssel) ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ, || ΒΙΒΑΙΟΝ. ||
 ΠΡΩΤΟΝ. || ὅι πλεῖστοι τῶν περὶ συγκομιδὴν ἱστορίας ἀσχοληθέντων, ἐνίων
 τὲ πάλαι γε || γονότων, stb. 49^a l. (ξ jelzéssel) ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΛΑΙΑ, ΚΑΙ
 ΕΥΝΟΠΤΙΚΑ ΕΣ ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΝ, || ΩΝ ΧΩΡΙΣ ΟΥΚ
 ΕΥΞΙΝΕΤΟΣ Ο ΕΥΓΓΡΑΦΕΥΣ. || ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ. || θουκυδίδης
 ἀθηναῖος. πάντως μέμνηται τοῦ οἰκείου ὀνόματος καταρχᾶς, || stb. 108^a l.
 Kolofon: Venetiis in Aldi Neacademia mense octobri M. D. III.
 108^b l. [Nyomtatójegey.]

2-r. Lapnagyság 21·3 × 31·6 cm. Ívjelzés η-φiii. Összesen
 108 számozatlan levél v. i. 216 oldal. A lapok felírással és részben
 őrjelekkel vannak ellátva. A sorok átlagos száma oldalankint 55.
 Az előnyomott kezdőbetűk részére 6 sor magas űr hagyatott.
 Jelen munka tulajdonképen nem egyéb, mint egy *Xenophon* mű-
 veivel kezdődő ugyanez évi kiadványnak megcsonkított s új
 czímlappal ellátott példánya, melyhez az előszót *Asulanus* Fr.
 — *Renouard* gyanítása szerint¹ — 1527-ben írhatta, tehát két
 évvel a teljesebb *Xenophon* kiadása után, a mikor a régi töredé-
 kes kiadás már nem volt többé használható.

A könyvtáralapító *Széchenyi* Ferencz gyűjteményéből való
 példány kitűnő karban van tartva s egykorú préselt disznó-
 bőrkötése teljesen kifogástalan. Czímlapján e bejegyzés olvasható:
Ex bibl. I. A. Reinachii 1815. Könyvtári jegye: **A. gr. 9.**

1505.

19. Vita et Fabellae Aesopi cum interpretatione latina etc. 1503.

1^a l. Habentur hoc uolumine haec, uidelicet. || Vita & Fabellae
 Aesopi cum interpretatione latina, ita tamen ut separari a || graeco
 possit pro unius cuiusq; arbitrio. quibus traducendis multum || certe
 elaborauimus. nam quae ante tralata habebantur, infida admodū ||
 erant, quod facillimum erit conferenti cognoscere. || Gabriæ fabel-
 lae tres & quadraginta ex trimetris iambis, praeter ultimam || ex
 Scazonte, cum latina interpretatiōe. Quas idcirco bis curauimus
 in || formādas, quia priores, ubi latinum a graeco feiungi potest,

¹ Id. m. l. 65 l.

admodum || quam incorrecte excufæ fuerunt exempli culpa. quare
naecti emenda- || tum exemplum, operæ pretium uifum est iterum
excudendas curare, ut || ex fecundis prima queant corrigi. || Phur-
nutus feu, ut alii, Curnutus de natura deorum. || Palæphatus de
non credendis hiftoriis. || Heraclides Ponticus de Allegoriis apud
Homerum. || Ori Apollinis Niliaci hieroglyphica. || Collectio pro-
uerbiorum Tarrhæi, & Didymi, item eorum, quæ apud Su- || dam,
alios'q, habentur per ordinem literarum. || Ex Aphthonii exercita-
mentis de fabula. Tum de formicis, & cicadis græ || ce & latine. ||
De Fabula ex imaginibus Philoftrati græce, & latine. || Ex Hermo-
genis exercitamentis de fabula Prifciano interprete. || Apologus
Aefopi de Cafsita apud Gellium. || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. Ex τῶν
ἀφθονίου σοφιστοῦ προγομνασμάτων. || Ο μῦθος ποιητῶν μὲν προῆλθε,
γεγένηται δὲ καὶ ῥητῶρων κοινός ἐκ παραινέσε- || ως. stb. 11-ik sor: Μῦθος
ὁ τῶν μυρμηκῶν, καὶ τῶν τεττίγων προτρέπων τοὺς νέους εἰς πόνοους. ||
Θέρουσ ἦν ἀκμή καὶ οἱ μὲν τέττιγες, μουσικὴν ἀνεβάλλοντο σύντονον,
τοῖς μύρ- || μηξὶ stb. 17-ik sor: Ἐκ τῶν φιλοστράτου εἰκόνων. || ΜΥΘΟΙ. ||
Φοιτῶσιν οἱ μῦθοι παρὰ τὸν Αἴσωπον, ἀγαπῶντες αὐτὸν, ὅτι αὐτῶν ἐπιμε-
λεῖ- || ται stb. 2^a l. (aⁱi jelzéssel) Αἰσωποῦ βίος, τοῦ μῦθοποιοῦ,
Μαξιμῶ || τῶ Πλανοῦδῆ συγγραφεῖς. || (π) Ραγμάτων φύσιν τῶν
ἐν ἀνθρώποις ἠκρίβωσαν μὲν καὶ ἄλλοι, || stb. 12^b l. Αἰσωποῦ μῦθοι.
Αετος, καὶ ἀλώπηξ. || (ἀ) Ετὸς καὶ ἀλώπηξ φιλιωθέντες, πλησίον
ἀλλήλων οἰκεῖν ἔγνων || σαν stb. 26^b l. Γαβρίου ἔλληνοσ, τετράστιχα. ||
(ἀ) Νδρὸσ ποσὶν πατεῖτο πέτρινοσ λέων || stb. 30^a (59. számozású) l. Φοῦρ-
νοῦτοῦ θεωρία, περὶ τῆσ τῶν θεῶν φύσεωσ. || περὶ οὐρανοῦ. ||
(ὀ) Οὐρανοσ ὦ παιδίον, περιέχει κύκλω τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν || stb.
41^b (82. számozású) l. Πάλαιφατοῦ, περὶ ἀπίστων || ἱστοριῶν. ||
(τ) Α δὲ περὶ ἀπίστων συγγέγραφα. τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν γάρ πείθοντες || stb.
48^b l. Ηρακλεῖτοῦ τοῦ Ποντικοῦ, ἀλληγοριαὶ σοφοτάται,
καὶ εἰδι- || κοτάται, εἰσ τα τοῦ Ὀμηροῦ περὶ θεῶν εἰρη-
μένα, καὶ || ἀντιρρησεῖσ τῶν κατ αἰτοῦ βλασφημησαν-
των. || (μ) Ἐγασ ἀπ' οὐρανοῦ καὶ χαλεπὸσ ἀγών, ἡμῆρω καταγγέλλεται
περὶ || stb. 61^a (121. számozású) l. Ὠροῦ ἀπολλωνοσ νεῖαροῦ,
ἱερογλυφικα, ἂ ἐξηνεγκε μὲν || αἰτοσ ἀιγυπτιαὶ φονηὶ,
μετεφρασε δε, φιαπ- || ποσ εἰσ τὴν ἑλλάδα διαλεκτον. ||
πῶσ αἰῶνα σημαίνει. || (ἀ) Ἰῶνα σημαίνοντες, ἥλιον καὶ σελήνην γράφουσι,
διὰ τὸ αἰῶνα || stb. 72^a l. első hasáb: Σῦναγωγῆ τῶν τάρραι- ||
οῦ, καὶ διδύμου, καὶ τῶν παρὰ Σοῦ || δα, καὶ ἄλλοισ διαφοροῖσ παρομι || ῶν,

συντεθεισῶν κατὰ στοιχείων. || (α) Βασάνιστος ἄνθρωπος εἰ. ἀνεξέ || ταστος
 stb. 114^a l. Ald. Lectori S. || Regiftrum cum græco & latino fimul,
 ut uides, informandum curauimus. || stb. Kolofon: Venetiis apud
 Aldum me || fe Octobri: M. D. V. || 114^b l. [Nyomdászjelvény.]

A görög szöveggel egy testet képező, de külön íveken nyomtatott s amazzal utólag egyesített latin fordítás példányunkban különválasztva hátul van egybegyűjtve. Bibliográfiai leírása a következő: 1^a l. Ex Aphthonii fophiftæ exercitamentis. || Fabula profecta quidem est a poetis, sed & rhetoribus cōmunis facta est || stb. 12-ik sor: Fabula, qua formicarum, & cicadarum exemplo hortantur || iuuenes ad laborem. || Cicadæ olim ætate affiduis cantibus indulgebāt. formicæ uero hyemis || stb. 20-ik sor: Ex Philoltrati imaginibus. || Fabulæ. || Fabulæ fe ad Aefopum, suam in eum beneuolentia conferunt, quod fata || gat stb. 1^b l. AESOPI FABVLATORIS VITA A MAXIMO || PLANVDE COMPOSITA. || (i) Erum humanarum naturam perfecuti sunt & alii, || stb. Az életrajz fordítása, a görög szöveggel párhuzamosan, egyetlen sorokban folyik tovább a 2^{ab}, 3^{ab}, 4^a, 5^b, 6^{ab}, 7^{ab}, 8^{ab}, 9^{ab}, 10^{ab}, 11^{ab} és 12^{ab} lapokon. A 4^b lapon: Ex Hermogenis exercitamentis Prisciano interprete. || (F)abula est oratio ficta uerifimili dispositione imaginem exhibens || stb. 33-ik sor: Ex Auli Geli libro secundo. Capite undetrigesimo. || Apologus Aefopi phrygis memoratu non inutilis. || A¹ Esopus ille e phrygia fabulator haud immerito sapiens existi- || matus stb. Ennek szövege folytatódik és bevégeződik az 5^a lapon. — 13^a (B₅ jelzésű) lapon kezdődik Aesopus meséinek latin fordítása: AESOPI FABVLAE AQVILA, ET VVLPE. || A² quila & Vulpes inita amicitia, ppe habitare decreue || rüt stb. E fordítás folytatása 14^b — 22^a, 23^b — 28^b lapokon található. 13^b l. Γαβρίου ἑλληνας τετραστιγα. || περι ἀνθρώπου, καὶ λιθίνου λέοντος || A¹ Νῆρος ποσὶν πατεῖτο πέτρινος λέων. || stb. 8-ik sor: Gabrii græci tetraftica. || De homine, & Leone lapideo. || V¹ Iri pedibus calcabatur lapideus Leo. || stb. 14^a l. utolsó sor: Quære reliquū in medio sequētis quaterniones (sic). 22^b l. Haec ridendo ait, ne timeas fili || stb. 23^a l. alján: Quære reliquū in medio sequētis quaternionis. 31^b l. De Afino, & pelle leonis. || stb. 32^a l. utolsó sora:

¹ Két sor magas egyszerű inicziálé.

² 5 sor magas fametszetű inicziálé (fehér, fekete alapon).

ἐλπὶς δὲ μεῖζον δῶρον ὀλέκει τόγης. 33^b l. Επιμόθιον, πρὸς τοὺς ἐλπίδι κέρδους εἰς Ζημίαν || stb. . . 36^b l. 42-ik sor: Ald. Lectori S. || Hæc Gabrii trimetra cum Scazonte ultimo epi || grāmāte nacti correctius exemplum stb. Az eredetileg kinyomatott, hibásabb Gabriusi szöveg latin fordítása a 29^a (Diii jelzésű) lapon kezdődik: Gabrii graeci tetrafticha. || Viri pedibus calcabatur lapideus leo. || stb. folytatódik 29^b lapon, megszakad a 31^a l. alján, ismét folytatódik a 32^b lapon s befejeződik a 33^a ladpon e sorral: FINIS AESOPI, ET GABRIAE FABVARVM.

2-rét. Lapnagyság: 17.5 × 27.6 cm. Ívek jelzése a—i, η—ο és A—D₅. Lapok száma: 1. a görög szöveg áll 8 számozatlan, 62 mindkét oldalt (97—172-ig) lapszámozott, 43 kéthasábosan szedett és számozott (1—172) s egy számozatlan, összesen tehát 114 levélből (228 old.); 2. a latin szöveg áll 18 számozatlan levélből (36 old.); az egész kiadvány lapszáma tehát: 132 (264 old.). Megjegyzendő, hogy 11. és 12. lapról (23—26 old.) a számozás elmaradt, 129—130 számozású lap pedig nem létezik.

Példányunkban az a₁₁₁ jelzésű ív 3. és 4. oldala ugyanazon szöveget tartalmazza, mint az 1. és 2. oldal s így *Aesopus Plaudes*-féle életrajzából a τῆ εὐνοοῦσῆ stb. és ... καὶ ὁ közé eső rész (Aesopi Phrygis fabellae graece et latine, Venetiis. 1549. kiadásban a 38-ik oldal 21-ik sorától a 48-ik oldal 8-ik soráig terjedő passzus) hiányzik.¹ Tipografiai szempontból megjegyezzük, hogy lapfelírás csupán az életrajz görög és latin szövege felett látható; továbbá, hogy custosokkal van ellátva s hogy a görög szövegben az előnyomatott kezdőbetük számára 3—7 sornyi űr hagyatott, míg a latin szövegnél a megfelelő inicziálék a szöveggel együtt kinyomattak. Ugy a görög mint a latin szöveg átlagos sorszáma oldalanként 46.

A *Jankovich*-gyűjteményből származó, igen jókarban levő széles margójú példány, melynek korábbi sorsa ismeretlen. Kötése XVIII. századi borjúbőr. Könyvtári jegye: **A. gr. 18.**

¹ *Renouard* id. m. nem tesz e körülményről említést s így lehetséges, hogy ez a téves nyomtatás csupán az itt leírt példánynál forog fenn.

1513.

20. Pindari. Olympia. Pythia. Nemea. Isthmia etc. Venetijs 1513.

1^a l. ΠΙΝΔΑΡΟΥ. || Ολόμπια. || Πόθια. || Νέμεια. || Ισθμία. || Καλλιμάχου ὕμνοι, οἱ εὐρισκόμενοι. || Διονυσίου περιήγησις. || Λυκόφρονος ἀλεξάνδρα, τὸ σκοτεινὸν ποίημα. || PINDARI. || *Olympia*. || *Pythia*. || *Nemea*. || *Isthmia*. || *Callimachi hymni qui inueniuntur*. || *Dionysius de situ orbis*. || *Licophronis Alexandra, obscurum poema*. || (Nyomtatójegy.) 1^b l. ALDVS MANVTIVS ROM. AN- || DREAE NAVAGERIO PA- || TRITIO VENETO. || S. P. D. || *sVnt iam quatuor anni Nauageri cariss. cum* || stb. 3^a (*iii jelzetű) l. HABENTVR IN HOC LIBRO HAEC. || *Pindari Olympia, quorum cantica*. XIII. stb. 4^a (*iiii jelzetű) l. 14-ik sor: Πινδάρου λυρικοῦ γένος. || Πινδάρως, τὸ μὲν γένος θηβαῖος. υἱὸς δαΐ- || φάντου. stb. 5^a l. 3-ik sor: Καὶ ἄλλως ἐκ τῶν Σουίδα. || Πινδάρως θηβαῖος, σκοπελίνου υἱός. κατὰ || stb. 5^b l. 7-ik sor: *Laus Pindari ex Horatio*. || *Pindarum quisquis studet aemulari* || stb. 6^a l. 12-ik sor: Γένος Καλλιμάχου ἐκ τῶν Σουίδα. || Καλλιμάχος, υἱὸς βάττου, καὶ μεσάτμας κυ || ρηναῖος stb. 6^b l. 21-ik sor: Γένος διονυσίου ἐκ τῶν Εὐδοσθίου. || Ο δὲ διονύσιος, λίβως μὲν ἰστορεῖται τὸ γέ- || νος stb. 8^a l. 5-ik sor: Καὶ ἄλλως ἐκ τῶν Σουίδα. || Διονύσιος βυζάν- || τιος, ἐποποιός. περιήγησιν || stb. 9. sor: Γένος λυκόφρονος κατὰ καΐκων. || Λυκόφρων, τῷ μὲν γένει ἦν γαλκιδεύς, || stb. 8^b l. 13-ik sor: Καὶ ἄλλως ἐκ τῶν Σουίδα. || Λυκόφρων γαλκιδεύς, ἀπὸ εὐβοίας, υἱὸς σω- || κλέους stb. 9^a (I. jelzetű és 1. számú) l. ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΑΙ. || ΙΕΡΩΝΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΩ: || ΚΕΛΗΤΙ. ἄ. || στροφή. (ἄ)ριστον μὲν ὕδωρ. ὁ δὲ || stb. 40^a (5. jelzetű és 65. számú) l. ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΠΥΘΙΟΝΙΚΑΙ. || ΙΕΡΩΝΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΩ: || ΑΡΜΑΤΙ. || ΜΕΛΟΣ Α. || Στροφή. || (χ)Ρυεῖα φόρμιγξ ἀπόλλω- || νος stb. 80^b (144-gyel számozott) l. ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΝΕ- || ΜΕΟΝΙΚΑΙ. || ΧΡΟΜΙΩ, ΑΙΤΝΑΙΩ, ΠΗΠΟΙΣ. || ΜΕΛΟΣ ἄ. || Στροφή. (ἄ)μπνευμα σεμνὸν ἀλφειῶ, stb. 106^b (196. számú) l. ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΙΣΘΜΙΟΝΙΚΑΙ. || ΗΡΟΔΟΤΩ: ΘΗΒΑΙΩ. || ΜΕΛΟΣ ἄ. || Στροφή. (μ)ἄτερ ἐμά. τὸ τεὸν χόρσα- || σπις θήβα stb. 122^a (15ii jelzetű és 227. számú) l. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ ΚΥΡΗ- || ΝΑΙΟΥ ΥΜΝΟΙ. || ΕΙΣ ΔΙΑ. || (ζ)ηγὸς εἰοτικὸν ἄλλο παρά σπον || δῆσιν ἀείδειν || stb. 144^a (271. számú) l. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ || ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ. || (ἄ)ργόμενος γαῖάν τε, καὶ εὐρέα || stb. 167^a (317. számú) l. ΛΙΚΟΦΡΟΝΟΣ ΤΟΥ || ΧΑΛΚΗΔΕΩΣ. || (λ)έξω τὰ πάντα νητρικῶς || stb. 195^b l. középütt: *Venetys in aedib. Aldi, et Andreae Asulani* || *Soceri, Mense Ianuario M. D. XIII.*

8-rét. Lapnagyság: 10×15 cm. Ivek jelzése *, 1—24, 8 számozatlan és 187 számozott, összesen 195 levél, 390 oldal. A lap-számozás a levelek mindkét oldalára kiterjed. Őrjelek csupán az iverk utolsó (8-ik) lapjának verzóján láthatók. A latin előszó kurzív betűkkel van szedve. A görög betűk valamivel nagyobbak, mint az ily alakú Aldinák rendes típusai. A sorok átlagos száma laponként 26 (más hasonló nagyságú kiadványoknál 30). *Renouard* szerint¹ ez a kiadás rendkívül értékes s *Callimachus* kivételével a többi írókra nézve *editio princeps*.

Egykorú puha pergamenkötésű példányunk a czéduakatalógus tanúsága szerint *Jankovich* Miklós gyűjteményéből való. Könyvtári jegye: **A. gr. 1583.**

1513.

21. Strozii poetae pater et filius. Venetiis, 1513.

1^a l. STROZII POETAE PA- || TER ET FILIVS. || [Nyomtató-jegy.] 1^b l. üres. 2^a (A_y jelzésű) l. ALDVS MAN. ROM. DIVAE || LVCRETIAE BORGIAE || DVCI FERRARIAE || S. P. D. || (c)Vm *effem Ferrariæ superiore āno Diua* || stb. 3^b l. INDEX EORVM, QVAE HISCE || IN LIBRIS HABENTVR. 8^b l. üres. 9^a (A. jelzésű) l. HERCVLIS STROZAE TITI FILII || CARMINVM LIBER. || IN SALVTATIONEM GLORIOSAE || VIRGINIS DEI MATRIS. || *Ode prima Monocolos. Sunt enim uersus iambici* || stb. 107^a l. Kolofon: *Venetijs in ædib. Aldi, et Andrew Soceri, || Mense Januario M. D. XIII.* || 107^b l. HERCVLIS STROZAE EPITA- || PHIVM PER ALDVM || ROMANVM. || *Hofpes, licet aliò hinc propere eundum tibi,* || stb. 108^b l. üres. 109^a (a jelzésű és 1. számú) l. TITI VESPASIANI STROZAE || EROTICON LIBER PRIMVS || AD DIVVM HERCVLEM || ESTENSEM FERRA- || RIAE DVCEM. || ADLOQVITVR LIBRVM. || (u)ADE *Liber Diui securus ad Her || culis Aedeis,* || stb. 256^a (tii_y jelzetű s 148. számú) l. ORATIO TVMVLTVARIO HA || BITA A COELIO CALCA || GNINO IN FVNERE HER || CVLIS STROZAE. || (i)Dem *uideo mihi propè accidisse, quod olim* || stb. 260^a l. kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS ALDI || ET ANDREAЕ ASVLA- || NI SOCERI. M. || DXIII. 260^b l. [Nyomtató-jegy.]

8-r. Lapnagyság: 9·9×16·4 cm. Ivek jelzése: A, A—N, a—t. Lapok száma: 8 számozatlan, 99 számozott, egy számozatlan s

¹ I. m. I. k. 97. l.

ismét 152 (1—152) számozott, összesen tehát 220 levél (440 oldal) Sorok száma oldalankint 30. A szöveg olasz tipussal, az élő oldalczímek s részek felirásai latin nagybetűkkel vannak szedve. Őrjel csupán minden iv 16-ik oldalán található. A kisbetűvel előnyomatott inicziálé számára 2—4 sornyi köz hagyatott szabadon.

A *Jankovich*-könyvtárból származó példányunk erősen vízfoltos, s a címlap egész alsó fele új papirossal pótoltatott; különben teljesen hibátlan. XVIII. századi vörös juhbőrkötésének, sötétebb marokin hátán zöld mezőkben a-czím és a nyomdász neve díszleg arany nyomásban. Könyvtári jegye: **P. O. lat. 2676.**¹

¹ **P. O. lat. 2028.** sz. alatt őrzi könyvtárunk a *Strozziak* egy 8-rétű év és nyomdász nélküli amazzal hasonló provenienciájú kiadását, melynek címlapján ott díszleg ugyan az *Aldusok* nyomtatójegye, de a mely *Renouard* szerint (I. m. II. köt. 206. l.) valószínűleg *Oporin* baseli sajtójában készült a XVI. sz. negyvenes éveiben.

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGY. NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1907. ÉV ELSŐ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 4052 db nyomtatványnyal, áthelyezés útján 1 db, ajándék útján 148 db, vétel útján 501 db, összesen 4702 db nyomtatványnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett alapszabály 260 db, falragasz 1467 db, gyászjelentés 1391 db, hivatalos irat 273 db, műsor 254 db, perirat 14 db, püspöki körlevél 102 db, szinlap 3152 db, zárszámadás 504 db, vegyes 205 db, összesen 7622 db aprónyomtatvány.

Vételre fordítottatott 3026.69 korona és 625.90 márka.

Ajándékaikkal a következők gyarapították könyvtárunk anyagát: A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége, (2 db), Bábakalauz szerkesztősége, Bauer Károly, Magyar kir. Belügy-miniszterium, Bodányi Ödön Szombathely, Dömötör László, Dunamelléki ref. egyházkerület (2 db), Érseki hivatal Eger, Érseki hivatal Zágráb, Flóth Adolf Bethlen (2 db), Főegyházmegyei hivatal Esztergom, Francis Dávid St. Louis (2 db), Gömör Gyusztáv Wien, Hist. Verein für Steiermark Graz (2 db), Iglói főgimnázium igazgatósága, Iványi István Szabadka, Izr. m. irodalmi társulat (2 db), József-műegyetem rektora (3 db), Kais. Akademie der Wissenschaften Wien (2 db), Kanyaró Ferencz Torda, Kazinczykör Kassa, Képviselőházi iroda (6 db), Kereskedelemügyi m. kir. miniszterium, Közgazdasági közlemények szerkesztősége, Huthy Zoltán New-York, Leopold Gyula, Lukács Géza, M. kir. állami számvevőszék elnöke, M. kir. központi statisztikai hivatal, M. Nemzeti Múzeum irodája (2 db), M. ornithologiai központ, M. Tudományos Akadémia (9 db), Mahler Ede, Malagola Károly Venezia (2 db), Möller et Bosel Berlin, Orsz. M. Iparművészeti Múzeum igazgatósága (4 db), özv. Pesthy Frigyesné, Pozsony város könyvtára, Pozsonyi kereskedelemügyi és iparkamara, Rátz István (3 db),

Smithsonian Institution Washington (9 db), Solymossy Sándor, »Sorompó« Kolozsvár, Srpska kr. Akademiája Beograd (5 db), Statist. Central-Commission Wien (2 db), Szabadka város polgármestere (14 db), Szalay Imre (6 db), Szamolányi Gyula Máramarossziget, Szemere Miklós, Szépművészeti Múzeum igazgatósága (4 db), id. Szinnyi József, Temesvár város tanácsa, Trencsénmegyei természeti egyesület Trencsén, Tudomány-egyetem rektora, Tudomány-egyetem bölcsészeti dékánja, Tudomány-egyetem földrengrési observatoriuma, Váczi Múzeum-egyesület (2 db), Vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszterium (4 db), Walter Gyula Esztergom, Zavitzianos Károly München, néhai gróf Zichy Jenő (3 db).

Nevezetesebb szerzemények: 1. Pécsi Lukács. Hasznos orvosság. Nagyszombat, 1597. — 2. Az evangéliumok és epistolák Pécs, 1661. — 3. Szentiványi Márton. Ötven okok és indulatok. Nagyszombat, 1702. — 4. Moriale manuale. Pozsony, 1638. Összesen 800 koronaért. — 5. Somorjai János. A helvetiai váláson lévő ecclesiáknak egyházi ceremóniájokról. Lőcse, 1636. — 6. Némethi Mihály, Sz. Dávid psalteriuma, Kolozsvár, 1679. — 7. Némethi Mihály. Halotti centuria. Kolozsvár, 1683. — 8. Fransius Farkas. Egy jeles vadkert. Lőcse, 1702. — 9. Szakmári Pap J. Kegyes ajakak áldozó tulkai. Kolozsvár, 1707.

A könyvtár helyiségeiben 12.320 egyén 29.743 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 686 egyén 1041 kötetet használt.

A lefolyt évnegyedben 2764 munka osztályoztatott, a melyekről 3546 cédula készült. Kötés alá készítettet 650 munka 819 kötetben.

A kötetes példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 541 csomag érkezett; ugyaninnen 275 levél expedált, a miből 177 reklamálás volt. Az 1897: XLI. t.-czikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosok ellen peres eljárás megindítása 6 esetben kéretett.

II.

A *kézirattár* ajándék útján 6 kötet kézirattal, 4 db irodalmi analektával és 2 db fényképmásolattal, vásárlás útján pedig 29 kötet kézirattal, 5 irodalmi analektával, 1 irodalmi levéllel és 1 térképpel gyarapodott.

Ajándékozók voltak: a müncheni Hof- und Staatsbibliothek 2 fényképmásolattal, özv. Pesty Frigyesné, néhai Pesty Frigyes »Magyarországi nemzetiségekre vonatkozó történeti jegyzetek« s Kiss Mihály »Esztergom város nevének eredete« című két kiadattal; Gömöry Gusztáv Gömöryné-Hemmersdorf Julia 1805—1824-ki német nyelvű naplóival; Kováts László egy régi zenei kézirattal; Major J. Gyula az utolsó erdélyi szom-

batosok énekeinek sajátkezűleg lejegyzett hangjegy-gyűjteményével; Tóth Sándor genfi ev. ref. segédlelkész C. de Saussure II. Rákóczi Ferenc életéről, haláláról, eltemetéséről és emlékiratairól szóló francia nyelvű följegyzéseinek másolatával; továbbá Bauer Ferenc 1, Janka Sándor pedig 3 irodalmi anekdotával.

Vásárlásra összesen 358 korona fordítottat. A vásárolt anyagból kiemelendők: Volkmann: »Musik zu Shakespeare's Richard III. Partitur« című teljes zenei kézírata, mely a kinyomatott Ouverture-t a felvonásközök zenéjével is kiegészíti; báró Eötvös József azon beszédének eredeti fogalmazványa, melyet az első balatonfüredi Kisfaludy-szobor leleplezése alkalmával elmondott; Hugo Károly »Egy sorsszegény« és »Das Ehewehe« című kiadatlan műveinek a szerző hagyatékából származó másolatai; egy »Cantus« című kuruczkori magyar versgyűjtemény töredéke; Sebestyén István és Tóth Ferencz két protestáns egyháztörténeti kézírata s végül Munkácsy Mihálynak egy 1896. febr. 26-án kelt levele. Megemlítendő továbbá, hogy az évekkel ezelőtt megvásárolt Hajnik-könyvtár rendezése folyamán összesen 20 kötet régi, többnyire XVII—XVIII. századi országgyűlési naplókat és egyéb jogtörténeti emlékeket (pl. Forgács Zsigmond nádor hivatalos levelezésének XVIII. századi másolatát) tartalmazó értékes kézirat került a kéziratárba.

A negyedévi szerzemények feldolgozásán kívül folytattatt az új Musica szak rendezése.

Az évnegyed folyamán kikölcsonöztetett 10 esetben 21 kézirat s 63 kutató használt 152 kéziratot és 247 irodalmi levelet.

III.

A *hírlaposztály* gyarapodása: kötelespéldányok útján 405 évfolyam 19.157 szám, ajándék útján 280 szám, áthelyezés útján 18 szám, vásárlás útján 783 szám; összesen 405 évfolyam 20.238 szám.

Az évnegyed folyamán a könyvtárban 1218 olvasó 2184 kötetet, a házon kívül 30 olvasó 89 kötetet, összesen 1238 olvasó 2273 kötetet használt.

Céduláztatott 139 évfolyam (köztük 8 új lap); átnézetett 679 évfolyam 12.592 szám; bekötöttetett 450 kötet.

A köteles példányok, melyek a nyomdai kimutatással (csomagban) érkeztek, a gyarapodási naplóba irattak és a nyilvántartási naplóba vezették; ezeken kívül a számonként beérkezett hírlapok is összegezve hetenként beirattak, betürendbe osztályoztattak és elhelyeztettek. A csomagküldeményben hiányzó hírlapszámok azonnal reklamáltattak és ezek is följegyeztettek; de időnként a bekötés alá rendezéskor is történt reklamálás.

IV.

A *levéltár* az elmúlt negyedévben vétel útján 228 dbbal, ajándék útján 574 dbbal, letét útján 155 dbbal, összesen 957 dbbal gyarapodott.

Vételre fordított 2668 korona.

A családi levéltárak száma a lefolyt negyedévben nem gyarapodott. A már letéteményezett családi levéltárak közül kiegészítést nyert a Péchy és a Bartal családok levéltára.

Ajándékaikkal dr. Meixner Emil, dr. Thallóczy Lajos cs. és kir. osztályfőnök, özv. Báthory Nándorné, Gömöröy Gusztáv cs. és kir. ny. őrnagy, báró Forster Gyula, Horánszky Lajos, Glück Frigyes és báró Dóry Miklós gyarapították a levéltár anyagát.

A tőzsgyűjtemény gyarapodásából a középkori iratokra esik 1 db, az újabbkori iratokra 179 db, a czimereslevelek csoportjára 15 db, az 1848/49-es iratok csoportjára 89 db, a gyászjelentések csoportjára 492 db, a pecsétlenyomatok csoportjára 21 db, a czéh-iratok csoportjára 4 db.

A nemesi iratok csoportja a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1479. június 10. Buda. Mátyás király czimereslevele Lutis Benedek részére. (1703-i közjegyzői hiteles másolat.) 2. 1522. február 14. Buda. II. Lajos czimereslevele Kajári Biby Simon részére. (Czimerkép színes másolata, a szöveg másolatával együtt.) 3. 1528. november 1. Bécs. I. Ferdinánd czimereslevele Meszesi Meszesy Gergely részére. 4. 1582. február 17. Pozsony. Derochy János czimerkerő folyamodványa a fenti napon kelt engedélyezési záradékkal. 5. 1601. ápril 2. Prága. II. Rudolf czimereslevele Smugker Lajos részére. 6. 1633. december 30. Bécs. II. Ferdinánd czimereslevele Zahoriak János részére. 7. 1635. július 6. II. Ferdinánd czimereslevele Chernel Sámuel részére. Másolat az eredeti czimerkerő folyamodvánnyal. 8. 1647. június 7. Pozsony III. Ferdinánd czimereslevele Regis István részére. 9. 1700. január 26. Bécs. I. Lipót czimereslevele Sütő másképp Fabsich János részére. 10. 1712. június 18. Pozsony. III. Károly király grófi diplomája Buttler János részére. 11. 1761. márczius 10. Bécs. Mária Terézia czimereslevele Dombay Ferencz özvegye és Dombay József részére. 12. 1786. november 20. Bécs. II. József czimereslevele Werneking Ferdinánd részére. 13. 1804. szeptember 20. Az örmény származású érsek és püspökök bizonyáglevele az Agamel bárói család származásáról (eredeti és német fordítása). 14. 1811. november 23. Bécs. I. Ferdinánd czimereslevele Fasching János részére. 15. 1817. február 17. Bécs. I. Ferencz czimereslevele Stulfa Péter részére.

A szerzemények közül kiemelendő a dr. Kardos Samu debreczeni ügyvédtől 1500 koronáért megvett 178 db XVII—XVIII.

századi irat, melyek II. Rákóczy Ferencz korára tartalmaznak érdekes adatokat. Továbbá az I. Lipót által 1698-ban a törökökkel béketárgyalásokra kiküldött követeknek Ötting Farkas és Schlick József grófoknak adott utasítás két példányban. Továbbá a Glück Frigyes úr által ajándékozott iratokból a magyar kormány konstantinápolyi követségének egy bulletinje 1849. július 1-ről a porta intervenciójáról, nemkülönbén Batthyányi Kázmérnak levele, Haynaunak sajátkezű fogalmazványa a magyar hadsereg állapotáról, Schmerlingnek, Jellasicsnak, báró Hübnernek, Rechbergnek, Mensdorffnak, Kempennek és Bachnak 1—1 levele. A czimereslevelek közül kiemelendő I. Ferdinándnak 1528-i a Meszesy család részére adott czimereslevele, továbbá Lutus Benedeknek Mátyás királytól 1479-ben nyert armálisának közjegyzőileg hitelesített másolata. Kiemelendő még Derochy János czimerkerő folyamodványa 1582-ből, a ki az iraton olvasható följegyzés szerint Balassa Bálint familiarisa volt.

A lefolyt évnyegyedben 184 kutató 38.333 iratot és 4 fényképet használt. Kikölcsönöztetett 9 térítvényen 127 db irat és 166 fényképlemez.

A rendes gyarapodás feldolgozásán kívül a letéteményezett családi levéltárak közül a Berzeviczy család kakaslomniczi ága levéltárának rendezése befejeztetett. A levéltár 10 db XIV. századi, 20 db XV., 12 db XVI. századi mohácsi vész előtti eredeti iratot és 107 db középkori oklevél másolatát, továbbá 351 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 2119 db XVII., 16.235 db XVIII., 11.285 db XIX. századi iratot, 255 genealogiai táblát, 65 db lajstromot, 370 db kéziratot és kéziratföredéket, 118 db rajzot, összesen 30.947 db iratot tartalmaz. A Bartal levéltár kiegészítés folytán 1 db XIV. századi, 1 db XV. és 2 db XVI. századi eredeti irattal, 7 db középkori oklevélmásolattal, 5 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 9 db XVII. századi, 16 db XVIII. századi, 25 db XIX. századi irattal, 4 db elenchussal, 7 db genealogiai táblával és 2 db kézirattal, összesen 79 dbbal gyarapodott. A Péchy levéltár gyarapodása 76 db XVIII. századi irat. A régebbi kiegészítések közül feldolgoztattott a Luka levéltaré, a mely 59 db XVIII., 63 db XIX. századi iratot, 4 térképet és 2 kéziratot, összesen 128 dbot tartalmaz. Rendeztetett a Gaál levéltár, a mely 1 db XIV., 3 db XV. és 9 db XVI. századi eredeti oklevélet, 14 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 98 db XVII., 474 db XVIII., 1223 db XIX. századi iratot, 14 db genealogiát, 3 db elenchust és 5 db térképet, összesen 1844 db iratot, köztük a Raby család 1652. évi czimerkerő folyamodványát tartalmazza. Jelenleg folyamatban van a Perényi levéltár rendezése, melyből még 3 láda vár feldolgozásra.

SZAKIRODALOM.

Brown, James Duff: *A manual of practical bibliography.* (*The English Library*) London é. n. [1907]. George Routledge and Sons Ltd. 8-rét. VII, 175 l. Ára vászonborítékban 2/6.

James Duff *Brown*, jelenleg islingtoni könyvtáros, nem ismeretlen olvasóink előtt. Főművét a *Manual of Library economy*-t e sorok írója mutatta be a könyvszemle hasábjain¹ s már akkor is kiemelte azt a minden ízében praktikus, a modern élet követelményeit szemmel tartó s a vaskalaposság hagyományait bátor kézzel félrelökő irányzatot, mely *Brown* írásait oly érdekessé és használhatóvá teszi. Ez a praktikus irányzat teljes mértékben megvan, s különben már a czimben is kifejezésre jut, *Brown* legújabb munkájában, mely a szerző ép oly világos, mint tömör előadásában foglalja össze a bibliografia szabályait.

Szerző munkája nyolcz fejezetre oszlik, melyekhez függelék gyanánt a bibliografiai munkákban használatos kifejezések meghatározása s a szokásos rövidítések feloldása, továbbá a fontosabb nyomtatási helyek nevének különböző formái járulnak.

A bevezető fejezetben *Brown* a bibliografia szó meghatározását adja s ennek kapcsán munkájának czélját is bővebben kifejti. Itt vesz magának alkalmat arra is, hogy elítélje a bibliografiai munkásság terén ma is túlnyomó *Dibdin-Brunet*-féle irányzatot, mely a ritkaságok túlságos kultusza folytán épen a legszükségesebb, valóban hasznos hajtó bibliografiai teendőkről eltereli a figyelmet. Befejezésül megpendíti a szerző az egyetemes bibliografiai szükségességét is, de egyúttal kimutatja, hogy az átlagos számítások alapján 20—30 millióra tehető nyomtatványok katalogizálása csak úgy volna lehetséges, ha az egyes kormányok vennék kezükbe a dolgot s csináltatnák meg lehetőleg teljes nemzeti bibliográfiájukat, melyek összeolvasztása útján állana elő az igazi *bibliographya universalis*. Feltűnő, hogy szerző a fejtegetések során sem a bruxellesi *Institut*, sem a londoni *Royal Society* idevágó törekvéseiről meg nem emlékezik. Logikailag helyesebb lett

¹ Magyar Könyvszemle 1904. évf. 484—488.

volna továbbá az egyetemes bibliográfiára vonatkozó e fejtegetések kapcsán emlékezni meg a kötelempéldányoknak a legtöbb európai kulturállamban törvényhozásilag szabályozott intézményéről is, mint a bibliografiai törekvések egyik főben járó fontosságú, teljesen nélkülözhetetlen segédeszközéről. E helyett szerző a VI. fejezet végén emlékezik meg röviden az angol és amerikai kötelempéldányokról. Fejtegetéseiből megtudjuk, hogy Angliában öt közkönyvtárnak jár ki az Egyesült királyság területén nyomtatott összes sajtótermékek egy-egy példánya, még pedig a londoni *British Museum*-nak, az oxfordi *Bodleiana*-nak, a cambridgei *University Library*-nek, a edinburghi *Advocat's Library*-nek s a dublini *Trinity College Library*-nek. Érdekesnek tartottuk itt kiemelni e körülményt most, a mikor a nemrég nálunk lefolyt sajtótörvény-ankéten elhangzott felszólalások során kikeltek törvényhozásunk ama rendelkezése ellen, mely a magyarországi könyvnyomtatóktól három köteles példány betérjesztését kívánja meg.

Brown könyvének második fejezete a régi és modern nyomtatványok címlapjáról, kolofonjáról és nyomdászjegyeiről ad rövid, de velős történeti áttekintést.

A harmadik fejezet a bibliografiai czikkely két fontos elemét, a kiadás helyét és keltét tárgyalja rendkívül világosan. *Brown* e fejtegetései során azt a legtöbb modern közkönyvtár instructióiban kifejtett álláspontot teszi magáévá, mely a nyomtatási hely feltüntetését a könyvészeti leírásnál mindig az illető város anyanyelvén kívánja meg. Ennek lehetővé tételét kívánja előmozdítani a műve végén található második függelékkel. E jegyzék, mely a városneveket úgy latin, mint különböző élő nyelvi alakja alatt sorolja fel a betűrendben, koránt sem teljes, de nem is törekszik teljességre s csakis a typográfiai szempontból legjelentősebb városokra szorítkozik. Hazánkból mindössze két név szerepel benne, még pedig ily formán: Agram or Zagreb, Austria (*sic*): 1527. Zagrabi (L.), utalással Zagrabia alól Agramra és Budapest: 1473, Ofen (German) utalással Ofen alól Budapestre!

A harmadik fejezet másik tárgya a kiadás dátumára vonatkozó tudnivalók összefoglalása. Fejtegetéseiből világosságuk kedvéért kiemelendők a chronogrammok s a sokszor igen bonyolult alakú római évszámozások feloldására adott szabályai. Teljes méltánylást érdemel továbbá *Brown* amaz óhajtása, hogy az évnélküli nyomtatványoknál ne érzük be e tény konstataálásával, hanem igyekezzünk legalább hozzávetőlegesen megállapítani az illető mű megjelenési idejét. »Mindig lehetséges — úgymond — a könyv dátumát, legalább egy század határai közt megállapítani s általánosságban, ha csak egy keveset tanulmányozzuk is szedését, nyomtatóját, kiadóját, előszavát, czélzásait s általános stílusát, nagyon közel fogunk járni megjelenése tényleges évéhez. Vannak

továbbá irodalmi, életrajzi s könyvészeti szótárak, melyek segíthetnek ilyen ügyekben s egy gondos bibliografus képes igen megközelíteni a valószínű dátumot. Egy könyv, melynek címe: *A kémia bölcselete*, é. n. 1560, 1630, 1720, vagy 1895 évben íródhatott, de senki sem tudná megmondani az ilyen fajta felvételtől, hogy mily időszakba vagy századba tartozik. Valóban — végzi be fejtegetéseit szerzőnk — jobb némi utánjárás árán kijelölni a könyv hozzávetőleges évszámát, mint leiratlanul hagyni a könyvet. Ha a kikövetkeztetett hozzávetőleges dátum szögletes zárjelbe tétetik, senki sem vonhatja kétségbe e gyakorlat észszerűségét.«

A következő fejezetben *Brown* a könyv lapszámozására, rétnagyságára s ívjelzésére vonatkozó tudnivalókat foglalja össze röviden, tekintettel arra, hogy e kérdések első sorban a bölcsőkori nyomtatványoknál merülnek fel, a melyek kollacziójáról — a mint szerzőnk műve több helyén kitörő keserűséggel mondja — viszonylag könnyen szerezhetünk tájékozást. »Furcsa világításba helyezi — úgymond — könyvészeti módszerünket, hogy egy ócska könyvről öt-hat hozzáférhető helyről is szerezhetünk pontosan készült, nyomtatott leírást, míg nem egy 1870-ben, 1880-ban, sőt 1900-ban kikerülő munka ép oly ismeretlen előttünk, akár csak a holdban készülő irodalom!«

A következő fejezet, mely a bibliografiák és katalógusok megszerkesztésével, helyesebben a szerzői név s péczeszó körül felmerülő problémákkal foglalkozik, a legterjedelmesebbek egyike s közel a könyv egy negyedét (45—86 ll.) teszi ki. Miként a könyv többi része, ez a szakasz is bővelkedik gyakorlati jó tanácsokban és helyes alapelvekben. Szabályai megállapításánál a következő két szempont lebegett a szemé előtt:

1. Az elfogadandó szabályok tudományos és állandó, nem pedig érzelmi és ennélfogva ingatag alapelvekre építendőek;
2. a már egyszer elfogadott szabály ne legyen többé megváltoztatható, vagy a használó részéről különbözőképen magyarázható.

Szerző szerint tudománytalan és ingatag alapon állók a címfelvételre (*entry*) vonatkozó következő utasítások, a melyek különben nem egy előkelő könyvtárnál divatban vannak:

1. Bizonyos szerzőknek legjobban ismert (*bestknown*) nevük alatt való felvétele.
2. Bizonyos más szerzőknek legutóbb ismert (*lastknown*) nevük alatt való felvétele.
3. A szerzőknek inkább álnevük, mint valódi nevük alatt való felvétele.
4. Névtelen műveknél a legjelentékenyebb czimbéli szó (*prominent word*), mint péczeszó alatt való felvétele.

Az első három pontban összefoglalt utasítások haszontalan-ságát *Brown* egy-egy példán mutatja be, a melyeket tanulságos voltukért röviden reprodukálunk.

Egy Cecilia Francisca Josefa Böhl von *Faber* nevű kis-asszony néhány művét *Faber* néven írta. Később *Planell*né lett, majd *Marchesa de Arco-Hormoso*, s végül *Arrom de Ayala* asszony. Nem érve be ezzel, a proteusi hajlamokkal bíró asszonyság néhány regényét Fernan *Caballero* álnév alatt követte el s ilyenformán örökös rejtélyként áll a »legjobban ismert név« szabályaival dolgozó könyvtáros előtt.

Több alapja van *Brown* szerint a legutóbb ismert név szabályának, mely főleg az angol nemesség körébe tartozó íróknál jöhet tekintetbe, a kik tudvalevőleg rangemelkedésnél nevüket is megváltoztatják. Jó példa erre lord *Grimthorpe* esete, a ki írói *carrière*-jét *Denison* családi név alatt kezdette, 1872 óta Sir Edmund *Beckett* név illetvén meg, ez alatt folytatta írásait s 1886 óta peeri méltóságra emeltvén lord *Grimthorpe* néven szerepelt könyvei címlapján is. Tekintettel az ily törvényes névváltozásoknak főleg a XVII. és XVIII. században rendkívül zavaros és bonyolódott voltára, *Brown* a címfelvételre a születési nevet ajánlja, mint kétségtelen jogosat és bizonyosat.

E két esettel kapcsolatban említi meg, mint rokon természetű esetet, az ellatinosított neveket, melyeket ő is — mint nem egy jelentékeny könyvtár: többek közt a Bibliothèque Nationale — tekintet nélkül azok jobban ismert voltára, anyanyelvi alakjukban kíván felvételni, természetesen utalással a latinos forma alól. A kivételek nagy ellensége itt mindazonáltal önmagának ellentmondva kénytelen egy kivételt tenni, még pedig *Erasmussal*, a kinek családi neve, tekintettel törvénytelen származását, nem egészen bizonyos. Mi részünkről *Brown* fejtegetéseinek ezen részét nem tehetjük magunkévá. A mult századok latinosított (v. görögösített) nevei közül azokat, melyek e formájukban váltak világhírűekké a katalógusokban s bibliografiákban megtartandóknak véljük, miután az anyanyelvi alakra való folytonos utalás a keresést jelentékenyen megnehezíti. *Melanchton* műveit például aligha jut valakinek eszébe *Schwarzerde* alatt keresni s nem látjuk át, miért kellene erre utalnunk a sokszor nagy területet elfoglaló betűrendes katalógusokban. Ilyen esetekben a tudományos szempontoknak teljesen eleget teszünk, ha a név anyanyelvi formája alól utalunk a humanistikus alakra s nem megfordítva.

Szintúgy nem írhatjuk teljesen alá mindazt, a mit *Brown* az álnevek feloldásáról mond. Az álnevek feloldását s a szerzők valódi neve alatt való felvételét csupán az utódok előtt úgy valódi, mint felvett nevük alatt egykép ismeretlen szerzők katalogizálásánál tartjuk föltétlenül helyén valónak. Oly íróknál azonban,

kiknek irodalom- vagy tudománytörténeti jelentőségük van, esetről esetre, az irodalomtörténetnek e tekintetben korántsem egyöntetű gyakorlatát kívánjuk szem előtt tartani. *Currer Bell* és *Boz* például az irodalomtörténetben mint historiai adat talál megemlítést, az ez álnevek alá rejtőzött szerzők azonban állandóan családi nevükön, tehát Charlotte *Brontë* és Charles *Dickens* alatt szerepelnek; e szerzők művei tehát katalogusainkban is *Brontë*, meg *Dickens* alatt volnának felveendők, utalással egykori álnevük alól. Ellenben George *Elliot*, George *Sand*, vagy hogy hazai példát is említsünk *Szigligeti* Ede az irodalomtörténetben is állandóan e nevek alatt szerepelnek és családi nevük csak mellékesen, mint pusztá historikum van megemlítve. Ezek tehát felvett nevük alatt volnának felveendők, a családi név alól történő utalással. Élő íróknál, a hol irodalomtörténeti hagyomány eljárásunkat nem szabályozhatja, az esetleges, egészen kivételkép használt álneveket mindig meg kell oldanunk, míg az állandóan, vaskövetkezetességgel használt írói nevet bátran megtarthatjuk. Amarra példa *Graindorge* Tamás, mely feloldandó Hyppolite *Tainere*, emerre Pierre *Loti*, melyre Julien *Viaud* alól kell ugyan utalnunk, de tanácsosabb *Loti* alatt katalogusunkba iktatni. Ha álnevű kortársainkról később ellenkező irodalomtörténeti hagyomány fejlődik ki, vagy pedig írói és családi nevük egyaránt a feledés homályába vész, akkor nem marad más hátra, mint hogy utódaink a változott viszonyoknak megfelelően átdolgozzák az ekként antikvárt felvételeket. Az ekként felfemerülő munkatöbblet annyira jelentéktelen, hogy szinte eltörlül ama fizikai erőpazarlás összegével szemben, melyre pl. a British Museum olvasói folytonosan kényszerülnek akkor, midőn a *Voltaire*t tartalmazó czédulatoktól *Arouet*-hez kell szaladniok!...

A czímfelvétel egy másik vitás, közmegelegedésre soha meg nem oldható problémáját az anonym munkák szolgáltatják. Ha a névtelenül megjelent munka szerzője kideríthető, akkor, s ebben mindnyájan megegyezünk, a felvétel a kikutatott szerzői név alatt történik. A véleménymegosztás az eseteknél nyilvánul, a midőn a mű szerzője meg nem állapítható. Ilyenkor kétféle eljárás lehetséges, melyek mindegyikének meg van a maga jó és rossz oldala.

Az egyik a czímzavak legjelentősebbikét kívánja péczszóként kiemelni; ez eljárás hívei szabályukat azzal indokolják, hogy a sokszor hosszú czímekből az ember gyarló emlékező tehetségében rendesen a lényegét magában foglaló legfontosabb rész marad meg s így az észszerűség azt parancsolja, hogy ebből a részből válasszuk ki a szükséges péczszót. Ez első pillantásra tetszetős okoskodás azonban nem állja meg a kritikát: egyrészt igen sok esetben nem csak egy, hanem két, vagy három egyformán fontos, péczszóként tehát egyformán kiemelhető szó van a czímben; másrészt az emberi emlékező tehetség oly bizonytalan

alap, hogy arra a címfelvételnél építeni szinte képtelenség. A dolgot komplikálja még az a körülmény is, hogy a fogalmak túlnyomó részének kifejezésére a legtöbb nyelven két-három egyértékű kifejezés ú. n. szinonima áll rendelkezésünkre, melyek jelentéstani árnyalatai a legtöbb esetben nem elégségesek ahhoz, hogy az emlékezetben félig elmosódott könyvczímekben egymás felcserélődését megakadályozhassák.

A másik, *Brown* által is melegen ajánlott mód abban áll, hogy péczesző gyanánt mindig a könyvczím legelső nem névelői szavát alkalmazzuk, tekintet nélkül arra, hogy az illető szó minő nyelvtani kategóriába tartozik (főnév, melléknév, határozó, ige stb.). Ez kétségtől a legkorrektebb álláspont, bár meg kell vallanunk, hogy a használó tájékozódását rendkívül megnehezíti. Mert arra, hogy hosszabb könyvczímeket szószerint elménkben tarthassunk, normális körülmények közt nem vagyunk képesek. Hiszen nem minden könyvtárháznál van olyan mnemotechnikai képességgel megáldva, mint Janus *Pannonius*, a ki egyszerű hallásra megtartotta elméjében a felolvasott verseket!

Ez eljárás fogytározására különben maga *Brown* is felhívja figyelmünket egy rendkívül szerencsésen megválasztott példa kapcsán. *Dickens* regényeit említi meg, melyek címét minden valamire való angol olvasó ismerni véli. Pedig mennyire téved! *Dombey and Son* eredeti czíme *The dealings with the firm Dombey and Son*, *David Copperfield*-é *The personal history of David Copperfield*, és így tovább; úgy hogy e közismert regények anonymitás esetén az utóbbi szabály értelmében nem *Dombey* vagy *Copperfield*, hanem *Dealings* meg *Personal* rendszó alatt volnának fölveendőek, a mi ugyancsak megnehezítené, sokaknak egyenest meghiusítaná feltalálásukat.

E nehézségen azonban a két módszer kombinálásával — az emberi lehetőség határai közt — elég jól lehet segíteni. A címfelvétel mindig az utóbbi módon történjék meg, utalással az előbbi módszernek megfelelően kiválasztott legfontosabb czímszó alól.

A következő vagyis VI. fejezet két részre oszlik. Előbb a könyvek belső tartalmi leírásának (*adnotation*) fontosságát és főbb szabályait fejtegeti, azután az eddig elmondottak alapján pontokba foglalja azokat az alapelveket, a melyeket a bibliografiai cikkek különböző elemeinek felvételekor szem előtt kell tartanunk s a melyeket indokolva az előző fejezetekben fejtett ki bővebben. *Brown*-nak az angol és amerikai könyvtárakban divatos tartalmi bibliografiai leírásra vonatkozó nézeteire ezúttal ki nem terjeszkedünk, miután a legközelebbi alkalommal E. A. *Savage*-nak e tárgyról írt monográfiájával kapcsolatban úgy is visszatérünk s bővebben fogjuk fejteni az ide vágó véleményeket.

Szintügy kevés a mondani valónk a VII. fejezetről, mely főleg *Stein: Manuel de bibliographie générale* című alapvető munkája nyomán a legfontosabb könyvészeti munkákat sorolja fel a következő tiz csoportozatban:

1. A bibliografia elmélete, története és alkalmazása.
2. Általános könyvészet.
3. Nemzeti könyvészet.
4. Különleges könyvészet; egyes tárgyakról és szerzőkről.
5. Üzleti könyvészet.
6. Nyomdászat.
7. Könykviválasztásra vonatkozó kalauzok.
8. Könyvtári jegyzékek
9. Folyóiratok bibliográfiája.
10. Anonymusokra, pseudonymákra stb. vonatkozó bibliografiák.

Szerző a címek felsorolásánál csak a legfontosabb munkálatokra szorítkozik, de több igen fontos, újabban megjelent munka kikerülte figyelmét. Így kimaradtak pl. *Haebler*-nek a spanyol-portugál ősnymtatványokra vonatkozó nagyszabású dolgozatai; a *Holzmann-Bohatta*-féle *Anonymen-Lexikon* s ugyane szerzők *Pseudonymen-Lexikonja*, *Petzhöld Neuer Anzeigere*, a *Bibliographie Moderne*, a *Revue des bibliothèques*, a *Ferguson*-féle *Bibliotheca Chemica*, a *F. Dietrich* szerkesztésiben megjelenő *Bibliographie der deutschen Zeitschriften-Literatur* stb., hogy találmra csupán néhány nagy fontosságú, valóban általános érdekű kiadványt említsünk.

Az utolsó fejezet végre *könyvgyűjtemények* címén a nyilvános könyvtáraknak szerző *Manueljéből* ismert kettős felosztását muzeális és ismeretterjesztő (*workshop*) könyvtárakra fejtegeti. Gondos tárgymutató rekeszti be a csinos kis kötetet, melyet a tárgy iránt érdeklődők meleg figyelmébe ajánlunk.

Dr. Gulyás Pál.

Beck, C.: *Jahrbuch der Bücherpreise. Alphabetische Zusammenstellung der wichtigsten auf den europäischen Auktionen (mit Ausschluss der englischen) verkauften Bücher mit den erzielten Preisen. I. Jahrgang 1906.* Leipzig. 1907. Otto Harrassowitz. 8-rét. X. 237. l. Ára vászonborítékban 8 M.

Mint ismeretes, Anglia s az északamerikai Egyesült-Államok könyvárveréseiről már 1886, illetve 1894. óta jelennek meg rendes évkönyvek, a melyek a régi könyvek kereskedelmi értékének megállapításánál immár nélkülözhetetlen segédkönyvek. Az angol s amerikai könyvgyűjtők sajátos törekvései s az európai szárazföld szerényebb eszközökkel dolgozó bibliofiljeihez képest hasonlíthatatlanul nagy áldozatkészsége, ez évkönyvek használhatóságát erősen korlátozták.

A szorosabb értelemben vett európai régi könyvpiac araira azonban ez árverések adatai nem lehettek döntő befolyással. Ezek irányításánál első sorban a kontinensen évről-évre szép számban megtartott aukciók jönnek figyelembe. Ezekről azonban mindeddig az évi eredményt összefoglaló kiadvánnyal nem rendelkezünk s a ki még sem akart tájékozatlanul maradni, kénytelen volt nagy költségen a helyszínen elkészített jegyzeteket beszerezni magának, vagy pedig azokra a közleményekre támaszkodni, melyek a főbb árverések nagyobb tételeiről egyes szaklapokban szétszórtan megjelentek.

Azért igaz örömmel üdvözöljük, mint valóban hasznos és hézagpótló kézikönyvet, a *Harrassovitz* lipcsei czégnél folyó évben megindított vállalatot, melynek első kötete C. Beck feldolgozásában az 1906-iki árverésekről számol be.

Ez első évfolyam összesen 32 árverésről számol be, melyek közül egyet-egyet *Bangel* Rudolf (Frankfurt a. M.) *De Vries* R. W. P. (Amsderdam), *Durel* A. Paris), *Foulard* Charles (Paris), *Gilhofer* és *Ranschburg* (Bécs), *List* és *Francke* (Lipcse), *Perl*, Max (Berlin), kettőt-kettőt *Carlebach* Ernst (Heidelberg) és *Delestre* Maurice (Paris), hármat-hármát *Börner* C. G. (Lipcse) és van *Stockum* (Hága), négyet *Weigel* Oswald (Lipcse), tizenkettőt pedig *Paul* Em. et *Fils* et *Guillemin* (Paris) czég rendezett.

A jegyzék 3901. munkáról ad felvilágosítást. A rövid czimek a szerzők, illetve névtelen kiadványoknál a cím első főnévének betürendjében állanak, mellettük a rétnagyság, továbbá a megjelenési év és hely, az aukciókat vezető czég s az illető árverés keletének megjelölése, továbbá az elért ár van kitéve.

A munkába csupán az 1850 előtti művek vétettek fel, ezek közül is csak azok, melyek ára legalább 10 márkára szökött. Kivételkép azonban egyes esetekben teljesség kedvéért 1850 utáni, vagy 10 márkán aluli nyomtatványok is fölvétettek. Ellenben kolligátumok, ha áruk meg is haladta a kitűzött minimumot, elhagytak, miután azok specziális összetételüknél fogva a könyvpiac árainak irányítására nem lehetnek befolyással.

Az elébb említett általános adatokhoz járult az ősnymtatványoknál a *Hain*-féle repertorium megfelelő száma s egyéb specziális érdekességű könyveknél e sajátosságaik (minők: merített, írópapír, számozott, dedikált példány, művészi kötés, exlibris stb.) rövid feltüntetése.

Magukra a jegyzékben szereplő művekre itt részletesebben ki nem térhetünk, csak azt jegyezzük meg, hogy az árverésre került 32 gyűjteményben a *Luther*-iratok domináltak: a felvett 3901. szám közül 864 a *Luther*-irat, tehát az egész anyagnak közel egy negyede. Ebből azonban a kalapács alá került gyűjtemények jellegére teljes biztonsággal nem lehet következtetni,

mert ha valahol, úgy különösen itt élt a szerkesztő azzal a jogával, hogy 10 márkánál alacsonyabb összegben elkelt nyomtatványokat is feldolgozzon, a mi statisztikai következtetésekre könyvét korántsem teszi alkalmassá.

A kötetekben néhány hungarikum is szerepel, ezekre azonban szintén nem térünk ki bővebben, tekintettel arra, hogy az *Emich*-féle gyűjteményből kerültek ki, a melynek lefolyásáról annak idején részletesen beszámoltunk. *Bibliofil.*

Collijn, Isak, *Katalog der Inkunabeln der kgl. Universitäts-Bibliothek zu Uppsala. (Arbeten utgifna med understöd of Vilhelm Ekmans universitetsfond, Uppsala 5.)* Uppsala 1907. Almqvist & Wiksell. 8-r. XXXVIII, 2, 507 l. Ára 13:50 svéd korona = 15 birodalmi márka.

Isak *Collijn*, a szakkörökben régóta előnyösen ismert inkunabulum-kutató e vaskos, szépen kiállított kötetben összesen 1528 ösnyomtatvány leírását adja. A leírások két csoportba oszthatók. Az egyikbe azon művek tartoznak, a melyekről a legkiválóbb szakemberek, mint *Hain*, *Campbell*, *Pellechet*, *Voulliéme* tollából megjelentek már pontos, autopszián alapuló leírások s a melyek jelen jegyzékbe csupán rövid czímmel vétettek fel, hivatkozva a részletesebb leírások szerzőire és számaira; pl. ilyenképen:

1370. Strabo

Geographiae libri XVI.

Venezia: Wendelin von Speier, 1472. 2°.

Hain * 15087. *Proctor* 4042.

Provenienz: Georgius Wolf de Heilesberg 1512.

Hlzbd. m. br. gepr. Kalbsldr. Rubriz.

A második csoportba viszont azok az ezúttal legelőször részletesen leírt munkák sorolhatók, melyek *Hain*-nál nincsenek megcsillagozva s megbízható leírásuk, egyéb könnyebben hozzáférhető munkában sem áll rendelkezésre. Erre jó példa az előző példánkkal szomszédos következő czímfelvétel:

1371. Strabo

Geographiae libri XVI.

Roma: Conrad Sweynheym & Arnold Pannartz, 12. 2. 1473. 2°.

Hain 15088.

238 Bl [?] 46 Z, I rom. Type = *Proctor* 2.

Bl. 1. a: [ ] Vm matim extra philofophiam non eft: ipsa de fitu orbif tractatio q̄m utilif. Et | qui auctoref attigerūt de Geographia etc. Z. 13.

Strabonif Geographi Europè primus Commen-
tariuf. || [ ] I ad philosophum alia pertineat
ulla tractatio: & hanc: quam hoc | etc.

*Bl. 238 a Z. 13: ordine. Reges uero & principes &
decarche: ad eius portionem sunt: ac semper
fuere. || Aspiciunt illustris lector quicumque libellof
Si cupis artificum nomina nosse: lege. | Aspera
ridebit cognomina teutona: forsan | Mitiget ar-
mif ingistri | Rome imprefferunt talia multa
fimul | M.CCCC.LXXIII. Die uero | Veneris. XII.
menfis Februarii Bl. 238 b leer.*

Pbd. Die Bogen sind sehr beschädigt. Rubriz.

E két példa teljesen megvilágítja szerző eljárását, a ki mint látható részletesebb leírásainál a descriptiv módszert a Robert *Proctor* által meghonosított betüösszehasonlító módszerrel egészítette ki.

A főjegyzék a szerzők betürendjében van tartva: névtelen, vagy olyan munkák, melyek szerzője nincs teljes biztonsággal megállapítva (pl. *Stella clericorum*, *Gesta romanorum* stb.) a czim első főneve alatt soroztattak a lajstromba.

A második jegyzék a nyomtatási helyek betürendjében sorolja fel a nyomtatókat, ugyancsak az ábéczé rendjében s minden nyomtató neve alatt chronologiai egymásutánban adja az első jegyzékben leírt munkák rövid czimét és sorszámát.

A harmadik jegyzék az itt repertorizált nyomtatványok számaikat sorolja fel a *Hain*-féle munka megfelelő számainak sorrendjében.

Végül a negyedik s talán legérdekesebb jegyzék a példányok származására vonatkozó adatokat, vagyis az egykori ismert tulajdonosok nevét s ott a hol lehetséges volt, rövid életrajzi adatait is tartalmazza.

Ez adatok főleg az uppsalai egyetemi könyvtár legrégebb történetére egészen új fényt derítenek s tetemesen kibővítik az *Annerstedt* által e korról főbb vonásaiban mesterien megrajzolt képet.

A könyvtár alapját II. Gusztáv Adolf király 1620 április 13-án kibocsátott rendeletével vetette meg, melyben az uppsalai klastromi könyvtárt az egyetemnek adományozza s évi 200 tallért ajánl meg gyarapítására. A szerény évi javadalmazást alig egy év multán 300 tallérra emelték, anyagát pedig a stockholmi ferenczes kolostorban lévő *Bibliotheca* régiával is kibővítették. Mindkét gyűjtemény már az elajándékozás előtt is állami tulajdon volt, s azon svéd klastromok gyűjteményeiből gyűlt

össze, a melyek a reformáció behozatala után államosítottak. A kéziratok zöme, 326 kodex a vadstenai klostromból való, a többi 120 kéziratból még 62 provenienciája ismeretes, míg 58-é közelebről már meg nem határozható.

Az ősnymotványok jelentékeny része szintén ily módon került az uppsalai gyűjteménybe. Így pl. a vadstenai klostromból 38 ősnymotvány való; eredetüket mintegy 30 esetben a könyvek régi jelzése, a hátralevő esetekben pedig rendkívül jellegzetes bekötésük bizonyítja. Szórvá nyosana többi klostromokból is kerültek ide inkunabulák, sőt a külföldről is, miután a győzedelmes háborúk zsákmányai között bőven akadt könyvtári anyag. Így pl. az 1543-ban elhunyt világhírű csillagász, *Coppernicus* Miklós, egész könyvtárát a frauenburgi káptalani könyvtárra hagyta, a melyet Gusztáv Adolf tudvalevőleg lengyelországi háborúi alkalmával számos más város hasonnemű gyűjteményével együtt Svédországba szállított. Így történt meg, hogy *Coppernicus* könyvtárának nagybecsű, sajátkezű bejegyzéseivel ellátott kötetei ma is Uppsalában őriztetnek, köztük néhány ősnymotvány az előttünk fekvő jegyzékben is szerepel.

Miként Gusztáv Adolf idejében a mai Porosz-Lengyelország nem egy becses könyvtára vált a svédek martalékává, ép úgy Krisztina királyné uralkodása alatt cseh és morva hadi zsákmány kapcsán Olmützből, Nikolsburgból, Prágából, X. Károly Gusztáv uralkodása alatt pedig Posenből kerültek könyvek Uppsalába.

Meglehetős szép számmal vannak francia eredetű inkunabulumok is a leírt gyűjteményben; vagy ötven közülük Jean de *Joux* lyoni jogtudós tulajdonából került ki, de hogy mily úton jutottak Uppsalába, ma már ki nem deríthető.

A lyoni könyvek közül talán legértékesebb a *Justinianus*-féle kodex egy ivnélküli kiadása, helyesebben az annak táblájáról lefejtett s 1488-ban Lyonban nyomtatott latinnyelvű búcsúlevél, melynek eddig ez a legelső ismert példánya.

A munkát a folyószámozású kötetek helyrajzi jelzeteinek jegyzéke, továbbá a pótlások és javítások rekesztik be.

Feltűnő a könyvcezimek szokásos évrendi összeállításának a hiánya.

Г.

Jellinek, Arthur L. *Internationale Bibliographie der Kunstwissenschaft. Dritter Band. Jahr 1904.* Berlin. 1907. B. Behr's Verlag. 8-rét 4, 366, 2 l. Ára 15 márka.

Alaposan megkésve jelent meg Arthur L. *Jellinek* általános elismerésnek örvendő nemzetközi műtörténeti könyvészetének harmadik kötete, mely az 1904. év anyagát dolgozza fel. A szokatlan késedelemnek szomorú oka a buzgó szerkesztő halálos kimenetelű, hosszas betegsége volt. A már majdnem sajtókész művet a kiadó

czég az ugyancsak Bécsben lakó dr. *Frölich* Ottó gondozásával adatta ki, a ki e munkát lelkiismeretes pontossággal hajtotta végre. A VIII. iparművészeti fejezet azonban hiányzik e kötetből s a f. év nyarára ígért, 1905. évi kötetben fog pótlólag megjeleni. A munka beosztása különben ugyanaz mint az előző köteteké¹ s azokhoz hasonlóan a magyar szakirodalmat is felöleli. Ez utóbbinak teljessége felől e sorok írója nem nyilatkozhatik. minthogy az adatok töle erednek. E körülmény felemlítése ugyan a mű előszavából az általánosan elfogadott s *Jellinek* részéről mindig és hűségesen betartott irodalmi illemszabályok ellenére a szerkesztő-változás bonyodalmai közben elmaradt, de a kiadó czég kezeim közt lévő irata szerint, a következő kötet előszavában helyre fog állíttatni. Közreműködésem különben csakis a magyarországi mütörténeti dolgozatok repertorizálására s címűnk németre fordítására szoritkozott, az adatok osztályozásától valamint a korrekturától azonban teljesen távol állottam s így az eféle sajtóhibák mint *Dunántúli*, vagy helytelen osztályozások, mint *Czigler J. Művelődéstörténet: III. c) Kunstgeschichte. Epochen und Länder: Ungarn (!)* a szóban forgó nyelvet nem értő s az azon írt műveket *de visu* nem ismerő s éppen ezért csak tökéletlent nyujtható szerkesztőt terhelik, a ki helyesen tenné, ha a jövőben munkájának ezen részét is magyar munkatársára hárítaná.

Dr. Gulyás Pál.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

Deutsche Literaturzeitung. XXVIII. évfolyam 1. szám. (1907 január 5.): A. Pr. Cl. *Griffin*, List of works relating to the American occupation of the Philippine Islands (1898—1903. (Konrad Haebler). — 2. szám (január 2.): *Library of Congress. Report of the Librarian of Congress and Report of the Superintendent of the Library Building and Grounds for the fiscal year ending June 30, 1906.* — 3. szám (január 19.): P. *Schwenke* és A. *Hortzschanzky* Berliner Bibliothekenführer (Paul Trommsky). — 7. szám (február 16.): Aem. *Martini* és Dom. *Bani*, Catalogus codicum Graecorum Bibliothecae Ambrosianae (Bruno Keil). — 9. szám (márczius 2.): Alphabetisches *Verzeichniss* der laufenden Zeitschriften des Königlichen Bibliothek zu Berlin (Wilhelm Erman). — E. W. *Förstemann* Bibliographie der Familie Förstemann. — 10. szám (márczius 9.) M. *Pellisson*, Les bibliothèques populaires à l'Etranger et en France. — 11. szám (márczius 16.): R. *Sabbadini*, Le scoperte dei codici latini e greci nei secoli XIV. e XV. (Emil Jacobs) — 13. szám (márczius 30.): O. von *Hase*, Emil Strauss, ein deutscher Buchhändler am Rheine (Wilhelm Ruprecht).

¹ V. ö. Magyar Könyvszemle. 1903. évf. 305 l.

La bibliofilia. VIII. *évfolyam* 10—11. *szám* (1907. január-február.) P. C. Melzi d'Eril, Di un calendario della collezione del Comm. Leo S, Olschi, trascritto da E. Saneri e illustrato dal P. C. Melzi d'Eril. — A. Anselmi, »La pianta panoramica di Boccacontrada, oggi Arcevia, disegnata da Ercole Ramazzani nel 1594.« (Studi e ricerche bibliografiche) (folytatólagos közlemény). — G. Boffito és U. Mazzia. D' un ignoto astronome del secole XIV. (Pietro di Modena). — G. M. Un autografo di Luca Signorelli. — J. Van de Gheyn, L'art et le livre. — G. Boffito, Saggio di Bibliografia aeronautica italiana. Correzioni ed aggiunte tratte dalle schede del ch. m. dott. Diomede Bounamici bibliofilo livornese. (Folytatólagos közlemény.) — D. Ciampoli, Gli Statuti de Galeotto d'Oria per Cartel Genovese ne' frammenti di un Codice Sardo del secolo XIV. (Folytatólagos közlemény.) — E. Filippini, Le edizioni del *Quadriregio*. (Appunti storico-bibliografici.) (Folytatólagos közlemény.) — 12. *szám* (1907. márczius): Hugo Riemann, Breviarium Benedictinum Completum (IX—X. Saeculi). — E. Filippini, Le edizioni del *Quadriregio* (Appunti storico-bibliografici.) (Folytatólagos közlemény.) — E. Celani, Per la bibliografia delle opere anonime o pseudonime. — A. Anselmi, »La pianta panoramica di Rocca contrada, oggi Arcevia, disegnata da Ercole Ramazzani nel 1594.« (Studi e ricerche bibliografiche.) (Befejező közlemény.) — Állandó rovatok: Notizie. Pubblicazioni di carattere bibliografica e intorno alla storia dell' arte tipografica. Vendite pubbliche. Cataloghi notevoli. Rivista delle riviste. Necrologio.

Le bibliographe moderne. X. *évfolyam* 59—60. *szám*. (1906. szeptember-december): N. Hohlwain, Les papyrus grecs d'Égypte. — I. Aug. Brutails, De l'insuffisance des règlements sur le service des archives (les archives des mairies et des sous-préfectures). — Jsak Collijn, Deux feuillets français inconnus du XVe siècle appartenant à la Bibliothèque de l'Université d'Upsal. — P. Arnauld, Inventaire de la librairie du château de Blois en 1518 (folytatólagos közlemény). — Chronique des Archives: Allemagne. Autriche-Hongrie. France. — Chronique des Bibliothèques: Allemagne. France. Grande-Bretagne Italie. Turquie d'Asie. — Chronique bibliographique: Bibliographies rétrospectives d'histoire économique. Bibliographie féministe. Sommaire des périodiques belges. Bibliographies médicales. La bibliothèque du chancelier Nicolas Rolin. Une nouvelle édition de Hain. Société typographique du XVe siècle. Bibliographie des Van Eyck. Curiosités de la bibliographie limousine. Catalogues de livres anciens. Bibliographies individuelles. — Comptes rendus et livres nouveaux: A. Hoegnet, Inventaire analytique des archives de la ville de Tournai. (H. S.) Ang. Pesce, Notizie negli archivi di Stato. (G. Bourgin.) Henry Martin, Les miniaturistes français. (H. S.) Victor Leblond, Inventaire sommaire de la collection Bucquet-Auxcousteaux [Publications de la société académique d'Oise]. (H. S.) Bery Linnig, Bibliothèques et ex-libris d'amateurs belges aux XVIIe, XVIIIe et XIXe siècles. (H. N.) James Duff Brown, A manual of practical bibliography. (H. S.) Gian Francesco Gamurrini, Bibliografia dell'Italia antica. Vol. I. Parte generale. (H. S.) Hans Barth, Repertorium über die in Zeit- und

Sammelschriften der Jahre 1891—1900 enthaltenen Aufsätze und Mitteilungen schweizergeschichtlichen Inhaltes. (H. S.) Armand Granel, Bibliographie de la révolution: Louis XVI. et la famille royale. (H. S.) François Pazdirek, Manuel universel de la littérature musicale. VII. (H. de Curson.) — Table des Matières.

Mitteilungen der Österr. Vereins für Bibliothekswesen. X. évfolyam 4. füzet (1906. november-december). Oskar Freiherr v. *Mitis*, Hof- und Staatshandbücher. — Z. V. *Tobolka*, Österreichische Bibliographie. — C—II, Zur Geschichte der evangelischen Bücherschmuggels. — Literarische Besprechungen: Reproduktionen von Handschriften. (Wilh. Weinberger.) IV. Publikationen der österreichischen Ex-libris-Gesellschaft. (Rölt.) Michael Holzmann u. Hans Bohatta, Deutsches Anonymen-Lexikon. 1501 bis 1850. Bd. III. C. bis R. (Grolig.) Paul Kristeller, Kupferstich und Holzschnitt in vier Jahrhunderten. **Állandó rovatok**: Vereins-Nachrichten. Personal-Nachrichten. Vermischte Nachrichten.

Rivista delle biblioteche e degli archivi. VIII. évfolyam 1. szám (1907. január): Albano *Sorbelli*, Le Biblioteche gratuite per i fanciulli nelle scuole elementari del regno. — Giovanni *Livi*, Piero di Dante e il Petrarca allo studio di Bologna. — **Állandó rovatok**: Libri nuovi. Notizie.

Revue des Bibliothèques. XVI. évfolyam 9—12. szám (1906. szeptember-december): Francesco *Lo Parco*, Dei maestri canonisti attributi al Petrarca. — Etienne *Deville*, Les manuscrits de l'ancienne bibliothèque de l'abbaye de Bonport (avec 5 facsimilés). — Pierre de *Nolhac*, Le catalogue de la première bibliothèque de Pétrarque à Vaucluse. — Jean *Bonnerot*, De la situation des amanuenses dans les bibliothèques suédoises. — G. *Mercati*, Un lessico tiro-niano di Saint-Amant. — J. B. *Chabot*, Inventaire sommaire des manuscrits coptes de la Bibliothèque nationale. — **Bibliographie**: George Dontrepoint, Inventaire de la »Librairie« de Philippe le Bon, 1420. (Léon Dorez.) La biblioteca Marciana nella sua nuova sede. (Leon Dorez.) Dr. Victor Leblond, Inventaire sommaire de la collection Bucquet-aux-Cousteaux, comprenant 95 volumes de documents manuscrits et imprimés rassemblés au XVIIIe siècle sur Beauvais et le Beavais. (A. Boinet.) Louis de la Trémoille, Prigent de Coëtivy, amiral et bibliophile. (A. Boinet.) **Chronique des Bibliothèques**: Allemagne. France. Italie. **XVII. évfolyam 1—3. szám** (1907. január-márczius): André *Antoine*, Bibliothèques au Japon. — Louis *Thuasne*, Rabelais et Villon. — **Bibliographie**: Publications du Musée Britannique. 1. Guide to the manuscripts, autographs etc. 2—3. Reproductions from illuminated manuscripts. Series I. II. George F. Warner, Valerius Maximus. Miniatures of the school of Fouquet etc. (Léon Dorez.) Ludwig Schmidt, Katalog der Handschriften der königl. öffentlichen Bibliothek zu Dresden. 3. Bd. (Léon Dorez.) — **Chronique des Bibliothèques**: Allemagne. Belgique. France. Italie. Pays-Bas. — **Melléklet**: Henri *Dehérain*, Catalogue des Manuscrits du fond Cuvier (travaux et correspondance scientifique) conservés à la Bibliothèque de l'Institut de France.

The library journal. XXXII. kötet 1. szám (1907. január). Isabel Ely *Lord*, Some notes on the principles and practice of bookbuying for

libraries. I. — Alice B. *Kroeger*, Reference books of 1906. — J. R. *Hayes*, A library by the sea — at Cobasset, Man. (Poem). — *Library* copyright league. — *Second* public hearing on the copyright bill. — *Plan* of the american publishers' Association adopted at the a meeting held jan. 9, 1907. — *Report* of the librarian of Congress. — Andrew *Carnegie's* gift for library buildings, 1906. — *Atlantic* city library meeting. — The *bibliographical* society of America. — The *new* edition of A. L. A. »Subject headings«. — *Reviews*: Pellisson, Les bibliothèques populaires à l'étranger et en France. Records of the Virginia Company of London. Savage, Manual of descriptive annotation for library catalogues. Sharp, Illinois libraries. Pt 1. — 2. *szám* (február): Arthur E. *Bostwick*, The love of books as a basis for librarianship. — Isabel Elly *Lord*, Some notes on the principles and practice of bookbuying for librarians, II. — Le Roy *Jeffers*, A successful book purchase system. — Frank Barnard *Heckman*, Libraries in the United States army and navy. — H. L. *Koopman*, Association of New England College Librarians. — Asa *Wynkoop*, Library legislation in 1906. — *Carnegie* institution year book, 1906. — Rudolph *Schwill*, An impression of the condition of spanish-american libraries. — John Russell *Hayes*, Sixteenth century library rules. — *Atlantic* city library meeting. — 3. *szám* (márczius): *Sunday* and holiday openings: statements from libraries. — Alice B. *Kroeger*, Instruction in Cataloguing in library schools. — John Russell *Hayes*, Columbia University library. (Verses) — J. C. *Moffett*, The development of the sunday library. — *Sunday* opening. — »*Open Shelves*« questioned. — Mary W. *Ovington*, Some publications regarding the american negro. — Hester *Young*, Memorandum of some incunabula in the university of Toronto library. — *American* and English libraries through New Zealand eyes. — *Southern* educational association. — Department of libraries. — *Reviews*: Brown, Manual of practical bibliography. Greve, Openbare leesmusea en volksbibliotheken. Library of Congress. A. L. A. Portrait index. — *Állandó rovatok*: Editorials. — American library association. — State library commissions. — State library associations. — Library clubs. — Library schools and training classes. — Library economy and history. — Gifts and bequests. — Practical notes. — Librarian. — Cataloging and classification. — Bibliography. — Anonyms and pseudonyms. — Notes and queries. — Humors and blunders.

Zeitschrift für Bücherfreunde. X. évfolyam 10. füzet (1907. január.): Theodor *Goebel*, Eine wirtschaftliche Buchdruckergeschichte. I. — Fritz *Engel*, Der »Ulk.« Sein Werden und Sein. Mit. 36 zum Teil farbigen Abbildungen. — Oskar *Loewenstein*, Die Buchbinderei im Lichte der dritten deutschen Kunstgewerbe-Ausstellung zu Dresden. — II. Jaro *Springer*, Gegenseitige Kopien von Miniaturen. — 11. füzet (február): Max *Harrwitz*, Verlorene Bücher und Peter Philipp Wolf: ein vergessener Schriftsteller. Mit Porträt Wolfs und 3 Fac-similes. — W. *Molsdorf*, Mittelalterliche Formschnittdarstellungen des Apostolischen Glaubensbekenntnisses. Mit 6 Abbildungen. — Hans *Benzmann*, Zur Erinnerung an Sophie Merean. — Theodor *Goebel*, Eine wirtschaftliche Buchdruckergeschichte. — II. Erich *Ebstein*, Johann Friedrich Blumenbach

als Bibliophile. — 12. *füzet* (márczius): Ludwig *Geiger*, Die Ausgaben von Börnes Schriften und die Herstellung einer neuen Edition. — Otto von *Schleinitz*, Die Bibliophilen. W. M. Voynich. Mit Porträt und 5 Faksimiles. — K. von *Rózycko*, Die Buchdruckerkunst in Polen bis zur Mitte des XVII. Jahrhunderts. — Theodor *Goebel*, Eine wirtschaftliche Buchdruckergeschichte. III. — Walter von *Zur Westen*, Ex-libris von Mathilde Ade. Mit 8 Abbildungen und einem farbigen Einschaltblatt. *Állandó rovat*: Chronik.

Zentralblatt für Bibliothekswesen. *XXIV. évfolyam 1. füzet* (1907. január): Axel. Anthon *Björnbo*, Übersiedelung des königlichen Bibliothek in Kopenhagen in den Neubau. — A. *Wolfstieg* und A. *Hortzschanszky*, Zur Vorbildung der weiblichen Hilfskräfte. — Emil *Jacobs*, Der wissenschaftliche Nachlass Oskar von Gebharts. — G. *Kohfeldt*, Zur Druckgeschichte des Lübecker Rudimentum Novitiorum vom Jahre 1475. — **Literaturberichte und Anzeigen**: Die Kultur der Gegenwart. Teil I. Abt. 1. (P. Schwenke). Trübners Minerva. XVI. Ig. Karl Prelmesch, Verzeichnis der Breslauer Universitätschriften 1811—1815. (Fritz Milkau). — 2. *füzet*, (február): G. *Weil*, Die ersten Drucke der Türken. — F. *Milkau*, Die Abteilung für niederdeutsche Literatur bei der Universitätsbibliothek zu Greifswald. — **Literaturberichte und Anzeigen**. Marcus Vattasso, Initia patrum aliorumque scriptum ecclesiasticorum ex Mignei Patrologie et compluribus aliis libris. Vol. I. A. M. (Franz Ehrle S. I.) Wouter Nijhoff: L'art typographique dans les Pays-Bas. (1500—1540). Livr. 5—8. (W. L. Schreiber). Neue Blockbuch-Literatur (W. L. Schreiber). Karl Krumbacher, Die Photographie im Dienste der Geisteswissenschaften. (W. Melsdorf). — 3. *füzet* (márczius): E. *Kumsch*, Die königliche Kunstgewerbebibliothek zu Dresden. — G. *Kentenich* és E. *Jacobs*, Zum Schicksal der Bibliothek der Benedictinerabtei St. Maximin bei Trier. — P. *Schwenke*, Donat-Studien. III. — Kl. *Löffler*, Zur Bibliographie der münsterischen Wiedertäufer. — E. *Jacobs*, Neue Forschungen über antike Bibliotheksgebäude. — **Literaturberichte und Anzeigen**: Ernst Voulliéme, Die Incunabeln der Königlichen Bibliothek und der anderen Berliner Sammlungen. XXX. Beiheft zum Zentralblatt für Bibliothekswesen. (Gottfried Zedler). Seymour de Ricci, A hand-list of a collection of books and manuscripts belonging to the Right Hon. Lord Amherst of Hackney at Dillington Hall, Norfolk. (P. S.) — *Állandó rovatok*. Kleine Mitteilungen. Umschau und neue Nachrichten. Neue Bücher und Aufsätze zum Bibliotheks- und Buchwesen. Antiquarskataloge. Personalmeldungen. Verein Deutscher Bibliothekare.

A MAGYAR BIBLIOGRAFIAI IRODALOM AZ 1907. ÉV ELSŐ NEGYEDÉBEN.

Összeállította: HORVÁTH IGNÁCZ.

BIBLIOGRAPHIA, Társadalomgazdaságtani. II. évfolyam 1907. január—márczius. Cöthen, 1907. Dünnhaupt Pál ny. 8-r. 1—184. l. (Közgazdasági Szemle melléklete.)

BÜCHERVERZEICHNIS des landwirthschaftlichen Ortsvereins in Zeiden Brassó, 1907. Schneider és Feminger testvérek kny. 8-r. 22 számozott és 12 számozatlan lap.

CZÍMJEGYZÉKE, A kiskunhalasi ev. ref. főgymnasium könyvtára többes példányainak —. Kiskunhalas, 1907. Práger Ferencz kny. 8-r. 68 l.

CZÍMJEGYZÉKE, A bajai kath. legényegylet könyvtárának —. 1907. Baja, 1907. Nánay Lajos kny. 8-r. 20 l. Ára 20 fill.

FÜGGELÉKE, Az E. G. E. könyvtári czímjegyzékének —. Kolozsvár, 1907. Gámán János örököse. 2-r. 7 l.

HELLEBRANT ÁRPÁD. Repertorium. (Irodalomtörténeti Közlemények. 1907. Tizenhetedik évf. Első füzet. 127—128 l.)

JEGYZÉKE, A körösladányi társaskör könyvtárának betürendes —. Gyoma, (1907.) Kner Izidor kny. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, A rozsnói kath. főgimnázium ifjusági könyvtárának —. 1906. Rozsnyó, 1906. »Sajó-vidék« kny. 8-r. 95 l.

JEGYZÉKE, A VIII. kerületi állami főgymnasium önképzőkör könyvtárának —. Budapest, 1907. Pesti könyvnyomda r.-t. kny. 2-r. 4 l. (Könyomat.)

JEGYZÉKE, Az E. M. K. E. m. kir. honvédkönyvtárának —. I. sorozat. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 8 l.

JEGYZÉKE, Az E. M. K. E. m. kir. honvédkönyvtárának —. II. sorozat. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, Az E. M. K. E. m. kir. honvédkönyvtárának —. III. sorozat. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, Az E. M. K. E. m. kir. honvédkönyvtárának —. IV. sorozat. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 8 l.

JEGYZÉKE, Az E. M. K. E. m. kir. honvédkönyvtárának —. V. sorozat. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 8 l.

JEGYZÉKE, Az országos magyar iskola-egyesület abonyi népkönyvtárának —. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 17 l.

JEGYZÉKE, Az országos magyar iskola-egyesület kunszentmiklósi népkönyvtárának —. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának adománya. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. kny. 8-r. 17 l.

KATALOG der Zöglingbibliothek. K. u. k. Infanteriekadettenschule zu Temesvár. Temesvár, (1907.) Csendes Lipót kny. 2-r. 135 l.

KATALOG der Schülerbibliothek des Obergymnasiums. Segesvár, 1906. Kraff V. kny. 8-r. 20 l.

KÖNYVE, A szentesi függetlenségi és 48-as népkör alapszabályai és könyvtári kivitelí —. Szentes, 1907. Vajda Bálint kny. 8-r. 44 l. Ára 16 fill.

KÖNYVJEGYZÉKE, A gyulai polgári kör könyvtárának —. 1907. Gyula, 1907. Dobay János kny. 8-r. 33 l.

KÖNYVTÁRJEGYZÉKE, A veszprémi róm. kath. legényegylet —. Összeállította Huber Károly. Veszprém, 1907. Veszprémmegyei kny. 8-r. 23 l. Ára 10 fill.

MEISZTROVICS FERENCZ. A makói ipartestület könyvtárjegyzéke. Összeállította — könyvtáros. Makó, 1907. Kovács Antal kny. 8-r. 19 l.

II. NACHTRAG zum Katalog der Officiersbibliothek des Inf. Rgts. Nr. 34. Kassa, 1907. Koczányi Béla kny. 8-r. 2 l.

PÓTCZÍMJEGYZÉKE, A »magyarországi építőmunkások országos szövetsége« budapesti kőműves szakosztálya könyvtárának — Budapest, 1907. Világosság könyvnyomda r.-t. 8-r. 12 l.

PÓTÍVE, A m. kir. szabadalmi hivatal könyvtári címjegyzékének 3-ik —. Budapest, 1907. Pallas kny. 8-r. 8 l.

PÓTLÉK (II. sz.), a debreczeni kereskedelmi és iparkamara könyvtárjegyzékéhez. Debreczen, 1907. január 1. Debreczen, 1907. Debreczen város könyvnyomda-vállalata. 8-r. 14 l.

SPISAK KNJIGA Knjižnice srpske crkvene opštine u Subotici. Ujvidék, 1907. Popovits M. testvérek kny. 8-r. 4, 79 l.

SZAPORODÁSA, A soproni kaszinói könyvtár —. 1906. Sopron, 1907. Romwalter Alfréd. 8-r. 217.—225 l.

SZŐKE ALBERT. A pánczélcsehi magyar könyvtár-egyesület könyvtári jegyzéke. Az egyesület megbízásából összeállította az 1906-ik év végén —. Pánczélcseh. Dész, 1907. Demeter és Kiss kny. 8-r. 29 l. Ára 1 kor.

VERZEICHNIS der Bücher der Schäszbürger Lesegellschaft 1907. Segesvár, 1907. Kraff V. kny. 8-r. 40 l.

VUJKOVICS KÁROLY. Az ujvidéki Magyar Casino könyvtárának jegyzéke az 1907. évről. Összeállította: 1907. január hóban — a Magyar Casino könyvtárosa. Ujvidék, 1907. Hirschenhauser Benő kny. Kis 8-r. 64 l.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Fejérpataky László könyvtárigazgató negyedszázados szolgálati jubileuma. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárának személyzete őszinte szeretettel ünnepelte április hó 12-én nagyérdemű igazgatóját. E napon mult ugyanis huszonöt esztendeje, hogy dr. *Fejérpataky* László osztályigazgató, egyetemi tanár, mint levéltárnok intézetünkhöz kinevezett. A jubiláns osztályvezetői minőségben 1895. augusztus 19. óla áll a könyvtár élén s hogy az intézet fejlődése az utolsó évtizedben oly örvendetesen fellendült, első sorban dr. *Fejérpataky* László czéltudatos vezetésének, az intézet érdekében kifejtett buzgóságának köszönhető. Tisztviselőtársai s a könyvtár alkalmazottai örömmel ragadták meg az alkalmat, hogy e jelentős napon kifejezzék előtte a nagyrabecsülés, tisztelet és őszinte ragaszkodás amaz érzelmeit, melyek mindennél erősebb kötelék gyanánt fűzik hozzá az intézet testületét. *Fejérpataky* László szives szavakkal köszönte meg az ünnepeltestét.

Aubrey Beardsley kiállítása az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban 1907 április 27-től május 26-ig volt nyitva, a közönség legszélesebb köreinek érdeklődése mellett. Az alig 27 éves korában, ezelőtt vagy tíz évvel Mentoneban elhunyt művész nevét angol barátainak s bámulóinak szűkebb körén túl, a kontinensen néhány éve jelentkező, s korunk ethikai elkorcsosodására annyira jellemző *Wilde*-láz tette ismeretessé, mint a hirhedt Salomé-dráma perverz tonusával mindenkép összevágó 14 illusztráció készítőjét. E tusrajzok, melyek technikája különben nagyon hozzásimul a modern czinkográfiai eljáráshoz, sajátos vegyületei a prerafaelisták naivitásának, a rokokó bájosan rafinált formaérzékének s a japánoknak a pillanatfényképek precizitásával versenyző rajzbeli készségének. Ez idegen elemekhez járul, mint *Beardsley* egyéni tulajdonsága, a jobbára erotikus tárgyú képek szereplőinek fájdalmas, sokszor szinte irtózó arc kifejezése, a miben egyik német csodálója¹ bizonyos elhikai czélatatot keres, de az elfogulatlan szemlélő csupán a szadizmus Kaïn-jegyét látja.

Az Iparművészeti Múzeum nem épen kedvező világitású kupolatermében összesen 92 rajz volt kiállítva, a dr. *Czakó* Elemér szerkesztette csinos katalógusban ellenben 102 rajz van lajstromozva. A látszólagos ellentmondást elsimítja a 93—102. rajzokról szóló következő jegyzet: »E lapok azonban erotikus voltak folytán a nagy nyilvánosság számára ki nem állíthatók.«

¹ Julius *Klein* : Die Kunst. V^o

A kiállítás rendezőinek erkölcsi aggályait teljes mértékben méltányoljuk s részünkről a tényleg kiállított rajzok egy némelyikére is kiterjesztettük volna, csak azt nem tudjuk megérteni, mit keresnek ezek a képek a tényleg kiállított rajzok katalógusában? Ha egyszer nem valók a nyilvánosság elé, ugyan minek kell róluk a nyilvánosságnak tudomást szereznie? Még kevésbé tudjuk azonban megérteni a kiállítás rendezőségének azon eljárását, hogy az ekként megbélyegzett képeket mégis kiállította, csak hogy a többitől elkülönítve, a mindenki számára hozzáférhető s főleg az iparművészeti iskola 15—16 éves növendékei által sűrűn látogatott könyvtári olvasóterem egyik szögletében. (*)

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének ötödik könyvtárnoki szaktanfolyama. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége dr. *Fejérpataky* László egyetemi tanár, orsz. felügyelő vezetésével folyó évi július hó 2-ától 13-ig tartja meg a Magyar Nemzeti Múzeum orsz. Széchényi-könyvtára olvasótermében immár ötödik könyvtári szaktanfolyamát.

A tanfolyamnak ezúttal is első sorban az a célja, hogy a Főfelügyelőség hatáskörébe tartozó könyvtárak tisztviselőit a sajátképi könyvtárosi ismeretekbe elméletileg és gyakorlatilag bevezesse s e célnak megfelelően a Főfelügyelőség eddigi szokásához híven, ezúttal is tíz vidéki intézetének tisztviselőjét hívta meg 100—100 korona uti-átalánnyal a tanfolyam meghallgatására. Azonban e rendes hallgatók mellett, korlátozott számban, önként jelentkező érdeklődők is részt vehetnek az előadásokon. Az ily jelentkezők felvételéről az Országos Főfelügyelőség esetről-esetre határoz.

A tanfolyam tárgyai és előadói a következők:

I. Paleografia és a kéziratok kezelése. Előadja 16 órában dr. *Fejérpataky* László egyetemi ny. r. tanár, a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi orsz. könyvtárának igazgatója, múzeumi és könyvtári felügyelő.

1—2. A paleografia a könyvtári szolgálatban. Az írás anyaga és eszközei, különösen a pergamen és papiros.

3. Írott könyvek formája.

4—5. Az írás fejlődése a középkor elejétől az újkorig.

6—7. Középkori szóróvidítések rendszere.

8—9. Gyakorlatok az írás korának meghatározására és a rövidítések megoldására.

10—11. Kortani alapismeretek.

12. Középkori keltezesek megoldása. Kortani segédkönyvek.

13—14. Középkori kéziratok. (A Korvina, magyar vonatkozású kódexek.) Kódexek leírása. Nyomatott katalógusok.

15—16. Oklevelek és újkori kéziratok lajstromozása. Kezelésüknek és megővésüknek módja.

II. Könyvtártan (Bibliothconomia): előadja 12 órában dr. *Ferenczi Zoltán*, egyetemi cz. nyilv. rendkívüli tanár, a budapesti tudományegyetemi könyvtár igazgatója.

1. A könyvtárügy és építkezés áttekintése.

2. A régebbi rendszerű nevezetesebb könyvtári épületek és berendezésük ismertetése.

3. Az újabb rendszerű nevezetesebb könyvtári épületek és berendezésük ismertetése.

4. A raktár- (magazin) rendszer részletes ismertetése s a hazai viszonyok szerinti könyvtárépítéssel.

5—6. A könyvtári berendezés; olvasótermek, hivatalok, bútorzat a különböző könyvtári anyaghoz, beosztás.

7. A könyvanyag beszerzése. Növendéknapló, czédulakatalogus.

8. Szak- és helykatalogus. Könyvek felállítása.

9. Egyéb katalogusok. Nyomtatott katalogus. Kézikönyvtár és katalogusa.

10. Folyóiratok katalogusa és kezelése. Apróbb nyomtatványok.

11. A könyvtár használata az olvasóteremben és más külön helyiségekben. Felügyelet. Kérőlapok. Szabályzat. Néhány könyvtár eljárásának ismertetése.

12. Könyvkölcsönzés: naplók, térítvények. A könyvtár-vezetés egyéb feladatai: jelentések, statisztikák, revízió.

III. Könyvismerettan (bibliologia); előadja 12 órában Varju Elemér, a Magyar Nemzeti Múzeum segédőre

1—2. A könyvnyomtatás történetének rövid áttekintése.

3. Az ősnymtatványok könyvtári szempontból. Könyvésztük, feldolgozásuk, katalogizálásuk.

4. A könyvnyomtatás kezdete hazánkban. A mohácsi vész előtti magyar könyvkiadók és könyvkereskedők.

5. A könyvnyomtatás elterjedése Magyarországon a XVI. sz.-ban.

6. A hazai nyomdászat és termékei 1600-tól 1711-ig.

7. Az 1711. előtti magyar nyomtatványok könyvészte és feldolgozása.

8. A magyar nyomdászat a XVIII. és XIX. sz.-ban.

9. Könyvészeti különlegességek és ritkaságok. Az ilyenekkel foglalkozó könyvészeti irodalom.

10. A könyvillusztráció. Metszetyűjtemények és könyvtári kezeléseik.

11. A könyvkötés rövid története külföldön és hazánkban. Könyvjavítás és tisztítás.

12. A könyvgyűjtés hajdan és most. Híres gyűjtők külföldön és hazánkban.

IV. Bibliografia: előadja 12 órában dr. Gulyás Pál a Magyar Nemzeti Múzeum segédőre.

1. A bibliografia fogalma, felosztása és jelentősége.

2—4. A könyvek bibliografiai leírásának szabályai: *a)* a rendszó megállapítása és felvétele; *b)* a teljes és rövidített címfejlétele; *c)* az egyetemi értekezések, apró nyomtatványok és hangjegyek könyvészeti feldolgozásának sajátos szabályai. (Elmélet és gyakorlat.)

5—6. A rendszerező bibliografia fajtái és történeti fejlődése.

7—8. A rendszerező bibliografia könyvtári alkalmazása. (Könyvtári szakcímterek.)

9—10. A külföldi bibliografiai irodalom ismertetése.

11. A hazai bibliografiai irodalom ismertetése, történeti áttekintés kapcsán.

12. Modern nemzetközi bibliografiai törekvések. A kötelempéldány a bibliografia szolgálatában.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1907. évi január 1-től június 30-ig.

(Az egy csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két csillaggal jelöltek megszűntek.)

Abony:

*Ruber István

Bártfa:

Horovitz Menesche

Battonya: [Chasskel.

Id. Ruber István.

Beregszász:

*Klein Sámuel.

Borossebes:

Avarfi József és Péter.

Budapest:

A magyar sz. korona országainak vasutas szövetsége (üzlv. Krammer Lipót) VI., Podmaniczky-utca 27.

Auer Ignác. VIII., Rákóczy-u. 11.

*Bata és társa. VIII., Naputeza 19.

**Bauer Ferdinánd (Ferencz) és Fuchs Dávid. VI., Podmaniczky-u. 27.

Farkas és társa (Farkas Jenő és Krausz Jakab) VI., Eötvös-u. 29.

Fleischmann Frigyes L. és Kaempfer Zsig. (üzletv.: Kaempfer Zsigmond). VI., Csengery-u. 86.

Füredi Lipót, VI. Munkásteza 13.

**Grosz Baruch Bernáné (helytelenül Grosz Bertalané) szül. Minkus Albina, Grosz Albina és társa (üzletv. Grosz Bertalan). IV., Vármegye-utca 11.

Jermányi Lajos és Sallay Gyula. VIII., Bezeredy-utca 9.

Karcszag Vilmos Benjamin. VI., Dávid-u. 8.

Kaufmann Béla. V., Mérleg-u. 6.

Klein Samu. V., Zoltán-utca 10.

**Kohn Mártonné szül. Minkus Gizella. IV., Újvilág-u. 11.

Krausz Lajos. VI., Ó-u. 50.

Papp Manó és Schwarz László. VI., Podmaniczky-u. 35.

Petrovics János és Gavrilovics Trifun (üzletv. Krnyác János). IV., Molnár-u. 10.

*Reform kny. VI., Csengery-u. 9.

Schmid Sándor és neje (Lautenburg Hermina) VI., Új-u. 3.

**Schwarz L. és Schwarz Lipót. VI., Podmaniczky-utca-u. 35.

**Spiegel Jakab és Nemetz Géza. VI., Eötvös-u. 29.

**Szalai József. VII., Károly-körút 9.

Székely Béla. VII., Aréna-utca 19.

*Turul. IV., Eskü-utca Klotild-palota.

Vas Manó. V. Klotild-u. 16.

Wagner Ferencz. IX., Tompa-u. 14.

Csikszereda:

*Létz János.

*Szvoboda Vilmos.

Dicsőszentmárton:

»Erzsébet-nyomda« (tulajd. Dosztál Kálmán).

**Hirsch Mór.

Jeremiás Sándor. (Ezelőtt Hirsch Mór.)

Erzsébetváros:

Erzsébetvárosi kereskedelmi szövetkezet kny.

**Scholtesz Albert.

Erdőhegy (Kisjenő):

**Gallovich István.

Facset:

**Barabás Mihály.

Izsák Dávid.

Györsziget:

*Gross Gusztáv

Keckemét:

Galanthai Ferencz Mihály

Kispest:

»Bercsényi« r.-t.

Kis-Várda:

Preisz Vilmos.

Kolozsvár:

*»Carmen« (tulajd. Baritin P. Péter).

Lugos:

**Guttman Nándor »Süd-ungarn«.

»Husvóth és Hoffer könyv- és műnyomdája«.

Makó:

Makói Újság r.-t.

Marosvásárhely:

*Hirsch Mór.

Miskolc:

*Klein és Ludvig.

Nagykanizsa:

Fischer Ernő.

Nagybecskerek:

*»Libertás«

Nagyszombat:

*Haas Mór.

*Ifj. Winter Salamon.

Nagykároly:

Kölcsey ny. r.-t. (üzletv. Varga Endre).

Nagyvárad:

**Rákos Hermina.

Nyír-Mada:

**Preisz Vilmos.

Pécs:

Engel Izidor.

Klein Ferencz.

Poszony:

**Mandl Győző.

Mandl Testvérek (Mandl Győző és Mandl Samu).

Szeged:

*Dugonics-nyomda r.-t.

Sepsiszentgyörgy:

*»Kossuth« r.-t.

Szolnok:

*Róth Dezső.

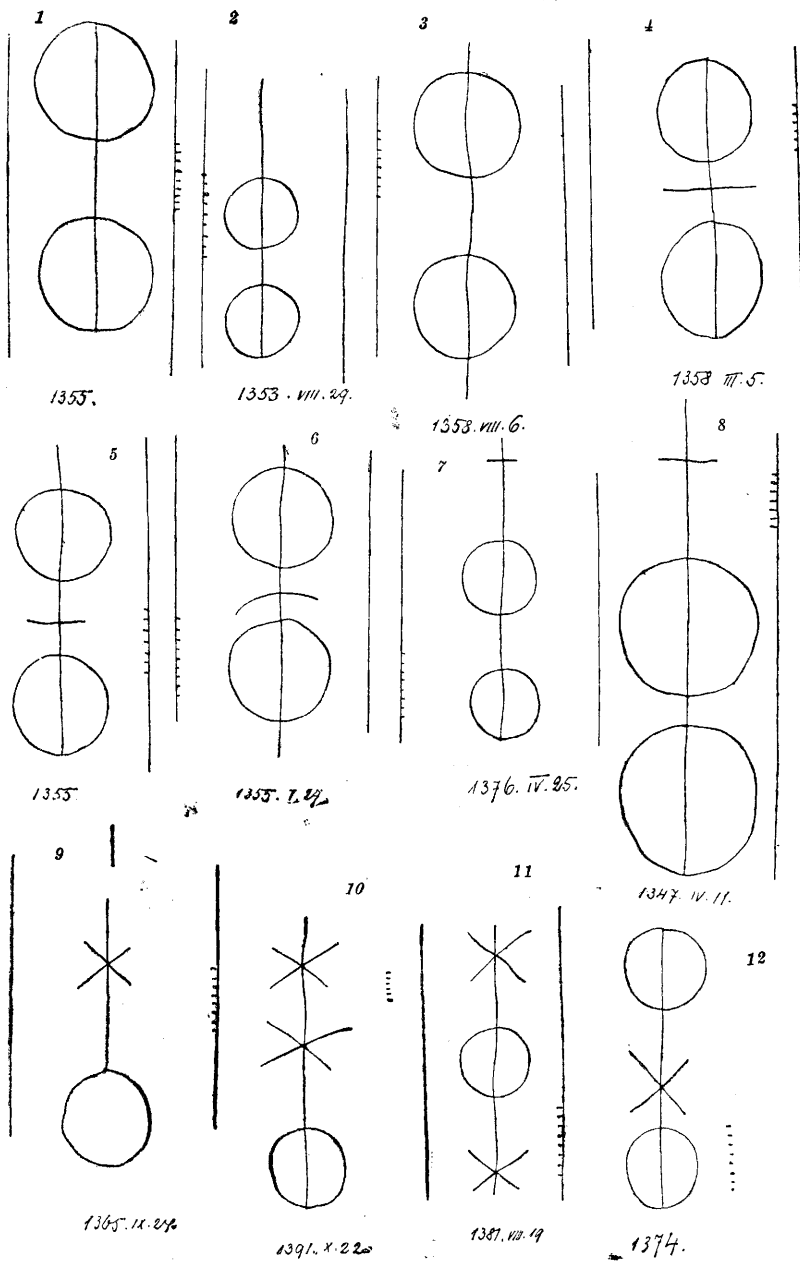
Ujvidék:

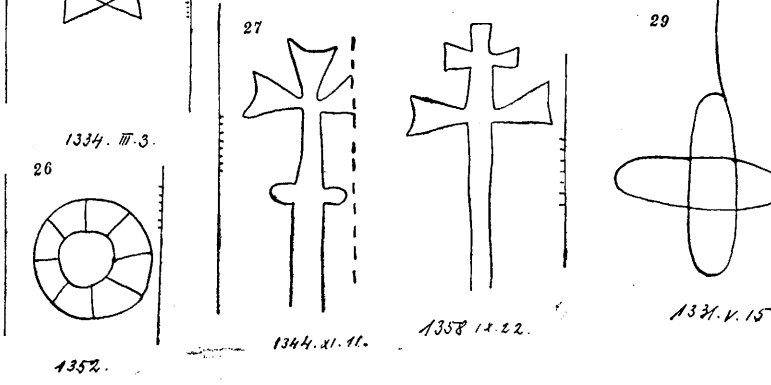
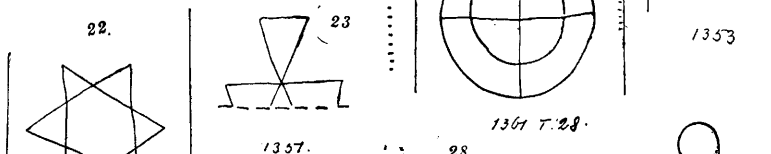
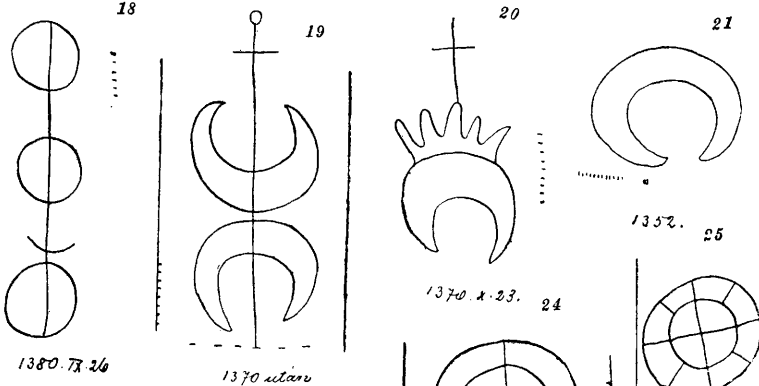
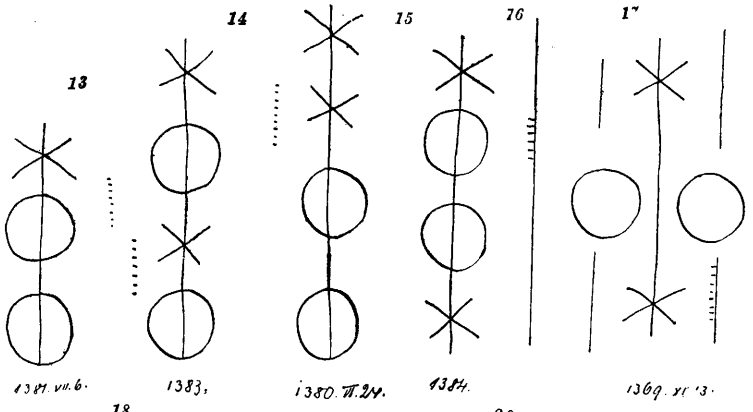
*Dokovits György.

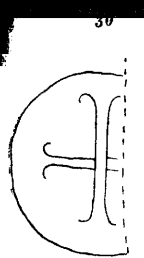
Ungvár:

Földesi Gyula.

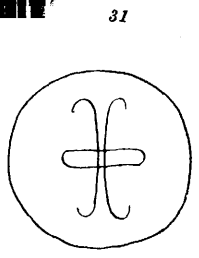
Melléklet a Magyar Könyvszemle 1907. évf. II. füzetéhez.

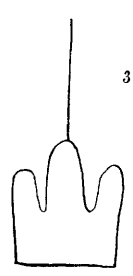

1363 VIII 17.

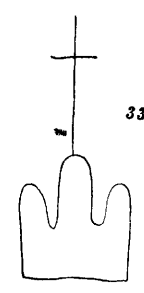

1362. VIII 31.

32

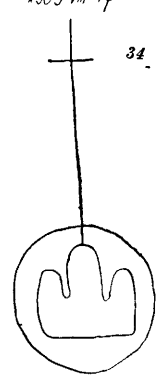
1389 VII 2.

33

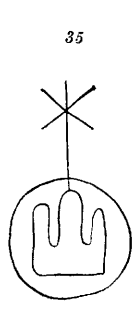
1390.

37

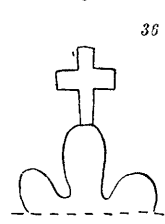
34

1395 VI 11.

35

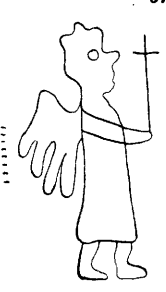
1393.

36

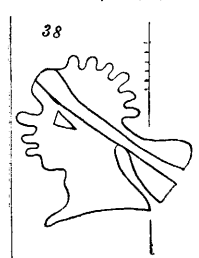
1346 T 29.

40

1344

41

38

1387.

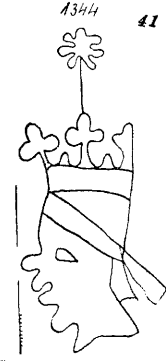

39

1406.

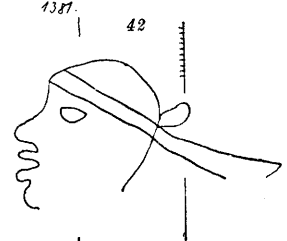

1400.

44

XIV. Minach.

42

1381.

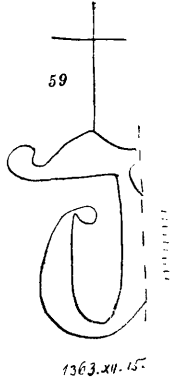
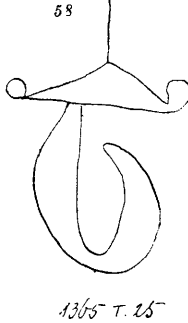
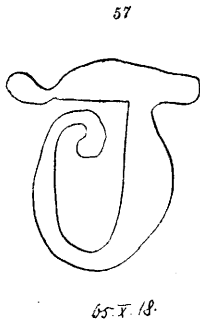
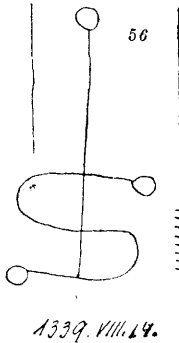
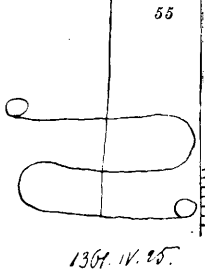
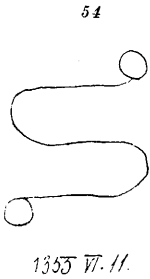
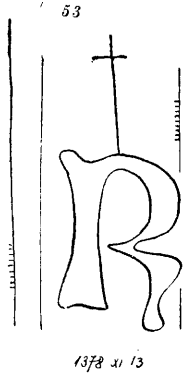
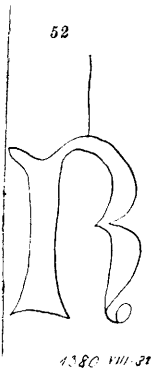
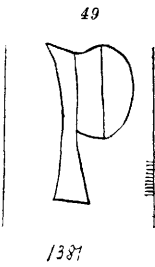
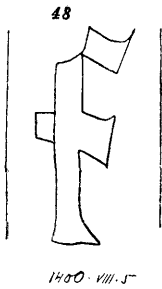
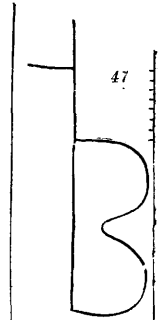
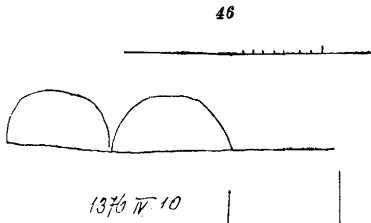
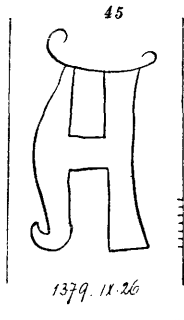
43

1387 v. 28

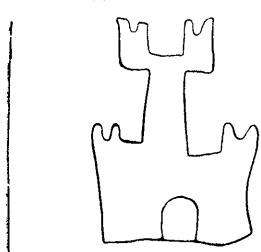
1392.

IV

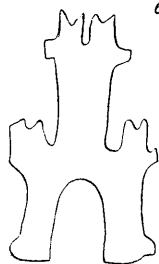

60

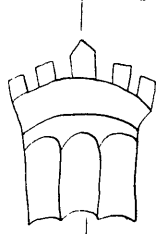
1346. IV. 5-

61

1360. VIII. 20.

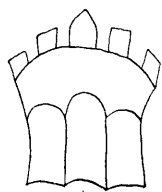
62

1385

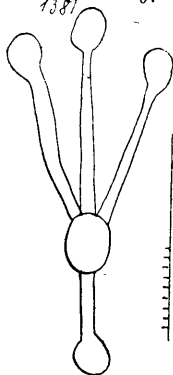
66

63

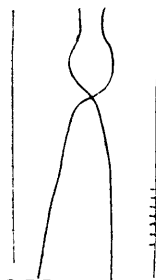
1381

67

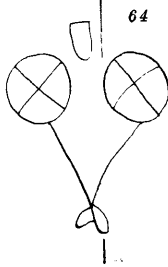
1361. IV. 8

71

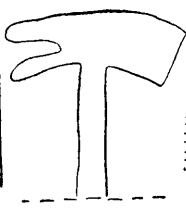
IX. 11. 12. 13.

64

1388. III. 27.

65

1362. VI. 14.

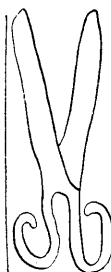
1347. T. 23

68

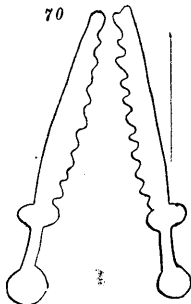
1366. XI. 10

69

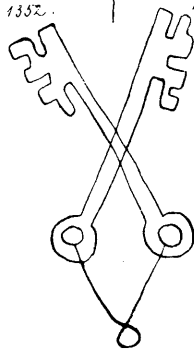
1352.

70

1349

73

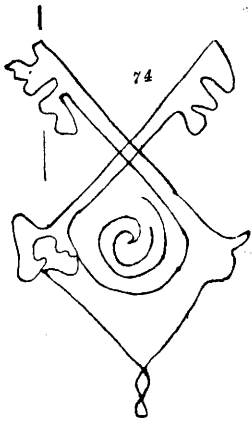

1374. VI. 29.

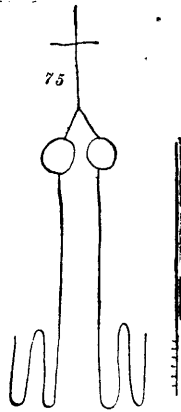
72

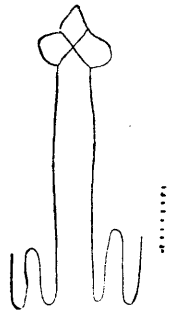
1367. T. 24

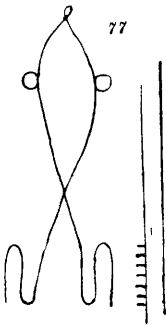
1374. VII. 6.

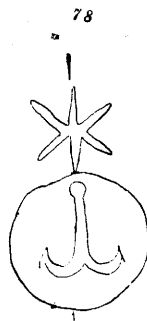
1381 III 20

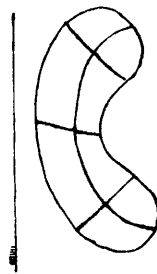
1366 V 15.

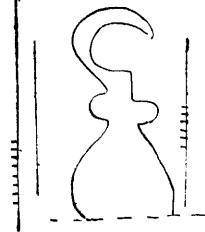
1377. VIII. 8.

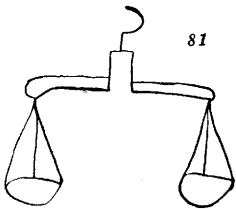
1364 T 22.

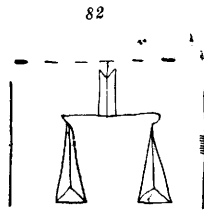
1378. VI. 18.

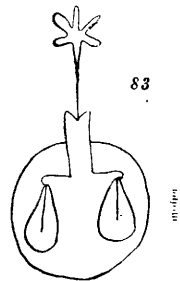
1346. XI. 29

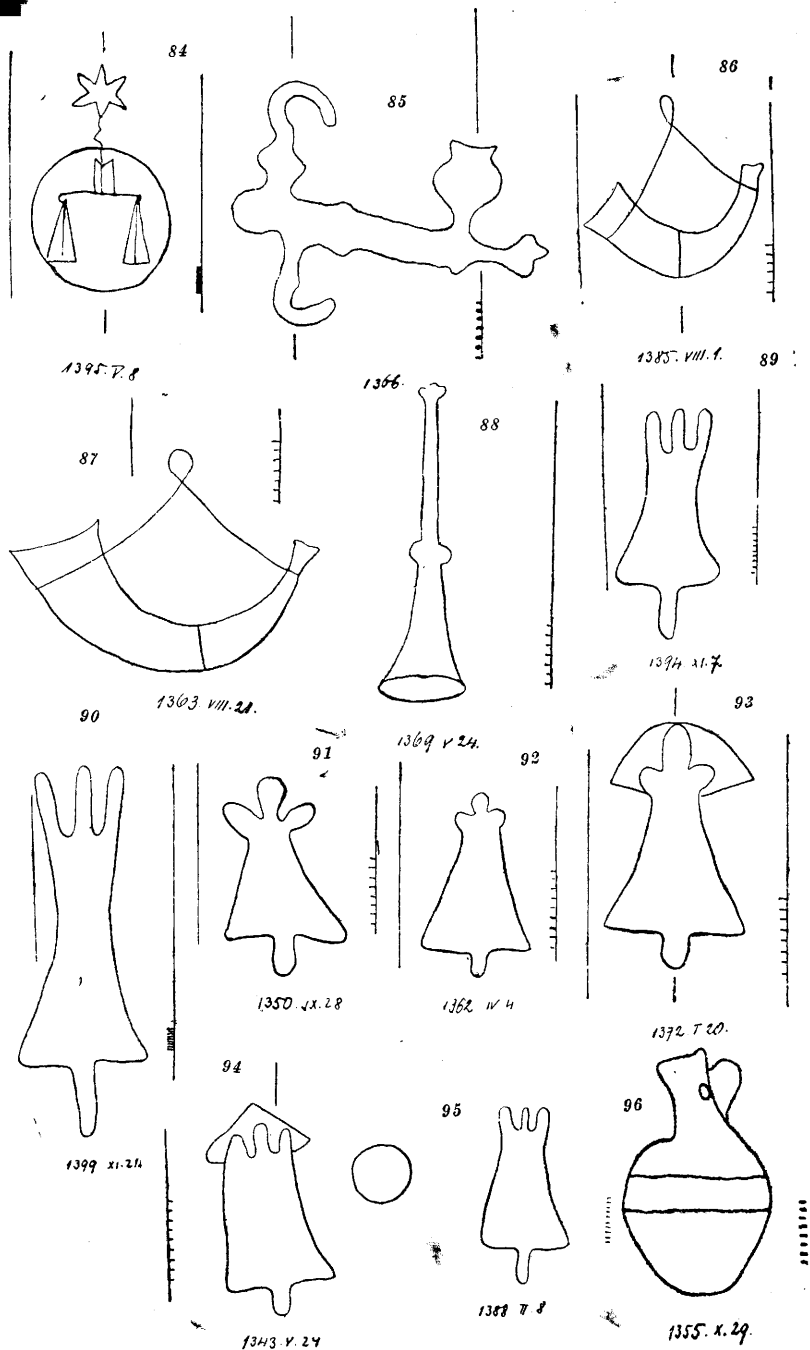
1363. XI. 15.

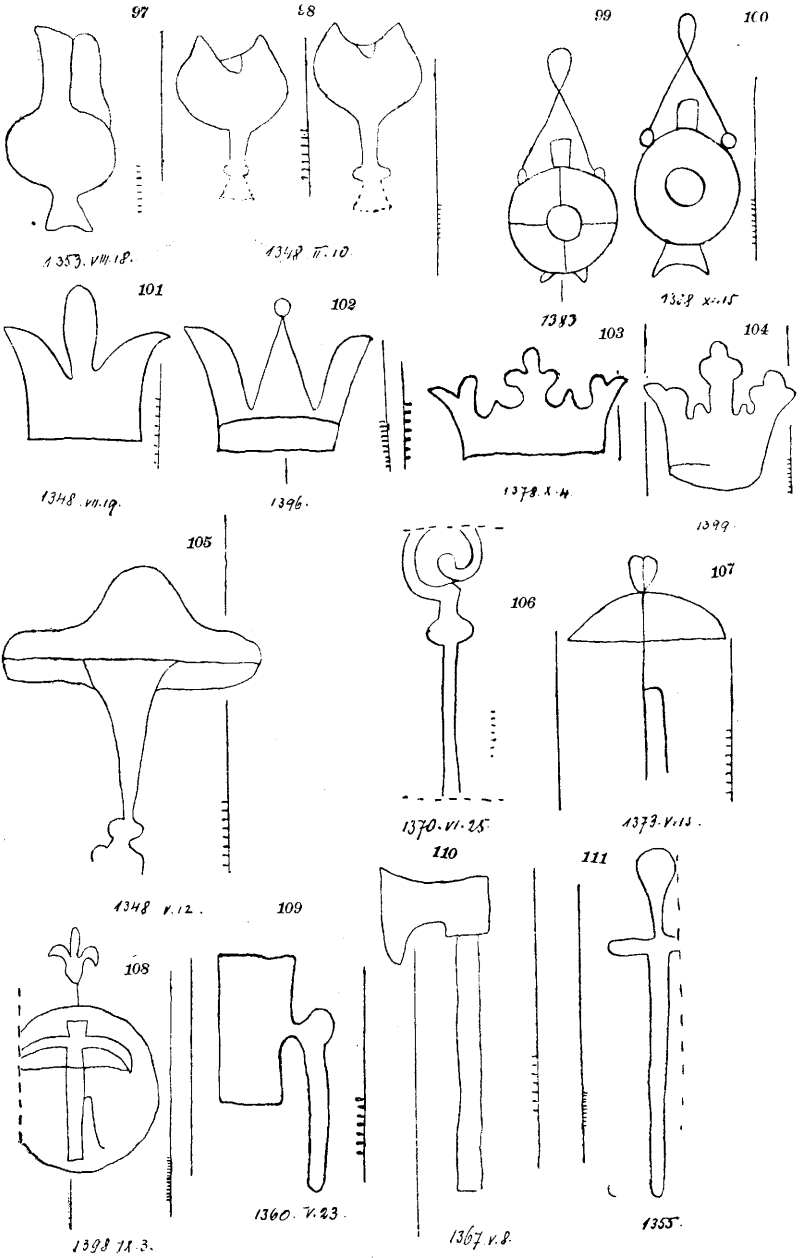
1367 V. 3.

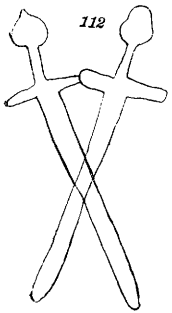

1390 T. reg. 1.

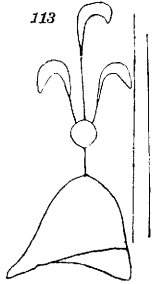

VIII

1383 vi 1

1388 x 15

114

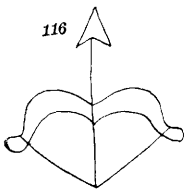
1364 vi 11

115

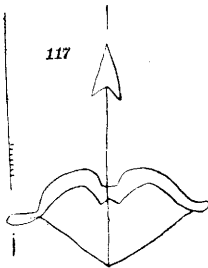

1364 vi 14

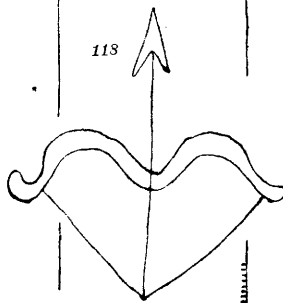
116

1399 xv 1

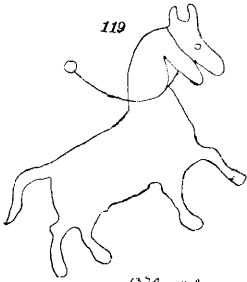

117

1399

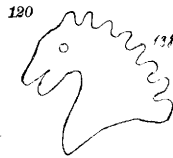

118

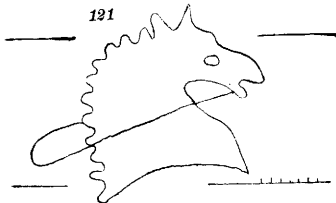
119

1370 vi 8

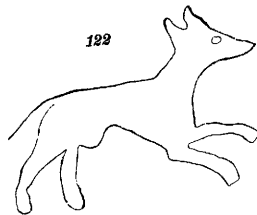
120

1382. ix. 10.

121

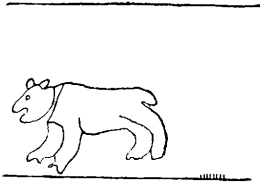
1384. ix. 28

122

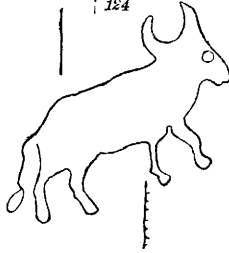
1357. ix. 19.

123

1306 VIII. 14

124

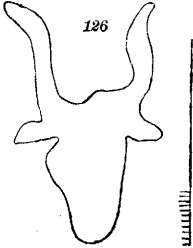
1370 utian

126

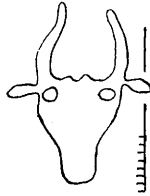
1395

126

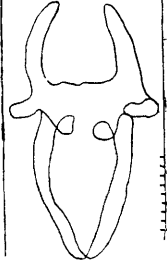
1394

127

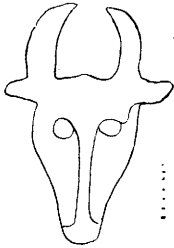

1387 IV. 1

128

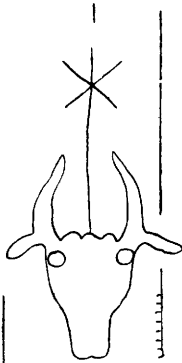

129

1342 IV. 12.

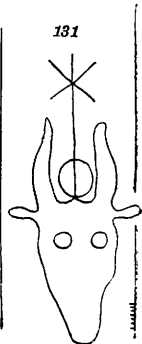
130

1390. IV. 14

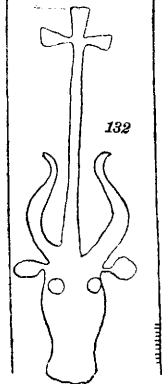
1364 VII. 9.

131

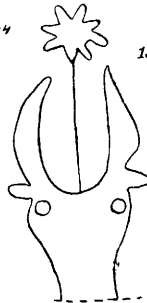
1396 I. 13

132

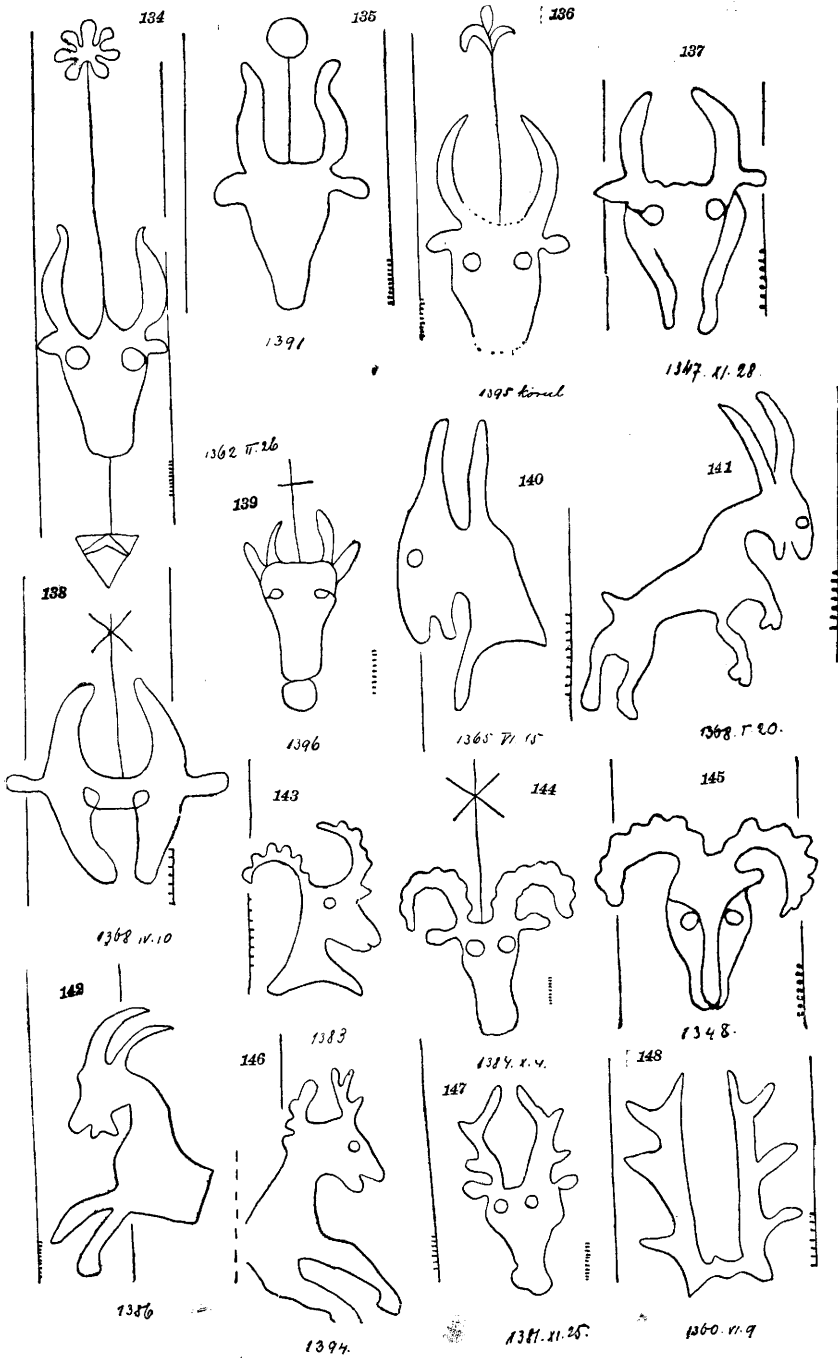

1383. IV. 20

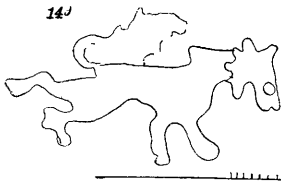
133

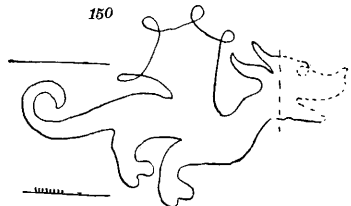
1394. VI. 6

XII

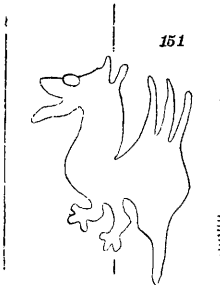
140

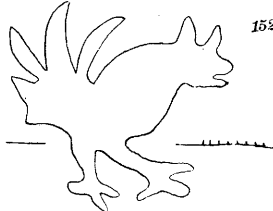
150

1305 VIII.13

1393

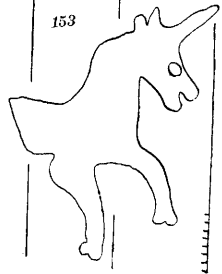

151

152

1367

153

1340 Hornid

154

155

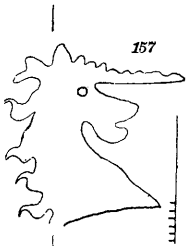

156

1341 T 24

1346 IV.24

1379 VIII.22

157

158

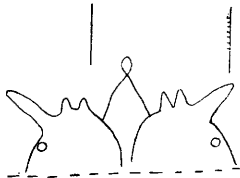
1358 .VI.1

1386 T. 2.

159

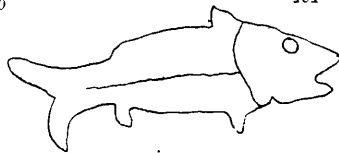
1390 V.27

160

1398 XV.31

161

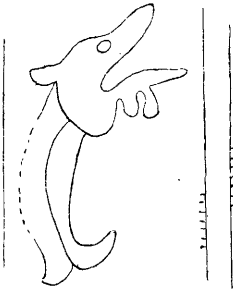

1364. IV.3.

XIV. eozaral vege v. XV. ezaral
elije

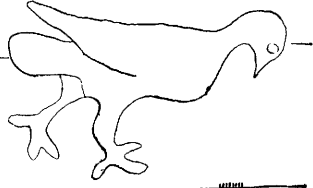
162

163

164

1391. XI. 8.

1373. T. 12.

165

1366 III 23

166

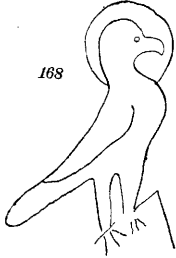

167

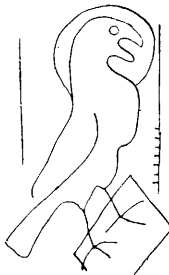
1388

168

169

170

1367 IX. 18

1363 X. 13

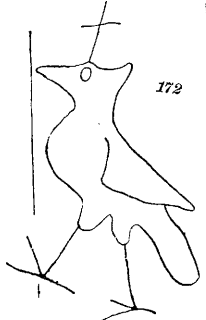
171

1369 VI. 1.

1363 X. 13

172

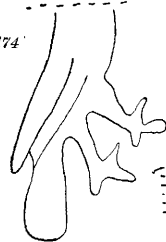
1303 XI. 257

173

1362 IV. 29

174

1341.

1344. V. 16

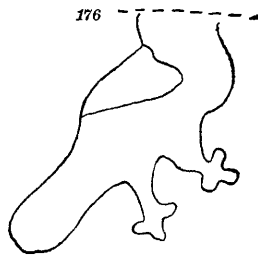
1339 VII. 6.

XIV

176

1389 X 13

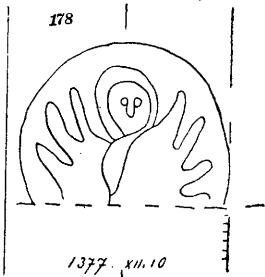
176

1335 V. 9.

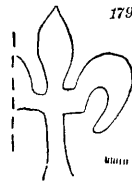
177

1379.

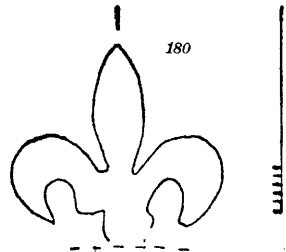
178

1377. XII. 10

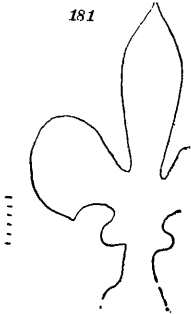

179

1335 VI. 6

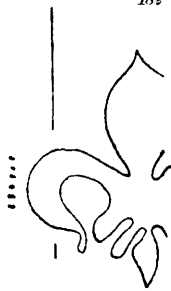

180

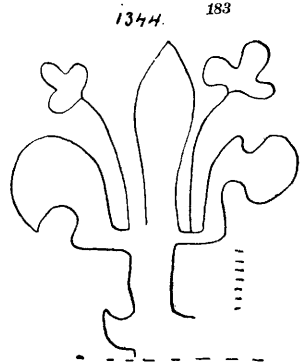
181

1323 XIV. 22. a. a.

189

1397.

1344.

183

1358 VI. 30

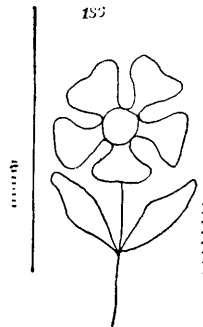
184

1397 V. 29

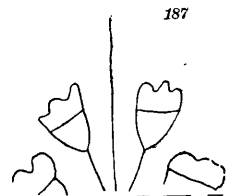

185

1334

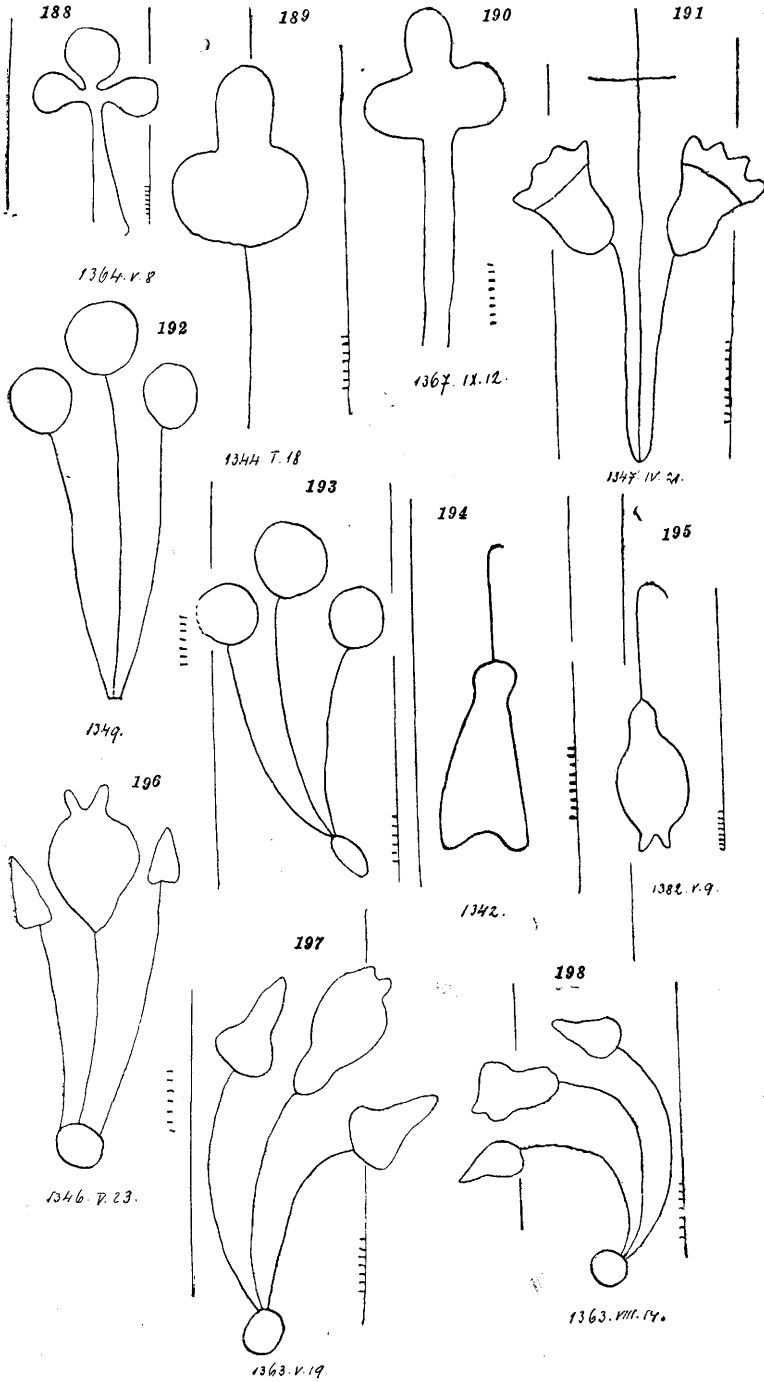

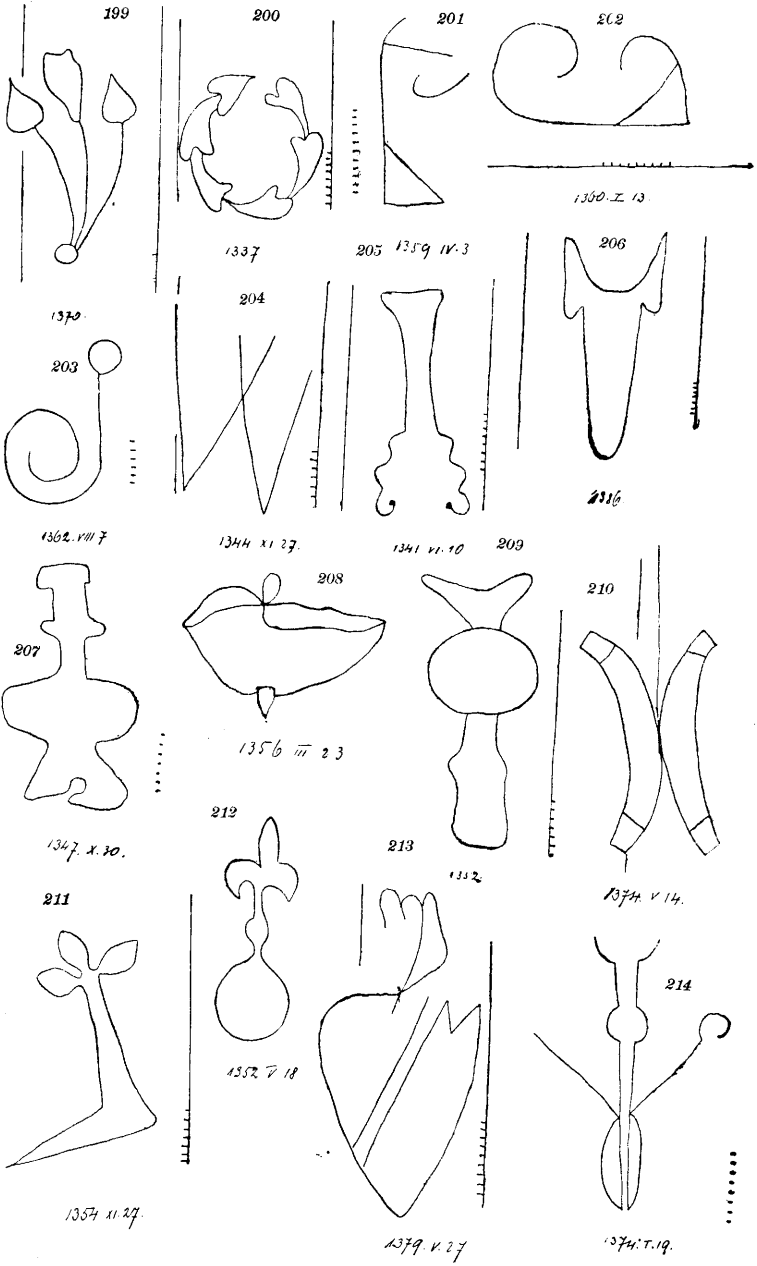
186

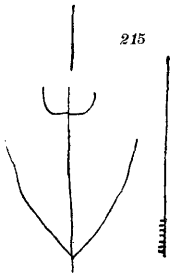

187

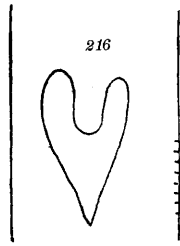
1389.

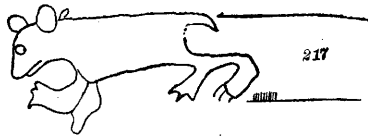

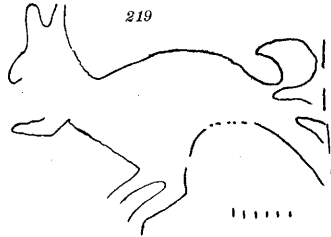
1392. XI. 24.

1347. Kernel

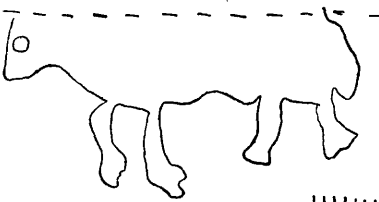
1386. VII. 5.

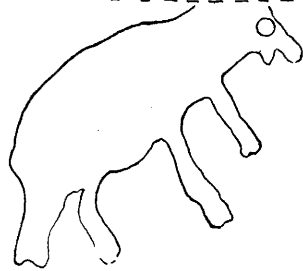
1374. V. 12. 221

1374. V. 16. 220

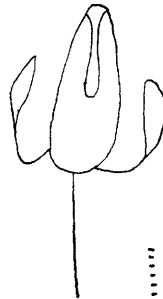
1347. IX. 24.

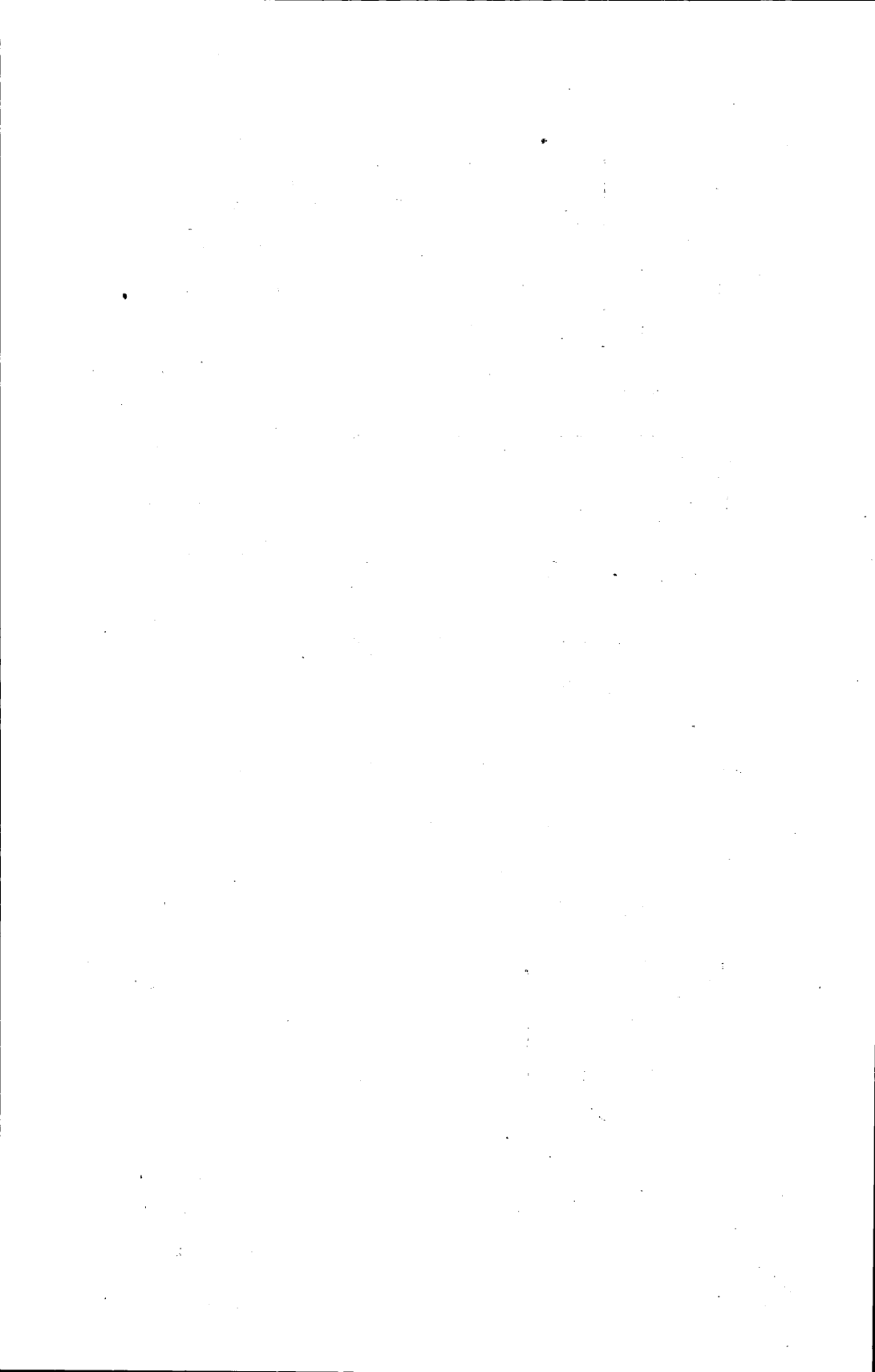
1351. III. 2.

1392. VII. 1.

1351. X. 12

A Magyar Könyvszemle új folyama.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára 1893-ban a Magyar Könyvszemle új folyamát indította meg.

A folyóirat, mint a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának hivatalos kiadványa s a magyar bibliografia egyedüli szakközlönye, 1876 óta áll a hazai tudomány érdekeinek szolgálatában. Első sorban a múzeumi könyvtár érdekeinek előmozdítására lévén hivatva, ismerteti annak egyes csoportjait; beszámol az évi gyarapodásról, a végzett munkáról és teljes megbízható képet ad a könyvtár belső életéről. Ismerteti a hazai és külföldi könyv- és levéltárakat, kiváló figyelmet fordítva ezek magyar és különleges bibliografiai vonatkozású anyagának felkutatására és közzétételére. Számot ad a hazai és külföldi könyvészeti irodalom termékeiről s figyelemmel kíséri a külföldi irodalom hazánkra vonatkozó kiadványait.

A Magyar Könyvszemle évnegyedes füzetekben, évenként márczius, június, szeptember és december hónapokban jelenik meg 24—26 ívnyi terjedelemben több műmelléklettel. Előfizetési ára egész évre 6 korona, a könyvárusi forgalomban 8 kor.; egy-egy füzet ára 2 kor.

Az előfizetési pénzeket a **Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatala** fogadja el; a folyóirat szellemi részét érdeklő közlemények a **szerkesztő czimére** a **Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába** küldendők.

A Magyar Könyvszemle régi és új folyamainak kötetei kaphatók *Ranschburg Gusztáv* könyvkereskedésében, Budapest, *IV. Ferencziek-tere 2.* A régi folyam 2—16. kötetének ára kötetenkint 4 korona, az új folyam 1—14. kötetének ára kötetenkint 8 korona. Az előfizetések ezentúl is a *Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatalához* küldendők.

Megjelent és a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában kapható: *A hazai hírlapirodalom 1905-ben. I. A magyar hírlapirodalom, Zászló Jánostól. II. A nem magyar nyelvű hírlapirodalom, Kereszty Istvántól. III. Folyóiratok, Horváth Ignácztól. Függelék: A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája.* Ára 1 kor. 10 fillér.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE. — REVUE BIBLIOGRAPHIQUE HONGROISE.

Publiée par la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois
Directeur: M. François Kollányi.

Quatre livraisons par an; prix du volume Nouvelle série. XV. volume. 2-ère
6 couronnes = 6 francs = 5 marcs. livraison. Avril—Juin 1906.

SOMMAIRE.

	Page
La Bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois en 1906 (Avec trois vignettes)	97
Ladislav I. Szőnyi. Les filigranes de nos chartes en papier du XIV. siècle. (Deuxième partie, avec 17 planches)	123
J. Adolphe Zsák. Gregoire de Szeged, miniaturiste inconnu	145
Dr. Paul Gulyás. Catalogue descriptif des Aldines de la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois (Deuxième partie, avec une vignette)	149
Indicateur officiel. Rapport sur l'état de la Bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois dans le premier trimestre de 1907	166
Littérature. J. D. Brown, A manual of practical bibliography. Par le <i>dr. Paul Gulyás.</i> — C. Beck, Jahrbuch der Bücherpreise. I. Par <i>Bibliofil.</i> — J. Collijn, Katalog der Inkunabeln der Universitäts- Bibliothek zu Uppsala. Par <i>F.</i> — A. L. Jellinek, Internationale Bibliographie der Kunstwissenschaft. III. Par le <i>dr. Paul Gulyás.</i> Revue des périodiques étrangers	171
Ignace Horváth. La littérature bibliographique hongroise dans le premier trimestre de 1907	187
Notices. Jubilé de service du directeur Ladislav Fejérpataky. — L'ex- position Aubrey Beardsley (*). — Le V. cours bibliographique de l'Inspection supérieure des Musées et des Bibliothèques	189
Changements dans l'état des imprimeries de Hongrie du 1 janvier au 30 juin 1907	192

Siège de la rédaction et de l'administration: *Magyar Könyvszemle*
Budapest, Musée National Hongrois.

XV. KÖTET, 3. FÜZET. UJ FOLYAM. 1907. JÚLIUS—SZEPTEMBER.

6

6

MAGYAR KÖNYVSZEMLE.

A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLÖNYE.

A NM. VALLÁS- ES KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

KOLLÁNYI FERENCZ.

1907. ÉVI FOLYAM.

III. FÜZET.

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRA.

1907.

TARTALOM.

	Lap
Varju Elemér. Jegyzetek a pécsi egyházmegyei könyvtárból (Két hasonmással)	193
Zsák J. Adolf. Egy ismeretlen Vitéz-kodex	207
Szónyi I. László. XIV. századbeli papiros-okleveleink vízjegyei (Harmadik közlemény)	217
Dr Gulyás Pál. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Orsz. Könyvtárában lévő Aldinák leíró jegyzéke (Harmadik közlemény, 3 szöveggéppel)	241
Tárca. Évnegyedes jelentés a M. N. Múzeum Széchényi Orsz. Könyvtárának állapotáról az 1907. év második negyedében	257
A budapesti magy. kir. tud. egyetem könyvtára az 1905. évben	260
Szakirodalom. Múzeumi és könyvtári értesítő. <i>Ism. —sp—. — E. Calvi, Bibliografia generale di Roma V. I. Ism. G. P. — E. A. Savage, A manual of descriptif annotation for library catalogues. Ism. Dr. Gulyás Pál. — Külföldi folyóiratok szemléje: Deutsche Literaturzeitung, XXVIII. 14. 18. 20. 21. 22. 24. 26. La bibliofília, IX. 1—2. 3. Le bibliographe moderne, XI. 61. Mitteilungen des österr. Vereins für Bibliothekswesen, XI. 1—2. Revue des bibliothèques. XVII. 4—6. Rivista delle biblioteche e degli archivi, XVIII. 2—4. 5—6. The library Journal, XXXII. 4. 5. 6. Zeitschrift für Bücherfreunde, XI. 1. 2. 3. Zentralblatt für Bibliothekswesen, XXIV. 4. 5. 6. ... .. .</i>	270
Horváth Ignác. A magyar bibliografiai irodalom az 1907. év második negyedében	281
Vegyes közlemények. Fejérpataky László — udvari tanácsos. — A Széchényi Orsz. Könyvtár tisztviselői tanulmányúton. — A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Szövetsége 1907. évi közgyűlése. — Az ötödik könyvtárnoki szaktanfolyam lefolyásáról. — A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyetőségének ujjáalakulása. — Színielőadás a börtönügy javítására. (<i>V. J.</i>) — Adatok a keresdi nyomda történetéhez. (<i>Dr. Lukinich I.</i>) — A Ráth Mór könyvkereskedő-czég jubileuma	283
Változások a magyarországi nyomdáknál 1907. július 1-től szept. 15-ig	288
Melléklet. A hazai hírlapirodalom 1906-ban. I. A magyar hírlapirodalom <i>Zászló Jánostól</i> . II. A hazai nem magyar nyelvű hírlapirodalom <i>Kereszty Istvántól</i> . III. Folyóiratok <i>Horváth Ignácztól</i> . Függelék. A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája <i>Zászló Jánostól</i>	1—110

JEGYZETEK A PÉCSI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁRBÓL.

VARJÚ ELEMÉRTŐL.

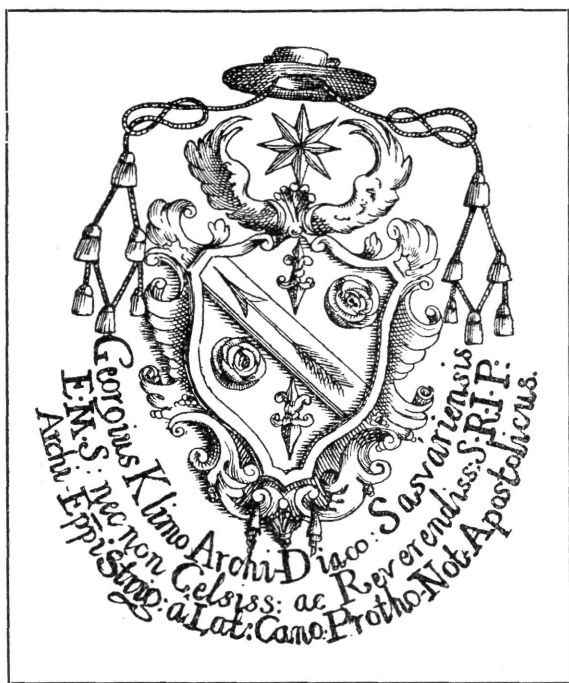
(Két hasonmással.)

A pécsi egyházmegyei (püspöki) könyvtár gazdagabb vidéki könyvgyűjteményeink közé tartozik, megérdemelné a részletes ismertetést.; mégis alig találunk róla valamit az irodalomban. Az Új Magyar Múzeum 1859-ik évfolyamának I. kötetében *Sarkady* István adott róla néhány lapnyi tudósítást; 1880-ban igen röviden a Magyar Könyvszemle s ezek alapján 1885-ben a *György* Aladár szerkesztésében megjelent könyvtárstatisztika ismertette. Ezeknek a töredékes adatoknak a kiegészítésére közlöm pár évvel ezelőtt a helyszínen tett jegyzeteim egy részét, úgy lehet, ezek kedvet ébresztenek a könyvtár érdekes történetének összeállítására s anyaga alapos átbúvárolására olyas valakiben, a kinek módjában áll hosszú időt tölteni a gyűjteményben. Ha pedig erre ezután sem akad vállalkozó, akkor szolgáljanak úti jegyzeteim a régebbi két ismertetéssel együtt az érdeklődőknek kalauz gyanánt.

A pécsi egyházmegyei könyvtár alapját, a mint az ismeretes, *Klimó* György püspök (1751—1777) vetette meg. A tudós főpap egész életén át a szenvedélyes könyvgyűjtők sorába tartozott. Fiatalon kezdte a gyűjtést, s már mikor esztergomi kanonokká lett, becses könyvtára volt, úgy hogy 1741-ben szükségesnek látta, hogy az esztergomi kanonokok példájára¹ czímeres könyvjelzőt készíttessen. Mikor Pécsre került, tekintélyes könyvtárt vitt magá-

¹ Az esztergomi kanonokok közt a XVIII. század eleje óta alig van olyan, a kinek czímeres könyvjelzője ne lett volna. E könyvjelzőket eredeti rendeltetésükön kívül másként is fel szokták volt használni és pedig úgy, hogy lenyomataikkal az évente megjelenő egyházmegyei nagy falinaptárt díszítették, a mit azért is megtehettek, mert valamennyi az elismert szokásnak megfelelően egységes alakú s modorú volt.

val, a melyet nem szünt meg élete végéig gyarapítani. 1774-ben, a mikor a jezsuita rendet hazánkban is eltörölték, megszerezte a pécsi rendház könyveit, a melyekkel együtt gyűjteménye már meghaladja a 11 ezer kötetet. Ugyanakkor rávette káptalanját, hogy az 4000 kötetes gyűjteményét egyesítse az övével s mikor ez megtörtént, az ily módon a korhoz képest gazdagnak mondható könyvesházát megnyitotta a közönség számára.

Klimó György püspök könyvjelzője.

Mint nem ismert adatot fel kell említenem, hogy nem *Klimó* György volt Pécsnek első könyvedvelő püspöke. Elődje, gr. *Berényi* Zsigmond (1694—1748) már a XVIII. sz. elején szép könyvtárt hordott össze a pécsi püspöki palotában. Hogy *Berényi* igazi amateur volt, azt csinos czímeres *exlibrise* is mutatja. Ez a könyvjelző, a melyet itt hasonmásban is bemutatunk, arról nevezetes, hogy feliratában 1721-től 1747-ig menőleg az összes évszámok előfordulnak, jelezve, mikor kerültek az egyes példányok a püspök könyvtárába.

Ezt a gyűjteményt gr. *Berényi* Zsigmond a káptalanra hagyományozta, a melytől később, mint említettük, a püspöki könyvtárba került.¹

Klímó után a könyvtárnak legnagyobb jöltevéje *Koller* József pécsi nagyprépost, a ki hosszabb időn át a püspök könyvtárnoka és történetírója volt s mint ilyen nagyobb utat tett Olasz-

Berényi Zsigmond könyvjelzője.

országban, honnan könyvekkel s becses jegyzetekkel megrakodva tért haza. 1832-ben bekövetkezett halálakor egész gyűjteményét a püspöki könyvtárra hagyta. Már akkor készülöben volt a könyvtár mai hatalmas épülete, a könyvtár harmadik alapítójának,

¹ A káptalannak is van (kétféle alakban készült) könyvjelzője Szent Pétert ábrázoló címerével s ezen felirattal: SIGILLUM ECCLESIAE QUINQUE ECCLESIENSIS IN REGNO HUNG: Rézbe metszette *Binder* Fülöp János Budán.

br. *Szepessy* Ignác püspöknek áldozatkészségéből, a ki — sajnos — nem érthette meg teljes elkészültét. Akkor szünt meg élni, a mikor a szépen fejlődő intézetnek legnagyobb szüksége lett volna a pártfogóra. Halálával árván maradt a könyvtár; a régiekhez hasonló meczenások nem találtak. Azóta csak esetleges hagyományokból növekszik, rendszeres gyarapításáról szó sincs.

A könyvtár nem szép, de erős és tűzbiztos épületben van elhelyezve, a melyet 1837-ben adtak át rendeltetésének. Az épület földszintjén a könyvtárral kapcsolatos kis régiségtár s az olvasószoba van; az előbbi nagyrészen a bazilika átépítésekor kimaradt régi faragványokat, sírköveket tartalmazza. A könyvtár az emeleten talált helyet; áll pedig a helyisége négy hatalmas teremből s egy szobából. A termék barokk izlésű fa-állványokkal vannak bútorozva, a melynek egyes szakaszait fent egy-egy tudós, író, egyháziatyja meglehetősen rosszul faragott fa-szobra díszíti. Az ábrázoltak közt magyarok is vannak: *Pázmány* Péter, *Barkóczy* Ferencz primás és mások.

A könyvtár kötetének számát nyomtatott forrásaink igen eltérően tüntetik fel. A Magyar Minerva szerint a gyűjtemény »mintegy 50,000 kötet«; az 1885. statisztika jóval kevesebből tud, e szerint csak 12,500 mű van benne, 25 ezer kötettel és 18 ezer füzet. Az utóbbi adat valószínűbbnek látszik; lehet azonban, hogy az előbbinek is igaza van, ha t. i. húsz év alatt erősen szaporodott a könyvtár.

Ez az anyag helyhezköthető rendszerben van a polczokon elhelyezve, s úgy betűsoros lapkatalogussal, mint kötetekbe írt szakrepertoriummal el van látva. Sajnos, egyik katalogus sem szolgálhat biztos kalauzúl; a czédula-lajstrom nem egészen teljes s még rendezésre vár; a repertorium pedig elavult (*Szepessy* Ignác püspök idejéből való) s különben sem felel meg feladatának, mert a könyvek egy részét azóta történt átalakítás alkalmával eltávolítottak helyükről, a nélkül hogy katalogusban megjegyezték volna, hol adtak nekik új helyet? A kutató tehát találmokra dolgozhatik; ha csak, a mit természetesen csupán helybeli ember tehet meg, át nem nézi az egész hatalmas könyvtömeget.

Túlságos eredményt azonban a teljes átnézésről sem szabad várni. Szakemberek tudják, miből áll egy a XVIII. század végén alakult magyarországi főpapi könyvtár, ha alapját nem valamely

bekebelezett régi gyűjtemény teszi. Valamennyiben ugyanazon egyháztudományi, jogi és bölcsészeti művek, ugyanazok a régi remekírók és történészek foglalnak helyet. Régiségek, könyvészeti ritkaságok, főleg magyar vonatkozásúak, bizony csak elvétve találhatók bennük. Pécsen a középkor irodalmi emlékeiből semmi sem maradt. A régi, fényes és híres Pécs városa 1543-ban, a mikor II. Szolimán szultán elfoglalta, eltűnt a föld színéről, a mi benne elmozdítható vagy elégethető volt, azt a török nem hagyta épségben. A mai Pécs alapítása az 1686-iki visszafoglalástól keltezhető, ennél régibb helyi vonatkozású emléke a könyvtárnak sincs, ha csak ilyenekül nem tekintünk néhány arab és török kéziratot, a melyeket valószínűleg a Pécsről elvonult törökök hagytak el.

A könyvtárban a statisztika szerint hatvan kéziratnak kell lenni. Ezek közül — miután nagyobb részük be van osztva a megfelelő szakokba — csak néhányat sikerült feltalálnom; azokat, a melyeknek rövid ismertetését itt adom.

Az általam látott legrégebbi kézirat egy kora XIV. századi biblia volt, azokból a kis nyolczadrét alakú, finom kiállítású, mikroszkopikus írású kéziratokból, a melyeknek csodálatunkat kiérdemlő mesterei a francia könyvmásolók voltak. A sajnos, már XVIII. századi kötésben levő s így egykori nagy lapszéleitől részben megfosztott kis kézirat szép festett kezdőbetűkkel ékes; valami különösebb érdekességgel azonban nem dicsekedhetik.¹

Ezzel kb. egykorú egy ugyancsak francia eredetű, nagy ívrétű szentírás. Ez is kifogástalan kalligráfiával van írva, miniatúrája azonban sokkal fényesebb mint az előzőé. Szokás szerint legszebb benne a Genesist kezdő nagy I betű, a lapon levő két hasáb közé ékelve, testében nyolcz, az Üdvözítő életéből vett kis ábrázolással. Mintegy 80, képpel díszített kezdőbetű, sok pompás lapszéli keret és számtalan apróbb tarka iniciale emeli a kézirat fényét s teszi a ködekszet a pécsi könyvtár gyöngyévé.²

Magyar vonatkozást hiába keresnénk rajta; még a XIV. sz. végén osztrák kézen volt, amint ezt az előlapján levő bejegyzés tanúsítja:

¹ Az 1882-iki könyvkiállításon szerepelt. Kalauz a könyvkiállításhoz. 103. l. Könyvtári jele *P. IX. 10.*

² Jelzete: *AA. III. 13.* Ez is ott volt az 1882-iki könyvkiállításon.

Hanc Bibliam ego Anthonius plebanus in Haymburg comparavi die Saturnii XV. mensis Octobris, anno Domini M.ccc.lxxx quarto.

Mikor került hazánkba, meg nem állapítható. Hártaykötése a XVIII. századból ered.

Korrendben egy XIV—XV. századi darabokat tartalmazó ívréti gyűjtemény-kötet (*U. VI. 17.*) következik. A XVI. századi, fehér disznóbőrrel bevont, kapcsos deszkakötés a következőket tartalmazza.

1. *B. Johannes Eremita, decem collationes ss. Patrum.* XV. századi, csinos félkurziv írású papirkézirat. Kezdeté 1^a l.: *Incipit prephatio Beati Johannis Heremite in decem collationes sanctorum patrum.* A 67^b lappal megszakad.

2. *A. M. T. Boetius, de consolatione.* A XIV. század közepéről; rendkívül vastag, erős bordázatú papírra írva. 95 levél; az utolsó üres. Kezdeté: LI(BER) BOECHI DE C(ON)SOL(ACIONE). Végződik a 94^a lapon: *Explicit Boecius de consolacione philosophie, Amen.* A következő két sor, bizonyynyal a másoló neve és a keltezés, ki van vakarva; alább: *Laus tibi sit Christe, quia liber explicit iste.* Sok széljegyzettel.

3. *Liber Floretus Bernhardi Amorosi.* (Versekben.) Két hártaya és 12 papirlevél, kb. a XV. század közepéről. Rubrikálatlan, a kezdők és címek helye üres. Kezdeté: *(A)gmine floretus liber incipit. Semper eris tutus cuius documenta secutus. Hic liber extractus de pluribus est vocitatus.* Vége, a 24^b oldalon:

Floretus mille centum versus tenet ille

Et ter viginti qui qui (igy!) sunt redimiti

Quod dedit alpha et o sit laus et gloria Christo.

*Istum libellum composuit dominus Bernardus Amorosi rector ecclesie de Mossolinchis Carcasonenensis dyocesis, etc.*¹

4. *Sanctus Bonaventura card. Stimulus conscientiae.* 14 levél, vegyest hártyan és papíron. A XV. század közepéről. Cím nélkül

¹ Ez a Bernát, a kit kódexszünk Amorosinak nevez, azon rejtélyes *Bernardus*, kit régebben Sz. Bernáttal tévesztettek össze, de akiről G. J. Voss megállapította, hogy »*alius Bernardus* (t. i. Clarevallensis); *alius, qui e Bernardo excerpit flores, eosque versibus complexus & inde nomen habet Floreti.*« (De veterum poetarum temporibus, Amsterd. 1654.)

kezdődik az első oldalon: *Ecce descripsi ea tibi tripliciter . . .* Vége a 14^b lapon: *Explicit stimulus consciencie sive tractatus graduum, quibus pervenitur ad veram sapienciam. Sum parvum bonum Bonaventure.*

5. 28. levél vegyes XV. századi kivonatokkal és jegyzetekkel.

I. X. 26. jelzet alatt egy kis, a XV. sz. végéről való *Officium Beatae Mariae Virginis* őriztetik. Közönségesebb kiállítással, néhány csinos festett lapszéli kerettel és alakos kezdőbetűvel diszitett itáliai eredetű imakönyv, hártýára írva. Elején a következő bejegyzés olvasható: Donum excellentissimi comitis Adami Reviczky de Revisnye legati caesareo-regii ad aulam Florentinam, excellentissimo domino episcopo Lib. Bar. Szepessy de Négyes missum. 1838.

Ennyi mindössze a mit középkori kéziratokból láttam. Az 1882-iki könyvkiállításon még a könyvtárnak egy miniált képekkel ékes, XV. századi hollandi imakönyve is látható volt, ez azonban nem jutott kezembe.

Az újkori kéziratok sorát egy igen szépen irt kis görög kódexsz (*X. XII. 9.*) nyitja meg, a mely már a magyar vonatkozásuk közé tartozik, miután egykor *Oláh* Miklós könyvtárában foglalt helyet. A kézirat tartalma: Magyarázatok Damaszkuszi Sz. Jánosnak *εἰς τὴν Θεογραφίαν* című munkájához. Írója az előlapon nevezi meg magát a következőképen:

*Levinus Ammonius monachus
Cartusianus me scripsit, et
donavit N. Olaho Pannonio
amicitiae monimentum.¹*

A kézirat alakja 8-rét, mintegy újni vastag, anyaga papír kötése egykorú, barna bőr, lapjain egy-egy szent domborúan préselt alakjával.

Jóval újabb, de nyelvére nézve magyar egy énekeskönyv, a melynek, régi minta szerint, *Cantus Catholici* címet adha-

¹ *Levinus Ammonius*, családi nevén *van der Maude* németalföldi eredetű, genti születésű karthauzi szerzetes († 1556.), akinek tudományos készségét *Erasmus* is dicséri. (*Jöcher.*) *Oláh* Miklós németalföldi tartózkodása idején jutott vele összeköttetésbe s hazatérte után is állandó levelezésben volt vele.

tunk. A negyedréti, 146 levélből álló papirkézirat szép, egyenletes kancelláriai irással készült, helyenként ki is színezett tollrajzú nagy kezdőbetűkkel. Ezek a betűk csinos, tulipántos, magyar ékességükkel vonják magukra a figyelmet. A kézirat nagyobbik része a XVII. sz. végén, vagy a következő elején íródott; a hozzá csatlakozó pótlékok több kéztől erednek s a XVIII. század folyamán jutottak a kötetbe. Elül a kézirat csonka.

Tartalmát magyar nyelvű egyházi énekek teszik. Az első *de Sancto Georgio*, aztán jön *de Sancto Philippo et Jacobo*, stb. Az összes magyar szenteknek vannak benne himnuszai, köztük az ismerteknek néhány változata. A pótlások közt van egy igen érdekes, de sajnos, csonka ének *Sz. László királyról*, a melyet, miután a kéznél levő forrásokban nem találok, ide iktatok, meghagyva az eredeti helyesírás némely sajátosságait. Hangzik eképen:

Regen ez ország sok szép szent Iffiakkal
tündöklött mit szép finyes gyémántokkal
tisztá illetű jambor firfiakkal
mint szép angyalokkal.

Tiszta szűz élet tündöklött eö bennek
A ki legh inkább tetczett az Istennek,
kiért Szent Dolgok nékik jelentettek,
által értettek.

Hogy Géza Herczegh a vácsi mezőben
Salamon királt ő meg győzte szípen
A szent korona titetett feieben,
Géza Herczegnek.

Ki tette oda aztt senki nem tutta
De a Szent László testi szemmel látta,
hogy Angyal volt az ki feieben nyomta,
néki királságra.

Az után azon mezőn hogy vadásztak,
Géza Lászlóval azon tanácskoddak
egy szép Templomott a Boldog Aszonnak,
hol rakassanak.

Nagy viletlenül egy szarvas elő jött
Egy Templom helett nyomával meg jedzett,
vadászok előtt sűrő erdőben meutt,
rejteekben enyiszett

Ez a nagy szarvas sokaktul láttatott,
De csak Szent László tudta hogy Angyal volt,
Kitt az Ur Isten a vigre bocsátott,
Templomrul jelt adott.

Azon szent helyen Géza Szent Lászlóval
Egy nagy Templomott rakattak klastrommal,
mely Váczi templom nagy erős munkával
mostan is fen áll.

Idő jártával Géza hogy meg hala
Magyar királyság Szent Lászlóra szálla
kiben szerencsés, győzödelmes vala
Szent életű vala

Istennek hozzá való nagy jó titin
Mint Géza Herczeg eö is elmilkedvin
hogy egy Templomot mi helyen ipicsen
királyi kölcsigen.

Itt hiányzik egy levél s vele a himnusznak közel a fele.
Vége a következő lapon van, ahová azonban már csak egy
versszaknak a töredéke jutott:

. . . . . ban
ki tived szüntelen dicsir Menyországban
nyerd meg nekünk Magyaroknak
hogy országunk boldogüllyon
oh Szent László király. Amen.

Közkönyvtárainkban több másolatban meglevő kézirat a
*Szent Clara Szerzetében Élő Apáczáknak Regulájok ... Magyarúl
iratott MDCV. esztendőben.* A pécsi példány (O. II. 5.) negyed-
rétben, hártýára van írva, szép, nyomtatást utánzó betűkkel, de már
késői másolat, 1774-ből való.

A protestáns egyháztörténetre nézve van érdekessége a
X. XI. 26. számú kéziratnak, melynek czíme: *Prototollum ecclesiae
articularis Rhetensis.*¹ Anno 1701. Negyedréti papírkézirat, nem
sok, de érdekes bejegyzésekkel, a melyek némi megszakítással
1715-ig folynak. Három év kimaradt; mint a feljegyzésekből
olvassuk (6^a l.): »mivel mind 1707—1708 és 1709-dik Eszten-

¹ Réte, Pozsony vármegyében.

dőknek el folyásában nállunk szenvedett s lakott praedikatorunk T. Kis-Ari András uram keziben ez könyv nem lehetett s sok veszedelem futás és egyéb nyomorúság miatt, az eő kegyelme ideiben lött dolgok nincsennek meg írva e könyvben.«

A kötet végén az iskola anyakönyve következik az 1701—1717 közötti évekből.

A figyelemre méltó adatok közül itt csak egy könyvészeti érdekűt említek meg. Ez mindjárt az elején olvasható s így szól:

1701. die 26. Maji. Vettünk egy Öreg Graduált négy forinton.

Ma az Öreg Graduál ára (nyilvánvaló, hogy a *Geleji*-féle értetik) legalább ötvenszer ennyi lenne.

Ugyancsak protestáns érdekű a következő XVIII. századi kézirat is:

Matrix ecclesiarum in Senioratu Comaromiensi existentium in qua continetur descriptio dominorum terrestrium, in quorum possessionibus ecclesiae nostrae constitutae sunt.

Benne a kurátorok számadásai aláírásaikkal és pecséteikkel hitelesítve. Végén nevezetes feljegyzések a protestáns templomok pusztulásáról.

Ezzel szoros kapcsolatban áll egy kötet, melynek magvát ugyan nyomtatvány képezi, de a melyhez ismét a komáromi prot. egyházkerületet érdeklő kézirat van kötve.¹

A nyomtatvány, a komjáti kánonok, a Régi Magyar könyvtár második részének 438. száma alatt van leírva, de ezt a példányát *Szabó* Károly nem ismerte. Pontos czíme: Canones | Ecclesiastici, | in | quinque | classes di | sributi | Quibus Ecclesiae Helveticam Confessionem amplexae | in comitatibus, Mosonien Posonien Comaromien Nitrien Barsien Honten | & Neogradien & finitimis | Praesidiis, à Superio- | ribus reguntur. | Editi | Communi suffragio Ministrorum DEI | in Synodo Comiathina congregato- | rum Anno 1623. die 13 | Septembris. | PAPAE | Typis Matthaei Bernhardi, | Anno MDC XXV Salutis. 4° 48 levél.

Szép példány, igen nagy lapszélekkel; egykor a komáromi egyházé volt. Elejére néhány lap van kötve a XVIII. sz. elejéről való jegyzetekkel. Részben egyházbizottsági tartalmuak, de sok érdekes

¹ Könyvtári jelzet nélkül.

másféle adat is van köztük. Ilyen például: *Anno 1713. die 2. aprilis. Puncta seu Christianè vivendi Regula, jam in Sacra Superintendentia Comaromiensi receptae nunc vero in rationem Gregis Christi idiomate Hungarico ad observandum exhibitae.* Igen érdekesek: Classis 1. de Quinque senioribus 2^a de ministris 3^a de Grege Christi. 4° de Ludimagistris. 5^a de Praesbyteris, 6^a Regulae Generales. etc. A könyv szélei is sűrűn tele vannak írva jegyzetekkel. A kötet végén újjnyi vastag kézirat van: *Antonii Archiepiscopi Florentini olim sacri palatii apostolici causarum auditoris regulae iuris.* XVII. századi írás, körülbelül a nyomtatványval egy időből való.

A könyvtár anabaptista kézírataiból, bár értesülesem szerint többnek is kell lenni, csak egyet láttam. Ennek czíme, vörössel és sárgával festett keretben: *Geschicht Buech der Martterer Christij. Welche zu disser unszerer Zeit in allen ortten Teüscher Landen: Umb des glaubens willen: Durch feuer, wasser un(d) schwertt Hin gericht worde(n) . . . stb.* A tulsó oldalon hasonló díszes keretben szentírásbeli idézetek, a keret körül: . . . *Dreller Buech Binder.* 4-rét papíron, 10, 158 és 35 levél, az utolsó részt kivéve ugyanazon XVII. századi kéz tiszta és olvasható írása. Tartalma a szokásos; elől névmutató a martirokról, keresztnéveik szerint aztán az 1622-ik évig menő feljegyzések az üldöztetésekről. Az utolsó részben versek; a 158. sztt levélen levő előtt ezen felírás: *Ein anders Laedt im Thon: Am Freitag vor Sandt Vlrichh tag, Da man das Kreiz am himel sach.* Összesen 104 versszak; a lapszéleken felül végig a *Hänsel Schmidt* név, talán a szerzőé. Utánna: *Etliche schöne Lieder, gemacht durch unsern Lieben brueder Hainsel Räffler oder Schmidt zu Aach in Niderlandt, Den man auch alda gericht hat.* Egykorú bőrkötésben, Klimó püspök könyvjelzőjével.

Tekintélyes sorozatot alkotnak *Koller* Józsefnek, a néhai nagyprépostnak jegyzetei, másolatai, a melyeket kevés kivétellel felhasználta a *Historia episcopatus Quinqueecclesiarum* nyolcz kötetében. Van azután, mint már fentebb említettem, több keleti kódexsz, közöttük — állítólag — tartalmilag érdekesek is.

A könyvtár nyomtatványai között 1711 előtti magyar munka kevés van, ellenben idegen nyelvű hazai nyomtatvány sűrűn található. Ezeket *Szabó* Károly is felsorolja, kivéven a két legrit-

kábat, *Pesti* Gábor *Novum Testamentumát* (Bécs, 1536.), a melyből a könyvtár O. IX. 25. sz. alatt egy csonka példányt őriz és *Manlius* János egyik rendkívül becses nyomtatványát, melyet a Régi Magyar Könyvtár tudós szerkesztője egyáltalán nem ismert. Ennek pontos czíme így hangzik:

Postilla | Na Vsze leto | po nedelne | znouich szpravlena szlouens- | kim izeikom. | Po | Antolu Vramcze Se: | P: Doctore i Czirkue Varasdinszke | P. | Psalmo. 118. | Domine gressus meos dirige. | Stampano v Szlobodnom | Kralieum Varassu Varasine. | M.D. LXXXVI. (A czím, *Manlius* magyar nyelvű nyomtatványairól is ismeretes, négy sarkán a négy evangélista jelvényével díszített fametszeti keretben.) Az utolsó oldalon a következő kolofon van: *Stampano v Szlobodnom Kralevom Varasv | Varasine po Juane Manliuse. | M.D. LXXXVI.* Negyedré, 4 számozatlan és 238 sztt levél. A munkát latin nyelvű, *Heressinczi* Péter zágrábi püspökhöz intézett ajánló levél nyitja meg.

A külföldi nyomtatványok között nem sok említésre méltót láttam. Azt az 1466-iki hártýára nyomtatott bibliát, a melyet a régibb ismertetők említenek, nem találtam meg; érdekesebb ősnomtatvány egyáltalán nem került a kezembe. Az újabbak között kétségkívül legbecsesebb egy 1717-ből való sinai nyomtatvány, a jezsuita miszionariusoknak (hihetőleg) kantoni rendházából. Az V. IV. 11. sz. a. igtatott kis ívrétű kötet czíme ez: *Informatio pro veritate contra iniquorum famam sparsam per Sinas cum calumnia in P. P. Soc. IESV, & detrimento missionis. Communicata Missionariis in Imperio Sinensi. Anno 1717.* A munka sinai selyempapírra van nyomtatva, úgy, a mint általában a sinai nyomtatványok szoktak lenni, csupán az erősen átlátszó papír egyik oldalára. Két-két levél oly módon függ össze, hogy üres felük belülré esik s így az olvasásnál nem zavaró. Van pedig az egész mű *lapnagyságú fatáblákról nyomtatva*, a közönséges szöveg álló, a benne levő oklevelek a folyóírást utánzó, dűlt betűkkel. Mekkora munka volt a 190 oldalt tetszetősen és hibátlanul fába metszeni, elképzelné is alig lehet. Az egész eredeti, barna papirosborítékba van fűzve s ugyanilyen tokban van elhelyezve.

Még a látott régi bejegyzések közül néhány mutatvány.

Temesvári Felbárt Stellariuma Hagenauban, 1509-ban nyomott negyedréti kiadásának itt levő példányában (jelzete *U. VI. 18.*) egész sereg érdekes bejegyzés van. Czimplapján régi tulajdonosok nevei; így a XVI. sz. elejéről való irással ez: *Hunc librum dedit fratri Georgio de Chozthanycza frater Gregorius de Seblee, cuius animam Deus teneat.* Alatta XVII. századi irással: *Domus professae Societatis JESV Vienna.*

Az előlevélen a szerzetesek halála napjai bejegyezve; köztük *1558 18. Julii. Sartor Ambrus frater, 1516. 16. octobris Johannes Chyapo de Koromzo, Jaurini.*

A XL. lapon a szöveg ezen pontjához (*Pelbárt* egy idézete.) »Bernardus: O felix Maria data est tibi omnis potestas in celo et in terra: ut quidquid volueris valeas efficere.« egy a XVI. sz. derekáról való kéz hozzá írta: *Szent Bernard ha the dolgod ez hazucz bestie híres kuruafia uol (?), hitetlen es eretnek ember.*

Az utolsó (üres) oldalon a XVI. sz. derekáról.

Contra caducum morbum (= dögvész) medicina.

Az veres hagymát nyjerssen teord megh, ved vjzet es az korssagos embert nyjkor az korsag lelj, teolt az zajyaba.

Masyk analis jobb.

Az tekeneos bekanak az majajath (igy!) vegyed, azald meg, terd meg, fejer borba ad meg innya az korssagos embernek.

X./X. 28. szám alatt negyedréti deszkatáblás gyűjtélék-kötet van; tartalmát a XVI. század első két tizedében kiadott s Rómában nyomtatott pápai bullák és zsinati beszédek teszik. Hátsó borítéklapján ezen feljegyzés:

Franciscus de Zannis Venetus dum estiuos estus Waradini 1536 anno salutis uitare cuperet successiuus horis totum hoc opusculum perlegit.

Az elsőnek kötött »Bulla intimationis generalis Concilii apud Lateranum per S. d. n. Julium Papam II. edita czimplapján: *Collegii Poson. Catalogo inscriptus. Anno 1648.* — Továbbá *Collegii Soc. IESV Posonii 1708.*

Coelius Pannonius. Collectanea in sacram apocalypsin b. Joannis apostoli . . . Venetiis, 1547. Czimpján, félig levágva: *Zacharias Moshoczj Protonotarius . . . Comes palatinus . . . Canonicus Nitriensis. 1568. Emi Viennae . . . A XVI. század ezen*

kiváló könyvgyűjtőnek legtöbb kötete a budapesti egyetemi könyvtárba jutott, azonban alig van régibb hazai könyvtár, a melyben ne találkoznék tőle származó egy-két darab.

* * *

E szerény mutatványok szolgáljanak kedvgerjesztőül azoknak, a kiknek alkalmuk nyílik a pécsi könyvtárban búvárkodni. Könyveiben a bibliografus és az irodalombarát, szép oklevélgyűjteményében (melyről itt most nem is teszünk említést) s nagyszámú másolataiban a történetíró és a diplomatikus még érdekes adatokat lelhet: benne töltött ideje senkinek sem vesz kárba.

EGY ISMERETLEN VITÉZ-KODEX.

— A vatikáni Palatina könyvtár hazai vonatkozásai. —

ZSÁK J. ADOLFTÓL.

Huzamosabb időt töltöttem Rómában levéltári kutatással, módomban volt több nevezetesebb *könyvtárt* is a hazai vonatkozás szempontjából átnézni, minthogy Rómában a könyv- és levéltárak nyitási, illetőleg használati ideje az egyedül üdvös módon a gyakorlati igények teljes méltánylásával: *egymást kiegészítő* alapon van *egyetemesen* megállapítva.

Könyvtári kutatásaim eredményét e folyóiratban óhajtanám közzétenni. Távol állok attól, hogy azoknak az érték tekintetében rendkívüli becset tulajdonítsak, de mivel kétségtelenül alkalmasak arra, hogy középkori kulturánkról, különösen pedig könyvtárviszonyainkról alkotott ismereteinket kibővítsék, tágítsák, illetőleg helyesbítsék, közzétételüket maga ez az egy szempont is eléggé indokolja. — Egy másik nem kevésbé jelentékeny szempont pedig a következő: a ki az örökváros könyvtári méreteit ismeri, az tudni fogja, hogy itt úgyszólván a legkisebb kéziratár katalógusa is legalább egy-egy hetét foglalja le az kutatónak; ebből a szempontból nézve a dolgot határozott szolgálatot teljesítek jegyzeteim közzétételével mindazoknak, kik Rómában a jövőben akarnak könyvtári kutatást végezni, minthogy minden könyvtár házi katalógusából éber figyelemmel és igaz lelkiismeretességgel jegyeztem ki az *összes* hazai vonatkozásokat; a mi által a katalógusok átnézésének nem csekély idejét és nem éppen kellemes munkáját egyszerismindenkorra és mindenki részére megtakarítottam.

Egy lényeges körülményre hívom még fel bibliografusaink figyelmét: a katalógus leglelkiismeretesebb átbüvárlása és kijegyzése még nem jelenti azt, hogy az illető könyvtár hazai vonatkozásai *tárgyilag* is kimerítve volnának. Ugyanis egy-egy középkori kódex hazai provenienciáját sokszor pl. a benne levő címer-

ről ismerjük és állapítjuk meg. Már pedig — mindig a római állapotokat tartva szem előtt — a jelenleg használatos katalogusok ilyesmire nem tartalmaznak semmiféle felvilágosítást; mert a XVIII. század végén vagy a XIX. század elején készültek, a midőn még tudvalevőleg a bibliografiai leírás nem terjedt ki ily általában véve ugyan járálékos jellegű, de sokszor lényeges szerepet öltő körülményeknek a feltüntetésére; sőt mi több, az a különben nagybecsű, 1886-ban megindult nyomtatott gyűjtemény, melynek czélja új revisió alapján modern katalogust adni a vatikáni könyvtárnak kincseiről, ez sem szabatos abban a tekintetben, mert a — például felvett — czímert nemcsak nem írja le, hanem a legtöbb esetben: »*picturis illustratus*« általános kijelentéssel jelzi. Ily körülmények között megbecsülhetetlen szolgálatot tenne művelődéstörténetünk ügyének az, ki e könyvtárak anyagát — természetesen precíz és részletes középkori *heraldikai ismeretekkel* felfegyverkezve, — *egyenként* nézné át.

Ennyit tartottam szükségesnek általánosságban előrebocsátani. Jelenleg — mint a közlemény czime is jelzi, — a Palatina könyvtár magyar vonatkozású jegyzékét közlöm s befejezésül részletes ismertetést nyujtok a könyvtár legbecsesebb hungarikumáról: *Vitéz János egy eddig ismeretlen kodexéről; melynek értékét kiválóan emeli az a körülmény, hogy ez az egyetlen kodex, mit nagynevű tulajdonosa, a híres Galeottoval emendált.*

* * *

A »Bibliotheca Palatina« nem a pápák alkotása, bár határozottan katolikus egyházi eredetű. Felerészben ugyanis a heidelbergi Szent-Lélekhez címzett templom gyűjteményéből, másik felében pedig a középkori pfalzi választófejedelem könyvtárából van alkotva. Egyesítettett pedig a *heidelbergi* protestáns egyetem javára; a mely alkalommal nyerte maig divó: Palatina nevét. De nemsokáig maradt a protestánsok tulajdona, mert *Tilly* a harminczéves háború folyamán (1622) Heidelberget elfoglalván Miksa bajor választófejedelem parancsára az egész könyvtárt (3527 középkori kódexxel) 1623-ban Rómába vitette s XV. Gergely pápának ajándékozta;¹ ki azt a vatikáni könyvtárban önállóan

¹ L. *Wilken*: Geschichte der Bildung, Beraubung und Vernichtung der alten heidelbergischen Büchersammlungen. Heidelberg 1817.

kezeltette. A könyvtár külső története azonban még nem ér itt véget. A napoleoni harcok és elnyomatás idején ugyanis a vatikáni könyvtár és levéltár más részeivel egyetemben a Palatina Bibliotheca is Párisba kerül, honnan a koalíció végleges győzelme után 1815-ben visszazállított Rómába. Megelőzőleg azonban az őskori protestáns rész a Napoleon leverésében szintén jeles részt vett protestáns Poroszország közbenjárására a heidelbergi egyetemnek visszaadott. Ennyit a Palatina külső viszontagságairól.²

A Palatinát,¹ bár igen sok kodexe a VII—X. századokból származik, még sem ezek teszik becsessé, hanem a konstanci és bazeli zsinatok előkészítését, lefolyását, részletesen tárgyaló egykorú kézirati kötetei, kézirati osztályán kívül van két részből (latin és német alosztályból) álló nyomtatott könyvosztálya is, mely a könyvsajtó gyermekkorában, különösen pedig a németországi vallási reformáció idején megjelent összes nyomtatványokat ritka teljességben konzerválta.

Kézirati osztályának magyar vonatkozásai megtartva az eredeti, házi katalógusban levő sorszámokat, a következők:

368. szám. *Chart. in 4.º saec. XV. fol. 354.*

- a 248. oldalon: »Epistola turci ad summum pontificem.«
- a 249. » »Johannis de Capistrano speculum clericorum« sive »sermo ad clerum . . . . anno domini Mº CCCCº XXXIX.«
- a 278. » »Nicolai papa V. bulla ad invocandum auxilium contra hostem nominis Christi turchionen ferocissimum« data Romae II. Kal. oct. anno septimo.
- a 282. » »Calisti pape bulla contra Torchos« (sic!) data Romae id mai anno primo.
- a 283. » »Johannis de Hunigad, comitis perpetui Wistervensis, epistola ad dom. Franciscum Schluk, canonicum ratisponensem, de bello contra Turcas anno 1456.
- a 283. » »Johannis card. s. Angeli ap. sedis legati, epistola ad dom. Ladislaum de Gara regum Galliae (!) palatinum de indulgentiis concessis iis qui crucem receperant »ad bellum contra Torchos« anno 1456.
- a 283 » »Adnotationes de bello contra Turcas anno 1456. lingua partim latina partim germanica.

¹ I. *Wilken*: Geschichte der Bildung, Beraubung und Vernichtung der alten heidelbergischen Büchersammlungen. Heidelberg 1817.

369. szám. *Chart. in 4° saec. XV. fol. 312.*
a 130. oldalon: »Johannis de Capistrano tractatus de cupiditate.»
381. szám. *Chart. in 8° saec. XV. fol. 354.*
a 191. oldalon: »Alberti regis« epistola ad Eugenium pp. IV. data
Viennae d. 4. Mai.
443. szám. *Membr. in fol. saec. XIII. fol. 121.*
a 105. oldalon: Fr. Juliani ord. praedicatorum in Hungaria ad Perusinum episcopum Ap. Sed. legatum epistola de historia et moribus Tartarorum.
458. szám. *Chart. in 8° saec. XV. f. 338.*
a 159. oldalon: Copia litterarum fris Joh. de Capistrano destinatarum ad omnes Barones nobiles et famosos Bohemiae, qui Pragam debent convenire pro aliqua dieta celebranda secunda feria post octavam paschae 1452.
460. szám. *Membr. in 8° saec. XIV. fol. 96.*
az 1. oldalon: Ungari sermones de tempore, de sanctis ad religiosos etc. praemissa tabula imperfecta.
469. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 47.*
az 1. oldalon: »Fr. Johannis de Capistrano Passio domini nostri Ihesu Cristi edita et praedicata in Zvratissania anno d. MCCCCLIII.«
492. szám. *Chart. in 8° saec. XV. f. 223.*
a 130. oldalon: Leonelli Esthensis acta ad Sigismundum Ces. Aug. IIII. idus septembr. in Fontis porticu dum Ferrariam Roma divertisset.
561. szám. *Chart. in 4° saec. XV. fol. 329.*
a 155. oldalon: »Lyber visionum Elysabeth ancille dei.« Incipit:
»Fuit in diebus eugenii pape in finibus treverensis dioc.«
572. szám. *Membr. in fol. saec. XV. f. 55.*
az 1. oldalon: Regestrum omnium privilegiorum ord. hierosolymitani hospitalis b. M. Teutonicorum.
594. szám. *Chart. in 4° XV. fol. 305.*
a 6. oldalon: Sigismundi Romanorum et Caroli francorum regis epistolae mutuae a. 1413.
605. szám. *Membr. in fol. saec. XV. f. 96.*
a 89. oldalon: Caroli de Malatestis »informatio ad seren. Regem Rom. et Hungarie pro tranquillitate sce. Romane ecclesie et ipsius vera reintegratione et reformatione a. 1411.
608. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 426.*
a 126. oldalon: Magistri Ludovici de Ast »arena facta coram dno Alberto duce Austrie in regem Romanorum electo.«

632. szám. *Membr. in fol. saec. XV. f. 323.*
Plagula chartacea manu saec. XV. continens epistolium Nicolai »de Myndelhaym« nuntians ingressum exercitus regis Poloniae in territorium regni Hungariae in calce codicis.
673. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 206.*
a 165. oldalon: Taxae solutae ab ecclesiis cathedralibus a mensa dec. a. 1422.
701. szám. *Chart. in 4° saec. XV. 412.*
Liber formularum contractuum etiam Sigismundi imperatoris.
719. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 184.*
a 84. oldalon: »Epistola quedam contra Sigismundum regem rom. edita clauculo et per quemdam se non nominare volentem insinuata.« Inc. »Dictat iuris naturalis equitas.
775. szám. *Chart. in 8. saec. XVI. f. 363.*
Collectio formularum cancellariae imperialis inscripta inter alias etiam Sigismundi imp.
857. szám. *Membr. in 4° anno 1300. f. 84.*
a 70. oldalon: Sequentiae »de sancta Elysabeth« cum notis musicis
871. szám. *Membr. in fol. saec. XIV. et XV. f. 33.*
a 30. oldalon: »de miraculis sce Chunegundis virginis et imperatricis« descripta sub anno dni M^oCCCXLVIII. feria tertia ante ascensionem domini.
a 33. » Antiphonae »de sca Kingunde Imperatrice« cum notis musicis.
884. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 257.*
a 166. oldalon: »Eneae Silvii poetae epistola ad »Sigismundum ducem Austriae.« Inc. »Efflagitasti modeste.«
886. szám. *Membr. et Chart. in 8° et 4° saec. IX—XV. f. 167.*
a 106. oldalon: »De sca Elyzabeth.« Inc.: »Cum beata elyzabeth de erumpnis et laboribus huius mundi ad eternitatis gloriam transitura esset.«
a 113. » »De quodam miraculo sce Elyzabeth. »Inc.: »Quamquam nonnisi ab intus.«
953. szám. *Chart. in 4 saec. XV.*
a 39. oldalon: Litterae Mathiae regis ad imperatorem Fredericum.
965. szám. *Membr. fol. saec. XIII.*
»De facto Ungarie magne a frre. Riccardo ord. predicatorum tempore Gregorii IX.«
1445. szám. *Chart. fol. saec. XIV.*
Litterae Sigismundi imperatoris.

1711. szám. *Membr. in. 8°. saec. XV. cum picturis illustratus.*

Marci Manilii: *Astronomicon.* (Vitéz Kodex.)

1787. szám. *Membr. in 8° saec. XV. cum picturis illustratus.*

Dictionarium triumlinguarum (lat. germ. et bohem.)

Ladislai (V.) regis Hungariae.

1920. szám. *Chart. in fol. saec. XVI.*

Bibliothecae Fuggeranae indices.

* * *

E sorozathól, mint jeleztem csupán az 1711 számmal jelzett *Vitéz-kodexet* vettem behatóbb vizsgálat alá. Megindultan fogtam kezeimbe e könyvet s forgattam lapjait, mely egykoron: ötödfélszáz év előtt annak a férfiúnak fordult meg — mint a benne sűrűn előforduló sajátkezű jegyzetei bizonyítják, — gyakran a kezében, akinek középkori kulturánk világhírű és vezető fejlettségét köszönhetjük, s a ki a hazának a nagy *Hunyadi* Mátyást nevelte! . . .

Vitéz János egykori értékes könyvtárának bibliografiai rekonstrukcióját *Fraknói* Vilmosnak köszönhetjük. Erre vonatkozó fejtegetései e folyóirat 1878. 1879. és 1881-ik évfolyamaiban jelentek meg. Ezekből tudjuk, hogy *Vitéz* nagyváradi és esztergomi könyvtárát a könyvek közmondásos fátuma a szélrózsa minden irányában: Salzburg, Páris, München, Zágráb és Szent-Antal felé szórta szét. Ezekhez jó most Róma, illetőleg Heidelberg. De hogy a mi *Vitéz* kötetünknek nem Heidelberg volt a közvetlen állomása azután, hogy eredeti tulajdonosától elkerült, ezt kétségtelenné teszik a kötés belső lapján levő különböző időből és kéztől származó egymástól elütő könyvtári számok. Jelenleg — valamint a heidelbergi könyvtárban is, — mint tudjuk az 1711. számot viseli; ezelőtt valahol 1177, még előbb pedig, talán ismét más helyen 1135. számot viselt; végül van ezeken kívül még egy beírás, mely legrégibbnek tűnik fel s mely szerint $\frac{C. 17.}{520.}$ volt hajdan a könyvtári száma. Akármelyiket is tekintjük e számuk közül: *mindegyik tekintélyes*; a mely körülmény arra a feltevésre jogosít, hogy kodexünk mindenkoron *elsőrangú* könyvtárban foglalt helyet.

A kodex alakja rendes oktáv; nem egykorú, fehér disztelen pergament lapba van kötve. A bekötési táblák mindegyikén két-két fehér zsinorfosztlány látható, melyek egykor a könyv átkötésére szolgáltak. Belseje 89 igen finom, aranszegélyű s

újabb időben levelenként arabs folyó számmal czeruzával jelzett hártyalapból áll; ezenkívül elől s hátul egy-egy üres papírlapot találunk, melyeket a bekötés alkalmával nyert. Az 1. és 89. számmal jelzett pergamen levelek teljesen üresek; csak az utóbbi van, ép úgy mint a többi (2—88), fekete tintával megvonalmazva és pedig huszonöt vízszintes és a két végén 3—3 cmnyi margót hagyva 2—2 függőleges vonallal. A szöveg a 2^a oldalon kezdődik s 88^b oldalon végződik. Az utolsó oldalon (88^b) csak 17 sor van beírva. Az utolsó beírt sor alatti harmadik vonalon maiuscula jellegű görög betűkkel s arany tentával a sor közepén e szó látható beírva: Τελοϛ. Az ez alatti két sorban pedig *Vitéz*nek következő — vörös tintával írt, — bejegyzése olvasható: | *legi et emendavi cū Mgro Galeotto 1469.* | *Jo. Ar. Strg.* | Még lejjebb, — a 25-ik sorban — ugyancsak *Vitéz* kezétől származó, de ezuttal fekete tentával írt ez a bejegyzés fordul elő: *Johann. Archiepisc. Strigoniensis.* *Vitéz* nevének e kétszeri sajátkezű bejegyzése és pedig ugyanazon az oldalon mindenkinek fel fog tűnni! Oka és magyarázata pedig nagyon egyszerű. Ugyanis *Vitéz kétszer* emendálta a könyvet. Először bizonyára a könyvárústó^l való megérkezése napján, vagy az erre következő napok valamelyikén, amidőn is inkább kíváncsiságból nézte meg az új könyvet s a *hevenyészett* lapozgatás közben talált hibákat *fekete tintával javította ki a margón* s egyúttal, hogy az ekkor társadalmi betegséget képező könyvelidegenítéstől biztosítsa magát, az utolsó lapra *teljesen* kiírta nevét is; míg a szövegnek *tudományos és kritikai* átnézését későbbre hagyta. Ez, mint láttuk, 1469 folyamán történt *Galeotto* közreműködésével; amidőn is vörös tentával jelezte a lapszéleken az előforduló szöveghibák korrektívumát s végül megörökítette a könyv végén alkalmazott jegyzettel a *Galeotto*val való emendálást. S talán ép arra való tekintettel, hogy neve és állása már egyszer teljesen ki volt írva a könyvben, a másodszori emendálásnál, mint láttuk, ezzel a rövidítéssel él: *Jo. Ar. Strg.*

A könyv a jobb editiókhoz tartozik; amire, mint tudjuk, *Vitéz* kiváló gondot és nagy súlyt helyezett mindig. Valamint szigorú pontossággal és példás lelkiismeretességgel teljesítette a szövegkritika, az emendálás nem egyszer lélekölő hatású munkáját. Az első bejegyzés könyvünkben a 17-ik levéllapon fordul elő;

ezért mondtuk méltán, hogy a munka a jobb kiadások közül való. E laptól kezdve ugyyszólván minden lapon találkozunk *Vitéz* vöröstintájú emendációival, sőt itt-ott az első futólagos átnézés fekete tentával jelzett nyomaira is bukkanunk. A szokásos szövegkritikai megjegyzéseken kívül igen sűrűen más jellemző bejegyzéseire — ezek is vörös tentával irvák — is akadunk *Vitéznek*; ezek hol a jobb, hol pedig a bal margón előforduló *verbum dirigensek*, tartalomtájékoztatók, melyek a könyv használhatóságát fokozták.

A kodex természetesen díszítve van. De azonnal kimondjuk, hogy nem a leggazdagabb kiállítású a *Vitéz*-kodex. Sőt határozottan egyszerűnek nevezhető. Az első szöveglapon előforduló díszén kívül ugyanis az egész könyvben egyéb díszítés nincs, hacsak annak nem vesszük a 21,^a 40,^b 54,^b és 73,^b lapon kezdődő, könyvfejezetek első betűinek: M—J—O és S-nek sablonos inicziálás díszét és azt, hogy az e betűkkel kezdődő első mondat összes betűi majuszkula alakban fordulnak elő s felváltva élénk zöld, arany, kék és vörös tentával irvák. A nagyobb arányú díszítéssel ellátott első szöveglap (2^a) kellemes benyomást tesz a szemlélőre ügyes koloritjával, bár a rajz, mely a szöveget három oldalról átfogja: közönséges arabeszk. A színek: arany, kék, vörös, zöld és viola. Az alsó lapszéldíszítmény a középen lent vörös és kék színnel festett koszorút alkot, melyben *Vitéz* jól ismert, vízszintes vonal által két mezőre osztott czimerpaizsa foglal helyet, a felső arany mezőben vörös oroszlán lépeget, az alsó kék mezőben pedig aranyos lilium s két ugyancsak aranyos csillag látható. Ha még azt jelzem, hogy az e lapon előforduló inicziále betű, *C* díszítése a fentebb jelzettekével egyjellegű, s hogy ugyancsak itt is mint a többi fejezetek elején az első mondat betűi majuszkula alakúak és váltakozó színű tentával irattak — úgy e kódex díszítésének ismertetését befejeztem.

Még a könyv cziméről, felosztásáról és tartalmáról kell röviden megemlékeznünk.

Czíme tulajdonképpen nincs is. Az, melyen a katalogusban szerepel, önkényesen: a tartalom alapján lett adva s jobb hiányában mi is elfogadjuk. Mint érintettük, *öt* könyvre oszlik: mindegyik számos alfejezettel.

És pedig:

- Az I. könyv a 2^a—20^b oldalig
 a II. » a 21^a—40^b »
 a III. » a 41^a—54^b »
 a IV. » a 54^b—73^b » s végül
 az V. » a 73^b—88^b » terjed.

Az egyes könyveknek sincs külön czímök csak az alábbi alfejezeteknek. Ezek a következők:

- a 4^b oldalon: De origine mundi.
 a 6^b » Quare terra sit rotunda?
 a 7^b » De Ariete.
 a 12^a » De aeternitate mundi.
 a 12^b » De Paralellis circulis.
 a 14^a » De Magnitudine et latitudine mundi et signorum.
 a 15^a » De orizonte.
 a 15^b » De Zodiaco et lacteo circulo.
 a 24^a » Quae signa duplilitia sint et bifomia?
 a 25^a » » » sint adversa, nocturna aut diurna?
 a 25^b » » » » foecunda?
 a 26^a » » » » currentia aut recta?
 a 26^a » » » » sedentia aut iacentia?
 a 26^a » » » » debilia?
 a 27^a » De mensura trigonum et quadratorum.
 a 28^b » De signis exagonis.
 a 29^a » De coniunctis signis et que sexto loco sint.
 a 29^a » De contrariis signis.
 a 30^a » Sub cuius dei tutela queque signa sint?
 a 30^a » Que membra humana cuique signo sint attributa.
 a 30^b » Signorum commertia: auditus, visus, amores, odia.
 a 45^b » De mensura temporum et signorum.
 a 49^b » De ascensionibus et descensionibus.
 a 51^a » Cuius signi quisque annus aut mensis aut dies aut hora sit.
 a 52^a » Quot annos tribuat unumquodque signum?
 a 52^b » Quot annos queque loca tribuant?
 a 53^a » Que sint triplicata signa et quas habeant vires?
 a 66^b » De partibus terrae distributis ad signa.

A most felsorolt alfejezetek címeiből mindenki biztos következtetést vonhat a munka tartalmára és tudományos jellegére. Astronomicon vagyis csillagászatannak a szó teljes értelmében tehát nem nevezhetjük el e könyvet, hanem inkább a csillagjósítás tanának. — Nem ütközhetünk meg azon, hogy *Vitéz* könyvtárában egy csillagjósítás módjait tárgyaló könyvre akadunk:

bizonyára volt ott több ilyen is. Hisz ő is korának volt gyermeke; annak a kornak, melynek legnagyobb emberei, legkimagaslóbb szellemi alakjai sem menekülhettek a csillagjósolás és aranycsinálás titkainak vonzó és bűvös varázsától. A mi pedig *Vitéz* magát illeti, más oldalról is tudjuk, hogy ő előszeretettel foglalkozott csillagjósolással és rendületlenül hitt az égi testeknek a földi emberek sorsára való behatása- és befolyásában. *Galeotto* mondja ugyanis róla ismert művében: »a csillagjósolatban igen jártas vala, az erre vonatkozó naptári jegyzeteket szünet nélkül magánál viselte és a csillagok megkérdezése nélkül soha semmit sem tesz vala.«¹

---

¹ Idézve: *Fraknoi V.*: Vitéz János könyvtára. M. Könyvszemle. 1878. 6. l.

XIV. SZÁZADBELI
PAPIROS-OKLEVELEINK VÍZJEGYEI.

SZŐNYI I. LÁSZLÓTÓL.

(Harmadik közlemény.)

32—36. szám. Hármashalom. A XIV. század második felében Itália különféle helyein így Genuában, Fabrianóban, Páduában tűnik fel különböző nagyságban és változatban s két századig tartja magát.

32. szám. Hármashalom vonallal.

MODL. 7260. 1387. IV. 24. Zsigmond király kiadványa.

» 34631. 1388. III. 2. Losonczy László tótországi bán kiadványa.

Kállay cs. lt. 2060. 1389. Bebek Imre országbíró kiadványa.

Soos cs. lt. 1390. Szepesi káptalan kiadványa.

MODL. 7663. 1391. VIII. 29. Csáktornyai Laczfy István nádor kiadványa.

MODL. 2062. 1393. VI. 19. Kapolyai János országbíró kiadványa.

Bajorországban 1400-ban fordul elő.¹

33. szám. Hármashalom vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztez.

Máriássy cs. lt. 1360. Jászói konvent kiadványa.

MODL. 7191. 1386. II. 2. Székesfejérvári konvent kiadványa.

» 32290. 1387. Erdélyi káptalan kiadványa.

Kubinyi cs. lt. 1389. Csáktornyai Laczfy István nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 2067. 1390. Bebek Imre országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 2114. 1390. Csáktornyai Laczfy István nádor kiadványa.

¹ Lásd: *Keinznál* a 75. ábrát.

MODL. 8552. 1400. V. 1. Leleszi konvent kiadványa.

Bajorországban 1382—1388-ig, Franciaországban a XV. században fordul elő.¹

34. szám. Hármashalom körben vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztez.

MODL. 8079. 1395. VII. 11. Váradi káptalan kiadványa.

Másutt nem találtuk.

35. szám. Hármashalom körben vonallal. A vonalon fönt Andráskeresztet látunk.

MODL. 38208. Ujhelyi cs. lt. 1393. VII. 4. Váradi káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 2228. 1393. Leleszi konvent kiadványa.

Bajorországban szintén található a XIV. században.²

36. szám. Hármashalom fönt duplavonalú kereszttel.

MNM. törzs. 1346. I. 29. Veszprémi káptalan kiadványa.

Bajorországban szintén a XIV. században fordul elő.³

II. Az ember és művei.

II. 1. Emberi és emberhez hasonló alakok és részei 37—44. szám.

37. szám. Angyal mint zarándok.

Motesiczky cs. lt. 1342. Pál országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 660. 1344. Leleszi konvent kiadványa.

Fabrianóban 1338-ban, Provenceben 1337—1341-ig, Pistoieben 1340-ben, Bajorországban 1357-ben fordul elő.⁴

38. szám. Szerecsenfej dupla szalaggal.

Máriássy cs. lt. 1381. Szepesi káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1851. 1383. László szabolcsi archidiaconus kiadványa.

Kállay cs. lt. 1875. 1384. Erzsébet királynő kiadványa.

¹ Lásd: U. o. a 76—78. ábrát, *Midouznál* a 428 ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 82. ábrát.

³ Lásd: U. o. a 84. ábrát.

⁴ Lásd: *Briquetnél* a 6. ábrát, *Briquetnél* (*Sur les papiers usités en Sicile*) 33. ábrát, *Keinznál* a 87. ábrát.

Kállay cs. lt. 1913. 1386. János mester és négy szolgabíró kiadványa.

MODL. 3384. 1398. XI. 13. Zsigmond király kiadványa.

Kállay cs. lt. 2386. 1398. Tamás mester és négy szolgabíró kiadványa.

Bajorországban 1380—1400-ig, Frankfurtban 1380—1387-ig, Lengyelországban 1386—1400-ig fordul elő.¹

39. szám. Szerecsenfej egyszerű szalaggal, fölötté körrel.

Kállay cs. lt. 32. 1400. Bebek Detre nádor kiadványa.

Bajorországban 1387-ben, Frankfurtban 1387—1394-ig s hasonló időben Lengyelországban is fordul elő.²

40. szám. Szerecsenfej koronázva.

MODL. 8608. 1400. Leleszi konvent kiadványa.

Másutt nem találtuk.

41. szám. Szerecsenfej koronázva, a koronán virágvonalal

Kállay cs. lt. 51. XIV. század.

Bajorországban a XV. században fordul elő.

42. szám. Szerecsenfej a többitől elütő ábrázolásban.

Beesky cs. lt. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa. Másutt nem találtuk.

43. szám. Kéz vagy keztyű.

MODL. 7271. 1387. V. 28. Jászói konvent kiadványa.

Fabrianóban 1322-ben, Velenczében 1456-ban, Metzben 1400-ban fordul elő.³

44. szám. Szirén.

MODL. 33756. 1367. V. 10. Pozsegai káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1380 előtt. Levél Benedek bán nejéhez.

MODL. 35205. 1381. I. 24. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 6921. 1382. V. 15. Székesfejérvári konvent kiadványa.

¹ Lásd: *Keinznál* a 92—93. ábrát, *Kirchnernél* az 50. ábrát, *Piekosinskynál* a 288—291. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 94. ábrát, *Kirchnernél* a 60. ábrát, *Piekosinskynál* a 292—295. ábrát.

³ Lásd: *Kirchnernél* a 29. ábrát.

MODL. 4699. 1382. VIII. 16. Garay Miklós nádor kiadványa.
 > 29732. 1389. VI. 13. János erdélyi alvajda kiadványa.
 > 7626. 1390. VII. 4. Garami konvent kiadványa.
 Forgách cs. lt. 1392. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.
 Páduában 1361-ben, Provenceban 1375, Fabrianóban 1373—
 1561, Genuában 1477-ben, Bajorországban 1366—1382-ig, Lengyel-
 országban 1390-ben fordul elő.¹

II. 2. Betűk. 45—59. szám.

45. szám. A betű.

MODL. 6643. 1379. IX. 26. Somogyi konvent kiadványa.
 MNM. törzs. 1380. V. 8. Egri káptalan kiadványa.
 MODL. 6708. 1380. V. 20. Egri káptalan kiadványa.
 Genuában 1370-ben, St.-Quentinben a XIV. században, Bajor-
 országban 1336-ban, Lengyelországban a XIV. század hatvanas
 éveiben fordul elő.²

46. szám. B betű vonallal.

MODL. 7121. 1358. III. 9. I. Lajos király kiadványa.
 MNM. törzs. 1358. V. 3. Veszprémi káptalan kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1358. V. 27. Erzsébet királyné kiadványa.
 MODL. 4767. 1358. VII. 13. Egri káptalan kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1186. 1358. VIII. 29. Egri káptalan kiadványa.
 MODL. 4820. 1359. I. 21.
 > 5576. 1367. VI. 18. Pozsonyi káptalan kiadványa.
 > 6349. 1376. IV. 10. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Sziléziában 1357-ben, Cronbergben 1389-ben fordul elő.³

47. szám. B. betű vonallal. A vonalat egy kis vonal metszi.

Kállay cs. lt. 1219. 1358. III. 13. Szolgabírói kiadvány.
 Kapy cs. lt. 1358. VIII. 8. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1358. X. 13. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
 Genuában 1318-ban, Turinban 1316—1318-ig, Grenobleban
 1348-ban fordul elő.⁴

¹ Lásd: *Keinz*nál a 101. ábrát, *Piekosinskyn*nál a 281—283. ábrát, *Midouzn*nál a 8. ábrát. *Urbani* is közli »Segni di cartiere antiche« című művében.

² Lásd: *Briquet*nél 370. ábrát, *Keinz*nál a 102. ábrát.

³ Lásd: *Rautern*nél a 96. ábrát, *Kirchnern*nél a 19. ábrát.

⁴ Lásd: *Briquet*nél a 378. ábrát.

48. szám. F betű.

MODL. 8528. 1400. VIII. 5. Bebek Detre nádor kiadványa.
Másutt nem találtuk.

49. szám. P. betű.

MODL. 6529. 1378. V. 8. Garay Miklós nádor kiadványa.
Melcer es. lt. 1381. Egri püspöki vikarius kiadványa.
MODL. 6666. 1381. III. 24. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
Kapy es. lt. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.
MODL. 26570. 1389. V. 29. Zsigmond király kiadványa.
Bajorországban 1340-ben, Csehországban 1400-ban fordul elő.¹

50. szám. P betű vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztez.
MODL. 7635. 1390. VII. 28. Bebek Imre országbíró kiadványa.

51. szám. R betű teljes gót alakja.

MODL. 33758. 1378. VI. 7. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
MNM. törzs. 1380. XI. 13. Erzsébet királyné kiadványa.
Kállay es. lt. 1872. 1384. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
MODL. 8051. 1395. IV. 21. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

52. szám. R betű vonallal.

MODL. 6729. 1380. VIII. 8. Garay Miklós nádor kiadványa.
Kállay es. lt. 2244. 1394. Kapolyai János országbíró kiadványa.
Másutt nem találtuk.

53. szám. R betű vonallal, melyet fönt egy kis vonal keresztez.

MODL. 6504. 1378. IV. 5. Pécsi káptalan kiadványa.
» 35165. 1378. XI. 13. Zágrábi káptalan kiadványa.
MNM. törzs. 1380. X. 13. I. Lajos király kiadványa.
» » 1381. III. 26. Győri káptalan kiadványa.
MODL. 29724. 1384. V. 18.
MNM. törzs. 1384. VI. 5. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
» » 1385. VIII. 28. Garay Miklós nádor kiadványa.
Dessewffy es. lt. XIV. század. Garay Miklós nádor kiadványa.
MNM. törzs. XIV. század. Erzsébet ifj. királyné kiadványa.
Genuában 1377 és 1388-ban, Bajorországban 1375-ben,
Lengyelországban 1352—1395-ig, Sziléziában 1342-ben fordul elő.²

¹ Lásd: *Keinznál* a 125. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* 413. és 414. ábrát, *Keinznál* a 127—128. ábrát, *Piekosinskynál* a 385—391. ábrát, *Rauternél* a 108. ábrát.

54. szám. S betű. Három változatban találjuk. A betű elején és végén gyűrű látható.

MODL. 4523. 1355. VI. 11. Egri káptalan kiadványa.

55. szám. S betű vonallal. A betű elején és végén gyűrűvel, a vonal végén nincs gyűrű.

Kállay cs. lt. 19. 1361. IV. 25. Egri káptalan kiadványa.

Kapy cs. lt. 1361. X. 10. Szepesi káptalan kiadványa.

56. szám. S betű vonallal. A betű elején és végén valamint a vonalon fönt gyűrűvel.

MODL. 3255. 1339. VIII. 14. Veszprémi káptalan kiadványa.

MODL. 3968. 1349. X. 22. Kapornaki konvent kiadványa.

Justh cs. lt. 1361. IX. 17. Turóczy konvent kiadványa.

Az S betű különféle típusban Fabriánóban 1306—1373-ig, Bolognában 1333-ban, Provenceban 1316—1350-ig, Bajorországban szintén a XIV. században, Lengyelországban a XIV. század hatvanas éveiben, Sziléziában 1360-ban fordul elő.¹

57. szám. T betű.

MODL. 5268. 1363. XII. 8. Erdélyi káptalan kiadványa.

» 5274. 1364. I. 3. Erdélyi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1364. X. 9. Kont Miklós nádor kiadványa.

MODL. 5375. 1365. X. 18. Bebek István országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1467. 1365. Kont Miklós nádor kiadványa.

58. szám. T betű vonallal.

MODL. 30662. 1365. I. 25. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

» 5410. 1365. VIII. 9. Somogyi konvent kiadványa.

59. szám. T betű vonallal, melyet egy kis vonal keresztez.

MODL. 5273. 1363. XII. 15. Erdélyi káptalan kiadványa.

Másutt nem találtuk.

II. 3. Az ember művei. 60—64. szám.

60. szám. Vár.

MNM. törzs. 1338. X. 20. Róbert Károly király kiadványa.

» 1339. VIII. 12. Budai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 536. 1340. János mester kiadványa.

¹ Lásd: *Briquetnél* a 418. és 419. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) 34. ábrát, *Keinznál* a 129. ábrát, *Rauternél* a 110. ábrát.

MODL. 3835. 1346. IV. 5. Sümegi konvent kiadványa.
 Kállay cs. lt. 768. 1346. Székesfejérvári konvent kiadványa.
 MODL. 4537. 1355. VII. 11. Sümegi konvent kiadványa.

61. szám. Vár. Keskenyebb ábrázolásban.

Kállay cs. lt. 1300. 1360. III. 29. Egri káptalan kiadványa.
 MODL. 38830. 1360. V. 3. Egri vikárius kiadványa.

MNM. törzs. 1360. VI. 17. Bebek István országbíró kiadványa,
 » » 1360. VIII. 20. Kont Miklós nádor kiadványa.

Genuában 1317-ben, Bolognában 1321-ben, Haagában 1354
 és 1357-ben, Sziléziában 1393-ban, Bajorországban 1340-ben for-
 dul elő.¹

62—63. szám. Bástyaormozat öt orommal két változatban fordul elő.

62. szám. Fönt két vonallal.

MODL. 6479. 1379. III. 13. Garay Miklós nádor kiadványa.
 » 6604. 1379. IV. 12. I. Lajos király kiadványa.
 » 6724. 1380. IX. 17. Leleszi konvent kiadványa.
 » 7093. 1384. VII. 4. Szekszárdi konvent kiadványa.

Forgách cs. lt. 1385. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.
 Forgách cs. lt. 1386. Zobori konvent kiadványa.

Forgách cs. lt. 1388. Mária királyné kiadványa.

Kállay cs. lt. 2068. 1390. Bebek Imre országbíró kiadványa.

Bajorországban 1380—1393-ig, Lengyelországban 1385—
 1390-ig fordul elő.²

63. szám. Fönt egy vonallal.

MNM. törzs. 1348—50 körül. Helena levele Miklós bánhoz.
 Forgách cs. lt. 1372. Nyitrai káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1375. XI. 9. Szepesi káptalan kiadványa.

» » 1379. I. 9. Vasvári káptalan kiadványa.

Forgách cs. lt. 1379. Nyitrai káptalan kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1379. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1780. 1381.

MODL. 6662. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.

» 7028. 1383. VIII. 23. Vasvári káptalan kiadványa.

» 7526. 1389. IX. 25. Győri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 2042. 1389. Bebek Imre országbíró kiadványa.
 Bajorországban 1373—1385-ig fordul elő.³

¹ Lásd: *Briquet*nél az 569. ábrát, *Briquet*nél (Sur les papiers usités en Sicile) 29. ábrát, *Rautern*nél a 150. ábrát, *Keinz*nél a 130. ábrát.

² Lásd: *Keinz*nél a 132. ábrát.

³ Lásd: *Keinz*nél a 131. ábrát.

II. 4. Szerszámok és eszközök. 65—106. szám.

64. szám. Kétkerekű szekér.

MNM. törzs. 1388. III. 27. Günther András és Péter pozsonyi polgárok kiadványa.

Genuában 1414—1458-ig, Bajorországban 1422-ben fordul elő.¹

65. szám. Kalapács.

Kállay cs. lt. 1342. 1362. VI. 14. Leleszi konvent kiadványa.

Bajorországban szintén a XIV. században, Mainzban 1361-ben fordul elő.²

66. szám. Kereplő.

Kisebb méretű:

MODL. 3109. 1337. XII. 31. Szepesi káptalan kiadványa.

» 3173. 1338. VIII. 23. Zobori konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 558. 1341. Jakab mester egykori nádor kiadványa.

MODL. 31245. Csicsery cs. lt. 1343. IV. 14. Vitus nyitrai püspök kiadványa.

MODL. 3581. 1343. V. 9. I. Lajos király kiadványa.

Kállay cs. lt. 630. 1343. Szabolcsi szolgabírák kiadványa.

Kállay cs. lt. 613. 1343. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 3675. 1344. III. 2. Szekszárdi konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1344. III. 10. Szepesi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1344. III. 19. Szepesi káptalan kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1344. Szepesi káptalan kiadványa.

MODL. 3294. 1347. II. 18. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

» 3871. 1347. II. 23. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

» 1347. III. 28. Pál országbíró kiadványa.

» 29426. 1347. VII. 5. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

» 31259. Csicsery cs. lt. 1348. VI. 23. Sáros vármegye kiadványa.

Kapy cs. lt. 1348. Szepesi káptalan kiadványa.

Soos cs. lt. 1348. János mester és négy szolgabíró kiadványa.

MODL. 4050. 1349. VI. 8. Esztergomi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1349. VI. 14. Pál országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1350. Kylianos mester és a szécsi egyház rektora kiadványa.

MODL. 4195. 1351. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

¹ Lásd: *Briquet*nél a 67—74. ábrát.

² Lásd: *Keinz*nél a 142. ábrát, *Kirchnern*nél a 79. ábrát.

Kállay cs. lt. 984. 1351. István comes kiadványa.
 Soos cs. lt. 1351. Leleszi konvent kiadványa.
 Justh cs. lt. 1361. VII. 17. Bebek István országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1362. III. 20. Szepesi káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. XIV. század. Krassó vármegye kiadványa.

67. szám. Kereplő. Nagyobb ábrázolásban.

MNM. törzs. 1360. X. 13. Bebek István országbíró kiadványa.
 MODL. 4996. 1360. X. 13. Bebek István országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1361. II. 17. Vilmos egri prépost kiadványa.
 MNM. törzs. 1361. IV. 8. Erzsébet királyné kiadványa.
 MNM. törzs. 1361. IV. 11. Bebek István országbíró kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1333. 1361. IV. 16. Váradi káptalan kiadványa.
 MODL. 5054. 1361. V. 8. Bebek István országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1361. V. 8. Kont Miklós nádor kiadványa.
 MODL. 5062. 1361. V. 24. Kont Miklós nádor kiadványa.
 » 5072. 1361. VII. 17. Budai káptalan kiadványa.
 » 5096. 1361. XI. 29. I. Lajos király kiadványa.

Kállay cs. lt. 1361. 1362. I. 12. Tamás esztergomhegyfoki prépost kiadványa.

Kállay cs. lt. 1370. 1362. I. 20. Bebek István országbíró kiadványa.

A kereplő különböző változatai Bolognában 1317-ben, Fabriánóban 1322—1327-ig, Genuában 1323—1350-ig, Provenceben 1314—1362-ig, Bajorországban 1348—1350-ig, Frankfurtban 1342 és 1366-ban, Lengyelországban 1352—1367-ig fordulnak elő.¹

68. szám. Háromágú villa.

MODL. 4769. 1358. VII. 27. Zalavári konvent kiadványa.

Báró Balassa cs. lt. 135...? Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 5511. 1366. XII. 10. Váradi káptalan kiadványa.

» 7130. 1385. II. 10. Pécsváradi konvent kiadványa.

» 7131. 1385. II. 10.

Bajorországban 1359—1362-ig, Frankfurtban 1359-ben, Sziléziában 1358-ban fordul elő.²

¹ Lásd: *Briquetnél* a 270—272. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) 17. ábrát, *Keinznál* a 144. ábrát, *Kirchnernél* a 82. és 83. ábrát, *Piekosinsky*nél a 495—504. és 794. ábrát, *Rauternél* 79a. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 148. ábrát, *Kirchnernél* a 78. ábrát, *Rauternél* a 38. ábrát.

69. szám. Olló, nyitott duplavalonálú fogóval.

Becsky cs. lt. 1352. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

Fabrianóban 1331—1532-ig, Genuában, Strassburgban, Bajorországban, Délfranciaországban a XIV. és XV. században fordul elő.¹

70. szám. Lózabola.

MNM. törzs. 1349. VII. 20. Lőrincz sárosi alispán és négy szolgabíró kiadványa.

Péchy cs. lt. 1349. VIII. 11. László alispán és négy szolgabíró kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1349. Tamás országbíró kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1349. Lőrincz sárosi alispán és négy szolgabíró kiadványa.

Gróf Rhédey cs. lt. 1349.

Justh cs. lt. 1350. Turóczi konvent kiadványa.

Kapy cs. lt. XIV. század. Tamás országbíró kiadványa.

Bajorországban 1367-ben fordul elő.²

71. szám. Fogó.

Kallay cs. lt. 618. 1343. — káptalani kiadvány.

MODL. 3762. 1345. IV. 15. Kapornaki konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1371 körül. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 5995. 1372. IV. 29. Imre erdélyi vajda kiadványa.

Kállay cs. lt. 1614. 1372. Szolgabírák kiadványa.

MODL. 6861. XIV. század. Kapornaki konvent kiadványa.

Fabrianóban 1322—1386-ig, Genuában 1333-ban, Bolognában 1321-ben, Délfranciaországban 1319—1359-ig, Északfranciaországban 1344-ben s a XV. században, Bajorországban 1340-ben, Frankfurtban 1342-ben, Lengyelországban a XIV. század hatvanas éveiben fordul elő.³

72. szám. Két egyszerű vonalú egymást keresztező kulcs.

MODL. 30693. 1367. I. 24. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

¹ Lásd: *Briquet*nél a 89—103. ábrát. *Zonghin*ál Le antiche carte fabrianesi 38. old. *Keinz*nál a 152. ábrát.

² Lásd: *Keinz*nál a 156. ábrát.

³ Lásd: *Briquet*nél az 537. ábrát, *Briquet*nél (Sur les papiers usités en Sicile) 18. ábrát, *Midouzn*ál a 409. ábrát, *Keinz*nál a 157. ábrát, *Kirchnern*él az 57. ábrát, *Piekosinskyn*ál a 468. ábrát.

Genuában 1374-ben, Lausanneban 1386-ban, Valaisban 1397-ben, Provenceban 1314-ben, Bajorországban 1389-ben, Sziléziában 1359-ben fordul elő.¹

73. szám. Duplavonalú egymást keresztező kulcspár, felakasztó zsinórral.

MODL. 6044. 1372. VIII. 5. Zalavári konvent kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1372. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 6201. 1374. IV. 26. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1374. VII. 29. Simontornyai Laczfő Imre nádor kiadványa.

MODL. 6329. 1376. I. 18. Székesfejérvári káptalan kiadványa.

» 6352. 1376. IV. 28. Zalavári konvent kiadványa.

» 6375. 1376. VIII. 13. Somogyi konvent kiadványa.

» 6376. 1376. VIII. 14. Somogyi konvent kiadványa.

Kisfaludy cs. lt. 1376. X. 1. I. Lajos király kiadványa.

MNM. törzs. 1376. X. 13. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MODL. 6399. 1377. I. 24. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

Beesky cs. lt. 1377.

MODL. 6177. 1372—80 közt. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

Bajorországban 1373—1400-ig, Lengyelországban 1366—1375-ig, Sziléziában 1368—1374-ig fordul elő.²

74. szám. Duplavonalú kulcspár, keresztezik egymást G betűvel.

MNM. 1365—70. Miklós óbudai várnagy kiadványa.

MODL. 28086. 1369. IX. 21. László nádor kiadványa.

Fejérpataky cs. lt. 1370. III. 22. Szepesi káptalan kiadványa.

MODL. 5893. 1370. XII. 18. László nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1371. XII. 31. János barát a szentkeresztii konvent főpinczemestere kiadványa.

Kapy cs. lt. 1371. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 6024. 1372. V. 12. László nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1372. IX. 26. Zalavári konvent kiadványa.

MODL. 6061. 1372. X. 7. Zalavári konvent kiadványa.

» 6078. 1373. I. 12. Vasvári káptalan kiadványa.

» 6150. 1373. XI. 2. Pozsonyi káptalan kiadványa.

» 6196. 1374. VII. 6. Székesfejérvári káptalan kiadványa.

¹ Lásd: *Briquet*nél a 148. ábrát, *Keinz*nál a 160. ábrát, *Rautern*nél a 138. ábrát.

² Lásd: *Keinz*nál a 161. ábrát, *Piekosinskyn*nál a 479—481. ábrát, *Rautern*nél a 135. ábrát.

MNM. törzs. 1374. X. 13. Székesfejérvári káptalan kiadványa.
 MODL. 6353. 1376. V. 23. Székesfejérvári káptalan kiadványa.
 Ballassa cs. lt. 1376. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 MODL. 26869. 1377. V. 21. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

Bajorországban 1370—1376-ig, Lengyelországban 1367-ben és 1380-ban fordul elő.¹

75. szám. Dupla kules.

Kállay cs. lt. 598. 1342. Pál országbíró kiadványa.
 MODL. 3599. 1343. VII. 5. Váci káptalan kiadványa.
 » 3620. 1343. X. 28. Pál országbíró kiadványa.
 Kállay cs. lt. 658. 1343. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1343. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
 MODL. 3707. 1344. VII. 17. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
 MNM. törzs. 1344. VIII. 15. Pál országbíró kiadványa.
 MODL. 3716. 1344. VIII. 31. Pál országbíró kiadványa.
 Kállay cs. lt. 708. 1344. Pál országbíró kiadványa.
 Kállay cs. lt. 684. 1344. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
 MNM. törzs. 1354. III. 12. Zalavári konvent kiadványa.
 Kisfaludy cs. lt. 1358. IX. 15. Kont Miklós nádor kiadványa.
 Motesicky cs. lt. 1361. III. 20. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.

Kapy cs. lt. XIV. század. Bácsai káptalan kiadványa.

Bolognában 1346-ban, Arezzóban 1340-ben, Bajorországban 1358—1400-ig, Haagában 1358-ban, Lengyelországban a XIV. század hatvanas éveiben fordul elő.²

76. szám. Dupla kules. Az előbbtől eltérő ábrázolásban.

MODL. 37458. 1366. V. 15. Dénes erdélyi vajda kiadványa.

77. szám. Egymást keresztező dupla kules.

MODL. 28584. 1377. VIII. 8. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

Bajorországban 1378-ban, Lengyelországban a XIV. század hetvenes éveiben fordul elő.³

78. szám. Szigony körben, fönt hatágú csillaggal.

MODL. 31103. 1364. I. 21. Bebek István országbíró kiadványa.

¹ Lásd: *Keinz*nál a 162. ábrát, *Piekosinskyn*nál a 482—483. ábrát.

² Lásd: *Keinz*nál a 166. ábrát, *Piekosinskyn*nál a 476. ábrát, *Briquet*nél a 147. ábrát, *Briquet*nél (Sur les papiers usités en Sicile) a 40. ábrát.

³ Lásd: *Keinz*nál a 167. ábrát, *Piekosinskyn*nál a 471. ábrát.

79. szám. Ülő alj.

MNM. törzs. 1376. XI. 5. Antal szőlősi plébános kiadványa.
» » 1378. VI. 11. Váradi káptalan kiadványa.

Genuában 1345-ben, Provenceban 1338—1349-ig, Fabriánóban 1341—1353-ig, Dauphine-ban 1342—1350-ig, Bajorországban 1370-ben fordul elő.¹

80. szám. Suly antik stílusban.

MODL. 3866. 1346. XI. 29. Esztergomhegyfoki konvent kiadványa.

Genuában 1351-ben, Fabriánóban 1351—1386-ban, Provenceban, Dauphineban és Lyonban a XIV. század ötvenes éveiben, Belgiumban 1370 körül, Lengyelországban a XIV. század ötvenes éveiben fordul elő.²

81. szám. Mérleg gömbölyű csészékkel.

MODL. 30681. 1363. XI. 15. Dénes erdélyi vajda kiadványa.
» — 1366. V. 11. Dénes erdélyi vajda kiadványa.
» 35875. 1366. V. 20. Zárai János almisai várnagy kiadványa.

Genuában 1341—1404-ig, Salzaban 1380-ban, Bajorországban 1347—1394-ben, Franciaországban 1366-ban, 1377-ben és a XV. században fordul elő.³

82. szám. Mérleg háromszögletű csészékkel.

MODL. 5555. 1367. V. 3. Vasvári káptalan kiadványa.
» 5594. 1367. IX. 26. I. Lajos király kiadványa.

Bajorországban 1387 körül, Lengyelországban szintén a XIV. században, Franciaországban a XV. században fordul elő.⁴

83. szám. Mérleg, körben gömbölyű csészékkel. Egy példány fönt csillaggal végződik.

MODL. 29152. 1365. I. 27. I. Lajos király kiadványa.

¹ Lásd: *Briquetnél* az 530. ábrát, *Keinznál* a 171. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* az 518. ábrát, *Keinznál* a 173. ábrát, *Gutermann H. Die älteste Geschichte der Fabrication des Linnen-Papiers. Serapeum* 1845. 49. ábra.

³ Lásd: *Briquetnél* a 21—24. ábrát, *Keinznál* a 174—175. ábrát, *Midouznál* a 18. és 52., XI., 177., 178. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinznál* a 176. ábrát, *Midouznál* a 400. ábrát.

MODL. 3609. 1369. III. 23. I. Lajos király kiadványa.
 » 29153. 1390. Zsigmond király kiadványa.

Bajorországban 1396—1401-ig fordul elő.¹

84. szám. Mérleg, körben háromszögletű csészékkel. Kettő fönt csillaggal végződik.

MODL. 4778. 1358. VIII. 6. Pécsi káptalan kiadványa.
 » 28913. 1362. I. 13. Kolozsmonostori konvent kiadványa.
 » 30724. 1391. IV. 21.
 » 33764. 1395. V. 8. Bebek Detre szlapon bán kiadványa.

85. szám. Mérleg.

MNM. törzs. 1365. X. 13. Bebek István országbíró kiadványa.
 Kállay es. lt. 1412. 1365. Bebek István országbíró kiadványa.
 Kállay es. lt. 1466. 1365. Egri káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1366. X. 13. Kont Miklós nádor kiadványa.
 Máriássy es. lt. 1366. Bebek István országbíró kiadványa.
 MODL. 30394. 1367. VII. 4. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

MODL. 30399. 1376. X. 6. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

Másutt nem találtuk.

86. szám. Vadászkürt. Egyike a legkedveltebb jegyeknek nemcsak a XIV., hanem a XV. században. Ez utóbbiban különféle czímerekben fordul elő. Eltérés rendszeren a nagyságban mutatkozik, néha a fuvokán és a hangrésen is.

Kisebb méretűek:

Soos es. lt. 1353. Péter comes és négy szolgabíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1372—75. Simontornyai Laczfly Imre nádor kiadványa.

Kállay es. lt. 1641. 1376. A garami várnagy és négy szolgabíró kiadványa.

MNM. törzs. 1377. IV. 19. Csanádi káptalan kiadványa.
 MODL. 28750. 1377. V. 3. Kolozsmonostori konvent kiadványa.
 » 29717. 1377. V. 5. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 27834. 1377. V. 9. I. Lajos király kiadványa.
 MODL. 6463. 1377. X. 28. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1377. XII. 6. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 MODL. 6492. 1378. I. 1. Egri káptalan kiadványa.

» 6511. 1378. III. 19. Győri káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1378. VIII. 24. I. Lajos király kiadványa

¹ Lásd: *Keinznál* a 177. ábrát.

- MODL. 35887. 1378. XI. 30. I. Lajos király kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1669. 1378. I. Lajos király kiadványa.
 Kállay cs. lt. 6630. 1379. VI. 21. Szepesi Jakab országbíró
 kiadványa.
 MODL. 6754. 1380. I. 15. Pécsi káptalan kiadványa.
 » 38189. Ujhelyi cs. lt. 1380. Garay Miklós nádor
 kiadványa.
 MNM. törzs. 1380. IV. 22. I. Lajos király kiadványa.
 MODL. 30719. 1380. IV. 24. Váradi káptalan kiadványa.
 » 6706. 1380. V. 8. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 » 6717. 1380. VII. 16. Vasvári káptalan kiadványa.
 » 6740. 1380. XI. 2. I. Lajos király kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1748. 1380. Ungvármegyei szolgabírák kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1731. 1380. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.
 MODL. 6749. 1360. Vasvári káptalan kiadványa.
 » 6773. 1381. IV. 28. Somogyi konvent kiadványa.
 » 6785. 1381. V. 20. Garay Miklós nádor kiadványa.
 » 6663. 1381. VI. 1. Garay Miklós nádor kiadványa.
 MNM. törzs. 1381. VI. 13. Szentgotthardi konvent kiadványa.
 » » 1381. VII. 19. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Kiszaludý cs. lt. 1381. IX. 11. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Forgách cs. lt. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1759. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1761. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Kubinyi cs. lt. 1384. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1893. 1385. II. 11. Mária királyné kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1890. 1385. IV. 13.
 MODL. 7153. 1385. V. 8. Szentgyörgyi Tamás országbíró
 kiadványa.
 MNM. törzs. 1385. VIII. 1. Mária királyné kiadványa.
 Kiszaludý cs. lt. 1385. XI. 13. Széchy Miklós nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1904. 1385. Tamás országbíró kiadványa.
 Kubinyi cs. lt. 1385.
 MNM. törzs. 1386. I. 8. Zemplén Miklós kiadványa.
 MODL. 35279. 1386. II. 16. Csázmai káptalan kiadványa.
 Kállay cs. lt. 2033. 1389. Bebek Imre országbíró kiadványa.
 MODL. 7607. 1390. V. 30. Bebek Imre országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1398. XI. 5. Bebek Detre nádor kiadványa.
 MODL. 25773. XIV. század. Vasvári káptalan kiadványa.
87. szám. Vadászkiált. Nagyobb méretben.
- MODL. 5158. 1363. VIII. 21. Bebek István országbíró kiadványa.
 » 5165. 1364. III. 10. Bebek István országbíró kiadványa.
 MODL. 6834. 1381. X. 13. Széchy Miklós kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1758. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1388. V. 8. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1388. V. 26. Zsigmond király kiadványa.

MODL. 30736. 1388. VII. 17. Zsigmond király kiadványa.

Kállay cs. lt. 2009. 1388. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1983. 1388. Jászói konvent kiadványa.

MODL. 7485. 1389. III. 30. Bácsi káptalan kiadványa.

» 7524. 1389. IX. 23. Bácsi káptalan kiadványa.

» 7528. 1389. X. 13. Csáktornyai Laczffy István nádor

kiadványa.

MODL. 7531. 1389. XI. 3. Bebek Imre országbíró kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1389. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 549. 1390.

MODL. 8365. 1398. XI. 6. Széchenyi Frank országbíró kiadványa.

MODL. 8368. 1398. XI. 11. Széchenyi Frank országbíró kiadványa.

A vadászkiürt különböző változatai Genuában 1323—1456-ig, Fabrianóban 1321—1346-ig, Provenceban 1329—1635-ig, Bajorországban 1380—1410-ig, Frankfurtban 1382-ben, Sziléziában 1380—1475-ig, Lengyelországban 1375—1400-ig fordulnak elő.¹

88. szám. Pásztori síp.

MNM. törzs. 1369. V. 21. Sáros vármegye kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1369. Miklós szepesi szolgabíró kiadványa.

89. szám. Harang. Különféle ábrázolásban tömegesen fordul elő s igen soká tartja magát. Kisebb méretben, fölfelé irányuló felakasztó kampóval:

MNM. törzs. 1333. III. 19. Csázmai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 906. 1348. Szolgabírói kiadvány.

Kállay cs. lt. 1012. 1351. Egri káptalan kiadványa.

MODL. 5267. 1363. XI. 22. Szepesi káptalan kiadványa.

» 5655. 1368. IV. 29. László oppelni herczeg nádor kiadványa.

¹ Lásd: *Briquet*nél a 171—184. ábrát, *Keinz*nél a 178—182. ábrát, *Kirchnern*él a 24. ábrát, *Rautern*él a 113., 147. és a 147a. ábrát, *Urbani* 1368-ből közöl egy példányt »Segni di cartiere antiche« című művében. *Schuler von Libloy* »Anzeiger f. Kunde der deutschen Vorzeit« 1858. 11. számban 1389-ből közöl egyet Erdélyből.

- MODL. 6638. 1379. VIII. 8. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Máriássy cs. lt. 1379. Szepesi káptalan kiadványa.
 MODL. 7421. 1388. VIII. 9. Zsigmond király kiadványa.
 Forgách cs. lt. 1388. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.
 » » » 1388. Szolgabirói kiadvány.
 » » » 1388. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.
- MODL. 7491. 1389. IV. 25. Garami konvent kiadványa.
 » 7500. 1389. V. 11. Zsigmond király kiadványa.
 » 7518. 1389. X. 13. Vasvári káptalan kiadványa.
 Forgách cs. lt. 1390. Nyitrai káptalan kiadványa.
 Fejérpataky cs. lt. 1391. V. 6. Turóczy konvent kiadványa.
 Máriássy cs. lt. 1391. János jászói prépost kiadványa.
 MNM. törzs. 1392. I. 4. Veszprémi káptalan kiadványa.
 MODL. 7745. 1392. I. 20. Kanizsai M. tárnokmester kiadványa
 MODL. 29204. 1392. VI. 21. Erdélyi káptalan kiadványa.
 Forgách cs. lt. 1392. Nyitrai káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1393. X. 6. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 2227. 1393. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 MODL. 7923. 1394. I. 12. Nyitra vármegye kiadványa.
 » 7928. 1394. II. 2. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » 7932. 1394. IV. 12. Vasvári káptalan kiadványa.
 » 29210. 1394. V. 12. Verebi Péter erdélyi alvajda kiadványa.
- MNM. törzs. 1394. V. 29. Zalavári konvent kiadványa.
 MODL. 8020. 1394. VI. 16. Váradi káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1394. X. 11. Temes és Krassó vármegye esküdtbirái kiadványa.
- MODL. 7987. 1394. XI. 7. Zsigmond király kiadványa.
 MODL. 7989. 1394. XI. 12. Turócz vármegye kiadványa.
 MNM. törzs. 1394. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 Forgách cs. lt. 1394. Zsigmond király kiadványa.
 » 1394. Zalavári konvent kiadványa.
 » 1394. Nyitrai káptalan kiadványa.
- Kállay cs. lt. 2260. 1394. Kapolyai János országbíró kiadványa.
 » cs. lt. 2265. 1394. Szolgabirói kiadvány.
 » cs. lt. 2250. 1394. Leleszi konvent kiadványa.
- MODL. 3115. 1395. I. 25. Kolozsmonostori konvent kiadványa.
 » 8038. 1395. II. 15. Kapolyai János országbíró kiadványa.
 » 8055. 1395. IV. 22. Zalavármegye kiadványa.
 » 8065. 1395. IV. 28. Zsigmond király kiadványa.
 » 8069. 1395. VI. 21. Leleszi konvent kiadványa.
- MNM. törzs. 1395. X. 2. Vasvári káptalan kiadványa.
 MODL. 26573. 1395. XI. 17. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » 25861. 1395. Kapolyai János országbíró kiadványa.

- Kállay cs. lt. 2311. 1395. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2280. 1395. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2281. 1395. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2284. 1395. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2295. 1395. Leleszi konvent kiadványa.
 » » » 2306. 1395. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2308. 1395.
- Forgách cs. lt. 1395. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.
 Kállay cs. lt. 2321. 1395. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 Bethlen cs. lt. 1395. Zsigmond király kiadványa.
 MODL. 27442. 1396. I. 13. János erdélyi alvajda kiadványa.
 MODL. 8125. 1396. I. 20. Gömör vármegye kiadványa.
 MNM. törzs. 1396. II. 6. Szepesi káptalan kiadványa.
 » » » 1396. II. 27. Pozsonyi káptalan kiadványa.
 » » » 1396. V. 16. Zsigmond király kiadványa.
 » » » 1396. VI. 5. Pásztói János országbíró kiadványa.
 MODL. 8173. 1396. VII. 19. Váczi káptalan kiadványa.
 » 8179. 1396. VIII. 27. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » 8181. 1396. IX. 8. Pásztói János országbíró kiadványa.
- Kállay cs. lt. 2341. 1396. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2342. 1396. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2340. 1396. Zsigmond király kiadványa.
 » » » 795. 1396. Szolgabírói kiadvány.
 » » » 797. 1396.
 » » » 2238. 1396. Pásztói János országbíró kiadványa.
 » » » 2348. 1396. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2349. 1396. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 » » » 2360. 1396. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
- MODL. 8218. 1397. V. 8. Budai káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1397. V. 29. Bebek Detre nádor kiadványa.
 MODL. 38214. 1397. IX. 1. Csáky Miklós temesi ispán
 kiadványa.
- MODL. 31344. Csicseri cs. lt. 1397. IX. 15. Ung vármegye
 kiadványa.
- MODL. 8273. 1397. XI. 11. Jászói konvent kiadványa.
 » 8276. 1397. XI. 13. Zsigmond király kiadványa.
- Kubinyi cs. lt. 1397. Pásztói János országbíró kiadványa.
- Kállay cs. lt. 2380. 1397. Bebek Detre nádor kiadványa.
 » » » 2365. 1397. Ilsvay Leusták nádor kiadványa
 » » » 2374. 1397. Leleszi konvent kiadványa.
 » » » 2379. 1397. Leleszi konvent kiadványa.
- Forgách cs. lt. 1397. Zsigmond király kiadványa.
 » » » 1397. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.
- MNM. törzs. 1398. I. 13. Pozsonyi káptalan kiadványa.
 MODL. 8324. 1398. VI. 1. Bebek Detre nádor kiadványa

MODL. 8331. 1398. VI. 8. Széchényi Frank országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1398. VIII. 1. Veszprémi káptalan kiadványa.

» » 1398. VIII. 26. Zsigmond király kiadványa.

MODL. 8372. 1398. XI. 20. Garami konvent kiadványa.

Forgách cs. lt. 1398. Győri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 2410. 1398. Váradi káptalan kiadványa.

MODL. 8407. 1399. I. 1. Leleszi konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1399. II. 26. Zsigmond király kiadványa.

MODL. 8477. 1399. IX. 17. Pozsonyi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1399. X. 17. Garamszentbenedeki konvent

kiadványa.

MODL. 8494. 1399. XI. 1. Egri püspök kiadványa.

Soos cs. lt. 1399. Szepesi káptalan kiadványa.

Forgách cs. lt. 1399. Miklós mester és négy szolgabíró

kiadványa.

Kállay cs. lt. 2423. 1399. Leleszi konvent kiadványa.

» » » 2450. 1399. Váradi káptalan kiadványa.

» » » 2422. 1399. Leleszi konvent kiadványa.

» » » 2454. 1399. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 8529. 1400. I. 2. Zsigmond király kiadványa.

» 12175. 1400. I. 26. Budai káptalan kiadványa.

» 8551. 1400. IV. 28. Pozsonyi káptalan kiadványa.

» 8547. 1400. IV. 30. Bácsi káptalan kiadványa.

» 8548. 1400. V. 5. Váczi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1400. VI. 3. Széchényi Frank országbíró

kiadványa.

MODL. 8565. 1400. VI. 7. Zsigmond király kiadványa.

» 8583. 1400. IX. 16. Pozsonyi káptalan kiadványa.

» 8585. 1400. X. 7. Nyitrai káptalan kiadványa.

» 8590. 1400. IX. 1. Nyitrai káptalan kiadványa.

Kisfaludy cs. lt. 1400. XI. 15. Sopron, vármegye kiadványa.

MODL. 8607. 1400. XII. 29. Pozsonyi káptalan kiadványa.

» 25338. 1400. Váczi káptalan kiadványa.

» 24496. 1400. Rozgonyi Simon kiadványa.

Forgách cs. lt. 1400. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.

» » » 1400. Bebek Detre nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 25. 1400. Bebek Detre nádor kiadványa.

» » » 40. 1400. Bebek Detre nádor kiadványa.

» » » 7. és 31. 1400.

» » » 36. 1400. Leleszi konvent kiadványa.

» » » 22. 1400. Széchényi Frank országbíró kiadványa.

» » » 614. 1400. Szolgabírói kiadvány.

» » » 2205. 1400.

Máriássy cs. lt. 1400. Miklós comes és négy szolgabíró kiadványa.

Becsky cs. lt. 1400. Bebek Detre nádor kiadványa.

MODL. 25869. XIV. század.

» 8106. XIV. század.

Kállay cs. lt. 2377. XIV. század.

» » » 2205. XIV. század.

Görgey cs. lt. XIV. század.

90. szám. Harang. Nagyobb méretekben :

MODL. 8183. 1396. IX. 30. Pozsonyi káptalan kiadványa.

» 8380. 1398. XII. 19. Egri káptalan kiadványa.

» 8397. 1399. XI. 21. Bebek Detre nádor kiadványa.

91. szám. Harang. Oldalt álló felakasztó kampókkal.

Kállay cs. lt. 476. 1337. Drugeth Vilmos nádor kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1348. Pál országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 877. 1348. A székesfejérvári egyház kiadványa.

MODL. 4077. 1349. IX. 22. Tamás országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1350. V. 1. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 26373. 1350. IX. 28. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 967. 1350. Egri káptalan kiadványa.

» » » 981. 1350.

MODL. 30653. 1351. II. 9.

Kállay cs. lt. 1002. 1351. Szolgabírói kiadvány.

MODL. 4745. 1358. V. 5. Vasvári káptalan kiadványa.

» 4882. 1359. XI. 22. Vasvári káptalan kiadványa.

» 4898. 1359. XII. 6. Csázmai káptalan kiadványa.

» 4984. 1360. IX. 2. Ilsvay Leusták szlapon bán

kiadványa.

MODL. 4981. 1360. IX. 3. Zala vármegye kiadványa.

MNM. törzs. 1364. X. 13. Kont Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1418. 1364. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 5621. 1367. XII. 12. Pécsvaradi konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1383. V. 3. Székesfejérvári konvent kiadványa.

92. szám. Harang. Lóhere alakú felakasztó kampóval.

Thally cs. lt. 1362. IV. 4. Vasvári káptalan kiadványa.

93. szám. Harang félkör alakú felakasztó szerkezettel.

MODL. 6000. 1372. I. 20. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

94. Harang háromszög alakú felakasztó szerkezettel.

MODL. 2901. 1335. IV. 1. Sümegi konvent kiadványa.

» 3100. 1337. XI. 13. Miklós, a királyné pinczemesterének kiadványa.

MODL. 3332. 1340. XI. 9. János mester, Miklós főlovász-
mester bírójának kiadványa.

Motesicsky cs. lt. 1342. Esztergomi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1343. III. 26. Pál országbíró kiadványa.

MODL. 3590. 1343. V. 24. Pál országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1356. V. 8. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 30663. 1356. VII. 10. Széchy Miklós országbíró
kiadványa.

MODL. 6886. 1382. I. 20. Szentgyörgyi Tamás tárnokmester
kiadványa.

MODL. 30026. 1382. II. 3. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 6898. 1382. IV. 4. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1818. 1382. Váradai káptalan kiadványa.

» » » 1819. 1382. Erzsébet királyné kiadványa.

A harang különféle változatai Fabrianóban szintén a XIV.
században, Bolognában 1311-ben, Genuában 1313—1340-ig, Fran-
cziaországban a XIV. században, Bajorországban a XIV. és XV.
században, Frankfurtban 1335—1400-ig, Sziléziában a XV. szá-
zadban fordulnak elő.¹

95. szám. Harang oldalt körrel.

MODL. 29441. 1388. II. 8. Erdélyi káptalan kiadványa.

96. szám. Kanna.

MNM. törzs. 1354. V. 8. Drugeth Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 4579. 1355. X. 29. Bács vármegye kiadványa.

Bolognában 1322-ben, Belgiumban 1370-ben fordul elő.²

97. szám. Kanna. Az előbbtől eltérő ábrázolásban.

MNM. törzs. 1353. VIII. 18. Székesfejérvári káptalan kiadványa.

98. Két egymás mellett álló edény.

MODL. 3979. 1348. II. 10. Miklós pálosrendi generális.

¹ Lásd: *Briquetnél* a 157. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) az 5. ábrát, *Midouznál* az 53. ábrát, *Kainznál* a 183—194. ábrát, *Kirchnernél* a 45—49. ábrát, *Rauternél* a 11., 13., 21., 22b., 41., 50b., 81. és a 151. ábrát. *Urbani* 1395-ből közöl egyet »Segni di Cartiere antiche« című művében. *Schuler von Libloy* »Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit« 1858. 11. számban közöl egyet Erdélyből 1392-ből.

² Lásd: *Keinznál* a 195. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) a 22. ábrát.

99. szám. Kulacs. Két változatban. A két kört négy küllő kapcsolja össze.

Kállay cs. lt. 1827. 1382. Garay Miklós nádor kiadványa.
MODL. 25846. 1382.

» 28931. 1383. IV. 17.

Kubinyi cs. lt. 1383. Frank alispán és négy szolgabíró.

100. szám. Kulacs küllő nélkül.

MODL. 6924. 1382. VI. 1. Garay Miklós nádor kiadványa.

» 6957. 1382. X. 13. Garay Miklós nádor kiadványa.
1382. X. 14. Váczi káptalan kiadványa.

MODL. 30726. 1383. II. 23. Mária királyné kiadványa.

1383. VII. 27. Erzsébet királyné kiadványa.

MODL. 7403. 1388. VI. 3. Csáktornyai Laczfy István nádor kiadványa.

MODL. 7449. 1388. XI. 15. Bebek Imre országbíró kiadványa.

» 7492. 1389. XI. 22. Jászói konvent kiadványa.

Bajorországban és Oroszországban szintén előfordul a XIV. században.¹

101. szám. Korona kezdetleges alakja.

MODL. 2760. 1332. XII. Esztergomi káptalan kiadványa.

1338. VIII. 17. Váradi konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 681. 1344. János mester archidiaconus kiadványa.

MNM. törzs. 1348. VII. 19. Győri káptalan kiadványa.

Genuában 1319-ben és 1338-ban, Bolognában 1315-ben, Délfranciaországban a XVI. század első felében, Bajorországban a XIV. században fordul elő.²

102. szám. Korona fejlettebb alakban.

Kállay cs. lt. 2176. 1396. Péter mester és négy szolgabíró kiadványa.

103—104. szám. Korona három lóhere alakú ággal. Két változatban.

MNM. törzs. 1378. X. 4. Baranya vármegye kiadványa.

MODL. 8083. 1395. VIII. 26. Zalavármegye kiadványa.

» 32223. 1399. András örkanonok kiadványa.

¹ Lásd: *Keinz*nál a 199. ábrát, *Lichatschew*nél a 704. és 706. ábrát.

² Lásd: *Briquet*nél a 185—187. ábrát, *Briquet*nél (Sur les papiers usités en Sicile) a 19. ábrát, *Briquet*nél (Recherches sur les premiers papiers . . . .) az 1. ábrát.

Genuában 1424—1433-ig, Franciaországban 1389. és 1398-ban, Frankfurtban, 1385—1389-ig fordul elő.¹

105. szám. Bibornokkalap.

MODL. 24421. 1348. III. 21. Pál országbíró kiadványa.

» 29427. 1348. V. 12. István erdélyi vajda kiadványa.

Dőry cs. lt. 1349. Belud mester capui és temesi várnagy és négy szolgabíró kiadványa.

Dauphinében 1344-ben és 1363-ban, Provenceben 1358-ban és 1360-ban, Fabriánóban 1363-ban, Lyonban 1358-ban és 1428-ban, Savoyában 1398-ban és 1400-ban, Laonban 1394-ben, Sziléziában a XV. században fordul elő.²

106. szám. Pásztorbot.

MODL. 35243. 1370. VI. 25. Csirke Péter körösi ispán kiadványa.

II. 5. Fegyverek. 107—118. szám.

107. szám. Kéz-ij. A legrégibb és legelterjedtebb jegyeknek egyike, először Fabriánóban találták 1324-ből s az egész századon át kisebb változatokban fordul elő. A változat különösen a felső járulékbán észlelhető, mely gyűrű, süveg- és szivformát mutat.

MODL. 32194. 1329. I. 2. Mandátum statutorium töredéke.

» 2612. 1330. VI. 2. Zalavári konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1339. XI. 30. Róbert Károly király kiadványa. Kállay cs. lt. 509. 1339. Szolgabírói kiadvány.

MODL. 3789. 1345. XII. 13. Egri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 762. 1345. I. Lajos király kiadványa.

» » » 847. 1347. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 4087. 1349. XI. 8. Budai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 949. 1349.

MNM. törzs. 1350. I. 24. Nyitrai káptalan kiadványa.

MODL. 4119. 1350. III. 15. Esztergomi káptalan kiadványa.

» 4140. 1350. VIII. 1. Leleszi konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1351. V. 21. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

» » 1351. V. 21. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

MODL. 31275. Csicsery cs. lt. 1353. V. 8. Tamás országbíró kiadványa.

¹ Lásd: *Briquet*nél a 188—205. ábrát, *Midoux*nál a 26. és 27. ábrát, *Keinz*nál a korona különféle alakjait a 205—208. ábrában.

² Lásd: *Briquet*nél a 65. és 66. ábrát, *Midoux*nál a 24. és 25. ábrát, *Rauter*nél a 92. és a 145. ábrát.

Kubinyi cs. lt. 1353. Tamás országbíró kiadványa.
MODL. 4413. 1354. III. 5. Tamás országbíró kiadványa.
MNM. törzs. 1354. IV. 7. Székesfejérvári káptalan kiadványa.
MODL. 4479. 1355 I. 27. Drugeth Miklós országbíró kiadványa.
MODL. 4516. 1355. V. 7. Pozsonyi káptalan kiadványa.
MNM. törzs. 1370. V. 12. László oppelni herczeg nádor kiadványa.

MODL. 31321. Csicsery cs. lt. 1370. László oppelni herczeg nádor kiadványa.

MODL. 27434. 1373. V. 15. László erdélyi alvajda kiadványa.

Kapy cs. lt. 1374. Váradi káptalan kiadványa.

MODL. 33884. 1377. II. 3. Zágrábi káptalan kiadványa.

* 29434. 1377. XI. 29. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

MODL. 6825. 1381. IX. 13. Garay Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1781. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.

Dessewffy cs. lt. 1381. Garay Miklós nádor kiadványa.

MODL. 24488. 1381. körül.

Kállay cs. lt. 1912. 1386. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 7412. 1388. VIII. 17. Zalavári konvent kiadványa.

Thally cs. lt. 1389.

MNM. törzs. 1391. IV. 5. Veszprémi káptalan kiadványa.

Thally cs. lt. XIV. század.

108. szám. Duplavalonálú kéz-ij körben fönt liliummal.

MODL. 8348. 1398. IX. 3. Budai káptalan kiadványa.

Bajorországban szintén a XIV. században, Lengyelországban 1386-ban, Sziléziában 1500-ban fordul elő.¹

Genuában 1327—1345-ig, Fabrianóban a XIV—XVI. században, Bolognában 1324-ben, Franciaországban a XIV. század nyolczvanas éveiben, Bajorországban 1330—1380, Lengyelországban a XIV. században ötvenes éveiben, Sziléziában 1357-ben fordul elő.²

¹ Lásd: *Keinznál* a 210. ábrát, *Piekosinskynál* a 429. ábrát, *Rauternél* a 65. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* a 7—9. ábrát, *Keinznál* a 209. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) 9. ábrát, *Midouxnál* a 19. és XV. ábrát, *Piekosinskynál* a 420—428. ábrát, *Rauternél* a 32. ábrát.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ.
KÖNYVTÁRÁBAN LEVŐ ALDINÁK LEÍRÓ JEGYZÉKE.

DR. GULYÁS PÁLTÓL.

(Harmadik közlemény, három szövegképpel.)

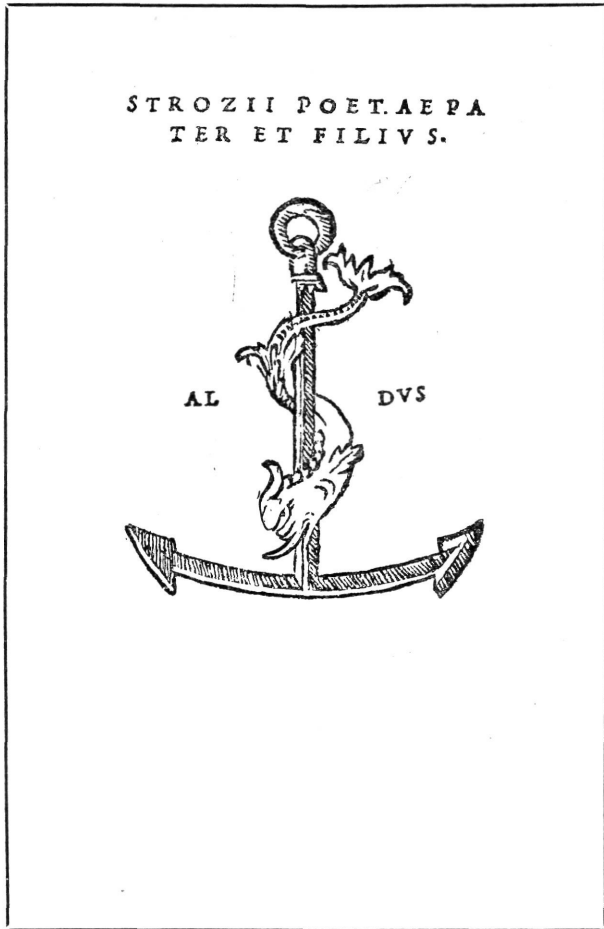
1513.

22. Rhetorum graecorum Orationes. Venetiis, 1513.

1^a l. Első hasáb: ΛΟΓΟΙ ΤΟΥΤΩΝΙ' || ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ. ||
Αισχίνου. || Λυσίου. || Ἀλκιδάμαντος. || Ἀντισθένης. || Δημάδου. || Ἀνδοκίδου. ||
Ἰσαίου. || Δεινάρχου. || Ἀντιφώντος. || Λυκούργου. || Γοργίου. || Λεσβώνακ-
τος. || Ἡρώδου || Ἔτι αἰσχίνου βίος. || Λυσίου βίος. || Második hasáb:
ORATIONES HORVM || RHETORVM. || Aeschinis. || Lyfiae. || Alcida-
mantis. || Antisthenis. || Demadis. || Andocidis. || Ifæi. || Dinarchi. || Anti-
phontis. || Lycurgi. || Gorgiæ. || Lefbonactis. || Herodis || Item Aeschinis
uita. || Lyfiae uita. || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. ALDVS MANVTIVS
FRANCISCO FASEOLO || IVRISCONSVLTO AC SENATVS VENE-
TIA' SECRETIS MAGNO. S. P. D. || (m)Emini legere duos dun-
taxat cognomento magnos ob eorum cla- || riffima stb. 2^b l. 5-ik
sor: Π'ΝΑΞ. 3^a (aii jelzésű és 3. számú) l. ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ
ΒΙΟΣ. || (α)Ισχίνης οἶός μὲν ἦν ἀτ ρομήτου τοῦ γραμματικοῦ καὶ γλαυκοθέας
τῆς || stb. 5^a (aiiii jelzésű és 7. számú) l. ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΙΜΑΡΧΟΥ. || (ο)ὄδῆνα πώποτε τῶν πολιτῶν ὧ ἄνδρες ἀθηναῖοι
οὔτε γραφῆν || stb. 44^b (86. számú) l. ΛΥΣΙΟΥ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΡΑΤΟΣ
ΘΕΝΟΥΣ || ΦΟΝΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ. || (π)Ερὶ πολλοῦ ἄν ποιησαίμην ὧ ἄδρες
τὸ, τοιοῦτους ὑμᾶς || stb. 94^a (185. számú) l. ΛΥΣΙΟΥ ΒΙΟΣ, ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ. || (λ)Υζίας ὁ κεφάλου, συρακουσίων μὲν ἦν γονέων.
ἐγεννήθη δὲ ἀθήνησι: με || τοικοῦντι stb. 100^b l. üres. 101 l. üres.

Második rész: 1^a l. ΛΟΓΟΙ ΤΟΥΤΩΝΙ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ. ||
Ανδοκίδου. || Ισαίου. || Δεινάρχου. || Αντιφώντος. || Λυκούργου. || Γοργίου. ||
Λεσβώνακτος. || Ηρώδου. || ORATIONES INFRASCRIPTORVM || RHE-
TORVM. || Andocidis. || Ifæi. || Dinarchi. || Antiphontis. || Lycurgi. ||
Gorgiæ. || Lefbonactis. || Herodis. || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. ΑΝΔΟ-

ΚΙΔΟΥ, ΛΟΓΟΙ. (Tartalomjegyzék.) 2^a (aaa_{ii} jelzésű és 3 számú) I.
ΛΟΓΟΙ, ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΗΤΟΡΩΝ. || ΑΝΔΟΚΙΔΟΥ, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΥΣ-
ΤΗΡΙΩΝ. || (τ)Ην μὲν παρασκευὴν ᾧ ἄνδρες καὶ τὴν προθυμίαν τῶν

5. ábra. A Strozzii-kötet eredeti kiadása.¹

ἐχθρῶν || stb. 16^b (32. számú) I. 24-ik sor: Γένος, ἰσαίου. || (ι)Σαῖος ὁ
ρήτωρ, ἐγένετο κατὰ μὲν τινος, ἄθηναῖος. κατὰ δὲ τινος, χαλκι- || δεύς. stb.
17^b (ccc jelzésű és 33. számú) I. Ὑπόθεσις, τοῦ ἐξῆς. || (ἀ)Δελφιδοί,

¹ Leírását I. M. Könyvszemle 1907. 164—65. l.

κλεωνόμου τελευτήσαντος, τὸν κλῆρον ἔρχονται κατὰ γένος. || stb. 12.
 sor: Ἰσαίου, περὶ τοῦ κλεωνόμου κλήρου. || (π)Ὀλλή μὲν ἢ μεταβολή
 μοι γέγονεν ὦ ἄνδρες, τελευτήσαντος κλεωνόμου. stb. 41^a (fff jelzésű

6. ábra. A Strozzi-kötet bazeli (?) utánnomása.¹

és 81. számú) I. ΔΕΙΝΑΡΧΟΥ, ΚΑΤΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ. || (ó)Μέν
 δημαγωγός ὄμιν ὦ ἀθηναῖοι καὶ θανάτου τετιμημένος ἑαυτῷ || stb. 50^a I.
 14-ik sor: Γένος ἀντιφῶντος. || (ά)Ντιφῶν, υἱός μὲν ἦν σοφίλου.

¹ Leirását I. M. Könyvszemle 1907. 165. l.

φνλῆς ἐξ αἰαντίδος. ῥαμνούσιος τὸν δῆ- || μον. stb. 36-ik sor: Ὑπόθεσις, τοῦ ἐξῆς. || (φ)Ιλόνεως τις ἔχων καλλακὴν τινα, φίλος ἦν τοῦ πατρὸς τοῦ λέγοντος τόπος || stb. 50^b l. (100 helyett tévesen 109-czel jelölve) 5-ik sor: ΑΝΤΙΦΩΝΤΟΣ, ΛΟΓΟΙ. || ΦΑΡΜΑΚΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΥΙΑΣ. || (ν)Εὐος μὲν καὶ ἄπειρος δοκῶν ἔγωγε ἔτι. δεινῶς δὲ καὶ ἀπόρως ἔχοι- || μι stb. 66^b (132. számú) l. 15-ik sor: Ὑπόθεσις, κατὰ λεωκράτους Λυκούργου. || (μ)Ἐτά τὰ ἐν χειρωνακίᾳ δεινά, Ψῆφισμα ποιῆι ὁ τῶν ἀθηναίων δῆμος. ὥστε μήτε || τινα stb. 24-ik sor: ΑΥΚΟΥΡΓΟΥ, ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ. || (δ)Ἰκαῖον ὃ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ εὐσεβῆ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν || stb. 76^a (kkk_{iii} jelzésű s 151. számú) l. 34. sor: ΓΟΡΓΙΟΥ, ΥΠΕΡ ΠΑΛΑΜΗΔΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ. || (ῆ)Μὲν κατηγορία καὶ ἡ ἀπολογία (*sic*), κρίσις ὅου περὶ θανάτου γίγνεται. || stb. 78^a (155. számú) l. 32-ik sor: ΛΕΣΒΩΝΑΚΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ, ΠΕΡΙ ΤΟΥ || ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ. || (ἐ)Ι μὲν ἑώρων τοὺς ὑμῖν συμβουλευόντας ὃ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὰ βέλ- || τιστα stb. 80^b (160. számú) l. ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ, ΗΡΩΔΟΥ. || (δ)Ιότι ἀνάγκη λέγειν καὶ τηλικούσδε, καὶ πολὺ νεωτέροις περὶ || stb. 82^a l. (163 helyett 162-vel számozva) kolofon: Venetiis Apud Aldum, & Andream Socerum || mense Aprili. M. D. XIII. 82^b l. üres.

2-r. Lapnagyság: 19×28 cm. Ivek jelzése: I. részben 2 lap jeltelen, azután a₁₁—n₁₁; a II. részben egy lap jelöletlen, azután aaa₁₁—kkk₅. Lapok száma: az első részben 2 számozatlan, 98 mindkét oldalán (3—197) számozott s ismét egy számozatlan, összesen tehát 101 levél (202 oldal); a második részben egy számozatlan és 81 mindkét oldalán (3—163) számozott, mindössze tehát 82 levél (164 oldal). Az ajánlólevél antikva betűkkel, a többi szöveg görög betűkkel van szedve; a címek részben nagy, részben kis betűkkel nyomattak, a lapok felírással vannak ellátva, kusztozok pedig csak az ivenk utolsó lapjának verzőján láthatók. A szöveg átlagos sorszáma 48. A kezdőbetűk elő vannak nyomtatva s részükre 3—6 sornyi tér hagyatott.

A leírt példány rendkívül jó karban van tartva s hátán finoman aranyozott, XVIII. századi borjúbőr kötéssel ellátva. Értékét mindazonáltal csökkentíti ama körülmény, hogy az 1513. május havában nyomtatott 3-ik rész, mely önálló egésznet is képez, hiányzik mellőle. Könyvtári jegye: **A. gr. 21.**

1513.

23. M. T. Ciceronis epistolarum ad Atticum, ad Brutum, ad Quintum fratrem, libri XX. Venetiis, 1513.

1^a l. M. T. Ciceronis epistolarum ad Atticum. ad Brutum, || ad Quintum fratrem, libri. XX. || Latina interpretatio eorum, quæ in ijs epistolis || græce scripta sunt. ubi multa & mutata, & addi || ta sunt. Admonemus igitur lectorem, ut inde sibi li || brum corrigat suum. || (Nyomdászjelvény.) || Alexander VI & Julius II. pontifices maximi, || nequis libros cura nostra impressos imprimat, || uel alibi impressos nēdat, sub pœna exucōmu || nicationis late sentētiæ prohibuerūt, et || caetera, ut in literis, quarum exem- || plum ante haec epistolarum uo || lumina impressum est, || licet uidere. 1^b l. ALDVS MANVTIVS ROM. PHILIP- || PO CYV- LANO MORAE PANNO || NIO A' SECRETIS REGIS, || AC ORA- TORI APVD || VENETOS, ET COM || PATRI OBSER. || S. P. D. || (m) *Vita mihi grata contingunt in hac mea* stb.¹ 14^b l. EXEMPLVM. || ALEXANDER PAPA VI. || (u) *NIVERSIS, & singulis præsentis lite* || ras stb. 15^b l. EXEMPLVM. || DILECTO FILIO ALDO MANV- || TIO CIVI ROMANO, VTRI- || VSQVE LINGVAE LI- || BRORVM INSTAV- || RATORI. || IVLIVS PAPA II. || (d) *Ilecte fili salutem, & apostolicam beñ.* || stb. 17^a (a jelzésű és 1. számú) l. M. T. CICE- RONIS EPISTOLA- || RVM AD. T. POMPONIVM || ATTICUM LIBER || PRIMVS. || M. T. C. T. P. ATTICO. S. P. D. || (p) *ETI- TIONIS NOSTRAE,* || stb. 281^a (U jelzetű és 365. számú) l. TITI POMPONII ATTI- || CI VITA PER COR || NELIVM NE- || POTEM. (p) *Pomponius Atticus ab origine ultima* stb. 289^a (mm jelzésű és 273. számú) l. MARCI T. C. EPISTOLA- || RVM AD BRVTVM || LIBER. || M. T. C. BRVTO. S. || (e) *LODIVS Trib. Pleb. Designatus* stb. 305^b l. 16. sor: MARCI T. C. EPISTOLA- || RVM AD QV. C. FRA || TREM. LIBER || PRIMVS. || M. T. C. QVINTO FRATRIS. || (e) *Tfi non dubitabam, quin hanc epi/fo* || lã stb. 345^a (tt. jelzésű és 329. számú) l. M.T. CICERONIS AD OCTAVIVM || EPISTOLA, QVAM PVTO FVIS- || SE OMNIVM CICERONIS || EPISTOLARVM VL- || TIMAM. NAM NON || MVLTO POST || INTERFE- || CTVS EST. || (s) *I per tuas legiones mihi licitū fuif-* || fet, stb. 347^b l.

¹ A dedikáció kelte V. cal. Jul. MDXIII.

kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS ALDI, || ET ANDREAE SOCERI. || MENSE IVNIO || MDXIII. 348^a l. üres. 348^b l. [Nyomdászjelvény.]

8-r. Lapnagyság: 10·5×17 cm. Ivek jelzése AA, BB, a—z, aa—tt. 16 számozatlan, 331 számozott s egy számozatlan, összesen tehát 348 levél, azaz 696 oldal. A részek czíme és lapfeliratok antikva nagybetűkkel, a szöveg olasz típussal van szedve; őrjelek minden kvaternió első négy levelének hátlapján s az utolsó oldalon láthatók; az előnyomatott inicziálék számára 4—5 sor magas ür áll rendelkezésre; a sorok átlagos száma oldalankint 30.

Leírt példányunk kötése erősen lekopott XVI. századi borjúbörkötés vaknyomású díszítéssel; az előső fődélen e felírás olvasható: EPISTOLæ CIC. || AD ATTICVVM. || A czímlapon tintával van följegyezve: *Leopoldas Cendrinus. Ex dono Luce Lingholzer.* Az előső kötéstabla belsején modern kéz bejegyzése: *A szakkönyvek pénztárából vétetett Horváth Antal úrtól Pest. 1770. Nov. 23.* Könyvtárjegye: **A. lat. 1423.**

1513.

24. Omnia Platonis opera. Venetiis, 1513. Két részben.

I. rész. 1^a l. ᾿ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ. || OMNIA PLATONIS OPERA. || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. üres. 2^a (I jelzésű) l. ALDI PII MANVTII AD LEONEM. X. PONTI- || FICEM MAX. PRO REP. CHRISTIANA, || PRO QVE RE LITERARIA, || SVPPLICATIO. || (e)ST uetus prouerbium Beatiss. Pater, languescere & alia membra, || stb. 3^b l. (i)Ndex Librorum Platonis per nouem uaternitates secundum || Thrafiyllum, ut Laertius scribit . . . 4^a (I₃ jelzésű) l. Μ. ΜΟΥΣΟΥΡΟΥ. || (θ)ΕΙΕ Πλάτων ξυνοπαδὲ θεοῖς δαίμοσιν ἤρωσ || stb. 6^a (I₅ jelzésű) l. Πίναξ τῶν πλατωνος διαλόγων κατὰ Θρασόλλον, ὡς ἱστορεῖ Διογένης εἰς ἐννέα τετραλογίας διηρημένον. || 7^a l. ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΒΙΟΣ ΚΑΤΑ ΛΑ- || ΕΡΤΙΟΝ ΔΙΟΓΕΝΗ. || (π)λάτων ἀριστῶνος καὶ πεικτιώνης ἢ πωτώνης, ἀθηναῖος || ἦτις τὸ γένος || stb. 16^{a—b} l. üres. 17^a (a jelzésű és 1. számú) l. ΠΛΑΤΩΝΟΣ, ΔΙΑΛΟΓΟΙ. || ΕΥΘΥΦΡΩΝ, ΗΨ ΠΕΡΙ Ο΄ΣΙΟΥ. ΠΕΙΡΑΣΤΙΚΟ΄Σ. || ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ. || ΕΥΘΥΦΡΩΝ. ΣΟΚΡΑΤΗΣ. || ΕΥ (τ)΄ νεώτερον ὦ σώκρατες γέγονεν. ὅτι σὺ τὰς ἐν λυκείῳ καταλιπὼν. II. rész. 1^a (A jelzésű és 1. számozású) l. ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΠΡΩΤΗ. (x)Ατέβην χθὲς εἰς πειραιᾶ μετὰ γλαύκωνος τῶν

ἀρίστωνος προσ || ευξόμενος stb. 220^a l. (439 számú) kolofon: VENE-
TIIS IN AEDIB. ALDI, ET ANDREAE SOCERI MENSE || SEP-
TEMBRI. M. D. XIII. || 220^b l. középutt: [Nyomdászjelvény.]

2-r. Lapnagyság 19·5×30·3 cm. Ivek jelzése: 1, 2, a—2, aa—ii (I. rész); A—Z, AA—EE (II. rész.) Lapok száma: 16 számozatlan és 251 kétoldalt számozott (1—502),¹ összesen tehát 267 lap (534 oldal) az első részben és 220 mindkét oldalt (1—439) számozott lap (440 oldal) a második részben. A sorok száma laponként átlag 48. Az előnyomatott inicziálék számára hat soros közők hagytak szabadon. Őrjellel szignált levelek verzóján találkozzunk. A lapfeliratok nagybetűsek. A leírt példány kitünő karban maradt fenn; széles margóin csak itt-ott találunk egy-egy elfakult bejegyzést. Mindkét rész első lapjának alján ott ragyog az első ismert tulajdonos neve:

I
O: CAR. & SALVIATIS:-

7. ábra.

Ez a kétszer bejegyzett autogramm rendkívül fokozza példányunk értékét. *Salviati* János bibornok *Salviati* Jakab tekintélyes firenzei patricius és *Medici* Lucretia, X. Leó pápa hugának fia volt, a ki a tudományt kedvelő s bőkezűen támogató főpapok sorába tartozik. A cardinalis diaconusi méltóságot már alig 27 éves korában (1517. nov. 30.) nyerte el. — A könyvet a bibornok, a mint ezt a korabeli olasz kötésekről jól ismert rovátkolt vasakkal ponczolt arany metszés mutatja, valószínűleg igen fényes bőrkötéssel látta el. Érdekes, hogy a mű második része mintegy 3 mm-rel rövidebb az elsőnél, a mi arra vall, hogy eredetileg az egész mű két különálló kötetbe volt kötve. Jelen kötése a műnek sima pergamenből készült, hátán arany nyomású vörös czimkével s a XVIII. sz. elejére tehető. A táblák közepén arany nyomásban VI. Pius pápa címere látható. Könyvtári jegy A. gr. 366.

¹ Hibás számozás: 156 h. 166 . 178 h. 194, 191 h. 207, 341 h. 343, 348 h. 346.

1514.

25. Hesychii Dictionarium. Venetiis, 1514.

1^a l. ΗΕΣΥΧΙΟΥ (*sic!*) || ΛΕΞΙΚΟΝ. || HESYCHII DICTIONA ||
RIUM LOCUPLETISS. EA FIDE AC DILI || gentia excufum, ut hoc uno, ad
ueterum autorum || fere omnium, ac poetarum in primis lectio- ||
nem, iufti commentarij uice, uti qui || uis poffit, & plane nihil fit, ||
quod ad rectam || interpretationem defyderari hic || queat. 1^b l.
ALDI PII MANVTII AD IOANNEM || *Iacobum Bardellonum in*
Hefychii Dictionarium || *præfatio.* || (S)I cæteri studiofi nobili-
tatis Mantuanæ decus Bardellone, fua fponde ac gratis, ut ipfe
facis iu= || uarent stb. 27-ik sor: EX SVIDA. || Ησώχιος, μιλήσιος,
υιός ησώχιου και σοφίας. Γεγονώς επί άναστασιου βα || σιλέως stb. 2^a l.
I. hasáb: ΗΕΣΥΧΙΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙ || ΚΟΣ ΑΛΕΧΑΝΔΡΕΥΣ (*sic!*)
ΕΥ || ΛΟΓΙΩΙ ΤΩΙ ΕΤΑΙΡΩΙ, || ΧΑΙΡΕΙΝ. || (π)ολλοι μέν και τών ||
παλαιών stb. 2^b l. I. hasáb: ΛΕΞΕΩΝ ΠΑΣΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΜΑΤΑ ||
ΣΟΙΧΕΙΟΝ ΕΚΤΩΝ ΑΡΙΣΤΑΡ || ΧΟΥ ΚΑΙ ΑΠΠΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ||
ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ. ΗΕΣΥΧΙΟΥ || ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΑΛΕ || ΞΑΝΔΡΕΩΣ. ||
ΤΟ Α ΜΕΘ' ΕΑΥΤΟΥ || [A]Τὸ ἄ περισπασθὲν, δηλοῖ εἶδε, || stb.
195^b l. II-ik (776. számú) hasáb végén: Omnes quaterniones.
præter A & B terniones. 166. l. mely az impresszumot és nyom-
dászjelvényt tartalmazza, példányunkból hiányzik.¹

2-r. Lapnagyság: 21×32·3 cm. Ivek jelzése: a—z, A, B.
Lapok száma 279 (= 558 oldal); a 2—279 lapok hasábjai 1—776
folytatólagos számozással vannak ellátva. Az ajánló levél szövege
olasz típussal van szedve s 3 sor magas, egyszerű iniczialéval
bir. A 2^a lapon a görög iniczialé kis betűvel nyomtatott elő és
5 sor magas ür van hagyva számára; a 2^b lapon 7 sor magas
fametszetű kezdőbetű van alkalmazva. A sorok száma átlag hasá-
bonkint 56. Őrjelek és élő oldalczimek nincsenek; rovatjegyek
ellenben vannak.

Példányunkat erősen megrágtá a szű. XVI. századi fatábláit
felerészben görgetővel préselt disznóbőr fedí s elől két csinos
mivű rézcsat tartja össze. A czímlap felső szélén e bejegyzés
olvasható: *Sum Petri Schriefheimeri.* || *Emptus (31 Julij)*²

¹ V. ö. *Renouard* id. m. I. k. 111. l.

² Kitérölve.

30 Aprilis, Anno || Domini 1543. || *Ligatu[ra] 2 fl. 4 d. 23 Julij Anno eod.* A lap alján: *Jankovich Mikl[ós] gyűjtem[énye]*, a honnan ez a könyv a M. N. Múzeum könyvtárába került. Könyvtári jegye: **A. gr. 263^c.**

1514.

26. Libri de re rvstica etc. Venetiis 1514.

1^a I. LIBRI DE RE RVSTICA || M. CATONIS LIB. I. || M. TERENTII VARRONIS LIB. III. || L. JVNII MODERATI COLV- || MELLAE LIB. XII. || *Eiusdem de arboribus liber separatus ab alijs, quare autem id fa- || ctum fuerit: ostenditur in epistola ad lectorem.* || PALLADII LIB. XIII. || *De duobus dierum generibus: simulq; de umbris, & horis quæ apud || Palladium, in alia epistola ad lectorem.* || *Georgij Alexandrini enarrationes priscarum dictionum, quæ in his || libris Catonis: Varronis: Columellæ.* || [Nyomdászjelvény.] || *Hos libros Pontificis etiam Leonis decreto, || nequis alius usquam locorum impu || ne imprimat, cautum est.* || 1^b I. LEO PAPA. X. || VNIVERSIS, & singulis, ad quos hæ nostræ peruenierint. *salu || tem stb.* 2^a (*ii jelzetű) I. *Datum Romæ apud || Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris Die. XXVIII. Novem- || bris M. D. XIII. Pont. Nostri Anno Primo.* || P. BEMBVVS. 2^b I. IVCVNDI Veronensis in libros de re rustica ad Leonem X. || Pont. Max. Praefatio. || RERVVM rusticarum studijs semper sum incredibiliter delecta || tus stb. 3^a (*iii jelzetű) I. ALDVS LECTORI. S. || ILLVD significandum censui amice: & studiose lector: ordi- || nem stb. 3^b I. ALDVS LECTORI. S. || IAM pridem decreui: quacunq; in re possum: prodesse studiosis. || stb. 6^b I. *Errata, quæ recognito uolumine deprehendimus, sic corrige. Sed no- || tandum stb.* 8^b I. üres. 9^a (aaii jelzésű) I. ENARRATIONES BREVISSIMAE PRI || SCARVM VOCVM MARCI CATONIS. || 22^b GEORGIVS Alexandrinus Bernardo Iustiniano equiti, & || senatori facundissimo. s. || PISISSTRATVS Atheniensis patria sua per tyrannidem. || 24^a (cc jelzetű) I. MARCI CATONIS PRISCI DE RE RVSTICA LIBRI CAPITA. || stb. 33^a (a jelzetű s 1. számú) I. M. CATO DE RE RVSTICA || (e)ST INTERDVm præstare populo, mer || caturis stb. 55^a (23. számú) I. M. TERENTII VARRONIS DE RE || RVSTICA AD FVNDANIAM || VXOREM LIBER. I. || CAPVT PRIMVM. || (o)TIVM SI effem consecutus Fundania, com- || modius stb. 101^a (k jelzésű és 69. számú) I. LVCII

IVNII MODERATI || COLVMELLAE DE RE || RVSTICA LIBER |
 PRIMVS. || (f)AEPPE NVMERO *ciuitatis nostrae principes* || stb.
 269^a l. üres. 269^b l. TITVLI LIBRI PRIMI || *De praeceptis rei ruf-*
ticae Tit. I. || stb. 270^a (*Hii* jelzetű s 238. számú) l. PALLADII
 RVTILII TAVRI | AEMILIANI VIRI ILLV | STRIS DE RE RVSTICA |
 LIBER PRIMVS. || *De praeceptis rei rusticae, Titulus I.* || (p)ARS EST
prima prudentiae ipsam, cui praece- || *pturus* stb. 337^b l. PALLADII
 RVTILII TAVRI || AEMILIANI DE INSITIO || NE LIBER AD
 PASI- || PHILVM VIRVM || DOCTISSIMVM. || (h)ABES *aliud indulta*
fidei testimonium, pro usu || stb. 340^a l. kolofon: VENETIIS IN
 AEDIBVS || ALDI, ET ANDREAЕ || SOCERI MENSE MA || IO
 M. D. XIII. || 340^b l. [Nyomdászjelvény.]

Nagy 8-r. Lapnagyság 12·5 × 19·5 cm. Ivek jelzése *, aa—cc, a—z, A—Q. 32 számozatlan, 308 számozott, összesen 340 levél, az az 680 oldal. Czívek, lapfelírások, fejezetek kezdőszavai latin nagybetűvel, a többi szöveg dőlt betűvel van szedve. Sorok átlagos száma laponként 39. A lapok részben örjelekkel vannak ellátva. A kisbetűvel előnyomtatott inicziálék számára 6—7 sor magas ür hagyatott.

Vörösmetszésű példányunk síma fehér u. n. németalföldi pergamenkötéssel bír. Előző tulajdonosai ismeretlenek. Könyvtári jelzése: **A. lat. 1021.**

1514.

27. Athenaeus. Venetiis, 1514.

1^a l. ATHENAEVS || A'ΘHNAI'OI Δειπνοσοφιστοῦ τήν πολυμα-
 θεστάτην πραγματείαν νῦν ἔξειστί σοι φιλολόγε μικροῦ | πριαμένῃ πολλῶν
 τε καί μεγάλων καί ἀξιομνημονεύτων καί θαυμαστῶν καί ποικίλων καί δαι- ||
 δάλων καί γλαφυρῶν καί ὧν ἴσως πρότερον οὐκ ᾔδεις, ἐς γνῶσιν ἐλθεῖν. καί
 ὅλως τῶν τῆς || ἑλληνικῆς παιδείας ἀποθέτων καί δυσσευρέτων κειμηλίων
 ἐγκρατεῖ γενέσθαι. Τῶν || δέ βιβλίων πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντων, τὰ
 μὲν τρισκαίδεκα, ὀλοσχερῆ. || Τὸ δέ τοι πρῶτον καί δεῦτερον ἐπιτετμημένα
 σοι παρέχομεν. ἀκεφάλῃ || σώματι κεφαλὴν ἀναγκασθέντες ἐπιθεῖναι κολοβήν.
 ἀνδρῶν οὖν ἐστὶν εὐγνωμόνων τὸ ταυτί τὰ συγγραμμάτ' ἀναλεγομέ- |
 νους, μάλιστα μὲν τοῖς περὶ τὸν Ἄλδον τὸν πολυαθλόν || τε καί πολυ-
 γράμματον εὐχαριστεῖν. Οὐχ ἦ- || κιστα δέ καί Μουσοῦρφ τῷ διδασκάλῳ. |
 τῷ εἰ καί μὴ παντάσῃν ἰασα- || μένῃ τ' ἀντίγραφον τῶνδε || τῶν τύπων
 ἀνηκέ- || στοῖς ἔλκεσι || πολλα- || γῆ || διεφθο- || ρός || ἀλλ' οὖν || πολλάς

μὲν μν- || ριάδας διορθώσαντι || σφαλμάτων πολλοὺς δὲ στί- || γους τῶν
 παρεισαγομένων κατα- || λογάδην πρότερον ἀναγινωσκομένους || καὶ χύδην,
 εἰς τὴν προσήκουσαν τῆς ἔμμετρον || τάξεως εὐκρίνειαν ἀποκαταστήσαντι,
 χάριν εἰδέναι. || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. ALDVS PIVS MANVTIVS
 JANO VYR- || THESI PANNONIO. S. P. D. || (q) *Vantum gratuler
 tibi Jane, quantum Hungaris tuis, quantum ipsi Hungariæ,
 non facile dixerim: quod tan-* || *tum* stb. 2^a l. (A₂ jelzéssel
 és α3 számozással): ὙΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: ||
 ΔΑΙΤΥΜΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΛΟΓΟΣ. || Εἴκ τῶν Ἀθηναίου Δειπνο-
 σοφί- || στῶν Βιβαίου Πρωτοῦ. || Ἀθηναῖος μὲν ὁ τῆς βίβλον
 πατήρ. ποιῆται δὲ τὸν λόγον πρὸς τιμοκρά- || τη. stb. 20^{a-b} l. üres.
 21^a (a jelzetű és 1. számú) l. Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστῶν ||
 Βιβαίων Τρίτον. || Σικυοῖ. ΣΥΚΑ. || στελέων ῥῆ ἀφανίδας σικύους
 τέτταρας. σικίδιον δ' ὀποκοριστικῶς εἶρηκε φρόνιχος. ἐν τραγαῖς. || stb.
 167^b l. Kolofon: VENETHS APVD ALDVM, ET || ANDREAM SOCE-
 RVM || MENSE AVGVSTO. || M. D. XIII. || 168^a l. üres, 168^b l.
 középtű nyomdászjelvény.

2-r. Lapnagyság: 21·5 × 32 cm. Ivjelzés: A, B, a—t. Lapok
 száma: 1 számozatlan, 19 mindkét oldalt számozott (α3—α38),¹
 ismét egy számozatlan, majd 147 mindkét oldalt számozott
 (1—294)² s végül egy számozatlan, mindössze 168 levél (336 oldal).
 A címlap szövege két különböző nagyságú s szögével egymáshoz
 fordított háromszögben van kiszedve. Az előszó *italique* tipussal
 nyomtatva. A szöveg sorainak száma laponként átlag 52 és tizen-
 ként meg van jelölve. Kusztozok a szignált lapok verzőján lát-
 hatók. A szignatura mellett mindenütt a lap alján, középtű Athen-
 næus v. Athen. olvasható. Az élő oldalczímek görög nagybetűkkel
 szedvék.

XVI. századi, görgetőkkel gazdagon préselt disznóbrökötési
 példányunk igen jó karban van tartva; lapszélein itt-ott bejegy-
 zések láthatók. Előbbi tulajdonosait nem ismerjük. Könyvtári
 jegye: **A. gr. 129.**

¹ Hibás számok: α20 h. α22, α29 h. α27.

² Hibás számok: 35 h. 34, 68 h. 78, 88 h. 80, 89 h. 81, 292 h. 392.

1515.

28. Lucretius. Venetiis, 1515.

1^a l. LVCRETIVS. [Nyomdászjelvény.] 1^b l. ALDVS Pius *Albertum Pium Carporum Prin* || *cipem, ac Cæsareum Oratorem apud* || *Pont. Max. Saluere iubet.* || *Iampridem Alberti Decus Principum: Decus hu-* || *ius stb.* 3^a (*iii jelzetű) l. *Quæ singulis libris continentur.* stb. 7^b l. és 8 l. üres. 9^a (a jelzetű és 1. számú) l. T. LVCRETHI CARI || DE RERV NA- || TVRA LIBER || PRIMVS. *aEneadum genitrix, hominum, di-* || *uamq; uoluptas stb.* 134^a l. kolofon: VENETHIS IN AEDI || BVS ALDI, Et AN || DREAE SOCE || RI MENSE || IANVARIO || M. D. XV. 134^b l. *Errata, quæ recognito uolumine deprehendimus,* || *sic corrige.* stb.

8-r. Lapnagyság 9.5 × 15 cm. Ivjelzés: X, a—q. 8 számozatlan, 125 számozott s egy számozatlan, tehát összesen 134 levél, vagyis 268 lap. Címfelírás s élő oldalcímek latin nagybetűkkel, a szöveg folyó antikvával van szedve; a sorok átlagos száma 30; örjelek csupán egy-egy ív utolsó oldalán láthatók; az inícialelék számára 6 sor magas hely van üresen hagyva.

Példányunk XVIII. századi félbőr-kötésben van; előző talajdonosai ismeretlenek. Könyvtári jegye: **A. lat. 1975.**

1515.

29. L. Cælii Lactantii Firmiani diuinarum institutio- rum Libri VII. stb. Venetiis 1515.

1^a l. L. Cælii Lactantii Firmiani diuina- || rum institutionum Libri septem. || *De ira Dei, Liber I.* || *De opificio Dei, Liber I.* || *Epitome in libros suos liber acephalos.* || *Phœnix.* || *Carmen de Dominica Resurrectione.* || [Nyomtatójegy.] 1^b l. *Optimo, atq; integerrimo Antistiti Antonio Triultio,* || *ac Christianiſſimi Francorum Regis Oratori* || *ad Senatum Venetum præſtantiſſimo,* || *Joânes Baptiſta Egnatius Venetus* || (g) *Raue nuper uulnus accepimus Antiftes in-* || *tegerrime stb.* 3^b l. EX HIERONYMO DE VIRIS || ILLVSTRIBVS. || (f) *Irmianus qui & Lactantius, Arnobij di* || *ſcipulus stb.* 4^a (aa4 jelzetű) l. CAPITA LIBRI I. 17^a (a jelzetű és 1. számú) l. L. COELII LACTANTII FIRMIANI, || DIVINARVM INSTITVTIONVM, || ADVERSVS GENTEIS (sic!) DE FAL || SA RELIGIONE LIBRI PRI || MI PRAEFATIO, AD || CON-

STANTINVM || IMPERATOREM. || *Quanti fit, & fuerit semper cognitio ueritatis. Et || quod nec sine religione sapientia, nec sine sapien || tia fit propaganda religio. Caput Primum.* || (m)AGNO & excellēti ingenio uiri, || stb. 364^b l. üres. 365^a l. INTERPRETATIO DICTIONVM || GRAECARVM, QVAE IN LACTANTIO REPERIVNTVR, DE VER- || BO AD VERBUM FACTA, | IDQVE VT RVDIVM TI- || ROCINIO CONSVLATVR, || RECENSENTE, EMEN- || DANTEQVE MARCO MVSURO. || 376^a l. Kolofon: VENETHS IN AEDIBVS ALDI, ET || ANDREAE SOCERI. MENSE || APRILI. M. D. XV. 376^b l. üres. 377^a l. TERTVLLIANVS || [Könyvnyomtatójelvény.] 377^b l. *Joannes Baptista Egnatius Venetus Gaspari Con- || tareno Patricio Veneto et Philosopho pra-* || *cipuo S. P. D.* || (a)*Pologeticos, ideſt defenſorios libellos & ante* || stb. 378^b l. EX HIERONYMO DE VIRIS || ILLVSTRIBVS. || (t)*Ertullianus praſbyter nunc demum primus* || stb. 379^a l. 8-ik sor: TABVLA. 380^b l. üres. 381^a (AA jelzetű és 1. számú) l. Q. SEPTIMI FLORENTIS TER- || TVLLIANI APOLOGE- || TICVS ADVERSVS || GENTES || *De Ignorantia*Caput Primum. || (f)*I non licet uobis Romani Imperij.* || stb. 428^a l. Kolofon teljesen azonos a 376^a lapon láthatóval. 428^b l. [Nyomtatójelvény.]

8-r. Lapnagyság: 9·8 × 16·1 cm. Ivek jelzése: aa—bb, a—Z, A—Y, *, AA—FF. Lapok száma: 16 számozatlan, 348 számozott, 12 számozatlan (Lactantius), továbbá 4 számozatlan és 48 számozott (Tertullianus), összesen tehát 428 levél (856 oldal). A szöveg olasz típussal, az élő oldalczímek antikva nagybetűkkel vannak szedve; az előnyomatott inicziálék számára 4—5 sornyi köz hagyatott. A sorok átlagos száma oldalankint: 30.

Elég jó karban fennmaradt példány, XVI. századi kapcsos, préselt borjubörkötésben, itt-ott marginalis jegyzetekkel, az elülső őrlapokon errata-jegyzékkel, a 348^{a-b} lapokon hosszabb bejegyzéssel: *Sermo Laurentij Vallae* etc. A címlapon a könyv egyik tulajdonosának neve: *Wolff-Engelb. S. K. I. Comitib. ab Auerſperg Sup. Cap. Carn. Cat. Jesu: Anno 1655.* Könyvtári jegye: **Patr. 1087.**

1515.

Avli Gellii Noctium Atticarvm libri vnde viginti. Venetiis, 1515.

1^a l. AVLI GELLII NOCTIVM || ATTICARVM LI- || BRI VNDEVI || GINTI. || [Nyomtatójege.] 1^b l. JOANNES BAPTISTA

EGNA- || TIVS VENETVS ANTO- || NIO MARSILIO VE || NETO
 RARAE PRO || BITATIS AMI- || CO. S. P. D. || *Optima, inquit
 Pindarus, est aqua: sed aurum, ut* || stb. 2^b l. *Index eorum, quae
 notatu || digna in hisce noctibus ui || sa sunt.* || 20^a (CC₃ jelzésű) l.
 ALTER *Index, quo quicquid in unaquaq; re Lector || quaesierit,
 siue id ad grammaticen, siue ad alias artes || pertineat, inuenire
 quam facile queat.* 32. l. üres. 33^a (a jelzésű 1. számú) l. AVLI
 GELII NOCTIVM ATTI- || CARVM COMMENTARII. || LIBER PRI-
 MVS. || (p) LVTARCHVS IN LI- || bro, quē stb. 322^a (O₂ jelzésű) l.
 AVLI GELLII NOCTIVM ATTICA || RVM COMENTARII || CAPITA
 PRIMI LIBRI. || (q) *Vali proportione, quibusq; collectio- || nibus stb.
 344^b l. üres. 345^a (R jelzésű) l. Quoniam in hisce Atticis noctibus
 graecae dictione mul || tae, & uersus, ac loci complures graeci
 erant: ea o- || mnia latina seorsum hic subnectenda curauimus: ||
 stb. 372^a l. VENETHIS IN AEDIBVS ALDI, || ET ANDREAE
 SOCERI MENSE SEPTEMBRI. M. D. XV. 372^b l. [Nyomtatójegy.]*

8-r. Lapnagyság 9 × 15.6 cm. Ivek jelzése AA—DD, a—z, A—V. 32 számozatlan, 289 számozott és 51 számozatlan, tehát összesen 372 levél, azaz 744 oldal. A szöveg, a görög idézeteket kivéve, olasz betűtípussal van szedve; a cím lap, a fejezetcímek és lapfelírások jobbára antikva nagybetűkkel; az ívek az utolsó oldalon kusztoszokkal vannak ellátva; a fejezetek élén pedig az előnyomott inicizalék számára 3—5 sor magas üres tér tartatott fenn; a sorok száma laponként átlag 30; az első index kettős hasábokban van szedve.

Példányunk címlapján s a szöveg között egykorú, vörös tintával írt latin bejegyzések láthatók, melyeket itt-ott megcsontított a könyvkötő gyaluja. Kötése XVIII. századi barna borjubőr, egyszerű, kettős vonalakból álló aranyozással, vörös lapszélekkel és márványpapír előzékkel. Az első fődótábla belsején rézmetszetű *ex libris* látható a XVIII. század utolsó éveiből, melyet *Klassen* rajza nyomán E. G. *Krüger* metszett. Az ovális keretbe foglalt klasszikus tájkép előterén álló, baljával lantra támaszkodó s fáklyát tartó génusz jobb kezét ovális paizson nyugtatja, melyen e fölírás olvasható: IN VSVM IO. ERNES. A TEVBERN. Könyvtári jegye: **A. lat. 1204.**

1516.

31. Ludovici Coelii Rhodogini Lectionum antiquarum libri sexdecim. Venetiis, 1516.

1^a l. piros nyomással: SICVTI ANTIQVARVM LECTIIONVM COMMENTARIOS CONCINNA || RAT OLIM VINDEK CESELIVS, ITA NVNC EOSDEM PER INCVRIAM || INTERCEPTOS REPARAVIT LODOVICVS CAELIVS RHODIGI- || NVS, IN CORPORIS VNAM VELVT MOLEM AGGESTIS PRI- || MVM LINGVAE VTRIVSQVE FLORIBVS, MOX ADVOCATO || AD PARTES PLATONE ITEM, AC PLATONICIS OMNI- || BVS, NECNON ARISTOTELE, AC HAERESEOS EIVSDEM || VIRIS ALIIS, SED ET THEOLOGORVM PLERISQVE, || AC IVRECONSVLTORVM, VT MEDICOS TACE- || AM, ET MATHESIN PROFESSOS. EX QVA VE- || LVT LECTIIONIS FARRAGINE EXPLI- || CANTVR LINGVAE LATINAE LOCA, || QVADRINGENTIS HAVD PAVCIO || RA FERET, VEL ALIIS INTACTA, || VEL PENSICVLATE PARVM || EXCVSSA. OPTO VALE || AS, QVI LEGES, LIVO- || RE POSITO, A'YTH || ΓΑΡ' A'NTIIE- || ΛΑ'ΠΓΩΣΙΣ || Γ'KANH'. || [Nyomtatójelvény.] 1^b l. üres. 2^a (AA₂ jelzésű) l. LODOVICI CAELII RHODIGINI IN ANTIQVARVM LE- || CTIIONVM LIBROS AD CLARISS. D. JOANNEM || GROLIERIVM, CHRISTIANISS. GALLORVM || REGIS SECRETARIVM, NECNON IN- || SVBRIAE PRIMARIVM QVAE- || STOREM PRAEFATIO. || (t)VAE SPLENDOR VITÆ IS EST, EA'QVE || stb. 3^a (AA₃ jelzésű) l. NATVRAE PRINCIPI, AC INTELLECTVALI SAPIENTIAE, NEC- || NON AMORI SACRVM SPIRITALI, AFFLATV QVORVM || Trimo, & Vno aspirante uberius, Hæc publico Studioforum bono || stb. 10-ik sor: LODOVICI CAELII RHODIGINI IN LIBROS ANTIQVARVM LECTIO || NVM AD BONARVM LITERARVM STVDIOSOS OMNIS PRAEFATIO. || (e)Picurum Philofophum Vno Voluptatis nomine plerisq; infamem, fepe || stb. 4^b l. INDEX || ELENCHVS, SIVE INDEX RREVIS EORVM, QVAE CAPI- || TIBVS SINGVLIS. TOTO CONTINENTVR VOLVMINE. || stb. 24^a l. INDEX EORVM, QVAE SCITIVS, ENARRATIVS'QVE EXPLI- || CANTVR, IN DIVERSIS OBSERVATA AVCTORIBVS. || 29^a (EE jelzésű) l. ¶ ELENCHVS, SIVE SYLLABVS RERVM DIGNARVM CVRA, QVAE HISCE LECTIIONVM ANTI || QVARVM COMMENTARIIS CONTINENTVR, VT VEL CITRA INCOMMODOVM, QVOD || QVIS CONCVPIERIT,

QVAERAT MODO, ET CONSEQVATVR A' KONETI'. || 41^a (a jelzésű és 1. számú) I. LIBER PRIMVS || LODOVICI CAELII RHODIGINI LECTIIONVM ANTI- || QVARVM LIBER VNVS, QVI PRIMVS. || EXORDIENDI RATIO. || (p)LATO Philofophiæ pater & diuinioris fcientiæ author longe || stb. 472^a I. INDEX EORVM, QVAE PER INCVRIAM SVNT INSIGNITER || AB IMPRESSORIBVS ADMISSA, PECCATVM ET IN || ALIIS, OPINOR, SED ITA, VT OPERAM SIBI || VEL MEDIOCRITER POSSIT ERVDITVS || IN EO PRAESTARE. || 473^a I. Kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS || ALDI, ET ANDREAE || SOCERI MENSE || FEBRVARIO || M.D.XVI. || 473^b és 474^a ll. üresek. 474^b I. [Nyomdászjelvény.]

2-r. Lapnagyság: 21·2 × 30·2 cm. Ivek jelzése: AA—FF₂, a—~~B~~, aa—~~B~~~~B~~, A, B₅. Lapok száma: 40 számozatlan, 431 kétoldalt számozott (1—862) s 3 számozatlan, összesen 474 levél (948 oldal). A szöveg — az öthasábosan nyomtatott harmadik elenchus kivételével, mely olasz betűkkel nyomtatott — antikva tipussal van szedve; az élő oldalczimek s fejezetfelírások pedig öreg betűkkel. A részint kis, részint nagy helyettesítő betűkkel megjelölt inicziálék számára 5—9 soros közök hagyattak. Sorok átlagos száma oldalankint: 53. Őrjelek minden lap alján láthatók. Az egyes caputok feliratait rubrica-jelek nyitják meg.

Elég ép példány, melynek csupán elülső-hátulsó néhány lapja szakadozott és féregrágtá. Eredeti kötéstáblái hiányzanak, de az azt borított egykorú, gazdagon préselt, szúrágta disznóbőr-áthuzat a maga egészében megvan Szélein vörös és fekete tintával írt bejegyzések vannak. A címlapon e bejegyzések olvashatók: *Sum Bartholomei Hornberger Austriaci || & Viuit post funera Virtus || 22 die Augusti.* Továbbá: *Collegij Societatis Jesv || Scepusii || Catalogo Inscriptus || Anno 1679.* Könyvtári jegye: **Var. 62.**

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGY. NEMZ. MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1907. ÉV II. NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 3349 db, ajándék útján 80 db, vétel útján 732 db, összesen 4161 db nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett: alapszabály 307 db, falragasz 2100 db, gyászjelentés 1572 db, hivatalos irat 290 db, műsor 450 db, perirat 9 db, püspöki körlevél 89 db, színlap 2030 db, zárszámadás 1558 db, vegyes 358 db, összesen 13.373 darab aprónyomtatvány.

Vételre fordítottatott 7101-52 korona, 710 márka és 22 lira.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Áldásy Antal, A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége, Balaton-bizottság elnöke (6 db), Balogh Jenő, Bosecki-Bergfeld Nicolas, Budapest székesfőváros tanácsa, Budapesti kir. orvosegyesület, The John Crerar library Chicago, De Vreese Willem (2 db), Fehér Ipoly Pannonhalma, Gozsdu-alap igazgatósága (6 db), Gulyás Pál (2 db), Gurányi László Újpest, Jalava Antal Helsingfors, Kais. Akademie der Wissenschaften Krakau, Kalazantinum szerkesztősége Kolozsvár, Kállay András, Képviselőházi iroda (12 db), Kongl. univerzitets-biblioteket Uppsala, Kováts Miklós Berhida, Krenner József, Kuzsinszky Balint, Magócsy-Dietz Sándor, Magy. kir. állami számvevőszék elnöke, Nógrádmegye alispánja Balassagyarmat, Novák Sándor Paks, Petrov A. St. Petersburg (5 db), Pór Antal Esztergom, Pecol. i Rusajancovskij Muzej Moskva, Skolski list szerkesztősége Karlócza, Smithsonian Insti-

tutian Washington (7 db), Szalay Imre (3 db), Szántó Károly Pozsony, Szinnyei József, Thallóczy Lajos Wien, Toldy László, Tolnamegye múzeuma Szekszárd, Újvárossy Fedor, Vértesy Jenő, Veszprémi egyházmegyei hatóság, Wichmann György Hamufalu, Zombory Béla.

Nevezetesebb szerzemények: 1. Neujahrsblatt der pressburger ev. Gemeinde 1682. 15 korona. 2. Julius Caesar de Padua. Practica arithmetica Kolozsvár, 1671. ajándék.

A könyvtár helyiségeiben a lefolyt negyedévben 8025 egyén 18.134 kötet nyomtatványt használt; kölcsönzés útján pedig 651 egyén 913 kötetet.

A lefolyt évnegyedben 2319 munka osztályoztatott, a melyekről összesen 3375 czédula készült. Kötés alá készítettett 744 munka 947 kötetben.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 668 csomag érkezett; ugyaninnen 342 levél expediatatott, a miből 245 reklamálás volt. Az 1897: XLI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárás megindítása 6 esetben kéretett.

II.

A *kézirattár* ajándék útján 2 középkori kódexszel, 6 kötet újkori kézirattal, 22 db irodalmi levéllel és 1 db irodalmi analektával, vétel útján pedig 30 kötet újkori kézirattal, 2 db irodalmi levéllel és 1 db irodalmi analektával gyarapodott.

Ajándékozók voltak: Kőszeg városa, mely a kőszegi német verstöredék XV. századi hártya-kódexét, Bártfai Szabó László, ki Sajnovics egy levelének másolatát és egy XVIII. századi latin kéziratot, Glück Frigyes, ki Holteinek Bach miniszterhez írott levelét, Hodinka Antal, ki egy XVII. századi szláv szerkönyvet, Kenesei (Klein) Ilona, ki 600 magyar népdal szövegének és dallamának gyűjteményét, Major J. Gyula és dr. Toldy László, a kik zenei kéziratokat, Melich János, ki irodalmi leveleket, Roth Lajos, ki Zichy Mihály 16 db levelét, dr. Thallóczy Lajos, ki Kazinczy Ferencznek egy 1830 márczius 27-én keltezett levelét s Torma Aladár, ki egy XIV. századi amharnyelvű hártya-kódexet juttatott a kézirattár birtokába.

Vételre összesen 717.6 korona és 4.5 márka fordított. A szerzett anyagból kiemelendő Toldy István eredeti színműveinek és fordításainak kéziratai, Kenesei (Klein) Ilona fenti gyűjteményének kiegészítéseül szolgáló 600 magyar népdal szövegének és dallamának gyűjteménye, Gaul Ferencz »Typen der ungarischen Nationalarmee im Freiheitskriege 1848—49.« és egy XVIII. századi protestáns énekeskönyv töredéke.

A negyedévi szerzemény feldolgozásán kívül folytattatott a Pulszky-féle levél-gyűjtemény rendezése és a Musica-szak anyagának kiválogatása.

Az évnegyed folyamán 7 esetben kikölcsondított 15 kézirat, 48 kutató pedig 294 kéziratot és 1 irodalmi levelet használt.

III.

A *hirlaptár* gyarapodása: a) köteles példány 309 évfolyam, 25.956 szám (és pedig csomagban, nyomdai kimutatással 309 évfolyam 16.412 szám; számonként érkezett 9544 szám); b) vásárlás útján 10 évfolyam 1110 szám.

A könyvtárban 938 olvasó 1739 kötetet, házon kívül 24 olvasó 56 kötetet, összesen tehát 962 olvasó 1795 kötetet használt.

Czéduláztatott 239 évfolyam, közte 6 új lap. Átnézetett 319 évfolyam 17.016 száma.

A nyomdai kimutatással érkezett példányok a növedék-naplóba, illetőleg a nyilvántartó czédulákra vezettettek. A számonként érkezett hirlapok is hetenként összegeztettek s betűrendben elhelyeztetek. A csomagküldeményekben hiányzó hirlapszámok azonnal reklamáltattak és följegyeztettek.

IV.

A *levéltár* az elmúlt negyedévben vétel útján 92, ajándék útján 402, letét útján 12, más osztályból való áttétel útján 1 dbbal, összesen 507 darabbal gyarapodott.

Vételre fordított 793.40 korona és 60 márka.

A családi levéltárak száma a lefolyt évnegyedben a Kapuváry család levéltárával gyarapodott, melyet dr. Novák Sándor osztálytanácsos téteményezett le. Ezzel a családi levéltárak száma 83-ra emelkedett.

Ajándékaikkal Szalay Imre múzeumi igazgató, Szent-Ivány Zoltán cs. és kir. kamarás, id. Szinnyi József kir. tanácsos és Szabóné Szentpály Janka gyarapították a levéltár anyagát. Azonkívül Pregardt-Paur Lajos cs. és kir. hadnagy és fia Lajos, továbbá György József kir. mérnök örök letétemény útján gyarapították a levéltárat.

A törzsgyűjtemény gyarapodásából a középkori iratokra esik 12 db, az újkori iratokra 78 db, az 1848/49-es iratok csoportjára 32 db, a czimereslevelek csoportjára 8, a gyászjelentésekre 385 és a czéhiratokra 1 db.

A nemesi iratok csoportja a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1605. április 26. Kassa. Bocskay István czimereslevele Miskolczy Boros Antal részére. 2. 1605. . . . . 6. Kassa. Bocskay István czimereslevele Losonczy Literatus János részére. 3. 1607. június 28. Kolozsvár. Rákóczi Zsigmond czimereslevele a Rác,

Kéri, Ivánházi és Becsei családok részére. 4. 1620. június 2. Bécs. II. Ferdinánd címereslevele Kovachich György részére. 5. 1665. márczius 12. Bécs. I. Lipót címereslevele Pregardt-Baur János részére (az armalis magyar és német fordításával). 6. 1906. június 7. Bécs. I. Ferencz József címereslevele az Aknaszlatinai György család részére.

A szerzemények közül kiemelendő Szabóné Szentpály Janka úrnő ajándéka, ki Irányi Dánielnek egy naplószerű feljegyzését és Irányi Dánielnek különböző álnevek alatt az ajándékozó úrnőhöz írt leveleit az 1849—1862. évekből ajándékozta a levéltári osztálynak.

A lefolyt évnegyedben 62 kutató 16.413 db iratot használt, kikölcsonőztetett 5 térítvényre 71 db.

A rendes gyarapodás feldolgozásán kívül befejeztetett a báró Perényi család levéltárának rendezése, mely 12 db XIII., 101 db XIV., 351 db XV. és 114 db XVI. századi mohácsi vész előtti eredeti oklevelet, 126 db középkori oklevél másolatát, 833 db XVI. századi mohácsi vész utáni iratot, 2903 db XVII., 6825 db XVIII., 16.593 db XIX. századi iratot, 133 db genealógiai táblát, 365 db elenchust és iratjegyzéket, 31 db rajzot és térképet és 48 db kéziratot, összesen tehát 28.435 db iratot foglal magában. Megkezdett továbbá a gróf Barkóczy család levéltárának rendezése, mely az 1776. évig haladt előre.

A BUDAPESTI MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNY- EGYETEM KÖNYVTÁRA AZ 1905. ÉVBEN.

A budapesti m. kir. tudományegyetem könyvtárának 1905. évi működéséről és állapotáról szóló jelentését *Fereneci* Zoltán igazgató a következőkben terjesztette a magas vallás- és közoktatásügyi miniszterium elé:

I. A torinói könyvtárban 1904-ben történt tüzeset időszerűvé tette a könyvtárak tűzbiztonsági állapotának tanulmányozását.

A nagyméltósági vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium 37.123/1905. szám alatti leiratában a torinói könyvtáregésről szóló Gyalui Farkas-féle emlékirat alapján elrendelvé az egyetemi könyvtár tűzbiztonsági vizsgálatát, e vizsgálat 1905. december 7-én az egyetemi állandó könyvtár-bizottság, a miniszteriumtól küldött szakértő és a gazdasági hivatal műszaki felügyelője részéről megtartott, ennek eredménye az 1906. február 8-iki könyvtár-bizottsági ülésen egész részletesen tárgyalatott, mely ülésen a könyvtár-bizottság a hiányok pótlása és a szükséges átalakításokról Nagyméltóságoknak részletes jelentést tett.

Ugyanezen könyvtárbizottsági ülés foglalkozott az Egyetemi Tanácsnak 1905. június 30-án tartott VII. rendes ülésén a könyvtár nyitvatartása ügyében hozott határozatával. E határozat értelmében az egyetemi könyvtár hétfőn is nyitva tartatnék. Erre a könyvtárak nyitvatartási idejéről statisztikai kimutatást készíttettem, mely negyvenhat egyetemi könyvtár állapotát tünteti fel. E kimutatásból meggyőződött a bizottság, hogy a legtöbb egyetemi könyvtár ünnep- és vasárnap zárva van; a szükséges heti takarítás szombat délután szokott tartatni. Ez alapon a bizottság könyvtári szünnapnak hétfő helyett a vasárnapot fogadta el, melyen azonban az egyetemi tanárok érdekében délelőtt egy-két órai inspekció fog tartatni; a takarításra szombat délutánja rendeltetnék. E határozat megerősítés végett Nagyméltóságodhoz felterjesztetett.

Az egyetemi könyvtárt évről-évre fokozottabb mértékben keresik meg a hazai intézetek könyvek kölcsönküldéseért. A könyvtár a könyvkölcsönzési forgalom emelésével kulturális missziót teljesít. Erre való tekintettel folyamodtam a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium útján a kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz, hogy az egyetemi könyvtárnak könyvküldeményei tekintetében portómentességet engedélyezni méltózzassék. E kérdés azonban kielégítő megoldást nem nyert, a mi a könyvkölcsönzési forgalom nagy jelentősége szempontjából igen sajnálandó.

A multévi jelentésemben említett olvasótermi könyvtárrendezésről jelenthetem, hogy annak nagyobb és fontosabb része még a mult évben befejeztetett és az új olvasótermi címjegyzék első fele ki is nyomtatott. A rendezés még folyamatban van, de őszre be lesz fejezve s az olvasóközönségnek a megújított, kicserélt, kiegészített könyvállomány szakszerűen egybeállított s könnyen áttekinthető címjegyzék alapján rendelkezésére fog állani.

Ugyancsak megjelent nyomtatásban az egyetemi könyvtár bibliografiai segédkönyvtárának címjegyzéke is. Az 1905. évi gyarapodási címjegyzék megjelenése az idén is késett, minek oka, hogy az egyetemi nyomdát a fenti munkákkal túlterheltük. A kézirati címjegyzék ellenben már végig ki van szedve és a szükséges korrekturek s a címjegyzékhez készülő név- és tárgymutató elkészültével a jövő év elején meg fog jelenetni.

A rendes könyvtári munkálatokon kívül tavaly befejeztetett a Pauler Gyula-féle könyvtár felvétele; serényen folyt a Schvarcz Gyula-féle könyvtár felvétele is, de a tetemes rendes gyarapodás mellett lehetetlen volt az 1905/6 tanévben feldolgozni, azonban felvétele a folyó év végéig biztosan remélhető. Rendesen folyik a duplumok cédulázása is, melyek a Schvarcz-könyvtárból igen gyarapodnak. Ezekből a Nagyméltóságú miniszterium felterjesztésemre 50—60 kötetet méltóztatott az Aucklandi (Új-Zéland) Free-Public Library részére átengedni, hol azok az újzélandi magyar munkások rendelkezésére fognak állani.

A könyvtár hivatalos, tudományos, kulturális szereplése tekintetében megemlítendő, hogy résztvettünk a Debreczeni Csokonai-Kör által rendezett Csokonai-kiállításon. A krakói egyetem Estreicher Rozbierski Károly ünnepélye alkalmából üdvözlő iratot küldtünk. Dr. Dézsi Lajos folytatólagosan közreműködött mint szakértő, a Tökölyanum könyvtárának átadásánál és e könyvtár

értékének meghatározásáról jelentést is küldött fel a Nagyméltóságú miniszteriumhoz.

II. Könyvtárunk személyzetének ügyeiben a következő változások történtek:

a) Dr. Máté Sándor első őr, és Kudora Károly másodőr a 30-dik, korpótlékra jogosító szolgálati évük alapján 6-dik korpótlékuk kiutalványozását kérték, ez ügy még folyamatban van. Dedek Cr. Lajos czím. könyvtárőr megtámadott egészségének helyreállítására 3 havi szabadságot és 1200 korona rendk. segélyt kért; szabadsága és a kért segély első fele 1905. december hóban engedélyeztetett. Dr. Dézsi Lajos II. évötödös korpótléka 45.132. vkm. sz. a. folyósított. Hóman Bálint fizetéstelen kisegítőiszt a 42.695/1904. vkm. sz. rendelet alapján 1905. márcz. 1-től kezdve a megüresedett egyik díjnoki állás javadalmazását kapja. Ascher Kálmán napidíjas őrök katonai szolgálatra vonult be, helyét ideiglenesen Czákó Ervinnel töltöttem be.

E helyen hálával kell megemlékezni arról, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium 1905-re is kegyes volt 2 díjnok díjazására 2190 koronát utalványozni (105.214/904.s vkm. sz. a.), a kikre a folyton halmozódó könyvtári munkák elvégzésére a jövőben is szükség lesz.

b) Az 1904. év folyamán elhunyt Pertl András szolga fizetési előlege 3280/905. vkm. sz. töröltetett, özvegyének ellátása és egyik fiának nevelési járuléka 102.188/904. vkm. sz. a. folyósított. Pertl András helye nyilvános pályázat alapján Beck Ferenczcel tölletett be, ki már előzőleg kisegítő szolga volt a könyvtárban, ideiglenes rendes szolgának kineveztetett 3156. rect. sz. a., megerősítettet 777. vkm. sz. a. Nagy Pál az első fokozatba lépett elő 63.889/904. vkm. sz. alatt; Halász Alajos ugyancsak az I. fokozatba, Pintér József pedig a II. fokozatba lépett 11.996. vkm. sz. a.

Hálával említem meg továbbá, hogy az elégtelen szolgaszemélyzet kiegészítését a nagyméltóságú miniszterium 2 segédszolga napidíjának (1460 K) utalványozásával az 1905. évre is lehetővé tenni méltóztatott. A két segédszolga részére 45.135. vkm. sz. a. ruhapénz engedélyeztetett (50—50 korona) s ugyancsak részükre 146. vkm. sz. a. 30—30 korona, majd 27.319. vkm. sz. a. újra 30—30 korona drágasági segély utalványoztatott.

III. A könyvtár bevételei tettek 1905-ben: 33.000 koronát az állami átalányból, egyéb bevételekből (időközi kamatok, beiratási és könyvtárilleték) 5155 kor. 17 fillért, összesen tehát 38.155 kor. 17 fillér. Ezzel szemben a kiadás volt: 38.276 kor. 82 fillér, a túlkiadás tehát 121 kor. 65 fillér. A díjnoki és napszámelőleg mérlege 6827 kor. 50 fill. bevétel s ugyanannyi kiadással záratott le.

A lefolyt évben könyvtárunk vétel útján szaporodott 2701 kötet művel, ajándék útján pedig 1982 kötettel és füzetrel, mely utóbbiak között volt egyetemi nyomtatvány 133 db, disszertáció 709 db, iskolai értesítő 224 db. Az évi gyarapodás tehát együttvéve 4683 kötet és füzet.

Könyveket ajándékoztak:

A) Hatóságok, intézetek, testületek és szerkesztőségek: a) Magyar országgyűlés képviselőháza, Országgyűlési néppárt, M. kir.

kormány, Békés megye alispáni hivatala, Modrus vm., Szilágy vm., Szolnok-Doboka vm., Budapest székesfőváros tanácsa, Budapest székesfőváros m. kir. államrendőrsége, Pécs város tanácsa, Sepsiszentgyörgy város, Temesvár város tanácsa, Varasd város, Vukovár város, Zágráb város; — Cs. és kir. közös kormány, Osztrák cs. k. kormány, boszniai, csehországi, dalmátországi, felsőausztriai, galicziai, morvaországi, sziléziai tartományi kormány; — Amerikai Egyesült-Államok kormánya (Department of Agriculture, Department of Commerce and Labor), Cuba-sziget kormánya, New-York állam, Argentínai kormány, Mexicói Konzulátus (Budapest), Pará város (Brazília), Franciaország kormány, Indiai angol kormány, Olasz kormány, Olasz Konzulátus (Budapest). Svájci kormány, Svéd kormány; — Budapesti és Miskolczi kereskedelmi és iparkamarák, M. kir. államnnyomda; — M. kir. közp. statisztikai hivatal, K. u. K. Statistische Central-Commission (Wien), Institut International de Statistique (Rome), Bureau of Statistics (Boston); — Esztergomi érseki főegyházmegye, Kalocsai érseki egyházmegye, Karloviczi érseki hivatal, Lembergi érseki hivatal, Zirczi apátság, Dunántúli evang. egyházkerület (Pápa); — Stefánia szegény gyermekkórház (Budapest), Gyulai kórház, Orsz. Állatvédő Egyesület, John Hopkins Hospital (Baltimore), Middlesex Hospital (London), Massachusetts Hospital, New-York State Hospital; — K. u. K. Kriegs-Archiv (Wien), Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete; — Magyar Tudományos Akadémia, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften (Wien), Accademia dei Lincei (Roma), Académie royale de Belgique, Smithsonian Institution (Washington), Carnegie Institution of Washington, Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa, Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége, Magyar Nemzeti Múzeum, Erdélyi Múzeum-Egylet (Kolozsvár), Magyar Iparművészeti Múzeum (Budapest), Délmagyarországi tört. és régészeti Múzeum-társulat, Abauj-tornavármegyei és Kassai közművelődési egyesület, Bács-Bodrogh vármegyei tört. társulat, Miskolczi Múzeum-egyesület, Nagybányai Múzeum-egyesület, Pozsonyi Toldy-kör, Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum, Verseczi Múzeum, Crescent-Club (Baltimore), Verein für Siebenbürgische Landeskunde (Nagy-Szeben), Szent-István-Társulat (Budapest), Izr. magy. irodalmi társulat (Budapest), Gutenberg-Gesellschaft (Mainz), Congrès international pénitentiaires (Budapest), Wissenschaftlich-Humanitäres Comité (Charlottenburg), Magyar Jogászegylet (Budapest), Orsz. elmeorvosi értekezlet, Budapesti orvos-egyesület, Société royale des Antiquaires du Nord, Asiatic Society of Bengal; — M. kir. földtani intézet, Geological Survey of Canada, M. kir. orsz. meteorológiai és földmágnességi intézet, Haynald-Obszervatorium (Kalocsa), Observatoire royale de Belgique, Geographical Society of London, Militärgeographisches Institut (Wien), Magyar Mérnök- és Építész-Egylet (Budapest), Orsz. Erdészeti Egyesület, Orsz. Vízépítési Igazgatóság, Magyar Ornithológiai Központ, Boltizár József-ünnepélyt rendező bizottság (Esztergom).

b) *Szerkesztőségek*: Bolond Istók, Borsszem Jankó, Budapesti Tagblatt, Budapesti Közlöny, Büntetőjog tára, Chronique (La) de France, Döntvénytár, Gyógyászat, Gyógyszerészeti Hetilap, Gyógyszerészeti Közlöny, Jézus Szentséges Szívének Hírnöke, Szűz Mária Virágos Kertje, Jogtudományi Közlöny, Kakas Márton, Közgazdasági Közlemények, Magyar Ipar, Magyar Kereskedők Lapja, Magyar Nemzetgazda, Magyar Nyelvtör, Magyar Orvosi Archivum, Magyar Paedagogia, Magyar Zsidó-Szemle, Magyar Pénzügy, Orsz. Középszkolai Tanáregyesületi Közlöny, Ország-Világ, Pénzügyi Közlöny, Pester Lloyd, Pesti Napló, Religio-Vallás, Turul, Üstökös, Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok.

c) *Könyvtárak*: Cambridge, Library of Harvard University; Chicago, John Crerar Library; Firenze, Biblioteca Nazionale Centrale; Frankfurt a. M., Stadtbibliothek; Frankfurti Rothschild-könyvtár; Glasgow, The Hunterian Museum of the University; Innsbrucki egyetemi könyvtár; Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egylet könyvtára; Lipcsei egyetemi könyvtár; Oxford, Bodleian

Library; Sophiai nyilv. könyvtár; Stockholm, Bibliothèque royale; Washington, Library of Congress.

d) *A magyar egyetemek és felsőbb tanintézetek közül*: Budapesti egyetem, Budapesti egyetem hittudományi kara, Budapesti egyetem bölcsészeti kara, Budapesti egyetem nemzetgazd. és statiszt. Seminarium, Budapesti egyetemi Gyorsíró-Egylet, Budapesti Növendék-papság magyar egyházirodalmi iskolája, Budapesti József-műegyetem, Budapesti m. kir. Állatorvosi főiskola, Debreczeni ev. ref. főiskola, Egri érseki joglyceum, Kecskeméti ev. ref. jogakadémia, Kolozsvári Ferencz-József tud.-egyetem, Nagyváradi jogakadémia, Nyitrai róm. kath. főgymnasium.

e) *A külföldi egyetemek közül*: John Hopkins University (Baltimore) Baseli, Bécsi egyetem, Bécsi cs. és k. consuli akadémia, Berlini, Berni egyetem, Université Saint-Joseph (Beyrouth), Buenos-Ayresi, Cambridge-i, Chicagói, Coimrai, Edinburghi, Erlangeni, Freiburgi, Göttingai egyetem, Universidad da la Habana, Hallei, Innsbrucki egyetem, Technische Hochschule (Karlsruhe), Kiel-i, Kopenhágai, Krisztianiai, Lembergii, Londoni, Lyoni, Michigani, Nápolyi egyetem, Académie de Neuchatel, Princeton University (New-Yersey), University Club (New-York), Odessai, Oxfordi egyetem, Académie de Paris, Université de Paris, Accademia polytechnica do Porto, Prágai, Strassburgi, Tokioi, Tübingai, Utrechti egyetem, Carnegie Institution of Washington, University of Wisconsin, Würzburgi egyetem.

B) *Magánosok*: Dr. Acsay Antal (Budapest), Dr. Ágner Lajos (Budapest), Dr. Árkövy József (Budapest), Aubert Hippolyte (Genf), Balogh Ferencz (Debreczen), Dr. Balogh Jenő (Budapest), Dr. Bárany Gerő (Budapest), Dr. Barbul Jenő (Budapest), Baumgarten Ferencz (Budapest), Beck Ignác (Bécs), Dr. Becker F. Á. (Budapest), Carlotta Bazzolo ved. Ceradini úrnő (Milano), Braumüller Wilhelm (Bécs), Bryce János (London), Bubicz Zsigmond püspök (Kassa), Burgersdijk & Niermans (Leyden), Baron Carra de Vaux (Paris), Corbea Tódor (Bukarest), Dr. Czirbusz Géza (Budapest), Darnay Kálmán (Sümegeh), Dr. Dézsi Lajos (Budapest), Dr. Diószegi Győző (Budapest), Dr. Dollinger Gyula (Budapest), Domitrovich Armin von (Leipzig), Dreyfuss-Brissac Eduard (Paris), Drumár János (Debreczen), Dr. Dumas de Lédignan (Paris), Edebohls George (New-York), Dr. Erdélyi Pál (Kolozsvár), Dr. Esterházy Sándor (Kassa), Fáy Béla (Budapest), Faymonville Karl (Aachen), Fehér Ipoly főpát (Pannonhalma), Dr. Ferenczi Zoltán (Budapest), Dr. Fiók Károly (Budapest), Fourrière E. abbé (Amiens), Dr. Földes Béla (Budapest), Frederik Jenő (Budapest), Friedmann Jónás (Budapest), Mrs. Geddes (London), Geisler Viktor (Berlin), Geszler József (Budapest), Gielkens Emile (Hasselt, Belgique), Goldziher Károly (Budapest), Dr. Gopcsa László (Budapest), Goppelsroeder Friedr. (Basel), Gordon George Stuart (Oxford), Dr. Görög Ferencz (Szászváros), Dr. Grósz Emil (Budapest), Hallock-Greenewalt (Philadelphia), Dr. Havass Rezső (Budapest), Dr. Hegedüs István (Budapest), Heller Born (Páris), Hirn Lajos (Budapest), Hoepli Ulrico (Milano), Hotz Rud. (Basel), Hozumi Nobushige (Tokio), Jacobi A. (Amerika), Dr. Karácsonyi János (Budapest), Kelemen Béla (Budapest), Kenessey Dezső (Budapest), Kilián Fr. (Budapest), Kiseljak M. (Bonn), Kohl Medard püspök (Esztergom), Komjáthy Vidor (Budapest), Kugler Géza (Budapest), Kuzskó István (Kolozsvár), néh. gróf Kúun Géza (Budapest), Leinburg Gottfried (Lübeck), Lipsius & Fischer (Kiel), Lotz Károly örökösei (Budapest), Lukonich Gábor (Sümegeh), b. Lütgendorff Leo (Lübeck), Mancini Diocleziano (Terni, Italia) Dr. Márki Sándor (Kolozsvár), Moor Bernh. (Dux, Csehország), Dr. Máté Sándor (Budapest), Merck E. (Darmstadt), Mihajlovics Dejan (Zimony), Millecker Bódog (Versecz), Nicholson E. W. (London), Ostermeyer P. R. (Königsberg i. Pr.), Pápay József (Budapest), Pataj Sándor (Budapest), Paur Ódön (Veszprém), Pekár Károly (Budapest), Pfeifer Ferd. (Budapest), Pongrácz Elemér (Budapest), Ráth Mór könyvk. (Budapest), Relković (Davori) Neda (Budapest), Révai Testvérek (Budapest),

Révész Géza (Budapest), Rosenthal J. (München), Salzger A. Anton (Bécs), Schwerzek Károly (Bécs), Dr. Schiller Henrik (Budapest), Simin O. (Moszkva), Steiner Lajos (New-York), Steinitz Hugo (Berlin), Stojits Iván (Budapest), Strausz Antal (Veszprém), Stricker Lipót (Budapest), Suyematsu báró (London), Dr. Szádeczky Lajos (Kolozsvár), Szalay László (Budapest), Székely László (Budapest), Szemere Miklós (Budapest), Dr. Szendrey János (Budapest), Dr. Szinnyi Ferencz (Budapest), Szontágh Jenő (Szolnok), Dr. Taniguchi K. (München), Téglás Gábor (Budapest), Thron J. (Bruxelles), Tóth Mike (Kalocsa), Tóry Gusztáv (Budapest), Tribolet Maurice de (Neuchatel), Dr. Vámbéry Rusztem (Budapest), Vértesy Dezső (Budapest), Vértesy Jenő (Budapest), Dr. Walter Gyula (Esztergom), Warberg (Würzburg), Welcker Adair (San-Francisco), Wieländer Egon (Bécs), Dr. Yolland Arthur (Budapest), gróf Zichy Jenő (Budapest), Zoltai Lajos (Debreczen).

A külföldi könyvtárakkal és tudományos intézetekkel való érintkezéseinkről a következő jegyzék szól: Aucklandi (Új-Zéland) Public Library, Bécsi csász. tud. Akadémia, Bécsi egyetemi könyvtár, Bécsi udvari könyvtár, Bécsi cs. és k. közös pénzügyminiszteriumi levéltár, Berlini egyetemi könyvtár, Breslauer egyetemi könyvtár, Brünni Mährische Landesbibliothek, Cambridge-i Harvard University (U. S. A.), Charlottenburgi Wissenschaftlich Humanitäres Komitée, Czernowitzi egyetemi könyvtár, Firenzei nemzeti könyvtár, Frankfurti Rothschild könyvtár, Göttingai egyetemi könyvtár, Gráci egyetemi könyvtár, Greifswaldi egyetemi könyvtár, Hallei egyetemi könyvtár, Klagenfurti Studienbibliothek, Leideni egyetemi könyvtár, Lembergi egyetemi könyvtár, Lipcsei egyetemi könyvtár, Michigani egyetemi könyvtár, Müncheni egyetemi könyvtár, Prágai egyetemi könyvtár, Szentpétervári csász. egyetemi könyvtár, Upsalai egyetemi könyvtár, Washingtoni Carnegie-Institution, Washingtoni Library of Congress, Würzburgi egyetemi könyvtár.

I. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár olvasótermét látogatók foglalkozási ág szerinti kimutatása az 1905. évben.

	Január	Február	Márczius	Április	Május	Június	Szeptember	Október	November	Deczember	Összesen
Jog- és államtud. hallgató	47	72	50	13	20	2	563	352	129	62	1310
Orvostanhallgató	22	29	24	6	1	1	126	125	58	13	405
Bölcsészethallgató	31	39	27	8	10	4	350	220	84	23	796
Gyógyszerészhallgató	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3
Hittanhallgató	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	5
Műegyetemi hallgató	10	6	17	4	2	—	52	48	16	9	164
Közép- és szakisk. tanuló	3	—	—	1	1	1	5	1	2	—	14
Állatorvostanhallgató	3	1	4	—	1	—	5	4	5	2	25
Jog- és államtud. szigorló	—	3	1	1	—	2	8	2	5	1	23
Orvostani szigorló	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Bölcsészeti szigorló	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ügyvédjelölt és joggya- kornok	2	14	11	9	6	1	38	26	14	7	128
Tanár- és tanítójelölt	1	2	1	1	1	—	17	9	6	4	42
Magánzó	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hivatalnok	8	5	1	—	6	2	14	26	8	10	80
Hírlapíró és író	1	—	1	—	—	—	—	2	3	1	8
Tanár és tanító	2	—	2	—	1	—	10	10	5	2	32
Ügyvéd	3	2	—	—	1	1	5	1	—	1	14
Orvos	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	5
Lelkész	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Katonatiszt	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Kereskedő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mérnök	2	1	—	—	—	—	3	3	2	2	13
Művész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vegyész	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Műiparos	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3
Gazdász	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Közigazg. tanf. hallg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gyógyszerész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Állatorvos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	136	175	139	45	50	14	1203	835	339	139	3075

A 3075 látogatási jogosultsággal bíró olvasó 52.334 ízben vette igénybe az olvasótermet és itt 56.969 művet használt. Az erre vonatkozó részletes kimutatás a II. táblázatban foglaltatik.

II. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár közolvasótermének forgalma az 1905. évben.

Hónap	Olvasók összege	A használt művek szakok szerint									A használt művek összege
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathem. és term.-tud.	Bölcsész- és nevel.-tud.	Történelmi és földr.-tud.	Nyelvészet és irodalom	Egyet. encycl. és vegyesek	
Január	5539	4	1809	559	888	754	260	544	878	245	5941
Február ...	7253	4	2536	869	1033	892	258	754	1053	384	7783
Márczius ...	7010	13	2368	985	1142	769	252	775	979	361	7644
Április	3142	6	1117	370	538	383	115	364	429	167	3489
Május	3751	11	1532	469	537	417	136	339	533	140	4114
Június	1230	2	609	104	130	111	51	122	184	63	1376
Szeptember	3255	10	985	340	335	373	123	788	505	124	3583
Október ...	7704	45	2732	1077	994	747	261	1408	824	285	8373
November	8019	13	3164	852	1330	701	195	1335	781	292	8663
Deczember	5530	17	2151	604	824	583	208	853	526	237	6003
Összesen ...	52334	125	19003	6229	7751	5730	1859	7282	6692	2298	56969

Az olvasóterem július és augusztus hónapban zárva volt.

III. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár tanári dolgozó- és folyóirati termében a használati forgalom az 1905. évben.

H ó n a p	Az olvasók száma	A használt művek száma
Január	351	456
Február	394	515
Márczius	450	571
Április	300	416
Május	397	495
Június	335	451
Július	—	—
Augusztus	—	—
Szeptember	329	447
Október	412	615
November	433	575
Deczember	373	528
Összeg	3774	5069

Az olvasóterem július és augusztus hónapban zárva volt.

IV. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár könyvkölcsönzési forgalma
az 1905. évben.

H ó n a p	A kölcsönzők száma	A kölcsönvett művek száma
Január	200	457
Február	263	644
Márczius	347	657
Április	230	604
Május	254	610
Június	310	931
Július	103	429
Augusztus	83	324
Szeptember	247	781
Október	302	908
November	333	789
Deczember	289	781
Összeg	2961	7865

SZAKIRODALOM.

Múzeumi és könyvtári értesítő. *A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének és orsz. tanácsának hivatalos közlönye.* Szerkeszti *Mihalik József h. előadó.* Megjelenik évenként négy füzetben. I. évfolyam, 1. füzet. Budapest, 1907. június hó 15. Stephaneum nyomda r.-t. 4-r. 60 l. Ára egész évre 10 kor.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa és Országos Főfelügyelősége a czimben leírt folyóirat megindításával váltotta valóra azt a régi tervét, hogy megfelelő organumot létesítsen a múzeumi és könyvtári tudomány szakszerű művelőinek. Fényes kiállítású folyóiratával azonban nemcsak a múzeumi s könyvtári technika kérdéseinek tisztázására kíván törekedni, de egyúttal a gyűjtemények szakszerű ismertetésére is kiterjeszkedik s végül odahat, hogy állandó érintkezést teremtsen s tartson fenn ama tényezők között, melyek e fontos közművelődési ügy szolgálatába szegődtek.

»E hármas czél elérésére a folyóirat — mint a lelkes hangú előszó mondja — szakszerű közleményekben fog a múzeumok és könyvtárak feladataival foglalkozni; tárgyalni fogja az azokkal összefüggésben lévő elvi kérdéseket, gyakorlati tanácsal szolgál a gyűjtés módjai s a gyűjteménytárgyak kezelése, fenntartása és tudományos értékesítése iránt, ismerteti a külföldi e nemű intézményeket s az azok fejlesztése terén elért vívmányokat, kimerítőbben foglalkozik a hazai közgyűjteményekkel, bemutatja nevezetesebb tárgyaikat, közrebocsátja szakszerűen megírt katalógusaikat, tájékoztatást nyújt az intézetek évi működéséről és azok eredményeiről, végül pedig mint a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának és Országos Főfelügyelőségének hivatalos közlönye, közli a fontosabb hivatalos ügyiratokat s beszámol mindamaz intézkedésekről, melyekkel e két intézmény a múzeumok és könyvtárak fejlesztéséről gondoskodik.«

E gazdag program megvalósítására évi négy, 7—8 negyed-rétű ívből álló, gazdagon illusztrált füzet áll rendelkezésre, melynek gondos szerkesztése az Országos Tanács és Főfelügyelőség h. előadójának, *Mihalik Józsefnek* az érdeme.

Az első füzet vezetőczikke *Szalay Imre* h. főfelügyelő tollát dicséri, a ki Múzeumainkról czimen a múzeumok építéséről és belső felszereléséről sajtó alatt lévő kézikönyvből nyujt izelítőt. A második főczikket *Ferenczi Zoltán*, az egyetemi könyvtár igazgatója írta A nép- és városi közkönyvtárakról czimmal. A füzet további czikkei: Archaeologiai kutatások *Divald Kornéltól*; Jelentés a debreczeni városi múzeum 1906. évi régészeti ásatásairól, *Zoltai Lajostól*; A könyvtári anyag kiselejtezése dr. *Gulyás Páltól*; Egy régi templomi székről *Mihalik József* szerkesztőtől; Múzeumok és műemlékek *T. G.-tól*. Kisebb közlemények s hivatalos közlemények zárják be a tartalmas füzetet, melynek régészeti és műtörténeti részét számos sikerült hasonmás is élénkíti. A valóban előkelő nyomdai kiállítás a Stephaneum r.-t. érdeme. —sp—

Calvi, Emilio: *Bibliografia generali di Roma. Volume I. Bibliografia di Roma nel Medio Evo (476—1499)*. Roma, 1906. Ermanno Loescher e Co. (Bretschneider & Regenberg). 8-r. XXIII, 175 l. Ára 15 L.

Közel harmincz esztendő mult el azóta, hogy az olasz földmívelés- és kereskedelemügyi miniszter egy rendeletével életbe lépett a *Bibliografia romana* összeállítására egybehívott bizottság, melynek *Narducci* elnöklete alatt *Castellani*, *Pericoli*, *Cugnoni* s a kit első helyt kellett volna emlitenünk, *Cerroti* voltak működő tagjai.

A *Bibliografia romana* sokat ígérő czíme alatt megjelent munka azonban némi csalódást okozott, mert az örök várost minden oldalról megvilágító könyvészet helyett csupán a római születésű írók lexikonát kaptuk — azt is csonkán, mert a vállalat befagyott.

A mit a bizottság nem tudott, vagy nem akart nyujtani, azzal megajándékozta a tudós világot a bizottság egyik tagja, *Francesco Cerroti*, a ki harmincz évi kutatás eredményeit foglalta össze *Bibliografia di Roma medioevale moderna* című, sajnos ugyancsak csonkán maradt művében. E nagyszabású, hat részre tervezett műnek, ugyanis csupán a *Storia ecclesiastico-civile*-t magában foglaló első kötete jelent meg két évvel a gyűjtő halála után, 1893-ban, *Ottavio Cerroti* gondozásával, s nem kevesebb, mint 9292 számot tartalmazott. A *Cerrotiak* munkájának nagy érdemei, adataik megbízhatósága, bősége és áttekinthetősége közismeretűek; e bibliografia nélkülözhetetlen segédkönyve mindazoknak, a kik Róma egyháztörténetével behatóbban foglalkozni kívánnak. Valóban örök kár, hogy a tervezett további részek, melyek az örök város lát- és térképeit, irodalmi, művészeti, polgári és fizikai történetét tartalmazták volna, nem jöhettek létre.

Emilio Calvi a legújabb római könyvészet összeállítója talán

jobban tette volna, ha a *Cerroti* tervét magáévá téve s a hagyatékban esetleg feltalálható anyagot felhasználva, e régóta nélkülözött részek összeállítására vállalkozik s a nagy arányokban megindított vállalatot a kezdethez méltóképpen befejezi. Azonban e helyett Emilio *Calvi*, nem lévén megelégedve *Cerroti* anyagbeosztásával, jobbnak látta előlről kezdeni a munkát s egy amattól teljesen független bibliografiát kidolgozni.

E dolgozatnak első kötete fekszik előttünk, mely a középkori Rómára vonatkozó irodalmat repertorizálja. De persze korántsem az egész irodalmat. *Calvi*t első sorban a *civitas romana* érdekelvén, szinte kizárólag a római népre és községre vonatkozó irodalmat gyűjtötte össze, ideértve a fontosabb helyrajzi és műtörténeti vonatkozásokat is. Az egyháztörténetet, tekintettel *Cerroti* magisztrális munkájára teljesen el akarta mellőzni, de később az arany középutat választva, legalább a legfontosabb műveket e tárgykörből is felsorolta, tekintettel azokra az erős kapcsolatokra, melyek a *civitas romanat* az egyházzal összefűzik.

Ekként 2623 adat gyűlt egybe, melyek a következő négy főcsoportba soroltattak: 1° *Roma in generale nel medio evo*; 2° *Roma nell' alto medio evo (476—999)*; 3° *Roma nel basso medio evo (1000—1399)*; 4° *Roma nel secolo XV (1400—1499)*. E négy fejezetet a bibliografiai források kimutatása s Róma általános történetére vonatkozó művek jegyzéke vezeti be, az egyes részek pedig a főbb tárgycsoportok szerint nagy betűvel jelzett alosztályokra szakadnak, melyek száma a szükséghez képest változik. Minden egyes főkorszak bibliografiája két részből áll, egy általános és egy különösből s míg az általános rész fő tárgyi csoportok szerint van alszakokra osztva, addig a különös rész alosztályai időrendi szempontok szerint állítottak fel. Például álljon itt a régibb középkor felosztása. I. Általános rész. *A)* Generalità — *Storia civile*. *B)* *Storia ecclesiastica e religiosa*. *C)* *Governo — Amministrazione del Comune, Patriziato ecc.* *D)* *Topografia — Epigrafia*. *E)* *Storia artistica*. *F)* *Numismatica — Sfragistica*. *G)* *Culture, istruzione ecc.* *H)* *Liturgia*. *I)* *Legislazione, Divitto*. II. Különös rész: *A)* *Secolo V. e caduta di Roma (476—499)*. *B)* *Secolo VI. (500—599) stb.*

A mi már most az ezen keretekben feldolgozott anyagot illeti, az két szempontból eshetik bírálat alá, ú. m. a teljesség s a bibliografiai leírás módszere szempontjából.

Az elsőre nézve tartózkodó álláspontra kell helyezkednem. Nem lévén Róma történetével foglalkozó szakember, az anyag teljességét nem ellenőrizhetem; e tekintetben legyen elég J. *Sauer* freiburgi tanárnak a *Deutsche Literaturzeitungban* (1907. évf. 14. sz.) megjelent kritikájára utalnom, a ki nem egy adalékkal igazolja *Calvi* hiányosságát.

A mi a bibliografiai cikkelyek módszereit illeti, az is sok kívánni valót hagy hátra, még akkor is, ha nem azon szabályokat használjuk zsinórmértékül, melyeket a bruxellesi *Institut* újabban felállított. Legnagyobb fogyatkozása, hogy szerző nem jelezte azonnal szembetűnő, világos módon azt a körülményt, vajjon a leírt könyvet vagy cikket saját szemével látta-e vagy sem. S így nem tudjuk megállapítani, hogy következtelenség vagy tájékozatlanság kifolyása-e például az a körülmény, hogy a rétnagyság, lapszámolás hol fel van tüntetve, hol meg elmaradt. Egy másik nem csekélyebb hiánya az is, hogy a kiadó vagy nyomtató neve sehol sincs feltüntetve, a mi az illető dolgozat feltalálását, esetleges megrendelését éppen nem teszi könnyűvé.

E fogyatkozásokkal szemben dicsérőleg kell kiemelnem szerző azon eljárását, hogy az egyes címek után rövid kritikai megjegyzéseket, esetleg tartalmi kivonatokat, néha ismertetésekre való utalásokat is ad, csak hogy itt is szemére kell vetnem a következetesség hiányát. A XIV. század könyvészete pl. 32 címből áll s ezek közül csupán tizenkettő (tehát az egész anyagnak jó egy harmada) van ilyen — sokszor nagyon is szófukar — jegyzettel ellátva. Körülbelül ez az arány az egész munkában. A mi legsajnálatosabb, éppen a legnehezebben megszerezhető folyóirati cikkek mellől hiányzanak a felvilágosító jegyzetek s ekként éppen nem kimélik meg a kutatót azon gyakran meddő utánjárástól, a mely egy-egy címében sokat ígérő, de lényegileg keveset markoló cikk felhajszolásával jár.

A tetszetős nyomású kötetet két betűrendes mutató zárja be, melyek egyike a címszókat, másika a szerzők s fordítók nevét tartalmazza.

G. P.

Savage, Ernest A. *Manual of descriptive annotation for library catalogues.* London, 1906. Library Supply Company. (Printed by Marlborough, Peustress & Co.) 8-r. V, 3, 155, 16 l. Ára vászonborítékban 5 Sh.

Az angol-amerikai újabb szakirodalmon állandóan végigvonuló vezérmotívum az a gondolat, hogy a közművelődési, ismeretterjesztő könyvtárak jegyzékének elkészítésénél nem szabad beérnünk a könyvek külső leírásával, hanem belső leírásukra is kell törekednünk. Belső leírás alatt itt azt értjük, hogy a pusztá könyvcímeket magyarázó, esetleg kritikai jegyzetekkel látjuk el, a melyek az illető mű tartalmáról, irányáról sőt belső értékéről adnak felvilágosítást. Az ilyen jegyzetkészítésnél: »*descriptive annotation*«-nál számba jöhető szabályokat legrészletesebben eddigelé — tudunkkal — *Savage* fentjelzett műve tárgyalta s foglalta pontokba. A kérdés jelentősége — főleg most, midőn a könyvtárak didaktikai feladatai az érdeklődés homlokterében álla-

nak — kötelességünké teszi, hogy az itt kifejtett eszméket és irányelveket, tömören bár, de lehetőleg a maguk egészében ismer-tessük meg folyóiratunk olvasóival.

A leírás *Savage* szerint hat részből, vagy mint ő mondja, jegyzetből áll. Ezek: 1. a szerzőre vonatkozó jegyzet, mely a szerző kilétéről, állásáról, képesítéseiről szól; 2. a tárgyi jegyzet, mely röviden összefoglalja a mű tárgyát vagy elméletét; 3. a tárgyalásra vonatkozó jegyzet, mely a szerzőnek műve megírásánál érvényesülő szempontjait, irányzatát tárja elénk; 4. a viszonyossági jegyzet, mely azt a viszonyt mutatja, melyben valamely könyv más hasonló tárgyú művekkel áll; 5. a kiadói jegyzet, a leírás azon része, mely a könyv kiadásának történetét foglalja össze.

E jegyzetekhez, melyek tisztán leíró jellegűek, bírálati meg-jegyzések is járulhatnak. Ezek három fajtát különböztethetjük meg ú. m. a szakszerű bírálatok (*expert evaluation*), a midőn az illető mű értékelése a katalógust szerkesztő szakember, vagy szak-emberek munkája; azután az egyszerű idézett bírálatok (*simple reviews evaluation*), a midőn a mű elbírálása valamely szakfolyó-iratban megjelent kritikából vett idézetből áll; s végül az össze-tett idézett bírálatot (*composite reviews evaluation*), a midőn a mű értékelését különböző szakközlönyökben megjelent vélemények együttes idézésével adjuk meg.

A tartalmi leírás szempontjából a könyveket két nagy csoportba oszthatjuk, ú. m. a tudományos és szépirodalmi művek csoportjába.

Lássuk először a tudományos műveket.

Ha ezek czime teljesen meghatározza a tárgyat, annak tárgyalási módját s célját, úgy a felvilágosító jegyzetek bátran elmaradhatnak. Valóban szerzőnk példája:

Jones, R. Elementary algebra to the binominal theorem; with exercises and answers. for London University matriculation students, 1906.

Önmagát magyarázza s felvilágosító jegyzetekre csak akkor szorulna, ha tárgyalási módja eltérne a megszokott sablonoktól. Az ilyen könyvek száma azonban sokkal kisebb, semmint gondolnók.

A magyarázó jegyzetekre szoruló tudományos műveknél a következő szempontokat állítja fel *Savage*.

Egyik legfontosabb eleme a leírásnak a szerzőre vonatkozó jegyzet. Sokszor a szerző kiléte, foglalkozása, életrajzi adatai már előre tájékoztatnak műve értékéről. Lássunk egy-két példát: ifj. *Szinnyi József* és *Velics Antal* mindketten foglalkoznak nyelvhasználatással, de ha műveik jegyzékénél kitesszük, hogy az egyik e tudományszak nyilv. rendes tanára az egyetemen, a másik pedig követségi attasé Chinában s mint ilyen pusztá amatőr e téren, körülbelül előre tisztában vagyunk műveik értékével. Egy

másik példa: két egyformán képzett nyelvész írt tanulmányokat a csángókról; a szerző jegyzetében meg kell állapítani, hogy ki-ki mennyi időt töltött a csángók között, mert nem lehet közömbös az, hogy valaki 2—3 heti tartózkodás, vagy másfél évi együttélés után írja le róluk megfigyeléseit.

A tárgyi jegyzetet illetőleg a fent adott meghatározás eléggé tájékoztat teendőnk felől. Alkalmazása mindazon esetekben kívánatos, mikor a mű címe nem fejezi ki egész világosan a benne foglaltak, vagy pedig különböző tárgyú dolgozatokat foglal össze.

A tárgyalás módjára nézve, meg kell jegyeznünk, hogy minő tudományos módszerrel s igényekkel lép fel a szerző. Az olvasóra nézve a legtöbb esetben éppen nem közömbös az, vajjon a keresett munka népszerűen, vagy szigorúan tudományos modorban van-e írva, történelmi, vagy teoretikus irányú, sőt esetleg heveshangú vitairat-e. Ennek megállapítása s rövid jelzése tehát elkerülhetetlen.

A kiadói jegyzetnek szintén megvan a maga fontossága. *Brehm* Állatvilágának magyar kiadásánál pl. e rubrika alatt meg kell jegyeznünk, hogy ez a hazai fauna különös szemmel-tartásával készült, mert sokak előtt éppen ez a tulajdonsága döntő fontosságú lehet.

A bibliografiai jegyzet természetesen a kiadás számáról, esetleg a papír minőségéről, számozott példánynál a folyószámról, továbbá a rétnagságról, lapszámozásról ad felvilágosítást.

A szépirodalmi művek jegyzetekkel való ellátása kevésbé általánosan hangoztatott szükséglet. Nem egy angol népkönyvtár katalógusában az idetartozó művek minden megjegyzés nélkül vannak felvéve, holott a tudományos dolgozatok bő jegyzetekkel vannak ellátva. *Savage* a szépirodalmi művek belső leírását is szükségesnek tartja, de pl. a tárgy megjelölésénél határozottan elítéli a cselekvény menetének túlságosan bő elemzését, mert ezzel csak csökkentjük, vagy teljesen lerontjuk az olvasó érdeklődését. Jegyzeteink e részében szerinte inkább csak általánosságban kell szólnunk, pl. ilyenformán a magyar megyei élet rajza a XIX. század negyvenes éveiben; vagy az afrikai gyémántbányák világából; történelmi regényeknél, színműveknél a korszak megjelölése stb.

A szerzőre vonatkozó jegyzetekben, annak társadalmi állása, életmódja csak az esetben bírhat fontossággal, ha az speciális irányú és tárgyú műveivel összefüggésben áll. Pierre *Loti*-nál pl. helyénvaló az a megjegyzés, hogy a haditengerészetnél szolgált, mert ezzel exotikus leírásainak közvetlenségét bizonyítjuk. Cél-szerű továbbá egy-egy szerzőnél valamely közismert művére hivatkoznunk, mert ezzel is tájékoztathatjuk az olvasót.

Savagenak a szépirodalmi művek belső leírására felállított szabályainak ez a része még elfogadható, az a kívánsága azonban, hogy egyúttal röviden jellemezzük a főszerelőket, szerintem, messze túllépi a könyvek leírásának természetes kereteit s ok nélkül megnehezíti, gyakran egyenest meghiusítja a jegyzetes könyvtári katalógus elkészítését.

Az eddig ismertetett két főcsoport mellett külön emlékezik meg szerzőnk az ifjúsági irodalomról is, mely az angol s amerikai közművelődési könyvtáraknak külön osztályát alkotja.

Az ezekhez készülő jegyzeteknél elsősorban ama kérdés vár eldöntésre, hogy jegyzeteinkkel kihez kívánunk szólni. A gyermekekhez-e, vagy a felnőttekhez. *Savage* az előbbieket mellett foglal állást s csupán a tárgy fontosságának világos kiemelésére, továbbá annak megjelölésére szorítkozik, vajjon fiúk, vagy leányok, avagy mindkét nembeli ifjúság részére valók-e az illető iratok.

A leíró bibliográfiai cikkely kritikai részéről szóló fejezet Ernest A. *Baker* tollából való. *Baker* szerint a legmegbízhatóbb kritikai észrevételeket egy-egy tudomány szakirodalmáról szakemberek által készített kritikai kézikönyvek szolgáltatnák, ilyenek hiányában pedig egy félig minden tárgy speciális kutatóiból s félig könyvtárosokból álló bizottságot kellene alakítani s azt bízni meg e munka végrehajtásával. A bizottság alakítása már azért is szükséges, hogy az egyes speciálisták véleményei ellenőriztessenek s az igazságtól való eltérésüket lehetetlenné tegyék, vagy legalább is megnehezítsék.

Ez általános fejtegetésekhez sorolja még szerzőnk azokat a tanácsokat s útmutatásokat is, melyek a bibliográfiai jegyzetek megvalósításához a gyakorlati élet ír elő. E fejtegetések azonban annyira speciális angolországi viszonyokra illenek, hogy bővebb ismertetésükre kiterjeszkednünk merőben felesleges. Ellenben fel kell hívnunk olvasóink figyelmét az e rész tizedik s utolsó fejezetében található irodalmi összeállításra, mely a fentebb kifejtett szempontok figyelembe vételével készült katalógusokat lajstromozza.

A kötet második része az elsőben felállított szabályokat részletezi, számos gyakorlati példa kapcsán.

Gondosan megszerkesztett tárgymutató rekeszti be a hasznos kötetet.

Dr. Gulyás Pál.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLEJE.

Deutsche Literaturzeitung. XXVIII. *évfolyam* 14. szám (1907. április 6.): E. Calvi, Bibliografia di Roma nel medio evo (476—1499.). (Joseph Sauer.) — 18. szám (május 4.): C. Beck, Jahrbuch der Bücherpreise. — 20. szám (május 18.): K. Pretzsch, Verzeichnis der Breslauer Universitäts-schriften 1811—1885. (Otto Günther.) — 21. szám (május 25.): H. Diels, Die Handschriften der antiken Ärzte. Griechische Abteilung. (Hermann Schöne.) — 22. szám (június 1.): L. Schmidt, Katalog der Handschriften der Königl. öffentlichen Bibliothek zu Dresden. 3. Bd. (Emil Steffenhagen.) — 24. szám (június 16.): W. Junk, Carl v. Linné und seine Bedeutung für die Bibliographie. — 26. szám (június 29.): G. Pancocelli—Calzia, Bibliographia phonetica. 1906. 1—4; 1907. 1—4.

La bibliofilia. IX. *évfolyam* 1—2. szám (1907. április-május): Leo S. Olschi, Découverte du manuscrit autographe de la dixième sonate de L. van Beethoven. — E. Filippini, Le edizioni del *Quadrivregio*. (Befejező közlemény.) — G. Castellani, Girolamo Soncino. — G. Boffito, Saggio di bibliografia aeronautica italiana. Correzioni ed aggiunte tratte dalle Schede del ch.-mo dott. Diomede Buonamici bibliofilo livornese. (Folytatólagos közlemény.) — C. Lozzi, Saggio di Cimeli marchegiani. (Folytatólagos közlemény.) — D. Ciàmpoli, Gli Statuti di Galeotto d'Oria per Castel Genovese ne' frammenti di un Codice Sardo del secolo XIV. (Folytatólagos közlemény.) — Ernesto Spadolini, Il *Portolano* di Grazioso Benincasa. (Folytatólagos közlemény.) — 3. szám (június): G. Castellani, Per il centenario di Annibal Caro. Sette lettere di Mons. Giovanni Guidiccioni, presidente di Romagna. — L. Galante, Una rarissima edizione dei »Versi aurei« di Pitagora. — C. Lozzi, Saggi di Cimeli marchegiani. (Befejező közlemény.) — E. Spadolini, Il *Portolano* di Grazioso Benincasa. (Folytatólagos közlemény.) — D. Ciàmpoli, Gli Statuti di Galeotto d'Oria per Castel Genovese ne' frammenti di un Codice Sardo del secolo XIV. (Folytatólagos közlemény.) — **Allandó rovatok:** Notizie. Cataloghi notevoli. Pubblicazioni di carattere bibliografico e intorno alla storia dell' arte tipografica. Vendite pubbliche. Necrologio.

Le bibliographe moderne. XI. *évfolyam* 61. szám (1907. január-február): Em. Duvernoy, Catalogue des documents des archives de Meurthe-et-Moselle antérieurs à 1101. — Max Primet, Un manuscrit armorisé du »Songe du vieux pèlerin«. — Henri Clouzot, L'imprimeur du »Manuale ecclesiasticum« de 1587 (à Poitiers). — L. Amray, Statistique du prêt des manuscrits à la Bibliothèque nationale de Paris. — **Chronique des Archives:** Allemagne. États-Unis. France. Pays-Bas. — **Chronique des Bibliothèques:** Allemagne. Belgique. France. Grande-Bretagne. Italie. Suisse. — **Chronique bibliographique:** Société française de Bibliographie. The Bibliographical Society. Histoire de l'imprimerie. Livres liturgiques bretons. Doléances de papetiers. Vente et prix des livres. Un journal bibliographique hongrois. Suède et Italie. Bibliotheca latina. Biblio-

graphie de l'histoire économique. Catalogue de livres anciens. — **Comptes rendus et livres nouveaux**: Anton Kapper, *Das Archiv der K. K. Steiermärkischen Statthalterei* (H. S.). Eugène Martin-Chabot, *Les archives de la Cour des comptes, aides et finances de Montpellier*. (H. S.). Dahlmann-Waitz: *Quellenkunde der deutschen Geschichte*. 7. Auflage (H. S.). **Bibliographie des sciences religieuses**; Répertoire méthodique des ouvrages français modernes relatifs aux religions et croyances (E. M.). Frédéric Lachèvre, *Bibliographie des recueils collectifs de poésies publiées de 1597 à 1700*. Tome. IV. (H. S.). E. Van Overloop, *Catalogue des ouvrages se rapportant à l'industrie de la dentelle*. (H. S.). Edouard Rahir, *La bibliothèque de l'amateur; guide sommaire à travers les livres anciens les plus estimés et les principaux ouvrages modernes* (H. S.). Dietericus Reichling, *Appendices ad Hainii-Copingeri Repertorium Bibliographicum; additiones et emendationes*. Fasc. I. (H. S.). Léon Nardin, Jacques Foillet, imprimeur, libraire et papetier (1554—1619). (H. S.).

Mitteilungen des österr. Vereins für Bibliothekswesen. XI. évfolyam 1—2. füzet (1907. január-május): Hans Bohatta, *Versuch einer Bibliographie der Livres d'heures (horae B. M. V., horas, getijden) des XV. und XVI. Jahrhunderts mit Ausnahme der für Salisbury und York gedruckten*. — Heinrich von Lenk, *Über schwedische Bibliotheken*. — **Literarische Besprechungen**: Čenek Zibrť, *Bibliografie česke historie*. Díl. III. (R. Wolkan). E. Gordon Duff, *The printers, stationers and bookbinders of Westminster and London from 1476 to 1535* (C—ll.). Franc Simonc, *Slovenska bibliografija. I. del Knjige (1550—1900.)* (Ivan Prijatelj). Ludwig Schmidt, *Katalog der Handschriften der kgl. öffentlichen Bibliothek zu Dresden*. 3. Band (R. W.). **Manuscripte des Mittelalters und späterer Zeit, Einzel-Miniaturen; Reproduktionen** (Ferdinand Eichler). — **Állandó rovatok**: Aus österreichischen Bibliotheken. Vereins-Nachrichten. Personal-Nachrichten. Vermischte Nachrichten.

Revue des bibliothèques. XVII. évfolyam 4—6. szám 1907. április-június). Seymour Ricci, *Liste sommaire des manuscrits grecs de la Biblioteca Barberina*. — Giulio Bertoni, *Un documento su Demetrio de Lucca, custode della Biblioteca Vaticana*. — Etienne Deville, *Les manuscrits de l'ancienne bibliothèque de l'Abbaye de Bonport*. (Folytatólagos közlemény.) — **Bibliographie**: Léonce Lex, *La Cité de Dieu de la bibliothèque de Maçon*. (A. Boinet). Albert Collignon, *La bibliothèque du duc Antoine* (A. Boinet). Edmond Maignien, *Catalogue des livres et manuscrits du fond dauphinois de la bibliothèque municipale de Grenoble*. Tome I. (A. B.). Henry Martin, *Les miniaturistes français* (A. Boinet). Etienne Deville, *Dom Jacques Louis Le Noir et son inventaire des titres normands de la Chambre des comptes de Paris* (R. H. Sauvage). *Catalogue de la collection ô Sullivan de Terdecq. Livres anciens. 1re partie* (A. B.). *Catalogue of a selected portion of the library of W. Bromley Davenport Esq.* (A. B.). — **Chronique des bibliothèques**: Allemagne. France. Italie. — Henri Dehérain, *Catalogue des Manuscrits du fonds Cuvier*.

Rivista delle biblioteche e degli archivi. XVIII. évfolyam 2—4. szám (1907. február-április): Curzio *Mazzi*, La Compagnie mercantile di Piero e Giovanni dei Medici in Milano. — Francesco *Pizzi*, Dov' è un libro? Proposta di un Catalogo centrale delle Biblioteche pubbliche governative e schema di regolamento per la sua compilazione e funzionamento. — Marco di *Bartolommeo Rustici*, Dal »Viaggio al S. Sepolcro e al Monte Sinai.« — O. *Viola*, Un nuovo compito delle Biblioteche pubbliche. — *J. Masetti Bencini*, »Donne mediche avanti il Principato (a proposito di una recente pubblicazione). — Giuseppe *Albini*, Severino Ferrari, nella commemorazione. — E. *Salaris*, Per l'istituzione di Biblioteche per la truppa nei Corpi. — 5—6. szám (május-június): V. B. G. Le librerie per uso dei marinai. — Piero *Barbéra*, Les catalogues de librairie, Rapport présenté à la cinquième session du congrès international des éditeurs. — Le *Biblioteche* al Senato. — Guido *Biagi*, Le Biblioteche e i loro bisogni più urgenti. — Lodovico *Frati*, Cronaca delle Biblioteche italiane. — Állandó rovatok: Libri nuovi. Notizie.

The library journal. XXXII. kötet 4. szám (1907. április): J. N. *Larned*, The education of a reading public. — J. B. *Wharey*, Modern teaching and the library. — J. Maud, *Campbell*, An educational opportunity and the library. — R. G. *Thwaites*, Local history in the library story hour. — Jessie *Haines*, Work of a small school library. — *High school graduates* and literary information. — The *high school library problem*. — W. S. *Monroe*, Impressions of some European libraries. — S. H. *Ranck*, The library and the school in grand rapids. — S. R. *Wilson*, The land of the sky. — *Bi-state library meeting* at Atlantic city. — *Copyright bill* goes over. — *Points worth remembering* in rebinding fiction and juvenile books. — Note from the A. L. A. committee on bookbinding. — 5. szám (május): Charles W. *Smith*, Public documents as a library resource. — Arthur L. *Bailey*, How shall the library help the working-man? — H. R. *Mead*, The care and disposal of duplicates. — F. A. *Crandall*, The library of public documents in the office of the superintendent of documents. — W. S. *Burns*, New law relating to U. S. public documents. — A. R. *Haase*, The New-York city record. — *Library progress* in Alabama. — *Library development* in Kentucky. — *Public library* of Somerset, Ky. — *Closing* of the British Museum library. — *New England college librarians*. — *Dedication* of Carnegie institute. — *Industrial exhibit* at Binghamton, N. Y. — *Autograph collection* at the Los Angeles public library. — *American library institute*. — *Ontario library association*. — *Library meetings* in connection with A. L. A. Asheville conference. — 6 szám (június): Clement W. *Andrews*, The use of books: address on the president, A. L. A. Asheville conference 1907. — Anne *Wallace*, The library movement in the South since 1899. — G. T. *Clark*, Lessons as to library construction and equipment from the San-Francisco fire. — *Books of 1906* voted on by librarians. — *Library exhibits* at Jamestown exposition. — *National association* of state libraries. — *Bibliographical society of America*. — *Library copyright commissions*. — Állandó rovatok: Editorials. — American library association. — State library commis-

sions. — State library associations. — Library clubs. — Library schools and training classes. — Library economy and history. — Gifts and bequests. — Practical notes. — Librarian. — Cataloging and classification. — Bibliography. — Anonyms and pseudonyms. — Notes and queries. — Humors and blunders.

Zeitschrift für Bücherfreunde. *XI. évfolyam 1907/1908. 1 füzet* (1907. április): Walter von *Zur Westen*, Dänische Künstlerplakate. — Karl *Schottenloher*, Denkwürdige Besuche in der ehemaligen Klosterbibliothek Ebrach. — Otto von *Schleinitz*, William Morris. Sein Leben und Wirken. I. — *2. füzet* (május): Otto Eduard *Schmidt*, Aus den Jugendjahren eines Romantikers (Karl von Miltitz). — Otto von *Schleinitz*, William Morris. Sein Leben und Wirken II. — Wilhelm *Niemeyer*, Die Jahresernte deutscher Buchkunst. — Alfred *Semerau*, Anthoine de la Sale und seine hundert neuen Novellen. — Adolf *Askani*, Die neueste Sammlung von Manuscripten des Mittelalters und späterer Zeit. Zugleich als Beitrag zur Frage der amerikanischen Gefahr. — *3. füzet* (június): Alfred *Hagelstange*, Die Wandlungen eines Lutherbildnisses in der Buchillustration des XVI. Jahrhunderts. — Otto von *Schleinitz*, William Morris. Sein Leben und Wirken. III. — Aloys *Bömer*, Die Königliche Universitätsbibliothek zu Münster i. W. Zur Erinnerung an die Einweihung ihres Neubaus. — Arnulf *Perger*, Beiträge zur Grabforschung. I. Aus Grabbes Wanderzeit. — *Állandó rovat*: Chronik.

Zentralblatt für Bibliothekswesen. *XXIV. évfolyam 4. szám* (1907. április): K. *Schottenloher*, Johann Schöner und seine Hausdruckerei. — K. *Haebler*, Ein Psalterium aus der Offizin des Peter Schöffler. — Paul *Schwenke*, Der Neubau der Königlichen Bibliothek in Kopenhagen. — **Literaturberichte und Anzeigen**: Neue Arbeiten zur Historischen Bibliographie (M. Perlbach). A. *Hagelstange*, Führer durch die Bücherei des Kaiser Friedrich-Museums der Stadt Magdeburg. — *5. szám* (május): G. *Zedler*, Das Helmaspergersche Notariatsinstrument und die 42zeilige Bibel. — Fr. *Segner*, Dietrich Keller †. — G. *Fritz*, Frauen im Bibliotheksdienst. — **Literaturberichte und Anzeigen**: Neue Arbeiten zur Inkunabel-Kunde (Ernst Voulliéme). C. Beck, Jahrbuch der Bücherpreise. 1. Jahrgang (P. S.). — *6. szám* (június): J. *Lutz*, Eine verschollene Handschrift des sogenannten Biblia pauperum. — Victor *Chauvin*, Notes pour l'histoire de l'imprimerie à Constantinople. — **Literaturberichte und Anzeigen**: H. O. Lange, *Analecta bibliographica*. Boghistorische Untersuchungen (K. H.). Karl Goedecke, Grundriss zur Geschichte der deutschen Dichtung. 2. Aufl. 24. Heft. (W. Sch.). Jahresberichte für neuere deutsche Literaturgeschichte (W. Sch.). G. K. Fortescue, Subject index of modern works added to the library of the British Museum in the years 1901—1905 (A. Graesel). Stadtbibliothek Frankfurt am Main (G. Valentin). A. Dreyer, Bücherverzeichnis der Zentralbibliothek des deutschen und österreichischen Alpenvereins (Walther Schultze). — *Állandó rovatok*: Kleine Mitteilungen. Neue Bücher und Aufsätze zum Bibliotheks- und Buchwesen. Antiquariatskataloge. Personalnachrichten.

A MAGYAR BIBLIOGRAFIAI IRODALOM AZ 1907. ÉV MÁSODIK NEGYEDÉBEN.

Összeállította: HORVÁTH IGNÁCZ.

CZÍMJEGYZÉKE, A budapesti könyvtár-egyesület II. kerületi fióknépkönyvtárának —. I. Pótfüzet. 1906. év végéig. Budapest, 1907. Bagó M. és fia kny. Kis 8-r. 9, 5 l. Ára 10 fill.

(**CZÍMJEGYZÉKE.**) A magy. kir. szabadalmi hivatal könyvtári címjegyzékének 3-ik pótlva. Budapest, 1907. Pallas kny. 8-r. 8 l.

CZÍMJEGYZÉKE, A magyar királyi földművelésügyi miniszter által létesített könyvtárak —. Darányi Ignác földművelésügyi miniszter megbízásából összeállította a földművelésügyi miniszterium munkásügyi osztálya. Budapest, 1907. Franklin-társulat nyomdája. 2-r. 82 l. (Magyar kir. földművelésügyi miniszter kiadványai.)

(**FALK MIKSA.** Könyvtári jegyzék.) Budapest, 1907. Pesti könyvnyomda részvénytársaság. 8-r. 48 l.

GYARAPODÁSA, A liceumi nagy könyvtár —. 1897—1907. 1—48 l. (A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerületi soproni liceum értesítője az 1906/7. tanévről.)

JEGYZÉKE, A berlini »Petőfi« magyar egyesület könyvtári —. Budapest, (1907.) Világosság könyvnyomda r.-t. Kis 8-r. 16 l.

JEGYZÉKE, Az E. M. K. E. m. kir. honvédkönyvtárának —. III. sorozat. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, A felvidéki magyar közművelődési egyesület által adományozott népkönyvtár —. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, A »Gyöngyösi Társadalmi Kör« könyveinek betűsoros —. Kiadott 1907. év május havában. Gyöngyös, 1907. Herzog Ernő Ármin kny. 8-r. 31 l.

JEGYZÉKE, A múzeumok és könyvtárak országos tanácsa vándorkönyvtárának —. I. sorozat. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. 8-r. 10 l.

JEGYZÉKE, A pápai polgári kör tagjainak és könyvtárának —. 1907. Pápa, 1907. A főiskolai könyvnyomda betűivel ny. Kis Tivadar. 8-r. 25 l.

JEGYZÉKE, A pozsonyi kir. kath. főgimnázium ifjusági könyvtárában kezelt »Tarczy-könyvtár« —. 1907. 99—104 l. (A pozsonyi kir. kath. főgimnázium értesítője az 1906/1907. iskolai évről. Pozsony, 1907. Eder István kny. 8-r. 104 l.)

JEGYZÉKE, A pozsonyi kir. kath. főgimnázium ifjusági könyvtárában kezelt »Tarczy-könyvtár« —. 1907. Összeállította a könyvtár óre. Pozsony, (1907.) Eder István könyvnyomdájából. 8-r. 8 l.

JEGYZÉKE, A selmeczbányai városi közkönyvtár —. Selmeczbánya, 1907. Nyom. Joerges Ágost és fia könyvnyomóján. 8-r. 59 l.

JEGYZÉKE, Ujságok és folyóiratok —. Összeállította Isoz de Chateau d'Oex Émilien tanár, az Országos Kaszinó könyvtárosa. I. Betűrendben. II. Szakok szerint. III. Megjelenésük szerint. Budapest, 1907. Nagy Sándor könyvnyomdája. 8-r. 16 l. (Országos Kaszinó Könyvtára.)

JELENTÉSE, A múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának V. —. 1906. évi működéséről. Szerk. Mihalik József. Budapest, 1907. Athenaeum kny. 8-r. 147 l.

KATALOG der Lehrerbibliothek des evang. Gymnasiums A. B. zu Nagyszeben (Hermannstadt). II. Teil. Herausgegeben von Friedrich Schuster Professor und Bibliothekar. Nagyszeben, 1907. Roth Frigyes azelőtt Reissenberger Adolf könyvnyomdája. 8-r. 127 l.

KATALOG der Bibliothek des evang. Gymnasium A. B. in Szászrégen (Sächsisch-Regen). III. Teil. Zusammengestellt von Gymnasialprofessor Johann K. Rösler. Beilage zum Gymnasial-Programm 1906/1907. Nagyszeben, 1907. Krafft V. könyvnyomdája. 8-r. 29 l.

KOVÁCS ZSIGMOND. Könyv-jegyzék a kassai népkönyvtárban lévő könyvekről. A Kazinczy-kör választmányának megbízásából egybeállította — könyvtárkezelő. Kassa, 1905. »Felsőmagyarország« politikai napilap nyomdája. 8-r. 37 l.

KOVÁCS ZSIGMOND. Pót-könyvjegyzék a kassai Kazinczy-kör népkönyvtárában lévő könyvekről. Egybeállította — könyvtárkezelő. I. Pót-jegyzék. 1108 számtól — 1155 számig. Kassa, 1907. Nyomatott a »Felsőmagyarország« politikai napilap nyomdájában. 8-r. 12 l.

KÖNYVJEGYZÉK a tiszti könyvtárban levő művekről. Székesfehérvár, 1907. Számmer Imre kny. 8-r. 109 l. (M. kir. székesfehérvári 17. honv. gy. ezred tiszti könyvtára.)

KÖNYVTÁRJEGYZÉKE, A »Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesülete« —. Budapest, 1907. Nagy Sándor könyvnyomdája. 8-r. 4 l.

MILLEKER BÓDOG. Versecz thjt. város nyilvános könyvtárának jegyzéke. I. rész. Szépirodalom. A városi múzeum- és könyvtárbizottság megbízásából összeállította: —, ör. Katalog der öffentlichen Bibliothek der m. j. R. b. Stadt Versecz. I. Theil. Schöne Literatur. Im Auftrage der städt. Museal- und Bibliothekal-Commission zusammengestellt von Felix Milleker, custos. Versecz, 1907. Özv. Kirchner I. E. féle műintézet (Kirchner Ernő). 8-r. 69, 2 l. Ára 40 fill.

NÉPKÖNYVTÁRA, A József kir. herceg Szanatórium-Egyesület Gyulai József-szanatóriumának —. Múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának adománya. Budapest, 1907. Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. 8-r. 19 l.

OKOLICSÁNYI TIBOR. A honti kaszinó könyvtári jegyzéke. Jegyezte: — könyvtáros. 1907. Polgár I. kny. 8-r. 57 l. Ára 40 fill.

TARTALOM-JEGYZÉK, A pécsi kath. kör könyvtárának —. Pécs, 1907. Nyomatott Taizs József könyvnyomdájában. 8-r. 20 l.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Fejérpataky László — udvari tanácsos. Ő felsége 1907 augusztus hó 4-én Ischlben kelt legfelsőbb elhatározásával dr. *Fejérpataky* László, egyetemi tanárnak, a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára igazgatójának kiváló tudományos működése, különösen könyvtárunk felvirágoztatása érdekében szerzett kiváló érdemei elismerésül a magyar királyi udvari tanácsosi czímet díjmentesen adományozni méltóztatott. *Fejérpataky* László e kitüntetése, mint huszonöt, munkában és nemes fáradozásban eltöltött esztendő érdemeinek legmagasabb elismerése széles körben keltett őszinte örömet. A szívből örvendők között azonban a könyvtár tisztviselői állanak legelső sorban, a kik közel tizenöt éve tisztelik személyében a méltányos és jóságos főnököt.

A Széchényi Orsz. Könyvtár tisztviselői tanulmányúton. A Magyar Nemzeti Múzeum utazási alapjából a nmélt. vallás- és közoktatásügyi minisztérium jóváhagyásával a folyó évben dr. *Sebestyén* Gyula cz. igazgató-őr a dunántúli szerzetesi könyvtárak, *Varjú* Elemér segédőr pedig az északkeleti hazai könyvtárak átkutatására nyert segélyt. Dr. *Gulyás* Pál segédőr viszont a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának megbízásából s támogatásával Dresden, Berlin, Charlottenburg és Hamburg népkönyvtári intézményeit tette tanulmány tárgyává.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetsége 1907. évi közgyűlése június hó 29-én zajlott le Pécsen, a városháza nagytermében, nagyszámú és lelkesen érdeklődő közönség jelenlétében, *Wlassics* Gyula elnöklésével. Az ülés fénypontja egyúttal is az elnöki megnyitó beszéd volt, melynek az volt a vezérlő gondolata, hogy az ország kulturális haladása egyfontosságú gazdasági fejlődésével s hogy elsőrendű szükség a vidéki közművelődési középpontok megteremtése. A nagyszabású beszéd után elnök az ülést megnyitván, először *Nendvich* Andor dr. polgármester Pécs sz. kir. város nevében, majd *Majorossy* Imre kir. tan. a Pécsi Múzeumegyesület nevében üdvözölte a közgyűlés tagjait. Az üdvözlő beszédek elhangzása után *Mihalik* József kir. tan. h. előadó bemutatta a közgyűlésnek az orsz. tanács és főfelügyelőség 1906. évi jelentéseit, melyeket a közgyűlés egyhangúlag vett tudomásul. Ezután az orsz. tanács 1906. évi számadásainak megvizsgálására

kiküldték *Andriska* Antal és *Szendrei* János min. osztálytanácsosokat s egyhangúlag megválasztották *Mihalik* Józsefet a szövetség titkárává, *Berczik* Árpádot a tanács, *Déchy* Mórt, *Katona* Lajost és *Szendrei* Jánost pedig a szövetség tagjaivá. Ugyancsak e közgyűlésen történt meg a tanács és főfelügyelőség hivatalos lapjának a bemutatása, melyről szakirodalmi rovatunkban talál bővebb tájékoztatást az olvasó. Az ülés további programmpontjai voltak a két szakbeli előadás: *Gerecze* Péteré a pécsi székesegyház építészeti és szobrászati emlékeiről és *Semayer* Vilibáldé, a ki hazánk néprajzi kutatásainak szervezéséről tartott nagy érdeklődéssel és tetszéssel fogadott felolvasást. A beérkezett indítványok során *Katona* Lajos dr. jól megokolt előterjesztése kapcsán a szövetség kimondta a hazai inkunabulumok repertorizálásának sürgős szükségességét s annak végrehajtására a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségét kérte fel. Ugyancsak elfogadta s pártolólág tette át a Műemlékek Országos Bizottságához a szövetség *Gerecze* Péter indítványát egy Országos Műemlékvédő-Egyesület létesítése iránt. A közgyűlés utolsó pontja *Újváry* Ede, Szombathely város főjegyzőjének felszólalása volt, a kinek meghívására a szövetség elhatározta, hogy jövő évi közgyűlését Szombathelyen fogja megtartani. Közgyűlés után Pécs város tanácsa társas ebéden látta vendégül a szövetség megjelent tagjait.

Az ötödik könyvtárnoki szaktanfolyam lefolyásáról a következőket jelenthetjük. A július hó 2-ától 13-áig megtartott tanfolyamon huszonkét hallgató vett részt, még pedig *A) állami segélyvel, hivatalból behíva* : 1. *Bruckner* Károly gymn. tanár, a késmárki ág. h. ev. lyceum könyvtárából. 2. *Jéger* József gymn. tanár, a békéscsabai múzeum egyesület múzeumától. 3. *Magyar* József városi főjegyző, Eperjes. 4. *Majthényi* András, a szatmári Kölcesy-Kör múzeumától. 5. *Mikusay* József polg. isk. tanító, Nagyvárad. 6. *Molecz* Béla gymn. tanár, Csongrádvármegye tört. és rég. társulata múzeumától, Szentés. 7. Dr. *Nagy* József gymn. tanár, a kiskunhalasi ev. ref. főgymn. könyvtárából. 8. *Sági* János kir. telekkönyvvezető, a keszthelyi balatoni múzeumtól. 9. *Szabó* Sándor dr. gymn. tanár a nógrádvármegyei múzeumtól Balassagyarmatról. 10. Dr. *Újváry* Ede városi főjegyző, a vasvármegyei kulturegyesület múzeumától, Szombahelyről. *B) önkéntes résztvevők* : 1. *Andorka* Sándor városi tanácsí irattáros, (Győr). 2. Dr. *Divéky* Adorján gymn. tanár, (Trsztena). 3. *Enyvvári* Jenő föv. könyvtári gyakoronok, (Budapest). 4. *Hamar* István ref. theol. akadémiai tanár, (Budapest). 5. *Holub* József tanárjelölt, (Szegszárd). 6. *Huszár* Mihály r. kath. segédlelkész, (Köszeg). 7. Dr. *Hübner* Emil lapszerkesztő, (Czegléd). 8. *Lipták* Máté vm. főlevéltárnok, (Déva). 9. *Milleker* Rezső bölcsészettan. hallgató (Budapest). 10. *Molnár* János, ref. lelkész, (Erzsébetfalva). 11. *Szilágyi* Sándor polg. isk. tanító (Budapest) és 12. *Vág* Sándor tanárjelölt (Budapest). A hallgatóság *Fejérpataky* László, *Ferenczi* Zoltán, *Gulyás* Pál és *Varjú* Elemér előadókkal az élén július 2-án reggel 8 óraker gyűlt egybe a Magyar Nemzeti Múzeum tanácstermében, a hol *Fraknói* Vilmos orsz. főfelügyelő lendületes szavakkal köszöntötte a résztvevőket, kitaró munkásságra buzdítva őket. A tanfolyammal kapcsolatban a hallgatóság a Széchényi Országos Könyvtáron

kívül, a kir. magy. tudomány-egyetem, a Magyar Tudományos Akadémia, a kereskedelmi és iparkamara, az orsz. képviselőház s a budapesti könyvtár-egyesület könyvtárait, végül az országos levéltárat látogatta meg, az illető intézetek tisztviselőinek szakszerű vezetése mellett. A tanfolyamot, a főfelügyelő nevében annak vezetője, *Fejérpataky* László udv. tanácsos rekesztette be, köszönetet mondva a tartós érdeklődésért. A hallgatók nevében *Hamar* István ref. theol. akad. tanár fejezte ki hálóját a tanfolyam előadóinak.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének újjáalakulása. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége új szervezeti szabályzata, mely a népkönyvtárak s egyéb népművelő intézmények ügyeit is a főfelügyelőség hatáskörébe utalja s az irodai teendők ellátásáról egy előadói, egy titkári s egy tollnoki állás rendszeresítésével gondoskodik, f. évi június hó 29-én nyerte meg Ő felsége *Fraknói* Vilmos püspököt további öt esztendőre orsz. főfelügyelővé, a nagyméltóságú vallás-és közoktatásügyi miniszter úr pedig *Szalay* Imrét orsz. főfelügyelő helyettesé, *Fejérpataky* Lászlót, *Ferenzi* Zoltánt, *Horváth* Gézá, *Kammerer* Ernőt, *Krenmer* Józsefet, *Mihalik* Józsefet, *Posta* Bélát, *Radács* Jenőt és *Semayer* Vilibaldot ugyancsak öt esztendőre orsz. felügyelőkké méltóztatott kinevezni. A minisztérium ez intézkedésével kapcsolatban nyert megerősítést dr. *Cserni* Béla, *Divald* Kornél és dr. *Gulyás* Pál szakmegbízottit, továbbá *Tóth* Árpád pénztárnoki alkalmaztatása. A rendszeresített állások közül egyelőre csupán a tollnoki állás föltetett be dr. *Pataki* János személyével.

Színielőadás a börtönügy javítására. A Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában letétképen őrzött Perényi-levéltárban van egy érdekes levél 1843-ból báró *Perényi* Gáborhoz czímezve. Tisza-Újlakon színi előadást rendeznek, melynek jövedelmét Ugocsa vármegye börtöneinek javítására szánják. Azon levelek közé tartozik, melyeken — kisebb fontosságuk daczára is — érzik a kor hatása és hangulata. A mióta *Eötvös* »A falu jegyzőjében« fölhívta a figyelmet a börtönügy visszaállására, lépten-nyomon szó esett javításáról. A 40-es évek jellemző, föllengős, pathetikus stílusában van írva s a jótékonycélú előadásról úgy ír, mintha az egész kulturára kiható fontosságú lenne. Hogy jövedelem nem sok lehetett belőle, a túlságosan szerény helyárból is következtethetjük. A levél szövege a következő:

»A' haladás szövénnekét kegyesen lobogtatják felettünk az égiek, 's ez a' megszibbadt tagokba új erőt, az eltompult kebelben érző szívet a' rabigát szokottba szent szabadságot öntött, a' sötétség tömkelegében szédelgő előtt, melybe azt politikai ármány vagy a' harc foglalta napok taszíták, piruló hajnalt, a' világosság első sugarival derített. Ha a' mult év tizedekre tekintünk, melyek folytán honunk oly gyors haladással fejlődött, anyagi ugy szellemi jó létére nézve, biztosan reménylhetjük azon nap elérkeztét, mely honunkat Hellas tudomány nagyságára, úgy Európa jelenlegi művelt Statusai közé fogja emelni. De mind azon gyors fejlődés mellett is, a' betegségből épülő tagok nem birnak óriási erővel, — nagyot csak telyes fejlődésű hon alkothat, lassanként

napi munkában kell erősbödni, a' tagoknak, hogy azon végtelen sokat, mi a' messze aranykor előtt áll, elhárithassák, 's igyekezzenek fokonként erejük-höz képest nagy szerü tényekre 's mi után látjuk, hogy honunk minden megyéi, hón iparkodnak a' nagy szerü cél elérésére, ugy hazánkba a' köz érdekért több egyesületek emelkednek fel — le győzve az elő ítélet szörnyü képeit, — oly hő buzgalommal lépünk mi fel küzdeni, megynk lelkes rendei által már létesítendő köz intézet költségei pótlásáért, mely megyénknek közvetlenül szorgalmi, közvetve pedig szellemi művelődését eszközölje.

»Azon temérdek intézetek sorát, melyekre egy telyes műveltségben létező provinciának szüksége lenne, itt elő adni, ugy hisszük szükségtelen — idő folytával, ha az akarát szorgalommal párosul — ugy hisszük, telyesen reményljük a' költő szava »Felvirágzik egykor e' haza« — bételyesedik, — de jelenlegi állásunkat tekintve, mi lenne egyik fő alapja Civilisátiónknak? reményljük a' börtönök 's így büntetések — újabb szerü rendezésében megnyugszunk.

»Ugy van a' börtönök elrendezése, azon napi tárgy alá-alá került — emberiség tekintetéböli cél, — melynél jelen napjainkban nagyobb szerüt létre hozni lehet, — de cél irányosabbat, véljük nem. — Ha egy pillanatot vetünk ezeknek állásukra, a' javítás és büntetés más jótékonyabb eszméi villannak fel elméinkbe 's borzadással tekintünk a' hosszú pinczére, — honnan lélek rázólag, mint a' kárhozat odujából, hallik a' tompa moraj, 's a' lánczok csöreije, — ha gondolóra vesszük, hogy vallás, becsület, szeretet lánczai a' baromilag lett lealacsonyításban szét tépvék ezekbe', 's javulás helyett csak makaességban álhatatos egyén kerül ki, — áldozatokra határoztuk el magunkat.

»Egyik nagyobb kötelességei a' Statusnak, hogy a' vétkes pölgárt javítsa, a' gonoszt elkülönözze. — Valyon ezen jelenlegi javítás' szerént, hasznos, 's becsületes polgárt, nyert e' a' társaság? — egy esetben állítom; — ha a' vérpadra lépett a' gonosz, 's a' tisztas pap szertartásos arczára, az idvezítő emlék keresztjére, és a' magosságra vetvén fel szeméit, ekkor villannak fel szent hit, emberiség, 's vétke iszonyatossága keblében, 's a' meg bánás utolsó perceiben, meg javulván, a' bakó élet rabló csapása alatt semmivé válik. — De mind ez tárgyunk erősbbségére csak mellékesen szolgál, vegyük, mi azt főbben érdekli. — A' henyeség e' fészket, kisebb nagyobb bünös, gonosz és vétkes gondatlansága, elítélt, 's büntetést váró lakja, — tanácskozás foly közöttök, melynek tárgyai bün, 's gonoszság, a' nem szánszándékos vétkes gonosz eszme cserélés által, vakmerőséget ölt, 's új világot alkotnak előtte a' kárhozat ördögei 's javulási helyett, rosz indulatu gonosztévökent lép ki 's átoként ül a' társaság felett. —

»Sokat lehetne elő sorolni célunk mellett, de hisszük egy futó tekin-tettel az életbe, felriad keblünkbe az érzés, mely az értelmet szólítja meg, ily fészket mi előbbi változtatására, mert hol eddig henyeség — ott munkás szorgalom, — hol bün eszmélet, — ott jobbulás, — hol erkölts vesztegetés, — ott az erény égi képei létesülendének.

»Mi után pedig megynk rendes üdvös határozatuk által ez intézetet nem sokkára létesítendik, az ehez megkivántató szükséges költségek pótolá-

sáért lépünk mi Thalia padjára, 's tisztelettel szölitjuk fel pölgár társainkat, hogy pölgári kötelességünknek pölgári kötelességet állítsanak szembe, 's szini mutatványainkat nem a művészetért, — de köz czélért minél számosabban látogassák. — Mi kötelességünknek tartjuk a' be jövendő pénz összes kezeléséről minden év végén, a' nyilvánosság utján számadásunkat közölni.

»1843-ik év Januárius 12-én Tisza Ujlak Megyebeli Egyesület által közintézetre. *Kérők.* Vigj. írta Kisfaludy Károly (Itt a személyek jegyzéke következik). Beléptijegy első helyek 20. második 10 p. kr.«

(Kivül: Méltóságos Báró Perényi Perény Gábor úr ö Nagyságának tisztelettel. N. Szölsös.)

V. J.

Adatok a keresdi nyomda történetéhez. A *Bethlen* Elektől föllállított, rövid életű keresdi nyomda történetéről semmit sem tudunk; jóformán *Bethlen* Farkas históriájának a *Thököly*-féle beütés (1690) alkalmával félbenmaradt példányai egyedüli emlékei a nagy áldozattal fentartott nyomdának, egyéb irodalmi nyomok eddigelé napvilágot nem láttak; magában a különben jókarban fentartott kastélyban manapság semmi sem mutatja, hogy ott valamikor nyomda is volt. Nem látszott tehát előttünk feleslegesnek annak a számadási feljegyzésnek közzététele, mely részben a nyomdafelszerelésekre, részben egyebekre vonatkozik s magától *Bethlen* Elektől származik; abból az esztendőből, mikor *Bethlen* Farkas históriáját nyomatni kezdték.

»Typographus Uraimék pénzbeli fizetéseket leváltak ez szerént: *Anno 1684.* die 20. Januarii. Kolozsvárat indulások előtt leváltak készpénzt hatvan forintot

Eodem anno circa 26. diem Martii. Keresden adatott az asszony ö kglmeknek negyven forintot

Die 7. Aprilis.¹ Adatott az ur kglme sotók és praelumhoz való egyetmások kiváltására két forintot és ötvennyolcz pénzt

Die 11. maii. Leváltak az urtól ö kglmetül negyven forintot i. e. fl. 40

1. Septembris. Keresden Székesi uramnak, hogy Colosvárra ment, attam

Srófháznak foglalásért fizettem az aranyművesnek

17. Decembris. Leváltak itt Keresden Székesi és Jakab deák uraimék száz forintot

20. Decembris két srófoz váltására leváltak

Anno 1685. 1. Junii. Szt. Miklósról (t. i. Bethlen-Szt-Miklós) küldett pénzt, ugymint nyolczvan forintot leváltak Székesi uram és Jakab deák.«

(A feljegyzés eredetije a gr. Bethlenek keresdi lt.-ban.) *Dr. Lukinich I.*

A Ráth Mór könyvkereskedő-czég jubileuma. A Ráth Mór könyvkereskedő-czég május elsején ünnepelte meg félszázados évfordulóját annak, hogy *Ráth* Mór 1857 május 1-én a czéget megalakította. *Ráth* Mór az akkori idők egyik leghíresebb könyvárusánál, *Geibelnél* tanult Szegeden és onnan Pestre került. Hogy üzletét megalapíthassa, tömérdek akadályt kellett leküzdenie. A Bach-korszak virágjában volt, s minden kultúrtörökvés

¹ Ez, valamint a következő dátumra írott feljegyzés, más kézzel van írva.

mögött forradalmi mozgalmat sejtettek. Mikor végre az akkori *Vastuskóhoz* címzett bérházban neve mint könyvkereskedő megjelent, a magyar világ színe-jáva támogatta vállalkozását. Még a 60-as években közreadta *Vörösmarty* munkáit, majd *Arany* János, *Eötvös* József, *Tompa* Mihály, *Tóth* Kálmán műveinek is ő lett a kiadója. A politika és irodalom nem egy jelese találkozott össze üzletében és *Deák* Ferencz is igen gyakran megfordult ott, *Ráth* Mór, becsülettel megfuttat életpálya után, immár évekkel ezelőtt pihenni tért s a jubiláló céget jelenleg *Gabos* Soma vezeti.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1907. július 1-től szeptember 15-ig.

(Az egy csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két csillaggal jelöltek megszűntek.)

Besztercebánya :

Havelka József.

Rékácscsaba :

Galli Béla.

Borossebes :

** »Uránia« kny. (Avarfy József és Peler Márton.)

Budapest :

Bakács Albert. VI., Szerescsen u. 3.

Bata János. VIII., Nap-u. 19.

**Bendiner Lipótné sz. Schacherl Amália.

V., Arany János u. 18.

Benes Sándor. VI., Dávid-u. 4.

Berger Árminné szül. Neuwald előbb Fried-

mann Malvína és Bokor Dezsőné szül.

Kleinmann Ludovika. VIII., Üllői-út 48.

**Blau Albert. VI., Szerescsen-u. 23.

**Fekete Miksa és Utassy Béla. V., Nádor-

utca 43.

**Fleischmann Frigyes Lipót és Kämpfner

Zsigmond. VI., Csengery-u. 86.

Fleischmann Frigyes. VI., Csengery-u. 86.

**Gonda János. V., Alkotmányu. 27.

**Grósz Baruch Bernátné sz. Minkus Al-

binna (üzletvezető Grósz Bertalan). VI.,

Fáy-u. 67.

Graffkai intézet és számlakönyvek gyára

r.-t. (üzletvezető Czettel Ödön). V., Bál-

vány-u. 12.

Hatton Nelly. V., Zoltán-u. 12.

Jadlovsky István. IX., Ferencz-körut 17.

**Krausz Manó és Berger Árminné szül.

Neuwald előbb Friedmann Malvína. VIII.,

Üllői-út 48.

**Medek Rajmond. VII., Rottenbiller-u. 19.

Molnár Ede. V., Alkotmány-u. 7.

Muskát Miksa. V., Hold-u. 27.

Pénzüntézetek és irodai felszerelések mű-

intézete r.-t. (üzletvezető Légrady Géza).

V., Váci-út 74.

**Reich Bernát és Grünwald Adolf. VI.,

Szondy-u. 8—10.

Rosenthal Gyula. VI. Proféla-u. 5.,

Rózsa Izidor. VI., Ó-u. 2.

Schmiedl Sándor és Schmiedl Sándorné

sz. Lautenburg Hermina. VI., Uj-u. 3.

**Vaszilievits Péter. IV., Molnár-u. 10

*Weisz L. és T. V., Csáky-u. 3.

Wellesz Béla. VI., Uj-u. 37.

Karánsebes :

Jakobovics József.

Kassa :

*Maczner Samu.

Mándok :

Klein Lajos.

Nagyberezna :

**Deutsch Herman.

Deutsch Hermanné és Steiger Sámuel.

Nagykanizsa :

Műnz Jenő és Balog Oszkár.

**Reisz Sarolta.

Nagyszombat :

Ifj. Winter Salamon.

Temesvár :

Lackinger Károlyné szül. Just Róza.

Rodina János és társai (Rodina János,

Pescariu János és Ponta Péter).

Títel :

**Czája Alajos.

Szuboticski Szimó.

Pásztó :

*Nigrinyi Ferencz.

Szászváros :

*Typographia noua.

Szered :

Neufeld Samu.

Székesfehérvár :

*Debrezényi István.

**Kusovits Lajos.

Ujverbász :

Boros György.

**Oberländer Fülöp.

Ungvár :

**Schilling testvérek.

Ungmegyeri könyvnyomda részvénytársaság

Zólyom :

Bertán Ede.

A Magyar Könyvszemle új folyama.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára 1893-ban a Magyar Könyvszemle új folyamát indította meg.

A folyóirat, mint a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának hivatalos kiadványa s a magyar bibliografia egyedüli szakközlönye, 1876 óta áll a hazai tudomány érdekeinek szolgálatában. Első sorban a múzeumi könyvtár érdekeinek előmozdítására lévén hivatva, ismerteti annak egyes csoportjait; beszámol az évi gyarapodásról, a végzett munkáról és teljes megbízható képet ad a könyvtár belső életéről. Ismerteti a hazai és külföldi könyv- és levéltárakat, kiváló figyelmet fordítva ezek magyar és különleges bibliografiai vonatkozású anyagának felkutatására és közzétételére. Számot ad a hazai és külföldi könyvészeti irodalom termékeiről s figyelemmel kíséri a külföldi irodalom hazánkra vonatkozó kiadványait.

A Magyar Könyvszemle évnegyedes füzetekben, évenként márczius, június, szeptember és december hónapokban jelenik meg 24—26 ívnyi terjedelemben több műmelléklettel. Előfizetési ára egész évre 6 korona, a könyvárusi forgalomban 8 kor.; egy-egy füzet ára 2 kor.

Az előfizetési pénzeket a **Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatala** fogadja el; a folyóirat szellemi részét érdeklő közlemények a **szerkesztő czimére** a **Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába** küldendők.

A Magyar Könyvszemle régi és új folyamainak kötetei kaphatók *Ranschburg Gusztáv* könyvkereskedésében, Budapest, *IV. Ferencziek-tere 2.* A régi folyam 2—16. kötetének ára kötetenkint 4 korona, az új folyam 1—14. kötetének ára kötetenkint 8 korona. Az előfizetések ezentúl is a *Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatalához* küldendők.

Megjelent és a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában kapható: *A hazai hírlapirodalom 1906-ban. I. A magyar hírlapirodalom, Zászló Jánostól. II. A nem magyar nyelvű hírlapirodalom, Kereszty Istvántól. III. Folyóiratok, Horváth Ignácztól. Függelék: A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája.* Ára 1 kor. 10 fillér.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE. — REVUE BIBLIOGRAPHIQUE HONGROISE.

Publiée par la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois
Directeur: M. François Kollányi.

Quatre livraisons par an; prix du volume Nouvelle série. XV. volume. 3-ère
6 couronnes = 6 francs = 5 marcs. livraison. Juillet—septembre 1906.

SOMMAIRE.

	Page
Elemér de Varju. Notes sur la bibliothèque épiscopale de Pécs (Avec deux vignettes)	193
Adolphe I. Zsák. Un manuscrit de Vitéz inconnu	207
Ladislav I. Szőnyi. Les filigranes de nos chartes en papier du XIV. siècle. (Troisième partie)	217
Dr. Paul Gulyás. Catalogue descriptif des Aldines de la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois (Troisième partie, avec trois vignettes)	241
Indicateur officiel. Rapport sur l'état de la Bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois dans le second trimestre de 1907	257
La Bibliothèque de l'université royale hongroise de Budapest en 1905	260
Littérature. Revue des musées et des bibliothèques. Par — <i>sp.</i> — — E. Calvi, Bibliografia generale di Roma. V. I. Par <i>G. P.</i> — E. A. Savage, A manual of descriptif annotation for library catalogues. Par le <i>dr. Paul Gulyás.</i> — Revue des périodiques étrangers	270
Ignace Horváth. La littérature bibliographique hongroise dans le second trimestre de 1907	281
Notices. Ladislav Fejérpataky — conseiller aulique. — Voyage d'étude des bibliothécaires. — Assemblée générale de 1907 de l'Union nationale des Musées et des Bibliothèques. — Du cinquième cours bibliographique. — La réorganisation de l'inspection Supérieure des Musées et des Bibliothèques. — Spectacle au profit de l'amélioration des cachots. (<i>V. J.</i>) — A l'histoire de l'imprimerie de Keresd. (<i>Dr I. Lukinich.</i>) — Jubilé de la maison Maurice Ráth	283
Changements dans l'état des imprimeries en Hongrie du 1 juillet au 15 septembre 1907	288
Supplément. Répertoire des journaux de Hongrie en 1906. I. Les journaux hongrois. Par <i>Jean Zászló.</i> — II. Les journaux en langues étrangères. Par <i>Étienne Kereszty.</i> III. Les revues. Par <i>Ignace Horváth.</i> Appendice: Statistique des journaux et revues hongrois de 1780 à 1906. Par <i>Jean Zászló</i>	1—110

Siège de la rédaction et de l'administration: *Magyar Könyvszemle*
Budapest, Musée National Hongrois.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE.

A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLÖNYE.

A NM. VALLÁS- ES KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

KOLLÁNYI FERENCZ

1907. ÉVI FOLYAM.

— III — IV. FÜZET. — III —

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ. KÖNYVTÁRA.

1907.

TARTALOM.

	Lap
Dr. Vértessy Jenő. E. Kovács Gyula levelezése a M. Nemzeti Múzeum könyvtárában	289
Szónyi I. László. XIV. századbeli papiros-okleveleink vízjegyei. (Negyedik, befejező közlemény)	300
Dr. Gulyás Pál. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Orsz. Könyvtárában lévő Aldinák leíró jegyzéke. (Negyedik közlemény)	331
Tárcza. Évnegyedes jelentés a M. N. Múzeum Széchényi Orsz. Könyvtárának állapotáról az 1907. év III. negyedében	352
A Magy. Tud. Akadémia könyvtára 1906-ban	355
Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára 1906-ban	356
Szakirodalom. Szűry Dénes: Száz év. Irodalom — nyelvfejlődés. <i>Ism. S.</i> — Paul Gulyás: Les bibliothèques populaires de la Hongrie. <i>Ism. — z. — n.</i> — Kumlik Emil: Pozsony szab. kir. város közkönyvtárának czímjegyzéke. <i>Ism. G. P.</i> — British Museum: Reproductions from illuminated manuscripts. I—II. <i>Ism. — sp.</i> — Barcza Imre: Szent Erzsébet irodalma. <i>Ism. Dr. Gulyás Pál.</i> — Baschin Otto: Bibliotheca geographica. XII. évf. <i>Ism. Dr. Gulyás Pál.</i> — Külföldi folyóiratok szemléje: Deutsche Literaturzeitung, XXVIII. 33. 35. 37—39. La bibliofilia, IX. 4—5. Le bibliographe moderne, XI. 62—63. Mitteilungen des Österr. Vereins für Bibliothekswesen, XI. 3. Rivista delle biblioteche e degli archivi, XVIII. 7—8. The library journal, XXXII. 7. 8. 9. Zeitschrift für Bücherfreunde, IX. 4. 5. 6. Zentralblatt für Bibliothekswesen, XXIV. 7. 8—9.	363
Horváth Ignác. A magyar bibliografiai irodalom az 1907. év harmadik negyedében	375
Vegyes közlemények. Felhívás a Magyar Könyvszemle olvasóihoz. (<i>Dr. Gulyás Pál.</i>) — Argirus királyfi széphistóriájának múzeumi csonka példányáról. (<i>Ferencai Sári.</i>) — Pápai intézkedés a XVI. sz.-ban a kéziratok szétrombolása ellen (<i>γ</i>). — A könyvek fertőtlenítése (<i>G—s</i>). — A párisi Nemzeti Könyvtár új kéziratai (<i>S</i>). — Egy eperjesi polgár könyvtára a XVII. században. (<i>Dr. I. B.</i>) — Egy református pap könyvtára a XVII. sz.-ban. (<i>Zoványi Jenő.</i>)	375
Változások a magyarországi nyomdáknál 1907. szept. 16-tól nov. 30-ig	384
Név- és tárgymutató	385

E. KOVÁCS GYULA LEVELEZÉSE
A M. NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBAN.

VÉRTESY JENŐTŐL.

Egressy Gábor iratai után nem sokkal E. *Kovács* Gyula levelei is a M. Nemz. Múzeum birtokába jutottak. Ez a gyűjtemény jóval kisebb terjedelmű s nem is olyan nevezetes. Az *Egressy*-féle gyűjtemény elsőben is adatokat adott a magyar színészet gyermekkorához, másodszer oly fontos idők tükröződnek benne, mint a szabadságharcz és a *Bach*-korszak.¹ A *Kovács* Gyula-féle gyűjtemény ellenben megállapodott és rendezett viszonyokat mutat. Mindazonáltal jelentékeny érdeklődéssel bír ez is. Először, mert jellemző és becses adalékokat szolgáltat több mint egy emberöltő színészeti és irodalmi viszonyaihoz; másodszer, mert szellemi életét tárja föl *Egressy* után a legjelentősebb magyar színészeknek.

Mert a magyar színvilág történetében csakis e két férfit nevezhetni mindenképen nagynak. A Nemzeti Színház színpadján sok kiváló erő működött, kiket elragadott közönség tapsai szólitottak a lámpák elé. Hírlapok és magán följegyzések tanuskodnak mellette, hogy nem egy igazi művészettel ábrázolta az embert. De elment velük »az idő hajója« s csak nevükre emlékszünk. *Egressy* Gábor nemcsak nagy alkotó művész volt, de törekvései, írásai, határozott cél felé haladó egész működése maradandó nevet biztosítottak neki. Senki sem tüzte oly magasra a színész hivatását, mint ő és senki sem tett többet a színügyért ő nála.

Az *Egressy* hagyományai élednek föl újra E. *Kovács* Gyulában. Valami atyafiság is kötötte őket egybe és sorsuk is mutat némely hasonlóságot. Mindkettő kálvinista lelkész fia volt, mind-

¹ Ismertettem a »Magyar Könyvszemle« 1904. évfolyamában.

kettő egész ifjan lépett a deszkákra s egyideig járta az élet keserves országútját, a míg szilárd helyzetet tudott teremteni magának. Közös volt nagy műveltségük és *Shakspere* kultusza. Mind a kettőt szavalás közben, a csatatéren érte el a halál. *Kovács* Gyula ismerte *Egressyt* s rajongó tisztelettel ragaszkodott hozzá. Utóda akart lenni¹ s azzá is lett, nemcsak a Coriolanusok és Bánk bánok hatalmas ábrázolásában, hanem ideális törekvéseiben is. *Kovács* Gyula a vidéki színpadot nemesítette meg s három évtizedig ragyogóvá tette a kolozsvári nemzeti színház történetét. Mert noha két ízben is volt szerződötve Budapesten, újra visszatért Erdélybe.

A gyűjtemény, mely működését sok oldalról élénken megvilágítja, a következő írók és színészek leveleiből áll: *Abonyi Árpád*, *Abonyi Lajos*, *Ábrányi Kornél*, *Bartók Lajos*, *Beksics Gusztáv*, *Brassai Sámuel*, *Csepreghy Ferencz*, *Csepregi Lajos*, *Dobsa Lajos*, *Endrődi Sándor*, *Feleki Miklós*, *Feleki Miklósné*, *Greguss Ágost*, *Gyarmathy Zsiga*, *Gyarmathy Zsigáné*, *Győri Vilmos*, *Jókai Mór*, gróf *Kún Kocsárd*, *Kéry Kálmán*, *Madách Aladár*, *Molnár György*, *K. Papp Miklós*, *Paulay Ede*, báró *Perényi Péter*, báró *Podmaniczky Frigyes*, *Prielle Cornélia*, *Rákosi Jenő*, *Rátkay László*, *Szaboleska Mihály*, *Szana Tamás*, *Szász Gerő*, *Szász Károly*, *Szépfaludi Ö. Ferencz*, *Szerdahelyi Kálmán*, *Szigeti József*, *Szigligeti Ede*, id. *Szinnyei József*, gróf *Teleki Sándor*, *Tolnai Lajos*, *Torkos László*, *Vadnai Károly*, *Váradi Antal*, *Vértessy Arnold*. Ezenkívül *Kovács* Gyula néhány levele feleségéhez s egy pár okmány és följegyzés.

Sajnálható, hogy e gyűjteményben nincsenek levelek, a mik küzdelmes első ifjúságába világítanak be, hogy fejlődését, ambícióit e korból is közelebbről lehetne nézni. A legkorábbi levelek is a kiforrott harminczéves férfit mutatják, ki már jó névre tett szert s a kolozsvári nemzeti színház elsőrendű tagja, nem sokkal később (1872.) művezetője.

Budapesten kétszer vendégszerepelt, 1868-ban és 1874-ben. Mindkettőhöz találunk jellemző adatokat. Önérzete túlságig megy. Mikor a »Fővárosi Lapok« azt írja, hogy ha két föllépése sikerül, harmadszor is föl fog lépni, határozott sértésnek veszi. Hogy még föl is teszik, hogy esetleg nem sikerül! Jó barátja, *Szerdahelyi*

¹ »Egressy Gábor halála« cz. tárczája (Budapesti Hirlap. 1895. 100. sz.)

Kálmán, a kitűnő bonvivant színész, baráti nyílt szóval figyelmezteti, hogy rosszul cselekedett s bár eddig szerény ember hírében állott, elbizakodottnak, összeférhetetlennek fogják tartani. Hagyjon föl tervével, hogy e hír után nem is jön vendégszerepelni. Ellenkezőleg: mutassa meg, hogy nem törődik vele (1868. szept. 12.). A jó barát levele — úgy látszik — hatott is. Szerződött is, de csak egy évet töltött a fővárosban.

Érdekesebbek az 1874-ben írott levelek. *Kovács* Gyula írja ezeket feleségéhez, október 29-től november 7-éig mindennap s a legkisebb lelki mozzanatok is lerajzolódnak bennük. Futó képet fest az író- és művészvilág egy-két emberéről, a bohém világból. Régi pajtásai, a kikkel a fehér asztalnál találkozik: az elegáns *Halmi*, a ki örökké Páris emlegeti, színészek, kik szerepeikre féltékenyek, víg czimborák, kik átpoharazzák az éjszakát, de ő siet haza, mert hangját félti az éjszakai meghűléstől Korán lefekszik, de fut tőle az álom. Izgatott, fél, már nem is a szerződés érdekli, csak a kudarcz miatt aggódik. Itt már nem a túlságosan önérző ember látszik, hanem a művész, kit ambíciói hevítnek s a ki régi jó hírnevét félti. Megkönnyebbül, mikor első föllépte sikerül. Pedig egyetlen egy jegyet se küldött senkinek, noha kértek tőle bőven. Csak »Othello« sikerüljön! És »Othello« sikerült is, a mint az akkori hírlaptudósítások bizonyítják. Nem régen látták a nagy *Rossitól* ugyanezt a szerepet s mégis igazi nagy sikert aratott. Búcsúja győzelem volt.¹ Mindez már csak halvány emlék, azóta mások és mások ábrázolták a mór vezér nemes és szerencsétlen alakját, de a levelek megőrzik, hogy *Kovács* Gyulában mennyi buzgalom lobogott s milyen gonddal készült szerepeire.

A hozzá írott levelekből írói arcképek rajzolódnak ki, hol erősebb, hol halványabb vonásokkal: íróké, a kik még a minap is közöttünk jártak-keltek s ma már csak voltak és nevük az irodalomtörténeté.

A legtöbb levelet *Szász* Gerő írta hozzá, testi-lelki jó barátja, kinek levelei egyaránt jellemzők úgy az írójára, mint *Kovács* Gyulára. Az esperes-költő, ki a legközelebbi multban költözött más hazába (1904. ápr. 30.) nem volt nagy író, de föltétlenül

¹ »Fővárosi Lapok« 1874. nov. 11.

költői kedély, kiének voltak hangulatai és gondolatai s ha néha nagyon fellengzőn is írt, máshelyt eltalálta az igazi, egyszerű hangot. Van olyan verse is (»Hogy is volt csak?«), melyben nem csak a maga érzéseit adja, hanem az egész nemzet hangulatának adott igaz és mély kifejezést, mikor a kiegyezés után újra kezdte építeni az ország kipusztult hajlékát. Maga a költő is inkább a mult világ embere volt, fehér lengő szakállával, tüzes vérmérsékletével, egész egyéniségével, melyben csakúgy duzzadt a meglehetősen nyers őserő. Jellemzőn emlékezik vissza egész életére (1879. jún. 3.), a szalmafedelű paplakra, a hol született, édes anyjára, a ki mindig sírt, az ifjúság álmaira . . . aztán szólt a riadó, ő is honvéd lett, s küzdött a többivel, aztán jött az elnyomatás — ő mindig diák maradt, mert mindig tanult és lelkesedett. Lelkészi ruhát öltött, mint az apja és lassan-lassan összeomlott körülötte az egész világ. Sokszor egynemű elkeseredettség gyötöri őt és *Kovács* Gyulát, de különböző formában nyilatkozik. A művész is visszagondol az ő paplakára, a hol született s visszavágyik a falujába, mert az élet kemény, igaztalan s a művész pályája hálátlan, mint a költőé. *Szász* Gerő jó magyarosan utasítja rendre: neki ne panaszojjon, hiszen ott él a nyilvánosságban, ne legyen hálátlan pályája iránt (1878. aug. 7.).

Ezek a gyakori levelezések azt a rövid időt töltik be, a mikor *Kovács* Gyula Pesten volt. *Szász* Gerőnek a jó barát hiányzik s annál inkább érzi a művész hiányát a kolozsvári színpad deszkáin. Senki se jó neki, mert *Kovács* Gyulát nem pótolja senki. A híres *Molnár* György alakítását is izekre töri, mikor megnézi »III. Richárdban« (1879. jan. 19.). Maga egyre jobban betemetkezik írói magányába s ott írja igen lassan, igen gondosan és nagy lelkesedve tragédiáját, melynek *Rolandné* a hősnője s melyben *Danton* szerepét barátjának szánja. A darab elkészült végre, de *Paulay* Ede, a Nemzeti Színház igazgatója nem fogadta el s csak akkor látott színpadot, mikor *Kovács* Gyula hozta színre Kolozsvárról. Időközben könyvnek is megjelent; szép, szabatos jambusok, szónokló stílus, mint a legtöbb magyar történelmi darab és kevésbé drámai, mint a történelem maga. Nem is a munka maga az érdekes, hanem az írója.

Egészen más alakot mutatnak az *Abonyi* Lajos levelei, maga a gyöngéd kézírás is más, mint a *Szász* Gerő határozott, erős

vonásai. Egy szelid, finomlelkű, vidéki magyar úr levelei ezek. »A betyár kendője« című népszínművéről szóló levelek kezdik a levelezést, a mi előbb került színre Kolozsvárott, mint Pesten, de egyenlő nagy sikerrel itt is, ott is. Pesten *Tamássi* játszotta a hőst, de az író úgy vélekedik, hogy délczegebb, hatalmasabb, igazibb betyár volt *Kovács* Gyula (1873. okt. 10.). Ez a buzgalom igen jellemzi *Kovács* Gyulát, ki a legnagyobb készséggel adatja elő Kolozsvárott a magyar írók munkáit s rendszerint maga játszsza benne a főszerepet, erővel teljes és megnyerő egyéniségével segítvén elő a sikert. Mert ő együttérez mindennel, a mi szép és a mi magyar s *Abonyi* neki panaszolja el leveleiben, a mit az üde falusi környezetből ír, hogy Pesten rossz világ van, hírlapírók uralkodnak, a kiknek nincs fogalmuk se a magyarosról, se a népiesről; egymás műveit megtapsolják s kicsúfolják *Szász* Károly gyönyörű fordításait (1889. máj. 15.).

Érdekesekek a *Dobsa* Lajos levelei, melyek jórészt »Attila« című darabja színrehozataláról szólanak. A valaha kedvelt romantikus drámairó túlélte korát s vidéki magányában önteltsége annyira nő, a mennyire kezdik elfeledni.

Annál szerényebb, kedvesebb hangon ír *Kovács* Gyulának *Győry* Vilmos. *Kovács* Gyula elküldi neki »Don Carlos« fordítását, miről *Győry* nagy elismeréssel nyilatkozik. E gyűjtemény utolsó darabját *Győry* nehéz betegen írja s a sír széléről üdvözli a művészt egyik szép verséért.

Sok kisebb jellemző adatot találunk *Kovács* Gyula kolozsvári működéséhez. Már művezető, rendező és drámabíró. Működési köre tág s föladata nem a legkönnyebb. Nem kell feledni, hogy vidéki város közönségével volt dolga s anyagi és egyéb kicsinyes szempontok vontak gátat előtte. *Kovács* Gyula igazán diadalmasan küzdött meg minden akadálylyal. A színház állandó műsorát nem emelte egy színvonalra a budapesti Nemzeti Színházéval, nem is tehetette (hiszen Kolozsvárott ennek az egy színháznak kellett ellátni az egész közönséget), de sok tekintetben együtt haladt vele.

Az első volt a klasszikus írók kultusza. Nyolcz *Shakspere*-darabot kolozsvári színház hozott először magyar színre (köztük a mester olyan jelentős drámáját, mint az »Antonius és Cleopatra«), *Molièretől* négyet, *Schillertől* hármát, Kolozsvárott került

színre legelőször a »Faust«, valamint *Racine* »Bajazetje«. *Shakspeare* mellett *Schiller* volt a művész kedvencze. Különös kedvvel hozta színre ezeket, mert a korabeli drámairodalmat sivárnak találta s visszamenekült ifjúkori bálványaihoz, különösen *Schiller*hez. Az igazi ideális világot ebben találta föl. Két darabját lefordította, a »Stuart Máriát« s a »Don Carlost«, ez utóbbihoz tanulmányt is írt, telve még mindig sok fiatalos gőzzel, különös kedvvel bonczolván Fülöp király alakját, kit »szoborszerűen bevégzettnek« nevez. Látszik e tanulmányból is, hogy azért fordította le, hogy ő maga játszsa el e sötét alakot,¹ kit ábrázolni a »legszébb művészi föladatok egyike«, mint próbál a zord király szívéből elő-előtörni az emberi érzés, a míg végre minden jéggé dermed benne.

De hasonló lelkesedéssel hozta színre a magyar darabokat is. Előadatta *Kisfaludy* »Irénejét«, *Vörösmarty* »Vérnászát« és »A fátyol titkait«, *Petőfi* »Tigris és hiénáját« (botlásaiban is érdekesnek tartotta), *Czakó* »Leonáját«, »Első Lászlóját« és »János lovagját«, *Madách* »Csák végnapjait« és »Mózesét« (a költő fia, *Madách* Aladár díjtalanul engedte át a színháznak) s azonkívül élő írók darabjait, jórészt érdemes szerzőktől, az élén *Jókai* Mórral. Ennyi kegyelet mellett nem róható föl, ha olyan vakmerőséget is elkövetett, hogy *Czakó* »Első Lászlójába«, *Vörösmarty* »Salamonjából« tett részleteket, hogy a darabot hatásosabbá és teljesebbé tegye. Elővette *Hugo* Károly »Brutus és Lucretiáját« is, de mert nem találta tökéletesnek, hát átdolgozta teljesen, a mit *Dobsa* méltán meg is ró (levele 1890. jan. 28.).

S működésének eredménye lett, hogy a kolozsvári közönséget hozzászoktatta a klasszikusokhoz, az emelkedettebb darabokhoz, mikor az összes vidéki színházak a legvegyesebb műsorral dolgoztak. Vendégszerepelni gyakran járt a vidékre s oda is magával vitte klasszikus műsorát, sőt maga tervezte festői jelmezeit is s úgy játszotta Othellót vagy Hamletet, a dán királyfit vagy Tell Vilmost, a ki biztos kézzel lövi le fia fejéről az almát. A kolozsvári közönség rajongott érte s *Kovács* Gyula a legtöbb drámában a főszerepet vitte. Az olaszok reális játékát megcsodálták akkoriban, de nem igen utánozták; bizonyos pathetikus

¹ Beöthy Zsolt: Színműírók és színészek.

szavalás uralkadott a színen. *Kovács* Gyula se volt kivétel, de nagyon sok jellemző erő volt benne. Utolsó éveiben hangja kissé megtompult, de királyi alakot mutatott s ereje nem hanyatlott.

Van e gyűjteményben egy följegyzés, a hol össze vannak állítva mindazon darabok, melyek Kolozsvárott kerültek először színre. Tartalma a következő:

Shakspere: Antonius és Cleopatra. Cymbeline. VI. Henrik. A hogy tetszik. Sok hűhó semmiért. Windsori vig nők. János király. Téli rege. Athéni Timon (új fordításban először). Julius Caesar (föüljítva 1855 óta először). *Molière*: A nők iskolája és bírálata. Képzelt beteg. Mizantrop. Úrhatnám polgár. *Racine*: Bajazet. *Schiller*: Don Carlos. (Ez tévedés. Csak új fordításban először, mert Kelmenfy fordításában Pesten is adták a 40-es években). Wallenstein halála. Tell Vilmos. *Goethe*: Faust. *Sardou*: A gyűlölség. *Krasevszky*: Május 3. Név nélkül: Orsini Izabella. René király leánya. A polgári halál. Nero. Jakab úrfi. Didier.

A magyarok közül: *Vörösmarty*: Várnász. A fátyol titkai. *Kisfaludy* Károly: Iréne. *Czakó*: János lovag. Szent László. Leona (mindhárom föüljítva). *Petőfi*: Tigris és hiéna. *Madách*: Csák végnapjai. Mózes. *Abonyi* Lajos: Betyár kendője. *Bajza* Jenő: Zách Feliczián (föüljítva). *Beksics* Gusztáv: Nem látott férfit. *Csepreghy* Ferencz: Saul király. Akbár szultán. *Dobsa* Lajos: Gutenberg (föüljítva). *Éjszaki* Károly: Cydoni alma. *Ferencki* Zoltán: Arany kakas. Lázár István. *Gabányi* Árpád: Tubarózsa. *Hegedüs* István: A költő leánya. *Jókai* Mór: Manlius Sinister (föüljítva). *Kemény* Endre: A tenger fiai. *Margittay* Dezső: Cserebogár. *Ökrös* Bálint: Czinka Panna. K. *Papp* Miklós: Judit asszony. *Szász* Gerő: Rolandné. *Szász* Károly: Heródes. *Torkos* László: Hivatalvadász. *Váradí* Antal: Mózes. *Vértesy* Arnold: Az áruló. Név nélkül: Bukow. (Szerzője *Benkő* Kálmán.)

Ezenkívül *Szigligeti* darabjai közül állandó műsoron voltak: Pál fordulása, Béli Pál, Világ ura, Mátyás fia, Mic bán, Castor és Pollux, Fidibusz, Lári-fári, Nadányi, Rab, Álmos és Árpád, Zách unokái, Nagyatermett férfiú.

Látnivaló, hogy a modern külföldi írók nem nagy tért foglalnak benne el, de itt bajos is lett volna a pesti Nemzeti Színházzal versenyre kelni. Annál büszkébben mutathatta föl *Kovács* Gyula klasszikus és magyar műsorát. Ideális gondolkozása, mely

annyira hevült *Schilleren*, nem is nagyon vonzotta a modern reális drámákhoz. »Don Carloshoz« írt előszavában le is nézi általában: »Kétségbeejtő koldus állapot.« Ez a szempont épen olyan jellemző, a milyen igaztalan. *Paulay* Ede Páris legelőkelőbb ujdonságait sietett a fővárosi színpadra hozni, színészeink megtanulták kitünően viselni a szalon-öltözetet s megtanulták a finoman élezett, értelmes, nyugodt beszédet, a mi azelőtt annyira hiányzott.¹ A *Kovács* Gyuláé más világ maradt: ő túlnyomóan jelmezben járt és világrengető szenvedélyeket idézett föl. Az írók levelei tanusítják, mennyi buzgóság és önzetlenség volt benne. Erkölcsei sikert és babért óhajtott, nem anyagi hasznot. Nagy stilban akarta a világot látni s volt benne valami az *Egressy* pathosából és méltóságos stílusából, de modernebb, diszkréttebb formában. Belekerült műsorába egy-két vásári munka is, de igazán kevés. És ez nagy szó.

Működése teljességéhez járulnak apró tükördarabok módjára pályatársai levelei, kiket vendégszereplésre hivatott Kolozsvárra. A *Szigeti* József levele az igaz megbecsülést mutatja, a melyben művész részesíti művésztársát. A vendégszereplés darabjait változtatják. *Szigeti* a műsorba fölveszi »Coriolanust.« Menenius Agrippa volt benne az ő parádés szerepe; összes humorával és kedélyével tette ragyogóvá a vén patriczius pompás alakját.² A szerep nem elég jelentékeny — írja ő — de »ministrálni szeretne a kolozsvári pápa mellett (1883. decz. 3.).«

De semmi sem jellemzi jobban *Kovács* Gyulát, mint ha szembeállítjuk egy igazi vidéki színésszel és igazgatóval. Pedig ez még föltétlenül az érdekesebbek egyike: *Molnár* György. Jó színész, kiváló *Shakspere*-ábrázoló s elég népszerű is valamikor. Levelezik *Kovács* Gyulával s egy időben igen sűrűn. Igazi színészvilág tárul föl itt. Erős lámpafényben élnek, mely villogóvá teszi a szemeket s nem láttatja a festett arcot. Nagy hangon beszélnek, hogy mindenütt meghallhassák. A *Kovács* Gyula válaszai nélkül is, pusztán a levelekből is látszik, mennyivel különb az ő működése, mint a *Molnár*é, minden nagy szavai mellett is. Pedig tagadhatatlanul sok érdekes és megható van e vénülő színész életében és törekvéseiben. Régibb kor fia, mint *Kovács*

¹ Már a 40-es évek hírlapjai is panaszkodnak e miatt.

² Alakítását szépen jellemzi Beöthy Zsolt: I. m.

Gyula, küzdött a szabadságharcban, végig élte a *Bach*-korszakot. Azt hitték valaha, hogy a mi elveszett Világosnál, azt majd a szinpadról hozzák helyre. És ez nem volt komédia. Hittek benne: a magyar színészetre nemzeti misszió várt. Akkor veszett el a nemzeti színészet, mikor *Radnótfáy* lett az intendáns és *Egressy* az ő nagy képességeivel hitvány szerepek igájába fogták (1886. jún. 29.). *Egressy!* E nagy név varázsa minden színészre rendkívül hat. *Molnár* György pár sorban jellemző képet fest róla. Az utca közepén szeretett járni, mindig fejedelem volt s legjobb szerepe nem is Coriolanus volt, hanem Caesar (1886. júl. 3.). Azóta az idők megváltoztak. Ma már nem lehet boldogulni, hiában küzdenek egy páran, köztük ő is, *Kovács* Gyula is.

Molnár György megmutatta, hogy meddig terjednek képességei. Az egész ország szinpadjait bejárta, játszott fővárosban és vidéken, volt szintársulata Budán, Balaton-Füreden, Szegeden és több helyen. Játszotta *Shaksperet* operettekkel és látványos színjátékokkal vegyest, magyar klasszikusokat és vásári komédiákat. Nagy ellentét a *Kovács* Gyula határozott és nemes irányához. Mikor magyar darabokat keresnek, *Kovács* Gyula biztos szemmel választja ki a javát, *Molnár* György *Hiador* ócska darabjait szedi elő s *Horovitzot*, a ki csak műkedvelő számba jöhet. És e mellett örökösen szidja igazgató-kollégáit.

Lehetetlen azonban meg nem sajnálnunk ezt az embert, a kiben mégis igen sok a lelkesedés s a kinek mégis voltak képességei. Rendezőnek elsőrangú tehetség volt.¹ Egyre szűkebb körre szorul, barátai elhagyják: hanyatlik, érzi maga is. Csüggedten ejti ki kezéből a szövegekönyveket, a mikkel annyi szeretettel foglalkozott. *Shakspere* »VI. Henrikjét« rendezi színre s a dráma személyeire gondol: az elbukó York, a hatalmas, királyokat buktató Warwick, Gloucester Richárd, a ki véres testeken gázol a korona felé — ki játszaná ezeket az óriás alakokat (1887. júl. 17.)?

A színész *Kovács* Gyula mellett megtaláljuk az író is. *Széchy* Károly életrajzát kéri tőle, hogy irodalomtörténetébe őt is bevehesse (1889. aug. 15.). 1896. ápr. 29-én a Petőfi-társaság, melynek már régi tagja, üdvözli negyvenéves írói és művészi jubileuma alkalmából.

¹ Rákosi Jenő: *Molnár György* (Budapesti Hírlap. 1891. 269. sz.).

Költeményeket írt, csinos verseléssel, jó magyar nyelven, sokszor hangulatos, ügyes verseket, ha maradandóbb érték nélkül is. Büszke volt rá, hogy egyszer maga *Arany* János is megdicsérte.

Némi részben érdekesebbek visszaemlékezései. Egyenként jelentek meg különböző lapokban s kár, hogy csak kis részben vannak összegyűjtve.¹ A magyar színészet történetírói haszonnal forgathatnák. Jórészt ifjúkori küzdelmes éveiből rajzol képeket, mikor az ifjúság összes hitével és lelkesedésével vág neki a kék világnak. Az ifjúság vakmerő bizalmát egy versében se fejezte ki olyan mély költészettel, mint itt. Azt írja, hogy még a haláltól se félt, hiszen azt hitte: nem is hal meg soha; mire rákerülne a sor, már az ellen is találnak ki valamit!

Az idősebb embert aztán elhagyják az álmok. Az örök élet és az örök ifjúság eltűnt az olympusi istenekkel. De *Kovács* Gyula halála szép volt, gyötrő betegség nem sorvasztotta s hatvan éve mellett is ruganyos erőben maradt. 1899. augusztus havában készültek megünnepelni a segesvári csata ötvenéves évfordulóját. Előttünk fekszenek a *Bartók* Lajos levelei az ünnepély rendezésekor. *Bartók* ekkor a Petőfi-társaság alelnöke volt s ilyen minőségben szerepelt a rendezésnél. Megküldi *Kovács* Gyulának a *Jókai* ünnepi ódáját, hogy szavalja el. *Kovács* Gyula nagy buzgósággal készül rá. Csak az iránt aggodalmaskodik, hogy Segesvár kicsiny lesz annyi embernek s hol kapni éjjeli szállást? *Bartók* bizony maga se tudja.

Fölösleges aggodás volt. *Kovács* Gyula elszavalta az ódát, vége felé ugyan kezdte elhagyni az ereje, de végigmondta egészen. Azután rogyott össze. Napszúrás érte. A honvédelemmel szemben vetettek ágyat neki, a melyből többé föl nem kelt soha.

*

Egész közelmultról még nem beszélhetni a történetíró tárgyilagosságával. Az alakok jellemezhetőek, de az uralkodó eszmék hatása nem áll még tisztán előttünk. Némi ellentétek kivehetőek azonban ilyen apró emlékekből is. A legnagyobb ellentét az emberek törekvései és eszközei között van, kivált szegényes viszo-

¹ Emlékek. Élmények (Debreczen, 1888.)

nyok között. Valami bántó kicsinyesség hálózza be a nagy szellemek szereplését is. Érezzük, hogy ezek az emberek más körülmények között maradandóbb alkotásokat vittek volna véghez. De a városi, nyárspolgári élet se alkalmas nagy szellemeket nevelni. A szellemi messzelátást épen úgy gátolja az, mint a testit a házak, melyek elzárják a nagy és nyílt látókört a szem elől.

Ez az ellentét rezeg végig a szereplő emberek írásaiban is, a mit ez iratok közt az *Endrődi* Sándor leveleiben találunk legszebben kifejezve. Az ábrándos, idealista emberek boldogabbak, mert nem látják vagy nem akarják látni az örökös gátakat maguk előtt. És ezen boldogabb emberek közé tartozott E. *Kovács* Gyula is.

XIV. SZÁZADBELI PAPIROS-OKLEVELEINK VÍZJEGYEI.

SZÓNYI I. LÁSZLÓTÓL.

(Negyedik és befejező közlemény.)

109. szám. Mészáros fejszéje. A fejsze maga igen széles, a nyele rövid.

MODL. 31292. 1360. V. 21. Bebek István országbíró kiadványa.

MODL. 31293. Csicsery cs. lt. 1360. V. 23. Bebek István országbíró kiadványa.

Kapy cs. lt. 1360. V. 25. Gergely mester és négy szolgabíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1279. 1360. VI. 4. Péter szatmári alispán és négy szolgabíró kiadványa.

MNM. törzs. 1361. X. 13. Bebek István országbíró kiadványa.

Genuában 1327—1345-ig, Fabrianóban 1323—1352-ig, Bolognában 1318-ban, Velenczében 1317-ben, Provenceban 1316—1354-ig, Grenobleban 1326—1359-ig, Bajorországban 1350-ben fordul elő.¹

110. szám. Fejsze. Az előbbtitől annyiban különbözik, hogy a fejsze keskeny, a nyele hosszú.

MODL. 28894. 1367. V. 8. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

» 30698. 1368. I. 20. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

» 29145. 1368. XI. 13. Imre erdélyi vajda kiadványa.

111. szám. Tör.

MODL. 3910. 1347. VI. 4. Zobori konvent kiadványa.

» 29148. 1352. VIII. 22. István erdélyi alvajda kiadványa.

» 4576. 1355.

» 4839. 1359. IV. 4. Kont Miklós nádor kiadványa.

» 5135. 1362. IX. 27. Zemplén vármegye kiadványa.

¹ Lásd: *Briquet*nél a 368—370. ábrát, *Briquet*nél (Sur les papiers usités en Sicile) 7. ábrát, *Keinz*nál a 212. ábrát.

MODL. 5228. 1363. IX. 16. Székesfejérvári konvent kiadványa.

» 25332. 1380 körül. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

Genuában 1316-ban és 1322-ben, Bolognában 1313-ban. Fabrianóban 1340-ben, Délfranciaországban 1349—1391-ig, Freiburgban 1362-ben, Bajorországban 1356-ban és 1397—1401-ig, Frankfurtban 1397—1398-ig, Lengyelországban a XIV. század ötvenes és kilencvenes éveiben fordul elő.¹

112. szám. Két egymást keresztező tör.

MODL. 7015. 1383. VI. I. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Fabrianóban 1383-ban, Bolognában 1324-ben, Dauphineben 1328-1355-ig, Provenceben 1330—1370-ig, Bajorországban 1390—1398-ig, Lengyelországban a XIV. században, Belgiumban 1370 körül fordul elő.²

113. szám. Sisak három strucztoállal.

MODL. 7402. 1388. VI. 2. Bebek Imre országbíró kiadványa.

» 31338. Csicsery cs. lt. 1388. VI. 3. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

MODL. 7344. 1388. X. 21. Bebek Imre országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 2004. 1388. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1986. 1388. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1984. 1388. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

MODL. 1357. 1388. Bebek Imre országbíró kiadványa.

» 28106. 1388. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

MODL. 29729. 1389. II. 21. Zsigmond király kiadványa.

Battenbergben 1390-ben, Lengyelországban 1388-ban, Bajorországban 1388—1400-ig fordul elő.³

114. szám. Két hasított pajzs egymás mellett.

MODL. 5324. 1364. VI. 11. László albiró kiadványa.

¹ Lásd: *Briquetnél* a 210—211. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) a 11. ábrát, *Keinznál* a 213—214. ábrát, *Kirchnernél* a 28. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* a 212. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) a 15. ábrát, *Midouxnál* a 406. ábrát.

³ Lásd: *Kirchnernél* a 26. ábrát, *Piekosinskynál* a 460—461. ábrát, *Keinznál* a 218. ábrát.

115. szám. Duplavalonálú pajzs kereszttel.

MODL. 4749. 1358. IV. 26. Váradi káptalan kiadványa.

» 5260. 1363. XI. 9. Sági konvent kiadványa.

» 5252. 1363. XI. 9. Győri káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1364. VIII. 14. Vasvári káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1462. 1364. Kont Miklós nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1374. VII. 15. I. Lajos király kiadványa.

Kállay cs. lt. 2167. 1392.

Bajorországban 1359-ben, 1370-ben és 1390 körül, Lengyelországban 1366-ban és 1373-ban fordul elő.¹

116. szám. Íj-nyíllal. Kedvelt jegy, soká tartja magát. Változások leginkább a méretekben mutatkoznak.

Kisebb méretűek:

MODL. 5279. 1364. I. 20. Bebek István országbíró kiadványa.

» 25829. 1369. Költségjegyzék.

MNM. törzs. 1373. I. 20. Czudar Péter országbíró kiadványa.

MODL. 6115. 1373. V. 8. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1374. I. 13. Pozsonyi káptalan kiadványa.

MODL. 6274. 1375. V. 2. Somogyi konvent kiadványa.

» 6289. 1375. V. 27. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1375. X. 13. Garay Miklós nádor kiadványa.

MODL. 6308. 1375. XI. 13. I. Lajos király kiadványa.

» 28094. 1376. I. 21. Erdélyi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1376. III. 20. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MODL. 27830. 1376. VIII. 7. Kolozsmonostori konvent

kiadványa.

» 6385. 1376. X. 13. Garay Miklós nádor kiadványa.

» 6404. 1377. II. 12. I. Lajos király kiadványa.

MNM. törzs. 1378. VII. 5. Garay Miklós nádor kiadványa.

Kisfaludy cs. lt. 1378. X. 13. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MODL. 6618. 1379. V. 14. után. Tolna vármegye kiadványa.

» 26378. 1379. XI. 17. László erdélyi vajda kiadványa.

» 6720. 1380. VII. 11. Budai káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1380. X. 29. Egri káptalan kiadványa.

MODL. 6751. 1380. XI. 1. Garay Miklós nádor kiadványa.

» 6746. 1380. XII. 18. Szepesi Jakab országbíró

kiadványa.

Kállay cs. lt. 1728. 1380. Garay Miklós nádor kiadványa.

» » » 1715. 1380. Budai káptalan kiadványa.

Forgách cs. lt. 1380. Henrik garamszentbenedeki apát kiadványa.

¹ Lásd: *Keinz*nál a 222. ábrát, *Piekosinskyn*nál a 452—453. ábrát.

MODL. 7003. 1383. V. 8. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
 » 7096. 1384. VIII. 18. Széchy Miklós országbíró
 kiadványa.

Soos cs. lt. 1384. Mária királyné kiadványa.

MODL. 7631. 1390. VII. 7. Csáktornyai Laczfyy István nádor
 kiadványa.

MODL. 7634. 1390. VII. 26. Zsigmond király kiadványa.

» 7668. 1391. I. 8. Losonczy István macsói bán kiadványa.

» 30741. 1391. IV. 26. László erdélyi vajda kiadványa.

MNM. törzs. 1391. VI. 7. Veszprémi káptalan kiadványa.

» » 1391. VI. 20.

» » 1391. X. 3. Csáktornyai Laczfyy István nádor

kiadványa.

Thally cs. lt. 1391. XII. 16. Veszprémi káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 2141. 1391. Bebek Imre országbíró kiadványa.

» » » 2128. 1391. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 7752. 1392. II. 23. Vasvári káptalan kiadványa.

MODL. 28735. 1393. IX. 26. Kolozsmonostori konvent
 kiadványa.

MODL. 25745. 1398. VI. 19. Széchényi Frank országbíró
 kiadványa.

MNM. törzs. 1399. XII. 1. Zalavármegye kiadványa.

MODL. 8425. 1399. Zsigmond király kiadványa.

» 29450. 1399. Zsigmond király kiadványa.

» 8536. 1400. II. 16.

Kállay cs. lt. 1400. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 35276. XIV. század.

117. szám. Íj nyillal. Eltérés az íj húrján van.

Becsky cs. lt. 1399. Zsigmond király kiadványa.

118. szám. Íj nyillal nagyobb méretben.

MODL. 4446. 1354. VII. 3. Mohácsi konvent kiadványa.

Thally cs. lt. 1364. I. 20. Bebek István országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1364. V. 10. Bebek István országbíró kiadványa.

» » 1364. X. 15. Kont Miklós nádor kiadványa.

» » 1366. X. 3. Vasvári káptalan kiadványa.

» » 1367. X. 16. körül. Egri káptalan kiadványa.

MODL. 5627. 1367. XII. 2. Bebek István országbíró kiadványa.

» 5632. 1367. XII. 12. Pécsváradi konvent kiadványa,

» 6108. 1373. IV. 6. I. Lajos király kiadványa.

MNM. törzs. 1373. VI. 18. I. Lajos király kiadványa.

» » 1380. XII. 7. I. Lajos király kiadványa.

» » 1381. V. 2. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 12812. 1381. V. 10. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1381. V. 31. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
MODL. 27836. 1381. XI. 23. János erdélyi alvajda kiadványa.
Beesky cs. lt. 1381.

MODL. 29437. 1382. IV. 29. Erdélyi káptalan kiadványa.

» 6947. 1382. IX. 10. I. Lajos király kiadványa.

» 27282. 1383. I. 8. László erdélyi vajda kiadványa.

Ezen vízjegy különböző változatai Pistoieben 1346-ban, Cividaleben 1345-ben, Genuában 1335—1446-ig, Fabrianóban 1333—1422-ig, Pfalzban 1330-ban, Nápolyban 1364—1367-ig, Bajorországban a XIV. század harmadik tizedétől a XV. század közepéig, Franciaországban 1377—1413-ig, Frankfurtban 1361—1382-ig, Lengyelországban a XV. század második felében fordul elő.¹

III. Állatok 119—178. szám.

Állatok mint vízjegyek a XIV. század huszas éveitől szerepelnek három formában: a) egész testük, b) eltűső vagy felső részük, c) fejük, mely leggyakrabban fordul elő.

119. szám. Ló zabolával ugró helyzetben.

MODL. 35244. 1370. VII. 8. Csázmai káptalan kiadványa.

Genuában 1367-ben, Fabrianóban 1367-ben, Dauphinében 1349-ben, Lyonban 1366-ban, Svájcban 1375—1383-ig, Bajorországban 1367-ben, Lengyelországban a XIV. század ötvenes és hatvanas éveiben fordul elő.²

120. szám. Lófej hullámos sörénnyel.

MODL. 7157. 1385. VII. 1 Egre vikárius kiadványa.

» 29442. 1387. IX. 12. Zsigmond király kiadványa.

» 30140. 1387. XII. 9. Esztergomi káptalan kiadványa.

Forgách cs. lt. 1387.

Kállay cs. lt. 1947. 1387. Zsigmond király kiadványa.

MODL. 7444. 1388. X. 7. Garami konvent kiadványa.

Forgách cs. lt. 1388. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.

Bajorországban 1385—1390-ig, Sziléziában 1377—1388-ig fordul elő.³

¹ Lásd: *Briquetnél* a 10—16. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) a 39. ábrát, *Keinzl* a 224—227. ábrát, *Midouxnál* a 21., XIII., 220—223., 402—403. és a 405. ábrát, *Kirchnernél* a 22—23. ábrát, *Piekosinskynál* a 430—447. ábrát, *Rauternél* a 89. és a 160. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* a 75. ábrát, *Keinzl* a 229. ábrát, *Fiekosinskynál* a 232. ábrát.

³ Lásd: *Keinzl* a 232. ábrát, *Rauternél* a 12. ábrát.

121. szám. Lófej, hullámos sörénnyel és zabolával.

MNM. törzs. 1384. III. 28. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
Kállay cs. lt. 1862. 1384. Váradi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1393-ban, Lengyelországban 1380—1390-ig,
Sziléziában 1380-ban fordul elő, de nem hullámos sörénnyel.¹

122. szám. Kutya.

MODL. 26860. 1357. IX. 19. Kolozsmonostori konvent
kiadványa.

Bajorországban 1360-ban fordul elő.²

123. szám. Medve.

MODL. 27441. 1396. VIII. 14. Kolozsmonostori konvent
kiadványa.

124. szám. Ökör félig ugró helyzetben.

MNM. törzs. 1370 után. Sarusdi Péter fia. János kiadványa.
MODL. 6235. 1374. IX. 8. Somogyi konvent kiadványa.

Fabrianóban 1341-ben, Neuchatelben 1333-ban, Délfrancia-
országban 1347—1354-ig s a XV. században, Lengyelországban
1352-ben fordul elő.³

125. szám. Ökör ágaskodó helyzetben.

Kállay cs. lt. 1395. Váradi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1393-ban, Sziléziában 1396-ben fordul elő.⁴

126—139. szám. Ökörfej. A legelterjedtebb vízjegy. Igen korán
tűnik fel: Fabrianóban 1310-ben, Pfalzban 1310-ben, Genuában
1323-ban, Provenceben 1325-ben, Dauphinében 1326-ban. Ezt a
jegyet valószínűleg több papírmalom használta. Németországban
a XIV. század három utolsó tizedétől fogva oly elterjedésben
és oly változatosságban fordul elő, hogy itt is több gyár hasz-
nálhatta. Lengyelországban 177 féle ábrázolásban fordul elő a XIV.
században. Ez a jegy háromszáz évig tartja magát különféle nagy-
ságban és ábrázolásban melyekből csak a főbb típusokat fogjuk
bemutatni.

¹ Lásd: *Keinz*nál a 233. ábrát, *Piekosinskyn*nál a 220—223. ábrát,
*Rautern*nél a 18. ábrát.

² Lásd: *Keinz*nál a 240. ábrát.

³ Lásd: *Briquet*nél a 35. ábrát, *Zonghin*nál (Le antiche carte fabrianesi)
a 44. oldalt *Piekosinskyn*nál a 244. ábrát, *Midoux*nál a II. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinz*nál a 244. ábrát, *Rautern*nél a 76. ábrát.

126. szám. Ökörfej. Szem- és orrjelzés nélkül.

MNM. törzs. 1388. XI. 9. Bebek Imre országbíró kiadványa.
Kállay cs. lt. 2253. 1394. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
Sziléziában 1486-ban fordul elő.¹

127. szám. Ökörfej. Szemjelzéssel, orrjelzés nélkül.

MODL. 30714. 1376. VII. Erdélyi káptalan kiadványa.
» 7146. 1385. IV. 24. Trencsén vármegye kiadványa.
MNM. törzs. 1386. I. 22. Bebek Imre országbíró kiadványa.
» » 1387. IV. I. Zsigmond király kiadványa.
MODL. 7565. 1390. II. 17. Jászói konvent kiadványa.
» 7886. 1393. VIII. 5. Pannonhalmi konvent kiadványa.
» 7899. 1393. X. 24. Ilsvay Leusták nádor kiadványa
Frankfurtban 1388-ban, Sziléziában 1387-ben fordul elő.²

128. szám. Ökörfej. Szem- és orrjelzéssel. Az orr igen széles, a homlokvonal legfőbbnyire hullámos.

MODL. 31256. Csicsery cs. lt. 1347. XII. 5. Egri káptalan kiadványa.

MODL. 31255. Csicsery cs. lt. 1347. XII. 5. Egri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 869. 1347. Szolgabírói kiadvány.

Görgey cs. lt. 1347. Szepesi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1352. VII. 3. Győri káptalan kiadványa.

MODL. 31283. Csicsery cs. lt. 1357. I. 11. Egri káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1234. 1358. IV. 24. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 28579. 1360. X. 13. Dénes erdélyi vajda kiadványa.

» 5333. 1364. VIII. 9. Pécsi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1370-ben, Sziléziában 1397-ben fordul elő.³

129. szám. Ugyanaz keskenyebb orrjelzéssel. A szem gyakran össze van kötve a füllel, sokszor a homlokvonal hullámos.

MODL. 3472. 1342. IV. 12. Borsodi főispán kiadványa.

» 31242. Csicsery cs. lt. 1342. V. 24. Egri káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1344. XI. 11. Budai káptalan kiadványa.

MODL. 3955. 1347. XI. 24. Esztergomi káptalan kiadványa.

» 29146. 1349. X. 6. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

Kapy cs. lt. 1351. Mihály alispán és négy szolgabíró kiadványa.

MODL. 28072. 1357.

¹ Lásd: *Rauternél* a 111. ábrát.

² Lásd: *Kirchnernél* a 117. ábrát, *Rauternél* a 73. ábrát.

³ Lásd: *Keinznál* a 247. ábrát.

- MODL. 5105. 1363. II. 19. Bebek István országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1363. III. 5.
 Kállay cs. lt. 1426. 1364. Simon mester kiadványa.
 » » » 1416. 1364. Kont Miklós nádor kiadványa.
 MODL. 29707. 1370. IV. 16. János erdélyi alvajda kiadványa.
 » 1930. 1386. Széchy Miklós nádor kiadványa.
 » 8022. 1394. V. 31. Váradi káptalan kiadványa.
 » 28113. 1394. VI. 1. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

130. szám Ökörfej. Szarvak közt vonallal s András-keresztel.
 Különféle változatban fordul elő: szem- és orrjelzés nélkül;
 szemjelzéssel orrjelzés nélkül, leginkább egyenes, ritkán hullámos
 homlokvonallal.

- MNM. törzs. 1367. X. 14. Valkó vármegye kiadványa.
 » » 1368. IV. 10. Vasvári káptalan kiadványa.
 » » 1368. VIII. 11. Pozsonyi káptalan kiadványa.
 » » 1369. I. 16. Bebek István országbíró kiadványa.
 MODL. 5725. 1369. III. 19. Egri káptalan kiadványa.
 » 7042. 1383. X. 21. Garay Miklós nádor kiadványa.
 MNM. törzs. 1384. X. 13. Garay Miklós nádor kiadványa.
 MODL. 7108. 1384. X. 13. Garay Miklós nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1871. 1384. Széchy Miklós nádor kiadványa.
 MODL. 7364. 1388. I. 5. Zsigmond király kiadványa.
 » 7379. 1388. IV. 8. Jászói konvent kiadványa.
 Kállay cs. lt. 1989. 1388. Székesfejérvári konvent kiadványa.
 MODL. 5777. 1390. IV. 14. Bebek Imre országbíró kiadványa.
 » 32217. 1390 körül.
 » 25335. 1391. II. 10. Zsigmond király kiadványa.
 Fejérpataky cs. lt. 1391. III. 8. Bebek Imre országbíró
 kiadványa.
 MNM. törzs. 1391. VI. 1. Zsigmond király kiadványa.
 MODL. 7661. 1391. VI. 5. Csáktornyai Laczfíy István nádor
 kiadványa.
 Justh cs. lt. 1391. X. 4. Bebek Imre országbíró kiadványa.
 Fejérpataky cs. lt. 1391. X. 20. Szepesi káptalan kiadványa.
 Kállay cs. lt. 2136. 1391. Bebek Imre országbíró kiadványa.
 » » » 2149. 1391. Csáktornyai Laczfíy István nádor
 kiadványa.
 Kállay cs. lt. 2118. 1391. Leleszi konvent kiadványa.
 » » » 2130. 1391. Leleszi konvent kiadványa.
 » » » 2135. 1391. Csáktornyai Laczfíy István nádor
 kiadványa.
 Kállay cs. lt. 2147. 1391. Csáktornyai Laczfíy István nádor
 kiadványa.

Thally cs. lt. 1391. Bebek Imre országbíró kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1391. Szepesi káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1910. 1393. Jászói konvent kiadványa.

» » » 2198. 1393. Szolgabírói kiadvány.

Forgách cs. lt. 1393. Szolgabírói kiadvány.

» » » 1393. Zalavári konvent kiadványa.

» » » 1393. Nyitrai káptalan kiadványa.

MODL. 7921. 1394. I. 13. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

» 7974. 1394. IX. 12. Nyitrai káptalan kiadványa.

» 8186. 1396. X. 2. Sopron vármegye kiadványa.

» 34045. 1398. I. 7. Pozsegai káptalan kiadványa.

Bajorországban 1370—1377-ig, Wormsban 1387-ben, Mainzban 1388-ban, Frankfurtban 1371—1398-ig, Franciaországban 1387-ben s a XV. században, Sziléziában 1360—1400-ig fordul elő.¹

131. szám. Ökörfej. A homlokvonal s a kereszt közt körrel, leginkább csak szemjelzéssel, orrjelzés nélkül.

MNM. törzs. 1396. X. 23. Stiworicsi Wyd de gosti Miklós kiadványa.

MODL. 8195. 1397. I. 21. Erdélyi alvajda kiadványa.

» 8209. 1397. IV. 15. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1397. V. 8. Győri káptalan kiadványa.

MODL. 31346. Csicsery cs. lt. 1398. VII. 20. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. Csicsery cs. lt. 1398. VIII. 18. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 8351. 1398. IX. 19. Váczi káptalan kiadványa.

Kubinyi cs. lt. 1398. Zsigmond király kiadványa.

Dessewffy cs. lt. 1398. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 27445. 1399. VI. 19. Kolozsmonostori konvent kiadv.

Frankfurtban 1399-ben, Egerben (Csehország) 1397-ben, Sziléziában 1376-ban fordul elő.²

132. szám. Ökörfej. A szarvak közt duplavonalú kereszttel,

MODL. 3467. 1383. IV. 20. Budai káptalan kiadványa.

» 7362. 1388. I. 24. Nyitrai káptalan kiadványa.

Bajorországban 1380-ban, Sziléziában 1420-ban fordul elő.³

¹ Lásd: *Keinznál* a 255. ábrát, *Kirchnernél* a 98—116., 118—125. ábrát, *Rauternél* a 77., 79., 95., 104., 119. és 168. ábrát, *Midouxnál* a 11., 28—38., 375., 376. és az V. ábrát; *Urban* 1371 és 1386-ból közöl két példányt »Segni di cartiere antiche« című művében.

² Lásd: *Kirchnernél* a 128—130. ábrát, *Rauternél* a 169. ábrát.

³ Lásd: *Keinznál* a 258. ábrát, *Rauternél* a 166. ábrát.

133. szám. Ökörfej, a szarvak közt virágvonallal. Különféle változatokban találjuk: szemjelzéssel, orrjelzéssel nélkül; szem- és orrjelzéssel.

MODL. 6763. 1381. V. 4. Zalavári konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1391. VII. 6. Zobori konvent kiadványa.

MODL. 25336. 1393. V. 26. Sűbor pozsonyi főispán kiadványa.

MODL. 28760. 1393. V. 27. Zsigmond király kiadványa.

» 7869. 1393. VI. 1. Zsigmond király kiadványa.

MNM. törzs. 1393. XII. 29. Székesfejérvári keresztetek konventjének kiadványa.

Kállay cs. lt. 2189. 1393. Váradi káptalan kiadványa.

» » » 2218. 1393. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

» » » 2217. 1393. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

» » » 2188. 1393. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

Kisfaludy cs. lt. 1393. Zala vármegye kiadványa.

MNM. törzs. 1394. II. 9. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

Soos cs. lt. 1394. II. 10. Szepesi káptalan kiadványa.

MODL. 7956. 1394. VI. 6. Zsigmond király kiadványa.

Kállay cs. lt. 2246. 1394.

» » » 2268. 1394.

MODL. 8159. 1396. V. 20. Pozsonyi káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 2221. XIV. század.

Bajorországban 1369-ben és 1390—1399-ig, Mainzban 1395-ben, Sziléziában 1360-ban fordul elő.¹

134. szám. Ugyanaz. Az ökörfej szájából zsinóron egy háromszög csüng, benne egy éket látunk.

MODL. 31174. Csicsery cs. lt. 1362. II. 26. I. Lajos király kiadványa.

135. szám. Ökörfej. A szarvak közti vonalon körrel.

Kállay cs. lt. 2146. 1391. Aradi káptalan kiadványa.

MODL. 7864. 1393. VI. 12. Leleszi konvent kiadványa.

Bajorországban 1380-ban és 1394-ben, Frankfurtban 1392-ben fordul elő.²

136. szám. Ökörfej. A szarvak közt három levelű virággal. Kubinyi cs. lt. 1395 körül.

¹ Lásd: *Keinznál* a 252., 253., 257. és 262. ábrát, *Kirchnernél* a 131. ábrát, *Rauternél* a 75. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 260. ábrát, *Kirchnernél* a 126. ábrát.

137. szám. Ökörfej hasított orral.

MODL. 3949. 1347. XI. 28. Egri káptalan kiadványa.
Sziléziában 1420-ban fordul elő.¹

138. szám. Ökörfej. Igen széles, hasított orral s a szarvak közt keresztel.

MNM. törzs. 1367. X. 14. Valkó vármegye kiadványa.

» » 1368. IV. 10. Vasvári káptalan kiadványa.

» » 1368. VIII. 11. Pozsonyi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1360—1370-ig, Nápolyban 1331-ben fordul elő.²

139. szám. Ökörfej. Az eddigiektől elütő ábrázolásban. A szarvak közt keresztel, a szájában gyűrűt tart.

Görgey cs. lt. 1396. Jászói konvent kiadványa.

» » » 1400. Szepesi káptalan kiadványa.

140. Szamárfej.

MNM. törzs. 1365. VI. 15. Bebek István országbíró kiadványa.

141. szám. Bak ugró helyzetben.

MODL. 29698. 1364. XII. 1. Erdélyi káptalan kiadványa.

» 5644. 1368. I. 20. Bebek István országbíró kiadványa.

Genuában 1358—1373-ig, Fabrianóban 1350—1373-ig, Bajorországban 1364-ben, Frankfurtban 1360—1362-ig fordul elő.³

142. szám. Bak félig.

Forgách cs. lt. 1380. I. Lajos király kiadványa.

Kállay cs. lt. 34. 1386. Erzsébet királyné kiadványa.

143. szám. Bakfej.

Forgách cs. lt. 1383. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1383. Szepesi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1384—1385-ig, Lengyelországban 1383-ban fordul elő.⁴

144. szám. Kosfej vonallal, fent András-kerezzel.

MODL. 29197. 1384. X. 4. Erdélyi káptalan kiadványa.

Justh cs. lt. 1395. Turóczy konvent kiadványa.

Fabrianóban már a XIII. század nyolczvanas éveiben, Bajor-

¹ Lásd: *Rauternél* a 171. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 248. ábrát, *Baronnenál* a 9. ábrát.

³ Lásd: *Briquetnél* a 76. és 77. ábrát, *Keinznál* a 271. ábrát, *Kirchnernél* a 138., 139. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinznál* a 273. ábrát, *Piekosinskynál* a 210. ábrát.

országban 1346—1400-ig, Neuburgban 1357 és 1425-ben, Reichenbergen 1382-ben fordul elő.¹

Zonghi 1282-ből Fabrianóban; *Kirchner* 1382-ből Reichenbergen találta ezt a vízjegyet.

145. szám. Kosfej kereszt nélkül.

Szent-Iványi cs. lt. 1348. Szepesi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1373. VIII. 5. Boszniai káptalan kiadványa.

Genuában 1357-ben, Bajorországban 1381-ben, Lengyelországban 1390 körül, Prágában 1385-ben fordul elő.²

146. szám. Szarvas, félig, ugró helyzetben.

Kállay cs. lt. 2259. 1394. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

» » » 2441. 1399.

MNM. törzs. 1400. V. 11. Leleszi konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 17. 1400.

Máriássy cs. lt. 1400. Bebek Detre nádor kiadványa.

Fabrianóban 1373—1407-ig, Genuában 1381—1403-ig, Provenceban 1374-ben, Dauphinében 1374—1386-ig, Bajorországban szintén a XIV. században, Svájcban 1422-ben, Oroszországban 1392-ben, Lengyelországban a XIV. század kilencvenes éveiben fordul elő.³

147. szám. Szarvasfej.

MNM. törzs. 1380. XII. 6. Pozsonyi káptalan kiadványa.

MODL. 33760. 1381. XI. 25. Körösmegyei alispánok kiadványa.

MNM. törzs. 1384. VII. 29. Esztergom vármegye kiadványa.

Bajorországban 1380—1399-ig többféle változatban, Lengyelországban 1385—1390-ig, Sziléziában 1379-ben fordul elő.⁴

148. szám. Szarvasagancs.

MNM. törzs. 1333. VII. 17. Veszprém vármegye kiadványa.

» » 1344. II. 6. Szepesi káptalan kiadványa.

MODL. 4978. 1359. XI. 12. Bebek Imre nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1360. VI. 9. Kont Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1276. 1360. IX. 24. Várady káptalan kiadványa.

» » » 1296. 1360. X. 6. I. Lajos király kiadványa.

¹ Lásd: *Keinznál* a 274. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* (*Recherches sur les premieres papiers...*) 4. ábrát, *Keinznál* a 275. ábrát, *Pickosinskynál* a 202—204. ábrát.

³ Lásd: *Briquetnél* a 62. és 63. ábrát, *Keinznál* a 277. ábrát, *Lchačevnél* a 48. ábrát, *Pickosinskynál* a 206. és 207. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinznál* a 278. és 279. ábrát, *Rauternél* a 37. ábrát.

- MODL. 5055. 1361. V. 8. Bebek István országbíró kiadványa.
 » 29693. 1361. IX. 14. Péter erdélyi alvajda kiadványa.
 » 5208. 1363. V. 23. Nyitrai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1399. 1363. X. 10. Bebek György tárnokmester kiadványa.

- MODL. 5387. 1365. III. 29. Sági konvent kiadványa.
 MNM. törzs. 1366. IV. 22. I. Lajos király kiadványa.
 MODL. 5513. 1366. XII. 13. Erdélyi káptalan kiadványa.
 » 5724. 1369. IV. 2. Leleszi konvent kiadványa.
 » 6994. 1383. III. 29. Esztergomi káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1400.

149. szám. Oroszlán.

MODL. 5411. 1365. VIII. 17. Váradai káptalan kiadványa.

Fabrianóban 1390-ben, Bolognában 1335-ben, Zürich és Genuában 1349—1373-ig, Dauphinében 1351—1354-ig, Savoyában 1386—1391-ig, Bajorországban a XIV. században, Lengyelországban 1366-ban, Franciaországban 1443-ban, Sziléziában 1361—1363-ig fordul elő.¹

150. szám. Sárkány kétlábú.

Nagyobb méretűek:

- MNM. törzs. 1393. XI. 2. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 Máriaassy cs. lt. 1393. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.
 Kállay cs. lt. 37. 1393. Kapolyai János országbíró kiadványa.
 Bajorországban 1393-ban fordul elő.²

151. szám. Sárkány kétlábú.

Kisebb méretűek:

- MODL. 20242. 1340 körül Pál, országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1350. IX. 12. Esztergomi káptalan kiadványa.
 » » 1374. III. 10. Simontornyai Laczffy Imre nádor

kiadványa.

Balassa cs. lt. 1375. Lépes János alnádor kiadványa.

MODL. 32203. 1380 körül Erdélyi alvajdák kiadványa.

- » » 7033. 1383. VIII. 8. Széchy Miklós országbíró

kiadványa.

Kállay cs. lt. 35. 1383. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 7652. 1390. XI. 10. Bebek Imre országbíró kiad-

ványa.

¹ Lásd: *Briquetnél* a 446. és 447. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) 14. ábrát, *Keinznál* a 285. ábrát, *Piekosinskynál* a 251. ábrát, *Midouxnál* a 381., 382. ábrát, *Rauternél* a 2. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 286. ábrát.

MNM. törzs. 1391. II. 15. Csáktornyai Laczfíy István nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1391. II. 16. Bebek Imre országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 2155. 1391. Váradí káptalan kiadványa.

» » » 2157. 1391. Csáktornyai Laczfíy István nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 2143. 1391. Bebek Imre országbíró kiadványa.

MODL. 7785. 1392. IV. 23. Kapolyai János országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 9. 1392. Kapolyai János országbíró kiadványa.

MODL. 7835. 1393. II. 9. Itélő mesterek kiadványa.

» 7857. 1393. V. 12. Gómör vármegye kiadványa.

Kállay cs. lt. 2200. 1393. Csanádi káptalan kiadványa.

» » » 2201. 1393. Csanádi káptalan kiadványa.

» » » 2255. 1394. Ilsvay Leusták nádor kiadványa.

MODL. 8606. 1400. XII. 24. Szepesi káptalan kiadványa.

Genuában 1361—1476-ig, Fabrianóban 1372-ben, Provenceben 1366 és 1368-ban, Piemontban 1374-ben, Lyonban 1371-ben, Dauphineben 1374-ben, Zürichben 1393-ban, Savoyában 1366-ban, Bajorországban 1385—1399-ig, Lengyelországban 1393-ban fordul elő.¹

152. szám. Griff.

Kállay cs. lt. 1517. 1367. Bebek István országbíró kiadványa.

MODL. 7099. 1384. VIII. 28. Nyitrai káptalan kiadványa.

Genuában 1346. és 1354-ben, Fabrianóban 1387-ben, Genfben 1359-ben, Délfranciaországban 1347—1353-ig, Bajorországban 1373-ban, Lengyelországban a XIV. század közepén, Sziléziában 1369-ben fordul elő.²

153. szám. Egyszarvú félig.

MNM. törzs. 1379. VIII. 22. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 6969. 1382. XI. 18. Garay Miklós nádor kiadványa.

Kubinyi cs. lt. 1398. Zsigmond király kiadványa.

MODL. 8453. 1399. VI. 6. Széchenyi Frank országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1399. VII. 13. Maróthi János macsói bán kiadványa.

¹ Lásd: *Briquet*nél a 29—34. ábrát, *Zonghin*ál (Le antiche carte fabrianesi) 8. és 34. old., *Keinz*nál a 287. ábrát, *Piekosinskyn*ál a 268. ábrát, *Midouan*nál az 50. ábrát.

² Lásd: *Briquet*nél a 353—354. ábrát, *Keinz*nál a 288. ábrát, *Piekosinskyn*ál a 273. ábrát, *Rautern*nél a 14. ábrát.

Forgách cs. lt. 1399. Zsigmond király kiadványa.
 MODL. 7172. 1400. II. 23. Zsigmond király kiadványa.
 » 8555. 1400. V. 12. Váradi vikár kiadványa.
 Bethlen cs. lt. 1400. Erdélyi káptalan kiadványa.
 MODL. 8482. XIV. század.

Spanyolországban a XIV. században, Sziléziában 1458-ban fordul elő.¹

154—159. szám. Egyszarvú fej. Kedvelt jegy. Különféle ábrázolásban jelenik meg: sima szarvval; fogas szarvval és sörény nélkül; fogas szarvval és fürtös sörénnyel.

154. szám. Egyszarvú fej, sima, hosszú egyenes szarvval, különböző nagyságban.

MODL. 3356. 1341. II. 24. Egri káptalan kiadványa.
 » 2203. 1341. XI. 15. Pál országbíró kiadványa.
 » 3467. 1342. III. 13. Drugeth Vilmos nádor kiadványa.
 Berzeviczy cs. lt. 1349. Szepesi káptalan kiadványa.
 MODL. 5002. 1360. XI. 27. Zalavári konvent kiadványa.
 » 29673. 1377. II. 6. I. Lajos király kiadványa.

Bajorországban 1340 és 1358-ban fordul elő, Franciaországban a XV. században, Erdélyben a XIV. században.²

155. szám. Egyszarvú fej, kissé görbített szarvval.
 MODL. 3840. 1346. IV. 27. Zalavármegyei alispán kiadványa.
 Péchy cs. lt. 1347. III. 18. Szepesi káptalan kiadványa.
 MNM. törzs. 1351. II. 22. Turóczy konvent kiadványa.
 Bajorországban 1346 körül fordul elő.³

156. szám. Egyszarvú fej, fogas, egyenes és görbe szarvval.
 MODL. 7191. 1386. II. 2. Székesfejérvári konvent kiadványa.
 Bajorországban 1380—1393-ig, Lengyelországban a XIV. század kilencvenes éveiben fordul elő.⁴

157. szám. Egyszarvúfej, fogas szarvval és fürtös sörénnyel.
 MODL. 7605. 1390. V. 27. Kanizsai Oslthfia János kiadványa.
 Lengyelországban 1385-ben és 1387-ben fordul elő.

¹ Lásd: *Keinznál* a 291. ábrát, *Rauternél* a 23. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 292. ábrát, *Midouwnál* a 389. ábrát. *Urbani* is közli 1355-ből »Segni di cartieri antiche« című művében, *Schuller* von Libloy 1358-ból közli »Anzeiger f. Kunde der deutschen Vorzeit« című művében.

³ Lásd: *Keinznál* a 294. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinznál* a 298. ábrát, *Piekosinskynál* a 213. ábrát.

158. szám. Egyszarvú fej, fogas szarvval és fürtös sörény-nyel, mellette körrel.

MODL. 7400. 1388. VI. 1. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

MODL. 28107. 1388. Bebek Imre országbiró kiadványa.

Bajorországban 1388-ban fordul elő.¹

159. szám. Egyszarvú fej. A szarv és fül között vonallal, fönt András-keresztel.

MODL. 8381. 1398. XII. 31. Leleszi konvent kiadványa.

Frankfurtban 1393-ban, Sziléziában 1516-ban fordul elő.²

160. szám. Egyszarvú fej-pár.

MODL. 8848. XIV. század vége vagy a XV. század eleje.

Franciaországban a XV. században.³

161. szám. Hal. Kisebb-nagyobb méretekben.

MODL. 5294. 1364. IV. 3. Bebek István országbiró kiadványa.

» 5347. 1364. X. 13. Bebek István országbiró kiadványa.

» 5348. 1364. X. 13. Bebek István országbiró kiadványa.

Kállay cs. lt. 683. 1364. Bebek István országbiró kiadványa.

» » 1458. 1364. Bebek István országbiró kiadványa.

MODL. 5901. 1371. I. 8. Jászói konvent kiadványa.

» 25410. 1380 körül.

Thally cs. lt. XIV. század. Veszprémi káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1486. XIV. század.

Máriássy cs. lt. XIV. század. Fehérvári káptalan kiadványa.

Genuában 1314—1318-ig, Frankfurtban 1360-ban és 1368. ban fordul elő.⁴

162. szám. Delfin.

MNM, törzs. 1373. I. 12. Nyitrai káptalan kiadványa.

Bajorországban 1372—1373-ig, Franciaországban a XIV. század végén és a XV. század elején fordul elő.⁵

163. szám. Birodalmi sas.

Thally cs. lt. 1364. V. 6. Kont Miklós nádor kiadványa.

¹ Lásd: *Keinznál* a 300. ábrát.

² Lásd: *Kirchnernél* az 53. ábrát, *Rauternél* a 10. ábrát.

³ Lásd: *Mideuxnál* a 390. ábrát.

⁴ Lásd: *Briquetnél* (jóval kisebb alakban) az 525. és 526. ábrát, *Kirchnernél* a 146. és 147. ábrát.

⁵ Lásd: *Keinznál* a 303. ábrát, *Midouxnál* a 7., 8., 106—109. ábrát.

MNM. törzs. 1366. III. 23. Jászói konvent kiadványa.
 Fabrianóban 1333—1599-ig, Bajorországban 1330-ban és
 1340-ben fordul elő.¹

164. szám. Liba.

MODL. 29203. 1391. IV. 23. László erdélyi vajda kiadványa.
 » 30405. 1391. XI. 8. László erdélyi vajda kiadványa.
 Kállay es. lt. 2214. 1393. Leleszi konvent kiadványa.
 Bajorországban 1399-ben és 1406-ban, Gelnhausenben 1400-
 ban fordul elő.²

165. szám. Liba dicsfénnyel.

Forgách es. lt. 1388. Zsigmond király kiadványa.

166. szám. Madárfej nyitott csőrrel.

MNM. törzs. 1367. IX. 18. Somogyi konvent kiadványa.

167. szám. Madárkoponya görbített csőrrel.

Kállay es. lt. 1374. 1363. X. 13. Bebek István országbíró
 kiadványa.

168. szám. Madár dicsfénnyel, zárt csőrrel.

Forgách es. lt. 1363. IX. 17. Bebek István országbíró kiadványa.
 MODL. 5242. 1363. IX. 17. Kont Miklós nádor kiadványa.
 » 5255. 1363. X. 13. Bebek István országbíró kiadványa.
 Kállay es. lt. 1468. 1364. Kont Miklós nádor kiadványa.
 Genuában 1363-ban, Lyonban 1363-ban, Provenceben 1366-
 ban, Bajorországban 1380-ban, Svájcban 1371—1391-ig fordul elő.³

169. szám. Madár dicsfénnyel, nyitott csőrrel.

MODL. 5257. 1363. X. 29. Bebek István országbíró kiadványa.
 MNM. törzs. 1363. XI. 25. Kont Miklós nádor kiadványa.

170. szám. Madár zárt csőrrel.

MODL. 5154. 1362. IV. 29. Székesfejérvári konvent kiadványa.
 Bajorországban a XIV. század első felében, Frankfurtban
 1350-ben fordul elő.⁴

171. szám. Madár nyitott csőrrel.

MODL. 4730. 1358. IV. 25. Székesfejérvári konvent kiadványa.
 Kállay es. lt. 1245. 1359. V. 8. Kont Miklós országbíró
 kiadványa.

¹ Lásd: *Briquetnél* a 2. ábrát, *Keinznál* a 306. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 308. és 309. ábrát.

³ Lásd: *Briquetnél* az 509. ábrát, *Keinznál* a 311. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinznál* a 317. ábrát, *Kirchnernél* a 141. ábrát.

MODL. 4961. 1360. VI. 1.

Thally cs. lt. 1364. VII. 8. Veszprémi káptalan kiadványa.

Bajorországban a XIV. század első felében, Frankfurtban 1359-ben fordul elő.¹

172. szám. Madár, fején kereszttel.

MODL. 3903. 1347. V. 16. Bebek István és György kiadványa.

Bajorországban a XIV. század első felében fordul elő.²

173—176. Madáralakok; az eddigiektől elütő ábrázolásban.

Töredékek.

MNM. törzs. 1335. V. 9. Mykch szlavon bán kiadványa.

MODL. 3246. 1339. VII. 6. Zobori konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 565. 1341. Aradi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1389. X. 13. Csáktornyai Laczfíy István nádor kiadványa.

MODL. 24429. 1389. XI. 2. Csáktornyai Laczfíy István nádor kiadványa.

177. szám. Hárpia.

Kállay cs. lt. 1670. 1378. Dénes prépost és a leleszi konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 1683. 1379. Miklós mester és négy szolgabíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1703. 1379. Leleszi konvent kiadványa.

178. szám. Hárpia körben.

MNM. törzs. 1377. VII. 15. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

» » 1377. XII. 10. Garay Miklós nádor kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1377. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

MODL. 6501. 1378. I. 27. Zalavári konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1378. X. 14. Mihály vasvári kanonok kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1378. Szepesi szolgabírák kiadványa.

» » » 1378. Szepesi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1376—1383-ig, Lengyelországban 1378-ban és 1380 körül fordul elő.³

IV. Növények 179—200. szám.

Virágok és gyümölcsök.

179—184. szám. Liliom. Igen korán tűnik fel. Fabrianóban 1314-ben, Genuában 1317-ben, Franciaországban 1392—1396-

¹ Lásd: *Keinznál* a 316. ábrát, *Kirchnernél* a 143. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 315. ábrát.

³ Lásd: *Keinznál* a 319. ábrát, *Piekosinskynál* a 279. ábrát.

ban, Provenceban 1322-ben fordul elő s különféle ábrázolásokban az egész században, sőt azon túl tartja magát.

179. szám. Liliom.

MNM. törzs. 1335. VI. 4. Csornai konvent kiadványa.
MODL. 28933. 1391. V. 23. Kolozsmonostori konvent kiadv.

180. szám. Liliom. Az előbbinél nagyobb ábrázolásban.

Kállay cs. lt. 696. 1344. Giletfi Miklós nádor kiadványa.
Kállay cs. lt. 735. 1344. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

181. szám. Liliom fejlettebb formában.

Kállay cs. lt. 1194. 1358. VIII. 1.

» » » 1036. 1393. Váradai káptalan kiadványa.

Franciaországban 1393—1396-ig és a XV. században fordul elő.¹

182. szám. Liliom. Az előbbiektől eltérő ábrázolásban.

Kállay cs. lt. 2382. 1397. Leleszi konvent kiadványa.

Frankfurtban 1394-ben fordul elő. Franciaországban a XV. században.²

183. szám. Liliom két levélkével.

MODL. 4772. 1358. VII. 30. Jászói konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1358. IX. 17. Sáros vármegye kiadványa.

Genuában 1364-ben, Fabrianóban 1363-ban, Délfranciaországban 1344—1364-ig, Bajorországban szintén a XIV. században, Lengyelországban és Hágában a XIV. század hatvanas éveiben, Sziléziában 1358-ban fordul elő.³

184. szám. Liliom szépen stilizálva.

MODL. 8228. 1397. V. 29. Pásztói János országbíró kiadványa.

185. szám. Hatlevelű szár nélküli virág.

Kállay cs. lt. 367. 1334. Váradai káptalan kiadványa.

Bajorországban 1318. és 1322-ben fordul elő.⁴

186. szám. Ötlevelű virág. A szárból két levél nő ki.

MNM. törzs. 1353. VII. 8. Tamás országbíró kiadványa.

Dessewffy cs. lt. 1354. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

¹ Lásd: *Midoux*nál a 29., 254, 255. és az LIX. ábrát.

² Lásd: *Kirchnern*él a 33. ábrát, *Midoux*nál a 414. ábrát.

³ Lásd: *Briquet*nél a 295. ábrát, *Midoux*nál a XXII. ábrát, *Keinz*nél a 326. ábrát, *Piekosinskyn*él a 364. ábrát, *Rautern*él a 137. ábrát.

⁴ Lásd: *Keinz*nél a 330. ábrát.

187. szám. Gránátalma virág.

Kállay cs. lt. 2020. 1389. Csáktornyai Laczffy István nádor kiadványa.

Franciaországban 1365-ben, Bajorországban szintén a XIV. században fordul elő.¹

188. szám. Lóhere duplavonalú szárral.

MNM. törzs. 1364. V. 8. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

Genuában 1316—1321-ig, Frankfurtban 1362-ben fordul elő.²

189. szám. Lóhere. Az előbbinél nagyobb alakban s eltérő ábrázolásban.

Egyszerű szárral:

MNM. törzs. 1344. I. 18. Győri káptalan kiadványa.

» » 1363. IX. 27. Veszprémi káptalan kiadványa,
MODL. 29703. 1369. IX. 22. János erdélyi alvajda kiadványa.

190. szám. Ugyanaz.

Duplavonalú szárral:

MODL. 28916. 1366. IX. 1. I. Lajos király kiadványa.

» 28744. 1367. VI. 3. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

MODL. 30395. 1367. IX. 12. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

» 5598. 1367. IX. 13. Budai káptalan kiadványa.

» 5613. 1367. X. 13. Bebek István országbíró kiadványa.

» 5654. 1368. IV. 18. Budai káptalan kiadványa.

191. szám. Szegfű két virággal, a két szár közt kereszttel.

Motesiczky cs. lt. 1343. Pál országbíró kiadványa.

MODL. 3826. 1346. III. 6. Budai káptalan kiadványa.

» 3900. 1347. IV. 21. Székesfejérvári káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1347. V. 10. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

MODL. 6336. 1376. II. 20. Garay Miklós nádor kiadványa.

Bolognában 1342-ben, Bajorországban 1382-ben, Frankfurtban 1349-ben, Lengyelországban 1352-ben, Sziléziában 1377-ben fordul elő.³

192—193. szám. Cseresznye hosszú egyenes vagy kissé görbített száron. Hagymával vagy hagyma nélkül.

¹ Lásd: *Midouznál* a IX. ábrát, *Keinznál* a 335. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* a 262—264. ábrát.

³ Lásd: *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) a 41. ábrát, *Keinznál* a 342. ábrát, *Kirchnernél* a 150. ábrát, *Piekosinskynál* a 354. ábrát, *Rauternél* a 153. ábrát. *Urbani* 1366-ból közöl egy példányt »Segni di cartiere antiche« című művében.

Kállay cs. lt. 48. 1329 körül. Jakab és Pál mesterek kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1349. Jászói konvent kiadványa.

MNM. törzs. 1370. VI. 29. Győri káptalan kiadványa.

MODL. 5884. 1370. X. 13. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 29174. 1370. XI. 29. I. Lajos király kiadványa.

MNM. törzs. 1371. I. 17. Győri káptalan kiadványa.

Genuában 1345-ben, Fabrianóban 1340-ben, Bolognában 1320-ban, Grenobleban 1318-ban, Délfranciaországban 1325—1356-ig, Pfalzban 1336-ban, Bajorországban a XIV. században, Sziléziában 1350-ben, Lengyelországban 1349—1350-ig fordul elő.¹

194. szám. Szilva egyenes vagy görbített szárral.

MODL. 2931. 1335. VII. 1. Budai felhévízi keresztetek konventjének kiadványa.

Motesiczky cs. lt. 1342. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.

MODL. 36506. 1370. II. 17. Kolozsmonostori konvent kiadv.

MNM. törzs. 1370. IV. 7. I. Lajos király kiadványa.

MODL. 29708. 1370. V. 11. János erdélyi alvajda kiadványa.

Motesiczky cs. lt. 1370. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Soos cs. lt. 1370. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Forgách cs. lt. 1378. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.

MODL. 6573. 1379. I. 8. Somogyi konvent kiadványa.

» 32207. 1380 körül.

» 28928. 1381. V. 9. Erdélyi káptalan kiadványa.

» 28357. 1381. VII. 18. Kolozsmonostori konvent

kiadványa.

MODL. 1774. 1381. Leleszi konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 1835. 1382. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

Genuában 1382-ben, Bolognában 1318-ban, Bajorországban 1341—1383-ig, Lengyelországban a XIV. század harminczas éveiben, továbbá 1367. és 1379-ben, Sziléziában 1369-ban és 1373-ban fordul elő.²

195. szám. Körte. Igen gyakran fordul elő nemcsak a XIV., hanem a XV. században is.

¹ Lásd: *Briquetnél* a 298. és 299. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) a 6. ábrát, *Keinznál* a 343. ábrát, *Piekosinskynál* a 322. és 323. ábrát.

² Lásd: *Briquetnél* a 285. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) 12. ábrát, *Keinznál* a 350. és 351. ábrát, *Piekosinskynál* a 793. ábrát, *Rauternél* a 82. és a 136. ábrát.

MODL. 5547. 1367. IV. 10. Somogyi konvent kiadványa.
 > 24484. 1370. I. 7. Tótországi helytartó helyettes
 kiadványa.

MODL. 5819. 1370. I. 28. Széchy Miklós országbíró kiadványa.
 > 6017. 1372. V. 7. Zalavári konvent kiadványa.

Kapy cs. lt. 1373. Jászói konvent kiadványa.

MODL. 24916. 1375. X. 13. Szepesi Jakab országbíró
 kiadványa.

MODL. 6473. 1377. XII. 21. Garay Miklós nádor kiadványa.

> 6547. 1378. VI. 23. Pécsi káptalan kiadványa.

> 25330. 1378. XI. Horvát János macsói bán kiadványa.

> 6916. 1382. V. 9. Váradai káptalan kiadványa.

> 28757. 1383. I. 24. Mária királyné kiadványa.

> 6876. 1383. VI. 2. Mária királyné kiadványa.

Kállay cs. lt. 1840. 1383. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 7057. 1384. XI. 14. Széchy Miklós országbíró
 kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1385. Szepesi káptalan kiadványa.

Bajorországban 1366—1388-ig, Lengyelországban szintén a
 XIV. században, Sziléziában 1376-ban fordul elő.¹

196—199. szám. Körte két levéllel hosszú szárazakon. Tömegesen
 fordul elő különféle méretekben és változatokban: egyenes, kevésbé
 görbített, nagyon görbített szárazakkal, rendszeren két, néha egy
 virágcsapocskával. A levélkék és a gyűrű (hagyma) alakja is
 változik.

196. szám. Körte egyenes vagy kissé hajlított szárral.

MNM. törzs. 1339. VI. 7. Vasvármegye kiadványa.

MODL. 3676. 1344. III. 3. Budai káptalan kiadványa.

> 3704. 1344. VI. 28. Iday János kiadványa.

> 3698. 1344. VII. 7. Iday János kiadványa.

Soos cs. lt. 1344. Pál országbíró kiadványa.

Berzeviczy cs. lt. 1345. Váci káptalan kiadványa.

MODL. 3842. 1346. V. 3. Váradai káptalan kiadványa.

> 3805. 1346. V. 23. János borsodi főesperes kiadványa.

MODL. 3798. 1346. XI. 24. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 243. 1346.

MODL. 26559. 1350. VII. 5. Gergely, a váradai püspök vica-
 riusának kiadványa.

MODL. 4709. 1358. V. I. Kont Miklós nádor kiadványa.

Ibrányi cs. lt. 1371. Leleszi konvent kiadványa.

¹ Lásd: *Keinznál* a 352—355. ábrát, *Piekosinskynál* a 311—320. ábrát,
Rauternél a 99. ábrát.

MODL. 6067. 1372. X. 13. Zalavári konvent kiadványa.

MODL. 7176. 1385. XII. 23. Budai káptalan kiadványa.

Franciaországban 1395-ben, Bajorországban 1340 körül, 1377. és 1386-ban fordul elő.¹

197. szám. Ugyanaz közepesen hajlított szárákkal.

MODL. 3766. 1345. V. 12. Giletfi Miklós nádor kiadványa.

» 26979. 1345. VII. 27. Abauj vármegye kiadványa.

MNM. törzs. 1346. I. 29. Pál országbíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 773. 1346. Egri káptalan kiadványa.

» » » 616. 1347. Jakab mester és négy szolgabíró

kiadványa.

Kállay cs. lt. 1029. 1352. Tamás országbíró kiadványa.

MODL. 35222. 1362. IV. 3. Ilsvay Leusták szlavon bán kiadványa.

Kállay cs. lt. 1384. 1363. III. 8. Pál mester és négy szolgabíró kiadványa.

MODL. 5156. 1363. IV. 12. Bebek István országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1363. V. 19. Csázmai káptalan kiadványa.

MODL. 28740. 1364. V. 8. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

» 33180. 1365. VIII. 19. Pozsegai káptalan kiadványa.

» 35235. 1365. VIII. 23. Csázmai káptalan kiadványa.

Soos cs. lt. 1365. Budai káptalan kiadványa.

Kállay cs. lt. 1498. 1366. Leleszi konvent kiadványa.

MODL. 5616. 1367. X. 13. Egri káptalan kiadványa.

» 28919. 1367. X. 13. Erdélyi káptalan kiadványa.

» 30126. 1367. XII. 15. Péter erdélyi alvajda kiadványa.

» 5648. 1368. III. 3. Szepesi káptalan kiadványa.

» 30699. 1368. VII. 11. Miklós erdélyi vajda kiadványa.

» 5704. 1368. IX. 29. Raymund báró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1526. 1368. Jakab mester és négy szolgabíró kiadványa.

Becsky cs. lt. 1369. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MNM. törzs. 1370. VI. 18. Győri káptalan kiadványa.

» 1370. VII. 1. Szepesi káptalan kiadványa.

» 1370. VII. 1. Szepesi káptalan kiadványa.

MODL. 5862. 1370. VIII. 10. László oppelni herceg nádor kiadványa.

MODL. 5888. 1370. XII. 21. Egri káptalan kiadványa.

Bethlen cs. lt. 1370. Pécsi káptalan kiadványa.

Justh cs. lt. 1370. Komárommegyei inquisitio kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1370. László oppelni herceg nádor kiadványa.

¹ Lásd: *Midouwn*nál a VIII. ábrát, *Keinz*nál a 359. és 360. ábrát.

Kállay cs. lt. 1580. 1370. László oppelni herczeg nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1371. IV. 25. I. Lajos király kiadványa.

» » 1371. X. 13. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

MODL. 5967. 1371. X. 13. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 5969. 1371. X. 21. Egri káptalan kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1371. Vilmos pécsi püspök kiadványa.

MODL. 5978. 1371. Széchy Miklós országbíró kiadványa.

» 29433. 1372. I. 30. László oppelni herczeg nádor kiadványa.

MNM. törzs. 1372. III. 5. Károly szlavoniai herczeg kiadványa.

Kállay cs. lt. 69. 1372. Leleszi konvent kiadványa.

Forgách cs. lt. 1372. János oppelni herczeg kiadványa.

MODL. 6084. 1373. I. 20. Bebek I. nádor kiadványa.

» 25141. 1373. III. 13. Erzsébet királyné kiadványa.

MNM. törzs. 1373. III. 24. I. Lajos király kiadványa.

Kállay cs. lt. 1373.

Máriássy cs. lt. 1376. Jordán alispán kiadványa.

MNM. törzs. 1377. XI. 25. Szepesi Jakab országbíró kiadványa.

» » 1379. IV. 25. Horvát János bodrogszemeyi főispán kiadványa.

Máriássy cs. lt. 1379. János mester és négy szolgabíró kiadv.

Genuában 1339—1359-ig, Bolognában 1336-ban, Nápolyban 1365-ben, Avignonban 1331-ben, Spanyolországban 1330-ban, Lengyelországban 1352—1369-ig, Frankfurtban 1352—1370-ig, Franciaországban 1360—1393-ban s a XV. században, Sziléziában 1358. és 1368-ban fordul elő.¹

198. szám. Ugyanaz erősen görbített szárral.

MNM. törzs. 1348. I. 22. Pál országbíró kiadványa.

MODL. 5218. 1363. VII. 1. Pécsi káptalan kiadványa.

MNM. törzs. 1363. VIII. 14. Zágrábi káptalan kiadványa.

Fejérpataky cs. lt. 1365. I. 22. János lipthói alispán és négy szolgabíró kiadványa.

MODL. 28083. 1367. IX. 15. Erdélyi káptalan kiadványa.

» 28075. 1371. V. 20. László oppelni herczeg nádor kiadványa.

Kállay cs. lt. 1589. 1371. László oppelni herczeg nádor kiadványa.

¹ Lásd: *Briquetnél* az 519—523. ábrát, *Briquetnél* (Sur les papiers usités en Sicile) a 21. ábrát, *Kirchnernél* a 152., 153. ábrát, *Mideuxnál* a 14., IV., VII. és a XIII. ábrát, *Rauternél* a 87., 148. és 156. ábrát. *Urbani* 1376-bó közöl egy példányt »Segni di cartieri antiche« című művében.

Kállay cs. lt. 1610. 1372. Váradi káptalan kiadványa.
 » » » 20. 1372. Leleszi konvent kiadványa.
 » » » 1645. 1376. Szabolcs vármegyei alispán és
 négy szolgabíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1650. 1377. Miklós mester és négy szolga-
 bíró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1686. 1379. I. Lajos király kiadványa.

» » » 1705. 1379. Garay Miklós nádor kiadványa.

Bajorországban szintén a XIV. században fordul elő.¹

199. szám. Körte két levéllel kis méretben.

Forgách cs. lt. 1365. Garamszentbenedeki konvent kiadványa.

Kállay cs. lt. 1568. 1370. László oppelni herceg nádor
 kiadványa.

MODL. 5971. 1371. XI. 11. Somogyi konvent kiadványa.

Bajorországban 1372-ben, Olaszországban 1387-ben fordul elő.²

200. szám Levélkoszorú.

Kállay cs. lt. 451. 1337. Szolgabírói kiadvány.

» » » 473. 1337. Szolgabírói kiadvány.

Olaszországban 1335-ben fordul elő.³

Meghatározatlan vízjegyek 201—223. szám.

Ide soroltuk azokat a vízjegyeket, melyeket az előbbi cso-
 portok egyikébe sem tudtunk osztani.

201. szám. MODL. 26862. 1359. IV. 3. Váradi káptalan
 kiadványa.

202. szám. MODL. 26862. 1360. I. 13. Kolozsmonostori
 konvent kiadványa.

203. szám. MODL. 30680. 1362. VIII. 7. Erdélyi káptalan
 kiadványa.

204. szám. MODL. 2387. 1344. XI. 27. Pál országbíró
 kiadványa.

205. szám. MODL. 3388. 1341. VI. 10. Drugeth Vilmos
 nádor kiadványa.

206. szám. Forgách cs. lt. 1386. Széchy Miklós nádor
 kiadványa.

¹ Lásd: *Keinznál* a 361. ábrát.

² Lásd: *Keinznál* a 363. ábrát, *Briquetnél* az 524. ábrát.

³ Lásd: *Briquetnél* a 209. ábrát.

207. szám. MODL. 3811. 1347. X. 30. Csanád esztergomi érsek kiadványa.

208. szám. MODL. 4133. 1350. VI. 24. Olivér a királyné országbirájának kiadványa.

MODL. 4600. 1356. III. 23. Széchy Miklós országbiró kiadványa.

209. szám. Kállay cs. lt. 1024. 1352. Egri káptalan kiadványa.

210. szám. MNM. törzs. 1374. V. 14. Székesfejérvári keresztetek konventjének kiadványa.

211. szám. Kállay cs. lt. 1038. 1353. Szolgabirói kiadvány.

MODL. 4415. 1354. III. 20. I. Lajos király kiadványa.

MNM. törzs. 1354. XI. 27. Zala vármegye kiadványa.

Kállay cs. lt. 1091. 1355. László mester és négy szolgabiró kiadványa.

Kállay cs. lt. 1073. 1355. László mester és négy szolgabiró kiadványa.

212. szám. MODL. 4284. 1352. V. 18. Egri káptalan kiadványa.

213. szám. MNM. törzs. 1379. V. 27. Szepesi káptalan kiadványa.

214. szám. MODL. 6183. 1374. I. 19. Simontornyai Laczfyy Imre nádor kiadványa.

215. szám. Kisfaludy cs. lt. 1392. XI. 24. Kapolyai János országbiró kiadványa.

216. szám. Kállay cs. lt. 428. 1347 körül. Erzsébet királyné kiadványa.

MODL. 4396. 1353. X. 28. Hont vármegye kiadványa.

217. szám. MODL. 28742. 1366. VII. 5. Kolozsmonostori konvent kiadványa.

218. szám. MODL. 6204. 1374. V. 16. Szepesi Jakab országbiró kiadványa.

219. szám. MODL. 6212. 1374. V. 12. Simontornyai Laczfyy Imre nádor kiadványa.

220. szám. MODL. 3931. 1347. IX. 24. Jászói konvent kiadványa.

221. szám. MODL. 4177. 1351. III. 2. Gotthard hevesi archidiaconus kiadványa.

222. szám. MODL. 28767. 1398. VII. 1. János erdélyi alvajda kiadványa.

223. szám. MODL. 4225. 1351. X. 12. Tamás országbiró kiadványa.

Irodalom.

A papirosipar történetének sok lényeges kérdését még homály borítja, melyet az eddigi kutatások megfejtteni nem tudtak. A szakirodalom, mely különösen az újabb időben nem egy jeles munkát bocsátott az ezen tárggyal foglalkozók rendelkezésére, még mindig nem ad kimerítő választ oly lényeges kérdésekre, melyeknek megfejtése nélkül sok tekintetben teljesen tájékozatlanok maradunk. *Briquet* igen helyesen utal arra, hogy monográfiákat kellene írni, helyi kutatásokat végezni levéltárakban és könyvtárakban. Hasznos, megbecsülhetetlen munkát végez a kutató vízjegyek pontos lerajzolása és gyűjtése által. — Minden egyes adat, melyet ezen a téren találunk, egy-egy lánczszemet ad kezünkbe, melynek segítségével távolabb eső adatok közt kapcsolatot tudunk létesíteni, kellő világításba helyezni oly dolgokat, melyek megfejtetlenül állottak előttünk.

A papiros történetével foglalkozókra, különösen a vízjegyek kutatóira nézve nem lesz értéktelen dolog, ha az ezen tárgyról eddig megjelent irodalmat közöljük.

A hozzáférhető irodalmi művek közül a forrásul használtakat az illető helyeken idézzük, de csak röviden a szerző nevével. — *Briquet* C. M. *Papiers et filigranes des archives de Gènes 1154 à 1700.* Genève, 1888 = *Briquet.* — *Briquet* többi művének a teljes czímét kiírjuk. — *Kirchner*, Ernst. *Die Papiere des XIV. Jahrhunderts im Stadtarchive zu Frankfurt a/M. und deren Wasserzeichen.* Frankfurt a/M., 1893. = *Kirchner.* Másik munkájának teljes czímét adjuk.

Ames Typograph. *Antiquities of Great Britain.* I. Tab. V.

Archaeolog. Brit. Vol. XII. Tab. XV—XIX.

Barone, N. *Le filigrane delle antiche cartiere nei documenti dell' Archivio di stato in Napoli, dal XII al XV. secolo.* (Archiv. stor. napol. XIV. [1889.] 69—96. old.)

Bartolo de Saxoferrato. *De insigniis et armis.*

Bijdragen tot de geschiedenis der Bockdrukkunst. Haarlem, 1818. 10 vízjegy.

Bodemann, E. *Inkunabeln der königlichen Bibliothek zu Hannover.* Hannover, 1866. 200 vízjegy.

Boyer, Hippolyte et Vallet de Virivelle. *Filigranes de papier du 15 siècle aux armes des familles Coeur et de Bastard.* Paris, 1860. (Extrait de la *Revue archéologique* 1. année. Nouvelle série.)

- Breitkopf, Joh. Gottl. Imman. Versuch den Ursprung der Spielkarten, die Einführung des Leinenpapiers etc. zu erforschen. Leipzig, 1784.
- Briquet, C. M. Recherches sur les premiers papiers employés en Occident et en Orient, du Xe au XIVe siècle. Paris, 1886. Mémoires de la Société nationale des Antiquaires des France. Tome XLVI. 18 vízjegy.
- Papiers et filigranes des archives de Gênes 1154 à 1700. Genève, 1888. 593 vízjegy.
- De la valeur des filigranes du papier comune moyen de déterminer l'âge et la provenance de documents non datés. Genève, 1892.
- Sur les papiers usités en Sicile. Palermo, 1892. 41 vízjegy.
- Canus. Notice d'un livre imprimé á Bamberg, en 1462. Paris, au VII. 3 vízjegy.
- Claudin, A. Origines de l'imprimerie á Alby en Languedoc. Paris, 1880. 5 vízjegy.
- Czerny. Bibliothek von St. Florian. 91 vízjegy.
- De La Fons-Mélicocq. Noms des diverses sortes des papiers, employés au moyen âge dans le Nord de la France, leur prix, leurs marques etc. Bulletin du Bouquiniste de A. Aubry. Paris, 1858.
- De la Serna Santander. Observations sur le filigrane du papier des livres imprimés dans le 15 siècle.
- Denne, Sam. Observations on Paper-Marks. H. n., 1795.
- Desbarreaux, Bernard. Catalogue de la Bibliothèque de Toulouse. I. partie mennables. Toulouse, 1878. 350 vízjegy.
- Fischer, Gotthelf. Versuch die Papierzeichen als Kennzeichen der Alterthumskunde anzuwenden. Nürnberg, 1804.
- Gutermann, F. Die älteste Geschichte der Fabrikation des Leinen-Papiers. Serapeum, 1845. 17. és 18. szám. 64 vízjegy.
- Hassler. Vertrag über die älteste Geschichte der Fabrikation des Leinenpapiers. (Verhandlungen des Vereins für Kunst und Alterthum in Ulm und Oberschwaben.) Ulm, 1844. 8 vízjegy.
- Hausmann. Albrecht Dürer's Kupferstiche, Radirungen, Holzschnitte und Zeichnungen. Hannover, 1861. 57 vízjegy.
- Heitz Paul. Les filigranes des papiers, contenus dans les archives de la ville de Strasbourg. Strasbourg, 1902.
- Les filigranes avec la Crosse de Bâle. Strasbourg, 1904. 300 vízjegy.
- Les filigranes des Papiers contenus dans les incunables strasbourgeoises de la Bibliothèque Impériale de Strasbourg. 1330 vízjegy.
- Hupp, Otto. Ein Missale speciale. Vorläufer des Psalteriums von 1457. Beitrag zur Geschichte der ältesten Druckwerke. München, 1898.
- Jansen. Essai sur l'origine de la gravure en bois et en taille douce et sur la connaissance des estampes des XVe et XVIe siècles. Paris, 1808.
- Karabacek, Joseph. Das arabische Papier. Wien, 1887.
- Neue Quellen zur Papiergeschichte. Wien, 1887.
- Keinz, Friedrich. Die Wasserzeichen des XIV. Jahrhunderts in Handschriften der k. bayer. Hof- und Staatsbibliothek. München, 1896. 368 vízjegy.

- Kemény József. *Signa interna Chartarum sec. XIV—XVIII. in Transsilvania*
I—II. Kézirat a kolozsvári egyetemi könyvtárban.
- Kemény József. *Ueber das in der Diplomatie des Auslandes und Ungarns mit
Innbegriff Siebenbürgens erscheinende älteste Linnenpapier.* — *Magazin
für Geschichte, Literatur . . . Siebenbürgens.* I. Bd.
- Kirchner, Ernst. *Die Papiere des XIV. Jahrhunderts im Stadtarchive zu Frank-
furt a/M. und deren Wasserzeichen.* Frankfurt a/M., 1893.
— *Das Papier. I. Theil. Die Geschichte der Papierindustrie und Allgemeines
über Papier.* Chemnitz, 1897.
- Koning, J. *Verhandling over den Oorsprong de Uitvinding Verbetering en Vol-
making der Bockdrukkunst.* Haarlem, 1816. 23 vízjegy.
- Laptew, Iván. *A vízjegyekről.* Szent-Pétervár, 1824. Orosz nyelven.
- Lichačev, N. T. *Paleografičeskoe značenie bumažnych wodjanych znakov,*
Petersburg, 1899.
- Manzoni, G. *Annali tipografici torinesi del secolo XV.* — *Miscellanea di Storai
Italiana.* Tom. IV. Turin, 1863. 33. vízjegy.
- Meister. *Grundriss der Geschichtswissenschaft.* Leipzig, 1906.
- Merlet, L. *Des filigranes du papier.* *Magazin pittoresque* 1855. jan. füzet. 25. vízjegy.
- Midoux, E. et A. Matton. *Études sur les filigranes des papiers employés en
France, au XVI et XVe siècles.* Paris, 1868. 600 vízjegy.
- Murr, Von. *Journal zur Kunstgeschichte und zur allgemeinen Litteratur.* II., V.
és XIII. Bd. Nürnberg, 1776.
- Myskovszky Viktor. *A régi papirosban található vízjegyekről.* *Archaeologiai
Értesítő.* V. köt. Pest, 1871. 8—10. old.
- Naumann. *Catalogus Librorum Manuscriptorum Biblioth. Senat. Lipsiensis.*
Grimae, 1838.
- Paoli-Lohmeyer. *Grundriss zu Vorlesungen ueber lateinische Palaeographie und
Urkundenlehre.* VII. Innsbruck, 1895.
- Petzhold, Jul. *Index aliquot Codicum chartaceorum olim Erfurtensium nunc
Dresdensium. Cum signis fabricae ubi charta facta est lithographicis*
(Dresdae, 1845.)
- Piekošinsky, Fr. *Srednowieczne znaki wodne.* Kraków, 1893.
— *Wybór znaków wodnych z XV. stulecia.* Kraków, 1896.
- Quellen zur Geschichte Siebenbürgens aus sächsischen Archiven I. Bd. *Rechnun-
gen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der sächsischen Nation.*
I. Bd. Hermannstadt, 1880. 53. vízjegy.
- Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen III. Bd. *Kron-
stadt,* 1896. 6 tábla.
- Rauter, A. *Ueber die Wasserzeichen der ältesten Leinenpapiere in Schlesien.*
VI. Bericht des Vereins für das Museum schlesischer Alterthümer
Breslau, 1866. 173 vízjegy.
- Ris-Paquot. *Dictionnaire encyclopédique des marques & monogrammes, chiffres,
lettres initiales, signes figuratifs, etc.* Tome I—II. Paris, é. n.
- Sardini, G. *Esame sui principi della francese ed italiana tipografia.* Lucques,
1797.

- Schiffmann, F. J. Die Wasserzeichen der datirten Münsterdrucke als Zeugen für die Aechtheit eines undatirten. H. n., é. n.
- Schmidt, C. Mémoire sur les filigranes des papiers employés á Strasbourg de 1343 à 1525. Bulletin de la Société industrielle de Mulhouse. Novemb. 1877. 272. vízjegy.
- Schuler von Libloy. Notizen zur Geschichte der deutschen Diplomatie in Siebenbürgen. Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit. 1858. 11. és 12. szám.
- Schwarz, C. G. Opuscula quaedam academica varii argumenti. Nürnberg, 1793.
- Schwarz, C. G. Primaria quaedam documenta de origine typographiae. Pars. III. Altorfii, 1740.
- Sotheby, S. The typography of the fifteenth century. Londres, 1845. 600 vízjegy.
- Principia typographica, the blockbooks or zylographic delineations of scripture history, issued in Holland, Flanders and Germany during the fifteenth century etc. Londres, 1858. III. vol. 500 vízjegy.
- Stoppelaar, J. H. Het papier in de Nederlanden gedurende de middelevven-, inzonderheid in Zeeland. Middelburg, 1869.
- Uhlirz. Jahrbuch der Kunstsammlungen des allerh. Kaiserhauses. XVII.
- Urbani, D. Segni di cartieri antiche. Venise, 1870. 150 vízjegy.
- Vallet de Virivelle. Notes pour servir à l'histoire du papier. Gazette des Beaux-Arts 1859. május 15., augusztus 1. és november 1. füzetében. 91. vízjegy.
- Wasserzeichen, Die — im Missale speciale. L. Rosenthal's Zeitschrift für Bücherfr. 1900/1901. Heft 2—3.
- Wattenbach, W. Das Schriftwesen im Mittelalter. Leipzig, 1896.
- Wehrs. Vom Papier. Hannover, 1792.
- Weigel und Zestermann. Die Anfänge der Druckerkunst in Bild und Schrift an deren frühesten Erzeugnissen in der Weigel'schen Sammlung. Leipzig, 1866. II. Bd. 100 vízjegy.
- Wibiral, F. L'iconographie d'Antoine Van-Dyck, d'après les recherches de H. Weber. Leipzig, 1877. 100 vízjegy.
- Wiener, Lucien. Etude sur les filigranes des papiers Lorrains. Nancy, 1893.
- Wiesner, J. Die mikroskopische Untersuchung des Papiers mit besonderer Berücksichtigung der ältesten orientalischen und europäischen Papiere. Wien, 1887.
- Zonghi, A. Le marche principali delle carte fabrianesi dal 1293 al 1599. Fabriano, 1881. 200 vízjegy.
- Zonghi, A. Le antiche carte fabrianesi alla Eposizione generale italiana di Torino. Fano, 1884. 1887. vízjegy.

A vízjegygyűjtés terén nagy érdemeket szerzett *Zonghi* és *Briquet*. Az előbbi néhány ezerre menő vízjeggyel ellátott eredeti, olasz középkori papirosgyűjtemény hirtokában van. *Briquet* vaszorgalommal különféle levéltárakban nem kevesebb mint 10.000

kötetet s aktadarabot nézett át, melyekben 11.106 vízjegyet talált s ezeket 7420 fajra és 1226 jellemző csoportba osztotta.¹ Nálunk tudtunkkal gróf *Kemény József*, *Gervay Nándor*, *Myskovszky Viktor*, *Lehoczky Tivadar*, *Szalay Ágost*, *Puky József* és *Csoma József* gyűjtöttek vízjegyeket.

A fönt felsorolt irodalmi munkák közt alig akad egy-kettő, mely a magyarországi papiros történetével foglalkoznék s ezek is kezdetlegesek.

Szerény munkánkkal, mely a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Levéltár összes 14. századbeli papiros okleveleinek vízjegyeit s az azokból leszűrt egyes diplomatikai tanulságokat foglalja magában, hozzá akartunk járulni azon köd részben való eloszlatásához, mely eddig papiros kérdésünk fölött lebegett.

Különös súlyt helyeztünk a vízjegyek pontos rajzára és áttekinthető csoportosítására. A diplomatikuson kívül a kulturhistorikus és archaeologus is sok figyelemre méltó adatra fog dolgozatunkban akadni.

¹ *Briquet*, C. M. De valeur les filigranes du papier. Genève, 1892. 6. old.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZ.
KÖNYVTÁRÁBAN LEVŐ ALDINÁK LEÍRÓ JEGYZÉKE.

DR. GULYÁS PÁLTÓL.

(Negyedik közlemény.)

1516.

32. Gregorii Nazanzeni theologi orationes lectissimæ XVI.
Venetiis, 1516.

1^a l. GREGORII NAZANZENI || THEOLOGI ORATIO || NES
LECTISSIMAE || XVI. || [Nyomtatójelvény.] 1^b l. Ε'Ν ΤΑΥΤΗ ΤΗ
ΒΙ'ΒΛΩ ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΙ || ἐκατὲς λόγοι τοῦ μακαρίου γρηγορίου || ναζαν-
ζηνοῦ τοῦ θεολόγου. τοιαύ- || τας εὐληφότεσ ἐπιγραφάς. || stb. 2^a (*2 jel-
zésű) l. IN HOC LIBRO CONTINENTVR || *sexdecim orationes Beati*
Gregorij Naza- || *zeni Theologi quæ huiuscemodi in-* || *scriptiones*
fortitæ sunt. || stb. 2^b l. AD ILLVSTREM AC PRAECLA- || *rum*
Virum D. Joannem Pinum Mediola || *nensem Tolesanumq; Sena-*
torem Regis || *inviçtiffimi Galliarum, apud in-* || *clytos Venetos*
legatum M. Mu || *furi in orationes Gregorij Nazanzeni* || *præfatio.* ||
MVLTA *sunt ampliffime Pine, quæ be-* || *nigno* stb. 7^b l. üres.
8^a (aa jelzésű) l.¹ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΑΝΖΗΝΟΥ || ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΚΑΤΑ' || ΕΥ'ΝΟΜΙΑΝΩ'Ν ΠΡΟΣ-² || ΔΙΑ'ΑΕΞΙΣ. || ³ (π)Ρός τοὺς ἐν
λόγῳ κομφούς, ó || stb. 318^b l. Kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS
ALDI, || ET ANDREAE SOCERI || MENSE APRILI. || M. D. XVI.
319^a l. üres. 319^b l. [Nyomtatójegy.]

8-r. Lapnagyság: 8·5 × 15·1 cm. Ivek jelzése: *, aa—zφ, ω
AA—Po. Lapok száma: 7 számozatlan, 311 számozott és egy
számozatlan, összesen 319 levél (638 oldal). A latin szövegű

¹ Tulajdonképen 9^a l., mert a 8-ik üres levél példányunkból hiányzik.

² Sic!

³ E négy sor vörös nyomás.

részek olasz típusal szedvék. Élő oldalczímek a szövegbeli betűkkel, a beszédek czímei görög nagybetűkkel szedettek; az első beszédé vörös nyomásban. Az előnyomatott inicziálék számára 4 sor magas köz áll rendelkezésre. A sorok átlagos száma oldalankint: 26. Őrjel minden ív utolsó (16-ik) oldalán található.

Jó példány, sima pergamenkötésben, itt-ott kézirati bejegyzésekkel, *Jaukovich* Miklós könyvtárából. Könyvtári jegye: **Patr. 982.**

1516.

33. C. Suetonii Tranquilli XII. Caesares etc. Venetiis, 1616.

1^a l. IN HOC VOLVMINE HAEC || CONTINENTVR. || *C. Suetonij Tranquilli XII Caesares.* || *Sexti Aurelij Victoris à D. Caesare Augusto usq; ad* || *Theodosium excerpta.* || *Eutropij de gestis Romanorum. Lib. X.* || *Pauli Diaconi libri VIII ad Eutropij historiam* || *additi.* || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. üres. 2^a (*2 jelzetű) l. JOANNES BAPTISTA EGNATIVS || VENETVS JOANNI GROLIE-||RIO A' SECRETIS CHRI||STIANISSIMI FRANCO || RVM REGIS, ET INSV || BRIAE QVAESTO || RI PRIMA- || RIO. || *Qui senarium primus illū protulit:* LIBER || TATEM stb. 4^b l. INDEX || D. IVLIVS CAESAR || stb. 15^b l. C. SVETONII TRANQVIL || LI VITA. *Caius Suetonius tranquillus patrem habuit Sue || tonium* stb. 16^b l. üres. 17^a (1. jelzésű) l. EGNATIVS LECTORI. || *Non ab re futurum existimari, quando hoc totum* || stb. 32. l. üres.¹ 33^a (a jelzésű és 1. számú) l. CAI SVETONII TRANQVILLI || DE VITA XII. CAESARVM. || D. IVLIVS CAES. || (a)NNVM agens Caesar XVI pa || trē stb. 213^a (181. számú) l. DE VITA ET MORIBVS IMPE || RATORVM ROMANORVM || *Excerpta ex libris Sexti Aurelij Vi || ctoris à Caesare Augusto usq; ad Theodosium* || *Imp.* || (a)Nno urbis conditæ DCCXXII. || stb. 240^a (208. sz.) l. EVTROPII DE GESTIS RO || MANORVM LIBER || PRIMVS. || (p)RIMVS in Italia, ut quibus || dam stb. 306^b l. PAVLI DIACONI DE GESTIS RO || MANORVM LIBER VNDECI || MVS AD EVTROPII HI || STORIAM ADDITVS. || *Valentinianus, & Valens Aug.* || (a)Nno ab urbe condita millesimo cē || tesimo stb. 352^a l. Kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS || ALDI,

¹ Példányunkból ki van vágva.

ET ANDREAE || SOCERI MENSE || AVGVSTO || M. D. XVI. 352^b l.
[Nyomdászjelvény.]

8-r. Lapnagyság: 9 × 15·5 cm. Ívek jelzése *, **, 1—5, a—z, aa—rr. Lapok száma: 32 számozatlan s 320 számozott összesen 352 lap (704 oldal). Szövege olasz típussal, a fejezetfelírások s élő oldalcímek antikva öregbetűkkel vannak szedve. Sorok átlagos száma oldalankint 30. Őrjel minden ív utolsó lapjának verzőján látható.

Jól konzervált példány, melynek vaknyomású borjúbőr kötéséből csupán a bőrrész van meg, míg a födelekhez használt s régi nyomtatványokból készült kéregpapír-táblák kivétettek. A M. N. Múzeumba *Hajnik* Imre könyvtárából került. Könyvtári jegye: **A. lat. 2715^a.**

1517.

34. Musaei opusculum de Herone et Leandro stb. Venetiis, 1517.

1^a l. Μουσαίου ποιημάτων τὰ καθ' Ἡρώ || καὶ Λεάνδρον. || Ορφέως ἀργοναυτικά. || Τοῦ αὐτοῦ ὕμνοι. || Ορφεὺς περὶ λίθων. || *Musaei opusculum de Herone* || & *Leandro*. || *Orphei argonautica*. || *Eiusdem hymni*. || *Orpheus de lapidibus*. [Nyomdászjelvény.] 1^b l. Εἰς μουσαῖον ἐπιτάφιον. || stb. 4-ik sor: *In Musaeum epitaphium*. || stb. 2^a (*aij* jelzetű) l. ΑΛΔΟΣ Ο ΡΩΜΑΙΟΣ ΤΟΙΣ || ΣΠΟΥΔΑΙΟΙΣ ΕΥ ΠΡΑΤ- || TEIN. Μουσαῖον τὸν παλαιότατον ποιητὴν ἠθέλησα προσι- || μιᾶζειν stb. 2^b l. ΜΑΡΚΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ. || Νηὸς ἔην ἀνά στήτον, ἀγίνεον ἢ χιθυηλάς || stb. 13-ik sor: ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΜΟΥΣΑΙΟΝ. || Καὶ φρένας ἀδρήσεια θεῶν ἔλε. δὴ γὰρ ἀοιδαῖς, || stb. 3^a (*aij* jelzetű) l. MARCI MVSVRI CRETENSIS. || *Templum erat in Sesto, porriciebant ubi labimenta* || stb. 12-ik sor: EIVSDEM IN MVSEVM. || *Etiā prae-cordia invidia deorū tetigit. nā carminibus* || stb. 3^b l. ΜΟΥΣΑΙΟΥ ΤΑ ΚΑΘ' ἩΡΩ ΚΑΙ || ΛΕΑΝΔΡΟΝ. || (εἰ) Πέ θεὰ κροφίων ἐπιμάρτορα λύχρον ἐρώτων. || stb. 4^a (*aiij* jelzetű) l. MVSAEI DE HERONE ET || LEANDRO. || (d) *Dea occultorum testem lucernā amorum* || stb. 16^b l. üres. 17^a (*e* jelzésű) l. ΟΡΦΕΩΣ ΑΡΓΟΝΑΥ- || ΤΙΚΑ. || (ὦ) Ναξ πόθωνος μεδέων ἑκατηβόλε || μάντι. stb. 40^b l. üres. 41^a (*f* jelzésű) l. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΥΣΑΙΟΝ. || Εὐτοχῶς χρῶ ἑταῖρε. || (μ) Ἀνθανε δὴ μουσαῖε θυηπολίην πε || ρὶ σεμνήν, stb. 42^a l. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΥΜΝΟΙ. || Προθυραίας θυμιαμα, σύρακα. || (x) Λῦθι μοι ὦ πολύσεμνε θεά, πολυώ- || νυμε δαῖμον. stb.

62^b l. üres. 63^a l. ΠΡΟΚΛΟΥ ΔΙΚΙΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ. || Υμνοι. || Εἰς τὸν ἥλιον. || (x)λῦθι πυρὸς νοεροῦ βασιλεῦ χρο- || σήνιε τιτάν. stb. 65^a (i jelzésű) l. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΩΣΧΟΥ. || ΥΠΟΘΕΣΙΣ Εἰς ΤΟ ΠΕ || ΡΙ ΛΙΘΩΝ ΟΡΦΕΩΣ. || (θ)Ἐὼ δάμαντι τῷ πριάμου συνήντησεν || stb. 65^b l. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ: || (I)στέον δὲ ὡς δύο τινὰ προοίμια τοῦ πα||ρόντος stb. 66^a (i ij jelzésű) l. ΟΡΦΕΥΣ ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ. || (δ)ῶρον ἀλεξικάκιο διὸς θνητοῖσιν ὀπάσαι || stb. 80^a l. kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS AL || DI ET ANDREAE SOCERI || MENSE NOVEMBRI || M. D. XVII. || 80^b l. [Nyomdászjelvény.]

8-r. Lapnagyság 9·2 × 15·8 cm. Ivek jelzése: a—n. Lapok száma 80, valamennyi számozott (tehát 160 oldal); a 2^b—16^a lapokon a szöveg görögül és latinul párhuzamosan folyik, utóbbi olasz typussal szedve. A 17^a s köv. lapokon kizárólag görög nyomtatással találkozunk. Az előnyomatott inicziálék számára 2—6 sornyi ür van hagyva. A sorok száma oldalanként átlag 30.

Példányunk, mely a *Jankovich*-gyűjteményből származik, teljesen kifogástalan állapotban van; csupán elvétele akadunk egy-egy görög széljegyzetre s az utolsó lapokon néhány szúrágás nyomára. Kötése XVIII. századi. Könyvtári jegye: **A. gr. 1542.**

1517.

35. Oppiani de piscibus libri V. etc. Venetiis, 1517.

1^a l. ΟΠΠΙΑΝΟΥ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ || ΒΙΒΛΙΑ ΠΕΝΤΕ. || ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΥΝΗΓΗΤΙΚΩΝ || ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ. || *Oppiani de piscibus libri V. || Eiusdem de uenatione libri IIII. || Oppiani de piscibus Laurentio || Lippio interprete libri V. ||* [Nyomtatójegy.]

1^b l. FRANCISCVS ASVLAVS. M. || ANTONIO PASSERO || JANVENSIS. S. || *Vt Oppiani de piscibus, ac de uenatione carmina, unà || stb. 2^a (a ij jelzésű) l. IDEM FRANCISCVS ASVLAVS LECTORI. || Nulla pars philosophiae est, in qua uel tractanda, uel || stb. 3^a (a iij jelzésű) l. ΒΙΟΣ ΟΠΠΙΑΝΟΥ || Οππιανὸς ὁ ποιητῆς, πατὴρ μὲν ἦν Ἀγησιλάου. μητὴρ δὲ, || stb. 4^a l. ΟΠΠΙΑΝΟΥ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ || ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ. || (ἐ)Θνεάτοι πόντοιο πολυσπερέας τὲ φάλλαγας. || stb. 103 és 104^{a-b} l. üres. 105^a (o jelzetű) l. VITA OPIANI LAVRENTIO || LIPPIO COLLENSE || INTERPRETE. || (o)*Ppianus poëta patre, Agefilao matre || stb. 167^a l. VENETIIS IN AEDIBVS ALDI || ET ANDREAE SOCERI || MENSE DECEMBRI || M. D. XVII. 167^b l. üres.**

8-r. Lapnagyság: 9.3×15 cm. Ívek jelzése: a—x. Lapok száma: 2 számozatlan, 164 számozott (3—166) és ismét egy számozatlan, összesen tehát 167 levél (334 oldal). Sorok átlagos száma oldalanként 30. A latin szöveg olasz típussal van szedve. A kisbetűvel előnyomatott inicziálék számára 4—6 sor magas űr van hagyva. Az élő oldalczímek öregbetűkkel vannak nyomtatva. Őrjelet csupán az ívek utolsó, 8-ik lapjának versoján találunk.

A M. N. Múzeumnak *Jankovich* gyűjteményéből származó példánya teljesen ép és tiszta, csupán az utolsó, a nyomdászjelet ábrázoló levél hiányzik. Kötése egyszerű XVIII. századi borjúbőr csinos hátaranyozással. A könyv elé kötött első fehér lapon XVIII. századi kézzel *Fr. Spohn* bejegyzés olvasható. A felső tábla belsejébe a Bibliotheca Pezoldiana rézmetszetű exlibrise van beragasztva. Könyvtári jegy: **A. gr. 2685.**

1517.

36. Diversorum veterum poetarum in Priapum lusus. Venetiis, 1517.

1^a I. DIVERSORVM VETERVM POETA- || RVM IN PRIAPVM LVSVS. || P. V. M. CATALECTA. COPA. ROSAE. || CVLEX. DIRAE. MORETVM. CIRIS. || AETNA. ELEGIA IN MECOENATIS || OBITVM. ET ALIA NONNVLLIA, || QVAE FALSO' VIRGILII CRE- || DVNTVR. || ARGVMENTA IN VIRGILII LI- || BROS, ET ALIA DIVERSORVM || COMPLVRA. || [Nyomtatójegy] 1^b l. üres. 2^a (a2 jelzésű és 2. számú) l. LECTORI. || *Vt hofce in Priapum lufus, diuerforum effe poëtarum* || stb. 3^a (a3 jelzésű és 3. számú) l. DIVERSORVM VETERVM || POETARVM IN PRIA || PVM LVSVS. || AD LECTOREM. || (c) *Arminis incompti lufus lecture procaces*, || stb. 80^a l.¹ *Errata* || stb. A kolofon: VENETHS IN AEDIBVS ALDI || ET ANDREAE SOCERI || MENSE DECEMBRI || M. D. XVII. || 80^b l. [Nyomtatójegy.]

8-r. Lapnagyság: 8.4×13.9 cm. Ívek jelzése: a—k. Lapok száma: 80 számozott levél (160 oldal). A szöveg olasz típussal, a felírások öregbetűkkel vannak nyomtatva. Sorok átlagos száma oldalanként 30. Őrjelet csupán az ívek utolsó (16-ik) oldalán találunk.

Tiszta példány, meglehetősen kopott XVIII. századi félbőr-kötésben. A címlapon e bejegyzések: alul a jobb sarkon: *Lucae*

¹ Tévesen 90-nel számozva.

Vallae; fölötté bélyegzővel: *Sztrokay* Antal; alul a bal sarokban: *Est in possessione* || *Antonij* (vakarás) *SA* (monogramm) || *Aō 1790*. A M. N. Múzeumba *Farkas* Lajos könyvtárából került 1873 december 10-én. Könyvtári jegye: **P. o. lat. 2375.**

1518.

37. Dioscorides. Venetiis, 1518. 8-r.

1^a l. ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΗΣ. || DIOSCORIDES. || (Nyomtatójelvény.)

1^b l. Πεδακίου Διοσκορίδου περί ὕλης ἰατρικῆς λόγῳ ἕξ. || Τοῦ αὐτοῦ περί ἰοβόλων, ἐν οἷς καὶ περί λυσσῶντος κυνός || stb. 10-ik sor: *Pedacy Dioscoridis de materia medica libri sex.* || *Eiusdem de uenenatis animalibus libri duo quibus canis rabidi signa,* || *et curatio eorum continetur, quibus uenenata animalia morsum de=* || *fixerint.* || *Index omnium plantarum, animalium, metallorum quorum utilitatem author Dioscorides praesenti in libro docet.* || *Carmina de uirtute, siue facultate quarundam plantarum in antiquis* || *reperta exemplaribus.* stb. 2^a (*2 jelzésű) l. FANCISCVS ASVLANVS HIERONYMO || ROSCIO PATAVINO PHILOSO- || PHO ET MEDICO PRAE- || STANTISSIMO. || (I)SOCRATES *ille summus apud graecos et dicen* || *di* stb. 3^a (*3 jelzésű) l. Ἐλεγχος τοῦ πάροντος βίβλιου. stb. 10^b l. Κεφάλαια τοῦ περί ὀβόλων λόγου. 11^b l. Ἐκ τοῦ Γαληνοῦ ἐν τῷ περί ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως. || Ὁ δὲ ἀναξαρβεὺς Διοσκορίδης ἐν ἡ βιβλίῳ τὴν χρῆσι/ || μον stb. 10-ik sor: Ἐκ τοῦ ὀριβασίου ἐν τῷ ἐ. τῶν ἰατρικῶν συναγωγῶν. || Ἡ γνῶσις τῶν ἀπλῶν φαρμάκων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς δυνάμεων || stb. 18-dik sor: Περὶ τοιοῦτου Διοσκορίδου ὡς τινὲς ὑπολαμβάνουσι. || Ἐκ τῶν Σουῖδα. || Διοσκορίδης ἀναξαρβεὺς ἰατρός ὁ ἐπικληθεὶς φακᾶς. διὰ αὐτοῦ || stb. 12. l. üres. 13^a (aa jelzésű l. ΠΕΔΑΚΙΟΥ ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ Α΄ΝΑ- || ΖΑΡΒΕΩΣ ΠΕΡΙ ὙΛΗΣ ἸΑΤΡΙ/ || ΚΗ Ξ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩ ΤΟΝ. || (π)ολλῶν οὐ μόνον ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ νέων stb. 225^b l. üres. 226^a (214. számú) l. LECTORI. S. || *CVM diuinum hoc opus castigaremus more nostro multis perquisitis exē* || *plaribus* stb. 250^a (231. számú) l. Χαμαίμηλον. Ρ΄άμνος ὄρου. Ἄρτεμησία μονόκλω- || (νος. 7-ik sor: Τοὺς πυρέσσοντας χαμαίμηλον θεραπεύει, || stb. 255^b l. üres. 256^a l. Kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS ALDI ET || ANDREAE SOCERI MENSE || IVNIO M. D. XVIII. 256^b l. [Nyomdászjelvény.]

4-r. Lapnagyság 13·6 × 21·4 cm. Ívek jelzése: *, aa—&ω, ||AA—GH. Lapok száma: 12 számozatlan, 243 számozott és 1

számozatlan, tehát összesen 256 levél, vagyis 312 oldal. A lap-számozás 1—222. rendben folyik, azon túl hibás.¹ A nagybetűvel előnyomtatott inicziálék számára átlag 6 sor magas tér van hagyva. A fejezetcímek s a lapfelírások nagybetűkkel szedvék, őrjelek csupán az iverk utolsó levelének verzóján láthatók; a szövegsorok száma átlag 35.

A *Jankovich*-gyűjteményből származó példányunkról a kötés-táblák le vannak tépve, úgy hogy a hát eredeti fűzése látható; a nyomtatvány cím lapja, margóinak egy része, valamint az elől és hátul melléjefűzött 2—2 levél telve van XVII. századi görög és latin jegyzetekkel. A címlapon a nyomtatójegy fölött e bejegyzés olvasható: *Collegij soci(etati)s Jesu. Catalogus Instituti. Sopronij 1651.* Könyvtári jegye: **A. gr. 2145.**

1518.

38. Pomponius Mela etc. Venetiis, 1518.

1^a I. POMPONIVS MELA. || JVLIVS SOLINVS. || ITINERARIVM ANTONINI AVG. || VIBIVS SEQVESTER. || P. VICTOR *de regionibus urbis Romæ.* || *Dionysius Afer de Situ orbis Prisciano Interprete.* || [Nyomtatójegy.] 1^b l. üres. 2^a (*aij* jelzésű és 2. számú) l. FRANCISCVS ASVLANVS || LECTORI S. || TANTA *est iuuandæ rei literariæ auita quædam* || stb. 2^b l. üres. 3^a (*aiij* jelzésű és 3. számú) l. POMPONII MELAE DE SITV || ORBIS LIBER PRIMVS. || PROHOEMIVM. || (o)RBIS SITVM *dicere aggre-* || *dior* stb. 41^b l. INDEX. 42^a (*f2* jelzésű) l. SOLINI POLYHISTOR. 42^b l. SOLINI EPISTOLA AD AVTIVM || EX VETVSTISSIMO CODICE || DESCRIPTA. || (q) *Voniam quidam impatiētius, quàm stv* || *diosus* stb. 43^a (hibásan *f* helyett *c3* jelzésű és 43. számú) l. C. IVLIVS SOLINVS AV || TIO SVO S. P. D. || (c) *Vm & aurium elementia, & optima-* || *rum* stb. 44^a (*f.4* jelzésű és 44. számú) l. JVLII SOLINI POLYHI- || STOR. || *De origine urbis Romæ Caput I.* || (s) *VNT Qui uideri uelint Ro-* || *mæ* stb. 127^b l. utolsó sora: *Finis Polihistoris July Solini.* 128. l. üres. 129^a (*r* jelzésű és 129. számú) l. ITINERARIVM PROVINCIA || RVM ANTONINI AV- || GVSTI || PROVIN-

¹ Nevezetesen a 223-ik lap 224-gyel van jelölve, utána pedig ez a furcsa számrend következik: 223, 217—220, 221 kétszer, 223 kétszer, 225—229, 233, 231—233, 227, 235.

CIAE AFRICAE. || *Atingi Mauritaniae idest: Vbi Baccauates barbari* || stb. 190^a l. 16-ik sor: FINIS. 190^b l. üres. 191^a l. VIBIVS SEQVESTER VIRGI= || LIANO FILIO SALVTEM. || (q)VANTO *Ingenio, ac studio filii ca* || *rissime* stb. 199^b l. 29. sor: FINIS 200^a l. P. VICTOR. || 200^b l. üres. 201^a l. P. VICTORIS, DE REGIONIBVS || VRBIS ROMAE LIBER. || REGIO PRIMA || PORTA CAPENA. || (u)ICVS & *Aedes camenarum* || stb. 213^b l. 28-ik sor: FINIS. 214^a l. DIONYSIVS AFER. || 214^b l. üres. 215^a l. DIONYSII AFRI POEMA DE || ORBIS SITV PRISCIA- || NO INTERPRETE. || (n)*Aturæ genitor, quæ mundum conti-* || *net omnem* || stb. 133^b l. FINIS. 234^a l. VENETHS IN AEDIBVS || ALDI, ET ANDREAE || SOCERI MENSE || OCTOBRI M. || D. XVIII. 234^b, 235. és 236^a l. üres. 236^b l. [Nyomdászjelvény.]

8-r. Lapnagyság: 10 × 16 cm. Ívek jelzése: a—z, A—G. 233 számozott és 3 számozatlan levél, összesen 472 oldal. A fejezet-czímek részben, és az összes élő oldalczímek antikva nagybetűkkel, a szöveg többi része dőlt betűkkel szedve. Élő oldalczím csupán a 3—127. lapokon van; őrszó minden iv utolsó levelén. A sorok átlagos száma oldalankint 30. A fejezetek élén az előnyomott kezdőbetű számára 4 sor magas terület van hagyva.

A szöveg között több XVI. és XVII. századi kéz latinnyelvű bejegyzései láthatók, melyek egyik-másik üres levélen hosszabb bejegyzésekké szélesednek. Kötése kitünően konzervált XVI. századi préselt pergamen, német izlésben; elől, hátul 5—5 üres levél van hozzákötve. Az 1^b lapon látható bélyegző szerint *Horváth* István könyvtárából került a M. N. Múzeum birtokába. Könyvtári jegye: **A. lat. 1031.**

1518—19.

39. Joannis Joviani Pontani opera omnia. Venetiis, 1518. Három kötet.

I. kötet. 1^a l. JOANNIS JOVIANI PONTANI OPE- || RA OMNIA SOLVTA ORA- || TIONE COMPOSITA. || [Nyomtatójelvény.] || *Nomina librorum, qui in hifce tribus partibus continentur, à tergo huius paginæ notata* || *reperiuntur.* 1^b l. LIBRI PRIMAE PARTIS. || *De obedientia libri V.* *pagina prima* || stb. 2^a (*ij jelzésű) l. FRANCISCVS ASVLANVS ALTO BEL- || LO AVEROLDO PRAESVLI PO= || LENSII LEONIS X. PONT. || MAX. VENETHS LE || GATO S. P. D. || DVBIVM *fuit olim apud plerosq;*

et nūc summa contentione quæ- || ritur stb. 4^b l. üres. 5^a (a jelzésű és 1. számú) I. JOANNIS IOVIANI PONTANI AD RO || BERTVM SANSEVERINVM PRINCI || PEM SALERNITANVM IN LI- || BROS OBEDIENTIAE || PROOEMIVM. || (h)ORTANTE *te, immo & iubente Princeps* stb. 331^a l. Kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS ALDI, ET || ANDREAE SOCERI MENSE || IVNIO M. D. XVIII.

II. kötet. 1^a l. IOANNIS IOVIANI PONTANI. || DE ASPIRATIONE *Libri duo.* || CHARON *Dialogus.* || ANTONIVS *Dialogus.* || ACTIVS *Dialogus.* || AEGIDIVS *Dialogus.* || ASINVS *Dialogus.* || DE SERMONE. *Libri Sex.* || BELLI, QVOD FERDINANDVS SENIOR || NEAPOLITANVS REX CVM IO- || ANNE ANDEGANIENSIVM || DVCE GESSIT, LI- || BRI SEX. || 1^b l. üres. 2^a (Aij jelzésű és 2. számú) I. JOANNIS IOVIANI PONTANI DE || ASPIRATIONE AD MARINVM || TOMACELLVM LIBER || PRIMVS. || (e)T PER COMPATREM *Mari-* || *ne* stb. 318^a l. Kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS ALDI, ET || ANDREAE SOCERI, MENSE || APRILI. M. D. XIX.

III. kötet. 1^a l. CENTVM PTOLEMAEI SENTENTIAE AD || SYRVM FRATREM A' PONTANO E' || GRAECO IN LATINVM TRALA || TAE, ATQVE EXPOSITAE. || EIVSDEM PONTANI LIBRI XIII. || DE REB. COELESTIBVS. || LIBER ETIAM DE LVNA IM= || PERFECTVS. || 1^b l. *Petrus Summontius Berardino Sanseuerinio Principi Bifin.* || *Traiano Caraciolo Principi Melf. Loifio Iefualdo* || *Comiti Cons. Traiano Cabanilio Co=* || *miti Mont. & Jacobo Caietano* || *Comiti Morc. S.* || *Et uos quoq; ne quid Pontano desit, piam illi operam alijs cum regulis* || stb. 2^a (aaaij jelzésű és 3. számú) I. IOANNIS IOVIANI PONTANI COM- || MENTATIONVM || IN CENTVM SENTENTIS PTOLE- || MAEI AD FEDERICVM VRBI- || NI DVCEM LIBER || PRIMVS. || (t)*Ametfi publicarum rerum administratio, bel-* || *liq;* stb. 302^a l. INDEX CAPITVM LIBRORVM OMNIVM || IO. IOVIANI PONTANI, QVI IN || HAC PRIMA PARTE CON- || TINENTVR. stb. 308. l. INDEX ... IN SECVNDA PARTE ... stb. 211^b l. INDEX ... IN HAC TERTIA PARTE ... stb. 315^b l. LECTORI. S. || *Optimum factu uisum est lector, ut omni è parte lectio huius cla-* || *rissimi* stb. 316^b l. EXPLICATIO *Locorum quæ in omnibus Pontini libris sub-* || *obscura occurrunt* stb. 320^a l. Kolofon: VENETHIS, IN AEDIBVS ALDI, || ET ANDREAE SOCERI, || MENSE SEPTEMB. || M. D. XIX. || 320^b l. [Nyomtatójegy.]

4-r. Lapnagyság: 12 × 19 cm. Ivek jelzése I. köt. *, a—z, aa—ss; II. köt. A—Z, AA—RR; III. köt. aaa—zzz, AAA—RRR. Lapok száma: I. kötetben 4 számozatlan, 327 számozott (1—326-ig),¹ összesen 331 levél (662 oldal);² II. kötetben 318 számozott levél (636 oldal); III. kötetben: 301 számozott és 19 számozatlan, összesen tehát 320 levél (640 oldal). A szöveg olasz típusal nyomtatott, a sorok száma oldalankint 39. A címfeliratok, a könyvek kezdő szavai, valamint az élő oldalcímek majuszkulákkal szedettek. Örjelet az ívek 12-ik és 16-ik oldalán találunk. A kisbetűvel előnyomatott inicizalék számára 6 sor magas ür hagyatott szabadon.

A *Jankovich*-gyűjteményből származó példányunk első kötetének alján e XVII. századi bejegyzés: *Jo. Gramnii*. Az őrlap versoján fent a jobb sarokban, mindegyik kötetben ez a név és évszám áll: *Z. Kulenkamp*. 1788. Kitűnően fentartott példány XVIII. századi borjú félbörkötésben, hátán címnyomással, vörös metszéssel. Könyvtári jege: **Opp. 487.**

1518.

40. M. T. Ciceronis orationum volumen primum. Venetiis, 1518.

1^a I. M. T. CICERONIS ORA- || TIONVM VOLVMEN || PRIMVM. || [Nyomdászjelvény.] ¶ *Ne quis alius aut Venetijs, aut usquam locorum has || impune orationes imprimat, & Leonis X. || Pontificis maximi, & Senatus Veneti || decreto cautum est.* || 1^b I. üres. 2^a (*ij jelzésű) I. LEONI. X. PONTIFI || CI MAXIMO. || (*m*)*Agna, quaedam res est. &, ut nihil sor-* || *tasse* stb. 9^a (** jelzésű) I. T. LIVIVS HISTORIARVM || LIBRO. CXX. || (M.) *Cicero sub aduentum triumvirorum* || stb. 10^a (**ij jelzésű) I. M. TVLLII CICERONIS ORA- || TIONVM INDEX. 11^b és 12^{a-b} II. üresek. 13^a (*a* jelzésű) I. M. TVLLII CICERONIS || PRO P. QVINTIO || ORATIO. I. (*q*)*VAE RES IN CIVITA* || *te* stb. 318^a I. Kolofon: VENETIIS IN AEDIVS ALDI, || ET ANDREAE SOCERI, || MENSE IANVARIO. || M. D. XVIII.

8-r. Lapnagyság: 9·8 × 16·5 cm. Ivek jelzése: *, **, a—z, A—Q. Lapok száma: 12 számozatlan, 305 számozott, 1 számo-

¹ A 326. kétszer fordul elő, a második 327-re helyesbítendő.

² A 327. lap után *Renouard* szerint (id. m. I. köt. 141. l.) egy fehér lap jó; példányunkból ez hiányzik.

zatlan,¹ összesen 318 levél, azaz 636 lap. A fejezetczímek, kezdősorok és lapfeliratok antikva nagybetűkkel, a többi szöveg olasz betűkkel van szedve; az előnyomatott iniczialé számára az ajánló levélnél 4, a szövegben 6 sor magas űr áll rendelkezésre; örjelek csupán az ívek utolsó oldalán láthatók. Jelen kötet *Cicero* beszédeinek 1519 január havától augusztus haváig nyomtatott háromkötetes kiadásának első darabja.

Példányunk erősen befirkált címlapja s első meg végső lapjai vizfoltosak s az 57. számmal ellátott oldalig számos széljegyzetet tartalmaznak; a kolofont tartalmazó utolsó oldal erősen meg van csonkítva (csupán 12 cm. magas). Kötése vaknyomással díszített, márványos borjűbőrből készült a XVIII. században, lapjainak széle vörösre van festve. A címlapon látható följegyzések szerint első ismert tulajdonosa 1618-ból *Semsey* Antal; míg vagy egy századdal később, 1719-ben *Mednyánszky* Pál birtokában találjuk. A M. N. Múzeumba *Jankovich* Miklós gyűjteményéből került. Könyvtári jegye: **A. lat. 1403.**

1520.

41. Erasmi Roterodami adagiorum chiliades quatuor etc. Venetiis, 1520.

1^a l. ERASMI ROTRERO- || DAMI ADAGIORVM CHILIADES QVA || TVOR, CENTVRIAE/QVE TOTI || DEM. QVIBVS ETIAM-QVIN || TA ADDITVR IM- || PERFECTA. [Nyomtatójegy.]
1^b l. AVTHORVM CATALOGVS, NON OMNIVM, NAM ID || fuerat bibliothecæ indicem scribere, sed præcipuorum, è quorum monumētis col- || lectæ chiliades sunt Adagioꝝ, præter eos, quos ab aliis citatos deprehēdit. || stb. 2^a (Aii jelzésű) l. FRANCISCVS ASV-LANVS LE- || CTORI STVDIOSO. S. || PVLCHERRIMA quæq; ac optima ftudiofe lector non ter modo & quater, fed || stb. 2^b l. üres.
3^a (Aiii jelzésű) l. INDEX PROVERBIORVM PER ORDINEM ALPHABETI. 18^b l. üres. 19^a (a jelzésű) l. ERASMI ROTERODAMI PROVERBIORVM CHILIAS PRIMA || Quid fit Parœmia. || (p)AROE-MIA (definitore Donato) eft accomodatum rebus, tempori- || busq; stb. 321^a (303 számú) l. kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS AL || DI, ET ANDREAE SOCE- || RI, MENSE SEPTEMBRI. || M. D. XX. 321^b l. üres.

¹ Eredetileg 3 számozatlan, köztük a két utolsó üres. V. ö. *Renouard*, id. m. I. 145. l.

2-r. Lapnagyság: 20.4 × 19.2 cm. Ívek jelzése: A—C_v, a—z, aa—pp. Lapok száma: 18 számozatlan és 303 számozott, összesen 321 levél (642 oldal). A szöveg igen kellemes antikva betűkkel, az élő oldalczímek, fejezetfelírások és egyes kiemelt szavak öregbetűkkel szedettek. Sorok száma oldalanként átlag 54. Őrjel minden szignált lap verzóján s az ívek utolsó oldalán előfordul. A kisbetűvel előnyomatott inicziálék számára 5—8 sornyi köz maradt szabadon.

Elég tiszta példány, XVIII. századi márványozott bőrkötésben, hátaranyozással; az első három lapon sérülések nyomai, a 158—191. lapokat, valamint az utolsó három lapot szúrágások éktele-
nítik el. Czimlapján a czímfelírás és nyomtatójegy között e bejegyzés olvasható: »*Inscriptus Bibliothecæ V. Conventus Mæ Thallen. FF. Ord. S. Pauli || I^{mi} Eremitæ Sub. Prioratu A. P. Bartholomæj Orlaj A^o 1768.*« Az 1^b lapon a budapesti kir. magyar tudományegyetemi könyvtár bélyegzője. A M. N. Múzeumba *Jan-kovich* könyvtárával került. Könyvtári jegye: **L. eleg. m. 6.**

1521.

42. (Dydimi) Interpretationes et antiquae, et perquam utiles in Homeri Iliada, nec non in Odyssea. Venetiis, 1521.

1^a l. ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΛΑΙΑ ΤΕ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΩΦΕ || ΔΙΜΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ || ΙΛΙΑΔΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ || ΟΔΥΣΣΕΑ. || *Interpretationes et antiquae, et perquam utiles in* || *Homeri Iliada, nec non in Odyssea.* [Nyomtatójegy.] 1^b l. üres. 2^a (aij jelzésű) l. FRANCISCVS ASVLANVS LECTORI. S. || *Sæpe ego mecum unâ miserrimas hominum calamitates dū* || stb. 2^b l. ΛΑΣΚΑΡΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΤΗ' || ΒΥΒΛΩ: ΟΜΗΡΟΥ ΥΠΟ= || ΜΝΗΜΑΤΙΣΤΑΣ. || Παντ' άνέφαν' ειδώς γ' ως ήλιος άνά και αυτός || stb. 3^a l. ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ Α'. ΤΟΥ || ΟΜΗΡΟΥ ΡΑΨΩΙ || ΔΙΑΣ. || (X)ρύσης ίστεύς απολλωνος παραγιγνεται || stb. 3^b l. ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ Α'. || ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ΡΑ || ΨΩΔΙΑΝ. || (μ)ΗΝΙΝ. όργήν. χόλον έπιμονον. έ- || ζήτηται stb. 319^b l. alján: ΤΕΛΟΣ. 320 l. üres.¹

¹ A 321. lapon kezdődnek (v. ö. *Renouard* id. m. I. 157. l.) a 44 számozatlan levélből álló [Porphirij philosophi homericarum quaestionum liber. Eiusdem de Nympharum antro in Odyssea, opusculum] című munka, melyet példányunkból a 60-as évek elején hozzá nem értő kezek kivágtak s mint önálló könyvet fölvéve A. gr. 2901. sz. a. kezeltek. Szándékunk volt e

8-r. Lapnagyság: 10·2 × 16·6 cm. Ívek jelzése: a—z, A—R. Lapok száma: 1 számozatlan, 318 számozott (2-től 319-ig) és 1 számozatlan, összesen tehát 320 levél (640 oldal). A latin szöveg olasz tipussal van szedve; a görög szöveg sorszáma oldalanként 30. Élő oldalczímek, valamint a szignált lapok s minden ív utolsó levelének verzőján őrjelek vannak, azonkívül az ívek első levelének verzőján alul e felírás: *Interpr. in. Hia.*

A *Jankovich*-gyűjteményből származó példányunk egykorú préselt borjubörkötésben maradt fenn, melynek hátrésze kissé elrongyolódott. Legelső tulajdonosa, mint a címlapján látható bejegyzés mutatja, *Brassicanus* (Kohlburger) János Sándor württembergi születésű bécsi tudós volt, a ki tudvalevően Mátyás király könyvtárából is nem egy darabot tudott magának megszerezni. A bejegyzés különben a következő: *fūm Joann. Alexandrj || Brassicanj philosophj || ac Iureconsultj || A. D. 1521.* A szöveg margóin számos jegyzet, melyek részben *Brassicanus* kezére vallanak. Könyvtári jegye: **A. gr. 2481.**

1521.

43. L. Apuleii *Metamorphoseos, sive Iusus Asini libri XI. etc.* Venetiis, 1521.

1^a I. L. APVLEII *Metamorphoseos, sive Iusus Asini libri XI. || Floridū IIII. De Deo Socratis I. De Philosophia I. || Afelepius Trismegisti Dialogus eodē Apuleio interprete. || Eiusdem Apuleij liber de Dogmatis Platoniciis. || Eiusdē liber de Mundo, quē magna ex parte ex lib. Ari || stotelis eiusdē argumenti in latinum traduxit. hic sa- || nē liber mutilatus ante nostram impressiōnem arcun- || ferebatur. eum nos fidem antiquissimi codicis secuti, re || stituimus. multos aut, & quidē insigneis errores commi || sit Apuleius in uertendo hoc libro, quos omneis indica- || uit Petrus Alcyosius græat, & latina literatura præ- || stantissimus, & philosophus clarissimus cum librum || illum latinitate donaret. Apologiae II. || Ifagogicus liber Platonice philosophiæ per Aleinoū philo || sopherum, græce impressus. nam maluimus hunc græ- || cum*

töredéket, mely az impressumot is tartalmazza, az itt leírt munkával egyesíteni, de sajnos, a füzet, mely már az 1900. évi revízió alkalmával is hiányzott, mindeddig nem került elő.

imprimere, quàm latinum. cum inepta tralatio- || *ne cuiusdam Episcopi Tropienfis barbarus effet.* || [Nyomdászjelvény.] 1^b l. CARMINA ANTIQVA IN || APVLEIVM MAGVM. || Καὶ νοστῆς ἄφτεγητα λατινῶδος ὄργια μούσης || stb. 2^a (*aii* jelzésű és 2. számú) l. FRANCISCVS ASVLANVS FRANCI- || SCO RVBRIO FRANCISCI GAL- || LIARVM REGIS VENETHIS || LEGATO, S. P. D. || PERFECTVM *Oratorē, summūq; eloquētice magistrū* || stb. 3^a (*aiii* jelzésű és 3. számú) l. LIB. I. || L. APVLEII MADAVRENSIS PHI- || LOSOPHI PLATONICI IN ME || TAMORPHOSIN SVAM, || SIVE LVSVM ASINI || PRAEFATIO. || (u)T *ego tibi sermone isto mīlesio* || stb. 266^b l. üres. 267^a l. ΑΑΚΙΝΟΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ || ΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΟ- || ΓΜΑΤΑ ΕΙΣΑΤΟΓΗ. || ALCINOI PHILOSOPHI AD || PLATONIS DOGMATA INTRODVCTIO. 267^b l. üres. 268^a (I₂ jelzésű) l. ΑΑΚΙΝΟΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ || ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΟ- || ΓΜΑΤΩΝ ΠΛΑ- || ΤΩΝΟΣ. || (τ)ῶν κυριωτάτων πλάτωνος δογμά- || των, stb. 294^a l. kolofon: VENETHIS IN AEDIBVS || ALDI, ET ANDREAEE || SOCERI MEN || SE MAIO || M. D. XXI. 285^b l. [Nyomdászjelvény.]

8-r. Lapnagyság: 9·4 × 16 cm. Ívek jelzése: a—z, A—K, 1—4. Lapok száma: 266 egyoldalt számozott és 28 számozatlan, összesen tehát 294 levél (588 oldal). A latin szöveg olasz tipussal van szedve, a lapfelírásai pedig nagybetűkkel. Őrjel csupán az ívek utolsó levelének verzőján látható; a sorok átlagos száma oldalankint 30. A kezdőbetűk számára a latin szövegben öt, a rendkívül finom metszésű apró betűkkel nyomott görög szövegben pedig hat sornyi üres tér van hagyva.

Példányunk aranyozott hátú egyszerű XVIII. századi borjúbőr-kötésben fennmaradt jó állapotban lévő darab, melynek csupán első néhány lapján találunk némi sérüléseket. A kötés felső lapjának belsejébe XVIII. századi rézmetszetű exlibris C. G. *Nostlertől*: szétszórt könyvek s bokrok közt kiemelkedő lépcsőzetes piramis tetejéből derékig kiemelkedő, jobbjaiban pálczát, baljában könyveket tartó, csillagkoszorúval övezett nőt ábrázol, fölötte szalag e jelmondattal: VIVITVR INGENIO, alul rokokó keretben: BIBLIOTHECA PEZOLDIANA. A M. N. Muzeumba *Jankovich* Miklós útján került. Könyvtári jegye: **A. gr. 1233.**

1522.

44. Nicandri Theriaca etc. Venetiis, 1522.

1^a l. Νικάνδρου Θηριακά. || Τοῦ αὐτοῦ Αλεξιφάρμακα. || Ερμῆνεια τοῦ αἰωνόμου συγγραφέως εἰς Θηριακά. || Εξήγησις σταθμῶν, μέτρων, σημεῖων, καὶ χαρακτῆρων. || Nicandri Theriaca. || Eiusdem Alexipharmacaca. || Interpretatio innominati auctoris in Theriaca. || Commentarii diuerforum authorū in Alexipharmaca. || Expositio ponderum, mensurarum, signorum, & chara- || cterum. [Nyomdászjeleny.]
 1^b l. LECTORIBVS. || (n) Vllum genus scriptorum graecorum magio stb. 2^a (aⁱⁱ jelzésű és 2. számú) l. ΓΕΝΟΣ ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ. || (v) IKANΔPON Τὸν ποιητῆν, Διονύσιος ὁ φα- || σηλίτης stb. 21-ik sor: ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ ΘΗΡΙΑΚΑ. || (β) Εἶτα κέ τοι μορφάς τι σῖνη τ' ὀλοφώια θηρῶν || stb. 25^b l. Impressum: Venetiis ædibus Aldi & Andreae Afulani Soce- || ri mense Nouembri M. D. XXII. 26 l. üres. 27^a (e jelzésű és 27. számú) l. ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΛΑΙΑ ΤΕ, ΚΑΙ || ΧΡΗΣΙΜΑ ΕΙΣ ΤΑ ΤΟΥ ΝΙ- || ΚΑΝΔΡΟΥ ΘΗΡΙΑΚΑ. || (δ) Νοῦς. ῥαδίως σοι τὰ εἶδη καὶ τὰς βλάβας || stb. 91^a l. kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS ALDI, ET || ANDREAË ASVLANI SOCE- || RI MENSE APRILI. || M. D. XXIII. || 91^b l. és 92^a l. üres. 92^b l. Nyomdászjeleny.

4-rét. Lapnagyság: 12 × 19·5 cm. Ívek jelzése: a—m. Lapok száma 92, közülük a 2—91. megjelölve. Sorok száma laponkint 34. Az előnyomtatott inicziálék számára 2—4 sor magas ír hagyatott. A címfeliratok nagybetűkkel vannak szedve, custos minden jelzett lap verzóján előfordul.

Példányunk címlapjára és utolsó levele verzójára vörös tintával e név van feljegyezve: *A. Biener*. Jó karban lévő, itt-ott széljegyzetekkel s az első lapokon néhány vízfolttal tarkított példány, XVIII. századi borjufélbőr kötésben, vörös metszéssel és hát-aranyozással. A kötés hátán alul e három betű látható: G. H. S. A M. N. Múzeumba *Jankovich* gyűjteményéből került. Könyvtári jegye: **A. gr. 2667.**

1523.

45. C. Valerii Flacci Argonautica. Venetiis, 1523.

1^a l. C. VALERII FLAC- || CI ARGONAV- || TICA. || *Io. Baptista Py carmen ex quarto Argonauti- || con Apollonij. || Orphei Argonautica innominato interprete.* || [Nyomtatójegy.] 1^b l. üres. 2^a (aⁱⁱ jelzésű és 2. számú) l. LECTORI. || (q) *Vantum sit Valerio*

flacco tribuen- || *dum* stb. 2^b l. VALERII FLACCI SETI- || NI VITA, PETRO CRI- || NITO AVTHORE. || C. *Valerius Flaccus Setinus inter eos, qui heroica de-* || *cantarunt*, stb. 3^b l. ARGONAVTARVM NOMINA || *Secundum Orpheum*. || stb. 21-ik sor: ARGONAVTARVM NOMINA || *Secundum Apollonium*. || stb. 4^a (iii jelzésű és 4. számú) l. 14-ik sor: ARGONAVTARVM NOMINA || *Secundum Valerium Flaccum*. || stb. 5^a l. C. VALERII FLACCI SETI- || NI BALBI ARGONAVTICON || LIBER PRIMVS || (p)RIMA DEVM *Magnis canimus* || *freta peruvia natis*, || stb. 124^a (iiii jelzetű 224. számú) l. ORPHEI ARGONAVTICA. || (o)REX & *uates Pythonis maxime* || *princeps*, || stb. 147^a l. kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS AL- || DI ET ANDREAELASVLA- || NI SOCERI MENSE MA- || IO M. D. XXIII. 147^b és 148^a l. üres. 148^b l. [Nyomdászjelvény.]

8-rét. Lapnagyság: 9,6 × 15 cm. Ívek jelzése: *a—t*. Lapok száma: 146 számozott és 2 számozatlan, összesen tehát 148 levél (296 oldal). Sorok száma oldalanként 30. A szöveg olasz típusokkal, a fejezetfelírások és élő oldalczímek latin nagybetűkkel vannak szedve. Őrjel minden szignált lap, továbbá az utolsó, vagyis a 8-ik lap verzőján található. A kisbetűvel előnyomatott iníciaiálék számára 4—6 sor magas üres tér áll rendelkezésre.

Tiszta, szép példány, XVIII. századi erezett s hátán aranyozott borjubörkötésben. Könyvtárunkba *Jankowich* Miklós gyűjteményével került. Könyvtári jegye: **A. lat. 2896.**

1525.

46. Galleni Librorum partes I—V. Venetiis, 1525.

I. kötet. 1^a l. ΓΑΛΗΝΟΥ. A. || GALENI LIBRORVM || PARS PRIMA, QVORVM IN- || DICEM VI. PAGINA || CONTINET. || [Nyomdászjelvény.] Ne quis alius impune, aut Venetiis aut usquam lo- || corum hos Galeni libros imprimat, & Cle- || mentis VII. Pont. Max. & Sena- || tus Veneti decreto cau- || tum est. 1^b l. üres. 2^a l. CLEMENTI VII. PONTIFICI MAXIMO || ANDREAS ASVLANVS. || S. P. D. || (q)Vo in remp. literariam animo semper ego, & Aldus ille olim gener || stb. 3^a l. CLEMENS PAPA VII. || DILECTI filii salutem & apostolicam beñ. Exponi nobis nuper fecistis nos ad || stb. 3^b l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΑ ΕΝ ΤΩΙ ΠΡΩΤΩΙ. GALENI QVAE IN PRIMO || stb. 4^a l. az impresszum: VENETIIS IN AEDI-

BVS ALDI, ET AN- || DREAE ASVLANI SOCERI MEN- || SE APRILI. M. D. XXV. || 4^b l. üres. 5^a (Aa jelzésű és 1 számozású) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΑΡΑΦΡΑΣΤΟΥ ΤΟΥ ΜΗΝΟΔΟΥΤΟΥ || ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙ || ΤΑΣ ΤΕΧΝΑΣ. || (ε) Ἴ μὲν μηδὸλως λόγου μέτεστι τοῖς ἀλόγοις ὀνομαζομένοις ζώοις, ἀδελόν ἐστι. ἴσως || stb. 28^b l. üres. 29^a (a jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ || ΒΙΒΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ || (ε) Πειδῆ τὸ στοιχεῖον ἐλαχιστόν ἐστι μόνιον, οὐ περι ἄν ἦ στοιχεῖον, ἐλάχιστον δὲ οὐ ταυ- || τὸν stb. 210. l. üres. 218^a (A. jelzésű és 1. számozású) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΧΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΩΜΑΤΙ ΜΟΡΙΩΝ || ΛΟΓΟΣ. á. (ὦ) Σπερ τῶν ζώων ἕκαστον ἔν εἶναι λέγεται, τῷ φαίνεσθαι κατὰ τινα περι γραφήν ἰδίαν, || stb. 318^b l. [Nyomdászjelvény.]

II. kötet. 1^a l. ΓΑΛΗΝΟΥ Β'. || GALENI LIBRORVM || PARS SECVNDA, QVORVM IN- || DICEM VIII. PAGINA || CONTINET. [Nyomdászjelvény.] Ne quis alius . . . l. I. kötet leírását. 1^b l. üres. 2^a (**ii jelzésű) l. ALBERTO PIO CARPORVM || PRINCIPI FEDE- RICVS || ASVLANVS S. P. D. || (I) Aepe mihi res hominum animo reuoluenti, dubium in uideri folet || stb. 3^a l. CLEMENS PAPA VII. || DILECTI filii stb. (l. I. köt.) 3^b l. és 4^a l. üres. 4^b l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΑ ΕΝ ΤΩΙ ΔΕΥΤΕΡΩΙ. GALENI QVAE IN SECVNDO. || 5^a (aa jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΠΛΩΝ || ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΒΙΒΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ, || (τ) Ἀσ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεις ἀκριβῶς ἐπίστασθαι, πηλικον ὄφελός ἐστιν, || stb. 189^a (a jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ || ΤΩΝ ΒΙΒΑΙΟΝ Α'. ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ. || (ῦ) Δῆμοι καὶ πρόσθεν ἐγγράπτο πραγματεία, δυοῖν μὲν ἐξ αὐτῆς τῶν πρώτων βι- || βλίων || stb. 295^a l. kofolon: VENETHIS IN AEDIBVS AL- || DI, ET ANDREAE ASV- || LANI SOCERI MEN- || SE APRILI M. D. XXV. || 295^b l. [Nyomdászjelvény.]

III. kötet. 1^a l. ΓΑΛΗΝΟΥ Γ'. || GALENI LIBRORVM || PARS TERTIA, QVORVM IN- || DICEM VIII. PAGINA || CONTINET. [Nyomdászjelvény.] || Ne quis stb. l. I. kötetnél. 1^b l. üres. 2^a l. IOANNI MATHAEO GIBERTO EPISCOPO VERO- || NENSI CLEMENTIS. VII. PONT. MAX. || DATARIO FRANCISCVS || ASVLANVS. S. || (q) Vum ipse mecum saepe multa reputans e quandam uelut animi spe- || cula stb. 3 l. üres. 4^a l. CLEMENS PAPA VII. || DILECTI stb. l. I. kötetnél. 4^b l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΑ ΕΝ ΤΩΙ ΤΡΙΤΩΙ. GALENI QVAE IN TERTIO. stb. 5^a (a jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗ-

ΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΦΥΓΜΩΝ ΤΩΙΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙΣ. || (δ)σα τοῖς
 εισαγομένοις φιλάτε τεύθραν χρήσιμον ἐπίστασθαι περὶ σφυγμῶν, ἐν ταῦ ||
 θα stb. 110^b l. üres. 111^a (aaa jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ
 ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΝΟΣΗΜΑ || ΤΩΝ ΒΙΒΑΙΟΝ α'. || (π)ῶτον μὲν εἰπεῖν
 γρηῖ τί ποτε νόσημα καλοῦμεν ἢ ἧ δῆλον ὑπὲρ οὗ σπουδάζει || stb.
 265^b l. üres. 266^a l. kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS AL- || DI,
 ET ANDREAE ASV- || LANI SOCERI MEN- || SE APRILI M. D.
 XXV. 266^b l. [Nyomdászjeleny.]

IV. kötet. 1^a l. ΓΑΛΗΝΟΥ Δ' || GALENI LIBRORVM || PARS
 QVARTA, QVORVM IN- || DICEM VIII. PAGINA || CONTINET-
 [Nyomdászjeleny.] Ne quis stb. l. I. kötetnél. 1^b l. üres. 2^a l.
 ANDREAS ASVLANVS REVERENDISSIMO ANTI- || STITI BRVN-
 DVSINO, OPTIMO ET DO- || CTISSIMO HIERONYMO ALE- ||
 XANDRO FELICITATEM. || (q)Vantum literæ honeftæq; difeiplinæ
 dignitatis & ufus afferant uitæ stb. 3. l. üres. 4^a l. CLEMENS
 PAPA VII. || DILECTI stb. l. I. kötetnél. 4^b l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΑ ΕΝ
 ΤΩΙ ΤΕΤΑΡΤΩΙ. GALENI QVAE IN QVARTO. || 5^a (AAa jelzésű
 és 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΦΛΕΒΟΤΟΜΙΑΣ ΠΡΟΣ || ΕΡΑΣΙ-
 ΣΤΡΑΤΟΝ. || (ἄ)Ξιον εἶναι μοι δοκεῖ, ζητήσεως οὐ σμικρὰς, τί δῆ ποτε
 καὶ τ'ἄλλα τῆς τέχνης || stb. 118. l. üres. 119^a (aaaa jelzésű és
 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ (sic) ΥΓΙΕΙΝΩΝ ΛΟΓΟΣ. α'. || (τ)ῆς περὶ τὰ
 σώματ' ἀνθρώπου τέχνης μιᾶς οὔσης, ὡς ἐν ἐτέρω δέδεικται γράμματι,
 stb. 193^a (** jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ. ||
 ΒΙΒΑΙΩΝ. (sic) || (ἐ)Ργα φανερά γέγονεν ἡ συμβολή σου κράτιστε βάσε περὶ
 τῆς γραφῆς τῶν ὑπ' ἐμοῦ || stb. 199^a (I jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗ-
 ΝΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ Η' ΙΑΤΡΟΣ || Πῶς εὔρηται ἡ ἱατρικὴ || (ἐ) Αλγνες
 τῶν τεχνῶν τὰς εὐρέσεις ἧ θεῶν παισὶν ἀνατιθέασιν, ἧ τισιν ἐγγὺς αὐτῶν, ||
 stb. 255^b l. kolofon: VENETIIS IN AEDIBVS ALDI, ET || ANDREAE
 ASVLANI SO- || CERI, MENSE AVGV- || STO. M. D. XXV. 256^a l.
 [Nyomdászjeleny.]

V. kötet. 1^a l. ΓΑΛΗΝΟΥ Ε'. || GALENI LIBRORVM || PARS
 QVINTA, QVORVM INDI- || CEM SECVNDA PAGINA || CONTI-
 NET. || [Nyomdászjeleny.] Ne quis alius impune, aut Venetiis,
 aut ulquam lo- || corum hos Galeni libros imprimat, & || Clementis
 VII. Pont. Max. & Se- || natus Veneti decreto || cautum est. || 1^b l.
 ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΑ ΕΝ ΤΩΙ ΠΕΜΠΤΩΙ. GALENI QVAE IN QVINTO. ||
 stb. 2^a (*ii jelzésű) l. ANDREAS ASVLANVS JOANNI BAPTISTAE ||
 OPIZONI PATRITIO PAPIENSI, || MEDICO QVE PRAE- || STAN-

TISSI- || MO. S. || (I) Ἀτρός γάρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. Liceat enim mihi te eisdē affari uer- || bis stb. 3^b l. üres. 4^a l. CLEMENS PAPA VII. || DILECTI stb. l. I. kötetnél. 4^b l. Registrum primae partis Galeni¹ stb. 5^a (Aa jelzésű és 1. számú) l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ || ΥΠΟΜΝΗΜΑ. α'. || (π)ερὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, παλαιποθ' ὑπόμνημα τῶν ἐταίρων τινὶ πρὸς ἀπο- || δημίαν stb. 350^b l. [Nyomdászjelvény.] A 349. és 350. l. közle van ékelve egy 1—6 számozással ellátott szöveg; az 1^a l. ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΩΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΛΩΣΣΩΝ ΕΞΗΓΗΣΙΣ. || (τ)ὰς παρ' Ἱπποκράτει. ὦ τεῦδρα, βουληθέντι σοι ἐτά βραχυτάτων ἡμῶν || stb.

2-rét. Lapnagyság: 23 × 32·5 cm. Ívek jelzése: I. kötetben: *, Aa—Γγ, a—z, &, A—N; II. kötetben: *, aa—zz, a—o; III. kötetben: ***a—n, aaa—xxx; IV. kötetben: *AAA—PPp, aaaa—kkkk, **, 1—8; V. kötetben: *Aa—Zz, Aaa—lii, Kxx—Yoo, AAA. Lapok száma az I. kötetben: 4 számozatlan, 24 (1—24-ig) és 191 (1—180)² számozott, ismét egy számozatlan, végül 108 (1—108)³ számozott, összesen tehát 318 levél (636 oldal); a II. kötetben: 4 számozatlan, 184 (1—184)⁴ és 106 (1—106)⁵ számozott, összesen tehát 294 levél (588 oldal); a III. kötetben: 4 számozatlan, 106 (1—106)⁶ és 155 (1—155)⁷ számozott, meg egy számozatlan tehát összesen 266 levél (332 oldal); a IV. kötetben 4 számozatlan, 113 (1—113) számozott,⁸ 1 számozatlan, majd ismét 74 (1—74),⁹ 6 (1—6)¹⁰ és 57

¹ Az I—V. rész íveinek mutatója.

² A 167. sz. egymásután kétszer fordul elő; ezenkívül e sorozatban még a következő hibás számozások vannak: 6 helyett 7, 49 h. 53, 87 h. 95, 90 h. 94, 91 h. 99, 117 h. 115, 136 h. 135, 156 h. 167.

³ 12 helyett 21 van szedve.

⁴ Hibás számok e sorozatban: 89 helyett 98, 90 h. 89, 91 h. 90, 158 h. 258, 166 h. 266, 169 h. 159, 172 h. 272.

⁵ Hibás számok: 14 helyett 13, 22 h. 13, 60 h. 56, 64 h. 66, 80 h. 08, 83 h. 71, 95 h. 195 és 106 h. 160.

⁶ Hibás számok: 6 helyett 88, 29 h. 18, 91 h. 94, 99 h. 96.

⁷ Hibás számozás: 15 helyett 14, 21 h. 10, 54 h. 64, 126 h. 120.

⁸ Hibás számozás: 2 helyett 6, 3 h. 6, 12 h. 13, 19 h. 20, 52 h. 25, 32 h. 91, 93 h. 33, 98 h. 79, 100 h. 110, 107 h. 117.

⁹ Hibás számozás: 31 helyett 33, 48 h. 52, 49 h. 47, 61 h. 63, 69 h. 71.

¹⁰ Az utolsó lap 6 helyett 3-mal van számozva.

(1—55)¹ számozott s végül 1 számozatlan, összesen tehát 256 levél (312 oldal); az V. kötetben: 4 számozatlan, 346 (1—327)² és 6 (1—6) számozott, összesen tehát 356 levél (712 oldal). A sorok száma a latin szövegű, antikvával nyomtatott ajánlólevelekben 44; a görög szövegben pedig 59; ez utóbbiak tizenként meg vannak számmal jelölve. Az egyes részek kezdőbetűi kisbetűvel előnyomattak s számukra 7—8 sor magas űr hagyott. A fejezetcímek nagybetűkkel, a lapfelírások minusculákkal vannak szedve. Őrjel, kevés kivétellel, minden levél verzőján látható.

Példányunk kifogástalan tiszta, csupán az első kötet első lapjai vannak némileg kijavitva s a III. kötetben vannak itt-ott latin széljegyzetek. Kötése a XVIII. századból való; háta vörös maroquin, zöld címkékkel és egyszerű aranyozással; a táblákat némileg világosabb színű, silány minőségű juhbőr borítja, mely erősen megkopott. A cédulakatalogus tanúsága szerint az *Illésházy*-könyvtárból került a múzeumba. Az *Illésház*yak ismeretes könyvjelzője azonban nincs a könyvekbe ragasztva. Könyvtári jegye: **A. gr. 234.**

1529.

47. Augustinus Eugubinus: *Recognitio veteris testamenti ad Hebraicam veritatem etc.* Venetiis, 1529.

1^a l. RECOGNITIO VE || TERIS TESTAMENTI AD HEBRAICAM VE || ritatem, collata etiam editione Septuaginta interprete cum || ipfa ueritate Hebraica, Noftraq; translatione, Cum expofitione Hebræorum, ac Græcorum, qui paffim || toto opere citantur. Vbi quantum fieri po- || teft, monfrantur loci, qui in editione || Latina, & Græca difcrepant à codi || cibus Hebræorum, per Augu || ftinum Eugubinum Can. || Reg. S. Auguftini. || Ordinis. S. Sal- || uatoris. || [Háromlevelű palmetta.] || [Nyomatatójelvény.] || Ne quis alius aut Venetiis, aut ufquam locorum hunc || impune librum

¹ Hibás számozás: 24 helyett 14, 38 h. 25, 40 h. 35, 41 h. 40, 42 h. 41, 47 h. 46, 48 h. 47, 49 h. 47, 50—53 h. 49—52, 54—57 h. 52—55.

² A lapszámozás és a tényleges lapszám közti nagy különbség onnan ered, hogy a jelölésben az 52. és 291. lapszám teljesen hiányzik, a 105—115, 148, 163, 245—252 pedig kétszer szerepel; ezenfelül még számos lapszámozási hiba van e kötetben.

imprimat, Senatus Venti || decreto cautum est. MDXXIX. || 1^b l. üres.
 2^a (*ii jelzésű) l. REVEREN. D. D. MARINO GRIMANO || S.
 Romanæ Ecclesiæ Cardinali, tituli S. Vitalis & Pa- || triarchæ Aquileiæ,
 Augustinus Eugubinus || Cano. Reg. S. Salvatoris. S. || (S)quis
 diuinarum literarum quæta sit maiestas Antistes || stb. 3^a (a jelzésű
 és 1. számú) l. AVGVSTINI STEVCHI EVGVBINI IN RE- || COGNITIONEM
 VETERIS TESTAMEN- || TI AD HEBRAICAM VERITATEM || PRAEFATIO. ||
 (c)VM Omni opera, atq; studio in id potissimum fit || stb. 213^b l. kolofon:
 Venetiis in Aedibus Aldi, & Andreae Soceri. MDXXIX. || 214^a l. ¶ Omiffæ sunt p
 impressioꝝ in curiã hæ annotationes . . . etc. 214^b l. üres.

4-rét. Lapnagyság: 15,3 × 20,1 cm. Ívek jelzése: *, a—z, &1, R, A. Lapok száma: 2 számozatlan, 211 számozott, ismét 1 számozatlan, mindössze tehát 214 levél (428 oldal). Középnagyságú antikva tipussal nyomtatva, görög és héber idézetekkel tarkítva. A felirások és élő oldalcímek majuszkulákkal szedvék. Az előnyomatott kezdőbetűk számára 3—5 sor magas tér hagyatott. A sorok átlagos száma oldalanként 36. Őrjelek a szignált lapok verzóján s az ívek utolsó (16-ik) oldalán láthatók.

Jó karban fennmaradt példány, préselt borjubörkötésben; kapesok hiányzanak. Az előső tábla belsejét egészen eltakarja a következő exlibris: [G]Mptus est iste liber per nos Doctorem || Joannem Fabrum Episcopum Wiennæ || sem/ et Coadjutorem Noue Ciuitatis/ || Gloriosissimi & clementissimi/ Romanorum/ Hungarie/ Bohemieq; re. Regis/ ac Archi || ducis Austrie Ferdinandi pientissimi a Consi || lijs & a Confessionibus. Et quidem non ea pecu= || nia/ que ex proventibus et censib: Episcopatus || provenit. Sed ea/ quam ex honestissimis nostris || laboribus aliunde accepimus. Proinde liberum || est nobis donare et legare cui voluerimus || Donamus igitur eunde Collegio nostro/ apud sanctu Nicolau/ ordinamusq; vt || ibi in perpetuũ Studentibus vsui sit/ || iuxta statuta et prescripta nostra. || Actum Wienne in Episcopali || Curia/ prima die Septem= || bris. Anno salutis || M. D. XXX. A 2^a és a 214^b l. felső szélén tintával e bejegyzés: *Collegio epalis vien: ad s. Nicolaum.* A M. N. Múzeumba *Jankovich* Miklós gyűjteményével került. Könyvtári jegy: **Exeg. 562.**

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGY. NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KONYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1907. ÉV III. NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2709 db, ajándék útján 108 db, vétel útján 535 db, áttétel útján 1 db, összesen 3353 db nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett alapszabály 243 db, gyászjelentés 1448 db, zárszámadás 487 db, egyházi körlevél 23 db, perirat 9 db, hivatalos irat 142 db, műsor 485 db, szinlap 2350 db, falragasz 1790 db, vegyes 690 db, összesen 7667 db aprónyomatvány.

Vételre fordítottatott 5984:29 korona.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Barkasy Sándor, Bellevue and allied hospitals New-York (2 db), Bosnyák-hercegovinai országos kormány, Budapesti kereskedelmi és iparkamara (2 db), Délmagyarországi tört. s rég. múzeum-társulat Temesvár, Deutsche akademische Vereinigung Buenos-Ayres, Diószegi Győző Borosjenő, Dunamelléki ref. egyházkerület Vezseny (2 db), Érdújhelyi Menyhért Zenta, Felbermann Louis London, Fenyves Ferencz Nagykanizsa, Fraknoi Vilmos (7 db), Fromm Géza Ráczeke (2 db), Gopcsa László, Grünhut Jenő, Győry Tibor, Havass Rezső, Hermann Antal, Jašii egyetem rektora, Kadlec Karel Praha, Kais. Akademie der Wissenschaften Wien, Kovács László (2 db), Library of Congress Washington (6 db), Löbl Mátyás Wien, M. kir. belügyminiszterium, M. kir. központi statisztikai hivatal (6 db), M. kir. orsz. levéltár (2 db), M. kir. pénzügyminiszterium (4 db), M. kir. posta- s távirda-vezérigazgatóság, Magyar nemzeti múzeumi iroda, Magyar Tudományos Akadémia, Márki Sándor Kolozsvár (2 db), Orsz. magyar

zeneakadémia igazgatósága (3 db), Orsz. vízépítési igazgatóság, Pozsonyi kir. jogakadémia igazgatósága (2 db), Rendőrfőkapitányság, Schwarz Ignác Wien, Statist. Zentralkommission Wien (3 db), Szabó Zoltán (3 db), Szalay Imre (4 db), Thallóczy Lajos Wien, Tolna vm. alispánja Szekszárd (24 db), Vajna Károly, Verseczi múzeum és könyvtár.

A könyvtár helyiségeiben a lefolyt negyedévben 3497 egyén 7862 kötet nyomtatványt használt; kölcsönzés útján pedig 589 egyén 826 kötetet.

A lefolyt negyedévben 665 munka osztályoztatott, a melyekről összesen 742 czédula készült. Kötés alá rendeztetett 140 mű 162 kötetben. A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 600 db csomag érkezett, 341 levél expediatott, a miből 82 db reklamáció volt.

II.

A *kézirattár* ajándék útján 14 db középkori kódex-töredékkel, 4 újkori kézirattal, 8 irodalmi levéllel; — vétel útján 12 újkori kézirattal és 9 irodalmi levéllel gyarapodott.

Az ajándékozók közül Thallóczy Lajos két XVII. századi kéziratot, az Országos Levéltár 10 középkori kódex-töredéket, Major J. Gyula egy zenei kéziratot, Doktorics Miklós egy XIX. századi magyar-német énekgyűjteményt, Mihalik József 4 középkori kódex-töredéket, Roth Lajos Zichy Mihálynak 4 levelét s dr. Frenkel Bertalan 4 irodalmi levelet juttatott a kézirattár birtokába.

Vételre összesen 168 korona fordított. A vásárolt anyagból kiemelendő a »Honvédek királydala«, melynek Mária Dorottya kir. hercegnő által szerzett dallama mint zenei melléklet szerepel boldogult József kir. hercegnek Komócsy Józsefhez írott levele mellett. Az irodalmi levelestár újonnan szerzett darabjai közt gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos, Felsőbüki Nagy Pál, Bél Mátyás és Schedel (Toldy) Ferencz levelei szerepelnek.

A kézirattár személyzetének munkássága ez évnegyedben a kézirattári helyiség bútorozásával járó teendők elvégzésére és a kutatók kiszolgálására szorítkozott.

Az évnegyed folyamán 6 esetben kikölcsönöztetett 24 kéziratot, 47 kutató pedig 124 kéziratot és 389 irodalmi levelet használt.

III.

A *hírlaposztály* gyarapodása: *a)* Köteles példányokból: nyomdai kimutatással csomagokban 280 évfolyam, 20.871 szám; számonként — évf. 7.260 szám. *b)* Vásárlás útján (Kováts Lászlótól

15 koronáért) 2 évf. 69 szám. c) Ajándék (u. attól) — évf. 2. szám. Összesen 282 évf. 28.192 szám.

Az évnegyed folyamán a könyvtárban 458 olvasó 835 kötetet, házon kívül 21 olvasó 56 kötetet, összesen 479 egyén 891 kötetet használt.

Czédulázttatott 55 évfolyam, köztük 4 új lap. Átnézett 284 évf. 20.952 lap.

Ama köteles példányok, melyek nyomdai kimutatással (csomagokban) érkeztek be, a növedéknaplóba irattak be, illetőleg a nyilvántartó lapokra vezettettek; a számonként érkezettek hetenként számbavéve, betürendjük szerint elhelyeztettek. A csomagküldeményekben hiányzó hirlapszámok azonnal feljegyeztetvén, reklamáltattak.

IV.

A *levéltár* a lefolyt évnegyedben vétel útján 147 db, ajándék útján 26 db, letét útján 139 db, összesen 312 dbbal gyarapodott.

Vételre fordítottatott 590 korona.

A családi levéltárak száma a lefolyt évnegyedben nem gyarapodott. Letét útján a Berzeviczy család berzeviczei ágának levéltára gyarapodott 4 db irattal, melyet dr. Berzeviczy Albert letéteményezett, továbbá a gróf Széchényi család levéltára 135 dbbal, melyet gróf Széchényi Sándor helyezett el. Azonkívül gróf Forgách László és István a Forgách család csákányi és alsókemencei levéltárának iratait négy ládában a már letéteményezett levéltár kiegészítése czéljából tetémenyezték le.

Ajándékaikkal dr. Berzeviczy Albert, Edvi Illés Aladár, Fialowski Lajos, Fraknoi Vilmos, Hajász Pál, a m. kir. országos levéltár és Thallóczy Lajos gyarapították a levéltárat.

A törzsgyűjtemény gyarapodásából a középkori iratokra esik 17 db, az újabkori iratokra 61 db, az 1848/49-es iratok csoportjára 82 db, a czimereslevelek csoportjára 10 db, a gyászjelentések csoportjára 2 db, a pecsétlenyomatok gyűjteményére 1 db.

A nemesi iratok csoportja a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1648 ápril 17. Prága. III. Ferdinánd czimereslevele Horváth másképp Margavich György részére. 2. 1655. ápril 12. Pozsony. III. Ferdinánd czimereslevele Stettner János Erich részére. 3. 1677. nov. 10. Bécs. I. Lipót czimereslevele Witkóczy János részére, mellékelve 6 db, a családra vonatkozó nemességi bizonyítvány és irat. 4. 1694. júl. 18. Bécs. I. Lipót czimereslevele Cekus István részére.

A lefolyt évnegyedben 27 kutató 9622 db iratot használt. Kikölcsönözött 3 tértívnyre 126 db irat és 6 db gipszmásolat.

A levéltárban a lefolyt évnegyedben eszközölt nagymérvű bútorozás és a levéltári személyzetnek felváltva történt szabadságolása a folyó munkákat gátlólag befolyásolta. A rendes gyara-

podás feldolgozásán kívül rendeztetett a Kvassay-levegtár kiegészítésére régebben letéteményezett anyag, mely 1 db XIV., 7 db XV., 7 db XVI. századi mohácsi vész előtti oklevelet, 8 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 106 db XVII., 357 db XVIII., 31 db XIX. századi iratot, 8 db genealogiai táblát, 3 db rajzot és 14 db elenchust és iratjegyzéket, összesen 542 dbot tartalmaz. Folytattattott a továbbá gr. Barkóczy-levegtár rendezése, melynek végleges befejezése rövid időn belül meg fog történni.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA 1906-BAN.

A könyvtárnokságot a rendes könyvtári munkálatokon kívül, minők a könyvek kötetése, lajstromozása, czédula-katalogus készítése, még egy fontos dolog foglalkoztatta. A könyvtárnak tudvalevőleg egyik becses része az akadémiák és tudományos társulatok kiadványai. Hogy a közönség tájékozhasssa magát, mely akadémiák és tudományos társulatok kiadványai találhatóak a könyvtárban, továbbá minő folyóiratok vannak meg, az Akadémia összes ülése, a főkönyvtárnok indítványára 1905. május 29-én elhatározta, hogy a folyóiratok és időszaki kiadványok jegyzéke kinyomattassék. Ez egyúttal lehetővé teszi a hiányok könnyebb kiegészítését. E jegyzék összeállítására és sajtó alá rendezése különösen igénybe vette a könyvtárnokság munkaidejét. A jegyzék az év folyamán meg is jelent s az Akadémia tagjainak s nagyobb könyvtáraknak és tanintézeteknek meg is küldetett.

A könyvtár rendezéséről a következő adatok tanúskodnak. A rendezett tudománysszakok száma 54 ; ezek 74,750 munkát foglalnak magukban, és pedig :

Bibliographia 1280, Encyklopaedia 155, Philosophia 1697, Mythologia 123, Theologia 4869, Paedagogia 2442, Széptudomány 974, Anthropologia 560, Jogtudomány 1354, Magyar Jogtudomány 1939, Politika 3038, Magyar Politika 2794, Magyar országgyűlés 95, Történelem 6412, Magyar Történelem 3316, Életírás 3301, Földrajz 1115, Magyar Földrajz 606, Térképek 932, Utazás 1379, Statisztika 814, Schematismus 288, Haditudomány 1052, Régészet 1519, Éremtudomány 243, Matematika és csillagászat 1251, Természettudomány 248, Természettan 1043, Vegytan 470, Természetrész 139, Állattan 742, Növénytan 474, Ásvány- és földtan 589, Gazdaságtan 4750, Orvostudomány 2613, Nyelvtudomány 2281, Classica-philologia 896, Görög irodalom 910, Latin irodalom 950, Új-latin irodalom 829, Magyar nyelvészet 630, Régi magyar irodalom 665, Magyar irodalom 5026, Germán irodalmak 1984, Francia irodalom 1067, Olasz irodalom 285, Szláv irodalmak 485, Keleti irodalmak 1946, Incunabulum 402, Akadémiák és társulatok kiadványai 645, Magyar Akadémia kiadványai 386, Magyar folyóiratok 401, Külföldi folyóiratok 306, Bolyaiana 39.

1905-ben a rendezett munkák száma 73,048-at tett. A lefolyt évben mintegy 1760 munkáról készült inventarium, szakkatalogus és általános czédula-katalogus számára czimmás.

A szakkatalogus áll 113 kötetből és 48 czédulatokból. Az általános czédula-katalogus 169 tokban van elhelyezve.

A könyvtár gyarapodása, a járulék-napló kimutatása szerint, a következő : Vétel útján 471 mű 934 kötetben, 656 füzetben és 9 kötet kézirat. Köteles példányként 283 nyomda 8577 művet 1783 kötetben, 7142 füzetben, 310 zeneművet 13 kötetben és 381 füzetben, továbbá 138 lapra terjedő térképet küldött be. 216 akadémiától és tudományos társulattól 867 művet 558 kötetben és 770 füzetben, továbbá 1 térképet kapott a könyvtár. Magánosoktól ajándékképen 206 mű 83 kötetben, 147 füzetben érkezett a könyvtárba. Az Akadémia saját kiadványaiból 31 művel 38 kötetben, 35 füzetben szaporodott a könyvtár.

A könyvtár olvasótermében a lefolyt évben 6543 olvasó 8891 művet használt, míg házi használatra 146 kölcsönöző 693 művet vett ki.

Az Akadémia *Goethe*-gyűjteménye is szaporodott vásárlás és ajándékozás útján. A könyvgyűjtemény mintegy 25 kötettel gyarapodott. A gyűjteményt az elmúlt évben is számosan látogatták. Számuk körülbelül 300-ra ment, a kik közül többen használták is a könyvtárt. A használt munkák száma mintegy 180-ra tehető.

A kéziratárban a *M. Irod. Levelezés* című VIII-ik szak rendezése folytatódott. 130 kötetben elhelyezett 396 kéziratból, 19,136 levélről és 259 oklevélről 3192 czédula készült. Így a tavaly kimutatottakkal együtt e szak katalógusa 5338 czéduládól áll, a mely 170 kötetben elhelyezett 684 kéziratból, 25,534 levélről és 259 oklevélről nyújt felvilágosítást. A levelek és kéziratok nagyrészből új palliumokat kaptak és *az egyes köteteken belül* úgy csoportosították, hogy könnyebben fellelhetők legyenek. Így pl. az oklevelek mindegyike külön palliumot kapott és ezek chronologiai sorrendbe tétettek. Az irodalmi levelek közül az ugyanattól a levélírótól ugyanahhoz az egyénhez intézettek közös palliumot kaptak, a melyen belül chronologiai egymásutánban vannak, míg a paliumok a egyes kötetekben az írók és a címzettek nevei szerint betűrendben vannak elhelyezve. *Kégl* Sándor úr, a M. Tud. Akadémia levelező tagja, szíves volt a keleti (ú. m. perzsa, arab és török) kéziratokról részletes czédulakatalogus elkészítését magára vállalni s már eddig is 45 perzsa, 42 arab és 58 török kézirattal készült el. Rendezés alá került *Lindner* Ernő gyűjteménye és az újabb szerzemények is.

AZ ERDÉLYI NEMZETI MUZEUM KÖNYVTÁRA 1906-BAN.

Dr. *Erdélyi* Pál 1906. évi jelentéséből a következőkben mutatjuk be az Erdélyi Múzeum Egyesület könyvtára mult évi működésének képét :

Tisztelt Közgyűlés! Alant következő kimutatásaim a lefolyt 1906. év munkájáról és eredményeiről szólnak s ez a jelentésem a fölhajnalló 1907 év elején megy a t. Közgyűlés elé. A szándékosan kiemelt évszámok mögött könyvtárunk történetében nagyon emlékezetes események félszázados fordulója

rejtezik. Könyvtárunk és múzeumunk megalapítása gróf *Kemény* József (1855 szeptember 12-ikén bekövetkezett) halálához és végső akaratahoz fűződik.

Az 1843/4 erdélyi országgyűlési határozattal fölállítandó Erdélyi Múzeum mindaddig csak a legjobbak akarátában s az álmadozók reménységében valósult meg, míg gr. *Kemény* József végrendeletében az alkotandó Erdélyi Múzeumnak nem hagyta könyvtárát, nagyértékű kézirat- és oklevélgyűjteményét s egyéb becses múzeumi tárgyait. Az Erdélyi Múzeumot tehát az a kivételes szerencse érte, mint a British Museumot, hogy már akkor gondoskodtak róla, mikor még föl sem állították. A nemes gróf akarata állította sorompóba *Mikó* Imre grófit és társait, kiknek törhetetlen kitartással, nemes áldozatkészséggel, bölcs előrelátással és a jobb jövő reményével sikerült a mai nagyszerű intézményt megalapítani, fennállítását és jövődjét fejlődését biztosítani, számára a haladás útját kijelölni és eléje a nemzeti műveltség szolgálatára messzetekintő czélokot tűzni ki.

S a Múzeum megalapítása után *Mikó* gróf vezetésével meginduló nemzeti munka, néhány év alatt a haladásnak kétségbevonhatatlan eredményeire támaszkodhatott. Az erdélyi egyetemet ezek az eredmények szereztek meg Kolozsvárnak s tőle *Mikó* a Múzeum fölvirágzását várta. Szomorú tapasztalásai voltak arra, hogy az erdélyi társadalom erejére és kitartó munkájára nem támaszkodhatik, biztosítani kívánta a magyar állam segélyével. *Mikó* sejtelve lassan-lassan igazolódni látszott, a múzeumi gondolatot egyideig még az egyetem sem tudta szélesebb körben fenntartani, annál kevésbbé tudott annak fényt kölcsönözni. A mi fény mégis derengett, nem a gyűjteményekből, hanem a szakosztályi térre terelt akadémiai törekvésekből fakadt.

E sanyarúságokból fakadt viszont a haladásnak az a vágya, mely egyesületünk életének utolsó lusztrumát igazgatta. Ez vitt a gyűjtemények fölkarolására és arra, hogy a szakosztályi működés a gyűjteményekkel kapcsolatosan az egyesületnek eredeti rendeltetésére szolgáljon s a múzeumi eszmét a nagy közönség s Erdély fölkarolja. Ennek eredményeiként alapszabályaink módosítása, közönségünknek gondozó szeretete, tudományos szerveink összehangzó munkája mutatkoznak. E mozgalomban a gyűjtemények munkája járt elől. Évi jelentéseik fokozatos és egyre gazdagabb eredményekről számoltak be. Mikor pedig tudományos igényök és értékek felől az állam meggyőződést szerzett: egyfelől az engedélyezett állami segély által, másfelől a gyűjtemények anyagának elhelyezésére irányuló gondja által, azokat a haladásnak gyorsabb tempójára képesítette s jövődjét elhelyezésük felül megnyugtatta. Mindez nemcsak a fejlődés jele, hanem jele egyben a haladásnak, mert míg a fejlődés az egyes intézeteket, a haladás az egész múzeumi ügyet illeti.

Milyen igaz áhitattal újítjuk meg gróf *Kemény* József emlékét mai közgyűlésünkön, ha arra gondolunk, hol állunk ma s hol állott erdélyi honismeretünk és könyvtárunk most félszázadja? Ama rajongó eszményből, mely a haldokló *Keményt* végső akarata fogalmazásában s az élő *Mikót* ez eszmény megvalósításában vezette, élő valóság lett: az Erdélyi Nemzeti Múzeum. S e múzeum könyvtára a félszázados fordulót azzal ünnepli, hogy egy esztendei gyarapodásának adatait az alapul letett gyűjtemények adatai

mellé helyezi. Gróf *Kemény* József hagyatékának nem értékével, nem jelentőségével, hanem csupán számszerű adataival kell a mi kimutatásainkat egybevetni. Gróf *Kemény* hagyatéka 5221 kötet könyvön és kézíraton kívül mintegy 20.000 drb irományból állott, könyvtárunk pedig 1906-ban 6587 műnek 10.420 kötetét, 27.127 drb nyomtatványt (30375 drbot); 219 kötet kézíratot, 7053 oklevelet mutathat föl a mintegy 50.000 drb irományt magában foglaló két családi (a *Teleki-* és *Toldalagi-*) levéltár anyagán kívül.¹

¹ Ezekkel együtt az Erdélyi Nemzeti Múzeumban elhelyezett családi levéltárak száma immár 25-re emelkedett; úgymint:

Nagyobb családi levéltárak.

- Altorjai br. Apor-család levéltára.* Br. *Apor* Gáborné letéte; 1903. (*Apor* Péter és utódai levelezése s az *Apor* Péter szereplésére vonatkozó iratok.)
- Losonczy gróf Bánffy-család levéltára.* Gróf *Bánffy* György m. kir főajtónálló mester ajándéka; 1903.
- Galánthai gróf Eszterházi-család cseszneki ágának levéltára.* Gróf *Eszterházi* János letéte; 1883.
- Gróf Gyulai-Kuun-család levéltára.* Osdolai dr. gr. *Kuun* Géza ajándéka; 1905. (Néhai gr. *Gyulay* Lajos és *Kuun* Géza együttes családi levelei.)
- Branyicskai br. Jósika-család magyarfenesi levéltára.* Br. *Jósika* Gyula és testvérei ajándéka; 1902.
- Magyargyerőmonostori báró Kemény Pál családi levéltára.* Br. *Kemény* Pál letéte 1903.
- Szárhegyi gróf Lázár-család medgyesfalvi levéltára.* Özv. gr. *Lázár* Morné, *Barcsay* Polixéna letéte; 1903. (Nagy részben a killyéni *Székely-család* leveleivel.)
- Tartsafalvi Pálffi-család levéltára.* *Pálffi* György letéte; 1906.
- Csúkszentdomokosi Sándor-család levéltára.* Tartsafalvi *Pálffi* Mihály és *Szenkovits* Gyula ajándéka; 1904.
- Pókai Sárosi-család levéltára.* *Szenkovits* Antal, *Pálffi* Mihály, *Nagy* Margit ajándéka (1904) és új. *Biás* István pótlása; 1906.
- Széki gróf Teleki László (a gyömrői) levéltára;* 1906.
- Nagyercsei gróf Toldalagi-család koronkai levéltára.* Gr. *Toldalagi* László letéte; 1906.
- Hadadi báró Wesselényi-család levéltára.* Báró *Wesselényi* Miklós letéte; 1896
- Kisebb családi levéltárak és lev-lesládák.*
- A nyárádszentimrei *Balogh-család* levelei. 1903.
- Az albisi *Barthos-család* levelesládája. 1903.
- A malomfalvi *Benedek-család* leveles tarisznyája. *Benedek* Elek ajándéka; 1903.
- A nagykedei *Fekete-család* levelei. 1902.
- A vajai *Harkó-család* levelei. *Pálffi* Mihály ajándéka; 1906.
- A sárosmagyarberkeszi *Katona-család* levéltárának maradványai. Báró *Győrffy* Gézáné adománya; 1905.
- A kéri és pókfalvi *Kathonay-család* levelesládája. *Kathonay* Domokos ajándéka; 1904.
- Báró Kemény Györgyné*, szül. br. *Kemény* Anna levelesládája. Kolozs megye letéte; 1903.
- A mezőbándi *Kovács-család* levelesládája. *Szász* Ferencz letéte; 1905.
- Az egri *Kovács-család* levelei; 1905.
- A benzédi *Pap-család* levelei. *Pap* Domokos letéte; 1903.
- Tartsafalvi *Pálffi* Sándor és Zsigmond levelei; 1903.
- A levéltár egyéb csoportjai:*
- Gróf Kemény József gyűjteménye.* Gr. *Kemény* József végrendeleti hagyatéka; 1855.

Ennek a gazdag aratásnak titka jó közönségünk áldozatkészségén és hazafias lemondásán kívül a sajtóügyi köteles példányok beszolgáltatásában és az állami segélyben rejlik. Az állami segély jelentőségét gyűjteményeink szempontjából alig lehet kellőleg méltatni, mert a magunk erejére támaszkodva, meg sem tudnánk állani. Igaz, hogy e segély összege még mindig nem futja igényeinket, de ez nem azt jelenti, hogy értékét el ne ismerjük. A köteles példányok beszállítása az elmúlt évben is pontosan megtörtént s bár annak költségei a könyvtári javadalmat terhelik: azok busásan megtérülnek. Gyűjteményeink gyarapítására 2207 korona 19 fillért s mivel költözés előtt állunk, különös gondot fordítván a java részében kötetlen anyag konzerválására: kötetítésre 3663 korona 82 fillért költöttünk. Ez a két tétel mutatja, mit jelent nekünk az állami segély. Valóban a nélkül még a közönség pártolásában sem találhatnánk kárpótlást, noha az például az idén is gazdagon nyilatkozott.

A már említett levéltárak a köztörténeti, de főként művelődéstörténeti anyagoknak nagy bőségével rendelkeznek. A *Teleki* levéltár misszilisekben való gazdagsága egyenesen meglepő. XVIII. századunk története e nélkül megírhatatlan. Körülbelül 25.000 drb levélből áll a levéltár e része s ebben az udvari cigánytól föl a legmagasabb méltóságokig, Erdélynek minden rendű és rangú embere képviselve van. Ezenfelül birtokügyi és gazdaság-történeti anyaga érdemel különös említést. A gróf *Toldalagi*-levéltár anyaga viszont az utóbbiakban gazdagabb s köztörténeti anyaga és misszilis gyűjteménye is fontos. Az erdélyi nagy családi levéltárak közül már csak kevés van az elkallódásnak kitéve. Azonban bizton remélem, hogy az új épület megnyitásával azoknak tulajdonosai is sietni fognak gyűjteményük sorsát biztosítani. Mert hiszen igaz, hogy első sorban az Erdélyi Nemzeti Múzeumnak érdeke, hogy ezeket a magánkézben levő, bizonytalanságnak kitett levéltárakat az erdélyi mult ismerete számára megmentse, de a történelmi családok érdeke nem kisebb abban, hogy elődeik történeti jelentőségét könyvtárunk az idők végéig hirdesse és igazolja. Nem szabad elfeledni azt sem, hogy e levéltárak, a milyen méltón szolgálják a családok hagyományait, éppen olyan felelősséggel is terhelik kezelőiket. A felelősség még nagyobb, ha arra gondolunk, hogy e kiemelkedő családok multja egyben a nemzeti multnak is alkotó része.

Kézirattárunk gyarapodásának legjelentékenyebb anyagát *Kuun Géza* gróf kéziratai teszik. Csak saját jegyzetei, vázlatai, fogalmazványai és sajtó alá adott kéziratai 46 kötetre rúgnak s jóval több ennél, mi gyűjteményeiből hozzánk került. Csak a legbecsesebbeket említve, innen kaptuk *Suri Orvos* Mihálynak 1602-ben sajtó alá készült, de meg nem jelenhetett eredeti művét (Katholikus Református); két XVII. századi *Schürmer*-emlékkönyvet, *Döbrentei* Gábornak 2 kötet naplóját és *Somogyi* Antalnak emlékiratszerű leveleit. *Tóth*

Gróf Kemény Sámuel gyűjteménye. Gr. Kemény Sámuel adománya; 1857.

Mike Sándor gyűjteménye. Mike Sándor ajándéka; 1857.

Oklevelek törzsgyűjteménye. Vegyes adományok és szerzemények.

Oklevél másolatok és kivonatok.

Czímeres levelek. — Czehíratok.

Nyomtatott oklevelek. 1711-től napjainkig.

Zsigmond úr *Halmágyi* István eredeti naplójának két kötetét ajándékozta, mivel *Halmágyira* vonatkozó emlékeinket jelentékenyen gazdagította. A letétbe jutott gróf *Teleki* László (a gyömrői), gr. *Toldalagi* és tartsafalvi *Pálffy*-levéltárak igen szép kéziratot anyaga, valamint a *marosvásárhelyi régi szabó-czék* levelesládája csak ezután kerül feldolgozás alá.

Vétel útján megszereztük *Petőfi* Sándor költeményeinek hajdan nagy port felvert, de apokrifusnak bizonyult kis stenogramm-kötetét; a tudós *Szathmári Pap* Mihály kolozsvári tanár 1760—1810 közötti följegyzéseit; *Benkő* József „Collectuaria ad res Transsylvanicas facientia” cz. gyűjteményének 16-ik negyedrét kötetét. A megszerzés öröme a veszteségnek azzal a tudatával együtt lett a miénk, hogy míg eddig *Benkő* e gyűjteményét irodalmunk mindössze két 8-r. kötetnek ismerte: most bebizonyult, hogy csak 4-r. kötet és legalább 15 vészelt el belőle. Aligha nem ugyane gyűjtemény folió-köteteihez tartozhatott valaha az a kolligátum is, melyben *Szalárdi* János tulajdonát képezett artikulusokkal együtt több XVII—XVIII. századi történelmi érdekű kézirat van egybekötve.

Végre czéhemlékeink kéziratári része szintén vétel útján a *szamosújvári szabó-társaság* XIX. századi jegyzőkönyvével és a *marosvásárhelyi borbély- és sebész-czéh* XIX. századi artikulusaival és jegyzőkönyvével gyarapodott.

Ajándékaink gazdag sorozatából még csak egyre térek ki. Gróf *Teleki* László Gyula könyvtárunknak ajándékozta amaz énekes gyűjteményt, mely a XVII. század ismeretlen lírikusának, *Barakonyi* Ferencnek, pompás költeményeit tartalmazza. *Barakonyi* Ferenc felesége révén *Balassával* van rokoni viszonyban, de ennél sokkal közelebbi rokonságban áll költészetében. *Balassa* lirája két századon keresztül zeng s követőjévé igézi nemcsak a tanítványt, *Rímait*, hanem az ismeretlen költők nagy számát, kik közül *Barakonyiban* egyet névszerint és költészetében is leleplezhetünk.

Az esztendő munkájának rövid ismertetéséhez tartozik beszámolni arról, hogy egy eladásra szánt főúri könyvtárt megvettünk, egy másikat meg akartunk venni; meg akartuk vásárolni egy elhunyt ref. lelkésznek gondosan gyűjtött könyvtárát is. Hogy ez a két könyvtár kisiklott kezünkől, nem sajnáljuk túlságosan, mert az utóbbinak értékes darabjait a Magyar Tudományos Akadémia vette meg, az előbbi, ha elkelt is, sem könyvészeti, sem művelődéstörténeti veszteséget nem jelent ránk nézve. Ide tartozik annak megemlítése is, hogy mostani helyiségünk anyagának jelentékeny részét kénytelenek voltunk bérelt raktárunkba szállítani át, továbbá, hogy ott soron kívül felállítottuk a *Teleki- és Toldalagi*-levéltárakat.

Külön említem föl, hogy az év folyamán sikerült fölláztatni duplumgyűjteményünket is. Sajnos, azt nem jelenthetem, hogy annak katalógusát is kiadtuk. Ez a föladat, úgy látszik, erre az esztendőre marad.

Ez évre esik gyászjelentéseink rendezése, a nyomdai köteles példányok anyagának s a *Kuun* Géza gróf könyvtára egy részének földolgozása. Kézirataink közül az új szerzeményeket kezdtük földolgozni s fölláztatott *Kuun* Géza gróf levelezését.

Levéltárunkban a limbusok folytatólagos átvizsgálása és föllállítása mellett az új anyag került munka alá. E munkát két főirányban végezzük ; feldolgozunk *minden* 1541-ig, tehát Erdélyország kialakulásáig, terjedő oklevelet, tekintet nélkül tartalmára ; másodsor pedig rendezzük és feldolgozzuk az 1690-ben önállóságát veszített erdélyi fejedelemség 150 évéből való fejedelmi leveleket s ebből a korszakból kiválogatott fontosabb köztörténeti, vallásügyi, gazdasági és művelődéstörténeti iratokat.

1541-ig teljesen feldolgoztatott immár gróf *Kemény* József gyűjteménye *Mike* Sándor gyűjteménye, a gróf *Bánffy*-család, a gróf *Esterházi*-család cseszneki anyaga, a báró *Wesselényi*-család levéltára, továbbá a levéltár folyton gyarapodó u. n. *Törzsgyűjteménye*, és munkában van a gr. *Gyulai-Kuun*-család levéltárának gazdag anyaga. Párhuzamosan halad ezzel az 1541 utáni korszak anyagának feldolgozása, úgy a Törzsgyűjteményben, mint a családi levéltárakban, míg a feldolgozásra és czédulázásra nem eléggé fontos iratok — az egyes gyűjteményeken belül — időrendi limbus-csomagokba tételnek.

Felállítottuk az u. n. *Nyomtatott oklevelek* csoportját, mely az 1711-től napjainkig nyomtatásban szétküldött kormányrendeleteket, hatósági felhívásokat és rokontermészetű hivatalos iratokat tartalmazza, immár 100 dobozban s folyton bővül egy beosztásra váró második nagy gyűjteményünk anyagából.

Tíz kötetbe kötve rendeztük *Mike* Sándor *Erdélyi Nemzetiségek* című kézirati gyűjteményét ; ebből a gróf *Kemény* József sajátkezű feljegyzéseit kiszedegettük, hogy a gróf hagyatékába kerüljenek újra vissza, melyhez eredetileg is tartoztak.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára 1906-ik évi jövedelmei és azok felhasználása.

A) Bevételek.

1. Készpénz 1905 december 31-én	753 kor. 19 fill.
2. Rendes javadalom	3120 » — »
3. Rendkívüli bevételek	210 » — »
4. Állami segély	4500 » — »
	<hr/>
	8583 kor. 19 fill.
Több kiadás	480 » 32 »
	<hr/>
	9063 kor. 51 fill.

B) Kiadások.

1. Gyűjtemények gyarapításáért	2207 kor. 19 fill.
2. Könyvkötő munkákért	3663 » 82 »
3. Szállításért és úti számlákért	595 » 07 »
4. Rendkívüli munkákért	866 » 20 »
5. Az 1904. évi kölcsön törlesztéseért és kamataiért	828 » — »
6. Vegyes kiadásokért	903 » 23 »
	<hr/>
Összesen ...	9063 kor. 51 fill.

**Összefoglaló kimutatás az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtára
gyarapodásáról az 1906-ik évben.**

	Vétel		Ajándék		Letét		C s e r e				Köteles példány		Összesen	
	mű	db	mű	db	mű	db		mű	db	mű	db	mű	db	
Nyomatványok														
							a) az orvos- term.-tudom. szakosztály- tól	59	232					
							b) a böles- nyelv- és tört.-tudom. szakoszt.-tól	6	51					
	402	1036	2231	10754	—	—		65	283	3693	18302	6391	30375	
Kéziratok														
	58	58	138	161	—	—						196	219	
Oklevelek														
	—	296	—	309	—	6448								7053

**A kolozsvári m. kir. Tudomány-Egyetem és Erdélyi Nemzeti
Múzeum könyvtárának használata 1906-ban.**

H ó n a p	Házi használatra kivett művek		Az olvasóteremben használt művek	
	Hány mű	Hány darab	Hány mű	Hány darab
Január	690	756	3068	3463
Február	798	904	3571	4060
Márczius	778	870	3833	4774
Április	664	705	1806	2110
Május	570	640	1785	2034
Június	423	560	633	740
Szeptember	540	660	2116	2414
Október	1108	1200	4105	4616
November	889	1018	3935	4396
Deczember	763	854	2500	2721
Összesen	7223	8167	27352	31328

SZAKIRODALOM.

Szüry Dénes. *Száz év. Irodalom – nyelvfejlődés. Besse-nyeitől a kiegyezésig. 1767–1867. II. Széchenyi kora és az önvédelmi harcz. 1825–1867.* Budapest, 1907. Magyar királyi tudományos egyetemi nyomda. 8. r. 149 l.

Kevésszámú bibliofiljeink között, a mennyiben speciális magyar gyűjtemény összeállítására törekcsenek, sajnos, még mindig az az irányzat van túlsúlyban, mely kizárólag a Szabó Károly Régi magyar könyvtárába illő darabok gyűjtését tűzte ki célul, tekintet nélkül e könyvek művészi vagy irodalmi értékére. Az ő vetélkedésüknek köszönhető az az egészségtelen állapot, hogy ma már a leghitványabb 1711 előtti iskolakönyv vagy naptártöredék is csak tetemes anyagi áldozatokkal szereshető meg s hogy ekként megnehezül, nem egyszer lehetetlenné válik ama, sajnos nagyon is korlátolt javadalmozású, közgyűjteményeink kompletálása, melyekben ezen sokszor elenyészően csekély míveltség-történeti értékkel bíró nyomtatványok a sorozat lehető teljessége czimén helyet kell, hogy foglaljanak. De hogy mint lelkesülhet a finom izlésű amatőr e művészietlen kivitelű, tartalmilag sekélyes nyomtatványokért, melyek ritkaságához is nem egyszer sok szó férhet, az szinte megfoghatatlan. Neki régi magyar nyomtatványaink gyűjtésénél csakis azon munkákra kellene szoritkoznia, melyek akár külső kiállításuk, akár tartalmi jelentőségüknel fogva méltán helyet foglalhatnak az amatőr polczain.

Ez irányzat mellett csak legújabbban kezd érvényesülni bibliofiljeink körében az a dicséretes törekvés, hogy az 1772-iki irodalmi újjászületés óta megjelent fontosabb művek első kiadásainak szép és teljes sorozatát szerezzék meg maguknak. Ma még aránylag kevesen hódolnak ez irányzatnak s jórészt ennek tulajdonítható, hogy legkiválóbb remekíróink editio princepsai is szép körüvágatlan, eredeti kötésű, vagy fűzött példányokban aránylag kevés áldozattal megszerezhetők.

Modern irodalmunk bibliofil gyűjtőinek egyik leglelkesebbje Szüry Dénes, a ki újabbán könyvtárának katalogusát is közzé-

tette. A katalogus mintegy 3000 könyvczimet tartalmaz az 1767—1867. évszázadból. *Szűry* e publikációjával kétségkívül jó szolgálatot tett a felölelt korszak irodalomtörténészeinek és historikusainak, bár a czimek különcz elrendezése fölötte megnehezíti a jegyzék használatát. A legracionálisabb két elrendezési mód, az évrendi s betűrendi helyett ugyanis *Szűry* a könyveket, sokszor meglehetősen novella-ízű czimletek alatt s teljesen ötletszerűen csoportosította, úgy, hogy merőben lehetetlen a jegyzékben eligazodni. Pontos név- és tárgymutató pedig, a mi a tájékozódást megkönnyitené, nem készült a kötetkéhez.

A könyvek leírása szintén sok kívánni valót hagy hátra, úgy a bibliografus, mint a bibliofil szempontjából. A könyvek rövid czíme mellett, az alak s lapszámozás hol meg van említve, hol meg elmaradt, sőt az is megtörténik, hogy a szerző neve helyett műve czíme van kiemelve (pl. **Néphumor.** Irta *Imre Sándor*, e. h. **Imre Sándor** : *Néphumor*); de mindkőzt legsúlyosabb fogyatkozása, hogy a példányok állapotát részletező rövidítéseknek sehol sem adja meg a feloldását s ez által a czéltalan találgatásnak enged bőséges teret.

Gróf *Apponyi* Sándor példájának, úgy látszik, a mi kicsinyes viszonyaink között még sokáig nem fog követője akadni. Σ

Gulyás Paul: *Les Bibliothèques populaires de la Hongrie.* (Extrait du *Bibliographe Moderne.* Paris, 1907. N° 213.) Besançon, 1907. Imprimerie Jacquin. 8-r. 9. l.

A kisebb nemzeteknek számolniok kell azzal, hogy a nagyok csak akkor vesznek róluk tudomást, ha az ő nyelvükön szólnak hozzájuk. Ezért nagy szükségünk van arra, hogy ügyeinket, intézményeinket czéltudatosan és rendszeresen ismertessük a külföldön. Ilynemű czéltudatos munkásság azonban még nem igen tartozik erényeink közé s így megesik, hogy még akkor is, ha nem tételezhetünk fel szándékos rosszakaratot, rólunk a külföldi írók igen hamis és bántó képeket adnak. Annál örvedetesebb, ha egy külföldi szemlében oly hazai tollból származó czikkel találkozunk, a mely némely — mondjuk — tévedést helyreigazít. Dr. *Gulyás Pál* a *Bibliographe Moderne*-ben a magyarországi népkönyvtárakról irt cikkének indító okául szolgált M. *Pellissonnak* *Les Bibliothèques publiques en France et à l'étranger* czimen irt dolgozata, melyben csak az erdélyi százszok könyvtáiról van tudomása s kijelenti, hogy a mit Magyarországon e téren tettek, az semmi, vagy majdnem semmi. Ez állítást czáfolja meg dr. *Gulyás Pál* feltétlenül tárgyilagos cikkében. Dr. *Gulyás*, mint a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének népkönyvtári szakmegbizottja, hivatalos minőségében a legjobban van tájékozva népkönyvtárainkról s igen hasznos munkát cselekedett, midőn

ezekről ismertetését megírta a *Bibliographie Moderne*-ben, s ekként a külföldi érdeklődőket megismertette intézményeinkkel a maguk valójában. Örömmel üdvözöljük e czeltudatosan s teljes tájékozottsággal megírt cikket, mely hivatva van a felőlünk táplált ferde nézetek tisztázását előbbre vinni s igazán óhajtjuk, bárcsak mennél több testvére követné.

—z —n.

Kumlik Emil, *Pozsony szab. kir. város közkönyvtárának czímjegyzéke*. Pozsony. 1906. A város sajátja (A katolikus irodalmi részvénytársaság könyvnyomdája). 8-r. XV., 349 l., 1 melléklet.

A pozsonyi városi közkönyvtár, melynek rendezett állománya az 1905. év végén közel 12,000 darab volt, abból a mintegy 5000 kötetre rúgó gyűjteményből fejlődött, melyet az 1898-ban feloszlott haladó körtől 1900-ban vett át a város vezetősége. Miután a haladó kör a szabadságharcz évében alakult s alig háromnegyed-évi fennállás után megszűnt polgári körnek 1861-ben nemzeti kör czimén újra feleledt egyesületnek volt a folytatása s mindig a szabadelvű eszmék s irányoknak volt egyik előharczosa, a könyvtár számos jogi, politikai s műveltségtörténeti könyvet és röpiratot tartalmaz az elmúlt század első feléből. Ez képezi egyúttal a könyvtár legrégebb anyagát. Korábbi századok nyomtatványait csak elvéve találjuk benne; az egész könyvtár modern, közművelődési gyűjtemény, mely inkább az átlagos olvasó, mint a kutató tudós igényeit van hivatva kielégíteni. Ez utóbbinak is nélkülözhetetlen azonban a posonienciák értékes, bár korántsem teljes sorozata, melyek összegyűjtése s megőrzése — igen helyesen — a könyvtár egyik főfeladatát képezi.

A könyvtár évi dotációja elég jelentékeny: a város részéről 8100 korona, az állam részéről pedig, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége útján, 1600 és 2000 korona közt ingadozik.

A könyvtár tervszerű fejlesztésének legfőbb akadálya a helyiséghiány; míg erről gyökeres megoldással nem gondoskodnak, addig a könyvtári anyag nagyobb arányú kiegészítése sem lesz megvalósítható. Van azonban rá remény, hogy a város az állammal megállapodva, néhány éven belül kedvezően meg tudja oldani a helyiségnek úgy a könyvtárra, mint a többi múzeumi gyűjteményekre égetően aktuális kérdését.

A könyvtár szakrendezése *Kumlik Emil*, városi könyvtáros munkája s a következőkben foglalható össze.

A könyvtár tizenhat római számmal jelelt főszakra oszlik, melyek mindegyike több, kis betűvel tört alszakra oszlik. A főszakok a következők: I. Egyetemes enciklopédiák, bibliográfia és musealia, két alszakkal. II. Nyelvészet és irodalom, hét alszak-

kal (a—g). III. Bölcsészet, két alszakkal. IV. Hittudomány, egyházi és vallásügy, három alszakkal (a—c). V. Nevelés-tudomány és iskolaügy. VI. Művészet és esztétika, három alszakkal (a—c). VII. Történelem, öt alszakkal (a—d). VIII. Föld- és néprajz, öt alszakkal (a—d). IX. Természet- és orvosi tudományok. Mennyiségtan, öt alszakkal (a—c). X. Jog- és államtudomány, hét alszakkal (a—f). XI. Közgazdaság. Statisztika. Társadalmi tudományok, öt alszakkal (a—e). XII. Mező- és házi gazdaság. Műszaki iratok, négy alszakkal (a—d). XIII. Szépirodalom, öt alszakkal (a—e). XIV. Vegyesek, négy alszakkal (a—d). XV. Pozsonyi eredetű és vonatkozású iratok, négy alszakkal (a—d). S végül XVI. Folyóiratok, hírlapok, évkönyvek, az előbbi tizenöt főszaknak megfelelő ugyanennyi alosztálylyal (a—p).

Mint a főszakok ez összeállításából kitetszik, a szakok megállapítása teljesen empirikus jellegű; valamely filozófiai alapfelvétel, egységesítő, összefoglaló törekvés nem tükröződik benne, a mi pedig a tájékozódást jelentékenyen megkönnyítené. Az empiria azonban nem terjedhet odáig, hogy a szakok elnevezésére használt szavakat épen a gyakorlati használat folyamán kifejlődött jelentésükből kiforgatva alkalmazzuk, a mint ezt például *Kumlík* a szépirodalmi szakoknál teszi. Ezek elnevezése *Kumlík*-nál **magyar szépirodalom, német szépirodalom** és így tovább, a mi e szavak köznyelvi jelentése szerint magyar szépirok, német szépirok stb. munkáira értendő; *Kumlík* azonban — s itt katalógusa a kaszinók hevenyészett és szakértelem nélkül készült jegyzékei színvonalára süllyed — minden magyar, német, stb. nyelven megjelent munkát foglal össze egy-egy ily szakban, tekintet nélkül a szerző anyanyelvére. Így persze nincs mit csodálnunk azon, hogy a »szláv szépirodalom« szakába néhány gondolatjelen kívül semmi sem került.

Az egyes alszakokon belül a katalógus a szerzők betűrendjében adja a munkák rövid címét, közelebbi jelzetét. Azonkívül, könnyebb eligazodás okáért, *Kumlík* számos utaló cikkelyt is fölvet a katalógusába, hogy a többféle [szakba beosztható művekre könnyebben ráakadhasson a katalógus forgatója. Azonban ez utalásoknál tetemesebben megkönnyítette volna a katalógus használatát egy pontos név- és tárgymutató, melynek hiánya a különben gondosan megszerkesztett kötet legnagyobb fogyatkozása. *G. P.*

British Museum. *Reproductions from illuminated manuscripts. Series I, II.* London. 1907. (printed at the University Press, Oxford) Kis 4-r. 15 l. 50 tábla, 16 l. 50 tábla. Ára kötetenkint 7 sh.

George F. Warner, a British Museum kézirati osztályának őre az előttünk fekvő két kis 4-rét alakú kötetben a nagy angol

nemzeti gyűjtemény kéziratári kincseiből 100 szebbnél szebb miniatura egyszínű, fotomechanikus úton előállított másolatait (*collo type plates*) bocsátja közre rövid leírások kíséretében. A hasznos művecske kizárólag a *Greenell Library*ben állandóan kiállított darabok válogatott sorozatát tartalmazza, a vállalat további kötetei azonban az elzárt, hasonlóképp gazdag anyagból fognak kikerülni.

A műlapok nemzeti iskolákon belül időrendben vannak csoportosítva; a sort mindkét kötetben a bizanci iskola nyitja meg 3—3 XI., illetve XII. századi lappal.

Ezután az angol iskola következik 14, illetve 15 műlappal; a legrégebb közöttük Edgár király könyvalakú alapító okleveléből való, melyet 966-ban állítottak ki a winchesteri New Minster apátság részére. A reprodukált X—XII. századi miniaturák tetemes része a winchesteri iskola terméke, melyet a geometriai formákkal összeszővődő stilizált lombozatból álló keretrajzok és kezdőbetűk jellemeznek. A legkésebb darabok az első részben egy XV. századi pszaltérium, melynek itt bemutatott egyetlen miniatúrája valószínűleg V. Henriket ábrázolja; a második kötetben pedig egy 1446 előtt készült missale 163. levele, mely az *Arundel*-gyűjteményből való.

Az angol iskolát a francia követi, 16 meg 15, összesen 31 darabbal. A legrégebb, a IX. sz. végéről való franko-szász munka s kizárólag geometrikus elemekből álló IN kezdőbetűpárt ábrázol. Egyik kultúrhistoriailag rendkívül érdekes, 1365-ben készült kódex a francia királyi pár koronázásáról szól, a szer-tartás különböző jeleneteit ábrázoló 38 képecskével. Itt a 24. táblán a kódex 58. lapja van reprodukálva, mely a királyi jogar átadását jeleníti meg. A király arcza egészen portrait-szerű s hihetőleg V. Károly királyt ábrázolja.

A flamand iskolát az első kötetben 6, a másodikban 4 hasonló képviseli a XIII—XV. századokból. Művészileg legtökéletesebb talán az utolsó itéletet ábrázoló miniatúr (II. r. 36. tábla), mely egy XV. századi Horáriumból való s a velencei Grimani-breviárium modorára emlékeztet. Kosztümtani szempontból is érdekes a II. kötet 35. táblája, mely Jó Fülöp, burgundi herceget ábrázolja az általa alapított aranygyapjas rend ornátusában.

Legszerényebben, mindössze az első kötetben látható két képpel van képviselve a német iskola, az egyik a XII., a másik a XIII. évszázadból.

A gazdag sort az olasz iskola rekeszti be, mely az első kötetben kilencz, a másodikban pedig 13 lappal van képviselve a XIII—XV. századokból. Legérdekesebb történeti szempontból is közöttük *Anjou* Róbert, szicíliai király (1334—42.) arczképe, melyen a király biborpalástos alakja arany liliomokkal behintett

azúrkék háttérből emelkedik ki. A kódex, mely a képet tartalmazza, latin üdvözlő vers Prato toscanai városétól, abból az alkalomból, hogy a város magát Róbert védelme alá helyezte.

Nagy érdeklődéssel várjuk a további köteteket, melyek a miniatura-festészethez nem egy használható adalékot fog szolgáltatni.

—sp —

Barcza Imre *Szent Erzsébet irodalma (Bibliographia Sanctae Elisabethae). Különlönyomat a »Corvina« a magyar könyvkereskedők egyletének közlönyéből.* Budapest, 1907. Pallas részvénytársaság nyomdája. 8-rét. 14 l. Ára 60 fill.

Árpádházi Szent Erzsébet születésének hétszáz éves fordulója alkalmából jelent meg ez a csinos kis füzet, mely a szent életű hercegnő életére vonatkozó irodalomnak lehetőleg teljes összeállítása. Mint minden ilyfajta összeállítás, a *Barczáé* is lehető teljességre törekszik, bár a hagiográfia ismerői bizonyára nem egy adalékkal járulhatnának kiegészítéséhez s adatai helyesbitéséhez. *Barcza* összesen 195 czímet sorol fel, melyek egy része a folyó évi jubiláris kiadványokra, alkalmi cikkekre vonatkozik, figyelme az olyan rejtett adatokra is kiterjed, minők pl. a *Magyar népköltési gyűjtemény* VIII. kötetében található, szent Erzsébetet dicsőítő népdalok, a mi illusztrálja az összeállító tárgyszeretetét.

Az egyes bibliográfiai cikkelyek túlnyomó része a szerző nevének, a mű rövid czimén, megjelenése helyén és évén kívül egyéb adatot nem igen tartalmaz. E túlságos szűkszavúságnak azonban úgy látszik az volt az oka, hogy a szerző jobbara másodkézből, a tényleg rendelkezésére álló néhány könyv utalásából volt kénytelen meríteni. Ott ellenben, hol a szóban forgó munkához hozzáférhetett — csak *Toldy* Ferencz 1857-iki kiadását említjük — nem tartózkodik a tüzetesebb leírástól sem és szeretettel mélyed a részletekbe.

A cikkek a szerzők — illetve rendszők — betürendjében követik egymást, a mi ellen nem lehet kifogásunk, bár az ilyenfajta retrospektív összeállításnál az időrendi sorrend a tanulságosabb. Azonban betürendes bibliográfiánál is elengedhetetlen követelmény, hogy egyazon író művei kronológiai egymásutánban sorakoztassanak, mindig az első kiadásból kiindulva. Ezt pedig *Barcza* elmulasztotta betartani. Legjobb példa erre a bibliográfiának *Montalembert*-re, Szent Erzsébet leghíresebb életírójára vonatkozó része, mely az alapvető munka ötödik olasz kiadásával indul meg s az eredeti első kiadását csupán harmadik helyen említi. Szintúgy bibliográfiai szempontból kifogásolható *Barcza* azon eljárása, hogy a *Legenda aurea*nak csupán harmadik kiadását említi holott, a rendes gyakorlat oly esetekben, midőn valamely mű összes kiadásaira nem kívánunk kiterjeszkedni, az *editio princeps*nek ad

elsőbbséget. Végül csak tollhibának tulajdoníthatom a bollandisták Acta sanctorumának felemlítését, mely tudvalevőleg ezidő szerint november hó első négy napjánál nem terjed tovább s így szent Erzsébet történetét nem is foglalhatja magában. *Dr. Gulyás Pál.*

Baschin Otto: *Bibliotheca geographica. Jahresbibliographie der gesammten geographischen Literatur. Herausgegeben von der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin. Bearbeitet von —. Band XII. Jahrgang 1903.* Berlin, 1907. W. H. Köhl. (Druck von W. Porrmutter.) 8-r. XVI. 518 l. Ára 8 márka.

A jobb későn mint soha elvénél fogva, a folyó évben megjelent XII. kötettel kapcsolatban ismertetjük a berlini *Gesellschaft für Erdkunde* nagyszabású vállalatát, mely lehető teljességre törekedve, az egész földkerekségének legszélesebb értelemben vett geográfiai irodalmáról nyújt rendszeres könyvészeti tájékoztatást. A valóban nagyszabású vállalat tulajdonképen annak a társulat folyóiratában 1853 óta megjelent bibliográfiai összeállításnak a folytatása, melyet a társulat egykori könyvtárosa dr. *Kohner* indított meg s 34 esztendőn keresztül, egész 1887-ben bekövetkezett haláláig, lankadatlan buzgalommal folytatott. Halála nagy veszteség volt a földrajzi irodalom bibliográfiájára. A társulat néhány évig kísérletezett ugyan még más szakkérdéssel, s először dr. *Frommot* (1887—88), majd dr. *Wolfstiegot* (1889), végül dr. *Ernst Wagnert* (1890) bízta meg a bibliográfia összeállításával, de állandóan egyikük működését sem tudta biztosítani vállalatának. Ezen való elkeseredésében 1890-ben be is szüntette a könyvészeti összeállítást s a *Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin* 1891 óta már e közlemény nélkül jelent meg. Ez így tartott három éven át, mikor is *Otto Baschin*, a berlini meteorológiai intézet tisztviselője, a félbeszakadt mű folytatására önként kínálkozott. A társulat, melyet a bibliográfia beszüntetésére tisztára külső körülmények kényszerítették, örömmel fogadta az ajánlatot s egyben elhatározta, hogy az új vállalat nem mint a *Zeitschrift* évfolyamainak utolsó füzeté, hanem mint külön kiadvány fog kiadásra kerülni.

Igy jelent meg *Baschin* szerkesztésében 1895-ben a *Bibliotheca Geographica* első kötete, mely a mulasztásokat pótlandó, az 1891. és 1892. évek anyagát ölelte fel. A rendszer alapjában ugyanaz volt, melyet *Fromm* dr. állapított meg az 1887. évben, de több tekintetben bővült és változott. Az első kötet óta évenként pontosan megjelenik egy-egy újabb kötet s mindegyik a négy év előtti szakirodalmat dolgozza fel. Ez a tetemes különbség az egyes kötetek anyaga s a megjelenés ideje között az egyetlen komoly hiánya e páratlan vállalatnak, de bírnak az ernyedetlen szerkesztőnek — épen a legutóbbi kötetben

kifejezett — ígéretét, hogy a jövőben ezen az állapoton is gyökeresen fognak segíteni.

A gondos megrostálás mellett is, tizenkét év alatt, megkétszereződött könyvészeti anyag felkutatása természetesen messze meghaladja a szerkesztő egyéni munkaképességét, a ki a munkatársak hosszú sora nélkül aligha volna képes ennyire megközelíteni az ideált. Munkatársai között a IX. évfolyam óta budapesti ember is szerepel dr. A. *Littke* személyében, s aligha tévedünk, midőn a magyar adalékok teljességét az ő nevével hozzuk kapcsolatba. De nemcsak az adatgyűjtésben, az anyag feldolgozásában is vannak *Baschin*-nak társai: az egyik dr. F. *Machaček* bécsi tanár, a ki az osztrák-magyar s balkán részt vállalta magára, a másik dr. M. *Groll* Berlinből, a ki viszont az orosz irodalommal birkózott meg. Ilyen módon elsősorban *Machačeket* kell felelőssé tennem azokért a szarvashibákért, melyek a magyar adalékok szövegét lépten-nyomon elégtelenítik s a melyek sajtóhibának a legjobb akarattal sem minősíthetők. Néha egy-egy mondatot valósággal kiforgat értelméből, úgy hogy a német fordítás nélkül, valóságos rejtvényként merednek az olvasóra. Bizonyosságul álljon itt a 197. lapon olvasható következő adat:

Faragó, K., und B. *Vályi*, A Dunavölgy virszabáty ózasi átnézeti térképe, melynek ez a német értelme: [Übersichtskarte des Donau-Tales]!¹

E fogyatkozások persze, melyen magyarul tudó társszerkesztő bevonásával könnyen lehetne segíteni, mítsem vonnak le a *Bibliotheca geographica* tudományos értékéből s igen örülnénk, ha a mi irodalmunk valamennyi tudományágról készülő időszaki könyvészetben legalább ekkora terjedelemben volna képviselve.

Könyvtártudományi szempontból azonban e vállalatnak az az érdeme is megvan, hogy a földrajzi szaknak legmodernebb tudományos rendszerezését nyújtja, melyet részletesebben kidolgozott szakkatalógus készítésénél sikerrel föl lehet használni. A rendszer sémáját, mely minden általános jellemzésnél ékebben szól, a következőkben ismertetjük:

A) Általános földrajz. I. Könyvészet. II. Módszertan és oktatás: 1. A földrajz feladata és módszere. 2. A földrajzi oktatás. 3. Iskolai tankönyvek. III. Általános művek: 1. Szótárak. 2. Általános kézikönyvek; gyűjteményes művek. 3. Általános atlaszok. 4. Iskolai atlaszok. 5. A föld s nagyobb részeinek térképei. IV. Történeti földrajz: 1. Általános művek. 2. Forrásművek s azok tana. 3. A földrajz és fölfedezések története. 4. A térképezés története. 5. Új eredmények a földrajz terén. 6. Földrajzi inté-

¹ Itt a német fordítás sem pontos, mert a vízszabályozás (Regulierung) kimaradt belőle.

zetek és társulatok, gyűlések és kiállítások. 7. Életrajzok és nekrológok. 9. Onomatologia és terminologia. V. Matematikai és csillagászati földrajz; kartographia: 1. Általános művek; földrajzi helymeghatározások. 2. Geodaesia és topographia. 3. Nautika. 4. A meridián, kelethatár, egységmérték s egységidő. 5. Térkép-isme és kartographia. VI. Fizikai földrajz: 1. Általános művek. 2. Kosmologia. 3. Geophysika *a)* Általában. *b)* Földhőmérsék. *c)* Földmágnesség. *d)* Sarki fény. *e)* Légyvillamosság. 4. Klimatologia. *a)* Meteorologia. *b)* Általános klíma-tan. *c)* A meteorológiai elemek földrajzi elterjedtsége. *d)* Klímátikus változások. *e)* Porcsapadék. 5. Oceanologia. *a)* Általában. *b)* Szín, hőmérsék, sőtartalom, áramlatok, hullámok. 6. Oreognosis. *a)* Általában. *b)* Felületek formái. *c)* Hegységképződés. *d)* Vulkánok és vulkanizmus. *e)* Földrengés. *f)* Parteltolódás. *g)* Tengerpart-alakulatok és szigetek. *h)* Völgy- és tóképződés; víz és szél okozta erózió; vihar. *i)* Hó és jég. *k)* Glecser és jéggeologia. *l)* Jégkorszak és vizözön. *m)* Korallképződés. *n)* Újabb lerakódások. VII. Élettani földrajz: 1. Általában. 2. A szárazföld növényi földrajza. 3. A szárazföld állattani földrajza. 4. A tenger szerves világa. 5. Háziállatok, hasznos ültetvények. VIII. Anthropogeographia: 1. Általában. 2. Embertan. 3. Néptan. 4. Gazdasági és közlekedési földrajz; statisztika. 5. Kereskedelmi földrajz. 6. Telepítés és gyarmatosítás. 7. Orvosi földrajz. IX. Utasítások utazóknak és megfigyelőknek; útifölszerelés. X. Különféle.

B) Részleges földrajz. I. A földterület nagyobb részeiről szóló leírások: *A)* Utazások több földrészen vagy tengeren. *B)* Leírások több földrészről. 1. Elválasztott területek. 2. Orosz birodalom. 3. Török birodalom. 4. Portugál gyarmatok stb. II. Európa: *A)* A szárazföld s nagyobb részek. *a)* Országisme, chorographia és utazások. *b)* Geodaesia és kartographia. *c)* fizikai földrajz. *d)* Élettani földrajz. *e)* Embertani földrajz. *f)* Történeti földrajz. *g)* Útikalauzok. *h)* Térképek. *B)* Német birodalom ugyanazon 7 alszakkal mint *A)*. *C)* Ausztria-Magyarország stb. II. Ázsia. *A—K* osztálylyal. III. Afrika. *A—H* osztálylyal. IV. Ausztrália és Új-Zéland *A—I* osztálylyal. VI. A Csendes-óceán szigetei *A—C* osztálylyal. VII. Amerika *A—T* osztálylyal. VIII. Sarkvidékek *A—C* osztálylyal s végül IX. A tengerek *A—D* osztálylyal. Mindegyik osztály ismét a fentebb említett általános szempontok szerint számos alosztályra szakad.

Dr. Gulyás Pál.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

Deutsche Literaturzeitung. XXVIII. évfolyam, 33. szám (1907. augusztus 17.): Johannes *Franke*, Der Leichbetrieb der öffentlichen Bibliotheken und das geltende Recht (Ernst Anemüller). — Hugh Alexander *Morrison*, Preliminary check list of american almanacs 1639—1800. — 35. szám (augusztus 31.) E. *Jaeschke*, Bericht der Stadtbücherei Elberfeld über das fünfte Betriebsjahr 1906/7, nebst einer Übersicht über die Leistungen der Stadtbücherei 1902—1907. — 37. szám (szeptember 14.): M. *Tourneux*, Bibliographie de l'histoire de Paris pendant la Révolution française. Vol. IV. — 39. szám (szeptember 28.): *Katalog* der Bibliothek I. K. F. Knaake. IV. Abt.

La bibliofilia. IX. évfolyam. 4—5. szám (1907. július-augusztus): Hugues *Vaganay*, Les romans de chevalerie italiens d'inspiration espagnole. Essai de bibliographie. — Pio *Rajna*, Frammenti di un' edizione sconosciuta del *Rinaldo da Montalbano* in ottava rima. — G. *Boffito*, Saggio di bibliografia aeronautica italiana. Correzioni ed aggiunte tratte dalle schede del ch. mo dott. Diomede Buonamici bibliofilo livornese. (Folytatólagos közlemény.) — Leo S. *Olschi*, Contribution à la bibliographie de la musique vocale italienne du genre profane des XVI. et XVII. siècles. — Sidney I. A *Churchill*, Bibliografia Celliniana. — D. *Ciàmpoli*, Gli statuti di Galeotto d'Oria per Castel Genovese ne' frammenti di un codice sardo del secolo XIV. (Folytatólagos közlemény.) — Állandó rovatok: Notizie. Pubblicazioni di carattere bibliografico e intorno alla storia dell' arte tipografica. Vendite pubbliche. Rivista delle Riviste.

Le bibliographe moderne. XI. évfolyam, 62—63. szám (1907. márczius-június): Maurice *Tourneux*, Salons et expositions d'art à Paris au XIXe siècle; essai bibliographique. — Léon *Le Grand*, La table de Le Nain et les registres du Parlement de Paris. — Paul *Gulyás*, Les bibliothèques populaires de la Hongrie. — *Association* des archivistes français; quatrième assemblée annuel (23 mai 1907); compte rendu et communications. — G. *Besnier*, Le classement du versemment des domaines aux archives du Calvados. — Em. *Gigas*, La nouvelle bibliothèque royale de Copenhague. — *Chronique des Archives*: Algirie. Espagne. France. — *Chronique des bibliothèques*: Allemagne. Belgique. France. — *Chronique bibliographique*: Manuscrits et expositions. L'institut de bibliographie sociale de Berlin. Publications de la Library of congress. — *Comptes rendus et livres nouveaux*: Revues speciales. Archives de l'État en Belgique; inventaires sommaires des Archives des anciens gouvernements des Pays-Bas conservées aux Archives générales du Royanne à Bruxelles. Tom. I. (H. S.) I. G. C. Joostiny, Rijksarchief in Drente; het archief der Abdij te Assen; Het archief der Abdij te Dikninge; De Archieven van des Etstoel en van de hem opgevolgde collegiën tot 1811; De Archieven van de Schultengerechten in Drente. (H. S.) I. Van den Gheyn S. I., Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque royale de Belgique. Tom V., VI. (H. S.) Henri Stein, Bibliographie générale des Cartulaires français ou relatifs à l'histoire de France (Léon Le Grand).

Pierre Caron, Bibliographie des travaux publiés de 1866 à 1897 sur l'histoire de la France depuis 1789. Tome I. fasc. 1. (H. S.) Guido Mazzoni, Arriamento allo studio critico delle lettere italiane. 2ª ediz. (L. Auvray). G. Grandidier, Bibliographie de Madagascar. 2. partie. (H. S.) Essai de bibliographie pratique, aide-mémoire du libraire et de l'amateur de livres. II. partie (L—Z). (H. S.)

Mitteilungen der Österr. Vereins für Bibliothekswesen. XI. évfolyam, 3. füzet (1907. június-szeptember): Bernhard *Seuffert*, Beiträge zur Wieland-Bibliographie. — P. Florian *Zeller*, Die Wiegendrucke der Stiftsbibliothek in Schlierbach. — Heinrich von *Lenk*, Über schwedische Bibliotheken. (Befejező közlemény.) — *Rangliste* der Beamten der österreichischen Bibliotheken. — *Literarische Besprechungen*: S. de Vries, Codices graeci et latini photographice depicti. XI. Livius. Codex Vindobonensis lat. 15. Praefatus et C. Wessely (Wilh. Weinberger). Heinrich Bebel's Schwänke zum ersten Male in vollständiger Übertragung, herausgegeben von Albert Wesselski. I., II. Band (Othmar Schissel v. Fleschenberg.) — **Állandó rovatok**: Aus österreichischen Bibliotheken. Vereins-Nachrichten. Personal-Nachrichten. Vermischte Nachrichten.

Rivista delle biblioteche e degli archivi. XVIII. évfolyam, 7—8. szám (1907 július-augusztus): Piero *Barbéra*, Le livre en Italie. — I. *Masetta-Bencini*, La battaglia d'Anghiari. — **Állandó rovat**: Notizie.

The library journal. XXXII. kötet, 7. szám (1907. július): *Publisher's* note. — H. E. *Legler*, Certain phases of library extension. — H. L. *Ward*, The library and the museum. — E. L. *Pearson*, The children's librarian versus Huckleberry Finn: a brief for the defence. — Henry *James*, Public libraries in the United States. — C. W. *Smith*, What the community owes to the public library. — *Concerning* suscription books. — The *James, V. Brown* library, Williamsport, Pa. — *Reviews*: Ayres, Bibliography of Christology. Severance, Guide to current periodicals. Sharp, Illinois libraries. Part. 2. — 8. *szám* (augusztus): John Cotton *Dana*, The physical side of books. — *Zaidec Brown*, What to do with pamphlets. — W. Stetson *Merill*, Utilizing government documents. »*Dewey* expanded«. — Fred N. *Moore*, The art of leather making. — *St. Louis* public library, new building. — The *San Francisco* public library. — The *Virginia* state librarianship. — *Qualifications* for state librarianship. — *New-York* state library association library week. — *Reviews*: Herman Beck, Die internationale Bibliographie und ihre Zukunft. (F. W.) — Adelaide R. Hasse, Index of economic material in documents of the states of the U. S. (R. R. B.) John Dana and Henry W. Kent, Literature of libraries in the 17th and 18th centuries no. 5. 6. (Win. Warner Bishop.) — 9. *szám* (szeptember): Alice B. *Kroeger*, Instruction in books in library schools. — *Ida Rosenberg*, To what extent can the public library direct the taste of readers? — Frances L. *Rathbone*, A successful experiment in directing the reading of fiction. — *Graded* lists of popular novels, East Orange free public library. — *Decision* against american publishers' association on non-copyright books. — Frank *Weitenkampff*, Notes on the cataloging of prints. — *List* of labor papers, 1860—1880. — *Asso-*

ciation of swiss librarians. — *Is librarianship a profession?* — *Private libraries of Rome.* — *Reviews:* American Library Association, Library handbook no 3.: Edna D. Bullock, Management of travelling libraries. (R. R. B.) C. A. Flagg, A guide to Massachusetts local history: being a bibliographic index to the literature of the towns etc. (W. N. S.) — *Állandórovatok:* Editorials. — American library association. — State library commissions. — State library associations. — Library clubs. — Library schools and training classes. — Library economy and history. — Gifts and bequests. — Practical notes. — Librarian. — Cataloging and classification. — Bibliography. — Anonyms and pseudonyms. — Notes and queries. — Humors and blunders.

Zeitschrift für Bücherfreunde. XI. évfolyam, 1907/1908. 4. füzet (1907. július): Heinrich *Hedenheimer*, Die Anfänge der Mainzer Gelehrten Lesegesellschaft und ihr verwandter deutscher Anstalten. — Otto v. *Schleinitz*, William Morris, Sein Leben und Wirken. IV. — Arnulf *Perger*, Beiträge zur Grabbe-Forschung. II. Zu Grabbes »Aschenbrödel«. Entstehung und Quellen. — Jacob *Kelemina*, Die ältesten Lieder des steiermärkischen Archivs. — 5. füzet (augusztus): Arthur *Kopp*, Franz Anton Graf Sporck. Ein deutsch-böhmischer Mäcen. (1662—1738.) — Otto von *Schleinitz*, William Morris. Sein Leben und Wirken. V. (Vége.) — Hans *Schmidkunz*, Die Symmetrie und ihre Sippe. Ein Beitrag zur modernen Buchkunst. — 6. füzet (szeptember): Konrad *Haebler*, »Falsche Gulden«-Blätter aus der Frühzeit der Druckerkunst. — H. H. *Houben*, Jungdeutsche Lebenswirren. — Jean *Loubier*, Goethes Faust gedruckt in der Dover Press von T. I. Cobden-Sanderson und Emery Walker. — Fr. J. *Kleemeier*, Baron Hüpsch und sein Kabinett. — Erich *Eckertz*, Bücherfreunde auf Reisen. Einfälle und Betrachtungen. — *Állandórovatok:* Chronik.

Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXIV. évfolyam, 7. füzet (1907. július): K. *Esselborn*, Die Pflichtlieferungen in Grossherzogtum Hessen. (I.) — H. *Escher*, Siebente Versammlung der Vereinigung Schweizerischer Bibliothekare. — Ein »Beirat für Bibliotheksangelegenheiten« in Preussen. — 8—9. füzet (augusztus-szeptember): Achte Versammlung Deutscher Bibliothekare in Bamberg, am 23. und 24. Mai 1907: *Fick*, Das Auskunftsbureau der deutschen Bibliotheken und seine Suchliste. — Hans *Fischer*, Die Kgl. Bibliothek in Bamberg und ihre Handschriften. — *Geiger*, Über Misstände im Dissertationenwesen. — *Schottenloher*, Bamberger Privatbibliotheken aus alter und neuer Zeit. — *Berichte* der Kommissionen. — *Mitteilungen* und Besprechungen über technische und Verwaltungsfragen. — *Állandórovatok:* Umschau und Nachrichten. Neue Bücher und Aufsätze zum Bibliotheks- und Buchwesen. Antiquariatskataloge. Personalmeldungen. Berichtigung. Anfrage.

A MAGYAR BIBLIOGRAFIAI IRODALOM AZ 1907. ÉV HARMADIK NEGYEDÉBEN.

Összeállította : HORVÁTH IGNÁCZ.

BARCZA IMRE, Szent Erzsébet irodalma. (Bibliographia Sanctae Elisabethae.) Budapest, 1907. Pallas r.-t. kny. 8-r. 14 l. Ára 60 fill. (Különlenyomat a »Corvina« a magyar könyvkereskedők egyletének közlönyéből.)

BIBLIOGRAPHIA, Társadalom gazdaságtani —. II. évf. 1907. Cöthen, 1907. Dünnhaupt Pál ny. 8-r. Április. 185—264 l. —. Május. 265—253. l. —. Június—július. 353—472 l. —. Augusztus—szeptemter. 473—576 l. (Közgazdasági Szemle melléklete.)

BIEBER GYULA, Első pótfüzet a magyar kir. közigazgatási bíróság könyvtárának 1906. évi címjegyzékéhez. Az 1906. évben beszerzett könyvek. Budapest, 1907. M. kir. állami nyomda. 8-r. 22 l.

CÍMJEGYZÉKE, A budapesti magyar király tudomány-egyetem könyvtárának —. XXXI. 1906. évi gyarapodás. Budapest, 1907. M. kir. tud. egyetemi ny. 8-r. XXI. 246 l.

ÉVKÖNYVE, Magyar könyvkereskedők —. XVII. évf. (L. Rényi Károly.)

JEGYZÉKE, A kassai m. kir. gazdasági akadémia ifjusági könyvtárának —. Kassa, 1907. Vitéz A. utóda kny. 8-r. 22 l.

JEGYZÉKE, A »Budapest III. ker. katolikus kör« könyvtárának —. 1907. Budapest, Wimmer Márton kny. 8-r. 10 l.

KÖNYVÉSZET, Magyar —. 1906. (L. Rényi Károly.)

KÖZLEMÉNYEI, A fővárosi könyvtár —. Publications de la bibliothèque municipale de Budapest, 1. sz. No. 1. (L. Szakkatalógus.)

PÓTCÍMJEGYZÉKE, A magyarországi könyvkötők és rokonszakkamabeli munkások és munkásnők egyesületének könyvtári —. Budapest, 1907. Világosság r.-t. 8-r. 8 l.

RÉNYI KÁROLY, I. Magyar könyvészet. 1906. II. Könyvkereskedelmi üzletcímintár. III. Közhasznú üzleti tudnivalók. Budapest, 1907. Pallas r.-t. kny. 8-r. LXXIX. 303 l. Egy arczképpel. (Magyar könyvkereskedők évkönyve. XVII. évf.)

SZABÓ ERVIN, (L. Szakkatalógus.)

SZAKKATALÓGUS, 1. füzet. A lakáskérdés és a városszabályozás kapcsolatos kérdései. Szerkesztette dr. Szabó Ervin székesfővárosi könyvtáros. Catalogue systématique. 1-er fascicule. Budapest, 1907. Székesfőváros házi nyomdája. Nagy 8-r. 56 l. Ára 1 kor. (A fővárosi könyvtár közleményei. Publications de la bibliothèque municipale de Budapest. 1. szám. No. 1.)

SZÜRY DÉNES, Száz év. Irodalom-, nyelvfejlődés. Bessenyeitől a kiegyezésig. 1767—1867. II. Széchenyi kora és az önvédelmi harcz. 1825—1867. Budapest, 1907. Magyar kir. tudomány-egyetemi nyomda. 8-r. 149 l.

VERESS BENEDEK, A nagyszombati magyar polgári kör könyvtárának könyvjegyzéke. Nagyszombati, 1907. szeptember hó. Nagyszombati, 1907. Roth Frigyes ezelőtt Reissenberger Adolf kny. 8-r. 68 l.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Felhívás a Magyar Könyvszemle olvasóihoz. A régi magyar nyomtatványok gyűjtésével foglalkozó magánosok és közkönyvtári tisztviselők egyaránt régóta érzik egy olyan munka hiányát, mely az 1711 előtt megjelent művek eddig elért árainak összefoglalásával némi zsinórmértékül szolgálhatna értékük megállapításában. E sorok írója e hiányon legalább részben segítendő, egyelőre a *Szabó Károly* munkája I. kötetébe felvett, vagy odaillő magyar nyelvű régi nyomtatványok árait szándékozik összeállítani. Ez összeállításához az adatok zömét a régibb antikváriusi árjegyzékek vannak hivatva szolgáltatni, de minden más, megbízható forrásból kikerülő adat is fel fog dolgoztatni. Az összeállítás lehető teljessége érdekében, azzal a kéréssel fordulok a Könyvszemle tisztelt olvasóihoz, hogy a mennyiben ily adatok vagy ilyeneket tartalmazó könyvjegyzékek birtokában vannak, azokat velem (czím *M. N. Múzeumi könyvtár, Budapest*) közölni szíveskedjenek. Az egyes adatok beszolgáltatásánál a következőkre kellene kiterjeszkedni:

1. Az eladás tárgyát képezett mű rövid címére, mely a szerző nevét, a megjelenés (nyomtatás) helyét és évét is magában foglalná.
2. A példány állapotának rövid megjelölésére (pl. csonka, eredeti kötésben, teljesen ép, mosott, faksimilével kiegészített stb. példány).
3. Az elért árra, mindig az eredeti pénzértékben kifejezve (pl. bir. márka, o. é. frt, tallér, frank stb.).
4. Az eladás évére s arra, kitől mily úton került a mű eladásra (árverés útján vagy antikváriusi úton).
5. Az adat forrására (pl. Kende S. 25. sz. árjegyzéke stb.).

Természetesen lesz rá gondom, hogy a nem saját gyűjtésemből való adatok mellett a közlő személyisége kellőképp érvényesüljön.

Felhívásomat azon reménységgel zárom, hogy a fontos cél érdekében minél több munkatársat sikerül megnyernem.

Dr. Gulyás Pál.

Argirus királyi széphistóriájának múzeumi csonka példányáról. 1893-ban könyvtáblából kiáztatva, egy két levélnyi töredék került a N. Múzeum birtokába s ez a két levél az annyi vitára alkalmat adott Argirus királyfiról szóló széphistóriánk eddig ismert legrégebb kiadásának töredéke. Először *Erdélyi Pál* ismertette a *Magyar Könyvszemle*ben (1894. 353. lap) a következőket mondván felőle: »Legrégebb forrásául a Csana-kodex (helyesen Csoma) kézírata ismeretes, honnan *Toldy* adta ki több alkalommal, legutóbb *A Magyar Költészet Történetében.*« *Szinnyei A Magyar Írók Élete és Munkái-*

ban a szerző nevénel szintén így szól: »Legrégibb másolata a Csoma-kódexben a M. Tud. Akadémia könyvtárában, ebből közölte Toldy«. Azonban a Csoma-kódexben hiába keressük *Gyergyai* munkáját. Igaz, a Csoma-kódex több széphistóriákat tartalmazza, többek között a Szilágyi és Hajmási históriáját is. *Toldy A Magyar Költészet Történetében* épen a Szilágyi és Hajmási históriájáról csakugyan mondja, hogy ő ezt a művet a Csoma-kódexből vett másolat szerint adta ki, de nem mondja sehohol az Argirusról. Igaz, hogy a Csoma-kódexnek megvan a N. Múzeumban a Jankovich-féle másolata (237. Quart. Hung.), melyben tényleg megtalálhatjuk a széphistóriát, de ez is hiányos, maga a másoló jegyzi meg (35. lap): »Itt a példány alsó része még ázva levén, tentája elmosódott s' azért olvashatlanra változott — ezen fogyatkozást azonban azon sokszor kinyomtatott Argyrus Hystoriájából kipótolni és helyrehozni lehet.« Az 52. lapon pedig: »Itt végződik az irat — de hibás a félbeszakadt Historia — és csonka.« Tehát ebből a másolatból sem adhatta ki a teljes művet *Toldy*, ő valószínűleg egy XVIII. századbeli nyomtatvány alapján közölte.

A Magyar Nemzeti Múzeum birtokában levő töredék, mely az előbbi számmal egyszerre jutott napvilágra, *Erdélyi* szerint, kétségtelenül a XVII. század első feléből, sőt talán az előző végéről származik; a mennyire a nyomtatásból következtetni lehet, a lőcsei nyomda termékei közé kellene sorolni.

Erdélyinek igazza van abban, hogy lőcsei nyomtatvánnyal van dolgunk; de csak a XVII. század második feléből, mikor már Lőcsén a híres *Laurentius Brewer* nyomdája működött.

A nyomtatvány hangtani sajátásaiból kiviláglik, hogy a töredék 1640—1700 közötti időből való; mert megtaláljuk a helyesírási sajátások között mindazokat benne, melyeket *Tsétsi a Páriz Pápai Dictionariumának* függeléként megjelent helyesírásában elvetendőeknek mond.

Így ő azt mondja: így kell írni, hogy *hagyjon, folyjon, hányja, gondja, akarattja*, nem pedig úgy, *follyon, gondgya, akarattya*. Amint látjuk, itt szemben állanak már a helyesírási küzdelem jelenségei. A *c* és *cs* *Tsétsi*vel szemben (*tz, ts*) állandóan *cz* és *cs*-nek van írva. Kiállítására, betűi stb. teljeseen megegyeznek a XVII. sz. második feléből ránk maradt lőcsei nyomtatványokkal, melyekben a már említett sajátások mellett megtaláljuk még a farkas *e-t* (*e*) s az *ö, ü* régi írási formáját: *ö, ü*.

Tehát a töredék 1640—1700 közötti időből való; semmi esetre sem lehet 1640 előtti; mert 1640-en túl a nyomtatványokban kimutathatóan, hangállapot tekintetében, állandó az újabb fejlődés. Csak elvéve van ilyen: *hítetlenöl*; ezután az *öl* rag állandóan *ul, ül*; csak elvéve találjuk az *ít* képzős igék *ét* alakját, pl. ilyes előfordul ritkán *szállét, szállít* helyett, de többnyire állandó az *ít*. Egyéb hangtani tekintetben is már a mai állapotot találjuk.

A rendelkezésünkre álló töredék kétségkívül a XVII. sz.-ból, még pedig valószínűleg annak második feléből való. Ezzel azonban csak annyiban czáfoltam meg *Erdélyi* állítását, hogy e nyomtatványtöredék alapján nem lehet a művet a XVI. sz.-ba sorozni. Bizonyosat a mű korára nézve nem mondhatunk; az kétségtelen, hogy az említettél voltak már korábbi kiadásai vagy kéziratban el volt terjedve.

Ferenczi Sári.

Pápai intézkedés a XVI. sz.-ban a kéziratok szétrombolása ellen. J. A. F. Orban a *Tijdschrift voor boek- & bibliotheekwezen* ez évi folyamában érdekes iratot közöl a vatikáni titkos levéltárból. A bíboroskamarás 1566. május 16-án kelt rendeletével Zanchi Dénest a Camera Apostolica szakmegbízottjává nevezi ki, kötelességévé tévén neki azon »librarii, auripellarii, battillorii« s egyéb iparosok ellen föllépni, a kik megveszik és szétdarabolják a régi kéziratokat »ob diversos libros legendos, timpana conficienda, bona vendenda aliaque sibi incumbentia facienda veluti homines ineruditi, litterarum ignari . . . in non modicum bonarum disciplinarum et artium professorum damnum, scandalum et detrimentum.« Zanchi-nak meghagyatott továbbá, hogy az ily iparosoknál kinyomozott kéziratokat vagy kézirat töredékeket lefoglalja s a bűnösöket följelentse. Kár, hogy a kuria ezen kiváló kulturhistóriai érzékről tanuskodó intézkedése a többi államokban nem akadt követése; sok ma már végleg elveszett, vagy csak töredékesen ismert szellemi alkotás lett volna, hasonló intézkedések útján, Európaszerte a magagegésében a tudomány számára megmenthető.

7.

A könyvek fertőtlenítése. A népkönyvtári mozgalmak, melyek a könyveket a legszélesebb körök részére teszik hozzáférhetővé az ellenőrzés minimumra szorítása mellett, természetesen előtérbe tolták a könyv útján előforduló fertőzés kérdését. Hogy a kézről-kézre járó kötetek főleg a tüdővész s egyéb ideig-óráig lappangó betegség terjesztői lehetnek, az nyilvánvaló. E tény természetes folyamánya, hogy felismerve a bajt, keresték azon eszközöket, melyek elhárítására alkalmasaknak bizonyulnának.

E törekvések sorába tartozik pl. az az intézkedés, hogy a népkönyvtárak kötéseit sok helyütt közönséges vászon helyett ú. n. dermatoiddal borítják, mint a mely vízálló anyag létére, a kötéseknek langyos vízzel való lemosását teszi lehetővé. Ez az intézkedés azonban, feltéve, hogy a könyvek lemosása tényleg megtörténik, inkább a könyvek külső csínját, tisztaságát szolgálja, a fertőzés megakadályozására azonban teljesen elégtelen.

Hogy e tekintetben tényleges eredményre jussunk, elengedhetetlenül szükséges, hogy a lakások, ingóságok fertőtlenítésénél követett eljárásokat alkalmazzuk a könyveknél is, persze azok specifikus sajátosságainak figyelembe vételével. A kérdés időszerűségét mi sem mutatja inkább, mint az a körülmény, hogy egyszerre három felől kel híre ily irányú kísérletezésnek. Az egyik hír, mely a *Mitteilungen des Österr. Vereins für Bibliothekswesen*ben olvasható (XI. évf. 3. füz. 142—43. l.), dr. Erhard Glaser közös hadseregbeli ezredorvos hivatalból folytatott kísérleteiről számol be; a másik H. Trautmannnak a *Zeitschrift für Tuberkulose* cz. folyóiratban közölt megszívlelni való fejtegetéseiről tudósít (v. ö. *Zentralblatt für Bibliothekswesen* XXIV. évf. 10. füz. 499—50. l.); a harmadik pedig két francia orvos: Badia József és Greco V. Miklós ily irányú alapelveit ismerteti (v. ö. *The library journal* 32. köt. 10. sz. 442. l.). Ez utóbbiak hét pontban foglalták össze azokat az intézkedéseket, melyekkel a fertőző betegségeknek könyv útján való terjesztését megakadályozhatók; ezek:

1. Az olvasóterem be- és kijárójánál kézmosásra szolgáló készülék felállítása.

2. A helyiségek padlózatának s bútorzatának antiszeptikus oldatokkal való felmosása.

3. Sterilizált nedvesítőket felállítására, az ujjak megnyálázásának elkerülésére.

4. Négyszögletes üvegdarabok szétosztása az olvasók között, melyek a könyv fölé helyezve, annak tüszentés vagy köhögés útján beálló fertőzését akadályozzák meg.

5. A kívülről visszakerülő kötetek mindenkori fertőtlenítése formalin- vagy kéngőzőkkel.

6. Nagyon olcsó fűzetkék egyszerűen megsemmisítendőek.

7. Előadások az iskolában s egyéb oktatási központokon a könyv útján terjedő fertőzés elkerülésének szükségességéről és módjáról.

Az ötödik pontban említett fertőtlenítéshez szolgáló készülékek közül a *Trautmann* cikkében leírt »hamburgi készülék« ismertetjük. E készülék két részből áll. m. a tulajdonképeni fertőtlenítő készülékből s egy szelep útján azzal összeköthető párologtatóból áll, mely utóbbi a vízzel kevert formaldehid befogadására szolgál. Mindkét részben a levegőt a levegőgőzfújtató segítségével oly mértékben megritkítjuk, hogy a formaldehyd-vegyület 75—85° C. mellett forrásba jő. A párologtatóból a mondott szelepen át áramlik az ekként keletkező formalingőz a fertőtlenítőbe, a hol legalább 30 s legfeljebb 90 percig ki van neki téve a fertőtlenítésre váró kötet.

A könyvek kötése állítólag semmit sem szenved; papirosa pedig szélein egy kissé megvetemedik ugyan, de megfelelő nehezék alkalmazásával ismét visszanyeri formáját.

Alkalmazását mindazonáltal tudományos közkönyvtárak örökbecsű darabjainál nem mernők ajánlani.

G—s.

A párisi Nemzeti Könyvtár új kéziratjai. Henri *Comont* a Bibliothéque de l'École des Chartes folyó évi első füzetében közzétette a Bibliothéque Nationale 1905. és 1906. évi latin s francia nyelvű kézirat-szerzeményeinek jegyzékét. Ez összeállításból kiderül, hogy az intézet két év lefolyása alatt 68 latin és 675 francia kézirattal gyarapodott, a mihez még 76 arabs, 17 kötet breton és 29 baszk nyelvű kódex, továbbá öt tamul-szanszkrit felírással bíró bronzlap járul. Az új szerzemények legkiválóbb darabjai: Kopasz Károly 876. évi eredeti oklevele a solignac-i apátság részére; *Gerbertus* matematikai opusculái egy XI—XII. sz. pergamen-kolligátumban; *Brunetto Latini* Trésor-jának egy hiányos kézirata a XV. sz.-ból; *Descartes*, *Fénelon*, *Chateaubriand* levélgyűjteményei; *Quinet* Edgar kéziratjai s *Hugo* Viktor műveinek kézirataiból egy újabb, 23 kötetes sorozat. Magyar szempontból figyelmet érdemel a *n. a. lat. 868.* jelzésű kézirat, mely Magyarországi Szent Erzsébetről szól. Leírása a következő:

886. Vie et office de Sainte Elisabeth de Thuringe, ou de Hongrie.

Texte latin, incomplet de la fin et qui débute: »Lectio I^a Beata Helisabeth, filia regis Hungarorum, in palatio et in purpura . . .« — Titre des chapitres en espagnol et nombreuses miniatures, dont quelques-unes ont été lacérées.

XIVe. s. Parch. 29 feuillets. 235 sur 177 millim. Rel. anc. veau gaufré, avec fermoirs. (Don de M. Jules Maciel.)

Ugyaníly szempontból említjük meg a *n. a. lat. 1891.* jelzésű *Miscellanea historiae orientalis* cz. kolligátumot, melynek 89—153. lapjai A. *Greifenklau* v. Wolrath, a császár konstantinápolyi követének 1643-iki jelentését tartalmazák. A kötet az 1903. évi *Sneyd*-féle árverésről jutott a könyvtár birtokába.

A könyvadományozók sorából kiemeljük *VII. Edvárd* angol királyt, a ki *Flavius Josephus* Antiquitasesei francia fordítása II. kötetét adományozta a könyvtárnak, mely egykor *Berry* herczeg tulajdona volt s melyet *Fouquet* János egy nagy s tíz kisebb festménye díszít. Az első kötet a francia törzsgyűjtemény 247. száma alatt őriztetik. Említést érdemelnek továbbá: *Delisle* Lipót, a ki apósának, a kiváló orientalista *Burnoufnak* levelezését és jegyzeteit, továbbá Alsó-Normandia történetére vonatkozó iratokat adományozott; *Naurois* örökösei, a kik *Commynes* Fülöp Emlékiratainak egy szép példányával s *Racine* leveleivel gazdagították a gyűjteményt; Mme de *Baulincourt* hagyatéka: *Castellane* tábornagy emlékiratai, melyek csak ötven év mulva lesznek használhatók; *Meurice* Pál örökösei, a kik *Hugo* Viktor már említett 23 kéziratos kötetével gyarapították a könyvtárat stb. Σ.

Egy eperjesi polgár könyvtára a XVII-ik században.

Az 1645-ik esztendőben meghalt Eperjesen *Keiffel* János polgár, kinek hagyatékát ugyanezen év november 16-án vették fel *Lengfelnér* Dániel Eperjes város bírása, *Faust* János és *Serédi* János »inventátorok«-ok. Az »ingó bingó martalék«-ok, továbbá »arany és ezüst marhák és fehér ruhák« közt a következő könyvek találtak:

Német Biblia, Lutheri; kinek az utollyán vagyon Biblisch Namen und Chronickbuch ... .. in Folio	
Item Német Postilla Vasárnapokra és Idnepekre Johannis	
Gigauris ... .. in Folio	
Item Hortulus Animae, Lustgarten der Seele ... .. in 4 ^o	
Item Postilla német, Spangebergii ... .. in Folio	
Item Kegeli Zwelff Andachten ... .. in 4 ^o	
Item De conservanda valetudine, németül, Johannis Vittidrii in 4 ^o	
Item Német Postilla, Gregorii Zarnovcza, dritte (sic) Theil, ez is in Folio	
Item Theatrum Tragicum, Német históriák, Martini Zeileri in 8	
Item Himerl Schlüssl. Német Imátságos könyv Abraham	
Bogner ... .. in 8	
Item Postilla németül, Johannis Spangenbergii ... .. in 8	
Item Német Canzonale az <i>kassai</i> ... .. in 8 ^o	
Item Kinderlehre von der Erbsünde ... .. in 8	
Item Zwelff Geistliche Andachten, Philippi Kegeli ... .. in 8	
Item Gebetbuch, Habermanni ... .. in 8	
Item Golden Kleinodt der Kinder Gottes. Emanuelis Houthen ... in 12	
Item Eöt kis könyvecskeben in minori 12 az egész Német Biblia	
Item Ein vnd fünffzig Andachten, Gerhardi ... .. in 12	
Item Két Psalterium német in maj. 12	

Tehát tizennyolcz mű, huszonkét kötetben De ez még nem minden. Az inventátorok november 17-én folytatták a hagyaték felvételét, a mikor még a következő könyvek kerültek elő:

Német Postilla, Spanbergeri	in Folio
Prophetæ Jonæ Auslegung, M. Lutheri	in 4 ^o
Zwelff Andachten, Kegellii	in 4
Catechismus die fünf Hauptstücke der Christlichen Lehre.	
Cyriaci Spangerberg	in 4
Amor meus crucifixus. Passion Predigt, Elie Ursini	in 4
Biblia Martini Lutheri. Deutsch Johannis Sauberti	in 8
In Habacuc (?) Predigten, Johannis Cepris. Deitsch	in 8
Leichpredigten, M. Johanni Spangenberg	in 8
Schatzkammer Abrahami Bogners	in 8
Catechismus, deutsch. Simon Gerengel	in 8
Betbüchlein	in 8
Von der heiligen Dreifaltigkeit, kurzer Unterricht	in 8
Sieben Predigten von Evigh Leben. L. Pollion	in 8
Eötven szent elmékedések Gerhardi Perinai	in 8
Danksagung v. gebet auff vornehme Fest. L. Pollion	in 8
Egy a fő mesterségekhez való figurás képes könyv	in Folio
Amulete Joh. Weberi	in 12
Psalterbüchle	in 16
Item más német könyvecske	in 16
Összesen 38 mű, negyvenkét kötetben. (Orsz. Ltár. N. R. A. 847:4.)	

Dr. I. B.

Egy református pap könyvtára a XVII-ik században. *Justa taxatio librorum R. ac Cl. p. m. viri Andreae Demétei, instituta Anno 1657. 22. Febr.*

In folio.

Davidis Parei Comment. in Universa Biblia duobus Vol.	Tall.	8
Johannes Piscatoris Comm. in Univ. Biblia duobus Volum.	>	8
Cornelius a Lapide in 4 Proph. maj. et minores duobus Vol.	>	5 ¹
Mathiae Fabri Jesuitæ Conciones in Dominicas per totum annum duobus Vol.	>	10
Jeremieæ Drexelii Jesuitæ opera omnia duobus Vol.	>	8
Opera Thomæ Aquinatis	>	2
Steph. Menochii Jesuitæ de Republ. Hebræorum lib. octo	>	4
Cornelii a Lapide Comm. in Pentateucha, Prophetas majores et minores, Acta Apost., Epist. Pauli et Canonicas ² 5 Volum.	>	12
Kemnitii Loci Communes	>	2
Prodromus Joh. Henr. Alstedii	>	2
Centuriæ Megdeburgenses uno Vol.	>	2

¹ Áthúzva, mivel alább is fel van említve más műveivel együtt.

² Így! (Catholicas helyett.)

Rudolphus Gvalterus in Johannem	Fl.	1
Parabolarum ac similitudinum enucleatio per Joh. Gastinum	>	1
Theodori Bezae opuscula	Tall.	1
Catalogus Testium Veritatis	>	1

In quarto.

Libellii Catecheticae Meditationes	Tall.	5
Conciones Miscellaneae Focconis et Siresonis in eodem Vol.	Fl.	2
Cartwrightus Proverbia et Ecclesiastes uno Volum.	>	2
Theologia Prophetica Joh. Alstedii	>	3
Corpus Confessionum	Tall.	1 ¹
Fabricii Conciones in Decalogum cum Miscellaneis Conc. Wollebii	>	2
Mellificium Theologicum	>	2
Henrici Altingii Loci Communes duobus Volum.	Fl.	4
Samuelis Maresii Systema Theolog. et Disp. aliquot duobus Vol.	>	2
Scultetus in Psalmos et Esaiam	>	3
Postilla Nahumi in Dominicas	>	1
Hadrianus Saravia contra Bezae	D.	30 ²
H. Zanchii Resp. ad Joh. Sturmium	>	24
Hadrianus Saravia de Imperandi Autoritate et Christiana obedientia	>	30 ³

In octavo majori.

Chronologia Bucholterri	Tall.	1
Dictonarium Latino-Ungaricum Alb. Molnaris	Fl.	3
Calvinus in omnes Pauli Apost. Epistolas	D.	40 ⁴
Scultetus in Dominicas	Fl.	1
Theatrum historicum	>	1
B. Keckermanni Syst. Theologicum et Praeparatio ad Sacram Synaxin	D.	60
Catecheticae Explicationes Ursini	Fl.	1 ⁵

In octavo minori.

Christiana et Catholica Fides Matthiae Martinii	Fl.	1
Zanchius de Incarnatione Filii Dei	D.	60
Enchiridion Controversiarum Religionis Lucae Osiandri	D.	35
Tuba Zephaniae per Jodocum Larenium. Ejusdem Sacrarum Meditationum Plejas	Tall.	1
Geminianus de Exemplis	Fl.	1
Horatii Opera	D.	60
Catholicus Reformatus Perkinsii	Fl.	1
Enchiridion Locorum Comm. Isaaci Fegyverneki	>	1

¹ Keresztülhúzza, s utána írva: R. D. Senior.² Csillag alatt van megjegyzeve: Ujfalusi.³ Széjgyezet: R. D. Seniori.⁴ Széjgyezet: R. D. Décsy.⁵ Keresztülhúzza s a szélén megjegyzeve: R. D. Senior.

Historia Sacra Animalium Franzii	fl. 1
Thesaurus Gramm. Hebr. Buxtorfii	D. 60
Rutherford de Gratia Dei	D. 60
Postilla Toldii in Dominicas	Fl. 1 ¹
Polyanthea Langii	> 1
Lexicon Hebr. Buxtorfii	Tall. 1
Conciones Funebres Brandmulleri	Fl. 1 ²
Bidembachii Conciones Funebres	Tall. 1
Thesaurus Chronologicus H. Alstedii	Fl. 1. D. 50
Physica Combachii	> 50
Sphynx Theol. Philos.	> 50 ³
Grammatica Philippi Melanchthonis	> 50
Institutiones Justiniani	Fl. 1
Collegium Maccovii	D. 60
Lingva Hebraea Hottingeri	> 30
Logica Keckermanni	> 60
Dialectica Hunnii	> 6

In duodecimo.

De S. Script. divina eminentia et efficientia H. Bisterfeldii	D. 30
Politica Wendelini	> 60 ⁴
Trelcatii Loci Comm.	> 48
Besoldi Politica	> 50 ⁵
Lubini Clavis Graecae Lingvae	> 30
N. Testam. Graece	> 60
Memoriale Biblicum Martinii cum Defin. Distinct. etc. Alstedii	> 90
Enervatus Bellarminus	Fl. 1
Philomela Theol.-Philosophica Joh. H. Alstedii	D. 50
Psalterium Davidis per Georgium Majorem	> 9

In sedecimo.

Bellarmini Assensio mentis ad Deum ; Gemitus Columbae et Ars bene moriendi	D. 90
Psalterium Hebraicum Interpr. Coccejo	> 36
Meditationes Gerhardi	> 60 ⁶

A zempléni ref. dioecesis irataiból közli:

Zoványi Jenő.

¹ Áthúzva; széljegyzetben: R. D. Szilvási.

² Széljegyzet: Szilvási.

³ Széljegyzet: R. D. Porcsalmi.

⁴ Áthúzva; széljegyzetben: R. D. Senior.

⁵ Széljegyzet: P. Szánthai.

⁶ Áthúzva; széljegyzet: R. D. Szilvási.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1907. szeptember 16-tól november 30-ig.

(Az egy csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két csillaggal jelöltek megszűntek.)

Arad :

Losonczi Zoltán és társai.
**Muskát Miksa.
*Simion Péter.

Baróth :

Rozsondai János.

Békéscsaba :

*Békésmegyei Függetlenség kny.

Budapest :

Donát Izidor. VIII., Baross-u 47.
**Engelmann Mór. IV., Kalvin-tér 2.
*Fried és Krakauer. VII., Dohány-u. 10.
*Gárdos Miksa. VII., Valeró-u. 12.
**Glückselig Miksa. VI., Hunyadi-tér 7.
Gruber Károly. VII., Lövvölde-u. 1.
Lusztig Tivadar. VII., Rombach-u. 3.
**Muskát Miksa. VI., Szondy-u. 8—10.
*Nagel István. VII., Vörösmarty-u. 17.
**Neuwald Illés. VII., Dohány-u. 44.
*Neuwald Illés utódai. VIII., Üllői-út 48.
Rózsa Izidor és Müller József. VIII., Rökk Szilárd-u. 20.
*Lőrincz J.-féle »Univers« kny.
X. *Gyűjtőfogház.
Vaskó Dezső. VII., Dob-u. 63.
Weisz Bernát. V. Zoltán-u. 9.

Csikszereda :

*Székelység kny. (Tulajodnos : Szvoboda Miklós.)

Hosszúfalu :

* Jancsó János.

Igló :

**Schmidt József és Stein Ignác kny.
»Szepesi Lapok nyomdávállalat« kny. (Tulajodnos : Telléry Gyula.)

Jászberény :

Balázs Arnoldné sz. Schwarcz Regina.

Karczag :

*Simon Sándor.

Kézdivásrhely :

*Turóczy István.

Kovácsna :

Szabó Friderika.

Kunszentmárton :

*Özv. Csanády Józsefné.

Nagybeeskerek :

**Grecsits és Szöllőssy.
*Toliczki S.

Nagyszeben :

Tipografa nyomda. *Tulajodnos : Meltzer Henrik.

Nagyberezna :

*Deutsch Hermanné és Steiger Sámuel.

Nagy-Várad :

»Esti Újság« kny. (Tulajd.: Gyagyovszky János.)
Rubinstein Vilmos kny.
**Verő Ede.
Verő Ede és tsa kny. (Tulajodnosok : Verő Ede és Weisz Vilmos.)

Nyitra :

*Risnyovszky János.

Ó-Lubló :

Zauberer Simon.

Pozsony :

Kohn Mór.

Szarvas :

*Dolesch József.

Szilágyseseh :

Berger Bernát.
**Berkovics Sámuelné.

Tab :

*Zuckermándel Jakab.

Temeskubin :

*Oberläuter Róbert.

Temesvár :

**Rodina János, Popescu János és Ponta Péter.

Torda :

*Fodor Domokos.

Trsztena :

*Schein Samu.

Ujpest :

*Szabadság kny. (Tul. Hirschbein Regina)
Tavaszu. I.

Veszprém :

*Czigány Pál.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

Rövidítések: áll. = állami; cs. = család; cz. = azímerlevél; egy. = egyetemi; kir. — király, királyi; kny. ny. = könyvnyomda, nyomda; ktár = könyvtár; ltár = levéltár; m. = magyar; min. = minisztérium; pk. = püspök; r. t. = részvénytársulat; szerk. = szerkesztőség; vár. — városi; vm. = vármegye.

- Aach 203.
 Aachen 264.
 Abauj-Torna vm 95, 322. —i és kassai
 közművelődési egyesület 263.
 Abonyi Árpád 290. — Lajos 290, 292,
 293, 295.
 Academia della Fama 22.
 »Acta sanctorum« 369.
 Acsay Antal 264.
 Adramythenos Emmanuel 19.
 Aelianus 32.
 Aenacas Sylvius 211.
 Aeschines 33, 241.
 Aesopus, Vita et fabellae (Velenceze,
 1503.) 159—162.
 Agamel cs. bárói bizonyoságlevele 169.
 Agesilaos 334.
 Agricola Georgius 71. — Joannes 71.
 Aigner Antal ifj. 73. — Lajos 108.
 Ajándékozások a M. N. Múzeum ktára
 számára 63—66, 100—103, 106, 108,
 109, 166—169, 257—260, 352—354.
 Akadémia, M. T. — 64, 101, 102, 166, 263,
 352, 360. — ktára 285, 355, 356, 377.
 Aknaszlatinai György czle 260.
 Alapy Gyula 100.
 Albert m. kir. 210.
 Alberto Pio carpiai hg. 19, 27, 29,
 252, 347.
 Alcibiades 30.
 Alcidamas 241.
 Alcinous 30, 343, 344.
 Aleiphron 32.
 Alecyosius Petrus 343.
 Aldinák, A M. Nemz. Múzeumban levő
 — leíró jegyzéke 17—33, 149—165,
 241—256, 331—351.
 Aldus Manutius I. Manutius.
 Almqvist és Wiksell-czég 179.
 Alsó-Dabas 64.
 Alsó-fehérvmegyei tört., rég. és természet-
 tud. egyesület és múzeuma 45, 46,
 62, 63, 100.
 Alsókubin 37, 101.
 Alstedius Johannes Henricus, Definitiones
 383. — Philomela Therl.-Philosophica
 383. — Prodromus 381. — Theologia
 Prophetica 382. — Thesaurus Chrono-
 logicus 383.
 Alszer Menyhért kassai könyvkötő 95.
 Altingius Henricus, Loci communes 382.
 Altorf 329.
 Altus Bellus Averoldus 338.
 Amasis 32.
 »Ames Typograph.« 326.
 Amharnyelvű hártya-kodex (XIV. sz.)
 258.
 Amiens 264. —i vár. ktár 75.

- Amsterdam 178, 198.
 Anabaptista kéziratok a pécsi egyház-
 megyei ktárban 203.
 Anacharsis 32.
 Ancona 121.
 Andeganiensius Joannes hg. 339.
 Andocides 241, 242.
 Andorka Sándor 284.
 András örkanonok 238.
 Andriská Antal 284.
 Anna (Bretagnei) zsolosmás könyve 90.
 Annerstadt 180.
 Antal haimburgi plébános 198. — szöllősi
 plébános 229.
 Antiphon 241, 244.
 Anthistenes 241.
 Antistitus Hieronymus Alexander 348.
 Antoninus Pius római császár 337.
 Antonius archiepiscopus Florentinus,
 Regulae iuris, XVII. sz. —i kézirat
 203.
 Antwerpen 15.
 »Anzeiger für Kunde der deutschen
 Vorzeit« 232, 237, 329.
 Apafi Mihály (I.) erdélyi fejedelem 7, 67.
 Aphonius 160, 161.
 Apollonius Dyskolos 26. Tyanai — 33,
 345, 346.
 Apor br. cs. ltára az Erdélyi Múzeum
 ktárában 358.
 Apor Gáborné 358. — László erdélyi
 vajda 2. — Péter 358.
 Appion 248.
 Apponyi Sándor gr. 364.
 Aprónyomtatványok a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 63, 100, 166, 257, 352.
 Apuleius, Metamorphoseos libri (Velece,
 1521.) 343, 344.
 Arad 38. —i káptalan 309, 317.
 Arany János 108, 288, 298.
 Aranyosmarót 39.
 Arator bíbornok 153, 154.
 Aratus 149.
 »Archeolog. Brit.« 326.
 »Archeologiai Értesítő 96, 328.
 »Archivio stor. napol.« 326.
 Arco-Hormoso, Marchesa de — l. Faber.
 Arezzo 13, 228.
 Argentinai kormány 263.
 Argirus széphistóriájának csonka pél-
 dánya 376, 377.
 Aristarchus 248.
 Aristophanes, Comoediae (Velece, 1498.)
 31, 32.
 Aristoteles 17, 20, 32, 152, 255, 343. —
 Opera (Velece, 1497.) 28—30.
 Organon (Velece, 1495.) 27. 28.
 Armbruster Jakab czle 110, 111. —
 Kristóf czle 110.
 Arouet l. Voltaire.
 Arrom de Ayala l. Faber.
 Arundel-gyűjtemény 367.
 Asbóth Oszkár 100.
 Ascher Kálmán 262.
 Aselepius Trismegistus 343.
 Association des Bibliotécaires Français
 74, 75.
 Ast, Ludovicus de — 210.
 Asulanus Federicus 347. — Franciscus
 158, 159, 334, 336—338, 341, 342,
 344.
 Athenaeus, Deipnosophistae (Velece,
 1514.) 250, 251.
 Atzél-ktár 38.
 Aubert Hippolyte 264.
 Aubertin 69.
 Aucklandi Free-Public Library 261, 265.
 Auersperg Wolff Engelbert gr. 253.
 Augenföld M. Miksa 73.
 Augier 69.
 Augustus róm. császár 245, 332.
 Aurelius, Sextus — Victor 332.
 Autius 337.
 Autogramm-gyűjteménye, 1849. évi aradi
 foglyok — 35, 38.
 Avignon 13, 15, 323,
 Awetaranian J. 100.
 Axt 71.
 Ábel Jenő 92.
 Ábrányi Kornél 290.
 Ágner Lajos 264.
 Ágoston (Szent) 91.

- Áldásy Antal 100, 109, 116, 257.
 Államnyomda, M. kir. — 263.
 Állatorvosi főiskola, M. kir. — 64, 100.
 Állatvédő egyesület, Orsz. — 100, 263.
 Árkövy József 264.
 Árvamegyei Csaplovics-ktár 37, 38, 61,
 101.
- Bach Sándor** 170, 258, 289, 297.
 Bacher-Balogh Pál 101.
 Badia József 378.
 Badoero Frederico 22.
 Bagó Márton 74.
 Baja 63.
 Bajza Jenő 295. — József 101, 119.
 Baker Ernest A. 276.
 Balassa br. cs. Itára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 113, 228, 228, 312.
 Balassa Bálint 170, 360.
 Balassagyarmat 39, 257, 284.
 Balaton-bizottság 257.
 Balaton-Füred 297.
 Ballagi Aladár 63, 101.
 Balló István 101.
 Balogh cs. Itára az Erdélyi Múzeum
 ktárában 358.
 Balogh Ferencz 264. — Jenő 257, 264.
 Baltimorei Crescent-Club 263. — John
 Hopkins Hospital 263.; egyetem 264.
 — Peabody-Institute 102.
 Balzac 69.
 Bangel Rudolf 178.
 Barakonyi Ferencz 360. — Ferenczné
 360.
 Baranya vm. 238.
 Barbari 20.
 Barbul Jenő 264.
 Barcza Imre, Szent Erzsébet irodalma
 (Bpest, 1907.) 368, 369.
 Bardellonus Joannes Jacobus 248.
 Barkasy Sándor 352.
 Barkóczy gr. cs. Itára a M. Nemz.
 Múzeum ktárában 260, 355.
 Barkóczy Ferencz esztergomi érsek 196.
 Baronne N. 310, 326.
 Bars vmegyei múzeum 39, 61.
- Bartal cs. Itára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 169, 170.
 Barthos cs. Itára az Erdélyi Múzeum
 ktárában 358.
 Bartolo de Saxoferrato 326.
 Bartók Lajos 290, 298.
 Basa Domenico 23.
 Baschin Ottó, Bibliotheca geographica
 (Berlin 1907.) 369—371.
 Basel 141, 264. — i egyetem 264.
 Bassiano 19.
 Batthyány Julia grnő 65. — Kázmér gr.
 170,
 Baudelaire 69.
 Bauer Károly 166, 168.
 Baumbach Rudolf 106.
 Baulincourtne 380.
 Baumgarten Ferencz 264.
 Baut Sebastian 89.
 Bazil (Nagy) 33.
 »Bábakalauz« 166.
 Bács-Bodrog vm. 237. — i múzeum 62.
 — i tört. társulat 263.
 Bácsi káptalan 228, 232, 235.
 Bánffy gr. cs. Itára az Erdélyi Múzeum
 ktárában 358, 361.
 Bánffy György gr. 358.
 Bányai Elemér 63, 64, 66, 101, 106,
 109.
 Bárány Gerő 264.
 Bárdos György 101.
 Bártfa 4, 92, 122. — i Szent Egyed
 templom ktára 92.
 Báthory Nándorné 169.
 Beardsley Aubrey 189, 190.
 Beatus Apokalypsise, XI. sz. — i kéz-
 irat 91.
 Bebek Detre nádor 219, 221, 230, 231,
 234—236, 311. — György tárnok-
 mester 312, 317. — Imre országbíró
 217, 221, 223, 231, 238, 301, 303,
 306—308, 311—313, 315, 323. —
 István országbíró 135—137, 140, 143,
 222, 223, 225, 228, 230, 231, 300,
 302, 303, 307, 310—313, 315—317,
 319, 322.

- Becher 71.
 Beck C., Jahrbuch der Bücherpreise (Leipzig, 1907.) 177—179. — Ferencz 262. — Ignác 264.
 Becker Fülöp Ágest 264.
 Beckers József Henrik gr. 106.
 Beckett Edmund l. Grimthorpe 174.
 Becsei cs. czle 260.
 Beesky cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 137, 219, 226, 227, 236, 303, 304, 322.
 Beethoven 89.
 Behr B. 76, 181.
 Beksics Gusztáv 290, 295.
 Belga kir. akadémia 263. — observatorium 263.
 Belgrádi egyetem 63, 101. — i szerb kir. akadémia 167.
 Bellai József 60.
 Bellarmin 383.
 Bellini 20.
 Belud mester temesi várnagy 239.
 Belügyminisztérium, M. kir. — 53, 166, 352.
 Bembo Pietro bíbornok 249.
 Benczol Jakab l. Olasz Jakab.
 Benedek bán 219. — erdélyi pk. 2.
 Benedek cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358.
 Benedek Elek 358.
 Bengali Asiatic Society 263.
 Benkő József 360. — Kálmán 295.
 Beöthy László 87. — Zsolt 294, 296.
 Berczik Árpád 87, 284.
 Berényi Zsigmond gr. pécsi pk. 194, 195.
 Bergeni múzeum 101.
 Berhida 257.
 Berlichingen Götz 89.
 Berlin 64, 76, 99, 102, 166, 178, 181, 264, 265, 283, 369, 370. — i egyetem 264.; i ktár 265. — i Gesellschaft für Erdkunde 369. — i meteorologiai intézet 369.
 Berlioz 65, 108.
 Bernát, Clairveauxi Szent — 198.
 Bernhardus Amoros, Liber Floretus, XV. sz.-i kézirat 198. — Máté pápai nyomtató 202.
 Berni egyetem 264.
 Berry hg. 380. — zsolozsám könyve, XV. sz.-i kézirat 91.
 Berthand frères czég 90.
 Berzeviczy cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 66, 67, 112, 113, 134, 143, 170, 226, 236, 320, 321, 354.
 Berzeviczy Albert 354.
 Besançon 364.
 Besoldus, Politica 383.
 Bessario bíbornok 19.
 Bessenyei György 363.
 Besztercebánya 40. — i vár. múzeum és ktár 40, 62.
 Bethlen cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 143, 234, 314, 322.
 Bethlen Elek 287. — Farkas 287. — Gábor erdélyi fejedelem 65.
 Bethlen (helység) 166.
 Bethlen-Szent-Miklós 287.
 Beyrouthi Saint-Joseph egyetem 264.
 Beza Theodorus, Opuscula 382.
 Bécs 3, 63, 66, 67, 99, 101, 103, 166, 169, 178, 182, 204, 205, 210, 258, 260, 263—265, 327, 329, 351—354. — i cs. akadémia 63, 166, 263, 265. — i cs. és kir. consuli akadémia 264. — i cs. és kir. katonai ltár 263. — i cs. és kir. közös pénzügyminiszteri ltár 265. — i egyetem 91, 264.; i ktár 265. — i katonai földrajzi intézet 263. — i központi statisztikai fbizottság 64, 101, 167, 263, 353. — i tud. Akadémia 101, 352. — i udv. ktár 265. — i udv. ltár 2.
 Békássy cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 136.
 Békés vm. 263. — i közművelődési egylet múzeuma 44, 45, 62.
 Békéscsabai múzeum 62, 284.
 Békés-Gyula 44. — i róm. kath. fő-gymnasium 45.
 Biás István 358.

- Bibliografiai, A magyar — irodalom
84—86, 187, 188, 281, 282, 375.
- »Bibliographie Moderne« 177, 364, 365.
- »Bibliographie der deutschen Zeitschriften-Literatur« 177.
- »Bibliothèque de l'École des Chartes«
90, 379.
- Biby Simon, Kajári — czle 169.
- Bidembachius, Conciones Funebres 383.
- Biener A. 345.
- Biharvmegyei és nagyváradai rég. és tört. egylet múzeuma 51, 62.
- Bijdragen tot de geschiedenis der Boekdrukkunst (Haarlem, 1818.) 326.
- Binder Fülöp János 195.
- Biraucz és tsa nyomdász czég 104.
- Bishop U. R. 101.
- Bismarck hg. 89.
- Bisterfeld, De scriptura divina 383.
- Blagay gr. cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 112.
- Blint János kassai könyvkötő 95.
- Blücher tábornok 89. —né 89.
- Bocskay István 65, 259.
- Bodányi Ödön 166.
- Bodemann E. 326.
- »Bodleian library. Staff-calendar 1906« (Oxford) 78, 79.
- Boerhaave 71.
- Boëtius 91, 151. — De consolatione, XIV. sz.-i kézirat 198.
- Bogner Ábrahám, Himerl Schlüssl 380. — Schatzkammer 381.
- Bogyay cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 113.
- Bohatta I. Holzmann.
- Boileau 69.
- Bologna 13—15, 23, 222, 223, 225, 226, 228, 237, 238, 240, 300, 301, 312, 319, 320, 323.
- »Bolond Istók« 263.
- Boltizár József-ünnepély 263.
- Bolyai-iratok a M. T. A. ktárában 355.
- Bonaventura (Szent), Stimulus conscientiae, XV. sz.-i kézirat 198, 199.
- Bonn 264.
- Borgia Lucretia 164.
- Boros Antal, Miskolczi — czle 259.
- Borosjenő 352.
- Borrichius 71.
- Borsod-miskolczi közművelődési egyesület 63, 101.
- »Borsszem Jankó« 263.
- Bosco, Marulus de — 72.
- Bosecki-Bergfeld Nicolas 257.
- Bosel I. Möller.
- Bosnyák-hercegovinai orsz. kormány 101, 263, 352.
- Boston 101. —i statisztikai hivatal 263. —i szépművészeti múzeum 101.
- Boszniai káptalan 311.
- Boticelli 20.
- Boyer Hippolyt 326.
- Boyle 71.
- Boz I. Dickens.
- Bozsik István 73.
- Bölön 65.
- Bömer C. G. czég 88, 178.
- Brachet 69.
- Brahms Johannes 89.
- Brambach Vilmos 63, 101.
- Brandes György 65, 106.
- Brandmullerus, Conciones funebres 383.
- Brassai Sámuel 290.
- Brassicanus János Sándor 343.
- Brassó 6, 121, 328.
- Braumüller Wilhelm 264.
- Braun Márkus 101.
- Brehm 275.
- Breitkopf J. G. J. 327.
- Bresslau 2, 3, 328. —i egyetemi ktár 265.
- Bretschneider és Regenbercz czég 271.
- Breviarium Zagradiense (Velence, 1484.) 146.
- Brewer lőcsei könyvkötő czég 95.
- Brewer Lőrincz lőcsei könyvnyomtató 377.
- Breznay Béla 101, 108.
- Briquet C. M. 6, 7, 9, 11, 136, 138, 139, 142—144, 218, 300, 301, 304, 305, 310—313, 315, 316, 318—320, 323, 324, 326, 327, 329, 330.

- Brontë Charlotte 175.
 Brown James Duff, A manual of practical bibliography (London, 1907.) 171—177. — Manuel of Library economy 171, 177.
 Bruckner Károly 284.
 Brunet 171.
 Brunetière 69.
 Brunetto Latini 379.
 Brunot 69.
 Brutus, Junius — 33, 245.
 Bruxelles 265. —i Institut 171, 273. — kir. ktár 101.
 Brügge 15.
 Brünni Mährische Landesbibliothek 265.
 Bryce János 264.
 Bubies Zsigmond 264.
 Bucholerrus, Chronologia 382.
 Buda 92, 121, 169, 297. —i káptalan 124, 135, 138, 222, 225, 234, 235, 239, 302, 306, 308, 319, 321, 322.
 Budafelhévízi keresztés konvent 137, 320.
 Budapest 1, 40, 68, 72, 77, 172, 263—265, 270, 284, 290, 292, 293, 363, 368, 376. —i állatorvosi főiskola 264. —i főv. államrendőrség 263. —i főv. ktár 63, 101, 108. —i főv. közmunkatanács 101. —i főv. rendőrfőkapitányság 102, 353. —i főv. tanács 257, 263. —i József-műegyetem 166, 264. —i kereskedelmi és iparkamara 101, 263, 352; ktára 285. —i kir. orvosegyesület 257. —i kir. ügyészség 39, 41. —i ktár-egyesület központi ktára 37, 40, 41, 61, 285. —i központi papnevelő 64, 101. —i mexikói konzulátus 263. —i Nemzeti Zenede 101. —i növendékpapság 264. —i olasz konzulátus 263. —i orvosegyesület 263. —i tud. egyetem 101, 167, 264. ; földregézési observatoriuma 167. ; i Gyorsíró-Egylet 264. ; i kny. 68, 261, 363. ; i ktár 68—70, 190, 206, 260—269, 271, 285, 342. ; i tanács 261.
 »Budapester Tagblatt« 263.
 »Budapesti Hirlap« 290, 297.
 »Budapesti Közlöny« 263.
 »Budapesti Szemle« 63, 78, 101.
 Buday József 41.
 Buenos-ayresi egyetem 264. — Deutsche akad. Vereinigung 352.
 Bukarest 264.
 »Bulletin de l'Association des Bibliothécaires Français« 74, 75. »— de la Société industrielle de Mulhouse« 329. »— du Bouquiniste de Aubry« 327.
 Bunyitay Vince 147.
 Burgersdijk és Niermans czég 264.
 Burgheim Károly 73.
 Burnouf 380.
 Buttler János grófi diplomája 169.
 Buxtorfius, Lexicon Hebraicum 383. — Thesaurus Grammaticae Hebraicae 383.
 »Büntetőjog Tára« 263.
 Caballero Fernan l. Faber.
 Cabanilio Traiano gr. 339.
 Caietano Jacobo gr. 339.
 Calixtus (III.) pápa 209.
 Calvi Emilio, Bibliografia generali di Roma (Róma, 1906.) 271—273.
 Calvin 88, 382.
 Cambridgei egyetem 264, 265. —i University Library 172, 263.
 Campbell 179.
 Canadai Geological Survey 263.
 Caneparius 71.
 Canones Ecclesiastici (Pápa, 1625.) 202, 203.
 Canus 327.
 Caraciolo Traiano hg. 339.
 Carlebach Ernst 178.
 Caroli P., Elementa Graecae grammatices (Lócse, 1647.) 103.
 Carra de Vaux br. 264.
 Carpaccio 20.
 Carturighus, Proverbia et Ecclesiastes 382.
 Castellane tábornagy 380.
 Castellani 271.
 »Catalogus Testium Venitatis« 382.

- Cato Priscus 249, 250.
 Cekus István czle 354.
 Cendrinus Leopold 246.
 »Centuriae Magdeburgenses« 381.
 Ceradininé 264.
 Cerroti Francesco 271, 272. — Ottavio 271.
 Chapó, Koromzói — János 205.
 Charlottenburg 283. —i Wissenschaftlich-Humanitáres Comité 263, 265.
 Chateaubriand 69, 379.
 Chemnitz 328.
 Chernel Sámuel czle 169.
 Chicagói egyetem 264. — John Crerar ktár 101, 257, 263.
 Chion 33.
 »Chroniques, Grandes — de France«, kézirat 90.
 Chozthanýcza, Georgius de — 205.
 Cicero, Epistolarum libri (Velenceze, 1513.) 245, 246.; Orationum volumen (Velenceze, 1518.) 340, 341. Quintus — 245.
 Cividale 304.
 Clarius Dániel 31, 153.
 Claudin A. 327.
 Clusio Carlo 89.
 Coccejus, Interpretationes 383.
 Codrus Antonius 33.
 Coelius Ludovicus, Lectionum antiqvarum libri (Velenceze, 1516.) 255, 256. — Pannonius, Collectanea in sacram apocalypsim (Velenceze, 1547.)
 Coimbrai egyetem 264.
 Collijn Izak, Katalog der Inkunabeln der kgl. Universitäts-Bibliothek zu Uppsala (Uppsala, 1907.) 179—181.
 Cohn Alfred Fedor 77.
 Collectio, Epistolarum graecarum — (Velenceze, 1499.) 32, 33.
 Colonna Ferencz 20.
 Columella, Junius Moderatus — 249, 250.
 Combachius, Physica 383.
 »Commentaires de la Guerre Gallique«, XVI. sz.-i kézirat 91.
 Comynnes Fülöp 380.
 Congrès international pénitentiaire 263.
 Conring 71.
 Contareno Gáspár 253.
 Copernicus Miklós 181.
 Corbea Tódor 264.
 Cordova 155.
 Cornille 18, 69.
 Cornelius Nepos 245.
 Cornutus 160.
 »Corpus Confessionum« 382.
 »Corvina« 368.
 Cracovia, Leopoldus de — 122.
 Crates 32.
 Crinitus Petrus 346.
 Cronberg 13, 220.
 Cuba-szigeti kormány 263.
 Cugnoni 265.
 Curren Bell I. Brontë.
 Cyprianus (Szent) 153.
 Cyvlianus Philippus 245.
 »Csak Szorosan« egyesület 87.
 Családi Itárak a M. Nemz. Múzeum ktárában 66, 67, 98, 99, 109, 110, 112, 113, 169, 170, 259, 260, 354, 355.
 Csana-kodex I. Csoma.
 Csanád esztergomi érsek 325.
 Csanádi káptalan 230, 313.
 Csapó Ida 37. — Vilmos 37.
 Csáky Albin gr. 112. — Miklós 234.
 Csázmai káptalan 231, 232, 236, 304, 322.
 Cseh Vendel 95.
 Csehországi kormány 263.
 Csengery Antal 108.
 Csepregy Ferencz 290, 295.
 Csepregi Lajos 290.
 Cserey Jánosné Zathureczky Emilia 56.
 Cserni Béla 37, 285.
 Csiescry cs. Itára az Orsz. Levéltárban 135, 137, 139, 140, 224, 234, 239, 240, 300, 301, 306, 308, 309.
 Csirke Péter 239.
 Csokonai-kör Debreczenben 261.
 Csongrád vmegyei tört. és rég. társulat múzeuma 62, 284.
 Csoma József 330.

- Csoma-kodex 376, 377.
 Csomai konvent 318.
 Czakó Elemér 189. — Ervin 262. —
 Zsigmond 294, 295.
 Czepléd 284.
 Czernovitzai egyetemi ktár 265.
 Czerny 327.
 Czehíratok a M. Nemz. Múzeum ktárá-
 ban 169, 259.
 Czigler Győző 56, 61. — J. 182.
 Czimeres levelek és nemesi iratok a M.
 Nemz. Múzeum ktárában 66, 67, 110,
 111, 113, 169, 170, 259, 260, 354.
 »Czimjegyzéke, A bpesti kir. magyar
 tudományegyetemi ktár olvasótermé-
 nek —« (Bpest, 1906.) 68—70. »A
 kassai múzeumn yilv. ktárának —« 36.
 Czirbusz Géza 264.
 Czuberka Alfréd 119.
 Czuczor Gergely 65, 108.
 Czudar Péter országbíró 302.
- Dahn Felix** 106.
 Dalmátországi kormány 263.
 Damasus (Szent) 153.
 Darmstadt 264.
 Darmsteter-Hatzfeld-féle szótár 69. —
 Muret-Indre-féle grammatika 69.
 Darnay Kálmán 264.
 »Das Neueste aus dem Reiche des
 Witzes« 76, 77.
 Daudet 69.
 Deák Ferencz 87, 288.
 Debreczen 42, 88, 96, 103, 264, 265, 298.
 —i ev. ref. főiskola 264. ; ktára 37,
 42 61. —i könyvkötő czéh 96. —i vá-
 rosi kny. 74.
 Dedek Crescens Lajos 262.
 Deés 42. —i áll. főgymnasium gyűjte-
 ményei 42, 43, 62.
 Degré Alajos 87.
 De La Fons-Mélicoeq 327.
 De la Sera Santander 327.
 Delestre Maurice 178.
 Delisle Lipót 380.
 Demas 241.
- Demetrius Moschus 334. — Triclinius 31.
 Demétei András 381.
 Democritus 32.
 Demosthenes 32.
 Denison I. Grinthorpe.
 Denne Sam 327.
 Derochy János címerkérő folyamodvá-
 nya 169, 170.
 Desbarreaux Bernard 327.
 Descartes 379.
 Dessewffy-cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 67, 112, 221, 240, 308, 318.
 Detrich Tibor 101.
 Deutsche Bibliographische Gesellschaft 76.
 »Deutsche Literaturzeitung« 80, 182,
 272, 277, 372.
 De Vreese Willem 257.
 De Vries R. W. P. 178.
 Déchy Mór 284.
 Décsey lelkész 382.
 Délmagyarországi tört. és rég. egyesü-
 let és múzeuma 59, 60, 62, 63, 101,
 263, 352.
 Dénes erdélyi vajda 136, 139, 228, 229,
 306. — leleszi prépost 317. — magyar
 kőfaragó 146.
 Déva 284.
 Dézsi Lajos 261, 262, 264.
 »Dialectica Hunnii« 383.
 Dibdin 171.
 Dickens 175, 176.
 Didymus 160.
 Dietrich F. 177.
 Dillesz Sándor 39. — né 39.
 Dinarchus 241, 243.
 Diodorus 158.
 Diogenes 32. — Laertius 246.
 Dionysius Afer 337, 338. — Byzantius
 163. — Phaselita 345.
 Dioscorides (Velenze 1518.) 236, 337.
 Diószegi Győző 101, 264, 352.
 Divald Kornél 35, 36, 271, 285.
 Divéky Adorján 284.
 Dobay cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 110.
 Dobay cs. czle 110, 112.

- Dobsa Lajos 290, 293—295.
 Doktorics Miklós 353.
 Dollinger Gyula 264.
 Dombay Ferencné 169. — József 169.
 Domitrovich Ármin 264.
 Domokos erdélyi vajda 136.
 Dorn 71.
 Döbrentei Gábor 359.
 Dömötör László 166.
 »Döntvénytár« 263.
 Dóry es. Itára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 239.
 Dóry Miklós br. 169.
 Dreller könyvkötő 203.
 Dresden 283, 328.
 Drexelius Jeremias, Opera omnia 381.
 Dreyfuss-Brissac Edouard 264.
 Drugeth Miklós országbíró 237, 240. —
 Vilmos nádor 236, 314, 324.
 Drumár János 264.
 Dublini Trinity College Library 172.
 Dujnovits István 63, 101.
 Dumas Alexandre fils 69. ; pére 70. —
 de Lédignan 264.
 Dunamelléki ev. ref. egyházkerület 41,
 101, 166, 352.
 Dunántúli ág. ev. egyházkerület 63, 101,
 263.
 Durel A. 178.
 Dux (város) 264.
 Dürer Albert 93.
 Dydimus, Interpretationes in Homeri
 Iliada (Velence, 1521.) 342, 343.
 Ebers György 106.
 Ebner-Eschenbach Mária 106.
 Edebohls George 264.
 Edgar angol király 367.
 Edingburghi Advocat's Library 172. —
 egyetem 264.
 Edvárd (VII.) angol kir. 380.
 Egnatius Joannes Baptista 252, 253, 254,
 332.
 Egrossy Gábor 289, 290, 296, 297.
 Egri érseki joglyceum 264. — érsekség
 101, 166, 235. — káptalan 2, 127,
 133—136, 138, 139, 143, 220, 222, 223,
 230, 232, 236, 239, 302, 303, 306, 307,
 310, 314, 322, 323, 325.
 Egyesült-Államok kormánya 263.
 Ekárt János 65.
 Ekman Vilhelm 179.
 Elliot George 175.
 Elmeorvosi értekezet, Orsz. — 263.
 Elyzabeth, De sancta —, XV. sz.-i kéz-
 irat 211.
 Elzevir 18.
 Emich Gusztáv 87, 179.
 »Emlék, Könyvkiállítási —« 96.
 »Emlékei, Az 1896-iki orsz. kiállítás tört.
 —« 36. »Szepes vm. művészeti —« 36.
 Encelius 71.
 Endlicher István László 65, 108.
 Endródi Sándor 290, 299.
 Endtner Mihály kassai könyvkötő 95.
 Engel Eduard 69.
 Enyedi Georgius, Explicationes (Kolozs-
 vár, 1598.) 103.
 Enyvvári Jenő 284.
 Eötvös József br. 108, 168, 285, 286.
 Eperjes 43, 91—93, 102, 284, 380. —i
 ág. ev. kollégium ktára 43, 61.
 Erasmus Rotterdamus 174, 199. — Ada-
 giorum chiliades (Velence, 1520.) 341,
 342.
 Erdélyi káptalan 130, 217, 222, 233, 237,
 302, 304, 036, 310, 312, 314, 320, 322—
 324.
 Erdélyi Múzeum-Egylet és ktára 37, 41,
 42, 62, 263, 356—362.
 Erdélyi Pál 264, 356, 376, 377.
 Erdészeti Egyesület, Orsz. — 263.
 Ereker 71.
 Erhard H. A. 94.
 Erhart kassai könyvkötő 95.
 Erich Ericus kassai könyvkötő 95.
 Erlangeni egyetem 264.
 Ernszt Zsigmond pécsi pk. 146—148.
 Erzsébet, Árpádházi Szent — 368, 369, 379.
 — m. királynő (Nagy Lajos felesége)
 218, 220, 221, 225, 237, 238, 310, 323,
 325.

- Erzsébetfalva 284.
 Estienne 18.
 Estreicher Rozbierski Károly 261.
 Esztergom vm. 311.
 Esztergom (város) 167, 257, 263—265.
 —i hercegprimási iroda 101, 166, 263.
 —i káptalan 8, 124, 135, 136, 138, 140, 224, 237—239, 304, 306, 312.
 —Esztergom-hegyfoki káptalan 143, 229.
 Esztergomvidéki rég. és tört. társulat múzeuma 62.
 Eszterházy gr. cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358, 361.
 Eszterházy János gr. 358. — Sándor 63, 101, 264.
 Euclides 151.
 Eugen (IV.) pápa 210.
 Eugubinus Augustinus, *Recognitio veteris testamenti* (Velence, 1529.) 350, 351.
 Euripides 32.
 Eustathios 163.
 Eutropius 332.
 »Evangeliumok, Az — és epistolák« (Pécs, 1661.) 167.
 Éger 308.
 Éjszaki Károly 295.
 »Élete, Szent Ignác —« (Nagyszombat) 64, 103.
 Énektörödé (1597.) 103.
 Érdujhelyi Menyhért 352.
 Értesítő, Múzeumi és könyvtári — (Bpest, 1907.) 270, 271.
 »Évkönyv, Magyar nyomdászok —« 72—74.
 Faber, Cecilia Franciscus Josefa Böhl v. — 174. — János bécsi pk. 351. — Mathias, *Conciones* 381.
 Fabre 69.
 Fabriano 11—15, 136, 138, 142, 217, 220, 221, 225, 226, 229, 232, 237, 239, 240, 300, 301, 304, 305, 310—313, 316—318, 320, 329.
 Fabricius Endre 101, 106, 109. — Wolfgang 89.; *Conciones in Decalogum* 382.
 Fabsich János I. Sütő.
 Falmer Johann 89.
 Faltusz Ede 73.
 Fano 329.
 Faragó K. 370.
 Farkas Lajos 336.
 Fasching János czle 169.
 Faseolus Franciscus 241.
 Faust János 380.
 Faymonville Karl 264.
 Fábry Károly 101.
 Fándly József 101.
 Fáy Béla 264.
 Fegyverneki Izsák, *Enchiridion* 282.
 Fehér Ipoly 101, 257, 264.
 Fejér György 120.
 Fejérpataky cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 227, 233, 307, 323.
 Fejérpataky László 1, 4, 36, 63, 101, 106, 113, 122, 189, 190, 283—285.
 Fekete cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358.
 Fekete Béla 74.
 Felbermann Louis 352.
 Feleki Miklós 290. — Miklósné 290.
 Felka 43. —i Tátra múzeum 43, 62.
 Felsmann József 101.
 Felsőausztriai tart. kormány 263.
 Feministák egyesülete 101.
 Fenyves Ferencz 352.
 Ferdinandy Géza 78.
 Ferdinánd (I.) m. kir. 110, 169, 170, 351. — (II.) m. kir. 66, 169, 260. — (III.) m. kir. 169, 354, 380. — nápolyi kir. 339.
 Ferenc (I.) m. kir. 169.
 Ferencz József (I.) m. kir. 99, 260, 283, 285.
 Ferenczi Sári 377. — Zoltán 190, 260, 264, 271, 284, 285, 295.
 Fergusson John, *Bibliotheca Chemica* (Glasgow, 1906.) 70—72, 177.
 Ferrara 19, 164, 210.
 Feuillet 69.
 Fénélon 379.
 Fényes Dezső 109.

- Fényképmások a M. Nemz. Múzeum
ktárában 167, 170.
- Féval 87.
- Fialowski Lajos 354.
- Fiók Károly 264.
- Firenze 21. —i nemzeti ktár 263,
265.
- Firmicus Julius, *Astronomicorum libri*
(Velence, 1499.) 149, 150.
- Fischer Gotthelf 327. — Sándor 106.
- Fitos Vilmos 101, 118.
- Florian 70.
- Flóth Adolf 166.
- Focco et Streso, *Conciones miscellaneae*
382.
- Fons vita (Debreczen, 1589.) 103.
- Forgách cs. Itára a M. Nemz. Múzeum
ktárában 134, 143, 220, 223, 231,
233—235, 302, 304, 308, 310, 314, 316,
320, 323, 324, 354.
- Forgách István gr. 354. — László gr.
354. — Zsigmond nádor 168.
- Forster Gyula br. 63, 101, 169.
- Foucquet János 380.
- Foulard Charles 178.
- Fournière E. 264.
- Főfelügyelősége, Múzeumok és ktárak
orsz. — 34—63, 99, 102, 166, 190,
257, 263, 270, 283—285, 364, 365.
- Földes Béla 264.
- Földművelésügyi minisztérium, M. kir. —
101.
- Földtani intézet, M. kir. — 101, 263.
- »Fővárosi Lapok« 290, 291.
- Fraknói Vilmos 36, 63, 91, 101, 212, 216,
284, 285, 352, 354.
- France Anatole 69.
- Francis D. R. 63, 101, 166.
- Franck Sebestyén 88.
- Francke I. List.
- Francia Akadémia 263, 264. — kor-
mány 263.
- Frank alispán 238.
- Frankfurt 13, 15, 136—141, 143, 144,
178, 219, 225, 226, 232, 237, 239, 301,
304, 306, 308—310, 315—319, 323,
326, 328. —i Rotschild ktár 102, 263,
265. —i vár. ktár 263.
- Frankl Bernát 65.
- Fransius Farkas, Egy jeles vadkert
(Lócse, 1702.) 167. — *Historia sacra*
animalium 383.
- Frauenburgi káptalani ktár 181.
- Frederik Jenő 264.
- Freiburg 301. — i egyetem 264.
- Frenkel Bertalan 353.
- Freytag Gusztáv 65, 108.
- Fribourg 6.
- Fridericus kassai könyvkötő 95.
- Friedmann Jónás 264.
- Frigyes (II.) német császár 2. — (III.)
német császár 211. — (Nagy) porosz
kir. 89. — urbinói hg. 339.
- Frigyes Vilmos (Nagy) brandenburgi
választó 89.
- Fromentin 69.
- Fromm dr. 369. — Géza 352.
- Frólich Ottó 182.
- Fuchs Vilmos 73.
- Fugger ktár 212.
- Fuhrmann Pálné 101.
- Fumagalli 21.
- Fülöp (Jó) burgundi hg. 367.
- Fülöp József 63, 101.
- Gaal cs. Itára a M. Nemz. Múzeum ktárá-
ban 112, 170.
- Gaal György 65, 108.
- Gabányi Árpád 295.
- Gaboriau 87.
- Gabos Soma 288.
- Gabrius 159—162.
- Gaitschnigg János Mátyás és György
Mátyás czle 66. — Mátyás lovagi
diplomája 66.
- Gajári Ödön 101.
- Galenus 151, 336. — *Librorum partis*
(Velence, 1525.) 346—350.
- Galeotto Marzio 208, 213, 216.
- Galicziai tart. kormány 263.
- Gallen János kassai könyvkötő 95.
- Garami konvent 220, 223, 234, 304.

- Garamszentbenedeki konvent 135, 220, 223, 228, 233—235, 304, 310, 320, 324.
 Garay László nádor 209. — Miklós nádor 140, 141, 219—221, 223, 231, 233, 238, 240, 302, 307, 313, 317, 319, 321, 324.
 Gastinus Johannes, Parabolarum enuclatio 382.
 Gaul Ferencz 258.
 Gauthier Jean 75. — Théophil 69.
 Gaza Theodor, Grammatices liberi 26, 27.
 »Gazette des Beaux-Arts« 329.
 Geddesné 264.
 »Geheimnisse, Eröffnete -- des Steins der Weisen« 71.
 Geibel 287.
 Geisler Viktor 264.
 Gellius, Aulus — 160, 161. — Noctium Atticarum libri (Velenceze, 1515.) 253, 254.
 Gelnhausen 316.
 Geminianus, De exemplis 382.
 Gemistus Georgius, Ex Diodori et Plutarchi historiis tractatio (Velenceze, 1502.) 158, 159.
 Genf 9, 14, 88, 264, 313.
 Gentilis hibornok 2.
 Genua 12—15, 120, 121, 136—138, 142—144, 217, 220, 221, 224—227, 229, 232, 237, 238—240, 300, 301, 304, 305, 310—313, 315—320, 323, 326, 327, 330.
 Georgius Alexandrinus 249.
 Gerbertus 379.
 Gerecze Péter 284.
 Gerengel Simon, Catechismus 381.
 Gergely mester 300. — (IX.) pápa 211. — (XV.) pápa 208. — püspöki vicarius 321.
 Gerhardt Paul 89.
 Gerhardus, Ein und fünffzig Andachten 380. — Meditationes 383.
 Gervay Nándor 330.
 Geschicht Buch der Martterer Christy, XVII. sz.-i anabaptista kézirat 203.
 Gesner 72.
 »Gesta Romanorum« 180.
 Goszler József 264.
 Gevers Bálint kassai könyvkötő 95.
 Géressy Kálmán 49.
 Ghyeczy Kálmán 39, 48.
 Gielkens Emil 246.
 Gigaur Johannes Postillái 380.
 Giletfi Miklós nádor 134—138, 224, 226, 228, 239, 318, 319, 321, 322.
 Gilhofer és Ranschburg czég 106, 178.
 Gillming Ferenczné 101, 106.
 Glaser Erhard 378
 Glasgow 70. —i egyetem 70. —i Hunterian Museum 263.
 Glück Frigyes 169, 170, 258.
 Godefroy-féle szótár 69.
 Goethe 18, 89, 294, 295. — gyűjtemény a M. T. Akadémiában 356.
 Goldziher Károly 264.
 Goncourt testvérek 69.
 Gopcsa László 264, 352.
 Goppelsroeder Friedrich 264.
 Gordon George Stuart 264.
 Gorgias 241, 244.
 Gotthard hevesi archidiaconus 325.
 Gozdsu-alap 257.
 Gömör vm. 234, 313. —i ev. ref. egyház 55. —i múzeum 34, 55, 62.
 Gömörly Gusztáv 109, 166, 167, 169. —né-Hemmersdorf Julia 167.
 Görcsönyi Ambrus, Szép jeles históriás ének (Kolozsvár, 1581.) 103.
 Görgei cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 236, 306, 310.
 Görllitz 15.
 Görög Ferencz 264.
 Göttingeni egyetem 264.; i ktár 265. — akadémiai ktár 33.
 Graduál, Öreg — 202.
 »Grafikai Szemle« 73.
 Graindorge Tamás I. Taine.
 Gramnius Joannes 340.
 Gratarolo, Vera Alchemiae Doctrina (1561.) 71.
 Grác 66. —i egyetemi ktár 265. —i hist. Verein für Steiermark 101, 166.
 Gráf Gusztáv 101.

- Greco V. Miklós 378.
 Greenell Library 367.
 Gregorius Nazanzenus, *Orationes lectissimae* (Velenceze, 1516.) 331, 332.
 Greguss Ágost 290.
 Greifenklau v. Wolrath 380.
 Greifswaldi egyetemi ktár 265.
 Grenoble 13, 14, 220, 300, 320.
 Grégoire de Tours 90.
 Grillparzer Ferencz 65, 89, 108.
 Grima 328.
 Grimani-breviarium 35, 37, 367.
 Grimani Marino 351.
 Grimthorpe lord 174.
 Grolier-kötés 21.
 Grolierius Joannes 255, 332.
 Groll M. 370.
 Grócz Ernő 73.
 Grósz Emil 264.
 Gröber 69.
 Grünhut Jenő 352.
 Guillemin I. Paul.
 Guido, Feltri — urbinoi hg. 149.
 Gulyás Pál 17, 63, 70, 99, 101, 117, 149, 177, 182, 191, 241, 257, 271, 276, 283—285, 331, 369, 371, 376. — *Les bibliothèques populaires de la Hongrie* (Besançon, 1907.) 364, 365.
 Guntermann F. 7, 327.
 Gurányi László 257.
 Gusztáv Adolf (II.) svéd kir. 180, 181.
 Gutenberg 20.
 Gutermann 229.
 Günther András 224. — Péter 224.
 Gvalterus Rudolphus, In Johannem 382.
 Gyalui Farkas 260.
 Gyarmathy Sándor 109. — Zsiga 290. — Zsigáné 290.
 Gyászjelentések a M. Nemz. Múzeum ktárában 63, 66, 67, 100, 110, 166, 169, 257, 259, 352, 354.
 Gyergyai Albert 377.
 »Gyógyászat« 263.
 »Gyógyszerészeti Hetilap« 263.
 »Gyógyszerészeti Közlöny« 263.
- Gyöngyösi István, Porábúl megéledett Phoenix (Lőcse, 1693.) 103.
 Győr 44, 205, 284. — i káptalan 139, 144, 221, 223, 230, 235, 238, 302, 306, 308, 319, 320, 322. — i vár. ktár 37, 44, 61.
 Gyórfly Gézáné 358.
 György bártfai vár. jegyző 92. — szatmári alispán 134, 140.
 György Aladár 193. — József 259.
 Gyóry Árpád 101. — Ferencz 96. — Tibor 101, 352. — Vilmos 290, 293.
 Gyula (II.) pápa 22, 205, 245.
 Gyulafehérvár 45, 63, 67, 103. — i Batthyány ktár 93.
 Gyulai kórház 263.
 Gyulai Pál 87, 106.
 Gyulay gr. cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358, 361.
 Gyulay Lajos gr. 358.
- H**aarlem 326, 328.
 Habanai egyetem 264.
 Habermann, Gebethuch 380.
 Hadik András gr. 106.
 Haebler Konrád 177.
 Hagenau 205.
 Haimburg 198.
 Hain 24, 26, 29, 178—180.
 Hajász Pál 354.
 Hajnik Imre 168, 333.
 Halász Alajos 262.
 Hallei egyetem 264. — i ktár 265.
 Hallock-Greenewalt 264.
 Halmágyi István 360.
 Halmi Ferencz 291.
 Hamar István 41, 284, 285.
 Hamburg 283. — i fertőtlenítő készülék 379.
 Hampel József 63, 101.
 Hampó Zsigmond I. Ernuszt.
 Hamufalu 258.
 Hannover 326, 327, 329.
 Hardenberg Albert 88.
 Harkó cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358.
 Harrassowitz Ottó 177, 178.

- Hart Horace 78.
 Hasselt 264.
 Hassler 327.
 Hausmann 327.
 Havas Rezső 101, 264, 352.
 »Havi könyvészet a magyar könyvkeres-
 kelemben megjelent újdonságokról«
 77, 78.
 Havrán Dániel 99.
 Haydn 89.
 Haynau 170.
 Hága 13, 15, 178, 223, 228, 318.
 Hegedüs István 264, 295.
 Hegewald Reinhold kassai könyvkötő 95.
 Heidelberg 178, 208, 209, 122. — i egye-
 tem 209. — i Szt.-Lélek templom ktára
 208, 212.
 Helfy Ignác 109, 110.
 Heliodorus 248.
 Heller Born 264.
 Helmstadti Carproviana ktár 33.
 Helsingfors 257.
 Heine 65.
 Heitz Paul 327.
 Henckel György 91—93. — János 93.
 Henrik (V.) angol kir. 367. — (II.) fran-
 czia kir. 90. — (IV.) francia kir. 91. —
 garamszentbenedeki apát 302. — kassai
 könyvkötő 95.
 Heraclides Ponticus 160.
 Heraclitus 32.
 Herbst Samu 74.
 Herczeg Mihály 87.
 Heressinci Péter zágrábi pk. 204.
 Herman János kassai könyvkötő 96. —
 János István kassai könyvkötő 96. —
 Ottó 101.
 Hermann Antal 352.
 Hermes 71.
 Hermogenes 160, 161.
 Herodes görög szónok 241.
 Herodianus 26, 158, 159.
 Hertelendy Ferenczné 112.
 Hesch Pál kassai könyvkötő 96.
 Hesychius, Dictionarium (Velence),
 1514.) 248, 249.
 Hewbel haimburgi zsidó 135.
 Heyse Pál 106.
 Hiador 297.
 Hilárius bártfai presbiter 92.
 Hinrichs 77.
 Hippocrates 32, 151, 349.
 Hippolyt, Estei — esztergomi ének 149.
 Hirlaposztály a M. Nemz. Múzeum ktará-
 ban 65, 66, 108, 109, 168, 259, 353, 354.
 Hirn Lajos 264.
 Hnyczowi Lénárd bártfai vár. jegyző 92.
 Hodinka Antal 63, 64, 101, 106, 258.
 Hoepli Ulrico 264.
 Hofer András 89.
 Hollósy Simon 65.
 Holtei 258.
 Holub József 284.
 Holzmann-Bohatta, Anonymen-Lexikon
 177. — Pseudonymen-Lexikon 177.
 Homeros 28, 153, 160, 342.
 Honnecourt, Villard de — 90.
 Hont vm. 325. — i múzeum-társulat gyűj-
 teményei 46, 62.
 Horatius 163, 382.
 Horánszky Lajos 169.
 Hormayr József 65, 108.
 Hornberger Bertalan 256.
 Hornyánszky Viktor 72.
 Horovitz Adolf 104. — Lipót 297. —
 Zsigmond 104.
 »Hortulus Animae« 380.
 Horvát István 338.
 Horváth Antal 246. — Géza 101, 285. —
 György czle 354. — Ignác 26—33, 84,
 115, 150, 187, 281, 375. — István kassai
 könyvkötő 96.
 Horvát János macsóí bán 321, 323.
 Hottinger, Lingua Hebraea 383.
 Hotz Rudolf 264.
 Houben Heinrich Hubert 76, 77.
 Houthen Emanuel, Golden Kleinodt der
 Kinder Gottes 380.
 Hozumi Nobuskige 264.
 Hódmezővásárhelyi ev. ref. főgymnasium
 ktára 61.
 Hóman Bálint 262.

- Höfer 94.
 Hubert Emil 99, 116.
 Hufnagel 92.
 Hugo Victor 69, 379, 380.
 Hugó Károly 65, 168, 294.
 Hunfalvy János 36.
 Hunyad vmegyei múzeum 62. — tört. és rég. társulat 101.
 Hunyadi János 209.
 Hupp Otto 327.
 Huszár Mihály 284.
 Hutten Ulrik 89.
 Hübner Emil 284. — Sándor br. 170.
- Ibrányi cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 321.
 Ichmann haimburgi zsidó 135.
 Idoi János 321.
 Igazságügyminisztérium, M. kir. — 51.
 Igló 92, 101. —i főgymnasium 166.
 Illés Aladár, Edvi — 354.
 Illésházy-ktár 350.
 Ilsvay Leusták nádor 138, 221, 233, 234, 236, 306, 308, 309, 311—313, 322.
 Imre erdélyi vajda 139, 226, 300.
 Imre Sándor 364.
 Indiai angol kormány 263.
 Informatio pro veritate contra iniquiorum famam sparsam per Sinas (1717.) 204.
 Innsbruck 2, 328. —i egyetem 264.; i egyetemi ktár 263.
 Iparművészeti Múzeum, Orsz. M. — 166, 189, 190, 263.
 Ipolyi Arnold 108.
 Ipolyság 46.
 Ira Aldridge 65, 108.
 Irányi Dániel 260.
 Irodalmi analekták a M. Nemz. Múzeum ktárában 64, 106, 167, 258. — levelestár a M. Nemz. Múzeum ktárában 64, 65, 106, 108, 167, 168, 258, 259, 353.
 Irodalomtörténeti kiállítás a M. Nemz. Múzeum ktárában 64, 100.
 Isaeus 241—243.
 Ischl 283.
 Isocrates 33, 336.
- István erdélyi vajda 136, 239, 300. — vegliai comes 144, 225.
 Ivánházi cs. czle 260.
 Iványi István 63, 101, 166.
 Izraelita magy. irodalmi társulat 166, 263.
- Jacobi A. 264.
 Jacquin kny. 364.
 Jakab budai prépost 138. — mester 320, 322. — nádor 224.
 Jakopovich (Dombrói) János czle 66.
 Jakubovich Emil 119.
 Jalava Antal 257.
 Jambrichus, De mysteriis Aegyptiorum (Velence, 1497.) 30, 31.
 Janka Sándor 168.
 Jankovich Miklós 26, 28—33, 150—152, 155, 156, 162, 164, 165, 249, 332, 334, 335, 337, 340—346, 351, 377.
 Jansen 327.
 Janus Pannonius 176.
 Jašii egyetem 352.
 János archidiakonus 238. — barát szentkeresztii konventi pinczemeszter 227. — borsodi főesperes 321. Damascusi Szent — 199. — erdélyi alvajda 135, 220, 234, 304, 307, 319, 320, 325. Evangelista Szent — 24. — jászói prépost 233. — kassai könyvkötő 95. — leleszi prépost 139. — lipői alispán 323. — mester 138, 139, 219, 222, 224, 237, 323. — oppelni hg. 323. — veszprémi pk. 136.
 János Frigyes szász választó 89.
 János Máté Gibert veronai pk. 347.
 Jászói konvent 9, 135—137, 217, 219, 232, 234, 238, 306—308, 310, 315, 316, 318, 320, 321, 325.
 Jean Alix 74.
 Jellasics 170.
 Jellinek Arthur Z., Internationale Bibliographie 36, 181, 182.
 Jeromos (Szent) 153, 252, 253.
 Jesualdo Loisio gr. 339.
 Jéger József 284.
 »Jézus Szentséges Szívének Hírnöke« 263.

- Jogász-egylet, Magyar — 263.
 »Jogtudományi Közlöny« 263.
 Johannes de Capistrano, Passio domini nostri XV. sz.-i kézirat 210. — Speculum clericorum, XV. sz.-i kézirat 209. — Tractatus de cupiditate, XV. sz.-i kézirat 210. — Eremita, Decem collationes ss. Patrum, XV. sz.-i kézirat 198.
 Jonas Justhus érsek 89.
 Jones R. 274.
 Jordán alispán 323.
 Josa Kornél 52.
 Josephus Flavius 90, 380.
 »Journal zur Kunstgeschichte und zur allg. Litteratur« 16, 142, 328.
 Joux, Jean de — 181.
 Jovianus, Joannes — Pontanus, Opera omnia (Velenceze, 1518.) 338—340.
 Jókai Mór 40, 87, 290, 295, 298.
 Jósika br. cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358.
 Jósika Gyula br. 358. — Miklós br. 108.
 József kir. hg. 353. — (II.) m. kir. 169. — nádor 106, 110.
 Jöcher 199.
 Jucundus Veronensis 249.
 Julianus, Epistola de historia et moribus Tartarorum, XIII. sz.-i kézirat 210.
 Julianus Apostata 33.
 Julius Caesar (az imperator) 332. — de Padua, Practica arithmetica (Kolozvár, 1671.) 258.
 Justh cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 143, 222, 225, 226, 307, 310, 322.
 Justinianus (I.) róm. császár institúciói 383.
 Justinianus Bernardus 249.
 Justinianus-kodex 181.
 Juvenalis et Persius, Satirae (Velenceze, 1501.) 150, 151.
 Juvencus 153.
 Kada Elek 47.
 Kadlec Karel 352.
 Kahlfürst Imre 73.
 »Kakas Márton« 263.
 »Kalauz a könyvkiállításához« 197.
 »Kalazantinum« 257.
 Kalendárium, Új és ó — (Kolozvár, 1702.) 103.
 Kallimachos 163, 164.
 Kalmár Ferencz 101.
 Kalocsa 265. —i érsekség 101, 263. —i Haynald-Observatorium 263.
 Kammerer Ernő 285.
 Kancellária, M. kir. — 123.
 Kanizsai Miklós tárnokmester 233. — Ostfia János 314.
 Kanyaró Ferencz 87, 88, 166.
 Kapolyai János országbíró 217, 221, 233, 312, 313, 325.
 Kapornaki konvent 222, 226.
 Kapuváry cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 259.
 Kapy cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 135, 137, 143, 220—222, 224, 226—228, 240, 300, 306, 321.
 Karabacek Joseph 3, 327.
 Karácsonyi János 264.
 Kardos Samu 169.
 Karlócza 257. —i érseki hivatal 263.
 Karlsruhe 63, 101. —i műgyetem 264.
 Karochin A. Z. 89.
 Kassa 46, 63, 64, 92, 95, 69, 101, 103, 105, 121, 133, 166, 259, 264. —i könyvkötő czéh 96. —i kir. ügyészség 46, 47. —i Szent Lénárd templom 92. —i vár. ltár 95, 96. —i múzeum és ktár 37, 46, 47, 61
 Katholikus irodalmi r. t. 365.
 Kathonay cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358.
 Kathonay Domokos 358.
 Katona cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358.
 Katona István, Geleji — 202. — Lajos 284.
 Kazinczy Ferencz 258. — kör Kassán 166.
 Káldi György, Szent Biblia (Bécs, 1626.) 103.

- Káldor Lajos 73.
 Kállay cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 67, 112, 134—144, 217—
 226, 228, 230—240, 300—325.
 Kállay András 257.
 Károly (V.) francia kir. 367. — (VI.)
 francia kir. 210. — (I.) m. kir. 2,
 120, 222, 239. — (III.) m. kir. 169. —
 (IV.) német császár 2. — (V.) német
 császár 89. — (Kopasz) római csá-
 zásár 90, 376. — szlávóniai hg 323.
 Károly Gusztáv (X.) svéd kir. 181.
 Károlyi Gáspár, Szent biblia (Nagy-
 várad, 1660—1.) 103.
 Kárpát-egyesület, Magyarországi — és
 múzeuma 54, 62, 101. Nagyszebeni
 — és múzeuma 34.
 Keckermannus B., Logica 383. — Sys-
 tema Theologicum 382.
 Kecskemét 47. — i ev. ref. jogakadémia
 264. — i vár. múzeum és ktár 47, 61.
 Kegelius Philippus, Zwelff Andachten
 380, 381.
 Keglevich gr. cs. ltára az Orsz. Levél-
 tárbán 134.
 Keglevich István gr. 106.
 Keiffel János 380.
 Keinz Friedrich 11, 12, 134, 136—144,
 217—230, 232, 237—240, 300—302,
 304—306, 308—322, 324, 327.
 Kelemen (VII.) pápa 89, 346—349.
 Kelemen Béla 264.
 »Keleti Szemle« 101.
 Kelmenfy László 295.
 Kemény Endre 295. — Györgyné 358.
 — József gr. 7, 328, 330, 357, 358,
 361. — Lajos 96. — Pál br. 358. —
 Sámuel gr. 359. — Zsigmond br. 87.
 Kemnitius, Loci communes 381.
 Kempen 170.
 Kende cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 113.
 Kende S. 376.
 Kenesei Ilona 258.
 Kenessey Dezső 264.
 Kerekes Pál 64, 106.
 Keresd 287.
 Kereskedelmi minisztérium, M. kir. —
 101, 102, 166, 261. M. kir. — Múzeum
 64, 101.
 »Keresztény Magvető« 86.
 Kereszty István 115.
 Keszler József 96.
 Keszthelyi balatoni múzeum 62, 284.
 Kégl Sándor 356.
 »Képes könyv, Egy a főmesterségekhez
 való figurás —« 381.
 Képviselőházi, Magyar — iroda 63, 101,
 166, 257, 262. — ktára 285.
 Kérészy Zoltán 63, 101.
 Kéri cs. czle 260.
 Kéry Johannes, Oratio funebris (Nagy-
 szombat, 1664.) 103. — Kálmán 290.
 Késmárki ág. ev. lyceum ktára 284.
 Kéziratok árverése Lipcsében 88—90.
 Kézirattári osztály a M. Nemz. Múzeum
 Itárában 64, 65, 106—108, 258, 259,
 353.
 Kiel 264. — — i egyetem 264.
 Kilián Frigyes 264.
 »Kinderlehre von der Erbsünde« 380.
 Kirchner Ernst 5—7, 10—12, 136—141,
 143, 144, 219, 220, 224—226, 232, 237,
 301, 304, 306, 308—311, 315, 317—
 319, 323, 326, 328.
 Kis István, Szegedi — 88.
 Kis-Ari András 202.
 Kisbirtokosok Orsz. Földhitelintézete 263.
 Kiseljak M. 264.
 Kisfaludy cs. ltára a M. Nem. Múzeum
 ktárában 139, 227, 228, 231, 235, 302,
 309, 325.
 Kisfaludy Károly 287, 294, 295. —
 Sándor 106.
 Kiskúnhalas 47. — i ev. ref. főgymna-
 sium ktára 47, 61, 284.
 Kiss Mihály 167.
 Kitaibel Pál 108.
 Klagenfurt 66. — i egyetemi ktár 265.
 Klassen 254.
 Klein Julius 189.
 Kleist Henrik 89.

- Kletke Herman 76.
 Kliment Ferencz 101.
 Klimó György pécsi pk. 193—195, 203.
 Kner Imre 73. — Izidor 74.
 Kohl Medárd 264.
 Kohlburger János l. Brassicanus.
 Kohner dr. 369.
 Kollányi Ferencz 63, 99, 101, 114.
 Koller József pécsi nagyprépost 195, 203.
 Kolozs vm. 358.
 Kolozsmonostori konvent 131, 133, 136,
 222, 228, 230, 233, 236, 240, 302, 303,
 305, 307, 308, 318—320, 324, 325.
 Kolozsvár 6, 42, 103, 167, 257—259,
 263—265, 287, 292, 293, 294, 296, 352.
 —i egyetem 101, 264.; i ktár 101,
 328, 362. —i nemzeti színház 290,
 292, 293.
 Komárom vm. 322. —i ktár és múzeum
 48, 62.
 Komárom (város) 48. —i prot. egyház-
 kerület 202, 203.
 Komjáthy János 63, 101. — Vidor 264.
 Komócsy József 353.
 Koning J. 328.
 Konkoly-observatorium 101.
 Kont Miklós nádor 134—137, 139, 222,
 223, 225, 228, 230, 236, 301—303,
 307, 311, 315, 316, 321.
 Kopenhágai egyetem 264.
 Koppenfels kancellár 89.
 Korabinsky János 65.
 Korizmic Antal 106.
 Kormány, Cs. és kir. közös — 263. M.
 kir. — 35, 110, 262.
 Korvin-nyomda 74.
 Korvina betűtípus 74.
 Kossuth Ferencz 66, 109, 110. — Lajos
 66, 109, 110, 353.
 Kovachich György 260.
 Kovács, Egri — cs. ltára az Erdélyi
 Múzeum ktárában 350. Mezőbándi
 — 358.
 Kovács Ernő 65, 66, 108, 109. E.
 — Gyula 289—299. — Gyuláné 290,
 291.
 Kováts László 99, 116, 167, 352, 353.
 — Miklós 257; — Sámuel 158.
 Kozma Bernát 63, 101.
 Kölcsey cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 112.
 Kölcsey Ferencz 65, 108.; egyesület
 és ktára Aradon 38, 61.; kör és
 gyűjteményei Szatmáron 57, 62, 284.
 — Gábor 112.
 Köln 16.
 König Lajos 101.
 Königsberg 264.
 Könyvkereskedők egyesülete, Magyar —
 87, 368.
 Könyvkiállítás (1882.), Orsz. — 197, 199.
 Könyvkötő Zsigmond kassai könyvkötő
 95.
 Könyvnyomdászok Szakköre 72, 73.
 »Könyvszemle, Magyar —« 36, 74, 76,
 78, 88, 91, 99, 109, 145, 146, 171, 182,
 193, 212, 216, 242, 243, 289, 376.
 Könyvtáraink, Vidéki — 1905-ben 34—
 62.
 Könyvtárnoki tanfolyam a M. Nemz.
 Múzeum ktárában 190, 191, 284, 285.
 Körmend 63.
 Körner 89.
 Kőrös vm. 311.
 Kőszeg 258, 284. —i német verstöre-
 dék (XV. sz.) 258.
 Köteles példányok 37, 41, 44, 46, 47,
 51, 54, 58, 59, 62—66, 100, 104, 108,
 109, 166—168, 172, 257—259, 352—
 354, 359.
 Kövesdi Paulus, Elementa linguae Hun-
 garicae 103.
 Kövesligethy Radó 63, 101.
 Közalapítványi ügyigazgatóság, M. kir.
 — 104.
 »Közgazdasági Közlemények« 101, 166,
 263.
 Krakó 328. —i cs. tud. akadémia 63,
 101, 257. —i egyetem 262.
 Krasevszky Ignác 295.
 Krassó vm. 225, 233.
 Krausz Sámuel 101.

Kreith Béla gr. 35, 38.
 Kremsi jezsuita kollégium 31.
 Krenner József 257, 285.
 Krisch Jenő 101.
 Krisztiániai egyetem 264. — — ipar-
 műv. múzeum 101.
 Krisztina svéd királynő 181.
 Krupka József 101.
 Kruplanicz cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 113.
 Krüger E. G. 254.
 Kubinyi cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 217, 231, 234, 238, 240, 308,
 309, 213.
 Kudora Károly 262.
 Kugler Géza 264.
 Kulcsár István 48.
 Kulenka L. 155.
 Kulenkamp Z. 340.
 Kumlik Emil, Pozsony város közkútjának
 címjegyzéke (Pozsony, 1906.) 365, 366.
 Kun Kornél 73.
 Kunszt János 101.
 Kuszko István 101, 264.
 Kuthy Zoltán 101, 166.
 Kuun cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárá-
 ban 358, 361.
 Kuun Géza gr. 264, 358—360. — Gézáné
 gr. 63, 101. — Kocsárd gr. 290.
 Kuzsinszky Bálint 257.
 Kühl W. H. 369.
 Küzdényi Szilárd 101.
 Kvassay cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 66, 112, 355.
 Kvassowszky Rafael czle 66.
 Kylianós mester 224.
 »La bibliofilia« 80, 183, 277, 372.
 Labsanszky Johannes, Extractus (Nagy-
 szeben, 1675.) 103.
 Lacimius, Pretiosa Margarita Novella
 (1546.) 71.
 »La Chronique de France« 263.
 Lactantius Firmianus 153. — Divinarum
 institutorum libri (Velenceze, 1515.)
 252, 253.

Laczfy Imre nádor 135, 138, 227, 230,
 321, 325. — István nádor 217, 232,
 233, 238, 301, 303, 307, 313, 315, 317,
 319.
 La Glane 6.
 Lajos (IX., Szent) francia kir. 90. —
 (XVI.) francia kir. 69. — (I.) m. kir.
 120, 121, 123, 133—140, 143, 220,
 221, 223—227, 229—231, 236, 239,
 302—304, 309—314, 319, 320, 323,
 324. — (II.) m. kir. 110, 169.
 Lamartine 69, 87,
 Langius, Polyantha 383.
 Lanson 69.
 Laon 329.
 Lapide, Cornelius a —, Commentarii 381.
 Laptew Ivan 238.
 Larenus Jodocus, Sacrarum medita-
 tionem Plejas 382. — Tuba Zephaniae
 382.
 Lascaris Constantinus, Grammaticae
 graecae epitome (Velenceze, 1495.) 20,
 24—26. — Joannes 156.
 Laszowszki Emil 64, 101.
 Laube Henrik 65.
 Lausanne 13, 227.
 Lawotta József 64, 101, 103.
 László albíró 301. — alispán 226. —
 császmái prépost 143. — egri prépost
 143. — erdélyi alvajda 240, 302—304,
 316. — (I.) m. királyról szóló ismeret-
 len egyházi ének 200, 201. — (V.)
 m. kir. 212. — mester 325. — nádor
 oppelni hg. 139, 227, 232, 240, 322—
 324. — szabolcsi archidiaconus 218.
 Lázár gr. cs. ltára az Erdélyi Múzeum
 ktárában 358.
 Lázár Elemér 101. — Mórné 358.
 »Le bibliographie moderne« 80, 183, 277,
 372.
 Lebrun 70.
 Leconte de Lisle 69.
 Lefevre 71.
 »Legenda aurea« 368.
 Lehoczky Tivadar 330.
 Leinburg Gottfried 264.

- Leipzig 2, 88, 99, 177, 264, 327—329.
 —i egyetemi ktár 263, 265.
- Leleszi konvent 126, 133—135, 139, 218, 219, 223—225, 233—236, 239, 240, 303, 306—309, 311, 312, 315—318, 320—324.
- Lembergi egyetem 264.; i ktár 265. --- érseki hivatal 263.
- Lemery 71.
- Lengfelter Dániel 380.
- Lengyel Albert 73.
- Leonardus Justinianus 153.
- Leopold Gyula 166.
- Leó (X.) pápa 22, 246, 247, 249, 338, 340.
- Lesbonax 241, 244.
- Le Soudier H. 74.
- Lessing 76, 77, 89.
- Levéltári osztály a M. N. Múzeum ktárában 1, 7, 66, 67, 92, 109—113, 169, 170, 217—240, 259, 260, 285, 300—325, 330, 354, 355.
- Levinus Ammonius 199.
- Leyden 264. ---i egyetemi ktár 265.
- Leytzechovia, Georgius de --- l. Henckel György.
- Lépes János alnádor 312.
- Libanius, 33.
- Libelius, *Catecheticae meditationes* 382.
- Libri de re rustica (Velence, 1514.) 249, 250.
- Lichačev N. J. 238, 311, 328.
- Lilienkron Detlev 106.
- Linaerus, Thomas --- Britannus 149.
- Lindner Ernő 356. --- Ernst Ottó 76.
- Ling Hermann 106.
- Lingholzer Lukács 246.
- Lionello, Estei --- hg. 19, 210.
- Lipót (I.) m. kir. 66, 169, 170, 260, 354.
- Lippich cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 112.
- Lippius Laurentius 334.
- Lipsius és Fischer czég 264.
- Lipsken Ottó 101.
- Lipták Máté 284.
- Liszt Ferencz 65, 106, 107. --- Nándor 101.
- List és Francke czég 178.
- Littke A. 370.
- Livius 90, 340.
- «Livre des Merveilles», kézirat 90.
- Loczka József 109.
- Loescher Ermanno 271.
- London 171, 264, 265, 273, 329, 366.
 ---i British Museum 172, 175, 357, 366.
 ; Reproductions from illuminated manuscripts (London, 1907.) 366—368.
 ---i egyetem 264. ---i Geographical Society 263. ---i Middlesex Hospital 263. ---i Royal Society 171.
- Losoncz 48, 64. ---i vár. közkttár 48, 61.
- Losonczy István macsó bíb 303. --- Literatus János czle 259. --- László tótországi bíb 217.
- Losonczy Zoltán 38.
- Lothár kir. evangéliumos könyve, X. sz.-i kézirat 91.
- Loti Pierre 69, 175, 275.
- Lotz Károly 264.
- Loubat hg. 101.
- Löbl Mátyás 352.
- Lőcse 49, 93, 103, 167. ---i ág. ev. egyház ktára 49, 61, 93. ---i főtemplom 93.
- Löhnayss 71.
- Lőrincz magyar festő 146. --- sárosi alispán 226.
- Lubinus, *Clavis Graecae linguae* 383.
- Lucanus, *De bello civili* (Velence, 1502.) 155, 156.
- Lucques 328.
- Lucretius, *De rerum natura* (Velence, 1515.) 252.
- Ludvigh Ernő 101.
- Luka cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 66, 112, 170.
- Lukács András 109. --- Géza 101, 166. --- György 45.
- Lukinich Imre 287.
- Lukonich Gábor 264.
- Lusus, *Diversorum veterum poetarum in Priapum* --- (Velence, 1517.) 335, 336.
- Luther 89, 178, 380, 381.
- Lutis Benedek czle 169, 170.

- Lübeck 264. —i ltár 2.
 Lübben 89.
 Lütgendorff Leo br. 264.
 Lyber visionum Elysabeth, XV. sz.-i
 kézirat 210.
 Lycophron 163.
 Lycurgus 241, 244.
 Lyon 12, 14, 22, 142, 181, 229, 239, 304,
 313, 316. —i egyetem 264.
 Lysias 241.
 Lysis 32.
- M**
 Maccovius, Collegium 383.
 Machaček F. 370.
 Maciet Jules 380.
 Madarász Béla 104.
 Madách Aladár 290, 294. — Imre 106,
 294, 295.
 Madehos James 70.
 »Magazin für Geschichte, Litteratur etc.
 Siebenbürgens« 7, 328. »— pittoresque«
 328.
 »Magyar Egyházirodalmi Iskola« 64.
 »Magyar Ipar« 263.
 Magyar József 284.
 »Magyar Kereskedők Lapja« 263.
 »Magyar Minerva« 36, 196.
 »Magyar Nemzetgazda« 263.
 »Magyar Népköltési Gyűjtemény« 368.
 »Magyar Nyelvőr« 263.
 »Magyar Orvosi Archivum« 263.
 Magyaróvár 49.
 »Magyar Paedagogia« 263.
 »Magyar Pénzügy« 263.
 Magyary Mihály 104.
 »Magyar Zsidó-Szemle« 263.
 Mahler Ede 101, 166.
 Mainz 224, 308, 309. —i Gutenberg-
 társaság 263.
 Majerovics Kálmán 64.
 Majláth János gr. 65, 108.
 Major Dávid kassai könyvkötő 95. —
 Georgius, Psalterium Davidis 383. —
 J. Gyula 258, 353.
 Majorossy Imre 283.
 Majthényi András 284.
- Malagola Károly 166.
 Malatestis, Carolus de — 210.
 Malczovits Kálmán 101.
 Manassi Nicolo 23.
 Mancini Diocleziano 264.
 Maneskovics kassai könyvnyomtató 95.
 Manget Bibliothecája 71.
 Mangold Gusztáv 64, 101.
 Manilius, Marcus — 149. — Astrono-
 micon I. Vitéz-kodex.
 Manlius, Postilla (Varasd, 1586.) 204.
 Mantinea 158, 159.
 Manutius Aldus 17—33, 149—165, 241—
 256, 331—351.; ifj. 23. — Paulus
 15, 22, 23.
 Manzoni G. 328.
 Marbodaeus 71.
 Maresius Samuel, Systema theologica 382.
 Margarich György I. Horváth.
 Margittay Dezső 295.
 Marlborough Peustress és társa cég 273.
 Marly 6.
 Maros-Németi 64.
 Marosvásárhely 93. —i borbély- és
 sebészczéh 360. —i szabó-czéh 360.
 —i vár. ltár 93, 94.
 Marot J. 91.
 Maróthi János macsói bán 313.
 Marsilius Antonius 254. — Ficinus 30.
 Martinius Mathias, Christiana et catho-
 lica fides 382. — — — Memoriale Bibli-
 cum 383.
 Massachusetts Hospital 263.
 Maticza Szlovenszka 52, 62.
 Matton A. 328.
 Maupassant 69.
 Mauroceno Marco Antonio 155.
 Mayer Gyuláné 101.
 Mády Ferencz 64, 101.
 Mágócsy-Dietz Sándor 257.
 Mária m. királyné, I. Lajos leánya 223,
 231, 238, 303, 321. — II. Lajos felesége
 93.
 Mária Dorottya kir. hgnő 353.
 Mária Terézia m. királynő 67, 169.
 Máriavölgyi pálos konvent 342.

- Máriássy cs. Itára a M. Nemz. Múzeum
ktárában 135, 136, 143, 217, 218, 223,
224, 226, 227, 230, 232, 233, 235, 308,
310—315, 317, 321—323.
- Márki Sándor 264, 352.
- Márkus Samu 74.
- Mármaros vmegyei múzeum 62.
- Mármarossziget 49, 102, 167. —i ev.
ref. főgymnasium ktára 49, 50, 61.
- Máté Sándor 262, 264.
- Mátyás (I.) m. kir. 169, 170, 211, 212.
- Mátyás Flórián 36, 53.
- Medici Lucretia 247.
- Medicus Joannes 30.
- Medits Pál 106.
- Mednyánszky Pál 341.
- Meister 328.
- Meixner Emil 169.
- Melanchton Fülöp 89, 174, 383.
- Melbourni nyilv. ktár 101.
- Melzer cs. Itára a M. Nemz. Múzeum
ktárában 221.
- Melich János 64, 102, 116, 258.
- Melissa 32.
- Melius Péter 87, 88.
- »Mellificium Theologicum« 382.
- Meltzl Oszkár 121.
- Menochius Stephanus, De republica He-
braeorum 381.
- Mensdorf 170.
- Mentone 189.
- Merch E. 264.
- Merlet L. 328.
- Merrett 71.
- Meszesy Gergely czle 169, 170.
- Meteorológiai s földmérési intézet, M.
kir. orsz. — 64, 102, 263.
- Metz 219.
- Meurice Pál 380.
- Meyer-Lübke, Grammatik der Roma-
nischen Sprachen 69.
- Mérvök- és építész-egylet, Magyar —
101, 263.
- Michel Henri 75.
- Michigani egyetem 264. —i ktár 265.
- Middelburg 329.
- Midoux 139, 140, 144, 218, 220, 226, 229,
237, 239, 240, 301, 304, 305, 308,
312—315, 318, 319, 322, 323, 328.
- Mihajlovics Dejan 264.
- Mihalik József 270, 271, 283—285, 353.
- Mihály alispán 306. — vasvári kano-
nok 317.
- Mike Sándor 359, 361.
- Miklós erdélyi vajda 322. — eszter-
gomi és csanádi egyházi comes 137,
235. — főlovászmester 237. — kir.
pinzemester 236. — mester 144,
235, 324. — óbudai várnagy 227. —
pálosrendi generális 237. — (V.) pápa
209. — szepesi szolgabíró 232. —
szlavóniai bán 143, 233.
- Mikó Imre gr. 357.
- Miksa bajor választófejedelem 208.
- Mikusay József 284.
- Milano 15, 264. —i kiállítás 102.
- Miles Mathias, Siebenbürgischer Würg-
Engel (Nagyszeben, 1670.) 103.
- Milhoffer Sándor 64, 102.
- Milkovics-Zámory-ktár 44.
- Milleker Bódog 102, 264. — Rezső 284.
- Miniszterelnökség, M. kir. — 64, 102.
- »Miracles de Notre-Dame«, kézirat 90.
- Miraculis, De — sancte Chunegundis vir-
ginis, XIV. sz.-i kézirat 211.
- Miskolcz 50, 63. —i ág. ev. egyház
ktára 50, 61. —i kereskedelmi és
iparkamara 101, 263. —i múzeum-
egyesület 263. —i nyilv. ktár 62.
- Missale Quinqueecclesiense (Velencez,
1499.) 146. — Strigioniense (Velencez,
1498.) 146.
- »Mitteilungen des öst. Vereins für Biblio-
thekswesen« 81, 184, 278, 373, 378.
- Modrus vm. 263.
- Mohácsi konvent 303.
- Molecz Béla 284.
- Molière 69, 293, 295.
- Molnár Albert, Dictionarium Latino-
Ungaricum 382. — György 290, 292,
296, 297. — János 284.
- »Monographiája, Brassó város —« 36.

- Montaigne 69.
 Montalembert 368.
 Monte, Filippo de — 89.
 Montesquieu 69.
 Moor Bernhard 264.
 Moriale manuale (Pozsony, 1638.) 167.
 Morvaországi tart. kormány 263.
 Moshoczy Zachariás 205.
 Moson vmegyei tört. és rég. egyesület
 múzeuma 49, 62.
 Moszkva 265. —i Pecol i Rusajan-
 covskij Muzej 257.
 Motesiczky cs. ltára a M. Nemz. Múzeum
 ktárában 218, 228, 237, 319, 320.
 Mozart Mária Anna 89. — — Leopold
 89. — Leopoldné 89. — Wolfgang
 Amadé 89.
 Mödling 102.
 Möller et Bosel 166.
 Muncker Franz 77.
 Munkácsy Mihály 168.
 Murner Thomas 89.
 Murr Ch. G. 16, 142, 328.
 »Murus Aheneus«, XVII. sz.-i kézirat 65.
 Musaeus, Opusculum de Verone et
 Leandro (Velence, 1517.) 333, 334.
 Musonius 32.
 Musset 69.
 Musurus Marcus 20, 31, 250, 253, 333.
 Múzeum, M. Nemz. — igazgatósága 36,
 166, 263, 352. — ktára 1, 7, 17—33,
 37, 52, 63—67, 72, 92, 97—119, 134—
 144, 149—170, 189—191, 217—260,
 283—285, 289—325, 330—355, 376,
 377. — utazási alapja 99.
 Múzeumok és ktárak országos szövetsége
 283, 284. — tanácsa 37, 50, 63, 99,
 102, 263, 270, 283, 284.
 Műbarátok köre 102.
 Műemlékek Orsz. Bizottsága 284.
 Műemlékvédő-Egyesület, Orsz. — 284.
 Müller Emil 77. — Ignác 73. — Ká-
 roly 77.
 München 13, 167, 212, 265, 327, —i egye-
 temi ktár 265. —i udv. és áll. ktár 167.
 Münsteri kir. tart. ltár 94.
 Mya 32.
 Mykch szlavon bán 317.
 Myndelhaym, Nicolaus de — 211.
 Myskovszky Viktor 96, 328, 330.
 Nagybánya 50. —i vár. múzeum és
 egyesület 50, 62, 263.
 Nagyenyed 51. —i ev. ref. Bcthlen-
 főiskola 34, 51.
 Nagy Iván 39. — Ivánné 39. — János
 gymn. tanár 284. — János kassai
 könyvkötő 96. — Margit 358 — Pál 262.;
 Felsőbükk 353. — Sándor 77.
 Nagykanizsa 352.
 Nagykároly 51.
 Nagyszeben 6, 64, 103, 121, 328. —i
 Verein für Siebenbürgische Landes-
 kunde 263.
 Nagyszombat 64, 103, 167.
 Nagyszöllős 287.
 Nagyvárad 51, 103, 205, 284. —i káp-
 talan 129, 133—139, 141—143, 147,
 218, 225, 229, 231, 235, 237, 240, 305,
 307, 309, 311—313, 318, 320, 324.
 —i kir. főügyészség 51. —i kir. jog-
 akadémia 264; ktára 37, 51, 62.
 —i konvent 238, 302.
 Nahum, Postilla in Dominicas 382.
 Nancy 329.
 »Nap« szerk. 109.
 Napoleon (I.) 106, 209.
 Narducci 271.
 Naumann 328.
 Naurois 380.
 Naviger Andreas 163.
 Nápoly 13—15, 102, 304, 310, 323.
 —i egyetem 264.
 Nemzeti Kaszinó 108. — Színház 289,
 292, 293, 295. — Zenede 64.
 Nendvich Andor 283.
 Neri 71.
 Neuburg 14, 311.
 Neuchatel 265, 305. —i akadémia 264.
 »Neujahrsblatt der pressburger ev. Ge-
 meinde« (1682.) 258.
 New-yersey-i Princeton University 264.

- New-York 101, 102, 166, 263—265.
 —i Bellevue and allied hospitales 352.
 —i State Hospital 263. —i University Club 264.
- Németh János 102.
- Némethi Mihály, Halotti centuria (Kolozsvar, 1679.) 167. — Szt. Dávid psalteriuma (Kolozsvar, 1679.) 167.
- Néppárt, Országgyűlési — 262.
- »Népszava« 72.
- »Népszerű Főiskolai Könyvtár« 78.
- Nicholson E. W. 264.
- Nicols 71.
- Nietzsche 89.
- Nikandros 32. — Theriaka (Velence, 1522.) 345.
- Nikolsburg 181.
- Nimritz 30.
- Nobiling-féle merénylet 89.
- Nostler E. G. 344.
- Novák Alajos 73. — József 73. — László 72. — Sándor 257, 259.
- Nógrád vmegye 64, 102, 140, 257.
 —i múzeum 34, 39, 62, 284.
- Nürnberg 12, 89, 95, 142, 327—329.
- Nyrop 69.
- Nyáry Pál 108.
- Nyiregyháza 52.
- Nyiry Lajos 104.
- Nyitra vmegyei múzeum 36, 52, 62.
- Nyitra (város) 52. —i káptalan 141, 142, 223, 233, 235, 239, 308, 312, 313, 315. —i róm. kath. főgymnasium 264.
- Nyomdák, Magyarországi — változásai 192, 288, 384.
- Nyomtatványi osztály a M. Nemzeti Múzeum ktárában 63, 64, 100—104, 166, 167, 257, 258, 352, 353.
- Odessai egyetem 264.
- Officium Beatae Mariae Virginis, XV. sz.-i kézirat 199.
- Olasz Jakab czle 67.
- Olasz kormány 263.
- Oláh György 45. — Miklós esztergomi érsek 199.
- Olivér országbiró 325.
- Olmütz 96, 181.
- Olvasótermek a M. Nemz. Múzeum ktárában 97—99, 104, 108.
- Omont Henri 379.
- Opizonus Joannes Baptista 348.
- Oporin baseli nyomtató 165.
- Oppianus, De piscibus libri (Velence, 1517.) 334, 335.
- »Opuscula, De Alchimia —« (1550.) 71.
- Orationes, Rhetorum Graecorum — (Velence, 1513.) 241—244.
- Orban I. A. F. 378.
- Orczy Bódog br. 65.
- Orlay Bertalan 342.
- Ornithologiai központ, M. — 102, 166, 263.
- Orosz Endre 102. — J. 146.
- Orpheus 345, 346.
- Országgyűlési naplók a M. Nemz. Múzeum ktárában 168.
- »Ország-Világ« 263.
- Orsz. Kaszinó 108.
- »Orsz. Középfiskolai Tanáregyesületi Közöny« 263.
- Orsz. Levéltár 2, 7, 134—144, 217—240, 300—325, 330, 352, 353, 381.
- »Orsz. Törvénytár« 102.
- Ortvay Tivadar 122.
- Orvos Mihály, Suri — 359.
- Osiander Lucas, Enchiridion 382.
- Ostermeyer P. R. 264.
- Osztrák cs. kir. kormány 263.
- Ovidius, Heroidum epistolae etc. (Velence, 1502.) 157, 158.
- Oxford 78, 264. —i Bodleiana ktár 172, 263. —i egyetem 264.; i kny. 366.
- Ó-Gyalla 101.
- Ödömfy László 102.
- Ökrös Bálint 295.
- Ötting Farkas gr. 170.
- Padua 13, 15, 217, 220.
- Paks 257.
- Palaephatus 160.
- Palermo 327.

- Palladius Rutilius 249, 250.
Pallas kny. 368.
Pannartz Arnold 179.
Pannonhalma 257, 264. —i konvent 306.
Paoli-Lohmeyer 2, 3, 328.
Pap cs. Itára az Erdélyi Múzeum ktárában 358.
Pap Domokos 358. Szakmári — J., Kegyes ajakak áldozó tulkai (Kelozvár, 1707.) 167. Szathmári — Mihály 360.
Papp Miklós, K. — 290, 295;
Paracelsus 71.
Paradisom, Lelki — (1700.) 103.
Parà 263.
Pareus Dávid, Commentarii 381.
Péris G. 69.
Pasiphilus 250.
Passerus Antonius 334.
Pataj Sándor 264.
Pataki János 285.
Paul Em. et fils et Guillemín-czég 178.
Paulay Ede 290, 292, 296.
Pauler Gyula 261.
Paulus Aegineta 151. — Diacomes 332.
Paur Ódön 264.
Pál mester 320, 322. — országbiró 136, 138, 218, 224, 228, 236, 237, 239, 312, 314, 319, 321—324.
Pálffi cs. Itára az Erdélyi Múzeum ktárában 358, 360.
Pálffi György 358. — Mihály 358. — Zsigmond 358.
Pápa 52, 63, 202, 263. —i ev. ref. főiskola ktára 52, 53, 61.
Pápay József 264.
Páris 74, 178, 209, 212, 264, 291, 296, 326—328, 364. —i bibliothéque nationale 17, 90, 91, 102, 174, 379, 380. —i bibliothéque Sainte-Geneviève 75. —i egyetem 264.
Páriz-Pápai Ferencz 377. — Imre, Keskeny út (Lócse, 1689.) 103.
Pásztohi János országbiró 234, 318.
Pátria kny. 74.
Pázmány Péter 196. — Imádságos könyv (Pozsony, 1631.) 103.
Pechk Antal kassai könyvkötő 96.
Pecselelynyomatok a M. Nemz. Múzeum ktárában 169, 354,
Pekár Károly 234,
Pelcz József kassai könyvkötő 96.
Pellechet 179.
Pellisson 364.
Pentateuchus, Toursi —, VII. sz.-i kézirat 91.
Perezslényi Paulus, Grammatica (Nagyszombat, 1682.) 103.
Perényi br. cs. Itára a M. Nemz. Múzeum ktárában 67, 112, 113, 170, 260, 285.
Perényi Gábor br. 285, 287. — Péter br. 290. — Zsigmond br. 112.
Pericoli 271.
Perinai Gerhard, Eötven szent elmelkedések 381.
Perl Max 178.
Perlsee Ignác 89.
Persius 150, 151.
Perti András 262.
Pescennius Franciscus Niger 149.
Pest 287, 328. —i kny. r. t. 72. —i Lloyd r. t. 74.
»Pester Lloyd« 262.
Pesthy Fligyes 167. — Frigyesné 166, 167.
Pesti Gábor, Novum Testamentum (Bécs, 1536.) 204.
»Pesti Napló« 263.
Petőfi Sándor 87, 106, 294, 295, 360. — társaság 297, 298.
Petrarca 21.
Petreius 71.
Petrov A. 257.
Petschius Petrus, Malleus peniculi (Kassa, 1612.) 103.
Petzold Julius 177, 328.
Pezold ktár 335, 344.
Péchy cs. Itára a M. Nemz. Múzeum ktárában 135, 138, 169, 170, 226, 314.
Pécs 53, 147, 167, 193, 194, 197, 263, 283, 284. —i jezsuita rendház 194, —i káptalan 136, 195, 221, 230, 231,

- 306, 321—323. —i múzeum-egyesület 283. —i püsp. ktár 147, 193—206. —i székesegyház 146—48. —i vár. múzeum 36, 37, 53, 62.
- Pécsi Lukács, Hasznos orvosság (Nagyszombat, 1597.) 167.
- Pécsváradi konvent 25, 236, 303.
- »Pénzügyi Közlöny« 263.
- Pénzügyminisztérium, M. kir. — 102, 352.
- Péter comes 230 —.mester 238. —szatmári alispán 300.
- Pfeifer Ferdinánd 87, 264. — István 86.
- Phalarides 33.
- Philadelphia 264.
- Philostratus 32, 160, 161.
- Phocylides 24, 25.
- Pico della Mirandola 19.
- Pickosinsky 140—144, 219—221, 225—228, 240, 301, 302, 304, 305, 310—314, 317—321, 328.
- Piemont 6, 12, 14, 313.
- Pindarus 254. — Olympia (Velencez, 1513.) 163, 164.
- Pintér Jenő 102. — József 262.
- Pinus Joannes 331.
- Pisa 23.
- Piscator Joannes, Commentarii 381.
- Pisistratus 249.
- Pistoie 13, 218, 304.
- Pius (IV.) pápa 22, 23; — (VI.) pápa 247.
- Pius Joannes Baptista 345.
- Planellné I. Faber.
- Plantin 18.
- Planudes 162.
- Plato 30—32, 255, 343, 344. — Omnia opera (Velencez, 1513.) 246, 247.
- Pletho I. Gemistus.
- Plutarchus 158, 254.
- Podmaniczky Frigyes br. 290.
- »Poetae Christiani veteres« 153—155.
- Polai gymnasium 102.
- Pole bibornok 23.
- Politianus Angelus 158.
- »Politikai Ujdonságok« 263.
- Pollion L., Danksagung 381. — Sieben Predigten 381.
- Polo Marco 90.
- Pompa, Temetési — (Debreczen, 1674.) 103.
- Pomponius Mela etc. (Velencez, 1518.) 337, 338.
- Pongrácz Elemér 264.
- Poppius 71.
- Poprád 54.
- Porcsalmi lelkész 383.
- Pormetter W. 369.
- Porphyrius 27, 30, 342.
- Portoi accademia polytechnica 264.
- Posta Béla 285.
- Posta- és távirtdaigazgatóság, M. kir. — 64, 102, 352.
- Postatakarépképzőtár, M. kir. — 64, 102.
- Pozen 102.
- Pozsegai káptalan 136, 219, 308, 322.
- Pozsony vm. 144, 201.
- Pozsony (város) 2, 54, 103, 121, 122, 167, 169, 258, 354, 365. — —i jezsuita kollégium 205. —i káptalan 140, 220, 227, 234—236, 240, 302, 307, 309—311. —i kereskedelmi és iparkamara 166. —i kir. jogakadémia 353. —i orvos- és természettud. egyesület és múzeum 62, 102. —i vár. közktár 37, 54, 55, 61, 166, 365.
- Pór Antal 257.
- Praepositus 72.
- Prato 368.
- Prága 66, 141, 169, 181, 210, 352, 354. —i egyetem 264.; i ktár 265.
- Pregarli-Paur János 260. — Lajos 259.
- Prielle Kornélia 65, 290.
- Priscianus 30, 160, 161, 337, 338.
- Proclus Diadochus 30, 149. — Licius 334.
- Procopius 32.
- Proctor 20, 21, 179, 180.
- Prohászka Ottokár 102.
- Psellus 30.
- Ptolomaeus, Centum sententiae ad Syrum fratrem 339.
- Puky József 330.
- Pulszky Ferencz 65, 108, 259.
- Pyrker László 65, 108.
- Pythagoras 24, 30.

- »Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt« 328. — zur Geschichte Siebenbürgens« 328.
- Quercetanus 71.
- Quinet Edgar 379.
- Quintius, Publius — 340.
- Raby cs. czimerkerő folyamodványa 170.
- Racine 18, 69, 294, 295, 380.
- Radisics Jenő 285.
- Radnai Rezső 102.
- Radnótfáy Sámuel 297.
- Ragusa 153.
- Rajner Ferencz kassai könyvkötő 96.
- Ranschburg I. Gilhofer.
- Rantzenperger György 155.
- Rauter A. 136, 137, 139—142, 144, 220—223, 225, 227, 232, 237, 239, 240, 304—306, 308—315, 318—321, 323, 328.
- Raymund br. 322.
- Rác cs. czle 259.
- Rác Károly 40.
- Ráczeke 352.
- Ráday Gedeon gr. 65.
- Ráday-ktár 41, 61.
- Rákóczi Ferencz (I.) erdélyi fejedelem 104, 105; (II.) 104, 105, 168, 170.; kiállítás M. Nemz. Múzeum ktárában 67. — György (I.) erdélyi fejedelem 7.; Instructio (Gyulafehérvár, 1638) 103.; (II.) 66. — Zsigmond erdélyi fejedelem 259.
- Rákosi Jenő 290, 297.
- Ráth György 102, 103. — Mór 264, 287, 288.
- Rátkay László 290.
- Rátz István 166.
- Räffler Hänsel, I. Schmidt.
- Rechberg 170.
- Regis István czle 169.
- Regulájok, Szent Clara Szerzetében Élő Apácáknak —, XVI. sz.-i kézirat 201.
- Reich Sámuel kassai könyvkötő 95.
- Reichenberg 14, 311.
- Reinachus J. A. 159.
- Reiszer Béla 102.
- »Religio-Vallás« 263.
- Relkovič Neda 264.
- Renouard 30, 150, 153, 154, 157—159, 162, 164, 165, 248, 340—342.
- »Repertorium, Bibliographisches —« (Berlin 1904) 76, 77.
- Reviczky Ádám gr. 199.
- Revizió a M. Nemz. Múzeum ktárában 343.
- »Revue Archeologique« 326. — des Bibliothèques« 177, 184, 278.
- Régi Magyar Könyvtár I. Szabó Károly. Réte 201.
- Révai és Salamon kny. 74.
- Révai Testvérek r.-t. 264.
- Révész Géza 264.
- Rhenanus 71.
- Rhédycy gr. cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 112, 226.
- Riccardus, De facto Ungaric magne, XIII. sz.-i kézirat 211.
- Rigler József Ede 74.
- Rimai János 360.
- Rima-Murány-Salgó-Tarjáni r.-t. 64, 102.
- Rimaszombat 55.
- Rio-de-janeinói nemz. ktár 65, 108.
- Ris-Paquot 328.
- »Rivista delle biblioteche e degli archivi« 82, 184, 279, 373.
- Roesel festő 89.
- Roger-Helfy Jenőné 109.
- Roscius Hieronymus 336.
- Rosegger Ferencz 106.
- Rosenthal J. 265, 329.
- Rossi Ernesto 291.
- Roth Gyula 102, 168. — Lajos 258, 353.
- Rothe 71.
- Routledge George 171.
- Rozgonyi Simon 235.
- Rozsondai János 104.
- Róbert (Anjou) szicíliai kir. 367, 368.
- Róma 19, 22, 23, 157, 179, 180, 205, 207, 209, 212, 249, 271, 272, 337, 338. — i Accademia dei Lincei 263. — i Camera Apostolica 378. — i nemzet-

- közöi statisztikai hivatal 263. — i Stamperia Vaticana 23. — i vatikáni ktár 207—216. ; Itár 147, 378.
 Rudolf (I.) m. kir. 66, 169.
 Ruffus Festus Avienius 149.
 Rutherford, De gratia Dei 383.
- Saint-Louis** 63, 166. — i kiállítás 102. — i Secretary of the Congress 64.
Saint-Quentin 13, 220.
Saint-Saëns 65, 108.
Sajnovics János 258.
Sajó Sándor 65, 108.
Salamon cs. Itára a M. Nemz. Múzeum ktarában 112.
Salzger A. Anton 265.
Salviati Jakab 247. — János tábornok 247.
Salza 14, 229.
Salzburg 212.
Sanct-Gallen 13.
Sand George 69, 87, 175.
San-Francisco 265.
Sanseverino Berardino salerno hg. 339. — Róbert salerno hg. 339.
Sanuto Marino 158.
Saravia Hadrianus, Contra Bezan 382. — De imperandi autoritate 382.
Sardini G. 328.
Sardou 295.
Sarkady István 193.
Sartor Ambrus 205.
Sarusdi Péterfia János 305.
Saubert Johannes, In Habacuc Predigten 381.
Sauer J. 272.
Saumaise-féle latin anthologia 90.
Saussure, C. de — 168.
Savage E. A. 176. — Manual of descriptif annotation forr library catalogues (London, 1906) 273—276.
Savoya 12, 14, 239, 312, 313.
Saxaferrato, Bartolus de — 6.
Sági János 284.
Sági konvent 302, 312.
Sándor (VI.) pápa 21, 146, 148, 245.
- Sándor cs. Itára az Erdélyi Múzeum ktarában** 358.
Sándor István 110.
Sáros vm. 224, 232.
Sárosi cs. Itára az Erdélyi Múzeum ktarában 358.
Schach Károly 102.
Schedel Ferencz I. Toldy.
Scheffel Viktor 65, 108.
Scherer János, 106.
Schiller Henrik 265. — Frigyes 18, 89, 293—296.
Schirmer- emlékkönyvek 359.
Schlenther Paul 77.
Schlick-féle vasöntöde r.-t. 58.
Schlick József gr. 170.
Schiffmann F. J. 329.
Schluk Ferencz ratisonai kanonok 209.
Schmerling 170.
Schmidt C. 329. — Dávid kassai könyvkötő 95. — Hänsel 203. — Henrik Julian 69. — József 24.
Schnorer Veit Hans 89.
Schober 89.
Schopp János 73.
Schönborn G. F. E. 89.
Schönherr Gyula 99, 102, 114.
Schrauf Károly 91.
Schrisheimer Péter 248.
Schubert Franz 89.
Schuller von Libloy 232, 237, 314, 329.
Schumann Róbert 65, 107.
Schwarcz Gyula 261. — C. G. 329. — Ignác 353.
Schwarzerde I. Melanchton.
Schweng József 40.
Schwerin Ottó br. 89.
Schwerzek Károly 265.
Scribe 70.
Scultetus, In Dominicas 382. — in Psalmos et Esaiam 382.
Sebestyén István 168. — Gyula 64, 102, 114, 283.
Seblee, Gregorius de — 205.
Sedulius Coelius 154.
Segesvár 298.

- Seidel Ábrahám 30.
 Selmezbányai vár. múzeum és ktár 37, 55, 56, 62.
 Semayer Vilibáld 284, 285.
 Semsey Antal 341.
 Sepsiszentgyörgy 56, 102, 263.
 Sequentiaea de sancta Elysaabeth, XIV. sz.-i kézirat 211.
 »Serapeum« 16, 229, 327.
 Serédi János 380.
 Seripando bibornok 22.
 Severini Márk kassai könyvkötő 95. — Pál kassai könyvkötő 95.
 Shakspere 290, 293—297.
 Sibrik cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 67, 113.
 Simin O. 265.
 Simon mester 307.
 Simonyi Dénes 109. — Zsigmond 102.
 Sinai jezsuita nyomtatvány a pécsi egyházmegyei ktárban 204.
 Sissay Mihály czle 67.
 Sixtus (V.) pápa 23.
 »Skolski list« szerk. 257.
 Smugker Lajos czle 169.
 Sneyd-féle árverés 380.
 Société royale des Antiquaines du Nord 263.
 Socrates 246, 343.
 Solignaci apátság 379.
 Solinus Julius 337.
 Solyomossy Sándor 64, 102, 167.
 Somogyi Antal 359.
 Somogyi konvent 142, 220, 222, 227, 231, 302, 305, 316, 320, 321, 324.
 Somorjai János, A helvetiai valláson lévő ecclesiáknak egyházi czeremoniájakról (Lócse, 1636.) 167.
 Somos Árpád 73.
 Soós cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 144, 217, 224, 225, 230, 235, 303, 309, 320—322.
 Sophiai nyilv. ktár 264.
 Sophocles, Tragoediae (Velence, 1502.) 156.
 Sopron vm. 235, 308.
 Sopron (város) 146. — i jezsuita kollégium 337.
 »Sorompó« szerk. 167.
 Sotheby S. 329.
 Sotzmann 16.
 Sólyom Jenőné 102.
 Sós, Olaszi — István kassai könyvkötő 96.
 Sötér Ágost 49.
 Spangenberg Cyriacus, Catechismus 381. — Johannes, Leichpredigten 381.; Postillái 380, 381.
 Speier, Wendelin von — 179.
 Speusippus 30.
 »Sphynx Theol. Philos.« 383.
 Spira, Johannes de — 20.
 Spitz Adolf 73.
 Spohn Fr. 335.
 Spohr Louis 89.
 Staël, Mme de — 69.
 Stahl 71.
 Statisztikai hivatal, M. kir. központi — 64, 101, 166, 263, 352.
 »Statuts de l'ordre de Saint-Michel«, XV. sz.-i kézirat 91.
 Stefáni József 73.
 Stefánia szegény gyermekkórház 263.
 Stein, Manuel de bibliographie générale 177.
 Steiner Lajos 265.
 Steinitz Hugo 265.
 »Stella clericorum« 180.
 Stenzel 4.
 Stephaneum kny. 270, 271.
 Stephanus, De urbibus (Velence, 1502.) 155.
 Stephany Friedrich 77.
 Stettner János Erich czle 354.
 Stibor pozsonyi főispán 309.
 Stiworicsi Wyd de gosti Miklós 308.
 Stockholmi ferenczes kolostor 180. — kir. ktár 180, 264.
 Stoics Iván 102, 265.
 Stoppelaar J. H. 329.
 Strabo, Geographiae libri (Róma, 1473.) 179, 180. — (Velence, 1472.) 179.

- Strassburg 13, 226, 327. —i egyetem 264.
 Strausz Antal 265.
 Streso I. Focco.
 Strich M. 64, 102.
 Stricker Lipót 265.
 Strozii poetae pater et filius (Velencez, 1513.) 164, 165, 242, 243.
 Stulfa Péter czle 169.
 Sturm Johannes 382.
 Stuttgart 29.
 Sue Eugène 87.
 Suetonius Tranquillus, XII Caesares (Velencez, 1616.) 332, 333.
 Sufflay Milán 119.
 Suidas 160, 163, 248, 336.
 Sully-Prudhomme 69.
 Sulpitius Desiderius 154. Severus — 154.
 Sumla 100.
 Summuntius Petrus 339.
 Suppé 65, 108.
 Supply Company 273.
 Sustrac Charles 75.
 Suyematsu br. 265.
 Sümegh 264. —i konvent 135, 223, 236.
 Sütő János czle 169.
 Svájezi kormány 263.
 Svéd kormány 263.
 Sweynheim Conrad 179.
 Synesius 32.
 Szabadalmi hivatal, M. kir. állami — 102.
 Szabadka 56, 63, 166, 167. —i közktár és múzeum-egyesület gyűjteményei 56, 61.
 Szabadságharczra von. gyűjtemény a M. Nemz. Múzeum ktárában 66, 110, 169, 170, 259, 354.
 Szaboles vm. 138, 324. —i múzeum és ktár 52, 62.
 Szaboleska Mihály 290.
 Szabó Károly Régi Magyar Könyvtára 39, 102—104, 202—204, 363, 376.
 Bártfai — László 118, 258. — Sándor 284 —né Szentpály Janka 259, 260. — Zoltán 353.
 Szakmáry György pécsi pk. 147.
 Szalay Ágost 330. — Imre 64, 102, 103, 106, 109, 167, 258, 259, 271, 285, 353. — László 265. — Péter 102.
 Szalárdi János 360.
 Szamolányi Gyula 167.
 Szamosujvár 57. —i örmény múzeum 34, 57, 62. —i szabó-társaság 360. —i vár. Itár 57.
 Szana Tamás 290.
 Szanatorium-egyesület 102.
 Szathmari Pál kassai könyvkötő 96.
 Szatmár (város) 57.
 Szatmár vmegyei múzeum és ktár 51, 62.
 Szádeczky Lajos 265.
 Számvevőszék, M. kir. állami — 102, 166, 257.
 Szánthai lelkész 383.
 Szántó Károly 258.
 Szász Ferencz 358. — Gerő 290—292, 295. — Károly 290, 293, 295.
 Szászváros 264. — i kny r.-t. 104.
 »Századok« 7, 121.
 Szeged 58, 287, 297. —i kereskedelem és iparkamara 101. —i Somogyi-ktár 37, 85, 61.
 Szegedi Gergely 145—148.
 Szegszárd 58, 258, 284, 353. —i konvent 144, 223, 224.
 Szekfü Gyula 119.
 Szemere Miklós 64, 102, 167, 265.
 Szendrey János 265, 284.
 Szeniczei Mihály 73.
 Szenkovits Gyula 358.
 Szent-Antal 212.
 Szentés 284.
 Szentgotthárdi konvent 231.
 Szentgyörgyi Tamás országbiró 231, 237.
 Szent-István-Társulat 263.
 Szent-Iványi cs. Itára a M. Nemz. Múzeum ktárában 311.
 Szent-Ivány Gyula 109. — Zoltán 259.
 Szentkirályi Lászlófi Pál 2.
 Szentmártoni Kálmán 102.
 Szent-Mihályi Kompaktor András kassai könyvkötő 95.

- Szent-Pétervár 257, 328. — i cs. egyetemi ktár 265. — i tud. akadémia 102.
- Szepesi Jakab országbíró 134, 135, 138, 221, 223, 227, 228, 230, 231, 301, 302, 317, 321, 323, 325.
- Szepesi jezsuita kollégium 256. — káptalan 9, 125, 135, 136, 138, 144, 217, 218, 222—225, 227, 232—235, 307—311, 313, 314, 317, 321, 322, 325.
- Szepessy Ignác br. pécsi pk. 196, 199.
- Szerdahelyi Kálmán 290.
- Széchenyi gr. cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktarában 354.
- Széchenyi Ferencz gr. 159. — Frank országbíró 232, 235, 303, 313. — István gr. 65, 108, 353, 363. kör 102. — Sándor gr. 354.
- Széchenyi orsz. ktár I. Múzeumi ktár.
- Széchy Károly 297. — Miklós országbíró 8, 134—137, 139—141, 143, 144, 219—221, 225, 227, 231, 236, 237, 301, 303—305, 307, 312, 320—325.
- Szécsi egyház 224.
- Székely cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktarában 358.
- Székely Dániel 78. — László 59, 265.
- Székely Nemzeti Múzeum 56, 62, 102, 263.
- Székesfehérvári káptalan 138, 144, 227, 228, 237, 240, 315, 319. — konvent 217, 219, 223, 236, 301, 307, 309, 314, 316, 325. — püspökség 64, 236.
- Szépfaludi Ö. Ferencz 290.
- Szépművészeti Múzeum 167.
- Szigeti József 290, 296.
- Szigligeti Ede, 175, 290, 295.
- Szikszay Fabricius Balázs, Nomenclatura (Debreczen, 1619.) 103.
- Szilágy vm. 263.
- Szilágyi és Hajmási széphistóriája 377.
- Szilágyi István kör 102. — József 102. — Sándor 87, 284.
- Sziléziai tart. kormány 263.
- Szilvási lelkész 383.
- Szinnyei Ferencz 26. — József, id. 64, 66, 102, 106, 109, 110, 114, 167, 258, 259, 290, 376. ; ifj. 64, 102, 274.
- Szinyey-Merse cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktarában 113.
- Szirmay-ktár 43.
- Szmrecsányi Miklós 67, 112.
- Szolimán (II.) török szultán 197.
- Szolnok 265.
- Szolnok-Doboka vm. 263. — i tört. és irodalmi társulat és múzeuma 42.
- Szombathely 59, 166, 284.
- Szongott Kristóf 57.
- Szontágh Jenő 265. — Pál 39.
- Szónyi J. László I, 120, 217, 300.
- Sztrokay Antal 336.
- Szobotics Kamenko 104.
- Szunyogh cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktarában 112.
- Szüry Dénes, Száz év (Budapest, 1907.) 363, 364.
- »Szűz Mária Virágos Kertje« 263.
- Taberius Joannes 155.
- Taine Hyppolite 175.
- Tamás, Aquinói Szent —, Opera 381. — erdélyi vajda 144. — esztergomhegyfoki prépost 225. — lipói főispán 134. — mester 142, 219. — országbíró 134—136, 226, 231, 236, 239, 240, 318, 322, 325. — vicearchidiaconus 136.
- Tamássy József 293.
- Tanay József 73.
- Taniguchi K. 265.
- Tarrhaeus 160.
- Tatay Antal 146.
- Tatárszentgyörgy 64.
- Technologiai iparmúzeum, M. kir. — 102.
- Teleki László gr. 358—360. — László Gyula gr. 360. — Sándor gr. 109, 290.
- Telkes Simon 102.
- Temes vm. 233.
- Temesvár 59, 63, 101, 102, 167, 263, 352. — i vár. ktár 37, 60, 62.
- Temesvári Pelbárt, Stellarium (Hagenau, 1509.) 205. — és Tinódi, Chronica (Kolozsvár, 1574.) 103.
- Terentius 90.
- Terni 264.

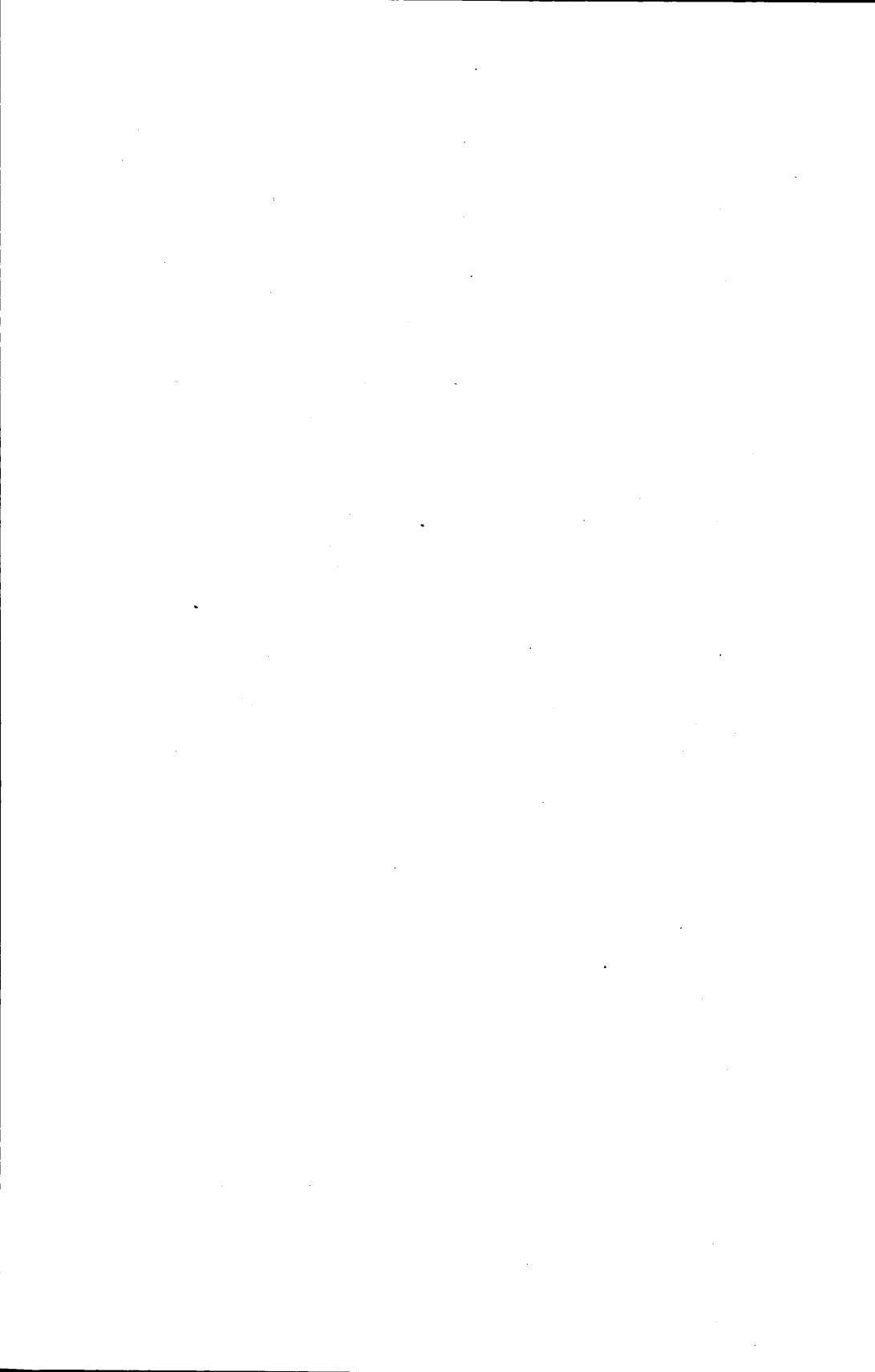
- Tertullianus 253.
 Teubern János Erneszt 254.
 Téglás Gábor 265.
 Thallóczy Lajos 7, 169, 258, 353.
 Thaly cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 137, 236, 240, 303, 308, 315, 317.
 Thasnádi Stephanus, Polydori virgulta myrtea (Debreczen, 1703.) 103.
 Theano 32.
 »Theatrum historium« 382.
 Theer János 102.
 »The library journal« 82, 184, 279, 373, 378.
 Theodorus Vitus 89.
 Theodosius római császár 332.
 »Theologiai Ismeretek Tára« 88.
 Theophrastus 28—30.
 Theophylactus 32.
 Thököly Imre 287.
 Thrasyllus 246.
 Thron J. 265.
 Thukydides 158, 159.
 Thurneysser 71.
 Thurzó Zsigmond váradi pk. 147.
 Tientsin 101.
 »Tijdschrift voor boek- & biblioteekwezen« 378.
 Tilly 208.
 Tinódi I. Temesvári.
 Tiphernus 153.
 Tisza-Ujlak 285, 287.
 Tokio 264. —i egyetem 264.
 Toldalagi gr. cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358—360.
 Toldalagi László gr. 358.
 Toldi Lajos 77, 78.
 Toldius, Postilla in Dominicis 383.
 Toldy Ferencz 353, 368, 376, 377.; kör Pozsonyban 263. — István 258. — László 258.
 Tolna vm. 302, 353. —i múzeum 36, 58, 59, 62, 102, 258.
 Tolnai Lajos 290.
 Tomacellus Marinus 339.
 Tompa Imre 102. — Mihály 55, 288.
 Topliczai konvent 140.
 Torda 166.
 Torkos László 290, 295.
 Torma Aladár 258.
 Torresano, Andrea — de Asula 22, 150, 163, 164, 244, 246, 247, 250—254, 256, 331, 333—336, 338—341, 344—348, 351.
 Toulouse 327.
 Towarzystwo przyjaciatnank 102.
 Tóth Árpád 285. — Ede 87. — Ferencz 168. — Kálmán 288. — Károly 66, 109. — Mihály czle 66. — Mike 265. — Sándor 168. — Zsigmond 359.
 Tóth-Kádár Vilmos 109.
 Tökölyanum ktára 261.
 Tömörkény István 58.
 Tóry Gusztáv 265.
 Töttösy cs. ltára a M. Nemz. Múzeum ktárában 110.
 Töttösy Béla 110.
 Trautmann H. 378, 379.
 Treleatius, Loci communes 383.
 Trencsén (város) 167.
 Trencsén vm. 306. —i természettud. egyesület 167.
 Tribolet Maurice 265.
 Trieszt 102.
 Trivultius Antonius 252. — Joannes Jacobus hg. 152.
 Trsztena 284.
 Tsétsi János 377.
 Tulbusc Gh. 64, 102.
 Turin 13, 136, 220, 328. —i ktár 260.
 Turócz vm. 233.
 Turóczy konvent 223, 226, 233, 310, 314.
 »Turul« 92, 263.
 Tübingai egyetem 264.
 Tüköre, Az igaz isteni tiszteletnek — (Pozsony, 1638.) 103.
 Tyukodi György, Eghi Zengés (Kassa, 1677.) 64, 103—105.
 Ugoesa vm. 285.
 Ugron Gábor, ifj. 109.
 Uhlírz 329.
 Ujfalusi lelkész 382.

- Ujhelyi cs. Itára az Orsz. Levéltárban 137—139, 218, 231.
 »Új Magyar Múzeum« 193.
 Újpest 257.
 Újvárossy Fedor 258.
 Újváry Ede 284.
 Ulm 327.
 Ung vm. 234.
 »Unterricht von der heiligen Dreifaltigkeit« 381.
 Uppsala 179, 181. —i kir. egyetemi ktár 63, 102, 179—181, 257, 265. —i kolostori ktár 180.
 Urbani D. 138, 141, 143, 220, 232, 237, 308, 314, 319, 323, 329.
 Ursinus Elias, Amor meus crucifixus 381. — Catecheticae explicationes 382.
 Utrechti egyetem 264.
 »Üstökös« 263.
- Vadnai Károly 290.
 Vadstenai kolostor 181.
 Vajda Viktor 102.
 Vajna Károly 353.
 Valais 227.
 Valens római császár 332.
 Valentinianus római császár 332.
 Valerius, C — Flaccus, Argonautica (Velence, 1523.) 345, 346. — Maximus, Dictorum et factorum memorabilium libri (Velence, 1502.) 157.
 Valkó vm. 307, 310.
 Valla, Georgius — Placentinus, De expetendis et fugiendis rebus opus (Velence, 1501.) 151, 152. — Joannes Petrus 152. — Laurentius 253. — Lucas 336.
 Vallas- és közoktatásügyi minisztérium, M. kir. — 36, 38, 42, 51, 54, 64, 102, 167, 260—262, 283, 285.
 Vallet de Virivelle 329.
 Van der Maude l. Levinus.
 Van Stockum 178.
 Varasd 204, 263.
 Varjú Elemér 64, 66, 93, 106, 109, 117, 191, 193, 283, 284.
- Varro, Terentius — 249.
 Vas Gereben 87.
 Vas vm. 321. —i kultur-egyesület múzeuma 37, 59, 61, 284.
 »Vasárnapi Ujság« 263.
 Vasvári káptalan 128, 133, 135, 137, 144, 223, 227, 229, 231, 233, 236, 302, 303, 307, 310.
 Váczi káptalan 134, 228, 234, 235, 238, 303, 308, 321.
 Váczi múzeum-egyesület 62, 167.
 Vág Sándor 284.
 Vályi B. 370.
 Vámbéry Rusztem 265.
 Vándorgyűlései, Magyar orvosok és természetvizsgálók — 36.
 Váradhegyfoki káptalan 134.
 Váradai Antal 290, 295.
 Velence 11, 12, 15, 19—21, 23—33, 120, 121, 146, 149—152, 155—159, 161—164, 166, 179, 205, 219, 241, 244—256, 300, 329, 331—351.
 Velics Antal 274.
 Venetianer Lajos 102.
 Verebi Péter erdélyi alvajda 8, 122, 224, 226, 233, 300, 306, 312, 319, 322.
 Vergilius 18, 21, 153, 335.
 »Verhandlungen des Vereins f. Kunst u. Alterthum in Ulm« 327.
 Verlaine 69.
 Versecz 60, 264. —i vár. múzeum és ktár 60, 61, 62, 263, 353.
 Veszelin Pál, Kegyes és istenes beszélgetések (Debreczen, 1633.) 103.
 Veszprém vm. 311. —i ev. ref. egyházmegye 53, 258. —i gazd. egyesület 102.
 Veszprém (város) 264, 265. —i káptalan 129, 133—135, 137, 218, 220, 222, 233, 235, 240, 303, 315, 317, 319. —i püsp. iroda 102.
 Vezseny 352.
 Vértesy Arnold 290, 295. — Dezső 265. — Jenő 99, 117, 258, 265, 289.
 Viaud Julien l. Loti.
 Vibius Sequester 337, 338.

- Victor, Publius — 337, 338.
 »Vie et historie de Saint Denys« — kézirat 90, 91.
 Vigny, Alfréd de — 69.
 Vikár Béla 64, 102.
 Világos 297.
 Világosság kny. 72, 74.
 Vilmos egri prépost 225. — (I.) német császár 89. — pécsi pk. 144, 323.
 Vincze cs. czle 110.
 Vindex Ceselius 255.
 Virgilianus 338.
 Vitéz János 208, 212—216. Ismeretlen — kodex 207—216.
 Vittidrius Johannes, De conservanda valetudine 380.
 Vitus nyitrai pk. 224.
 Vízépítészeti igazgatóság, M. kir. orsz. — 102, 263, 353.
 Vízjegyei, XIV. sz.-beli papiros-okleveleink — 1—16, 120—144, 217—240, 330—330.
 Vizsolyi biblia 95.
 Vogel Henriette 89.
 Volkman Róbert 65, 107, 168.
 Volpicella Luigi 102.
 Voltaire 69, 175.
 »Volumen, De Alchemia —« (1541.) 71.
 Voss G. J. 198. — Johann Heinrich 89.
 »Vossische Zeitung« 76.
 Voulliéme 179.
 Vörösmarty Mihály 106, 288, 294, 295.
 Vramecz Antal 204.
 Vukovár 263.
 Vyrthesi János 251.
- W**agner Ernst 369. — János lőcei könyvkötő 95. — Richárd 89, 90.
 Walter Gyula 102, 167, 265.
 Warberg 265.
 Warner George F. 366.
 Washingtoni Carnegie Institution 263—265. — Library of Congress 64, 102, 264, 265, 352. — Smithsonian Institution 64, 102, 108, 167, 257, 263.
- »Wasserzeichen, Die — ein Missale« 329.
 Wattenbach 2, 3, 16, 329.
 Weber Johann, Amulete 381. — Wappen (Lőcse, 1668.) 103.
 Webster 71.
 Wedel 71.
 Wehrs 329.
 Weigel 71.
 Weigel Oswald 178, 329.
 Weil József 73.
 Weinwurm Antal 74. — ifj. 74.
 Weisz Antal 74.
 Welcher Aladár 265.
 Wendelinus, Politica 383.
 Wenzel Gusztáv 120.
 Werneking Ferdinánd czle 169.
 Wesselényi cs. ltára az Erdélyi Múzeum ktárában 358, 361.
 Wesselényi Miklós br. 65, 108, 358.
 Wibiral F. 329.
 Wichmann Irjő 102, 258.
 Wiener Lucien 329.
 Wicsner J. 329.
 Wigand tanár 90.
 Wieländer Egon 265.
 Wiksell 179.
 Wilde Oscar 189.
 Wilken 208, 209.
 Winchesteri New Minster apátság 367.
 Wisconsin egyetem 264.
 Witkóczy János czle 354.
 Wlassics Gyula 283.
 Wolf, Georgius — de Heilesberg 179.
 Wolfstieg 369.
 Worms 308.
 Wotitz Manfréd 74.
 »Wöchentliches Verzeichnis« 77.
 Wund dr. 89.
 Würzburg 265. — i egyetem 264. ; i ktár 265. — i phys.-medic. Gesellschaft 102.
- »Xenium novi anni« (Nagyszombat, 1698.) 64, 103.
 Xenocrates 30.
 Xenophon 159.

- Yolland Arthur 265.
 Young James 70—72.
- Zahoriak János** czle 169.
- Zala vm. 134, 135, 144, 233, 236, 238, 303, 309, 314, 325.
- Zalavári konvent 138, 141, 225, 227, 228, 233, 239, 240, 308, 309, 314, 317, 321, 322.
- Zanchi Dénes 378. — H., De incarnatione Filii Dei 382.; Responsio ad J. Sturmium 382.
- Zannis, Franciscus de — 205.
- Zarnovcza Gregorius Postillái 380.
- Zavitzianos Károly 167.
- Zágráb 64, 101, 172, 212, 263. —i érsek-ség 166. —i káptalan 141, 143, 221, 240, 323.
- Zára 121.
- Zárai János 229.
- Zászló János 118.
- Zeilerus Martinus, Theatrum tragicum 380.
- »Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin« 369. »— für Archivkunde« 94. »— für Bücherfreunde« 83, 185, 280, 329, 374. »— für Tuberkulose« 378.
- Zemplén vm. 300. —i ev. ref. egyház 383.
- Zemplyn Miklós 231.
- Zeneakadémia, Orsz. magyar — 353.
- Zenei kéziratok a M. Nemz. Múzeum ktárában 106—108, 168, 259.
- Zenta 352.
- »Zentralblatt für Bibliothekswesen« 83, 186, 280, 374, 378.
- Zerkowitz Emil 102.
- Zestermann 329.
- Zichy Jenő gr. 36, 167, 265. — Mihály 258, 353. — N. János gr. 102.
- Zilahi János, Az igaz vallásnak világos tüköre (Kolozsvár, 1672.) 103.
- Ziliotto Baccio 102.
- Zimony 264.
- Zirczi apátság 263.
- Zobori konvent 223, 224, 300, 309, 317.
- Zola 69.
- Zoltai Lajos 265, 271.
- Zombory Béla 258.
- Zonghi A. 138, 226, 305, 311, 313, 329.
- Zoványi Jenő 88, 383.
- Zürich 312, 313.
- Zwingli Ulrik 89.
- Zsák J. Adolf 145, 207.
- Zsigmond m. kir. 110, 140, 210, 211, 217, 219, 221, 230, 222—235, 301, 303, 304, 306—309, 313, 314, 316.

A HAZAI NYOMDÁK 1906-BAN.

- Abaujszántó :**
Baksy Barna.
- Abaujszepszi :**
*Tóth István.
- Abony :**
Szerdahelyi János.
- Abrudbánya :**
Róth Ferencz.
- Ada (Bács-Bodrogh m.):**
Berger L.
- Alsókubin :**
*Fried Dávid.
Trnkóczy József.
- Apatin :**
Gasz Mátvás.
Szavadill József.
- Arad :**
Aradi nyomda r. társaság.
Bloch Henrikné.
*Első aradi amerikai gyorsajtó ny.
(Tul. Keppich Zsigmond.)
Gör. kel. román egyházm. kny.
Gyulai István nyomdatársaság mint
szövetkezet (vezető: Kalmár).
Muskát Miksa.
Nichin György »Tribuna« kny.
Réthy Lipót és fia.
Weisz Félix.
- Aranyosmaróth :**
»Dóczy« könyvnyomda. (Tul. Némedi
László.)
Mercur kny. (Tul. Kohn Bertalan.)
- Aszód :**
*Grósz Sámuel.
- Baán (Trencsén m.):**
Fuchs Vilmos.
- Bácsalmás :**
Horváth Mátvás.
- Bácsszenttamás :**
Marinkov Szvetozár.
- Bácostopolya (Bács-Bodrogh m.)**
Wilheim Miksa.
- Baja :**
Kazal József.
Kollár Antal.
Nánay Lajos.
Rajkovics Károly.
- Balassagyarmat :**
Balassa-gyarmati könyvny. r. társ.
*Darvai Ármin.
Halyák István.
Pozsonyi Gábor.
*Wertheimer Zsigmond.
- Balázsfalva :**
Gör. kath. papnövelde ny.
- Bánffyhunyad :**
Ábrahám Mór.
- Barcs (Baranya m.):**
Skribanek Géza.
- Baróth :**
Rozsondai János.
- Bártfa :**
Blayer M.
Felsősárosi nyomda. (Tul. Salgó M.)
- Battonya :**
Gallovich István,
*Ruber István.
- Bazin :**
Klein Alfréd.
- Békés :**
Br. Drechsel Géza.
*Véver Oszkár.
- Békéscsaba :**
»Corvina« nyomda. (Tul. Szihelszky
József.)
Lepage Lajos.
Povázsay testvérek.
*Tevan Adolf.
- Belényes :**
Stüssmann Lázár.

A csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve.

Beregszász :

Engel Jenő.
Haladás-könyvnyomda. (Tul. Juhász
Piroska.)

Besztercze :

Balkirs Hirsch Leib.
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
Mathieu György.
*Sternhell H.

Besztercebánya :

Hungária kny. (Tul. Sonnenfeld Mór.)
Machold Fülöp.

Bonyhád :

Raubitschek Izor.
*Weisz Jakab.

Borosjenő :

Ungár J.

Brád :

*Roth Ferencz.

Brassó :

Brassói Lapok nyomdája. (Tul.
Trattner H. és tsai.)
Ciurcu és társa.
Gött János fia.
*Gust A.
Herz és tsa.
Lehmann Gottlieb.
Dr. Muresian Aurél.
Schneider és Feminger testvérek.

Brezsnóbánya :

Kreisler József.

Budafok :

*Leopold és Klein.

Budapest :

*Ádám Hermann.
I., Krisztina-körút.
Adler Károly.
VI., Laudon-u. 4.
Államnyomda. (Magy. kir.)
I., Nándor-tér 1.
*Államvasutak menetjegy-ny. (M.k.)
VI., Csengery-u. 33.
•A Nap• ujságvállalat.
VIII., Rökk Szilárd-u. 9.
Anday Gyula.
VI., Szondy-u. 11.
*Anglo-nyomda. (Tul. Alpár József.)
VIII., Baross-u. 47.
*Árpád kny. (Tul. Kronstein és Téri.)
VII., Valero-u. 9.
Athenaeum irod. és ny. vállalat r. t.
VII., Rákóczi-ut 54.

Budapest (folytatás):

Ausländer Lajos és társai.
VI., Eötvös-u. 47.
Babits Sándor József.
VIII., Revizky-tér 1.
Bagó Márton és fia.
II., Ponty-u. 4.
Balassa Béláné, szül. Weiszberger
Emilia.
VIII., Baross-u. 69.
*Barcza József.
IV., Váci-u. 66.
Bárd Jakab.
VII., Miksa-u. 17.
*Baross-nyomda.
VI., Uj-u. 6.
Bartalits Imre.
III., Remetehegy.
Bauer Ferdinánd.
VII., Csömöri-út. 28.
Bauer Ferdinánd és Fuchs Dávid.
VI., Podmaniczky-u. 27.
Bauer Ignác.
VII., Csányi-u. 13.
Bendiner A.
V., Arany János-u. 13.
Bendtner Győző.
V., Zoltán-u. 11.
Berger Géza.
VIII., Baross-u. 4.
Berger Zsigmond és Schimek Ferencz.
VII., Thököly-u. 28. (Jókay kny.)
Berkovits János.
VI., Teréz-körút 40–42.
Bichler Ignác.
III., Lajos-u. 94.
Bielitz Bertalan.
VII., Rombach-u. 8.
Biraucz Döme és társa.
VI., Vörösmarty-u. 60/a.
Biró Albert.
VII., Klauzál-u. 35.
Blau Albert.
VI., Szeressen-u. 23.
Böhm Lajos.
IV., Királyi Pál-u. 6.
Breuer Ármin
VI., Uj-u. 33.
Brózsza Ottó.
VI., Váci-körút 17.
Breuer Gyula és Mihály.
VI., Lovag-u. 2.
Bruck Ferenczné sz. Weiner Berta.
VI., Nagymező-u. 5.
Bruckner Gyula.
VI., Király-u. 10.

Budapest (folytatás):

- *Budapesti helyi érdekű vasut nyomdája.
V., Lipót-körút 22.
- Budapesti Hírlap ny.
VIII., Rökk Szilárd-u. 4.
- Budapesti Napló ny. (Üzletvezető:
Zeisberger István.)
IX., Üllői-ut 25.
- Buschmann F.
IV., Koronaherezeg-u. 8.
- Corvin-nyomda. (Tul. Fischer József.)
VIII., Baross-u. 4.
- Csicsáky János.
VIII., Tavaszmező-u. 10.
- Czeisler Béla.
VIII., Rökk Szilárd-u. 9. sz.
- Czettel és Deutsch.
V., Bálvány-u. 12.
- Dann Jenő,
II., Zsigmond-u. 13.
- Deutsch József.
VII., Károly-körút 7.
- Deutsch M.
VII., Dob-u. 3.
- *Eberle József és társa.
IV., Mária Valéria-u. 2.
- Eckstein Bernát és fia utóda: Elek Lipót.
VII., Kertész-u. 20.
- Egyetemi nyomda. (M. kir. tud.)
I., Iskola-tér 3.
- Ehrenstein Mór.
VI., Landon-u. 4.
- Eichenbaum Mór.
VII., Dohány-u. 29.
- Eisner Géza és társai.
V., Honvéd-u. 10.
- Első kőbányai kny. (Tul. Goldschmied Alfréd.)
X., Belső Jászberényi-út 1.
- *Engel S. Zsigmond.
VI., Vörösmarty-u. 56.
- Engel Simon.
VI., Szondy-u. 23.
- Erbeck György.
V., Sölyom-u. 16.
- *Erzsébetvárosi kny.
VII., Dohány-u. 29.
- »Európa« nyomda r. t.
VI., Ó-u. 12.
- Express-nyomda.
VI., Váci-körút 39.
- Farkas Lajos és Jakab.
V., Nádor-u. 19.

Budapest (folytatás):

- Fichner A. és fia.
VII., Csömöri-út 13.
- Fisch Fülöp és társa.
VIII., Baross-u. 66-68.
- Fekete Miksa Bernát és Utassy Béla.
V., Markó-u. 5.
- Fischbach Károly.
IV., Városház-tér, plébánia-épület.
- Fleischmann Simon.
VII., Rottenbiller-u. 66.
- Fortuna ny. (Tul. Pollák M. Miksa és Tsa.)
V., Bálvány-u. 21.
- Fővárosi nyomda r. t.
VI., Podmaniczky-u. 39.
- Franklin-társulat kny.
IV., Egyetem-u. 4.
- Fried és Krakauer.
VI., Lázár-u. 15.
- *Özv. Fried Ignáczné.
VIII., József-u. 14.
- Fried S.
VIII., József-u. 17.
- Friedmann Áron.
VI., Gyár-u. 54.
- Fritz Ármin.
VIII., Nap-u. 13.
- Fuchs Ármin.
VI., Szaboles-u. 4.
- Fuchs Samu.
VI., Teréz-körút 43.
- Galitzenstein H. (Tulajd. Salvendy Ferencz és Fried Adolf.)
VII., Kertész-u. 25.
- Garai Mór.
VII., Károly-körút 3.
- Gelléri és Székely.
VII., Kerepesi-út 34.
- *Gergely Miksa.
VI., Lázár-u. 2.
- Globus kny. (Beer E. és társa)
VI., Aradi-u. 8.
- Glückselig Miksa.
VI., Hunyadi-tér 7.
- Goldberger Ignác.
II., Fő-u. 23.
- Goldfaden Márkné sz. Mandl Eleonora
VII., Dohány-u. 29.
- Goldschmidt Mór.
VI., Révay-u. 6.
- Goldstein Albert és Bruck Zsigmond.
VII., Kertész-u. 35.
- *Goszler Gyula.
IV., Aranykéz-u. 1.

Budapest (folytatás):

- Gottlieb Izidor.
VI., Szerecsen-u. 13.
- Gross Jakab és Grünhut Mór.
VI., Jósika-u.
- Grosz Izrael.
VII., Valeró-u. 14.
- Grund V. utódai.
IV., Zöldfa-u. 23.
- Grünwald Ödön.
VII., Wesselényi-u. 4.
- Guttman Ignác.
IV., Hajó-u. 5.
- Özv. Gyórfy Józsefné.
V., Nádor-u. 82.
- Hamburger és Birkholz.
V., Csáky-u. 13.
- Hapta Bernát.
IX., Soroksári-u. 49.
- Harsány Emil.
IX., Lónyay-u. 17.
- Hatschek Jenő és Kunst Gyula (felelős üzletvezető Kunst Gy.)
VI., Podmaniczky-u. 71.
- Hatsko Antal és Gyöngyösi József.
IV., Mária-Valéria-u. 2.
- Hedvig Imre.
VII., Wesselényi-u. 9.
- Hedvig Sándor.
VII., Dohány-u. 12.
- Hegedús Márton.
VI., Dessewffy-u. 18.
- Heisler Jaroslav.
II., Várkert-rakpart 1.
- Helios ny. (Tul. Hönig Lajos.)
VI., Gyár-u. 62.
- Hell J. Ede.
VIII., Luther-u. 4.
- Hercz Ármin.
VII., Izabella-tér 5.
- *Hermes nyomdai r. társ.
V., Báró Atzél-u. 2.
- *Herrmann Ignác.
VI., Szerecsen-u. 2.
- Hornyánszky Viktor.
VI., Aradi-u. 14.
- *Hungaria könyvnyomda.
V., Váci-körút 34.
- Hunnia ny. (Tul. Sebők Lipót és Münz Mórné.)
VI., Teréz-körút 3.
- Jancsó Dezső.
VII., Mária-u. 7.
- Jermányi Samu.
VI., Dessewffy-u. 47.
- Juhász Zsigmond és Haas Mórné.
V., Tükör-u. 5.

Budapest (folytatás):

- Kalmár Mór.
V., Zoltán-u. 11.
- Kállai Ármin.
V., Bálvány-u. 18.
- *Kálmán M. és társa.
V., Vadász-u. 32.
- Kápolnai Adolf.
VI., Teréz-körút 5.
- *Kanitz C. és fiai.
V., Vadász-u. 26.
- Károlyi György.
V., Kálmán-u. 5.
- Károlyi Ödön.
IX., Ferencz-körút 28.
- *Kassino Jakab.
VI., Király-u. 26.
- Kaufmann és Woititz.
VI., Vörösmarty-u. 52.
- Keller Dániel.
I., Attila-u. 63.
- Ifj. Kellner Ernő.
VI., Csáky-u. 9.
- Kellner és Mohrlüder.
VI., Gyár-u. 29.
- Kellner Gerzson.
VI., Csányi-u. 13.
- Kellner Gerzson.
VII., Rombach-u. 3.
- Kertész József.
V., Mária Valéria-u. 11.
- Kilián István, Vojtkó Mihály, Sas-sara Kajetan és Ruhland Lipót.
V., Honvéd-u. 10.
- Klein Ignác.
VI., Lovag-u. 13.
- *Klein Vilmos.
VIII., Rákóczi-ut 73.
- Klősz György és fia.
VII., Városligeti Pásor 49.
- Kogutovics Manó.
V., Rudolf-rakpart 8.
- Kohn Ágostonné sz. Funk Aranka.
VI., Új-u. 38.
- Kohn és Grünhut.
VII., Hársfa-u. 1.
- Kohn Simon kézi sajtója.
VIII., József-körút 10.
- Kollmann Fülöp.
V., Arany János-u. 34.
- *Korvin Testv.
VI., Révay-u. 14.
- Kossuth Lajos ny. (Tul. Laufer Jakab és Holländer József.)
VIII., Tisza Kálmán-tér 5.
- Kövér János.
VI., Révay-u. 8.

Budapest (folytatás):

- Közművelődési nyomda.
VI., Izabella-u. 70.
- Krammer Lipót és Ehrhardt József.
VII., Csömöri-út 44.
- Krausz Lajos.
V., Váci-körút 20.
- Krausz S. és T.
V., Báthory-u. 16.
- Kronstein Amália.
VII., Valeró-u. 9.
- Kunoss Vilmos és fia.
VI., Teréz-körút 38.
- Kunstädter Vilmos.
VII., Csömöri-út 91.
- Lajner Joachim.
VI., Vörösmarty-u. 60.
- *Langer Ede és fia.
IV., Párisi-u. 1.
- László (Lefkovics) Béla
VII., Valeró-u. 9.
- Légrády testvérek.
V., Váci-körút 78.
- Leitersdorfer József.
VII., Rombach-u. 4.
- Lengyel Lipót.
V., Vadász-u. 35/a.
- Leopold Dávid és Pollák Ignác.
VII., Üllői-u. 10.
- Leopold Mihály.
VI., Ó-u. 8.
- Lichtmann Róza.
VI., Vörösmarty-u. 52.
- Lipinszky Lipót.
IX., Kinizsy-u. 25.
- *Löbl Dávid és Fia.
VI., Andrásy-u. 19. és Nagymező-u. 26.
- Löbl Dávidné sz. Messinger Jeanette,
Löbl Mór és Löbl Ödön.
- Löbl Mór.
VII., Király-u. 27.
- Löblovitz Zsigmond.
VII., Csömöri-út 40.
- Lőrincz Károly.
X., Gyűjtőfogház.
- *Löw Ede.
V., Váci-körút 80.
- Lusztig Mór.
VII., Kertész-u. 35.
- *Magyar Hirlap nyomdája.
V., Honvéd-u. 10.
- Magyar Sajtó nyomdája.
V., Nádor-u. 74.
- Magyar Újságkiadó r.-t. kny.
IV., Vármegec-u. 11.
- Maksyskó József.
VI., Desseswffy-u. 36.

Budapest (folytatás):

- Marián György.
VII., Rottenbiller-u. 56.
- Marjas József, Hirsch.
V., Alkotmány-u. 7.
- Markovits és Garai.
VII., Rombach-u. 11.
- Márkus Géza és Markus Pál.
V., Báthory-u. 20.
- Medeh Rajmund Gyula.
VII., Rottenbiller-u. 19.
- Meisel Sándor.
VII., Erzsébet-körút 34.
- Merkur kny. (Tul. Berger Géza.)
IV., Királyi Pál-u. 9.
- Merendiák Károly.
X., Liget-tér 4.
- Merényi József.
VII., Károly-körút 19.
- Mermelstein Fülöp.
VII., Wesselényi-u. 11.
- Minerva kny. (Tul. Gansel Zs.)
VI., Szerecsen-u. 7—9.
- Morgenstern Gábor.
VIII., Nap-u. 19.
- Muresián Domitian.
V., Báthory-u. 15.
- Munk Lipót.
V., Arpád-u. 12.
- Muskát Béla és Friedmann Samu.
VI., Szondy-u. 4.
- Muskát Miksa.
VI., Szondy-u. 8—10.
- Müller K.
II., Albrecht-u. 3—5.
- Műszaki irod. és nyomdai r. társ.
(Üzletvezető: Brett Zsigmond.)
IX., Ráday-u. 5.
- Nagy Mór.
VIII., Rökk Szilárd-u. 28.
- Nagy Sándor.
IV., Papnövelde-u. 8.
- Nádasch Ignác.
VI., Desseswffy-u. 26.
- Nadel Jakabné (szül. Neumann
Gizella).
VII., Károly-körút 7.
- Náftáli Áron.
VIII., Népszínház-u. 22.
- *Narodna Recs nyomdája.
VII., Dohány-u. 104.
- *Nemzetközi kny.
VIII., Futó-u. 44.
- Neuwald Illés.
VII., Dohány-u. 44.
- Orsz. községi központi nyomda r.-t.
VI., Váci-körút 61.

Budapest (folytatás):

- *Otthon-nyomda.
VIII., Mária-u. 42.
- *Pallas irod. és könyvny. r. társ.
V., Kálmán-u. 2.
- Pannonia nyomda.
VII., Rombach-u. 8.
- Pap Manó és Schwartz László.
VI., Podmaniczky-u. 35.
- Pátria irod. és nyomd. r. t. (Üzlet-
vezető Korzinec József Ferencz.)
IX., Üllői-út 25.
- Perl Rezső.
VII., Vörösmarty-u. 20.
- Pesti könyvnyomda r. t.
V., Hold-u. 7.
- Pesti Lloyd-t. ny.
V., Dorottya-u. 14.
- Piatnik Nándor és fia.
VII., Rottenbiller-u. 17.
- Pestuka János Alfréd.
VII., Murányi-u. 44.
- Pintér és Seidner.
VII., Vörösmarty-n. 19/b.
- Pless Ignác.
VI., Váci-körút 39.
- Id. Poldini Ede és Társa. (Tul.
Kerner Istvánné.)
IV., Irányi-u. 1.
- *Pollák Elkán.
V., Nagykorona-u. 21.
- Pollák Jakab.
VI., Aradi-u. 15.
- *Pollák M. Miksa és tsa.
V., Akadémia-u. 15.
- Poporul Roman nyomda. (Tul.
Biraucz Döme.)
VI., Vörösmarty-u. 60/a.
- Pór József és Koch János Frigyes.
VIII., Mária Terézia-tér 13.
- Posner K. Lajos és fia.
VI., Csengery-u. 31.
- *Posta- és távirtda igazg. kny. (M. k.)
IV., Főposta épület.
- *Postatakarékpénztár kny. (M. kir.)
V., Széchenyi-u. 2.
- Preszburg Frigyes utóda Schwarz
Lajos.
V., Arany János-u. 14.
- Pressler Mihály.
VII., Dob-u. 87.
- Propper Leó.
VII., Erzsébet-körút 35.
- Quittner József.
IV., Károly-körút, Közp. városház.

Budapest (folytatás):

- Radenkovits Dragulin és Krisztics
Irénné Anna.
IX., Rákos-u. 11.
- Radó Gyula és Radó Jenő.
V., Szemere-u. 19.
- Radó Izor.
VI., Szerecsen-u. 13.
- Radó Vilmos.
VI., Ó-u. 2.
- Radványi Ábrahám.
VII., Rottenbiller-u. 66.
- Rampott Károly.
I., Mészáros-u. 3.
Fióküzlet: I., Döbrentei-u. 3.
- Reich Ármin.
VII., Dohány-u. 84.
- Révai és Salamon.
IX., Üllői-út 18.
- Rigler József Ede.
VI., Rózsa-u. 55.
- Rosenbaum Bendel.
VII., Wesselényi-u. 49.
- *Róth Mór és tsa.
VII., Kertész-u. 23.
- *Róth József.
IV., Sarkantyus-u. 14.
- Róthberger Miksa és Weisz Fülöp.
VI., Szondy-u. 11.
- Rózsa Kálmán és neje.
VIII., Szentkirályi-u. 30.
- Rubin Izidor.
VII., Király-u. 15.
- Salvendy Ferencz és Fried Adolf.
VII., Kertész-u. 25.
- Saphir Ármin Árpád.
II., Fő-u. 45.
- Schlesinger Vilmos.
V., Honvéd-u. 2.
- Schmelz Izidor.
VI., Izabella-u. 70.
- Schmidl Sándor.
VI., Szerecsen-u. 6.
- Schultz Ábrahám.
VIII., Baross-u. 81.
- Schwarz László és tsa.
VI., Podmaniczky-u. 35.
- Seidner Emil.
VII., Vörösmarty-u. 19/b.
- Sinay Gásztávné sz. Adler Katalin.
VII., Damjanich-u. 19.
- Singer Lipót.
IV., Károly-körút 24.
- Singer és Spenn.
VI., Szondy-u. 11.
- Skopper József.
VII., Kertész-u. 34.

Budapest (folytatás):

- Sopousek Alajos.
VII., Király-u. 95.
- Sós Izidor és Klein Herman.
VIII., Csepreghy-u. 2.
- Spatz Henrik.
VII., Dob-u. 55.
- Spiegel Jakab és Nemetz Géza
VI., Eötvös-u. 29.
- Spinner Adolf.
VI., Dessewffy-u. 43.
- *Spitzer Márk.
VIII., Bérkocsis-u. 16.
- Stanca Sebestyén.
VII., Rózsa-u. 7.
- Stephanzeum.
VIII., Szentkirályi-u. 28/a.
- Stern Adolf.
VII., Munkás-u. 14.
- Stern Péter.
VII., Kazinczy-u. 35.
- Stohauzl Ede József.
VI., Lehel-u. 5.
- Súsz Dávid.
IV., Váci-út 79.
- Szalai József.
VII., Károly-körút 9.
- Szántó József.
VI., Új-u. 21.
- Székely Albert (Ábrahám).
VI., Új-u. 38.
- Székely Arthur.
VIII., Mária-u. 11.
- Székely Viktor.
VI., Ó-u. 15.
- *Székesfővárosi házi nyomda.
IV., Központi városház.
- Szent László ny.
VIII., Rósk Szilárd-u. 28.
- Szrpszke Novoszty kny. (Tul. Krnyác János).
IX., Lónyay-u. 12.
- Taslanan Octáv.
IV., Molnár-u. 10.
- Téri Áron.
VII., Valeró-u. 9.
- Thália-nyomda. (Tul. Faludi Gábor.)
V., Csáky-u. 2/b.
- Timár János Mihály.
V., Bálvány-u. 24.
- *Ullmann Vilmos.
IV., Régi posta-u. 4.
- Ungár Selig.
V., Nádor-u. 58.
- Unio-kny. (Tul. Bachrach Ludmilla és Vig Emil).
VI., Új-u. 7.

Budapest (folytatás):

- »Uránia« kny.
VIII., Mária-u. 11.
- Özv. Várnai Fülöpné és Várnai Dezső.
IV., Régi posta-u. 3.
- Özv. Vas Tivadarné sz. Nágel Ilona.
V., Alkotmány-u. 7.
- Vaskó Dezső.
V., Ó-u. 39.
- Vasziljevics Péter.
IX., Rákos-u. 11.
- Vigyázó Tivadar.
VI., Váci-körút 39.
- »Világosság« kny. (üzletvez. Pollák Simon).
VI., Szondy-u. 37/b.
- *Vincze és Bartók.
V., Bálvány-u. 15.
- Wagner Ferencz.
VIII., Futó-u. 44.
- Weissenberg Ármin.
VIII., József-körút 16.
- Weisz Ármin.
VII., Rombach-u. 5.
- Weisz Adolf.
VI., Király-u. 15.
- Weisz Ignác.
VI., Csengery-u. 58.
- Weisz Lipót.
VI., Ó-u. 39.
- Wellesz Béla.
VI., Új-u. 37.
- Wiesenger József.
VII., Wesselényi-u. 30.
- Winkler Ármin és Bromberger Jakab.
VII., Dob-u. 69.
- Wimmer Márton.
III., Serföző-u. 10.
- Wodianer F. és fiai.
IV., Sarkantyú-s. 3.
- Wottitz Vilmos.
IV., Kossuth Lajos-u. 1.
- Yost írógép r.-t. ny. (Üzletvezető: Káldor Marcell).
VII., Erzsébet-körút 9—11.
- *Zawadil E.-féle menetjegy ny. (Tul. Christoph Paula és Jirschik András.)
V., Zoltán-u. 13.
- Zeisler M.
VII., István-tér 17.
- Buziás :**
Ullmann Ferencz.
- Csacza :**
Braun Rezső.

Csáková :

*Chudy testvérek utóda Grádl Péter.

Csáktornya :

Fischel Fülöp (Stranz Sándor).

Csepreg :

*Ményhárt Julia.

Cservenka :

Welker Ádám.

Csikszeređa :

Gyönös Gyula.
Szvoboda József.

Csongrád :

Bozó és Justin.
Tiszavidék nyomdája. (Tul. Silber
János.)
Weisz Márk.

Csorna :

Kokas István és Neumann Samu.

Csurgó :

Vágó Gyula.

Czepléd :

*Nagy Elek
Sebők Béla.

Dárda :

*Frank Béla.

Debreczen :

*Adler Józsefné.
Csokonai nyomda. (Tul. Lengyel
Imre és társa.)
Debreczen sz. kir. város kny.
Hoffmann és Kronovitz.
Horovitz Zsigmond.
*Komáromi József.
Kutasi Imre.
Hegedüs és Sándor.
*Pongrácz Géza.

Deés :

Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
Pollák Vilmosné sz. Weinberger
Matild (üzletvez. Pollák Vilmos.)

Derecske :

Friedmann Henrik.

Detta :

*Tringl és Kirsch.

Déva :

Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.

Devecser :

Rosenberg Zsigmond.
Vörösmarty-könyvnyomda (tul. Huss
Gyuláné).

Dicsőszentmárton :

*Dosztál K.
*Erzsébet kny.
Hirsch Mór.

Dombóvár (Tolna m.) :

Dombóvári kny. (Tul. Bruck Sándor.)

Dunaföldvár :

Somló Manó.

Dunaszerdahely :

Adler Netti.
Goldstein Józsa.

Eger :

Baross-nyomda. (Tul. Paunz Sándor.)
Egri nyomda részv. társaság.
Erseki lyceum ny.
Löw Béla.
*Löw Sámuel.
Schwartz Ilka.

Enying :

Politzer Jenő.

Eperjes :

Kösch Árpád.
Pannonia nyomda. (Tul. Kahn Mór.)

Érmihályfalva :

Beck Adolf.

Érsekújvár :

Kohn Samu.
*Pálinkás J. Géza.
Winter Zsigmond.

Erzsébetfalva :

*Matkovich A.

Esztergom :

Özv. Buzárovits Gusztávné.
»Hunnia« nyomda. (Tul. Gerenday
József.)
Laiszky János.

Facset :

Barabás Mihály (üzletv. Rechner
Mihály.)

Fehértemplom :

Kuhn Péter.
Wunder Gusztáv.
Wunder Gyula.

Félegyháza :

Feuer Illés.
Vesszősi József.

Felsőőr (Vas m.) :

Schodisch Lajos.

Felső-Vissó (Máramaros m.) :

Schiffmann Chána Taube.

Fiume :

Battara Pietro.
Hönig E.
Jerouscheg Luigi.
Martich A.
Mohovich Emidio.
Novi List ny.
Unio nyomda. (Tul. Hegyi Jenő.)

Fogaras :

Thierfeld Lipót.

Galántha :

Első galánthai kny. (Tul. Neufeld Samu.)

Galgóc :

*Bródy Simon.
Szold Jakab.
Sternster Adolf.

Gálszécs :

*Berkovits R.

Gödöllő :

»Erzsébet« kny.
*Schulz J.

Gyergyószentmiklós :

*Létz János.
*Sándory Mihály.

Gyoma :

Kner Izidor.

Gyöngyös :

*Breuer M. Mihály.
Herczog Ernő Ármin.
*Hevesmegyei Lapok ny.
Sima Dávid.

Gyönk (Tolna m.) :

Engel József.

Győr :

Dobos Ignác.
Gross Testvérek.
Győr-egyházmegyei nyomda.
Heckenast György.
Mercur-kny. (Tul. Láng Jakab Jenő.)
Nitsmann József.
»Pannonia« könyvny. (Tul. Szávay Gyula és Raáb Béla.)

Gyula :

»Corvina« nyomda. (Tul. Weinstein Arnold.)
Dobay János.

Gyulafehérvár :

*Papp György.
Püspöki lyceumi knyomda. (Bérlő:
Schäser Ferencz.)
Volcz Bálint.

Hajdúböszörmény :

Szabó Ferenczné.

Hajdúdorog :

Grünfeld Mózes.

Hajdúnánás :

Bartha Imre.

Hajdúszoboszló :

Plón Gyula.

Halas :

Práger Ferencz.

Hátszeg :

Hátszeg és Vidéke ny. (Tul. Klatter Ignác.)
Mester János.

Hatvan :

Hoffmann M. L.

Heves :

Adler József.

Hódmezővásárhely :

Dura Lajos.
Hmvásárhelyi nyomda részv.-társ.
(Üzletvezető: Róth Antal.)
Kun Béla.
Róth Antal.
»Vásárhely és Vidéke« nyomdája.
(Tul. Endrey Gyula, üzletvezető
Aradi Lajos.)
Vásárhelyi Híradó nyomdája. (Tul.
Tabacsák Győző és Kenéz Sándor.)

Hódságh :

Pfiszter József.
Raab Jánosné sz. Speizer Teréz.

Holics :

Malovani József.

Homonna :

Waller H. és tsa.

Huszt :

Mermelstein Fülöp.

Igló:

Schmidt József.
Tátra-nyomda. (Tul. Stein Ignác.)

Ipolyság:

Neumann Jakab.
Polgár Ignác.

Jászapáti:

*Galamb Zoltán.
*Id. Imrik József.

Jászberény:

Hay Géza és Grün Hermann.
Takáts Hermann.

Kalocsa:

Jurcsó Antal.
*Werner Károly.

Kaposvár:

Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancsovics Gyuláné.
*Kéthelyi L. és tsa.
Singer Lipótné.
Szabó Lipót.

Kapuvár:

Buxbaum József.

Karánsebes:

Fleissig Lipót.
Gör. kel. román egyházmegye kny.

Karczag:

Klein József.
*Magyar evangéliumi kny.
Szódi S.

Kassa:

*Breitner Mór.
*Gutenberg ny. (Tul. Lukács G.)
Koczányi Béla.
László Béla.
Schwarcz Alfréd.
Vitéz A. utóda (Schillinger Zoltán.)
Vulkán Ábrahám.
Werfer Károly.

Kecskemét:

Első kecskeméti hirlapkiadó és
nyomda r.-t.
Eötvös Nagy Lajos.
Pestmezei Hirlap ny.
Steiner Mihály.
Szappanos István.
Sziládi László.
Tóth László-féle ny. (Tul. Fekete Mih.)

Késmárk:

Altman David.
Szauter Pál.

Keszthely:

Farkas János.
Fischl Salamon.
Mérey Ignác.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.

Kézdivásárhely:

Kézdivásárhelyi kny. r.-t.

Királyhelmeccz:

Klein Gyula.

Királyhida:

Brandweiner Vilmos.

Kisbér:

Haftl Kálmán.

Kisczell:

Dinkgreve Nándor.

Kisjenő:

Gallovics és Liebermann. (Tul.
Gallovics Dezső.)

Kiskőrös:

Kalisch Ignáczné.

Kismarton:

Dick Ede.
Gabriel Jakab.

Kispest:

Első kispesti könyvnyomda. (Tul.
Fischhof Henrik.)

Kisújszállás:

Szekeres József.

Kisvárdá:

Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.

Kolozsvár:

»Ellenzék« nyomdája. (Tul. Magyar
Mihály.)
Gámán János örököse.
Lepage Lajos.
Liczeum-nyomda. (Tul. Gombos Fe-
rencz.)
Magyar Polgár nyomdája. (Tul. Ajtay
K. Albert.)
Polcz Albert.
Schaberl József.
*Stief Jenő és tsa.
Ujhelyi M. és T.
Weinstein Béni.

Komárom :

Hacker Richárd.
 Hungária kny. (Tul. Freisinger Mór.)
 »Pannonia« kny. (Tulajd. Ehrenfeld
 Dezső.)
 Schönwald Tivadar.
 Spitzer Sándor.
 Szénássy János.

Korpona :

Ruzsinák Antal.

Kovászna :

Szabó Friderika.

Körmend :

*Bertalanffy József.
 Körmendi könyvnyomda részvény-
 társaság.

Körmöczbánya :

Paxner J. és Biron H.

Kőszeg :

Feigl Frigyes.
 Feigl Gyula.

Kúla :

Berkovits Márk.

Künszentmárton :

*Bozóky G.
 Csanádi József.

Lajtaszentmiklós :

*Stiborszky Fülöp.

Lakompak (Sopron m.) :

Krausz Henrik.

Léva :

Dukesz Lipót.
 Nyitrai és társa.
 *Schultz Ignác.

Lippa :

*Máhr Emil.
 Rafila Demeter.
 *Zeitler Lajos.

Liptószentmiklós :

*Klimes és Pivkó.
 Steier Izidor.

Losoncz :

Kármán Zsigmond.
 Losonczy Sándor.
 Roth Simon.

Lőcse :

Reiss Tivadar József.
 Szepesvm. közig. kny. (Tul. Braun
 Fülöp.)

Lugos :

Guttman Nándor »Südungarn« kny.
 Szidon József.
 Tipografia Heres. (Tul. Belle, szül.
 Bersan Julia.)
 Traunfellner Károly.
 Virányi János.
 Weisz és Sziklai.

Magyarláros :

Páneth Leopold és Schönfeld Zsigm.

Magyaróvár :

Czéh Sándor-féle kvnyomda. (Tul.
 Czéh Lajos.)

Magyarpécska :

Ruber István.

Makó :

Kovács Antal.
 »Makói Hírlap« ny. (Tul. Neumann
 József.)
 »Maros« nyomda. (Tul. Gaál László.)

Malaczka :

Wiesner Alfréd.

Mándok :

Silberstein Bernát.

Mármarosziget :

*Berger Miksa.
 Blumenfeld és Dávid.
 Mármarosi könyvny. és kiadó r.-t.
 Wider Mendel fia.
 *Wisner és Dávid.

Marczali :

*Mizsúr Ádám.

Margitta :

*Hungária kny. (tul. Pollák Lajos.)

Marosludas :

Glück József.

Marosvásárhely :

Adi Árpád.
 Ev. ref. kollegium-nyomda. (Bérlő
 Benkő László.)
 Grün Vilmos.
 Révész Béla.
 Vincze és Leopold.

Mátészalka :

Weisz Antal.
 Weisz Zsigmond.

Medgyes :

Reissenberger G. A.

Mezőkövesd :
Balázs Ferencz.

Mezőtúr :
*Braun Juda.
Gyikó Károly.
Török és Takáts.

Miava :
Haas Mór.

Mindszent :
Weisz Ignác.

Miskolcz :
Boros Benő.
*Klein és Ludvig.
*Löwy József fia.
Stamberger Bernát.
Szelenyi és Társa.

Misztótfalu :
Simon Aurél és társa.

Modor :
*Rohacsek Simon.

Módos :
Hoffmann Béla.

Mohács :
Blandl János.
Rosenthal Márk és fia.

Monor :
Pestvármegyei ny. (Tul. Molnár Sándor.)

Moór :
Reszler Jakabné.

Moson :
Grünfeld Ignác.

Munkács :
*Grósz testvérek.
Grünstein Mór.
*Kahn és Fried.
Kroó Hugó.

Muraszombat :
Balkányi Ernő.

Nagybánya :
Morvay Gyula.
Nánásy István.
Weinberger Lajos.

Nagy-Beckerek :
»Mercur« kny. (Grcsics Svetozár és fia Izidor.)
Pleitze Fer. Pál utóda. (Dr. Brajjer L. és Mayer R.)
Seprős Valter.

Nagyenyed :
Nagyenyedi kny. és papírárugyár r.-t.

Nagykálló :
Sarkady József.

Nagykanizsa :
Farkas és Kraus.
Fischel Fülöp.
Ofenbeck Vilmos.
Ifj. Wajdits József.
Weiss L. és F.

Nagykároly :
*Gellis Jakab.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
Szatmármegyei központi közigazgatási kny. (tul. Manyák és Tóth.)

Nagykátai :
*Nagykátai és monori kny. (Tul. Molnár S.)

Nagykikinda :
*Gain és Milenkovics.
Kiadói kny. r.-t.
Pannonia-ny. (Tul. Balázs Jenő.)
Radák János.

Nagykőrös :
Bazsó Lajos.
Ottinger Kálmán.

Nagylak :
*Weisz Márk.

Nagymarton :
Gellis Henrik.
Kohn József H.
Schön Samu.

Nagymihály :
Landesman B.

Nagyrócze :
*Büchler Béla.

Nagyszalonta :
Pick Gáspár.
Reich Jakab.
*Sichermann Mór.
Székely I.

Nagyszében :
Drotleff József.
Görög keleti főegyházmegyei ny.
Krafft Vilmos.
*Roth Frigyes.
Steinhausen T. utóda (Reissenberger Adolf).
Tipografia nyomda. (Tul. Marschall József.)

Nagyszentmiklós:

Wiener Náthán.

Nagyszombat:

Fiébig József.
Goldmann Miksa özvegye.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
Vider Jakab.
Winter Zsigmond özvegye.

Nagyszöllős:

Rochlitz Géza.
*Ugocsai közp. könyvny.
Zala Mór.

Nagytapolcsány:

Platzko Gyula.
Schreiber Mór.

Nagyvárad:

Ifj. Berger Sámuel.
Helyfi László.
Hönig Józsefné.
Láng József.
Laszky Ármin.
Magyar György.
Neumann Vilmos.
»Rákos Szabadság« kny. (Tulajd.
Rákos Ferike.)
Rákos Vilmos utóda (Adler Béla).
Sebő Izsák Imre.
Sonnensfeld Adolf.
Sz.-László ny. (Bérlő Csávássy Gyula).
Verő Ede.
Vidor Manó.

Námesztó:

*Kornheiser Ferdinánd.
*Schein M.

Naszód:

*Schwartz Mór.

Németbogsán:

Rosner Adolf.

Németpalánka:

Kristoiek József és Blazsek Józsefné.

Nezsider:

Horváth Julia.

Nyirbátor:

Friedmann Lipót.
Klein József.

Nyiregyháza:

Jóba Elek. (Tul. özv. Jóba Elekné.)
Klafter Ignác.

Nyiregyháza (folytatás):

Piringer János. (Tul. özv. Piringer
Jánosné.)
Tóth József és tsa.

Nyirmada:

Preisz Vilmos.

Nyitra:

Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Kapsz Győző és Kramár Vilmos.
*Löwy Antal.
Neugebauer Nándor.

Óbecse:

Lévai Lajos.

Ókanizsa:

Bruck P. Pál.

Oravicza:

Kehrer L.
Wunder Károly.

Orosháza:

G. Szabó Lajos.
Pless N.
Veres Lajos.

Orsova:

Handl A.
*Handl József.
Tillmann R.

Ószivacz:

Sonnensfeld Ármin.

Paks:

Rosenbaum Miksa.

Palánka:

Csernicsek Imre.

Pancsova:

Jovanovics testvérek.
*Kohn Samu.
Koszanics Miklós.
Vig Simon.
Wittigschlager Károly.

Pankota:

Bod József.

Pápa:

Ev. ref. főisk. ny. (Bérlő KisTivadar.)
Goldberger Gyula.
Nobel Ármin.
*Stern Rezső.

Pásztó :

Első pásztói kny. (Tul. Sima Dávid).

Pécs :

*Engel Izidor.

Hochrein J.

Pécsi irod. és könyvnyomdai r.-t.

Püspöki lyc. kny. (Bérlő Madarász B.)

Taizs József.

Wessely és Horváth.

Perjámos :

*Hungária kny.

Pirkmayer Alajos.

Reimholz Ferencz.

Petrozsény :

Figuli Antal.

Pozsony :

Alkalay Adolf.

Ifj. Angermayer Károly és Angermayer Lajos.

Eder István.

Freistadt Mór.

Grünfeld Lipót.

Hauser Samu.

Katholikus irodalmi részv.-társaság.

Lichtenfeld Salamon.

Mandel Győző.

Nasch Jakab.

Natali Magdolna.

Persiwofsky János.

Richter Károly.

Schönberger Bernát.

»Westungarischer Grenzbote«

nyomdája. (Tul. Simonyi Iván.)

Wigand F. K. (Stromszky Emil.)

Pöstyén :

*Gipsz H.

Kohn Bernát.

Predmér :

*Links M. utóda: Rosenzweig H.

Puchó :

Reismann Mór J.

Putnok :

Gärtner Ignác.

Ráczekeve :

Csery István.

Rákospalota :

Deutsch Mózes.

*Fischer Dezső.

Resicza :

Weisz Adolf.

Rimaszombat :

*Falvi Jenő.

Lévay Izsó.

Náray János Albert.

Rábely Miklós.

Rózsahegy :

Kohn Adolf.

Salva Károly.

Rozsnyó :

*Görbics és Bauer.

Kovács Mihály.

Sajóvidék nyomdája. (Tul. Hermann Istvánné.)

Rutka :

*Böhm Albert.

Salgótarján :

Boros Róza.

Friedler Armin.

Sárbogárd :

Spitzer Jakab.

Sárospatak :

Ev. ref. főiskola ny. (Tul. Radill Kár.)

Sárvár :

Jakoby B. utóda Stranz János.

Sátoraljaújhely :

Hegyalja ny. (Tul. Alexander V.)

Landesmann Miksa és tsa.

Lóvi Adolf.

Pannonia ny. (Tul. Ócskay László.)

Zemplén-nyomda. (Tul. Ehlert Gy.)

Segesvár :

*Becsek D. fia (fióközlet.)

Horeth Frigyes.

Jördens testv.

Selmeczbánya :

Joerges Ágost özv. és fia.

*Groman N.

Sepsiszentgyörgy :

Jókai nyomda részv. társ.

*Móricz István és Vajna Lajos.

Siklós :

Harangozó József.

*Minerva ny. (Tul. Klein F.)

Wessely és Horváth.

Siófok :

Weisz Lipót.

Sopron :

Breiner E. fia.

Gellis Mór.

Sopron (folytatás.)
 Petőfi-nyomda. (Tul. Zsombor Géza.)
 Romwalter Alfréd.
 Röttig Gusztáv.
 Török Kálmán és Kremszner Károly.

Stájerlak :
 Hollschütz Frigyes.

Sümege :
 Horvát Gábor.

Szabadka :
 Bittermann József.
 Braun Adolf.
 Hirth Lipót és tsa.
 Krausz és Fischer.
 Szabados Sándor.
 Székely Simon.

Szakoleza :
 Teszlik és Neumann.

Szalárd :
 Kertész Márton

Szamosujvár :
 Aurora-nyomda (tul. Todorán Endre.)
 Gör. kath. egyházmegyei kny.

Szarvas :
 Danszky Sándor.
 Dóka Gyula.
 *Kovács Károly.
 Sámuel Adolf.

Szász-Régen :
 Burghardt Dezső.
 Schebesch Károly.

Szászsebes :
 Stegmann János.
 Winkler Gusztáv.

Szászváros :
 Minerva-nyomda r.-t.
 *Szászvárosi kny. r.-t.

Szatmárnémeti :
 *Boros Adolf.
 *Grosz és Oesterreicher.
 *Kalik és Szerémi.
 *Kölcsey-nyomda.
 Morvai János.
 Nagy Lajosné.
 Pázmány-sajtó.
 »Szabadsajtó« ny. (Tul. Litteczky E.)

Szécsény :
 Glattstein Adolf.

Szeged :
 Endrényi Imre.
 Endrényi Lajos.
 Engel Lajos.
 Gönczi J. József.
 Schulhof Károly.
 Traub B. és társa.
 Várnai Lipót.
 *Wesselényi Géza.

Szeghalom :
 Kovács Antal.

Szegzárd :
 *Árva J.
 Özv. Báter Jánosné.
 Lengyel Pál.
 Ujfalussy Lajos utóda Molnár Mór.

Székelyhid :
 Kohn Sámuel.

Székelykeresztur :
 Szabó Kálmán

Székelyudvarhely :
 Becsek D. fia.
 Betegh Pál.

Székesfehérvár :
 Csitári G. E.
 *Eisler Adolf.
 Glück Mór.
 *Kusovits Lajos.
 Lurja Aladár (üzletv. Gróf Gyula).
 Singer Ede.
 Számmer Kálmán.

Szempcz :
 Fischer Náthán.

Szenicz :
 Bezsó János és tsa.
 Löffler József.

Szentendre :
 Szent-Endre és vidéke ny. (Tul.
 Schwarcz J.)

Szentes :
 Farkas Eugénia.
 Kecskeméti Szabó Kálmán és Vajda
 Ernő.
 »Szentes és Vidéke« I. könyv-
 nyomda r.-t.
 *Untermüller Ernő.

Szentgotthárd :
 Ifj. Wellisch Béla.

Szepesváralja :
 Buzás Dénes.

Szepsi :

Tóth István.

Szered :*Schreiber Mór.
Sternér Dávid.**Szerencs :**

Simon József.

Szigetvár : Corvina ny. (Tul. Fried Dávid.)
Kozáry Ede.**Szikszo :**

Blank Simon.

Szilágy-Cseh :

Berkovits Sándorné.

Szilágy-Somlyó :Bölöni Sándor.
Brüll és Heimlich.
Heimlich Weisz Katalin.
Victoria ny. (Tul. Lázár János.)**Szinyérváralja :**

Vider Jakab.

Szolnok : Bakos István.
Fuchs Lipót és fia.
*Hay és Grün (Várm. ny.).
Jász-Nagykún-Szolnokmegyei Lapok
nyomdája. (Tul. Vezéry Ödön.)
Wachs Pál.**Szombathely :**Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvnyomda.
Gábrriel Ágoston.
*Geist Márton.
Seiler H. utóda: Szele és Breitfeld.**Tab :**

*Perl P. Pál.

Tapolca :

Lóvy B.

Tasnád :

Löwinger Lipót.

Tata : Engländer József és társa.
Nobel Adolf.**Temesvár :**Beyer Róbert.
Csanádegyházmegyei könyvny.
Csendes Jakab.**Temesvár (folytatás):***Csendes Lipót.
Délmagyarorsz. könyvnyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Moravetz és Weisz.
Patria ny. (Tul. Csatóry Rezső és
ifj. Ádám Ferencz.)
*Rosenberg Lajos.
Steger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Unio-könyvnyomda. (Tul. ifj. Steiner
Károly.)
Veres Sámuel utóda.**Tenke :**

Mandel Ferencz.

Tiszafüred : Goldstein L.
Kemény Arnold.
Weiszmann Samu.**Titel :**

Czája Alajos.

Tokaj :

*Gestetner Adolf.

Tolna :

Weltmann Ignác.

Tolnatamási :

Jeruzsálem Ede.

Torda :*Füssy és Sztupjár (ezelőtt Harmath J.)
*Undy Domokos.**Torna :**

*Rosenblüth Simon.

Tornallya :

*Künstler J.

Törökbecse :*Jovanovits Gergely.
Radák Jánosné.**Törökkanizsa :***Bruck P. Pál.
Szegyakov Sándor.**Törökszentmiklós :**

Rubinstein Sándor.

Trencsén : Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Ferencz.
Szold Henrik.**Trencsénbaán :**

Back Armin.

Turkeve :

Özv. Fölföldy Györgyné.

Turócszentmárton :

Gasparik József.

Magyar nyomda. (Tul. Moskóczi Ferenczné.)

Turóc-szt.-mártoni könyvny. r. t.

Ujarad :

Mayr Lajos.

Ujfehértó :

Guttman Kálmán.

Ujpest :

*Fuchs Antal és József.

*Krömer Alajos.

Salgó testvérek.

*Wagner Jenő.

Ujverbász :

Kovács János.

Ujvidék :

»Branik« r.-t. kny.

Fuchs Emil és társa.

Hirschenhauser Benő.

Hungária-ny. (Tulajdonos Friedmann Sándor.)

Ivkovics György.

Miletics Szvetozár.

Popovics testvérek.

Ungvár :

Gellis Miksa.

Jäger Bertalan.

Schillinger testvérek.

Székely és Illés.

Unio-kny. r. t. (Igazg. Kaminczky G.)

Vác :

*Kir. orsz. fegyintézeti nyomda.

Kohn Mór.

Mayer Sándor.

Vágújhely :

Brück Soma.

Horovitz Adolf.

*Löwysohn Manó.

Steinmann Jakab.

Verebély :

Hungaria kny. (tul. Neufeld Sándor.)

Versecz :

*Anwender H.

*Glaser Sándor.

*Guttman Nándor.

Versecz (folytatás):

Kehrer Lajos.

Özv. Kirchner J. E.

Petko-Pavlovics Milán.

Veronits József.

Veszprém :

Dunántuli kny. (Tul. Köves Béla és K. Paur Ödön.)

Egyházmegyei könyvnyomda.

Krausz Ármin fia.

Népakarat nyomdája. (Tul. Takács Szilveszter.)

*Pósa Endre.

Zalaegerszeg :

Breisach Sámuel.

Kakas Ágoston.

Unger Antal.

Zalaszentgrót :

Nagy Sándor.

Zenta :

Barna János.

Beretka Imre.

Fekete Sándor.

Kabos Ármin.

Pléstitty és Horvát.

Straub Ödön.

Zilah :

Krausz E. és tsa. (Tul. Nadler Bé-
niné, Krausz Eszter és Krausz

Lajos. Czégvezető Nadler Béni.)

Nadler Béni.

Seres Samu.

»Szövetség« kny. (Tulajd. Török

János, Szabó Lajos, Fejérdy Béla.

Üzletvezető: Szabó Lajos.)

Zólyom :

Nádossy Ferencz.

Schlesinger Ignác.

*Zólyom és Vidéke kny.

Zombor :

*Baits Vladimir.

Bittermann Nándor és fia.

Kollár József.

Oblát Károly.

Zsolna :

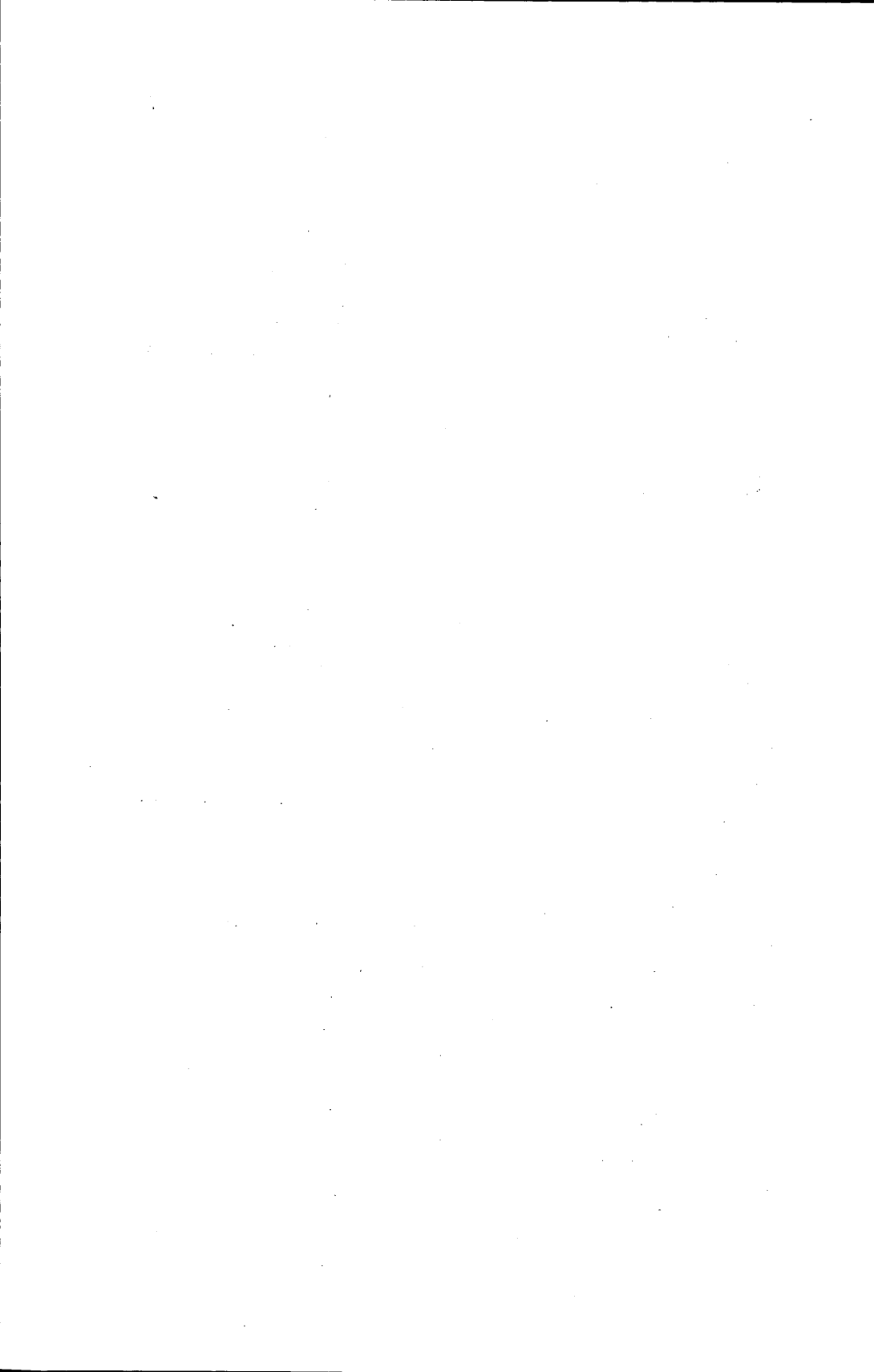
Bjel József és Jellinek József.

Horner Ferencz.

*Nürnberg Ármin.

Zsombolya :

Perlstein N.

A HAZAI HIRLAPIRODALOM
1906-BAN.

I.

A magyar hirlapirodalom.

ZÁSZLÓ JÁNOSTÓL.

I. POLITIKAI NAPILAPOK.*

BUDAPESTEN.

Alkotmány. Felelős szerkesztő Türi Béla; kiadó-tulajdonos Molnár János. Nyomt. Stephaneum kvny. XI. évf. Ára 28 korona. Egy szám helyben 8 fillér, vidéken 10 fillér.

Altalános Tudósító. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Leopold Gyula. Nyomt. ? X. évfolyam. Megjelen naponta többször. Ára ?

Budapest. Felelős szerkesztő Szatmári Mór; főmunkatárs Rátkay László orszgy. képviselő; kiadó-tulajdonos Wodianer F. és Fia. Nyomt. Wodianer F. és Fia kör-forgógépein. XXX. évf. Ára helyben 20 korona, vidékre 24 korona. Egy szám helyben 6 fillér, vidéken 8 fillér.

Budapesti Értesítő. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Fenyő Márton. Nyomt. Pressler Mihály könyomdai műintézete. évf. ? Ára ?

Budapesti Friss Ujság. Szerkesztő Ilosvai Hugó. VII. évf. Nyomt. Hirlapterjesztő vállalat kvny. Egyes számnak ára 2 fillér.

Budapesti Hirlap. Főszerkesztő és laptulajdonos Rákosi Jenő; felelős szerkesztő Csajthay Ferenc; kiadó-tulajdo-

nos és nyomt. Rákosi Jenő, Budapesti Hirlap ujságvállalata. XXVII. évf. Ára 28 korona. Egy szám helyben 8 fillér, vidéken 10 fillér.

Budapesti Napló. Főszerkesztő Kabos Elek; felelős szerkesztő Biró Lajos; kiadja a Magyar Sajtóvállalat. Nyomt. Globus r. t. kvny. XI. évf. Ára 14 korona.

Budapesti Tudósító. *Budapester Correspondenz.* Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő és tulajdonos Sturm Albert. Megjelen Naponta többször. Ára egy évre 600 korona.

Egyetértés. Főszerkesztő dr. Pap Zoltán országgyűlési képviselő; szépirodalmi főmunkatárs Eötvös Károly; felelős szerkesztő Purjesz Lajos; kiadó-tulajdonos a Magyar Ujságkiadó r. t. Nyomt. a Magyar Ujságkiadó r. t. nyomdája. XL. évf. Ára 40 korona helyben és vidéken, egy szám 12 fillér.

Esti Ujság. Felelős szerkesztő Barna Izidor; kiadó-tulajdonos Rákosi Jenő Budapesti Hirlap ujságvállalata. Igazgató Zilahy Simon. Nyomt. a Budapesti Hirlap nyomdája. XI. évf. Ára helyben egy óra házhoz 80 fillér, vidékre postán 1 korona 10 fillér; számonként 2 fillér.

Express Hírek. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő Rózsa Zoltán; kiadó-tulajdonos Osinger János. Nyomt. Löblowitz Zsigmond. II. évf. Ára 1 szám 1 fillér.

* Azon hirlapok és folyóiratok vétettek fel, melyek mint köteles példányok érkeztek be a Magyar Nemzeti Múzeumba. — Ez összeállítás, mely 1894-ig a Vasárnapi Ujságban jelent meg, az 1895. évtől kezdve a Magyar Könyvszemle rendes mellékletét képezi.

Figyelő. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Lóránt Dezső. IV. évf. Nyomt. ? Ára ?

Fővárosi Értesítő. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő Pallos Árpád; kiadja a szerkesztőség. IX. évf. Ára 300 korona egy évre.

Friss Újság. Felelős szerkesztő Habár Mihály; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Magyar Hirlap-kiadó-társaság kvny. XI. évf. Ára egy óra házhoz 30 krajczár (60 fillér), postán 50 krajczár (1 korona), egy szám ára 1 krajczár (2 fillér).

Független Hirlap. Reggeli és esti kiadás. Felelős szerkesztő Zlinszky István; kiadó és nyomt. Globus r. t. kvny. II. évf. Egy szám 2 fillér. Megszűnt.

Független Hirmondó. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Szerkesztő Györfly József. XIII. évf. Nyomt. Magyar Sajtó ny. Ára havonként 10 korona.

Független Magyarország. Felelős szerkesztő Perczel Móricz; főmunkatársak Burgyán Aladár és Bakonyi Samu. Kiadó-tulajdonos a Független Magyarország hirlapkiadó vállalat. Nyomt. Globus hirlapkiadó r. társ. kvny. V. évf. Ára 28 korona. Egy szám ?

Függetlenség. Felelős szerkesztő Ilosvai Hugó. Nyom. Hirlapterjesztő vállalat kvny. IV. évf. Ára egy óra 1 korona 20 fillér. Egyes szám 2 fillér. Megszűnt.

Haladás. Felelős szerkesztő Erdőssi Dezső; kiadó-tulajdonos Haladás lapvállalat. Nyomt. Globus r. t. kvny. II. évf. Egyes szám 2 fillér, 1 óra 1 korona. Megszűnt. Folytatása *Magyar Festőipar*.

Hazánk. Felelős szerkesztő Buday Barna; kiadó-tulajdonos a Hazánk kiadó vállalata. Nyomt. Stephaneum. XIII. évf. Ára 28 korona. Megszűnt. Folytatása *Az Ország*.

Hirmondó. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Lusztig Lajos. Nyomt. ? II. évf. Ára ?

Kis Újság. Főszerkesztő dr. Kovács Dénes; kiadó-tulajdonosok és nyomt. Wodianer F. és fia kvny. XX. évf. Ára helyben 14 korona, vidékre 18 korona, egyes számban hétköznap 2 fillér, vasárnap 4 fillér.

Magyar Állam. Idők Tanuja. Főszerkesztő dr. Hortoványi József; felelős szerkesztő Szemecz Emil; kiadó-tulajdonos a Magyar Állam lapkiadó r. t. Nyomt. Globus r. t. kvny. XLVII. évf. Ára 28 korona, egyes számban 8 fillér.

Magyar Esti Lap. Felelős szerkesztő és vezérigazgató dr. Szalay Mihály; kiadó-tulajdonos a Magyar Esti Lap irod. és hirlapkiadó részvénytársaság. Nyomt. Európa nyomda. XIII. évf. Ára egyes számban 2 fillér.

Magyar Hirlap. Főszerkesztő dr. Hertzka Tivadar, felelős szerkesztő Márkus Miksa; kiadó-tulajdonos és nyomt. Magyar Hirlap kiadó részvénytársaság. XVII. évf. Ára 28 korona.

Magyar Nemzet. Felelős szerkesztő Lándor Tivadar; kiadó-tulajdonos és nyomt. Athenaeum irod. és nyomdai r. t. kvny. VIII. évf. Ára 28 korona, egy szám ára helyben és vidéken 4 fillér.

Magyarország. Főszerkesztő Holló Lajos; felelős szerkesztő dr. Lovászy Márton; a közgazdasági részt szerkeszti Lázár Pál; tulajdonos a Magyarország hirlapkiadó részv.-társaság. Nyomt. Globus r. t. kvny. XIII. évf. Ára 28 korona, egy szám helyben és vidéken 8 fillér.

Magyar Szó. Felelős szerkesztő dr. Pályi Ede; kiadó-tulajdonos a Magyar Szó r. t. Nyomt. Globus r. t. kvny. VII. évf. Ára 28 korona, egy szám helyben 8 fillér, vidéken 10 fillér.

Magyar Tudósító. Hirlaptudósító, könyomatú napilap. Felelős szerkesztő Bakesy Kornél; főszerkesztő Zboray Aladár; kiadja a Magyar Tudósító lapvállalat. Nyomt. ? II. évf. Előfizetési ára: megállapodás szerint. Soronkénti közlés 10 fillér.

Nap (A —.) Felelős szerkesztő Braun Sándor; főmunkatárs Ábrányi Emil. Nyomt. A Nap ujságvállalat körforgógépein. II. évf. Ára 16 korona, egyes számban Budapest és vidéken 2 kr. (4 fillér).

Nép (A —.) Felelős szerkesztő dr. Kadosa Marcell; kiadó-tulajdonos és nyomt. Globus r. t. kvny. II. évf. Ára egy óra 1 korona, egyes szám 2 fillér helyben és vidéken.

Népszava. Felelős szerkesztő Garami Ernő; tulajdonos a magyarországi szociáldemokrata párt. Nyomt. a Világosság kvny. XXXIV. évf. Ára 19 korona 20 fillér, egyes szám ára 6 fillér.

Ország (Az —.) Ezelőtt *Hazánk*. Felelős szerkesztő Buday Barna; kiadó-tulajdonos Az Ország lapkiadó vállalat. Nyomt. Stephaneum kvny. körforgógépein. II. évf. Ára 28 korona, egy szám helyben 8 fillér, vidéken 10 fillér, pályaudvaron 12 fillér. Megszűnt.

Pesti Hirlap. Felelős szerkesztő dr. Légrády Imre; kiadó-tulajdonos Légrády testvérek. Nyomt. Légrády testvérek könyv és nyomdai műintézet. XXVII. évf. Ára 28 korona, egyes számban 8 fillér, vidéken 10 fillér.

Pesti Napló. Felelős szerkesztő Szerdahelyi Sándor; főmunkatárs Surányi József; kiadó-tulajdonos a Pesti Napló részvény-társaság. Nyomt. a Magyar Hirlapkiadó r. t. kvny. LVII. évf. Ára 28 korona, egyes számban 8 fillér, vidéken 10 fillér.

Pesti Ujság. Szerkesztő Ney J. Jenő; nyomt. a Hirlapterjesztő vállalat nyomdája. VII. évf. Egyes számban 2 fillér. Megszűnt.

Polgár (A—.) Felelős szerkesztő Szomaházy István; helyettes szerkesztő Palotai Hugó; kiadó-tulajdonos A Polgár lapkiadó-vállalat. Nyomt. Globus műintézet és kiadó-vállalat körforgógépein. II. évf. Ára 16 korona; helyben és vidéken egyes számban 2 krajczár (4 fillér).

Radikális Ujság. Felelős szerkesztő Szilágyi Jenő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Klio hirlapkiadó r. t. kvny. I. évf. Ára egy óra 1 korona 20 fillér, egy szám 2 fillér.

Székesfevárosi Tudósító. Hirlap-tudósító, könyomatú napilap. Szerkesztő dr. Radó Károly. Nyomt. Löblowitz Zsigmond. Ára havi 20 korona.

Uj Hírek. Felelős szerkesztő Atzél Endre; kiadó-tulajdonos Atzél Jenő; főmunkatárs dr. Atzél Sándor. Nyom. A Nap ujság-vállalat r. t. kvny. V. évf. Ára egy óra házhoz 60 fillér, vidékre 1 korona 20 fillér, egyes szám ára 2 fillér.

Uj Lap. Főszerkesztő Szentiványi Károly; felelős szerkesztő Haller István; kiadó-tulajdonos a Magyarországi kath. egyesületek országos szövetekezete. Nyomt. Stephaneum kvny. V. évf. Ára egy óra vidékre 1 korona 10 fillér, helyben 60 fillér, egyes szám helyben és vidéken 2 fillér.

Uj Magyarország. Felelős szerkesztő Méray-Horvát Károly; kiadó-tulajdonos a Fővárosi ujságkiadó r. t. Nyomt. Globus r. t. II. évf. Esti és reggeli kiadás. Ára egy óra reggeli és esti kiadás házhoz 2 korona, egyes szám helyben és vidéken 2 fillér. Megszűnt.

Ujság (Az—.) Felelős szerkesztő Gajári Odön; kiadó-tulajdonos Az Ujság részvénytársaság; szerkesztőtárs dr. Agai

Béla. Nyomt. Athenaeum irod. és nyomdai részvénytársulat. IV. évf. Ára 28 korona, egyes szám helyben 8 fillér, vidéken 10 fillér.

Világbéke. Szerkesztő? Nyomt. Globus kvny. r. t. I. évf. Ára egy szám helyben 2 fillér, vidéken 4 fillér.

Összesen 44.

VIDÉKEN.

Arad és Vidéke. (Arad.) Főszerkesztő Benedek Árpád; felelős szerkesztő Szudy Elemér; kiadó-tulajdonos és nyomt. Kalmár Nándor és trsa kvny. Ára helyben 24 korona, vidéken 28 korona, egyes számban 8 fillér.

Aradi Hirlap. (Arad.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Schröder Béla. III. évf. Nyomt. Aradi Hirlap kvny. Ára 12 korona helyben, 18 korona vidékre. Megszűnt.

Aradi Közlöny. (Arad.) Felelős szerkesztő Stauber József; kiadja és nyomt. Aradi nyomda-társaság kvny. XXI. évf. Ára 24 korona helyben és 28 korona vidékre.

Aradi Ujság. *Előbb: Aradi Friss Ujság.* (Arad.) Felelős szerkesztő Faragó Miklós; kiadó-tulajdonos és nyomt. Muskát Miksa. IV. évf. Egyes szám ára 2 fillér.

Bácskai Hirlap. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Braun Henrik; laptulajdonos Krausz és Fischer cég kvny. Nyomt. Fischer Mór, ezelőtt Krausz és Fischer-cég kvny. XI. évf. Ára 16 korona, egy szám 6 fillér.

Bácskai Ujság. (Szabadka.) Szerkesztő Dugovich Imre; kiadó-tulajdonos és nyomt. Hirth Lipót és trsa nyomdája. ? évf. Ára helyben 12 korona, vidékre 14 korona.

Bácsmegyei Napló. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Dugovich Imre; laptulajdonos dr. Janiga János és Vojnich Gyula. Nyomt. Kladek István és társa. IV. évf. Ára 12 korona, egyes szám 2 fillér.

Bácsország. (Szabadka.) Szerkesztő és kiadja dr. Csillag Károly. Nyomt. Krausz és Fischer. III. évf. Ára 12 korona. Megszűnt.

Bajai Friss Ujság. (Baja.) Szerkesztő Fodor Károly; kiadó: Rothschild Zsigmond. Nyomt. a bajai Friss Ujság szerződéses kvny. VI. évf. Megszűnt.

Bajai Független Hírlap. (Baja.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Szirmai Vidor dr.; közgazdasági szerkesztő ifj. Furó Lajos Nyomt. Kazal József nyomdász. II. évf. Ára 8 korona helyben, 16 korona vidékre, egyes számban 2 fillér.

Békésmegyei Híradó. (Békéscsaba.) Felelős szerkesztő Szentmiklósi József; laptulajdonos a szerkesztőség. Nyomt. a Békésmegyei Híradó kvny. r.-t. V. évf. Ára 3 korona 60 fillér Gyulán és Csabán, más helyre 7 korona 20 fillér. Egyes számban 2 fillér.

Borsodmegyei Lapok. *Borsod-Miskolczi Közlöny.* *Borsod.* (Miskolcz.) Főszerkesztő Szombati László, felelős szerkesztő Forster Rezső. Nyomt. Klein és Ludwig kvny. XXV. évf. Ára 16 korona helyben, vidékre 20 korona, egyes számban 6 fillér.

Brassói Hírlap. (Brassó.) Felelős szerkesztő Molnár Lajos; kiadja és nyomt. Herz-féle kvny. VI. évf. Ára 12 korona.

Brassói Lapok. (Brassó.) Felelős szerkesztő Moór Gyula; segédszerkesztő Szántó Imre. Kiadó és nyomt. a Brassói Lapok kvny. XII. évf. Ára 20 korona.

Debreczen. (Debreczen.) Főszerkesztő dr. Varga Lajos; felelős szerkesztő Békásy Jenő. Nyomt. László József. Hetenként ötször. XXXVIII. évf. Ára helyben 12 korona, vidéken 18 korona.

Debreczeni Független Ujság. (Debreczen.) Felelős szerkesztő Sipos Béla. kiadók, tulajdonos és nyomt. Hoffmann és Kronovitz kvny. IV. évf. Ára helyben 12 kor., vidéken 18 korona.

Debreczeni Reggeli Ujság. (Debreczen.) Főszerkesztő Székely Imre; felelős szerkesztő Loránt József. Nyomt. Csokonai nyomda, (Ruzsicska Gyula és trsa.) II. évfolyam Ára helyben egyes szám 2 fillér, vidékre évi 14 korona.

Debreczeni Ujság. (Debreczen.) Szerkesztő és laptulajdonos Than Gyula. Nyomt. a Városi könyvnyomda. X. évf. Ára 12 korona.

Déli Ujság. (Temesvár.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Gockler Gyula; kiadja és nyomt. Hungária kvny. II. évf. Ára helyben egy óra 70 fillér, vidékre 1 korona. Megszűnt.

Délmagyarországi Közlöny. (Temesvár.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Lendvai Miklós. Nyomt. Csendes Jakab nyomdász. XXVII. évf. Ára 28 korona, egyes számban 10 fillér.

Ellenzék. (Kolozsvár.) Alapította Bartha Miklós; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Magyar Mihály. Nyomt. Ellenzék kvny. (Sztupjár István.) XXVII. évf. Ára 32 korona.

Északmagyarország. Rózsahegyi Hírlap. (Rózsahegy.) Felelős szerkesztő Rónai Jenő; társszerkesztő Fodor Lajos; kiadó Gerő Henrik. Nyomt. a rózsahegyi magyar nyomda. II. évf. Ára helyben 18 korona, vidékre 20 korona, egy szám 6 fillér.

Délvidéki Ujság. (Nagybecskerek.) Felelős szerkesztő Schröder Béla; főszerkesztő Várady Imre dr., országgyűlési képviselő; kiadó-tulajdonos és nyom. Libertas kvny. r.-t. I. évf. Ára 20 korona, egyes számban 6 fillér.

Ellenőr. Ezelőtt *Függetlenség Székelység.* (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő Poór Antal; nyomt. Vincze és Leopold kvny. II. évf. Ára egy hónapra vidékre 1 korona 20 fillér, helyben egy szám 2 fillér.

Előre. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő Partos Kornél dr.; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Ajtai K. Albert kvny. I. évf. Ára egy óra helyben 80 fillér, vidékre 1 korona, egyes számban 2 fillér.

Előre. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Kun Béla; nyomt. Laszky Ármin. I. évf. Ára egy óra helyben 60 fillér, vidéken 1 korona 20 fillér.

Erdélyi Hírlap. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő Posta Béla; laptulajdonos Posta Béla és társai hirlapkiadóvállalata. Nyomt. Stief Jenő és trsa. kvny. I. évf. 24 korona, egyes szám ára helyben. Ára 8 fillér, vidéken 10 fillér.

Félegyházi Ujság. (Kunfélegyháza.) Felelős szerk. Feuer Illés; kiadó Feuer Sz. Nyomt. Politzer Vilmos nyomdász. Megjelen hetenként 3-szor. V. évf. Egyes szám 2 fillér. Megszűnt, folytatása *Az Alföld.*

Felső - Magyarország. Kassai Napló. (Kassa.) Felelős szerkesztő Morvai Sámuel, kiadja a Felsőmagyarország hirlapkiadó-vállalat. Nyomt. Felsőmagyarország politikai napilap nyomdája. XXIII. évf. Ára 20 korona, egy szám 6 fillér.

Fiume. (Fiume.) Felelős szerkesztő Pausi Emtl; főszerkesztő Garády Viktor; kiadó-tulajdonos a Fiume kiadóhivatala. Nyomt. Hönig E.-féle kő- és kvny. I. évf. Ára egy óra helyben 1 korona 20 fillér, vidékre 1 korona 80 fillér, egyes szám ára helyben 4 fillér, vidéken 6 fillér.

Fiumei Hirlap. (Fiume.) Felelős szerkesztő Tóth Elemér dr. Nyomt. Hónig E.-féle kö- és kvny. II. évf. Egyes szám ára 4 fillér.

Függetlenség. (Arad.) Felelős szerkesztő Zima Tibor; szerkesztő Losonczy Zoltán; lap-tulajdonos Zlinszky István és trsa. Nyomt. Függetlenség r.-t. kvny. Ára helyben 24 korona, vidékre 28 korona.

Függetlenség. Csongrádmegyei Friss Ujság. (Szentes.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Kecskeméthy Szabó Kálmán nyomdász. IV. évf. Egyes szám ára 2 fillér.

Függetlenség. Pestmegyei Hirlap. (Kecskemét.) Főszerkesztő Szappanos István; felelős szerkesztő dr. Tomori Jenő; társszerkesztő Kecskeméti Vilmos; Nyomt. Ev. rev. egyházközség kvny. XIX. évf. Ára félévre helyben 4 korona, vidékre 7 korona 60 fillér. Egyes szám ára 2 fillér, vasárnapi szám 4 fillér.

Függetlenség. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Fischer Jákó dr.; főszerkesztő Mukits Simon, dr. országgyűlési képviselő; társszerkesztő Pleszkovits Lukács dr. és Ács Jenő dr. Nyomt. Fischer Mór (ezelőtt Krausz és Fischer) kvny. I. évf. Ára egy óra helyben 60 fillér, vidékre 1 korona 20 fillér. Egyes szám ára 2 fillér.

Független Székelység. (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő Poór Antal. II. évf. Nyomt. Vincze és Leopold kvny. Ára egy óra vidékre 1 korona 20 fillér, helyben egyes szám ára 2 fillér. Megszűnt, folytatása *Ellenőr* czimen.

Független Ujság. (Csongrád.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kecskeméthy-Szabó Kálmán. Nyomt. Bozó és Jusztin kvny. II. évf. Egyes szám ára 2 fillér.

Győri Friss Ujság. (Győr.) Felelős szerkesztő Zoltán Vilmos. VI. évf. Nyomt. Pannonia kvny. (Raab és trsa). Egyes szám ára 2 fillér.

Győri Hirlap. Győri Közöny. (Győr.) Főszerkesztő Kuncz Jenő dr.; szerk. és kiadó-tulajdonos Szávay Gyula; Nyomt. Pannonia kvny. L. évf. Ára 24 korona.

Győri Napló. (Győr.) Felelős szerkesztő Krehnyai Béla; kiadó-tulajdonos a Győri Napló hirlapvállalata. Nyomt. Nitsmann József. IV. évf. Ára helyben 16 korona, vidékre 20 korona, egyes szám ára 2 fillér helyben, 6 fillér vidékre.

Hiradó. (Békéscsaba.) Felelős szerkesztő Simonka György dr. Nyomt. Hiradó kvny. r.-t. I. évf. Megjelen hétfő és ünnep utáni napok kivételével naponta. Ára félévre Gyulán és Csabán 3 korona 60 fillér, vidékre 7 korona 20 fillér, egyes számban 2 fillér.

Kassai Friss Ujság. (Kassa.) Szerkesztő Miklós Gyula; kiadó Pocsátkó Jenő; nyomt. Rósa Viktor kvny. VI. évf. Egy szám 2 fillér. Megszűnt.

Kassai Hirlap. (Kassa.) Felelős szerkesztő Szebenyei József; kiadja a szerkesztőség. III. évf. Nyomt. László Béla kvny. Ára helyben 14 kor., vidékre 20 korona.

Kassai Őr. (Kassa.) Felelős szerkesztő és kiadó Seress Imre. Nyomt. Vitéz A. utóda kvny. II. évf. Ára 14 korona helyben, vidékre 20 korona, egy szám ára 4 fillér. Megszűnt.

Kecskeméti Lapok. Kecskeméti Friss Ujság. (Kecskemét.) Szerkesztő dr. Nagy Mihály; kiadja a Nyomda-részvénytársaság, nyomt. az Első kecskeméti hirlap-kiadó és ny. r. t. XL. évf. Ára helyben 8 korona, vidéken 14 korona, egy szám két fillér.

Kolozsvári Ellenőr. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő Csokonai Vitéz Mihály; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Gámán J. örökösei. II. évf. Egyes szám 2 fillér. Megszűnt.

Kolozsvári Friss Ujság. Ezelőtt *Kolozsvári (Erdélyi) Friss Ujság.* (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő Lengyel Béla; lapkiadó és nyomt. Ujhelyi M. és társa kvny. V. évf. Egyes szám ára 12 fillér.

Kolozsvári Hiradó. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő Csokonai-Vitéz Mihály. Nyomt. Gámán J. örököse kiadó-tulajdonos. III. évf. Egyes szám 2 fillér.

Kolozsvári Hirlap. Főszerkesztő dr. Óvári Elemér; felelős szerkesztő Csokonai Vitéz Mihály. Nyomt. Gámán J. örököse kvny. III. évf. Számonként 2 fillér.

Komáromi Értesítő. (Komárom.) Szerkesztő? kiadó-tulajdonos és nyomt. a Hirlapterjesztő vállalat kvny. Budapesten. I. évf. Ara egy szám 2 fillér.

Magyar Tengerpart. (Fiume.) Felelős szerkesztő Füzesséry Emil; szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Ybl Felix. Nyomt. Mohovics E.-féle kvny. XIV. évf. Ára 24 korona.

Mai Ujság. (Lugos.) Felelős szerkesztő Benkó Sándor; főmunkatárs Georjevits Jenő; kiadó-tulajdonos Kénéz Sándor dr. Hódmezővásárhelyt. Nyomt. Szidon György kny. III. évf. Ára helyben 8 korona, vidékre 12 korona, egy szám ára 2 fillér.

Makói Hirlap. (Makó.) Felelős szerkesztő Kardos Izsó; kiadó-tulajdonos és nyomt. Neumann József nyomdász. XIX. évf. Ára 24 korona vidékre, helyben 14 korona.

Makói Ujság. (Makó.) Főszerkesztő dr. Dózsa Sándor; felelős szerkesztő dr. Kiss Pál; főmunkatárs Purjesz Mór; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Makói Ujság kny. r. t. II. évf. Ára helyben 7 korona, vidékre 14 korona, egy szám ára 2 fillér.

Miskolci Napló. (Miskolc.) Felelős szerkesztő dr. Kovács József; szerkeszti Hubert János. Nyomt. Klein és Ludvig. kny. VI. évf. Ára helyben 12 korona, vidékre 16 korona, egyes szám ára 6 fillér.

Nagykanizsa. (Nagykanizsa.) Felelős szerkesztő Balázs Károly; lap-tulajdonosok, kiadók és nyomt. Offenbeck és Balázs kny. I. évf. Ára ?

Nagybecskereki Hirlap. (Nagybecskerek.) Főszerkesztő Sándor Mihály; felelős szerkesztő Illés Jenő. Nyomt. Mercur kny. VI. évf. Ára 20 korona helyben és vidékre.

Nagykanizsai Friss Ujság. (Nagykanizsa.) Szerkesztő Kramer Lajos; kiadó-tulajdonosok Krausz és Farkas. Nyomt. Nagykanizsai Friss Ujság szerződéses ny. VI. évf. Ára 14 korona 40 fillér. Megszűnt.

Nagyvárad. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Sas Ede; szerkesztő Márton Manó; kiadó-tulajdonos a nagyvárad-i hirlapkiadó r. t. Nyomt. Láng József. XXXVII. évf. Ára helyben 24 korona, postán küldve 28 korona.

Nagyvárad Friss Ujság. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Halász Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. Boros Jenő. VII. évf. Ára egy óra helyben 60 fillér, vidékre 1 korona 20 fill., egy szám ára 2 fill.

Nagyvárad Napló. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Fehér Dezső. Nyomt. és tulajdonos Boros Jenő. IX. évf. Ára helyben 24 korona, vidékre 28 korona, egy szám ára 10 fillér.

Napló. (Kassa.) Felelős szerkesztő Murányi József; főmunkatárs Herboly Ferencz. Nyomt. Vitéz A. utoda kny. II. évf.

Ára helyben 14 korona, vidékre havonta 50 fillérral több.

Nemzeti Hirlap. (Kolozsvár.) Szerkesztő Hegyesi Vilmos; kiadó Ajtai K. Albert nyomdász. III. évfolyam Ára 28 korona Megszűnt.

Nemzetőr. Ezelőtt *Soproni Ujság*, *Sopron. Soproni Hirlap* (Sopron.) Főszerkesztő dr. Kovács István; felelős szerkesztő Meiszner Ernő; kiadó-lap-tulajdonos Berecz Ábel. XXXVI. évf. Nyomt. Romwaller Alfréd kny. Ára 20 korona, egy szám ára 6 fillér.

Népért (A—.) (Komárom.) Felelős szerkesztő Horovitz Gusztáv; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Spitzer Sándor kny. II. évf. Ára egy óra házhoz 1 korona, egyes szám 2 fillér.

Nyiregyházi Friss Ujság. (Nyiregyháza.) Szerkesztő Bokor Imre; kiadó Tóth Sándor és társa. Nyomt. Grosz A. és társa Budapesten. III. évf. Egyes szám 2 fillér. Megszűnt.

Nyitra megyei Ellenőr. (Nyitra.) Főszerkesztő dr. Dombay Hugó; felelős szerkesztő Faith Fülöp; kiadó-tulajdonos a Nyitra megyei irod. és ny. vállalat. Nyomt. Iritzer Zsigmond. V. évf. Ára 12 korona, egy szám 4 fillér.

Nyugatmagyarországi Híradó. (Pozsony.) Alapította néhai id. Vutkovich Sándor dr.; felelős szerkesztő és lap-tulajdonos dr. Vutkovich Ödön. Nyomt. Wigand F. K. XIX. évf. Ára 24 korona, egy szám ára 10 fillér.

Ór (Az—.) (Kolozsvár.) Főszerkesztő Harsányi Sándor. Nyomt. Gámán J. örökös. II. évf. Ára 18 korona, egy szám 4 fillér. Megszűnt.

Pécsi Közlöny. (Pécs.) Főszerkesztő dr. Egy Béla ügyvéd, országgyűlési képviselő; felelős szerkesztő Dömel Anzelm; kiadó-tulajdonos Madarász Béla. Nyomt. Püspöki liceumi kny. XIV. évf. Ára 24 korona, egy szám 10 fillér.

Pécsi Napló. (Pécs.) Felelős szerkesztő Lenkei Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Pécsi irod. és kny. részvénytársaság. XXV. évf. Ára 24 korona, egy szám 10 fillér.

Reggeli Ujság. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő Mészöly Menyhért. Nyomt. Gámán János örökös kny. I. évf. Egy szám ára 2 fillér.

Sopron (Sopron.) Felelős szerkesztő dr. Kovács István és dr. Meiszner Ernő; kiadó-tulajdonos Berecz Ábel. Nyomt.

Romwalter Alfréd nyomdász. XXXVI. évf. Ára 16 korona. Megszűnt, folytatása *Nemzetőr*.

Somogyi Hírlap. (Kaposvár.) Felelős szerkesztő Miklós Gyula; társszerkesztő Veniss Károly dr.; kiadó-tulajdonos és nyomt. Gerő Zsigmond nyomdász. III. évf. Ára 12 korona, vidékre 16 korona.

Somogyvármegye. (Kaposvár.) Felelős szerkesztő Salgó Sándor; kiadó-tulajdonos és nyomt. Somogyvármegye ny. és lapkiadó r. t. kvny. ? évf. Ára helyben 16 korona, vidékre 20 korona, egy szám helyben 6 fillér, vidékre 8 fillér. Déli és reggeli kiadás.

Szabadkai Friss Ujság. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Pusztai Béla. Nyomt. Braun Adolf nyomdatulajdonos. VI. évf. Egyes szám ára 4 fillér.

Szabadság. (Debreczen.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. László József nyomdász. V. évf. Ára 12 korona, egy szám 4 fillér.

Szabadság. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Róna Lajos; főszerkesztő, laptulajdonos és nyomt. Laszky Ármin nyomdász. XXIII. évf. Ára helyben 24 korona, vidéken 28 korona, egy szám 10 fillér.

Szabadság. Kecskeméti Ellenőr. (Kecskemét.) Főszerkesztő Sz. Kovács Pál; felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. G. Fekete Mihály nyomdász. V. évf. Ára 8 korona helyben, vidékre 14 korona, egy szám 2 fillér. Megszűnt.

Szabadság. (Marosvásárhely.) Főszerkesztő Désy Zoltán országgyűlési képviselő; felelős szerkesztő Lajos Dénes; politikai főmunkatárs dr. Urmánczy Nándor országgyűlési képviselő; laptulajdonos Kőrösi Sándor. Nyomt. Hirsch Mór nyomdász. II. évf. Ára 12 korona, egy szám 2 fillér.

Szeged és Vidéke. (Szeged.) Főszerkesztő és tulajdonos dr. Balassa Ármin; felelős szerkesztő Szakács Andor; nyomt. Schulhof Károly nyomdász. V. évf. Ára 24 korona, egy szám 8 fillér.

Szegedi Friss Ujság. (Szeged.) Felelős szerkesztő Ujlaki Antal; kiadó-tulajdonosok Endrényi Lajos és Ujlaki Antal. Nyomt. Endrényi Lajos nyomdász. VII. évf. Ára félévre helyben 4 korona, vidékre 7 korona, egy szám 2 fillér.

Szegedi Híradó. (Szeged.) Szerkesztő Palócz László; kiadó-tulajdonos és nyomt. Endrényi Imre nyomdász. XLVIII. évf. Ára 28 korona, egy szám 10 fillér.

Szegedi Kis Ujság. (Szeged.) Felelős szerkesztő Farkas Antal; kiadó-tulajdonos a Szegedi újságkiadó r. t. Nyomt. Engel Lajos nyomdász. II. évf. Ára egy negyedévre házhoz 2 korona, vidékre 3 korona 50 fillér, egyes szám 2 fillér.

Szegedi Napló. (Szeged.) Felelős szerkesztő Békefi Antal; szerkesztő Vass Géza; kiadó és nyomt. Engel Lajos. XXIX. évf. Ára 28 korona a »Hüvelyk Matyi« vasárnapi melléklettel.

Székely Ellenzék. Indult *Marosvásárhely*, folytatása *Székelység*. (Marosvásárhely.) Szerkesztik és kiadják Adi Árpád és dr. Sebess Jenő. Nyomt. Adi Árpád nyomdász. IX. év. Ára 12 korona, egy szám 2 fillér.

Székely Hírlap. (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő Liptófalvi H. István. Nyomt. Adi Árpád nyomdász. III. évf. Ára 14 korona.

Székely Lapok. (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő Kathonay Domonkos. Nyomt. Ev. ref. kollégiumi kvny. XXXVI. évf. Ára helyben 12 kor, vidékre 16 kor.

Székely Nemzet. (Sepsiszentgyörgy.) Felelős szerkesztő Málk Károly; laptulajdonos, kiadó és nyomt. a Jókai-nyomda-részv. társulat. XXIV. évf. Megjelen csütörtök kivételével naponta. Ára 20 korona.

Székely Nép. (Sepsiszentgyörgy.) Főszerkesztők dr. Mélik Endre és Véghe Endre; felelős szerkesztő Kelemen Lajos; kiadó és nyomt. Jókai-nyomda r. t. vállalat. I. évf. Hetenként ötször. Ára 16 korona, egy szám 10 fillér.

Székelység. (Marosvásárhely.) Szerkesztik dr. Sárkány Miklós, dr. Hegyi Zsigmond és dr. Szász Albert. Nyomt. Adi Árpád nyomdász. IX. évf. Ára 14 korona. Előbb *Székely Ellenzék*.

Székesfehérvári Friss Ujság. (Székesfehérvár.) Főszerkesztő Ilosvay Hugó, felelős szerkesztő Szöllösy Ferencz. Nyomt. Székesfehérvár és Vidéke kvny. VI. évf. Ára helyben 7 korona, vidéken 14 korona, egy szám 2 fillér.

Székesfehérvári Független Ujság. (Székesfehérvár.) Felelős szerkesztő Márkus Alajos. Nyomt. Kaufmann F. utóda kvny. I. évf. Ára helyben 7 korona, vidékre 14 korona, egy szám 2 fillér.

Szekszárdi Friss Ujság. (Szekszárd.) Szerkesztő Straub Ödön; kiadó és nyomt. Árva J. nyomdász. III. évf. Egyes szám 2 fillér.

Szombathelyi Friss Ujság. *Vas megyei Napló.* (Szombathely.) Felelős szerkesztő Katona Imre; kiadó-tulajdonos Breitfeld Dezső. Nyomt. Seiler Henrik utódai. VI. évf. Ára egy óra 1 korona 20 fillér vidékre, egyes szám 4 fillér helyben. Megszűnt, folytatása *Vas megyei Napló.*

Temesvári Hirlap. (Temesvár.) Felelős szerkesztő Pogány Mihály; kiadja és nyomt. a Temesvári Hirlap nyomda kiadó-vállalat. III. évf. Ára helyben 20 korona, vidékre 24 korona, egy szám 8 fillér.

Tiszántúl. (Nagyvárad.) A szerkesztésért felelős dr. Vucskics Gyula; laptulajd. és nyomt. Szent-László-Nyomda r.-társaság. XII. évf. Ára 16 korona a kiadóhivatalban, 20 korona házhoz hordva, 24 korona postán, egy szám 8 fillér.

Torontál. (Nagybecskerek.) Felelős szerkesztő dr. Brájer Lajos; kiadja és nyomt. Pleitz Ferencz Pál nyomdász. XXXIII. évf. Ára 24 korona, egy szám 8 fillér.

Tengerpart (A—). (Fiume.) Főszerkesztő szemerjai Kovács Zoltán; felelős szerkesztő Murai Jenő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Unio kvny. III. évf. Ára 24 korona, egy szám 6 fillér.

Uj Kolozsvári Hirlap. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő Csokonai Vitéz Mihály; kiadó-tulajdonos a szerkesztőség; lapkiadó Kovács Imre. Nyomt. Gámán János örökös kvny. II. évf. Ára egy óra házhoz 80 fillér, postán 1 korona 40 fillér, egyes szám 2 fillér.

Ujság. (Kolozsvár.) Főszerkesztő dr. Pap József; felelős szerkesztő Herczeg Jenő; laptulajdonos és nyomt. Gombos Ferencz nyomdász. VIII. évf. Ára 24 korona, egy szám 8 fillér.

Vásárhelyi Hiradó. Friss Ujság. (Hódmezővásárhely.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos dr. Kenéz Sándor; főmunkatárs Szabó Imre. Nyomt. a Vásárhelyi Hiradó nyomdája. VIII. évf. Ára 14 korona, egyes szám 2 fillér.

Vásárhelyi Reggeli Ujság. (Hódmezővásárhely.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Kún Béla; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. a Hódmezővásárhelyi rt. ny. II. évf. Ára egy negyedévre helyben 1 korona 80 fillér, vidékre 3 korona 60 fillér, egyes szám 2 fillér.

Vas megyei Független Ujság. (Szombathely.) Főszerkesztő dr. Gyöngyösi Tivadar; felelős szerkesztő Tóth Dezső; kiadó és nyomt. Bertalanffy József nyom-

dász. I. évf. Ára egy óra helyben 1 korona, postán 1 korona 20 fillér, egy szám 2 fillér.

Vas megyei Napló. Szombathelyi Friss Ujság. (Szombathely.) Felelős szerkesztő Katona József; laptulajdonos Breitfeld Dezső. Nyomt. Seiler Henrik utódai nyomda. VI. évf. Ára 14 korona postán.

Vasvármegye. (Szombathely.) Felelős szerkesztő és kiadó Lingauer Albin; laptulajdonos a Vasvármegye hirdetési és hirlapvállalat. Nyomt. Bertalanffy József. nyomdász. XXXIX. évf. Ára 24 korona, egy szám 10 fillér.

Összesen 103.

KÜLFÖLDÖN.

Esti Ujság. *Evening Journal.* A »Szabadság« estilapja. (Cleveland, O.) Szerkesztő Kotányi Tihamér. Nyomt. ? évf. ? Ára 2 dollár, a »Szabadság« előfizetőinek 1.50 dollár, 1 szám 4 cent.

Szabadság. *Magyar Hiradó, Hungarian Herald, Liberty.* (Cleveland, O.) Szerkesztő Kohányi Tihamér. Nyomt. ? XVI. évf. Ára Amerikában 1 dollár, Magyarországon 5 dollár.

Magyar Napilap. *Hungarian Daily News.* (Cleveland, O.) Lapvezér Mogyorossy Árkád dr.; kiadó-laptulajdonos Fecső Imre. Nyomt. ? IV. évf. Ára Amerikában 3 dollár, Magyarországon 6 dollár.

Összesen 3.

Összesen 153.

II. POLITIKAI HETILAPOK.*

BUDAPESTEN.

Budapesti Hétfői Hirlap. Felelős szerkesztő Szomaházy István. Nyomt. Uránia kvny. V. évf. Ára 5 korona.

Budai Hirlap. Ofner Journal. Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Fischer Vilmos; nyomt. Löbl Dávid és kvny. társa. V. évf. Ára 16 korona.

Ébredés. Felelős szerkesztő Pásztély Miklós; főszerkesztő Rády János; lapkiadó-tulajdonos az Ébredés lapvállalat. Nyomt. Kunossy Vilmos és Fia kvny. VI. évfolyam. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

Egyenlőség. Szerkeszti Szabolcsi Miksa. Nyomt. Brózsza Ottó. XXV. évf. Ára 16 korona.

Ellenőr. Szerkeszti és kiadja Greiner Jenő; nyomt. Molnárók Lapja kvny. I. évf. Ára 20 korona, egyes számban 40 fillér.

Ferencz- és Józsefváros. Felelős szerkesztő bessenyei Magyar Gyula; helyettes szerkesztő Nagy László; főmunkatársak Kacziány Géza dr. és Hegedüs István. Nyomt. Krausz S. és társa. I. évf. Egyes szám ára 16 fillér.

Földmivelő. Főszerkesztő Várkonyi István; felelős szerkesztő Majer Jenő; kiadja a Magyarországi független szövetség tanácsa. Nyomt. Sirák Gyula kvny. Cegléden. II. évf. Ára 4 korona 80 fillér.

Fővárosi Értesítő. Hirlaptudósító, könyomatu hetilap. Felelős szerkesztő Pallos Árpád; kiadja a szerkesztőség. VIII. évf. Ára egy óra 6 korona.

Független Hirlap. Felelős szerkesztő Molnár Márton; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Thalia kvny. I. évf. Ára 24 korona.

Hét (A —.) Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos Kiss József. XVII. évf. Nyomt. az Athenaeum. Ára 20 korona.

Igaz Szó. A keresztény szociálistárpárt hivatalos politikai lapja. Felelős szerkesztő Szalánczy Andor; főmunkatárs Haller István; kiadótulajdonos a keresztény szociális egyesületek országos szövetsége. III. évf. Nyomt. Stephaneum. Ára 3 korona 60 fillér, egyes számba 4 fillér.

Közigazgatási Közlöny. Főszerkesztő dr. Nosz Gyula. II. évf. Nyomt. Légrády testvérek. Ára 16 korona.

Közvélemény. Főszerkesztő Hajdú Dezső, felelős szerkesztő dr. Szabados József. Kiadók és nyomt. Pestity és Horváth kvny. III. évf. Ára 7 korona 20 fillér.

Magyar Lapértesítő. Hirlaptudósító, könyomatu hetilap. Felelős szerkesztő Heszlényi Árpád; kiadó és laptulajdonos Bekési József. Nyomt. Preszler Mihály könyvnyomdai intézete. VIII. évf. Ára egy évre 100 korona.

Magyar Lobogó. Felelős szerkesztő Zsák Adolf; főmunkatárs Barabás Béla dr. országgyűlési képviselő; kiadó-tulajdonos Szendery Mihály. Nyomt. Globus. II. évf. Ára 5 korona, egyes számban 12 fillér.

Magyar Közélet. Felelős szerkesztő Szabó Kálmán. Nyomt. Franklin-társulat kvny. r.-t. V. évf. Ára 20 korona, egyes füzetben 20 fillér.

Magyar Közérdek. Szerkeszti Margulit Kálmán. Nyomt. Gelléri és Székely. IV. évf. Ára 16 korona. Megszűnt.

Magyarországi Tudósító. Hirlaptudósító, könyomatu hetilap. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Harmat Jenő. Nyomt. Preszler Mihály, könyomatu műintézete. IV. évf. Megjelen hétfőn és csütörtökön. Ára egy évre 100 korona.

Magyar Néplap. Szerkeszti Buday Aladár. Nyomt. és kiadja Urania kvny. XV. évf. Ára 3 korona 60 fill.

Magyar Székesfőváros. Alapítási év 1896. Felelős szerkesztő dr. Bartha Sándor; Nyomt. Otthon kvny. X. évf. Ára 12 korona.

Magyar Tudósító Heti Kiadása. Hirlaptudósító könyomatu hetilap. Felelős szerkesztő Bakcsy Kornél. Nyomt. Márkus Samu kvny. II. évf. Ára havonta 20 korona.

Nemzeti Hirlap. Felelős szerkesztő Kósa Rezső; laptulajdonos és nyomt. Rózsa Kálmán és neje kvny. XXII. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 korona.

Nemzeti Szemle. A Nemzeti szövetség értesítője. Felelős szerkesztő Déri Gyula; laptulajdonos Déri K. Gyula. Nyomt. Markovits és Garai kvny. IX. évf. Megjelen minden hó második és negyedik vasárnapján. Ára 16 korona. A »Tanfolyami Tudósító« és a »Magyar University Extension Évkönyve« ingyen mellékletekkel.

Néppárt. Főszerkesztő Rakovszky István; felelős szerkesztő Huszár Károly; kiadó-tulajdonos Molnár János pápai prelátus. VIII. évf. Ára 4 korona, egy szám ára 8 fillér.

Népszászlója (A —.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Lukáts Gyula. Nyomt. Pallas kvny. XXI. évf. Ára 8 korona.

Politikai Hetiszemle. Szerkeszti Szabó Kálmán. Nyomt. Globus kvny. r.-t. XIII. évf. Ára félévre 5 korona, egy füzet 20 fillér.

Politikai Ujdonságok. Szerkeszti Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. LII. évf. Ára 10 korona; a »Vasárnapi Újság«-gal együtt 24 korona. Megszűnt.

Szabad Szó. Főszerkesztő Mezőfi Vilmos; felelős szerkesztő Beller Antal; kiadja a magyarországi újjászervezett szocziáldemokrata párt. Nyomt. »A Nap« ujságvállalat nyomda. VIII. évf. Ára 4 korona 80 fillér, egy szám helyben 8 fillér, vidékre 10 fillér.

Tudósító. (A. —) Hirlaptudósító, könyomatu hetilap. Főszerkesztő Koch Arnold; felelős szerkesztő Pogány Jakab; kiadja A Tudósító kiadó-vállalat. Nyomt. ? I. évf. Ára hirlapoknak egy évre 200 kor.

Új Század. Kiadó-tulajdonos Bálint Dezső. VII. évf. Nyomt. ? Ára 10 korona.

Üttörő. Felelős szerkesztő Fényes Sándor dr.; nyomt. A Nap ujságvállalat nyomda. I. évf. Ára 16 korona, egy füzet 30 fillér.

Városi Hirlap. A székesfőváros és Magyarország városi érdekeit képviselő politikai hirlap. Szerkesztésért felelős Büchler Vilmos főszerkesztő; kiadja a Városi Hirlap szerkesztősége; tulajdonos Székely Artur. Nyomt. Urania-nyomda. I. évf. Ára 16 korona, egy füzet 30 fillér.

Világ szabadság. A magyarországi mezőgazdasági munkások, földmives és napszámosok lapja. Szerkesztő Csizmadia Sándor; kiadó a Földmivélők országos bizottsága. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. évf. Ára 3 korona, egy szám 6 fillér.

Összesen 33.

VIDÉKEN.

Abauj-Kassai Közlöny. (Kassa.) Főszerkesztő Stekker Károly; felelős szerkesztő Szauber Béla; kiadja a kassai egyesült ellenzék pártja. Nyomt. Vitéz A. utóda. XXXV. évf. Hetenként háromszor. Ára 12 korona, egy szám 10 fillér.

Alföld (Az—.) Ezelőtt *Félegyházi Ujság*. (Kunfélegyháza.) Felelős szerkesztő Feuer Illés; kiadó Feuer Szimon. Nyomt. Politzer Vilmos nyomdász. V. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára ? Egy szám 2 fillér.

Alföldi Ellenzék. A *Szentesi Lapok* folytatása. (Szentes.) Főszerkesztő és tulajdonos Vajda Ernő. Nyomt. Alöldi Ellenzék kvny. VII. évf. Hetenként ötször. Ára 6 korona helyben, 14 korona vidékre.

Aradi Hiradó. (Arad.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Cs. Endes Dániel. Nyomt. Kalmár Nándor és társai nyomdátársaság m. sz. ? évf. Ára 8 korona.

Bácska. (Zombor.) Felelős szerkesztő, laptulajdonos, kiadó és nyomt. Bittermann Nándor nyomdász. XXIX. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 korona.

Bajai Hirlap. (Baja.) Felelős szerkesztő dr. Lamberger Ármín. Nyomt. Kazal József. IX. évf. Ára 10 korona.

Bajai Független Ujság. (Baja.) Főszerkesztő dr. Rajk Aladár; felelős szerkesztő dr. Valentin Emil; főmunkatárs dr. Nyiraty János; kiadó dr. Wagner Antal. Nyomt. Nánay Lajos nyomdász. V. évf. Ára 6 korona.

Balatonvidék. (Keszthely.) Felelős szerkesztő Németh János; laptulajdonos Bontz József; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Sujánszky József nyomdász. X. évf. Ára 10 korona.

Barsi Hirlap. (Aranyosmarót.) Felelős szerkesztő dr. Gyikos Mihály; főszerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Török Mór. Nyomt. Dóczy-féle kvny. III. évf. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Békés megyei Függetlenség. (Békéscsaba.) Főszerkesztő dr. Pándy István; felelős szerkesztő Székely Béla; kiadó-tulajdonos és nyomt. Tevan Károly nyomdász. Megjelen hetenként háromszor. II. évf. Ára 12 korona.

Békés megyei Közlöny. (Békéscsaba.) Főszerkesztő Szihelszky József; felelős szerkesztő Palatinus József; kiadja a Corvina könyvnyomda. Nyomt. Szihelszky József. XXXIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 korona, egyes számban 16 fillér.

Ceglédi Ujság (Cegléd.) Főszerkesztő dr. Molnár Albert; felelős szerkesztő S. Nagy Domokos; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Györgyjakab Márton utóda kvny. XVI. évf. Ára 6 korona.

Csiki Lapok. (Csikszereeda.) Felelős szerkesztő dr. Fejér Antal; kiadó és nyomt. Szvoboda testvérek nyomdája. XVII. évf. Ára 8 korona.

Csikvármegye. (Gyergyószentmiklós.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Vákár P. Arthur. Nyomt. Réty János nyomdász. Gyergyóditrón. II. évf. Megjelen csütörtök és vasárnap. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Déva és Vidéke. (Déva.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos dr. Leitner Mihály. Nyomt. Kröll Gyula nyomdász. XIV. évf. Ára 8 korona, egyes számban 16 fillér.

Dési Hirlap. (Dés.) Felelős szerkesztő Wass György gróf. Nyomt. Goldstein Jakab. III. évf. Ára ?

Dunántúli Hirlap. (Győr.) Felelős szerkesztő Bihar Jenő; kiadó Győregyházmegyei alap. könyvnyomda. XIII. évf. Megjelen hetenkint háromszor. Ára 12 korona, egyes számban 4 oldalas 8 fillér, 8 oldalas 16 fillér.

Egri Híradó. (Eger.) Szerkesztő dr. Csutorás László; kiadó-tulajd. és nyomt. az Egri érseki lyceumi kő- és knvy. XIV. évf. Megjelen hetenkint kétszer. Ára 10 korona, egyes számban 10 fillér.

Egri Ujság. (Eger.) Felelős szerkesztő dr. Setét Sándor; kiadja és nyomt. Löw Béla nyomdász. XIII. évf. Ára 12 korona.

Ellenzék. (Miskolc.) Főszerkesztő és laptulajdonos Hebrony József; felelős szerkesztő Frank Zoltán; kiadja Szelényi és trsa. Nyomt. Forster és társai nyomdája, V. évf. Megjelen hetenkint háromszor. Ára 10 korona helyben, 12 korona vidékre, egyes számban 8 fillér.

Ellenzéki Ujság. (Ujpest.) Főszerkesztő dr. Aradi Béla; felelős szerkesztő dr. Fehér Márton. Nyomt. Wagner J. Jenő Budapesten. V. évf. Ára ? Megszűnt.

Ersekújvár és Vidéke. (Ersekújvár.) Felelős szerk. Vadász Ferencz. Nyomt. Winter Zsigmond és fia. XXV. évf. Ára 8 kor.

Esztergom. (Esztergom.) Alapító dr. Prohászka Ottokár. Főszerkesztő és kiadó dr. Pécsi Gusztáv, felelős szerkesztő Dvihalhy Géza. Nyomt. Buzárovits Gusztáv nyomdász. XI. évf. Ára 10 korona, egyes szám ára 16 fillér.

Fejérmegyei Napló. (Székesfejérvár.) Főszerkesztő Bilkey Ferencz. Nyomt. Egyházmegyei knvy. Megjelen hetenkint háromszor. XIII. évf. Ára 12 korona.

Félegyházi Ujság. (Kunfélegyháza.) Felelős szerkesztő Feuer Illés; laptulajdonos és nyomt. Politzer Vilmos nyomdász. V. évf. Megjelen hetenkint háromszor. Ára ? Egy szám 2 fillér. Megszűnt, folytatása *Az Alföld*.

Felsőmagyarországi Hirlap. (Sátoraljaújhely.) Szerkesztik dr. Székely Albert és dr. Buza Barna; felelős szerkesztő dr. Fehér Márton; kiadó-tulajdonos Landesmann Miksa. Nyomt. Landesmann Miksa és társa. IX. évf. Megjelen hetenkint kétszer. Ára 10 korona.

Felső-Torontál. Előbb *Nagy-Szent-Miklós*. (Nagyszentmiklós.) Szerkesztő és laptulajdonos dr. Jeszenszky Géza. Nyomt. Wiener Nánán Perjámoson. XV. évf. Megjelen hetenkint kétszer. Ára 10 korona.

Felsővidéki Szemle. (Kassa.) Felelős szerkesztő Holló Ferencz; társszerkesztő Ottó Lajos. Nyomt. Vitéz A. utóda knvy. I. évf. Ára 10 korona, egyes szám 20 fillér.

Felvidéki Híradó. (Turócszentmárton.) Felelős szerkesztő Berecz Gyula; főmunkatárs Dugovich Titus; kiadó-tulajdonos Moskóczi Ferenczné. Nyomt. Magyar nyomda. XXIV. évf. Ára 8 korona.

Felvidéki Magyarország. (Ruttká.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kövessi Lajos. Nyomt. Felvidéki Magyarország r. t. knvy. I. évf. Megjelen hetenkint kétszer. Ára 10 korona.

Figyelő. (Besztercebánya.) Felelős szerkesztő dr. Petrogalli Oszkár; laptulajdonos Schweng Lajos. Nyomt. Machold F.-féle knvy. II. évf. Ára 10 korona, egy szám 24 fillér.

Független Hajdúság. (Hajdúszoboszló.) Főszerkesztő Kovács Gyula, felelős szerkesztő és kiadó Bor János; laptulajdonos Ádám János. Nyomt. Plósz Gy. IV. évf. Ára 8 korona.

Független Székelység. (Sepsiszentgyörgy.) Felelős szerkesztő Nagy Simon; főszerkesztő Koréh Endre; kiadó Bay István. Nyomt. Kossuth r. t. knvy. Megjelen szerdán, pénteken és vasárnap. Ára 12 korona, egy számban 6 fillér.

Független Ujság. (Zilah.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos dr. Böllöni Zoltán. Nyomt. Szövetség knvy. II. évfolyam. Ára 8 korona, egyes számban 16 fillér.

Gömöri Hirlap. (Rimaszombat.) Felelős szerkesztő, laptulajdonos és nyomt. Náray J. Albert nyomdász. XVIII. évf. Ára 6 korona; lekészek, tanítók és községeknek 4 korona, egyes szám ára 12 fillér.

Győri Polgár. Ezelőtt *Győri Független Ujság*. (Győr.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Mailänder Dóri. Nyomt. Heckenast György knvy. VI. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Gyergyó. (Gyergyószentmiklós.) Felelős szerkesztő Kálmán István. Nyomt. Sándory Mihály és társa knvy. V. évf. Ára 8 korona.

Gyulafehérvári Hirlap. (Gyulafehérvár.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Avéd Jákó; munkatársak Mayer Ödön, Balla István és Falu Kornél; kiadó és nyomt. Papp György nyomdász. XIX. évf. Ára 8 kor.

Határőr. (Pancsova.) Egyesülve a *Pancsovai Ujsággal*. Felelős szerkesztő Mayer József; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wittigschlager Károly nyomdász. XV. évf. Ára 10 korona, vidékre 11 korona.

Hétfalu. (Csernátfalu.) Felelős szerkesztő dr. Fekete Endre; főmunkatárs Deák Nándor és Kiss Béla. Nyomt. Brassói Lapok nyomdavállalat kvny. Brassón, vezető Grünfeld K. I. évf. Megjelen vasárnap és csütörtök. Ára 6 korona, Romániába 10 korona, egyes számban 6 fillér.

Heti Szemle. (Szatmár.) Felelős szerkesztő Báthory Endre; kiadó és nyomt. a Pázmánysajtó. XV. évf. Ára 6 korona, egyes számban 20 fillér.

Hevesvármegyei Hírlap. (Eger.) Főszerkesztő Babocsay Sándor; felelős szerkesztő dr. Pásztor Bertalan; kiadó-tulajdonos és nyomt. az Egri nyomda r. t. XIV. évf. Megjelen csütörtök és vasárnap. Ára 12 korona, egyes számban 10 fillér.

Hódmezővásárhely. (Hódmezővásárhely.) Főszerkesztő dr. Ernyei István; felelős szerkesztő Horovitz Jakab. Kiadó és nyomt. Hódmezővásárhely kvny. és kiadó r.-társ. XXXVI. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 8 korona, egyes számban 6 fillér.

Hunyadvármegye. (Szászváros.) Felelős szerkesztő B. Szabó István; kiadó-tulajdonos és nyomt. Hirsch Adolf. V. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára helyben 8 korona, vidékre 10 korona.

Jászberény és Vidéke. (Jászberény.) Felelős szerkesztő Takács Herman. Nyomt. Takács Herman. XXXVIII. évf. Ára 8 korona, egyes számban 16 fillér.

Jász-Nagykun-Szolnokmegyei Független Hírlap. (Szolnok.) Felelős szerkesztő dr. Mandel Sándor; főmunkatárs dr. Szücs Géza. Nyomt. Wachs Pál. III. évf. Ára 8 korona.

Jász-Nagykun-Szolnokmegyei Lapok. (Szolnok.) Felelős szerkesztő Vezéry Ödön. Nyomt. a Jász-Nagykun-Szolnokmegyei Lapok kvny. XVII. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Kalocsai Néplap. (Kalocsa.) Felelős szerkesztő Maison Jeromos; laptulajdonosok az alapítók; lapkiadó és nyomt. Juresó Antal nyomdász. XXIX. évf. Ára 4 korona, egyes számban 10 fillér.

Karczag és Vidéke. (Karczag.) Felelős szerkesztő Csókai Mihály; kiadó és

laptulajdonos Kardhordó Árpád. Nyomt. Légrády testvérek, Budapesten. II. évf. Ára 6 korona.

Karczagi Hírlap. (Karczag.) Felelős szerkesztő Csókai Mihály; kiadó-tulajdonos Kardhordó Árpád. Nyomt. Légrády testvérek kvny., Budapesten. II. évf. Ára 6 korona, egyes számban 10 fillér.

Kecskeméti Ellenőr. (Kecskemét.) Felelős szerkesztő dr. Rády Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. Fekete Mihály nyomdász. V. évf. Ára 8 korona. Megszűnt, folytatása *Szabadság. Kecskeméti Ellenőr.*

Kecskemét. (Kecskemét.) Kecskemét város közügyeit szolgáló hetilap. Felelős szerkesztő dr. Fritzl Imre; főszerkesztő és kiadó-tulajdonos Eötvös Nagy Imre: nyomt. az Első kecskeméti naptárkiadó hirdetési vállalat kvny. I. (XXXIV.) évf. Ára 10 korona, egy szám 10 fillér.

Keszthelyi Hírlap. **Keszthely.** (Keszthely.) Felelős szerkesztő dr. Csik Árpád; kiadó-tulajdonos és nyomt. Mérei Ignác nyomdász. XXX. évf. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Kiskun-Halas Helyi Értesítője. (Kiskunhalas.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Prager Ferencz. Nyomt. Prager Ferencz nyomdája. VI. évf. Ára helyben 4 korona, vidékre 6 korona.

Közérdek. (Hátszeg.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Nagy Ignác. IV. évf. Nyomt. Mester János kvny. Ára 8 korona.

Közérdek. (Marosvásárhely.) Szerkesztő és tulajdonos Pálffy Mihály. Nyomt. Adí Árpád. XVIII. évf. Ára 12 korona.

Közérdek. (Nagyenyed.) Szerkesztőség: dr. Garda Kálmán, Lázár István, Török Bertalan és Varró László; kiadja és nyomt. a Nagyenyedi kvny. és papírgyár r. t. XXV. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 12 korona, egyes számban 12 fillér.

Közvélemény. (Erzsébetfalva.) Főszerkesztő dr. Nemes Bertalan; felelős szerkesztő dr. Kaál Elek. Nyomt. Spitzer Márk, Budapesten. III. évf. Ára 8 korona.

Közművelődés. (Gyulafehérvár.) Felelős szerkesztő Wagner Sándor; kiadja az Erdélyi róm. kath. irodalmi társaság. Nyomt. Papp György kvny. XXIX. évf. Ára 8 korona.

Komárom és Vidéke. (Komárom.) Felelős szerkesztő Berinkei Bálint; kiadó-tulajdonos és nyomt. Pannonia-nyomda. III. évf. Ára helyben 4 korona, vidékre 5 korona 20 fillér, egy szám 12 fill.

Liptó. (Liptószentmiklós.) Felelős szerkesztő Pereszlényi Zoltán; kiadó és nyomt. Steier Izidor nyomdász. XIV. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Losoncz és Vidéke. (Losoncz.) Felelős szerkesztő Jeszenák Rafael; szerkesztő Herczegh Jenő; kiadó-tulajdonosok képviselője Kovács Ferencz, Nyomt. Losonczy Sándor. XXVIII. évf. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Losonczy Ujság. (Losoncz.) Főszerkesztő dr. Molnár Albert; felelős szerkesztő dr. Sacher Aladár; kiadja a losonczy független és 48-as párt lapbizottságának képviseletében Madách Aladár. Nyomt. Kármán Zsigmond. II. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Máramaros. Egyesítve a *Máramarosi Lapok*-kal. (Máramarossziget.) Felelős szerkesztő dr. Pap Tibor; kiadó-tulajdonos és nyomt. Sichermann Mór kny. XLIII. évf. Ára 11 korona.

Máramarosi Híradó. (Máramarossziget.) Felelős szerkesztő Benkő Miklós; kiadó-tulajdonos ér nyomt. Berger Miksa nyomdász. XI. évf. Ára 8 korona. Megszűnt, folytatása *Máramarosmegye*.

Máramarosmegye. Ezelőtt *Máramarosi Híradó*. (Máramarossziget.) Felelős szerkesztő dr. Heller Zsigmond; kiadja Berger Miksa könyvkereskedése. Nyomt. Berger Miksa kny. III. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 16 fillér.

Maros. (Makó.) Felelős szerkesztő Cseresznyés Antal; főszerkesztő Barna Sándor; kiadó-tulajdonos és nyomt. Gaál László nyomdász. XXXVII. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 8 korona, egy szám ára 10 fillér.

Marosujvár. (Marosujvár.) Felelős szerkesztő dr. Nagy Sándor; kiadó-tulajdonos Fűsy József könyvkereskedő Marosujvárt. Nyomt. Fűsy József nyomdász, Tordán. III. évf. Ára 8 korona.

Mezőtúri Hírlap. (Mezőtúr.) Felelős szerkesztő dr. Kun Árpád országgyűlési képviselő; szerkeszti dr. Bentsik László ügyvéd; szerkesztőtárs dr. Tóth Imre. Nyomt. Gyikó K. utóda Kenyó Antal kny. VIII. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Mohács és Vidéke. (Mohács.) Felelős szerkesztő Margitai Péter; kiadó és nyomt. Blandl János nyomdász. XXV. évf. Ára 8 korona, egyes szám ára 20 fillér.

Munkácsi Hírlap. (Munkács.) Főszerkesztő Ferenczy Lajos; felelős szer-

kesztő dr. Katz Sándor; lapkiadó és nyomt. a Pannónia-knyv. r. t. II. évf. Ára 6 korona, egy szám ára 12 fillér.

Moór és Vidéke. (Moór.) Felelős szerkesztő Reszler Jakab. Nyomt. a moóri kny. XVIII. évf. Ára 10 korona, egy szám ára 20 fillér.

Nagykunsági Hírlap. (Karczag.) Felelős szerkesztő Klein István. Nyomt. Hoffmann és Kronovitz nyomda, Debreczenben. IV. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 16 fillér.

Nagyváradai Munkás Ujság. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Vantus Károly; kiadó Sichermann Mór. Nyomt. Neuman Vilmos nyomdász. II. évf. Ára fél évre 1 korona, egy szám ára 2 fillér.

„Negyvennyolcz”. (Pusztamonostor.) Szerkesztő és tulajdonos Nedeczky Szendrő, társszerk. Nedeczky Loránt és Tattárszky Andor Nyomt. Kubicza János Jászberényben. III. évf. Ára? Megszűnt.

Népakarat. (Sopron.) Felelős szerkesztő Ráth Gyula; kiadó-tulajdonos Zsombor Géza. Nyomt. Petőfi kny. múlt. I. évf. Ára 4 korona, egy szám ára 6 fillér.

Nép és Iszóság. Hetilap a nép számára. (Sátoraljaújhely.) Felelős szerkesztő dr. Szirmai István. Nyomt. Zempléni kny. int. r. t. I. évf. Ára egy óra 1 korona. Magyar-tót szöveggel.

Népjog. (Kaposvár.) Felelős szerkesztő Rusa Ernő; kiadó-tulajdonos Rusa Ernő és Szalay Károly. Nyomt. Hagelman Károly. X. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Nógrádi Hírlap. Ezelőtt *Nógrádi Lapok* és *Honti Híradó*. (Balassagyarmat.) Felelős szerkesztő Kossaczky Arnold dr. Nyomt. a Balassagyarmati kny. szövetkezet. XXXIV. évf. Ára 10 korona, egy szám ára 20 fillér.

Nógrádi Lapok és Honti Híradó. (Balassagyarmat.) Felelős szerkesztő dr. Kossaczky Arnold; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Balassagyarmati könyvnyomda r. társ. XXXIV. évf. Ára 12 korona, egy szám ára 20 fillér. Megszűnt, folytatása *Nógrádi Hírlap* főcímmel, *Nógrádi Lapok* és *Honti Híradó* alcímmel.

Nyitrai Hírlap. *Neutraer Zeitung*. (Nyitra.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Grünfeld Náthán ügyvéd. Nyomt. Iritzer Zsigmond. XVIII. évf. Ára 12 korona, egy szám 30 fillér. Magyar és német szöveggel.

Nyitrai Lapok. *Neutra-Trentschiner Zeitung.* (Nyitra.) Felelős szerkesztő Weisz József. Nyomt. Löwy Antal nyomdász. XLII. évf. Ára 10 korona 40 fillér, egy szám ára 24 fillér. Magyar-német szöveggel.

Nyitramegyei Független Hirlap. (Nyitra.) Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos dr. Lellei Zsigmond ügyvéd. Nyomt. Iritzer Zsigmond nyomdász. II. évf. Ára 12 korona, egy szám 24 fillér.

Nyitramegyei Szemle. (Nyitra.) Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos dr. Tóth János; társszerkesztő Franciscy Lajos. Nyomt. Huszár István. XIV. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Nyitravölgyi Lap. (Nagytapolcsán.) Felelős szerkesztő Mallász Antal; kiadó-tulajdonos Platzkó Gyula nyomdász. VII. évf. Ára 8 korona.

Összetartás. (Győr.) Felelős szerkesztő Csizmadia Sándor; kiadó-tulajdonos a szerkesztőség. Nyomt. Győregyházmegye könyvsajtója. I. évf. Ára 4 korona, egy szám 10 fillér.

Paraszt Ujság. (Békéscsaba.) Főszerkesztő Achim L. András; felelős szerkesztő Nigrinyi János; kiadja a Békéscsabai »Népegylet«. Nyomt. Tevan Adolf kny. I. évf. Ára 4 korona.

Rábaközi Közlöny. Egyesült *Csornai Hirlap. Rábaközi Ujság.* Felelős szerkesztő Dömötör Béla; társszerkesztő Kováts József Kapuvárt. Nyomt. a Csornai ny. vállalat r. t. IX. évf. Megjelen Csorna és Kapuvár városokban hetenként. Ára 8 korona, jegyzőknek 6 korona, tanítóknak 4 korona, egy szám 12 fillér.

Rábaközi Ujság. (Kapuvár.) Felelős szerkesztő Kürtessy Rezső és Nagy László; főmunkatárs dr. Váhl Ernő. Nyomt. Buxbaum József. II. évfolyam Ára 8 korona, jegyzőknek 6 korona, tanítóknak 4 korona.

Ráczekevei Hirlap. Ezelőtt *Ráczekevei Híradó.* (Ráczeke.) Felelős szerkesztő Geleji István. Nyomt. Weisz Bernát kny. I. évf. Ára 6 korona, egy szám 12 fillér.

Radikális Ujság. (Békéscsaba.) Felelős szerkesztő Palatinus József; munkásügyek rovatvezetője Nigrinyi János. Lap-tulajdonos és nyomt. Tevan Adolf nyomdász. I. évf. Ára 8 korona, egy szám 2 fillér.

Somogy. (Kaposvár.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Roboz István. Nyomt.

Gerő Zsigmond nyomdász. XLII. évf. Ára 10 korona.

Soproni Napló. (Sopron.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Rábel László. Nyomt. Röttig Gusztáv. Megjelen hetenként kétszer. VII. évf. Ára 16 korona.

Szabadka és Vidéke. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Czeisz Máté; lap-tulajdonosok az alapítók. Nyomt. Bittermann József kny. XIV. évf. Ára 6 korona.

Szabadkai Hirlap. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Garai Kornél; kiadó-tulajdonos és nyomt. Csernicsek Imre nyomdász, Palánkán. I. évf. Megjelen csütörtök és vasárnap. Ára 12 korona, egy szám 4 fillér.

Szabadság. (Esztergom.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Bártfay Géza. Nyomt. Szabadság kny. Megjelen kedden, csütörtökön és szombaton. XI. évf. Ára 12 korona helyben, 14 korona vidékre, egy szám 6 fillér.

Szabolcs. (Nyiregyháza.) Szerkeszti Pröhle Vilmos; kiadó-tulajdonos Schlichter Gyula. Nyomt. Piringer János utóda: Borbély Béla nyomdász. V. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Szamos. (Szatmár.) Felelős szerkesztő Hautz Jenő dr.; lap-tulajdonos Litteczky Endre, nyomt. Szabadsajtó kny. XXXVIII. évf. Megjelen vasárnap és csütörtök. Ára 8 korona, egy szám 10 fillér.

Szászváros. (Szászváros.) Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Simon Ferencz; kiadja és nyomt. Szászvárosi kny. r.-t. XII. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Szatmárvármegye. (Nagykároly.) Felelős szerkesztő dr. Kovács Dezső; szerkeszti Varjas Endre; lap-tulajdonos a lapvezérlő-bizottság. Nyomt. Morvai János nyomdász Szatmáron. II. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Szegedi Ellenzék. (Szeged.) Szerkeszti Róna Lajos; társszerkesztő és lap-tulajdonos Székely Jenő. Nyomt. Várnai L. II. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Székelyföld. (Kézdivásárhely.) Felelős szerkesztő Bíró Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. ifj. Jancsó Mózes nyomdász. XXV. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 10 korona. Megszűnt.

Székely Hirlap. (Kézdivásárhely.) Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Bíró Lajos; nyomt. Turóczy István nyomdátulajdonos. I. évfolyam. Megjelen szerdán és szombaton. Ára 10 korona, egy szám 10 fillér.

Szatmármegyei Közlöny. (Nagykároly.) Felelős szerkesztő Sternberg Ottó; főmunkatárs Rónay László; lap-tulajdonos és nyomt. Roth Károly nyomdász. XXX. évf. Ára 8 korona, egyházi, iskolai, községi és megyei tisztviselőknek 5 korona, egy szám 20 fillér.

Szatmár-Németi. (Szatmár.) Lapvezér Kelemen Samu dr., országgyűlési képviselő; felelős szerkesztő Komáromy Zoltán dr., kiadó-tulajdonos és nyomt. Boros Adolf nyomdász. IX. évf. Megjelen szerdán és vasárnap. Ára 8 korona, egy szám 10 fillér.

Székelység. (Csikszereda.) Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Nagy Béni dr., ügyvéd; kiadó és nyomt. Gyönös Gyula nyomdász. II. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Székely Ujság. (Kézdivásárhely.) Főszerkesztő dr. Szentiványi Árpád; felelős szerkesztő és kiadó Molnár Emil, főmunkatársak: Czeglédi Miklós dr., Nagy György dr. és Megyaszai Mihály. Nyomt. Kézdivásárhelyi kny. r.-t. III. évf. Ára 10 kor. egy szám 10 fillér.

Székesfehérvár. (Székesfehérvár.) Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Szőlősy Ferencz. Nyomt. Székesfehérvár és Vidéke kny. r.-t. I. évf. Ára 12 korona, egy szám 10 fillér.

Székesfehérvár és Vidéke. (Székesfehérvár.) Felelős szerk. dr. Lurja Aladár, kiadó-tulajdonos A székesfehérvári politikai hírlapkiadó-társaság. Nyomt. Székesfehérvár és Vidéke kny., üzletvezető Gróf Gyula. XXXIV. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára 16 korona, egy szám 10 fillér.

Székesfehérvári Hirlap. (Székesfehérvár.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Tóth Arthur. Nyomt. Csitéri kő- és kny. Csitéren. XI. évf. Ára 16 korona, egy szám 12 fillér.

Székelyudvarhely. (Székelyudvarhely.) Felelős szerkesztő Pál Ernő dr.; lap-tulajdonos Betegh Pál; kiadja Betegh Pál és társa ujságkiadó-intézete. Nyomt. Betegh Pál és társa nyomda. XII. évf. Ára 10 korona, egy szám 10 fillér.

Székely Ujság. (Székelyudvarhely.) Felelős szerkesztő Török Pál dr.; társ-szerkesztő Chalupka Rezső; kiadó-tulajdonos a kiadó bizottság. Nyomt. Becsek D. Fia nyomda. II. évfolyam Ára 8 korona, tanítók, lelkészek és jegyzőknek 4 korona.

Szentesi Lap. (Szentés.) Felelős szerkesztő Sima László. Nyomt. Vajda Bálint utóda nyomda. XXXVI. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára 10 korona helyben, vidékre 12 korona, egy szám 8 fillér.

Szepesi Ellenőr. (Lőcse.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Lederer Miksa. Nyomt. Szepesvármegyei közigazgatási kny. Braun Fülöp. I. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Szepesi Ellenzék. (Lőcse.) Szerkesztő dr. Lederer Miksa. Nyomt. Szepesvármegyei közigazgatási kny., Braun Fülöp. III. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára ?

Szombathelyi Ujság. (Szombathely.) Felelős szerkesztő Pintér József; lap-tulajdonos és nyomt. a Szombathely-egyház-megyei könyvny. XII. évf. Ára 10 korona.

Tata-Tóvárosi Híradó. (Tatatóváros.) Szerkesztő Somory S. Ferencz; kiadó-tulajdonos és nyomt. Engländer és társa nyomda. XXVII. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Tisza. (A.—.) (Máramaros-sziget.) Főszerkesztő Junger Lázár dr.; társ-szerkesztő Lányi János dr.; a szerkesztésért felelős Junger Lázár dr.; lapkiadó a szerkesztőség. Nyomt. Kaufman Ábrahám nyomdász. I. évf. Ára 8 korona helyben, vidékre 10 korona, egy szám 10 fillér.

Tokaj-Hegyalja. (Szerencs.) Főszerkesztő Szilva Béla dr.; felelős szerkesztő és kiadó lap-tulajdonos Simon József; társ-szerkesztő Abaujszántórol Stessel Szilárd dr.; társ-szerkesztő Tokajból Szécsen Vilmos dr. Nyomt. Simon József nyomdász. XIV. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Tolnamegyei Közlöny. (Szekzárd.) Felelős szerkesztő Boda Vilmos; főmunkatárs Horvát Ignác; lap-tulajdonos Grünwald Lajos. Nyomt. Molnár Mór. nyomdász. XXXIV. évf. Ára 12 korona, egy szám 24 fillér.

Tolnávármegye. (Szekzárd.) Felelős szerkesztő és tulajdonos dr. Leopold Kornél; segédszerkesztő Székely Ferencz; főmunkatárs Földvári Mihály. Nyomt. Ujfaluys Lajos utóda nyomdász. XVI. évf. Ára 12 korona.

Torontáli Közlöny. Egyesült *Kikindai Közlöny* és *Felső Torontál*. (Nagykikinda.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Kemény János; kiadó Prehajszky Zsarkó. Nyomt. Szegyakov Iván nyomdász. XXV. évf. Megjelen hetenként két szám. Ára 14 korona helyben és vidéken, egy szám 12 fillér.

Törökkanizsa és Vidéke. (Törökkanizsa.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Schwarz Jenő. Nyomt. Szegyakov Sándor nyomdász. V. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Trencsényi Lapok. (Trencsén.) Fő szerkesztő Szilvay István; felelős szerkesztő dr. Pető Béla. Nyomt. Globus kvny. r.-t. Budapesten. II. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Udvarhelyi Híradó. (Székelyudvarhely.) Az udvarhelymegyei jegyzői egyesület hivatalos közlönye. Főszerkesztő dr. Kovácsy Albert; felelős szerkesztő Becsek Aladár; kiadó és nyomt. Becsek D. fia kvny. IX. évf. Ára 8 korona, tanítóknak és jegyzőknek 6 korona, egy szám 16 fillér.

Ugocsa. (Nagyszőlős.) Felelős szerkesztő Deutsch Jenő; társszerkesztő Morvay Zsigmond. Nyomt. az Ugocsai központi kvny. XXIII. évf. Ára 8 korona, tanítók és jegyzőknek 6 korona, egy szám 20 fillér.

Ujvidék. (Ujvidék.) Felelős szerkesztő Zambauer Ágoston. Nyomt. Fuchs Emil és társa kvny. XXV. évf. Ára 12 korona, egy szám 12 fillér.

Váczi Közlöny. (Vác.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Koncz József. Nyomatja Mayer Sándor nyomdász. XXVIII. évf. Ára 12 korona, egy szám 24 fillér.

Vágvölgyi Lap. (Trencsén.) Felelős szerk. és kiadó-tulajdonos Sándor Ferencz. Nyomt. Sándor F. kvny. XXXIII. évf. Ára 10 korona. Magyar-német szövegű.

Vármegyei Közélet. *Szolnok-Doboka.* (Dés.) Felelős szerkesztő Bene Ferencz; főmunkatárs Toma Miklós dr.; kiadó a Vármegyei Közélet szerkesztősége. Nyomt. Demeter és Kiss nyomdája. I. (XXXI.) évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Vásárhely és Vidéke. (Hódmezővásárhely.) Főszerkesztő dr. Endrey Gyula országgyűlési képviselő; felelős szerkesztő Bibó Lajos. Nyomt. és kiadó Vásárhely és Vidéke nyomda. XXIV. évf. Hetenként háromszor. Ára 8 korona, egy szám 6 fillér.

Végvidék. (Pancsova.) Szerkesztő Feymann Gyula ügyvéd; kiadó-tulajdonos dr. Hódy Antal. Nyomt. Wittig-schlager C. IX. évf. Ára 12 korona, egy szám 20 fillér. Megszűnt.

Veszprémi Hírlap. (Veszprém.) Felelős szerkesztő Szánthó László; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Veszprémegyházmegyei könyvnyomda. XIV. évf. Ára 12 korona, tanítóknak 8 korona.

Veszprémvármegye. Ezelőtt *Veszprémi Ellenőr.* (Veszprém.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kápolnai Paur Ödön; segédszerkesztő Vastagh Rezső. Nyomt. Fodor Ferencz nyomdatulajdonos. IX. évf. Ára 12 korona, egy szám 24 fillér.

Világosság. (Máramarosziget.) Főszerkesztő Szőlőssy Ferencz; felelős szerkesztő Kovács Ödön. Nyomt. Vidor és Rosenthal kvny. III. évf. Ára helyben egy negyedévre 1 korona 50 fillér, vidékre negyedévenként 1 koronával több, egy szám 10 fillér.

Zala. (Nagykikinda.) Szerkesztik Szalai Sándor és Révész Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. Fischel Fülöp nyomdász. Megjelen hetenként kétszer. XXXIII. évf. Ára 12 korona.

Zalamegye. *Zalavármegyei Hírlap.* (Zalaegerszeg.) Felelős szerkesztő Csák Károly dr.; társszerkesztő és kiadó Udvardy Ignác. Nyomt. Unger Antal nyomdász. XXV. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Zalavármegyei Hírlap. (Zalaegerszeg.) Felelős szerkesztő Csák Károly dr. Nyomt. Unger Antal nyomdász. III. évf. Ára 10 korona. Megszűnt, azután beolvadt a *Zalamegye* című lapba.

Zászlónk. (Gödöllő.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos dr. Orbay Dénes ügyvéd. Nyomt. Schall J. nyomdász II. évf. Ára 4 korona, egyes szám 4 fillér.

Zemplén. (Sátoraljaújhegy.) Főszerkesztő ij. Meczner Gyula; felelős szerkesztő és laptulajdonos Ehlert Gyula; főmunkatárs Perényi József dr. Nyomt. Zemplén kny. intézet. XXXVII. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára 12 korona, egy szám 8 fillér.

Zemplénmegye. Ezelőtt *Sárospatak.* (Sárospatak.) Felelős szerkesztő Kun Dániel. Nyomt. Weissenberg Ármin nyomdász Budapesten. IV. évf. Ára 8 korona.

Zentai Híradó. (Zenta.) Főszerkesztő Kovács Jenő dr.; felelős szerkesztő és nyomt. Kabos Ármin nyomdász. XI. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára egy óra helyben 40 fillér, vidékre 60 fillér, egy szám 2 fillér.

Zombor és Vidéke. (Zombor.) Szerkeszti Szilágyi Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. Oblát Károly nyomdász. XXV. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 12 korona.

Összesen 143.

KÜLFÖLDÖN.

Amerikai Magyar Szemle. *American Hungarian* (New-York.) Szerkeszti egy magyar Yankee; kiadja a The American Hungarian Review Public. Co. Nyomt. ? I. évf. Ára Amerikában 2 dollár, Magyarországon 15 korona.

Magyar Hirmondó. *Hungarian News.* (Cleveland, O.) Szerkeszti ? Kiadja Técső Imre. Nyomt. ? VII. évf. Ára Amerikában 2 dollár, Magyarországon 2 dollár 50 cent.

Magyar Köztársaság. *Hungarian Republican.* (Trenton N. I. Philadelphia PA.) Felelős szerkesztő és kiadó Antal Jenő dr. Nyomt. Antal Jenő nyomdájá. I. évf. Ára 1 dollár 50 cent, egy szám 2 cent.

Összesen 3.

Összesen 179.

III. VEGYES TARTALMU KÉPES

HETILAPOK.*

BUDAPESTEN.

Budapesti Bazár. Alapította Király János 1859-ben; szerkeszti Rudnay Erna; kiadja a Budapesti Bazár kiadóhivatala. Nyomt. Stephaneum ny. r. t. V. évf. Megjelen minden hó elején és közepén. Ára 6 korona, egy füzet 30 fillér.

Élet (Az —.) Ezelőtt *Képes Családi Lapok.* Laptulajdonos Gárdonyi Ignác; felelős szerkesztő Cholnoky Viktor. Nyomt. Pallas nyomda. XXVIII. évf. Ára 12 kor.

Évszak. Szerkesztő és kiadó Csernicsek Imre. Nyomt. Székely Viktor. IV. évf. Ára 4 korona. Megszűnt.

Fő-és Székvárosi Hirlap. *Fővárosi Lapok.* Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Békei Soma. Nyomt. Kállai Ármán nyomdász. XIV. évf. Megjelen havonta háromszor. Ára 24 korona.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

Független Ujság. Felelős szerkesztő Szilassy Zoltán. Nyomt. Pátria nyomda. XII. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Háztartás. A magyar háziasszonyok közlönye. Felelős szerkesztő és kiadó Kürthy Emilné. Nyomt. Athenaeum ny. XII. évf. Megjelen havonta 1., 10. és 20-án. Ára 12 korona, egy füzet 36 fillér.

Képes Családi Lapok. II. kiadás. Ezelőtt *Képes Családi Lapok.* Főszerkesztő Prém József; felelős szerkesztő dr. Hetényi Imre; szerkesztő és tulajdonos Gárdonyi Ignác; kiadó a Magyar Könyvesház. Nyomt. Globus r. t. kvny. XXVIII. évf. Ára 12 korona. Egy füzet helyben 20 fillér, vidéken 24 fillér.

Képes Folyóirat. A *Vasárnapi Ujság* füzetekben. Szerkeszti Hoitsy Pál; főmunkatárs Mikszáth Kálmán. Kiadja és nyomt. a Franklin-Társulat nyomdájá. Megjelen havonta kétszer. XIX. évf. Ára 14 korona, egy füzet 60 fillér.

Képes Néplap és Politikai Hirdető. Mulattató és tanulságos ujság a magyar nép számára. Felelős szerkesztő Molecz Károly; kiadó és nyomt. Franklin-Társulat nyomdájá. XXXIV. évf. Ára 4 korona 80 fillér, a »Világkrónika«-val 8 korona.

Kőbányai Hirlap. Szerkesztő-tulajdonos Naszluhász Ödön. Nyomt. Goldschmied. III. évf. Ára 12 korona. Megszűnt.

Magyar Divat. Felelős szerkesztő Sárosi Béla; kiadó-tulajdonos Tolnai Simon. Nyomt. Globus műint. és kiadóvál. r. t. I. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 6 korona, egyes füzetben 50 fillér.

Magyarország és a Nagyvilág. *Ungarn und die Weite Welt.* Főszerkesztő Dessewffy Arisztid; felelős szerkesztő Jeremiás Rezső; kiadja az Idegenforgalmi és utazási vállalat részvénytárs. (Központi Menetjegy iroda.) Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. V. évf. Megjelen ? Ára ?

Olló (Az —.) Hirlaptudósító, könyvmatu történelmi és vegyestartalmu hetilap. Kéziratnak tekintendő. Felelős szerkesztő és kiadó Bátsi Balla Jenő. Nyomt. ? Ára ?

Ország-Világ. Szerkesztik dr. Várady Antal és dr. Falk Zsigmond; kiadója az Országos Irodalmi részv.-társ. Nyomt. a Pesti könyvny. részv. társ. XXVII. évf. Ára 16 korona, diszpeldány 50 korona, egy füzet 40 fillér.

Regénytár. Szerk. és kiadó-tulajd. Vadász Henrik. Nyomt. Globus r. t. kvny. I. évf. Ára 2 kor. 50 fill., egy szám 4 fill.

Styx. Szerkeszti Orpheus; kiadó-tulajdonos Singer A. G. özvegye. Nyomt. Grosz Jakab nyomdász. XLV. évf. Megjelen havonta három szám. Ára 16 korona.

Szalon Ujság. *Képes Folyóirat.* *Journal Illustré.* A Park-Club hivatalos lapja. Felelős szerk. Holló Tivadar; főmunkatárs Vay Sándor gróf; segédszerk. Fekete Imre; kiadó-tulajd. a Szalon Ujság lapvállalat. Nyomt. Stephaneum ny. r. t. XI. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára itt-hon 40 korona, unjon postal 50 korona.

Színház és Élet. Új alakban. Érdekes tartalmú képes magyar hetilap. Indult *A Színház*, folytatása *Színház és Élet.* A színházak hivatalos lapja. Főszerk. és kiadó-tulajdonos Lipcsey Ádám; szerkeszti Vajda László. Nyomt. Gelléri és Székely nyomda. IX. évf. Ára az »Érdekes Ujság« melléklettel együtt 16 korona, egy szám helyben 24 fillér, vidékre 30 fillér.

Szocializmus. Szerkeszti Garami Ernő; kiadja a Népszava könyvkereskedése. I. évf. Megjelen minden hó 1-ét és 15-ét követő csütörtökön. Ára 7 korona 20 fillér, egy füzet 30 fillér.

Új Idők. Szerkeszti Herczeg Ferenc; kiadja Singer és Wolfner. Nyomt. a Budapesti Hirlap ujságvállalata, Rákosi Jenő. XII. évf. Ára 16 korona.

Vasárnapi Ujság. Fel. szerk. Hoitsy Pál; kiadó-tulajdonos a Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. LI. évf. »Regénytár« heti melléklettel. Ára 16 kor.; »Politikai Ujdonságok«-kal együtt 24 kor.

Világ-Krónika. Szerkesztő? Nyomt. Franklin-társ. nyomdája. XXX. évf. Ára fél évre 1 korona 60 fillér.

Összesen 22.

VIDÉKEN.

Alföld. (Arad.) Szerk. Honisch L. István. Nyomt. Aradi ny. r.-t. VI. évf. Megj. havonta kétszer. Ára 10 kor. Megszűnt.

Asszonyokról Asszonyoknak. (Arad.) Rovatvezető Zempléni P. Gyuláné; kiadó-tulajdonos és nyomt. Gyulai István nyomdatársaság m. sz. II. évf. Ára 10 korona, az Arad és Vidéke előfizetői ajándékkal kapják.

Igazmondó. (Debreczen.) Felelős szerkesztő Szabó József. Nyomt. Csokonai kvny. VII. évf. Ára 3 korona.

Kassavidéke. (Kassa.) Balneologiai, turisztikai képes folyóirat. Felelős szerk. Kemény Lajos. Nyomt. Vitéz A. utóda kvny. VIII. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 4 korona, egyes számban 20 fill.

Kis Tükör. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Kecske-méthy István. Nyomt. Gombos Ferencz. XIV. évf. Ára 4 korona.

Tulipán. (Szabadka.) Szerkeszti Patak Béla; laptulajdonos és kiadó Oroszlányi Gábor. Nyomt. Kladek és Hamburger kvny. I. évf. Megjelen minden második vasárnap. Ára helyben és vidéken 6 korona, egy szám 20 fillér.

Vasárnap. (Marosvásárhely.) Főszerkesztő Nagy Károly; felelős szerkesztő Tóthfalusi József; társszerkesztő Paál Gusztáv. Kiadja az Erdélyi Ref. egyházkerület »Egyházi Értekezlete«. Nyomt. Adi Árpád nyomdász. VI. évf. Ára 4 korona, egy füzet 10 fillér.

Összesen 7.

KÜLFÖLDÖN.

Új Világ. *The New World.* (St. Louis.) Szerkeszti Németh Péter; kiadó Soly-mossy Olivér; laptulajdonos az Új Világ. Nyomt. Mockler-féle kvny. Havonta kétszer. II. évf. Ára Amerikában 1 dollár, Magyarországon 10 korona.

Összesen 1.

Összesen 30.

IV. EGYHÁZI ÉS ISKOLAI LAPOK.*

BUDAPESTEN.

Egyetemi Lapok. Szerk. Hencz Károly és Nagy József; kiadó-tulajd. az Egyetemi kör. Nyomt. Stephaneum. XIX. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 10 kor.

Egyházi Közlöny. Felelős szerkesztő Gerely József. Nyomt. Stephaneum XVIII. évf. Ára 10 korona.

En Ujságom (Az —.) Ezelőtt *Kis Lap.* Szerkeszti Pósa Lajos; XVII. évf. Nyomt. Hungaria. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

Én Ujságom (Az —.) Népies kiadása. Szerkeszti Pósa Lajos. XVII. évf. Nyomt. Hungaria. Megjelenik minden második vasárnap. Ára?

Evangelikus Családlap. Szerkesztő Kovács Sándor Pozsonyban; kiadó a Luther-társaság. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XI. évf. Megjelen július és augusztus kivételével havonként kétszer. Ára 2 korona.

Görög-Katholikus Hirlap. Főszerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Demkó Kálmán; felelős szerkesztő Kutka Miklós. IV. évf. Nyomt. Stephaneum. Ára 12 korona.

Gyermek Ujság. Szerkesztő Csillag Máté; kiadja Rosenfeld Lajos. IV. évf. Nyomt. Uránia. Ára 1 korona.

Hasznos Mulattató. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Dolinay Gyula. Nyomt. Nagy Sándor. XXXIV. évf. Megjelen 1-én és 15-én. Ára 8 korona.

Keresztények Lapja. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Erdélyi Gyula. Nyomt. Hornyánszky Viktor. IV. évf. Megjelen minden hó 10., 20. és 30-án. Ára 12 korona.

Keresztény Magyar Ifjúság. Felelős szerkesztő Kerékgyártó Árpád; főszerkesztő Kaposy Miksa; kiadó-tulajdonos a Szent-Imre kör. Nyomt. Stephaneum. IV. évf. Ára 8 korona, főiskolai és középiskolai tanulóknak 4 korona.

Kisdednevelés. Felelős szerkesztő Stepanko Albert; társszerkesztő Fábrián Irma; kiadja a Kisdednevelők orsz. egyesülete. Nyomt. Rózsa K. és neje. XXXV. évf. Havonként kétszer. Ára 8 korona.

Kis Lap. Szerkesztő Forgó bácsi (dr. Ágai Adolf); kiadó-tulajd. és nyomt. az Athenaeum. XXXV. évf. Ára 8 korona. Megszűnt, folytatása *Én Ujságom (Az —.)*

Lányok Lapja. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Dolinay Gyula. Nyomt. Nagy Sándor nyomda. XXXII. évf. Havonként kétszer. Ára 8 korona.

Magyar Diákok. A magyar tanuló ifjúság lapja. Szerkeszti Görög Kálmán Budapesten; laptulajdonos a Magyar Diákok lapkiadóvállalat. Nyomt. Dinkgreve Károly Celdömölkben. Megjelen egylető minden második szombaton. Ára 6 korona, egyes számban 20 fillér.

Magyar Lányok. Szerkeszti Tutsek Anna; kiadja Singer és Wolfner. Nyomt. a Hungaria kvny. XIII. évf. Ára 12 korona, egyes füzetben 30 fillér.

Magyar Pestalozzi. Szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Havas Gyula; segédszerkesztő Tomcsányi János; főmunkatárs Harzsányi Kálmán. Nyomt. Schmiédl Sándor kvny. IX. évf. Megjelen — július és augusztus hónapokat kivéve — vasárnap. Ára 8 korona.

Magyar Tanügy. Felelős szerkesztő és kiadó dr. Lázár Béla. Nyomt. Molnárók Lapja kvny. III. évf. Ára 8 korona.

Mesemondó. Szerkeszti Ráskai Ferencz; laptulajdonos Karczag Dezső. Nyomt. Árpád kvny. (tulajdonos Kronstein Árpád.) III. évf. Ára 4 korona.

Mese Ujság. Szerkesztő Bursics Ernő; kiadja a magyar tanítók Otthona. Nyomt. a Pesti kvny. r. t. II. évf. Ára 3 korona, egy szám 4 fillér.

Nemzeti Iskola. Felelős szerkesztő és tulajd. Földes Géza; főmunkatárs Benedek Elek. Nyomt. Markovits és Garai. XIII. évf. Ára 12 korona.

Népnevelő. Kath. nevelés-oktatásügyi közlöny; felelős szerkesztő Ember Károly; kiadja a Szent-István társ. Nyomt. Stephaneum kvny. XVII. (Uj F. IX.) évf. Ára 6 korona, latin és görögszertartású katolikus népoktatási intézeteknek ingyen.

Népnevelők Lapja. Felelős szerkesztő Szabó Bugát László; kiadó-tulajdonos a Magyar Tanítók Otthona. Nyomatja a Pesti kvny. r. t. XLI. évf. Ára 8 korona.

Országos Középiskolai Tanár-egyesületi Közlöny. Ideiglenes szerkesztő dr. Lévy Ede. Nyomt. Athenaeum kvny. XL. évf. 1906/7. Ára 8 korona, a tagok tagsági díj (8 kor.) fejében kapják.

Páduai Szent Antal Lapja. Szerkesztő Buday Aladár; kiadó a Pazmaneum vállalat. Nyomt. Stephaneum kvny. VIII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 3 korona 20 fillér.

Papok Lapja. Lapvezér Dvorzsák János; felelős szerkesztő dr. Kazaly Imre; segédszerkesztő Zsák J. Adolf; kiadó-tulajdonos Szendrey Mihály, a Szent-László-műintézet igazgatója. Nyomt. a Stephaneum kvny. IX. évfolyam. Ára 10 korona.

Polgári Iskola. (Budafok.) A polgári iskolák érdekeit szolgáló lap. Lapvezér dr. Ballagi Aladár országgyűlési képviselő; felelős szerkesztő Donszky Lukács. II. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 8 korona.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Hamar István; kiadja és nyomt. Hornyánszky Viktor nyomdász. XLIX. évf. Ára 18 korona.

Religio. Felelős szerkesztő és laptulajdonos dr. Dudek János. Nyomt. Stephaneum könyv. LXV. évf. Megjelen — július és augusztus hónapokat kivéve — vasárnap. Ára 12 korona.

Szent József Lapja. Szerkesztik és kiadják Szentesy Alfonz és Hets Ödön. Nyomt. Müller Károly. IV. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 3 korona.

Tanítók Szava. Felelős szerkesztő Juhay Antal. Nyomt. Rigler József Ede. II. évf. Megjelen havonta 1-én és 16-án. Ára 6 korona.

Tanulók Lapja. Felelős szerkesztő Gaál Mózes; kiadja a Franklin-társulat magyar irodalmi intézet. Nyomt. Franklin-társulat könyv. XIII. évf. Ára 9 korona 60 fillér.

Toll (A—). Ifjúsági lap. Főszerkesztő Rakovszky László; felelős szerkesztő Block Béla; taptulajdonos Pick Károly. Nyomt. Zeisler M. nyomdász. I. évf. Megjelen az iskolai évben kéthetenként. Ára ?

Zsidó Néplap. Főszerkesztő Dömény Lajos; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Bokor Ármin. Nyomt. Franklin-Társulat nyomdaja. II. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér. Megszűnt.

Összesen 33.

VIDÉKEN.

Biharvármegyei Népmivvelés. (Nagyvárad.) Főszerkesztő Bárány Árpád; szerkesztői Horváth István. Nyomt. Sebő Imre. I. évf. Megjelen minden hó 10., és 25-én. Ára 5 korona.

Család és Iskola. (Kolozsvár.) Felelős szerk. Sólyom János; kiadja a kolozsmegyei tanítótestület. XXXII. évf. Megjelen — július és augusztus hónapokat kivéve, — havonként kétszer. Nyomt. Gombos Ferencz. Ára 6 korona.

Debreczeni Főiskolai Lapok. (Debreczen.) Felelős szerkesztő Kiss Endre; kiadja: a magyar irodalmi önképző társulat. XLIX. évf. 1906/7. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Debreczen sz. kir. város könyvny. vállalat r.-t. Ára 6 korona, egyes számban 30 fillér.

Debreczeni Protestáns Lap. (Debreczen.) Szerkesztői Eröss Lajos. Nyomt. Hoffmann és Kronovitz könyv. XXVI. évf. Ára 12 korona.

Délvidéki Tanügy. (Temesvár.) Szerkesztői Reitter Ferencz; kiadja a Délmagyarországi tanító-egylet. Nyomt. az Unió könyv. XI. évf. Megjelen havonként kétszer, — július és augusztus s kivételével. — Ára 8 korona. Megszűnt.

Diákok Lapja. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Polgár Rezső. Nyomt. Neumann Vilmos. I. évf. Megjelenik havonta kétszer. Ára ?

Dunántuli Protestáns Lap. (Pápa.) Felelős szerk. és tulajdonos Kis József. XVII. évf. Nyomt. Ev. ref. főiskolai könyv. Ára 8 korona.

Dunántuli Református Családi Lap. (Körmend.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Fülöp József lelkész. Nyomt. Seiler Henrik utóadi Szombat-helyen. I. évf. Ára 4 korona, ha egy helyiségbe négy példány jár, 3 korona.

Egri Egyházmegyei Közölny. (Eger.) Szerkesztői dr. Böhm János. Nyomt. az egri érseki lyceumi kő- és könyv. XXXVIII. évf. Megjelen minden hó 1-én és 16-án. Ára 4 korona.

Egyetemi Lapok. (Kolozsvár.) Szerkesztői Révész László; kiadja: az egyetemi kör. Nyomt. Gombos Ferencz. X. évf. 1905/6. Megjelen havonként 3 szám. Ára 3 korona. Megszűnt, folytatása *Kolozsvári Egyetemi Lapok.*

Erdélyi Protestáns Lap. (Kolozsvár.) Felelős szerk. Nagy Károly; laptulajdonos az Erd. ev. ref. egyházkerület. Nyomt. Ellenzék könyv. IX. évf. Ára 12 korona.

Evang. Egyház és Iskola. (Oroszáza.) Szerkesztő és kiadó Veres József; felelős szerkesztő Hajts Bálint. XXIV. évf. Nyomt. Pless N. Ára 12 korona. Megszűnt.

Evangélikus Óralló. (Pozsony.) Egyházi és társadalmi hetilap. A hazai négy evang. egyházkerület hivatalos közölnye. Felelős szerkesztő Kovács Sándor. Nyomt. Hornyánszky Viktor könyv. Budapesten. II. évf. Megjelen hetenként 1 íven, a *Hivatalos Közlemények* mint az Ev. Óralló melléklete minden két hétben. Ára 8 korona, a Hivatalos Közlemények melléklettel 10 korona. Az anyaegyházak és felsőbbrendű iskolák ingyen kapják.

Görög Katholikus Szemle. (Ungvár.) Főszerkesztő Kaminszky Géza, felelős szerkesztő Duliskovich Elek; kiadó-tulajdonos és nyomt. az Unio r. társ. kny. VIII. évf. Ára 8 korona, kántortanítóknak 4 korona.

Győregyházmegei Katholikus Tanügy. (Győr.) Szerkesztő és kiadó Óveges Kálmán. V. évf. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Nyomt. Győregyházmegei kny. Ára 6 korona.

Jogászélet. (Debreczen.) A debreczeni joghallgatók önképző és segítő-egyleteinek közlönye, tudományos és szépirodalmi ifjusági lap. Főszerkesztő Kuthy Sándor; felelős szerkesztő ifj. Éricz Ernő. Nyomt. Debreczen sz. kir. város könyvvállalata. I. évf. Megjelen? Ára joghallgatóknak 4 korona.

Kálvinista Ontudat. (Békés.) Szerkeszti Nyárády László. III. évf. Nyomt. Véber Öszkár kiadó. Ára 4 korona. Megszűnt.

Keresztyén Evangelista. (Gyula.) Szerkesztő és kiadó Szalay József Nagybecskereken. Nyomt. Pleitz Ferencz Pál Nagybecskereken. XV. évf. Megjelen július, augusztus és szeptember kivételével — havonta 1-én és 15-én. Ára 2 korona.

Keresztyén Szövetség. (Makó.) Evangéliumi vallásos helyi lap, melyben híveikhez szól Benkő Viktor segéd-lelképásztor; mint szerkesztő: Benkő Viktor. Nyomt. Gaál László nyomdász. I. évf. Ára 2 korona, egy szám 4 fillér.

Kolozsvári Egyetemi Lapok. Ezelőtt *Egyetemi Lapok.* (Kolozsvár.) Főszerkesztő Lám Károly; felelős szerkesztő ifj. Brand Viktor; segédszerkesztők Király Zoltán és P. Székely Gábor. Nyomt. Gámán J. örököse. VIII. évf. Ára 6 korona, egyes számban 20 fillér.

Közlöny. (Debreczen.) A magyarországi ev. ref. theolog. ifjuság hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Papp László. Nyomt. Debreczen szab. kir. város kny. váll. XXXVI. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 6 korona, hittanhallgatóknak 3 korona. Folyóirat lett.

Közművelődés. (Sátoraljaújhely.) Főszerkesztő dr. Perényi József; felelős szerkesztő Hodossy Béla; kiadó-tulajdonos és nyomt. Lövy Adolf. III. évf. Ára 4 korona.

Nagy-Kőrösi Diáklap. (Nagykörös.) Szerkesztik Halla István, Zoltán

Aladár és Somogyi József. Nyomt. Ottlinger kny. VII. évf. Ára 3 korona, egy szám ára 20 fillér.

Népkolai Tanügy. (Eger.) Szerkeszti Róvó Lajos; kiadó Breznay Imre. Nyomt. az Egri érseki lyceumi kő- és kny. XXXIII. évf. Ára 8 korona, egyes szám ára 20 fillér.

Néptanoda. (Pécs.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Schneider István. Megjelen a nagy szünidő kivételével, szombaton. Nyomt. Taizs József. XXXIX. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 30 fillér.

Nemzeti Népművelés. (Nagybánya.) Felelős szerkesztő Pálkinkás Béla tanár Fiumében; kiadó Kovács Gyula könyvkereskedése Nagybányán. Nyomt. Morvay Gyula nyomdász. I. évf. Ára 6 korona.

Népnevelési Közlöny. (Nagyvárad.) A Biharvármegyei népnevelési egyesület hivatalos lapja. Szerkeszti Bodnár János; kiadja a Biharvármegyei Népnevelési Egyesület. Nyomt. Laszky Ármin nyomdász. XXIV. évf. Megjelen — július és augusztus hónapokat kivéve — havonta kétszer. Ára egy évre 2 korona, tanítók és iskolai hatóságoknak 1 korona, tagnak tagdíj fejében.

Orangyal. Képes gyermekujság. (Győr.) Szerkeszti Kárpáti Endre; kiadja Glálich Pál. Nyomt. Nitsmann József kny. Megjelen havonta kétszer. XXI. évf. Ára 2 korona.

Paedagogiumi Lapok. (Csikszere-da.) Szerkeszti Laszczik Ernő. Nyomt. Müller Károly. Megjelen havonként kétszer. VI. évf. Ára 6 korona.

Pályázat. (Székesfehérvár.) Szerkeszti Péterfi Ferencz; kiadó-tulajdonos és nyomt. Singer Ede nyomdász. XV. évf. Ára 8 korona. Magyar és német szöveggel. Utóbb csak német szöveggel.

Protestáns Zeneközlöny. Ezelőtt *Református Zeneközlöny.* (Sárospatak.) Szerkeszti és kiadja ifj. Fövenyessy Bertalan; társszerkesztő Keviczky Sándor. Nyomt. Ev. ref. főiskolai kny. II. évf. Megjelen havonta 1. és 15-én. Ára 12 korona, egy füzet 30 fillér.

Református Családi Lap (Körmend.) Felelős szerkesztő Fülöp József lelkész. Nyomt. Katona József nyomdász. I. évf. Megjelen havonként 1., 11. és 21-én. Ára 4 korona, ha egy helyre 4 példány jár, 3 korona.

Református Zeneközlöny. (Sárospatak.) Szerkeszti és kiadja ifj. Fővnyessy Béla. Nyomt. Ev. ref. főiskolai nyomda. (Radil Károly.) II. évf. Megjelen havonként 1. és 15-én. Ára 12 korona a »Hangjegy« melléklettel együtt, a »Hangjegy« egyes számban ára 1 korona. Megszűnt, folytatása *Protestáns Zeneközlöny.*

Sárospataki Lapok. (Sárospatak.) A sárospataki irodalmi kör közlönye. Felelős szerkesztő Rohoska József; főmunkatárs Dombay László. Nyomt. Steinfeld Jenő. XXV. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Sárospataki Református Lapok. (Sárospatak.) Főszerkesztő Radácsi György; felelős szerkesztő és kiadó dr. Zsindely István; társszerkesztő Rácz Lajos dr.; főmunkatárs Finkey Ferencz dr. és Harkányi István. Nyomt. Ev. ref. főiskolai nyomda (Radil Károly) II. évf. Ára 10 korona.

Székely Tanügy. (Marosvásárhely.) Felelős szerk. Máthé József. Nyomt. Adá Árpád nyomdász. VII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 6 kor.

Szombati Ujság. (Miskolcz.) Felelős szerkesztő Strausz Ignác. II. évf. Nyomt. Forster és társai nyomdája. Ára 12 korona.

Szövétnek. (Pápa.) Ifjusági lap. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Rácz Kálmán. Nyomt. a Pápai ev. ref. főiskolai kvny. betüivel. I. évf. Megjelen január—júniusig és szeptember—decemberig 1. és 15-én. Ára 3 korona, egy szám 20 fillér.

Tanítók Lapja. Indult *Református Néptanítók Lapja*, folytatása *Református Tanítók Lapja*. (Hajdúböszörmény.) Felelős szerkesztő Dobó Sándor tanító; kiadja és nyomt. Komáromi-féle kvny. Debreczen. XVII. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Téli Esték. (Nagyvárad.) Szerkesztő és tulajdonos Budai János. Nyomt. Sonnenfeld Adolf. III. évf. Egyes szám 4 fillér.

Téli Esték. (Szatmár.) A keresztény családok lapja. Szerkeszti Bodnár Gáspár tanár, kiadja és nyomt. Morvai János nyomdász. IX. évf. 1905/906. Megjelen november, december, január és február hónapok minden szombatján. Ára 4 óra 2 korona.

Téli Ujság. (Temesvár.) Vallásos irányú olvasmányok a magyar nép számára. Felelős szerkesztő Szabolcska

Mihály ref. lelkész; kiadja a Vallásos iratokat terjesztő egyesület. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. Budapesten XXVIII. évf. Megjelen december, január és február hónapokban minden szerdán. Egyes szám ára 4 fillér.

Összesen 42.

KÜLFÖLDÖN.

Amerikai Magyar Reformátusok Lapja. *Magyar-American Reformed Sentinel.* (Pittsburg. PA. New-York, N. Y.) Szerkesztik Harsányi P. István és Hankó M. Gyula. Nyomt. ? VII. évf. Ára Amerikában 2 dollár, Magyarországra 15 korona.

Magyarok Csillaga. (Mc. Keesport. Pa. Amerika.) Szerkeszti és kiadja Kováts Kálmán. Nyomt. ? ? évf. Ára 1 dollár.

Magyarok Vasárnapja. (Cleveland, O.) Főszerkesztő Böhm Károly plébános, szerkeszti Pesty Gyula; kiadja és nyomt. a Magyar kath. irodalom és ny. szövetkezet, üzletvezető Apáthy Ferencz. VII. évf. Ára 2 dollár, Magyarorszában 2 dollár 50 centis, egy szám 5 cent.

Magyar Zászló. *Hungarian Standard.* (Pittsburg. P. A.) Szerkeszti Kováts Mihály római kath. plébános; társszerkesztő Goebel István dr. Nyomt. Magyar Zászló nyomdája. II. évf. Ára 1 dollár 50 cent az Egyesült-Államokban, 16 korona Magyarországra.

Összesen 4.

Összesen 89.

V. SZÉPIRODALMI ÉS VEGYES TARTALMU LAPOK.*

BUDAPESTEN.

Attila. Felelős szerkesztő Koncz János; szerkeszti Gorgényi József; lapvezér Agh János; kiadja a budapesti székelyek segély- és önképző egylete. II. évf. Nyomt. Neuwald Illés. Ára 5 korona, egyes szám helyben 10 fillér, vidéken 20 fillér.

Budapesti Lapok. Szerkeszti Böszörményi Sándor; kiadja a fürdőügyi iroda. V. évf. Nyom. »Patria«. Ára 20 korona. Megszűnt.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs más-kép jelzve.

Divat-Salon. Ezelőtt *Magyar Bazar. Új Divat.* Felelős szerkesztő Szabóné Nogál Janka és Fánghné Gyujtó Izabella; szerkesztő és kiadó-tulajdonos Mezei Antal. Nyomt. Athenaeum ny. XVIII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 12 korona, egyes füzetekben 50 fillér.

Divat-Ujság. Szerkeszti Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajdonos és nyomt. Rákosi Jenő a Budapesti Hírlap ujság-vállalata nyomdája XII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona 80 fillér.

Hét. (A —.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kiss József. Nyomt. Athenaeum kvny. XVI. évf. Ára 20 korona, egyes füzetben 40 fillér.

Igaz Eszme. Felelős szerkesztő Heller Antal. III. évf. Nyomt. Árpád kvny. Ára 2 korona. Megszűnt.

Jövendő. Főszerkesztő Bródy Sándor; felelős szerkesztő Loránt Dezső; kiadó a Jövendő kiadóhivatala. IV. évf. Nyomt. Pallas. nyomda. Ára 12 korona.

Katholikus Magyarország. Szerkeszti és kiadja Szentesy Alfonz. Nyomt. Bróza Ottó. IV. évf. Ára negyedévre 3 korona, egyes füzetben 16 fillér.

Magyar Bazar. mint a nők munkaköre. Szerkeszti S. Hentaller Elma és ifj. Lónyay Sándorné; kiadja az Athenaeum. L. évf. Megjelen havi 2 szám. Ára 16 korona. Megszűnt.

Magyar Hazafiak Lapja. Felelős szerkesztő Viola Kornél; kiadó- és lap-tulajdonos Koltai Zoltán. Nyomt. Márkus Samu nyomdász. I. évf. Ára 12 korona, egyes számban 20 fillér.

Magyar Lant. Szerkesztik? Nyomt. Pannonia kvny. VI. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona, társulatoknak és tanítóknak feleárban. Beleolvadt a *Zenélő Magyarország* című lapba.

Magyar Szemle. Felelős szerkesztő Gergely József; lap-tulajdonos Kaczvinszky Lajos. Nyomt. Franklin-társulat kvny. XIX. évf. Hetilap. Ára 12 korona, egyes számban 30 fillér. Megszűnt.

Magyar Világ. Főszerkesztő dr. Demjanovich Emil; felelős szerkesztő Csudáky Bertalan; szépirodalmi főmunkatárs Lamperth Géza; kiadó-tulajdonos a Magyar görög katolikusok egyesülete. Nyomt. Pallas kvny. II. évf. Ára 10 korona, egy szám ára 20 fillér.

Munka Szemléje. (A —.) Főszerkesztő dr. Fónagy Ödön, felelős szerkesztő Osvát Kálmán; szerkesztik Diner-Dénes

József és Balog N. Imre dr.; kiadó a Munka Szemléje kiadóvállalata. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Nyomt. Markovics és Garai kvny. Ára 10 korona, egy füzet ára 50 fillér.

Szabadság, Egyenlőség, Testvériség. Szerkeszti Csupó Imre; kiadják a szociáldemokrata párt tagjai. Nyomt. Neuwald Illés. IV. évf. Ára 4 korona. Megszűnt.

Szerda. Szerkeszti és lap-tulajdonos Gundel Antal. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. I. évf. Megjelen hetenként 48 oldalnyi terjedelemben. Ára 24 korona, egy füzet 60 fillér. Megszűnt.

Szombati Ujság. (Miskolcz.) Izr. felekezeti és szépirodalmi heti lap. Felelős szerkesztő Strausz Ignác; társszerkesztő Krausz Bernát. Nyomt. Klein és Ludvig kvny. I. évf. Ára 12 korona, hitközségi hivatalnoknak 10 korona.

Tolnai Világlapja. Felelős szerkesztő dr. Hetényi Imre; kiadó Tolnai Simon. Nyomt. Globus. VI. évf. Ára a Házi Kincstár, Gyermekvilág és Aranyifjuság melléklapokkal 8 korona, egy szám helyben 20 fillér, vidékre 24 fillér.

Toll. (A —.) Irodalmi és művészeti folyóirat. Szerkeszti Balla Miklós; kiadó-tulajdonos Gyárfás Gyula. Nyomt. Globus r. t. Megjelen havonta kétszer. II. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Új Világ. Ezelőtt *Előkelő Világ.* Szerkeszti és kiadja Lengyel Gizella. Nyomt. Uránia IX. évf. Ára 16 korona.

Virágfakadás. Szerkeszti Endrődi Béla; lap-tulajdonos és nyomt. Barcza József nyomdász. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona. Megszűnt.

Vasárnapi Ujság. Szerkeszti Hoitsy Pál; felelős szerkesztő Nagy Miklós; főmunkatárs Mikszáth Kálmán; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. LIII. évf. Ára egy negyedévre a *Regénytár* heti melléklettel 4 korona, egész évre 16 korona. A *Világkrónika* melléklettel negyedévenként 4 korona 80 fillér. Külföldre a postai viteldij is csatolandó.

Zeneközlöny. Felelős szerkesztő és kiadó Demény Dezső; társszerkesztő Hoppe Rezső. Nyomt. Pesti kvny. r.-t. V. évf. Megjelen egész évben legalább huszonnégyszer. Ára 10 korona, egy szám 40 fillér.

Zenelap. Közlöny a zeneművészet összes ágai köréből. Felelős szerkesztő

és kiadó-tulajdonos Ság József; nyomt. Stephaneum nyomda. XX. évf. Megjelen havonta július és augusztus kivételével 1., 10. és 20-án. Ára 8 korona. Melléklete: Beilage zu Zenelap *Ungarische Musikzeitung*.

Zenélő Magyarország. Zenemű-folyóirat. Szerkesztő és kiadó Klökner Ede. Nyomt. Kunosy Vilmos és fia. XII. évf. Megjelen havonként 1. és 15-én. Ára 12 korona a Magyar Lant zeneirodalmi és művészeti melléklettel együtt, egy füzet 1 korona. Magyar, német és francia szöveggel.

Zenevilág. Színházi, zeneművészeti, zenepaedagogiai és zeneirodalmi hetilap. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Hackl N. Lajos. Nyomt. Károlyi György kö- és knvy. VII. évf. Ára 10 korona.

Összesen £6.

VIDÉKEN.

Bácskai Határvidék. (Sajkásgyörgye.) Szerkeszti Reiter József. III. évf. Nyomt. Hungaria knvy. Ujvidéken. Ára 16 korona. Megszűnt.

Csokonai Lapok. (Debreczen.) Szerkesztő Rudnyánszky Gyula; kiadó-tulajdonos Morvay Zoltán. III. évf. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Csokonai knvy. Ára 10 korona. Megszűnt.

Fáklya (A—.) (Kolozsvár.) Szerkesztő Reichzeit Arthur; kiadó Fáklya-Ujság-vállalat. II. évf. Nyomt. Gámán J. örök. Ára 16 korona, egyes szám ára 30 fillér.

Fejlődés. Ezelőtt *Irodalom és Művészet.* (Pozsony.) Felelős szerkesztő Hamvas József. Nyomt. Argermayer Károly knvy. II. évf. Ára 4 korona, egy szám 10 fillér.

Győri Vasárnapi Ujság. (Győr.) Felelős szerkesztő Sándor Géza; laptulajdonos Maicsiner Nándor örökösei. Nyomt. Nitsmann József nyomdász. VII. évf. Ára 12 korona, egyes számban 24 fillér.

Hangulat. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos makkoshettyei Stettner Tamás. Nyomt. Ajtai K. Albert. I. évf. Megjelen minden vasárnap. Ára 14 korona 48 fillér.

Igaz Eszme. (Békéscsaba.) Szerkesztő Máté Jenő; segédszerkesztő Nigrinyi János. IV. évf. Nyomt. Corvina knvy. Ára 5 korona. Megszűnt.

Irodalom és Művészet. (Pozsony.) Felelős szerkesztő Hamvas József. Nyomt. Argermayer Károly knvy. II. évf. Ára

4 korona, egyes számban 10 fillér. Megszűnt, folytatása *Fejlődés*.

Jövő. (Nagyvárad.) Szerkeszti Petry József. Nyomt. ? II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára ?

Magyar Lant. (Győr.) Szerkesztik dr. Angyal Armand és dr. Vajda Emil. Nyomt. Pannonia knvy. Zenei melléki. Kunosy Vilmos és Fia Budapest. VI. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 4 kor. Megszűnt. Beleolvadt a *Zenélő Magyarország*-ba.

Népjog. (A —.) (Újpest.) Felelős szerkesztő Timon T. László; kiadó és nyomt. Deutsch Mózes. II. évf. Ára 6 korona, egy szám ára 2 fillér.

Ör. (Az—.) (Ipolyág.) Szerkesztik dr. Herczegh Jenő és Honti Henrik Budapest. Nyomt. Neumann Jakab nyomdász Ipolyág. I. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona, egy szám 35 fillér.

Szálló Levelek. (Nyirád.) Szerkeszti Polgár Béla. XX. évf. Nyomt. Pannonia knvy. Győrben. Ára 12 korona. Megszűnt.

Székely Világ. (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő és kiadó-laptulajdonos Szentgyörgyi Dénes; társszerkesztő Balla Béla. Nyomt. Ev. ref. kollégiumi nyomda. II. évf. Ára 6 korona, egy szám 10 fillér.

Összesen 14.

Összesen 40.

VI. HUMORISZTIKUS LAPOK.*

BUDAPESTEN.

Babszem Jankó. Szerkesztő Reim Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. Magyar Hirlap nyomdája. VIII. évf. Ára 3 korona.

Bolond Istók. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Baróti Lajos. Nyomt. Franklin-társulat knvy. XXIX. évf. Ára 16 korona, egyes számban 16 fillér.

Borsszem Jankó. Felelős szerk. Lipcsey Ádám; kiadó-tulajdonos a Borsszem Jankó lapk. r. t. Nyomt. Athenaeum knvy. r. t. XXXIX. évf. Ára 16 korona.

Cyankali. Szerkesztő-tulajdonos Manswirth L. XXIII. évf. Nyomt. Löbl Dávid és Fia nyomdája. Ára 20 korona.

Ejnye be jó! Felelős szerk. Szentirmai Géza. Nyomt. Wodianer F. és Fiai. IV. évf. Ára 2 kor. 40 fillér, egyes számban 2 fillér.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs máskép. jelezve.

Ekszkize! Szerkeszti egy szerkesztő-bizottság; kiadja az Ekszkize-társaság. Tiszta jövedelme a Gutenberg-szoboralapé. Nyomt. Berger-Schimek kvny. I. évf. Megjelen? Ára 2 korona 60 fillér, egyes számban 10 fillér.

Fidibusz. Felelős szerkesztő Heltai Jenő; főmunkatársak Ambrus Zoltán és Ambrus Ferencz. Nyomt. A Nap ujság-vállalat kvny. II. évf. Ára 6 korona, egyes szám ára 5 krajcár.

Kakas Márton. Szerkesztők Sipulusz (Rákosi Viktor) és Faragó József; kiadó-tulajdonos Rákosi Jenő Budapesti Hirlap ujságvállalata. XIII. évf. Ára 8 korona.

Kis Élcslap. Felelős szerkesztő Sonkoly Gergely; főszerkesztő Salgó F. László. Nyomt. Globus r. t. kvny. V. évf. Ára 8 korona.

Magyar Figaro. Főszerkesztő Kunosy Frigyes; felelős szerkesztő Faragó Jenő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Kunosy Vilmos és Fia nyomdász. XXIV. évf. Ára 16 korona, egyes számban 30 fillér.

Magyar Herkó Péter. Felelős szerkesztő és tulajdonos Markos Gyula. Nyomt. Anglo-nyomda. XIV. évf. Ára 12 korona.

Mátyás Diák. Felelős szerkesztő Murai Károly; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wodianer F. és Fiai kvny. XIX. évf. Ára házhoz vagy postán 12 korona, egy szám ára 24 fillér.

Nyomdászok Élcslapja. Felelős szerkesztő Tenákulum; kiadó-tulajdonos László Vincze. Nyomt. Schwarz testvérek kvny. Megjelen kéthetenként egyszer. V. évf. Ára negyedévre a fővárosban 60 fillér, vidékre 72 fillér, egy szám ára a fővárosban 10 fillér, vidéken 12 fillér.

Urambátyám. Főszerkesztő János vitéz (dr. Benedek Sándor); felelős szerkesztő Erdélyi Zoltán; társszerkesztő Baróti Lajos; kiadó-tulajdonos Erdős Armand. Nyomt. Gelléri és Székely. XXI. évf. Ára 12 korona, egy szám 24 fillér. Beolvasd az *Üstökös* lapba.

Üstökös. Folytatása **Az Üstökös.** **Urambátyám.** Alapította 1857-ben Jókai Mór; főszerkesztő Szabó Endre; felelős szerkesztő dr. Szalay József. Nyomt. Pallas. XLIX. évf. Ára 16 korona. Megszűnt. Egyesült az *Urambátyám* lappal.

Üstökös. (Az —.) Egyesült **Urambátyám** című lappal. Alapította Jókai Mór 1857-ben. Főszerkesztő János vitéz (dr. Benedek János); felelős szerkesztő

Szalay S. József; kiadó-tulajdonos Erdős Armand. XLIX. évf. Ára egy negyedévre 4 korona.

Végy Engem. Felelős szerkesztő és kiadó Sonkoly Gergely. Nyomt. Globus műintézet r. t. Megjelen kéthetenként. II. évf. Egyes szám 10 fillér.

Osszesen 17.

VIDÉKEN.

Bagoly. (Miskolcz.) Szerkesztő Gordon; kiadó-tulajdonos Groszmann Jágó. III. évf. Nyomt. Szelényi és társa. Ára? Megszűnt.

Bomba. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Lámpás. Nyomt. Lipsit és társa nyomdája. I. évf. Ára egyes számban 4 fillér.

Darázs. (Szarvas.) Főszerkesztő Belopotoczky István, szerkesztő Pataky József és dr. Salacz Emil; kiadó-tulajdonos és nyomt. Dóka Gyula nyomdász. III. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 8 korona. Megszűnt.

Darázs. (Székesfehérvár.) Felelős szerkesztő Darázs; kiadó-tulajdonos Szöllösy Ferencz. Nyomt. Székesfehérvár és Vidéke vállalat r. t. kvny. III. évf. Ára egyes számban helyben 4 fillér, vidéken 6 fillér.

Derű. (Marosvásárhely.) Szerkesztő-tulajdonos Oroszlány Gábor. Nyomt. Adi Árpád nyomdász. IV. évf. Ára 4 korona 80 fillér. Megszűnt.

Dongó. (Debreczen.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Székely Imre. Nyomt. Hoffmann és Kronovitz kvny. VII. évf. Ára 8 korona.

Dongó. (Hódmezővásárhely.) Felelős szerkesztő Fullánk; kiadó és nyomt. Vásárhelyi Reggeli Ujság kvny. I. évf. Ára 5 korona, egyes számban 6 fillér.

Falu Szája. (Jászapáti.) Szerkeszti Tóth Andor. Nyomt. Adler József nyomdász Hevesen. IV. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Füles Bagoly (Arad.) Felelős szerkesztő Füles Bagoly. Nyomt. Aradi nyomda r. t. XVII. évf. Ára helyben egy óra 40 fillér, vidékre 50 fillér, egyes szám ára 10 fillér.

Garabonciás Diák. (Arad.) Felelős szerkesztő Garabonciás Diák. Nyomt. Muskát Miksa nyomdász. II. évf. Egyes szám ára 2 fillér.

Hunyadi Bors. (Vajdahunyad.) Szerkesztő? Nyomt. Kroll Gyula nyomdász, Déván. II. évf. Egy szám ára 4 fillér.

Karikás. (Debreczen.) Szerkesztő Karikás Marcz. Kiadó-tulajdonos ifj. Schepel Gyula. IV. évf. Nyomt. Városi ny. Ára 5 korona.

Kukoricza Jancsi. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Mérő Béla. Nyomt. Sebő Imre nyomdász. II. évf. Ára ?

Menyékú. (Szabadka.) Felelős szerkesztő Kezes Tibor. Nyomt. Csernicsek Imre kny. Palánkán. I. évf. Egy szám ára 4 fillér.

Pardon. (Esztergom.) Arzén lapja. Felelős szerkesztő Dénes Aladár. Nyomt. a Hunnia kny. II. évf. Ára helyben 3 korona, vidékre 3 korona 50 fillér, egyes szám 24 fillér. Megszűnt.

Rakéta. (Szabadka.) Szerk. Havas Emil és Oroszlány Gábor; kiadó és nyomt. Braun Adolf nyomdász. I. évf. Egy szám 4 fillér.

Tyúk Márton. (Csongrád.) Felelős szerkesztő Bátor Tamás; laptulajdonos és nyomt. Szilber János nyomdász. II. évf. Ára egy negyedévre 2 kor, a *Tisza-vidék* előfizetőinek 1 kor., egy szám 20 fill.

Virgács. (Hódmezővásárhely.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Oster. Nyomt. a Vásárhelyi Híradó-nyomda. I. évf. Ára 4 korona, egy szám 4 fillér.

Összesen 18.

Összesen 35.

VII. SZAKLAPOK.*

BUDAPESTEN.

Ácsok Szaklapja. Felelős szerkesztő Sterbinszky Lipót; laptulajdonos a lapbizottság. Nyomt. Világosság r. t. III. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 2 korona 40 fillér. Magyar és német szöveggel. Megszűnt, folytatása *Magyarországi Ácsok Szaklapja*.

Adóügyi Szaklap. Felelős szerkesztő Hoffmann Mihály; kiadó-tulajdonos dr. Hoffmann A. és Hoffmann Mihály. Nyomt. Globus r. t. XVI. évf. Ára 12 korona.

Aesculap. Szerkeszti Hirschfeld Lajos, kiadja »Aesculap« szakirodalmi vállalat. Nyomt. Röltig Gusztáv Sopronban. IV. évf. Megjelen havonként kétszer. Magyar és német szöveggel. Megszűnt.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

Állami Tisztviselők Lapja. Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Csikvári Jákó. XXVII. évf. Megjelen havonként háromszor. Nyomt. Franklin-társulat. Ára 10 korona.

Allatorvosi Közlöny. Szerkesztik Lukács Aladár és Vámos Jenő; kiadja a Magyar országos állatorvos-egyesület. Nyomt. Otthon kny. IV. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 6 korona.

Allatorvosi Lapok. *Veterinarius.* Szerkesztik dr. Hutyra Ferencz és dr. Rátz István. Nyomt. Patria XX. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 16 korona.

Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok. Szerkesztő Jeszenszky Pál; laptulajdonos Ordódy Lajos. Nyomt. Wodianer F. és Fiai VI. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Általános Műszaki Értesítő. *Allgemeiner Technischer Anzeiger für Ungarn.* Felelős szerkesztő? kiadó-tulajdonos Singer Gyula. Nyomt. Fővárosi nyomda von. és kny. r.-t. X. évf. Megjelen minden tizennegy napban. Ára 16 korona belföldre, 16 márka Németországban. Az év kezdetén magyar-német szöveggel, később tisztán német szöveggel jelen meg.

Általános Pénzügyi Szemle. Főszerkesztő dr. Pátkai Dániel; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Lambert Nándor. Nyomt. Magyar Sajtó kny. VIII. évf. Megjelenik havonta kétszer. Ára 12 korona.

Általános Szeszipari Közlöny. Felelős szerkesztő és kiadó: Goldfinger Gábor. IX. évf. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Műszaki irod. és ny. r. t. Ára 14 korona. Magyar és német szöveggel, később csak magyar szöveggel.

Amateur. (Az —.) Szerkeszti Kohlmann Arthur. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Nyomt. Pátria irod. vállalat és kny. r.-t. Ára 14 korona, egy füzet 60 fillér.

Aranyműves. (Az —.) Felelős szerkesztő Spitzer Sándor; lapkiadó Neuwald Samu. Nyomt. Reform kny. Megjelen havonta kétszer. II. évf. Ára 4 korona 80 fillér, egy szám 20 fillér.

Asztalosok Lapja. Felelős szerkesztő Gondos Sándor; társszerkesztő és laptulajdonos Schiller Soma. Nyomt. Országos központi nyomda r. t. Ára 12 korona.

Asztalosmesterek Lapja. Lapvezér Bartolffy János; szerkesztő ifj. Ma-

dary Gábor; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Schiller Soma. Nyomt. Pless Ignác nyomdász. I. évf. Ára 12 korona, egyes szám 30 fillér.

Baromfitenyésztők Lapja. Felelős szerkesztő Winkler János titkár; kiadja a Baromfitenyésztők országos egyesülete. Nyomt. Pátria irod. vál. r. t. Megjelenik havonta 1-én és 15-én. Ára 8 korona, tagoknak tagsági illetmény fejében.

Békehírnök. Szerkeszti Csorják Attila; kiadó Udvarnoki András. Nyomt. Fritz Ármin nyomdász. XII. évf. Megjelenik havonta 15. és 30-án. Ára 3 korona 60 fillér, Amerikában 1 dollár.

Bírósági Szemle. *Gerichtsrevue.* Felelős szerkesztő Siria; munkatársak dr. Gerő József és dr. Bende Sándor. Nyomt. Bírósági Szemle r. t. kvny. Megjelenik havonta kétszer III. évf. Ára 24 korona.

Bírák Lapja. Felelős szerkesztő Gál Lajos; laptulajdonos és kiadó a szerkesztőség. Nyomt. Márkus Samu. I. évf. Megjelenik havonta 1-én és 15-én. Ára 16 korona, egyes számban 20 fillér.

Biztosítási és Közgazdasági Lapok. *Assecuranz und Volkswirth. Blätter.* Felelős szerkesztő Török Jenő Endre. Nyomt. Markovics és Garai kvny. XII. évf. Megjelenik havonta legalább kétszer. Ára 20 korona. Magyar-német szöveggel.

Borászati Lapok. Felelős szerkesztő és kiadó Drucker Jenő; laptulajd. Baross Károly örököse. Nyomt. a Pátria. XXXVIII. évf. Ára 12 korona, külföldre 14 korona.

Bortermelők Lapja. Szerkeszti Rombay Dezső. III. évf. Nyomt. Lipinszky és társa. Ára 12 korona.

Bőripar. *Ungarische Gerber Zeitung.* Szerkesztő és kiadó Meller Jerome. Nyomt. Europa. XIII. évf. Megjelenik havonként háromszor. Ára 12 korona. Magyar és német szöveggel.

Bőripari Szemle. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Hívös Jakab. IV. évf. Nyomt. Goldschmidt testvérek. Megjelenik havonként kétszer. Ára 12 korona, külföldre 16 korona, egyes számban 50 fillér.

Bőrmunkás. Felelős szerkesztő Bauer Gyula; kiadja a bőrmunkások lapbizottsága. Nyomt. Világosság r. t. II. évf. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Ára 2 korona 40 fillér, külföldre 3 korona.

Budapesti Építészeti Szemle. Szerkeszti ifj. Bobula János. XV. évf. Megjelenik havonként kétszer. Nyomt. Gelléri és Székely. Ára 16 korona.

Budapesti Orvosi Ujság. Főszerkesztők dr. Angyán Béla és dr. Schuschny Henrik; felelős szerkesztő dr. Torday Ferencz. IV. évf. Nyomt. Pesti Lloyd r. t. Ára 16 korona.

Büntető Jog Tára. Felelős szerkesztő Németh Péter. Nyomt. Pesti Lloyd r. t. LIII. kötet. Megjelenik rendszeresen csütörtökön. Ára 16 korona.

Csendőrségi Lapok. Ezelőtt *Rendőrségi Lapok.* A m. kir. csendőrség szaklapja. Főszerkesztő dr. Selley Sándor; felelős szerkesztő Guthi Imre. Nyomt. Légrády testvérek kvny. XIII. évf. Ára 14 korona hatóságoknak, 20 korona magánosoknak.

Cipész. (A —.) Felelős szerkesztő Farkas István; kiadó-tulajdonos a Cipész alapítói. XVI. évf. Megjelenik havonként kétszer. Nyomt. Világosság r. t. Ára 2 korona 80 fillér. Magyar-német szöveggel.

Czipészek Lapja. Rajzolta Dreszkóczy Bertalan szaktanító. Nyomt. Lengyel Lipót műintézete. I. évf. Megjelenik? Ára?

Cipész Szaklap. Felelős szerk. Bodh József; helyettes szerkesztő Halmos Miksa. Nyomt. Müller Károly. VIII. évf. Megjelenik havonként kétszer. Ára 8 korona.

Corvina. A magyar könyvkereskedők egyletének közlönye. Szerkeszti Wiener Jakab; tulajdonos a Magyar könyvkereskedők egylete. XXIX. évf. Megjelenik minden hó 10., 20. és 30-án. Ára 16 korona. Nyomt. Pallas. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Daltársulatok Lapja. Felelős szerkesztő Hegyi Sándor; főmunkatárs Fekete József; laptulajdonos Reichert Dávid. Nyomt. Löblovitz Zsigmond. I. évf. Megjelenik havonta kétszer. Ára 8 korona.

Demimonde. Felelős szerkesztő Braun Miksa. III. évf. Nyomt. Kronstein és Téri. Ára 10 korona. Megszűnt.

Dohányáros. (A —.) Felelős szerkesztő dr. Kadelburg Ignác; kiadó-tulajdonos? Nyomt. Pallas. I. évf. Megjelenik havonta kétszer. Ára 5 korona.

Dohányárosok Közönye. Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Hatsek Adolf. Nyomt. Löblovitz Zsigmond. XIV. évf. Megjelenik havonként kétszer. Ára 10 korona. Magyar és német szöveggel.

Egyetemes Döntvénytár. Ezelőtt *Grill-féle Döntvénytár.* Szerkeszti dr. Gyomai Zsigmond ügyvéd; a büntető részt szerkeszti Edvi Illés Károly ny. kir. ügyész. Nyomt. A Nap ujságvállalat kvny. I. évf. Megjelenik július és augusztus kivé-

telével minden hónap 1-én és 15-én. Ára 10 korona, a *Jogállam*-mal együtt rendelve 24 korona.

Erdészeti Lapok. Szerkeszti Bund Károly; kiadja az Országos erdészeti egyesület. Nyomt. Pátria irod. váll. r. t. XLV. évf. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Ára 16 korona, tagoknak tagdíj fejében, alapító tagoknak díjtalanul.

Egi Világosság. Védnök báró Vay Ödön; felelős szerkesztő dr. Grünhut Adolf. Nyomt. Spitzer Márk. IX. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona. Folyóirat lett.

Élelmezési Munkás. Felelős szerkesztő Kardics Kálmán; kiadó-tulajdonos az Élelmezési Munkás lapbizottság. Nyomt. Reform kvny. I. évf. Ára 4 korona 80 fillér, egyes számban 20 fillér.

Élelmiszerszállító. A magy. élelmiszerszállító r. t. közlönye. Felelős szerkesztő Hell Lajos; kiadó-tulajdonos a Magyar élelmiszerszállító r. t. Nyomt. Radó Izor. V. évf. A M. É. R. T. üzletfeleinek és a földművelési miniszterium által megjelölt címekre díjmentesen küldetik.

Építő Ipar. Főszerkesztő Ney Béla; felelős szerkesztő Mihályfi József; kiadó-tulajdonosok képviselője Pártos Gyula. Nyomt. Patria. XXX. évf. Ára 16 korona.

Építőmunkás. Felelős szerkesztő Belényesi Lajos; kiadó-tulajdonos Garbai Sándor. Nyomt. Világosság r.-t. Megjelen havonta kétszer. Ára a fővárosban egy hétre 30 fillér és vidékre 10 fillér.

Értékpapír Szemle. Szerkeszti Kormos Gyula. Nyomt. Hunnia. XVI. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 2 korona. Megszűnt.

Ertesítés a budapesti hitelezői védegyelet tagjaihoz. Nyomt. Kálmán és társa. XXIV. évf. Megjelen havonként kétszer. Az egyesület tagjainak ingyen küldetik. Megszűnt.

Éttermi Segédek Szaklapja. Felelős szerkesztő Honyek Lajos; munkatárs ifj. Kálmán István. Nyomt. Világosság kvny. r. t. I. évf. Megjelen minden hó 1-én és 20-án. Ára 8 korona, nem szervezeti tagnak 4 korona.

Fa- és Szénkereskedők Szakközlönye. Szerkesztő Frankl Sándor; laptulajdonos Sággy József. Nyomt. Buschmann F. III. évf. Ára 8 korona.

Famunkások Szaklapja. Ezelőtt *Asztalosok Szaklapja*. Felelős szerkesztő

Pelczéder Ágoston; kiadó-tulajdonos a Famunkások Szaklapja lapbizottsága. VI. évf. Nyomt. Világosság. Megjelen havonként kétszer. Ára 2 korona 40 fillér.

Favorit. Felelős szerkesztő Appl Ferencz. III. évf. Megjelen minden verseny előtti napon. Nyomt. Otthon r. t. Ára 6 korona, egyes szám ára 12 fillér.

Fapaprosok és Lakásberendezők Szaklapja. Szerkesztő Faragó Lajos; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Szalmás Arnold. ? évf. Nyomt. Engel S. Zsigmond. Megjelen havonként kétszer. Ára 12 korona.

Felsőbírói Értesítő. Ezelőtt *Felsőbírói Értesítő*. Szerkeszti dr. Miklós Gyula. II. évf. Nyomt. Légrady testvérek. Ára 10 korona.

Festők Szaklapja. Felelős szerkesztő Rózsa József; kiadja a lapbizottság. Nyomt. Világosság kvny. r. t. Megjelen havonta kétszer. Ára 2 korona 88 fillér.

Figyelő. Szerkeszti Szántó Armánd. Nyomt. Bichler J. E.-féle kvny. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 2 korona 40 fillér.

Fodrász Ujság. Felelős szerkesztő Paulik József; kiadja Nagel István. Nyomt. Nagel István nyomdász. XIV. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona.

Fogadó. (Uj Kor.) Szerkesztő-tulajdonos Flór Győző. Nyomt. Hedvig Sándor. IX. évf. Ára 12 korona.

Forgalmi Ujság. Felelős szerkesztő dr. Gerő Miksa; főmunkatárs és kiadó-tulajdonos Vajda Ignác. Nyomt. Első kispesti nyomda (Fischhof Henrik) Kispesten. I. évf. Megjelen havonta kétszer. Egyes szám ára 50 fillér.

Főváros. (A —.) Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Pichler Nándor István. Nyomt. Gross és Grünhut. XXII. évf. Megjelen havonta háromszor. Ára 8 korona.

Fuvarosok Lapja. Szerkeszti Forrai Soma. Nyomt. Fried és Krakauer. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 12 korona.

Fuvarozó Munkás. Felelős szerkesztő Holló Jenő; kiadó-tulajdonos a lapbizottság. Nyomt. Világosság r. t. II. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 4 korona 80 fillér.

Fűszerkereskedők Lapja. Főszerkesztő és laptulajdonos Hoffmann Mihály; felelős szerkesztő Barla Dezső; kiadja a Fűszerkereskedők egyesülete. Nyomt. Globus r. t. kvny. X. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona.

Gazdák Hetilapja. Szerkeszti és tulajdonos Rédei Ferencz. III. évf. Nyomt. Lipinszky és társa. Ára 12 korona.

Gazdasági Lapok. Alapította Korizmic László 1849-ben. Felelős szerkesztő és tulajdonos Ordódy Lajos. LVIII. évf. Nyomt. Wodianer F. és Fiai. Ára 16 korona.

Gazdasági Titkár. Felelős szerkesztő és laptulajdonos mádai Máday László. V. évf. Nyomt. Hornyánszky Viktor. Megjelen havonta kétszer. Ára 10 kor.

Gazdasági Mérnök. Alapította Gonda Béla miniszteri tanácsos; felelős szerkesztő Pirovits Aladár, Budapest székesfőváros mérnöke; segédszerkesztő Balog Emil a B. K. V. T. mérnöke. Nyomt. Műszaki irod. és ny. r.-t. XXX. évf. Ára 24 korona. Ezelőtt *Műszaki Hetilap*.

Gazdasági Tudósító. Hirlaptudósító, könyomatú lap. Kézirat gyanánt. Felelős szerkesztő Kormos Alfréd; kiadja az Apolló irod. r.-t. Nyomt. Károlyi György. IV. évf. Megjelen hetenként egyszer, esetleg többször is. Ára ?

Gazdasági Ujság. Felelős szerkesztő és laptulajdonos mádai Máday László. Nyomt. Hornyánszky Viktor. V. évf. Megjelen havonta 15-én és 30-án. Ára 2 korona.

Gépész. Szerkesztik Morva Rezső és Nádas Jenő. II. évf. Megjelen havonta 1-én és 16-án. Nyomt. Kronstein A.-féle kvny. Ára 3 korona 60 fillér, egyes számban 20 fillér.

Gépkezelők Lapja. Felelős szerkesztő Roller Benő mérnök. Nyomt. Műszaki irod. és ny. r.-t. VII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona. Megszűnt, folytatása *Gépészeti Szemle*.

Gépészeti Szemle. Ezelőtt *Gépkezelők Lapja*. Felelős szerkesztő Roller Benő mérnök. Nyomt. Műszaki irod. és ny. r. t. VII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona.

Gépésmérnök. Ezelőtt *Technologiai Lapok*. Felelős szerkesztő és kiadó-laptulajdonos Sziklai János; főszerkesztő Schindler Viktor gépésmérnök. Nyomt. Kertész József. XVIII. évf. Megjelen minden hó 15-én és utolsó napján. Ára negyedévre 5 korona, külföldre 2 koronával drágább. Egyes füzet ára 80 fillér.

Grill-féle Döntvénytár. Felelős szerkesztő dr. Gyomai Zsigmond ügyvéd; főszerkesztő dr. Vavrik Béla curiai tanács-

elnök. Nyomt. Globus r. t. kvny. II. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 10 korona, a »Jogállam-mal együtt, 22 korona 40 fillér. Megszűnt, folytatása *Egyetemes Döntvénytár*.

Gyakorlati Közigazgatási Könyvtár és Döntvénytár. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Dolevecz József. II. évf. Nyomt. Stephaneum. Megjelen 1-én és 15-én. Ára 12 korona, egyes füzet ára 60 fillér.

Gyógyászat. Szerkesztő és kiadó dr. Schächter Miksa; főmunkatárs Szénágy Sándor dr. XLVII. évf. Nyomt. Franklin-társulat kvny. Ára 20 korona.

Gyógyszerészi Értesítő. Szerkesztő és tulajdonos Lukács István; kiadja a Központi gyógyszerészeti iroda. XIV. évf. Nyomt. Garai Mór. Ára 20 korona, gyakornoknak 12 korona.

Gyógyszerészi Hetilap. Ezelőtt *Magyarországi Gyógyszerészegylet Hivatalos Lapja*. (A —.) Szerkeszti dr. Varságh Zoltán. Nyomt. Stephaneum. XLV. évf. Ára 20 korona.

Gyógyszerészi Közlöny. Szerkeszti és kiadja K. Karlovsky Géza; segéd-szerkesztő Ember Elek. XXII. évf. Nyomt. Pallas. Ára 16 korona, gyakornok és segédnek 12 korona, egyes füzet ára 30 fillér.

Gyógyszerészek Lapja. Szerkeszti Vondrasek József. Nyomt. Fritz Ármin. I. évf. Megjelen 1-én és 15-én. Ára 10 korona, gyakornokoknak 6 korona, egyes füzet ára 40 fillér.

Gyógyszerészsegédek Lapja. A lapkiadóbizottság megbízásából szerkesztik és kiadják Csikós Ádám és Orosz László. Nyomt. Reich Ármin. I. évf. Ára 12 korona, szövetségi tagnak díjtalan.

Gyümölcskertész. Szerkeszti Molnár István; kiadja a földmívelésügyi magyar királyi miniszterium. XVI. évf. Nyomt. az Athenaeum. Megjelen havonként kétszer. Ára 2 korona. Megszűnt.

Halászat. Szerkeszti Landgraf János; kiadja az országos halászati egyesület. VII. évf. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Pátria kvny. Ára 6 korona, tagoknak ingyen.

Hazai Ipar. Főszerkesztő Halász Dezső, felelős szerkesztő Halász Aladár. IV. évf. Megjelen minden hó második és negyedik szombatján. Nyomt. Id. Poldini és társa. Ára 14 korona a *Keramia*-val együtt.

Házi Ujság. Szerkeszti Pintér Boldizsár; kiadja a szerkesztőség. II. évf. Nyomt. Árpád kvny. Megjelen hetenként háromszor. Egyes szám 8 fillér.

Ház- és Telektulajdonosok Lapja. Felelős szerkesztő Balázs József; kiadó-tulajdonos a Ház- és Telektulajdonosok Lapja kiadóvállalata. Nyomt. Neuwald Illés. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Házfelügyelők Lapja. Felelős szerkesztő Rákóczi Károly. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Nyom. Krausz S. és trsa. Ára 8 korona, folyóirat lett.

Háztulajdonos. A »Székes fővárosi háztulajdonosok testület«-nek közlönye. Szerkesztő és tulajdonos dr. Reichfeld Izor. V. évfolyam. Nyomt. Weissenberg Armin. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Helyiérdekű és Kisvasutak Lapja. Felelős szerkesztő Fényes Béla; főszerkesztő Kepes Gyula dr. Nyomt. Globus műint. r.-t. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 16 korona, egyes számban 1 korona.

Herkules. A torna és sportegyletek hivatalos közlönye. Szerkeszti Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán; főmunkatárs Kárpáti Béla. XXII. évf. Megjelen július és augusztus kivételével havonta kétszer. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Légrády testvérek. Ára 8 korona, egyes számban 40 fillér.

Hitel. (A —.) Szerkesztő és kiadó Kálnoki Henrik. VIII. évf. Nyomt. Pallas kvny. Ára 12 korona.

Hitelezők Lapja. Felelős szerkesztő Barta Ignác; nyomt. fővárosi ny. von. és könyvkötő r.-t. II. évf. Ára 20 korona helyben, vidékre 24 korona, egyes számban 40 fillér.

Honi Ipar. Felelős szerkesztő Sugár Ottó; társszerkesztő Gyárfás Oszkár; kiadja a Honi Ipar kiadó-vállalat. VII. évf. Nyomt. Wodianer F. és fiai. Megjelen 1-én és 15-én Ára 16 korona.

Iparegészségügy. Felelős szerkesztő és tulajdonos dr. Nagy Béla; segédszerkesztő Gergely Zsigmond. V. évf. Nyomt. Gelléri és Székely. Ára 10 korona.

Iparvédelem. A Magyar Védőegyesület hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Lukács Lipót mérnök; kiadja a Magyar Védőegyesület. II. évf. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Stephaneum. Tagdíj fejében ára évi 4 korona.

Ipar és Kereskedelem. Főszerkesztő és laptulajdonos Heltai Ferenc. Nyomt. Fritz Armin. I. évfolyam. Megjelen havonta 5-én és 20-án. Ára 8 korona.

Izraelita Hitközségi Tisztviselők Lapja. *Isr. Cultus-Beamten Zeitung.* Felelős szerkesztő Krémer Miksa dr.; kiadó Krausz Jakab. Nyomt. Löbl Dávid és Fia (1—19). Markovits és Garai (20-tól.) I. évf. Ára 8 korona. Magyar-német szöveggel.

Jockey. Felelős szerkesztő óhidi Szigethy Győző; kiadó-tulajdonos Ószi Kornél és trsa. III. évf. Nyomt. Pallas kvny. Ára ?

Jó Egészség. Szerkeszti dr. Nagy Albert. V. évfolyam. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Révai és Salomon. Ára 2 korona.

Jog. (A —.) Ezelőtt *Magyar Ügyvédi Közlöny.* Szerkesztik, kiadják és a szerkesztésért felelősek dr. Révai Lajos és dr. Stiller Mór. Nyomt. Pallas. XXV. évf. Ára 16 korona.

Jogtudományi Közlöny. Főszerkesztő dr. Dárday Sándor, felelős szerkesztő dr. Fayer László; főmunkatárs Balog Arnold dr.; kiadó-tulajdonos és nyomt. Franklin-Társulat kvny. XLI. évf. Ára a *Döntvénytár, Büntetőjogi Döntvénytár és Curiai Határozatok* című mellékletekkel együtt 24 korona.

Justicia. Az igazságügyi tisztviselők szakközlönye. Felelős szerkesztő és lapkiadó-tulajdonos Simay Gusztáv. Nyomt. Birósági Szemle kvny. I. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 12 korona.

Kávéssegédek Szaklapja. Ezelőtt *Magyar Pinczerek Lapja.* Szerkeszti Völgyes Andor. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. II. évf. Ára ?

Kazán- és Gépujság. Szerkeszti Pfeifer Ignác. V. évf. Nyomt. Pallas kvny. Megjelen havonta kétszer. Ára 4 korona.

Keramia. Felelős szerkesztő Halász Dezső gépészmérnök; főmunkatárs Kálíx Vilmos. Nyomt. Id. Poldini Ede és társa kvny. I. évf. Megjelen minden hó második és negyedik szombatján. Ára a Hazai Ipar rendes melléklettel 12 korona.

Kereskedelmi Alkalmazott (A —.) Felelős szerkesztő Taubner Vilmos; társszerkesztő Berkes Imre; főszerkesztő Beregi Miklós; alapította Zerkovitz Emil. Nyomt. Márkus Samu. V. évf. Megjelen havi 2 szám. Ára 12 korona, tagoknak ingyen.

Kereskedelmi Jog. Főszerkesztő Grecsák Károly; felelős szerkesztő Bender Béla dr. III. évfolyam. Megjelen havi két szám. Nyomt. Orsz. közp. közs. kvny. Ára 20 korona.

Kereskedőifjak Lapja. Felelős szerkesztő Pásztor József; főmunkatárs Balog Kálmán; lapkiadó a Budapesti kereskedőifjak társulata. Nyomt. Barcza József nyomdász. II. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 2 kor. 40 fillér, egy szám 10 fillér.

Kerékpár és Motorsport. A magyar kerékpáros szövetség hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Barcza Márton; kiadótulajdonos Pap Manó. Nyomt. Poll és Schwartz nyomdája. I. évf. Ára 8 korona, egy füzét 20 fillér.

Kert. (A —) Főszerkesztő és tulajdonos Mauthner Ödön. Nyomt. Wodianer F. és fiai. XII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 6 korona.

Kisiparosok Lapja. *Magyar Munka.* Felelős szerkesztő Harmat Jenő. VII. évf. Nyomt. Spitzer Márk. Megjelen havi 2 szám. Ára 8 korona.

Kiskereskedők és Kisiparosok Lapja. Alapította ifj. Nagy Gyula dr.; Főszerkesztő Pesti Alfréd; felelős szerkesztő László Károly dr.; főmunkatárs Lakatos László. Nyomt. Pesti Lloyd-társulat mint kvny. Megjelen minden hó 1. és 15-én. Ára 8 korona.

Kiskereskedők és Kisiparosok Országos Közlönye. Főszerkesztő dr. Földes Árpád; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kondor Artur. Nyomt. Globus r.-t. kvny. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 4 korona, egyes számban 10 fillér.

Kivándorló. *Der Auswanderer.* Szerkesztő és kiadja Timár Szaniszló. Nyomt. Európa kvny. III. évfolyam. Ára 4 korona.

Kivándorlási Értesítő. *Viestnik za Vyseljvanje. Auswanderungs-Anzeiger. Vystahovalecky Aznam.* Felelős szerkesztő Hegyi Jenő. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Nyomt. és kiadó-tulajdonos Wodianer F. és fiai: Ára 10 korona. Magyar és horvát szöveggel.

Klub-Élet. A fővárosi torna-klub hivatalos lapja. Könyomatú hetilap. A szerkesztésért ideiglenesen felelős László Imre. Nyomt. Preszler Mihály könyomdai műintézete. I. évf. Ára egy hóra 40 fillér.

Kocsigyártó Ipar. Felelős szerkesztő Bodolló Endre; kiadja a Kocsigyártó iparosok országos szövetsége. IV. évf. Nyomt. Berger Géza. Megjelen havonta kétszer. Ára 10 korona, külföldre 14 korona, egyes számban 1 korona.

Kocsisok Szaklapja. Szerkesztő Schönherr József. III. évf. Nyomt. Fried és Krakauer. Megjelen havonta kétszer. Ára 2 korona 80 fillér.

Korcsmáros. Szerkesztő Szücs Béla. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Nyomt. Krammer és Erhardt. Ára 12 korona.

Könyvkereskedelem. Felelős szerkesztő Lőrincz Ernő; kiadja a Könyvkereskedelem szerkesztősége. Nyomt. Wodianer F. és Fiai kvny. I. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 6 korona, egyes számban 30 fillér.

Könyvkereskedők Lapja. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Győző A. Andor. Nyomt. Kálmán M. és Társa. II. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Könyvkereskedőknek ingyen, magánosoknak ára ?

Könyvkötők Lapja. *Buchbinder Zeitung.* Szerkesztő és kiadó: Petrók Károly. Nyomt. Világosság r.-t. kvny. Megjelen minden második szombat. VII. évf. Ára 5 kor. 20 fill. Magyar és német szöveggel.

Közegészségügyi Kalauz. Felelős szerkesztő Turán Bódog dr.; tulajdonos dr. Lőrinczy Ferencz özv. Nyomt. Országos közp. közs. ny; r. t. XXVIII. évfolyam. Megjelen havonta háromszor. Ára 12 korona.

Közforgalom. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Csillag Sándor. Nyomt. Urania kvny. I. évf. Ára 16 korona, egyes számban 32 fillér.

Közgazdaság. Felelős szerkesztő dr. galánthai Nagy Sándor. Nyomt. Birautz Döme. VII. évf. Ára 20 korona.

Közgazdasági és Közlekedési Szemle. Szerkesztő Keleti Márton. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Műszaki ir. és ny. r.-t. IV. évf. Ára 16 korona.

Közgazdasági Híradó. Főszerkesztő Reimann Gyula; felelős szerkesztő Radnai Rudolf; kiadó-tulajdonos Reimann Gyula. Nyomt. Pless Ignác. IX. évf. Ára 12 korona.

Közlemények. Szerkesztő Sziklai Zsigmond építőmester; kiadja a budapesti építőmesterek... és ácsmesterek ipartestülete. I. évf. Nyomt. Stephaneum. Ára. ?

Községi Bíró. Felelős szerkesztő Hajdu Mihály. II. évf. Nyomt. Globus. Megjelen havonként kétszer. Ára 6 korona.

Községi Közlöny. A magyar községi és körjegyzők országos központi egyesületének hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő és kiadó Uszky Bálint; főmunkatárs dr. Kampis János. Nyomt. Országos közp. közs. ny. r. t. XXVIII. évf. Ára 12 korona.

Köztelek. Főszerkesztő Forster Géza; felelős szerkesztő Szilassy Zoltán; lap-tulajdonos Az orsz. magyar gazdasági egyesület. Nyomt. Pátria. XVI. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 20 korona nem tagoknak.

Lakatosok és Fémiparosok Lapja. Ezelőtt *Lakatosok Lapja*. Szerkesztő és lap-tulajdonos Pap Tamás. Nyomt. Pesti kvny. r. t. X. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 10 korona. Megszűnt, folytatása *Vas- és Fémiparosok Közlönye*.

Lithographia. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Bassist Illés. Nyomt. Világosság r. t. III. évf. Megjelen minden második és negyedik csütörtökön. Ára? Magyar és német szöveggel.

Magántisztviselők Lapja. Főszerkesztő Kreutzer Lipót; felelős szerkesztő F. Halas Árpád; főmunkatárs Gelléri Adolf; lap-tulajdonos a Magántisztviselők országos szövetsége. Nyomt. Gelléri és Székely. XII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona, egyes számban 40 fillér.

Magyar Ácsok Szaklapja. Ezelőtt *Ácsok Szaklapja*. Felelős szerkesztő Sterbinszky Lipót; lap-tulajdonos a lapbizottság. Nyomt. Világosság kvny. r. t. I. (III.) évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 2 korona 40 fillér.

Magyar Állami Altisztek és Szolgák Országos Nyugdíjptóló és Segélyező Egyesületének Hivatalos Értesítője. (A —) Felelős szerkesztő Patthy Imre; bejelentelt kiadó Németh Ferencz; lap-tulajdonos A magyar állami . . . egyesülete. IX. évf. Megjelenik időszakonként. Ára tagoknak egész évre 40 fillér.

Magyar Asványviz és Fürdőszemle. A magyar balneologiai intézmények közlönye. Szerkesztő Lukács Emil; kiadja Lengyel Pál. Nyomt. Orsz. központi községi kvny. r. t. I. évf. Megjelen szeptember—márcziusig havonta egyszer, április—augusztusig kétszer. Ára 15 korona.

Magyar Automobil Ujság. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Sándor Gyula; főmunkatárs kisruszkai Cserépy Arzén mérnök. Nyomt. Thalia kvny. IV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 16 korona, egyes füzetben 60 fillér. Magyar-német szöveggel.

Magyar Biztosítási Hírlap. Szerkesztő Apor Sándor. Nyomt. Markovics és Garai kvny. XI. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 16 korona.

Magyar Biztosító. Felelős szerkesztő buzai Benke István Képesten. Nyomt. Otthon kvny. V. évf. Megjelen havonként 10-én és 25-én. Ára 10 korona, egyleteknek 6 korona.

Magyar Borkereskedelem. Ungarischer Weinhandel. Szerkesztik Soltesz Adolf és Zwack Ákos. Nyomt. Európa irod. és ny. r. t. VI. évf. Ára itthon 18 korona, külföldre 22 korona, egyes füzetben 40 fillér. Magyar és német szöveggel.

Magyar Bőripar. Ungarische Lederindustrie. Főszerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Leitersdorfer Lipót; felelős szerkesztő Wiesel Károly; helyettes szerkesztő Vető Imre. Nyomt. Gelléri és Székely. XIII. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 12 korona. Magyar és német szöveggel.

Magyar Czipész - Ujság. Felelős szerkesztő Szenes Izidor; társ-szerkesztő Uri Imre; munkatársak Kraszof János és Marton Lipót. Nyomt. Fritz Ármin. XV. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 kor.

Magyar Czukoripar. Die Ungarische Zuckerindustrie. Szerkesztő és kiadó dr. Telbisz János. Nyomt. Buschmann F. XV. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 16 korona. Magyar és német szöveggel.

Magyar Dohány-Ujság. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Daróczi Vilmos. Nyomt. Krausz és társa. XXIII. évf. Megjelenik minden hó 1-én és 16-án. Ára 12 korona.

Magyar Faipar. Ezelőtt *Faipar és Fakereskedelem*. Felelős szerkesztő Miklós Károly; tulajdonos a Magyar Faipar kiadóhivatala. Nyomt. Kaufmann és Wotitz kvny. X. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 16 korona. Megszűnt, folytatása *Magyar Faipar és Fakereskedelem*.

Magyar Faipar és Fakereskedelem. Ezelőtt *Magyar Faipar*. Felelős szerkesztő Miklós Ödön. Nyomt. Wotitz B. kvny. I. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 16 korona.

Magyar Fakereskedő. Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Székely Ignác. Nyomt. Pesti kvny. r. t. XII. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 14 korona.

Magyar Festőipar. *Ungarische Malerindustrie. La Peinture Industrielle Hongroise.* Ezelőtt *Haladás.* A budapesti szobafestők... ipartestületének lapja. Szerkesztik Hauswirth Ödön és Gubicza Emil; jogi munkatárs dr. Dóczi Sámuel. Nyomt. Otthon kvny. VII. évf. Megjelen? Ára 6 korona, tagoknak 4 korona.

Magyar Fogtechnikuskok Közölnye. Szerkeszti és kiadja Appel József. Nyomt. ? IV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 10 korona. Magyar és német szöveggel. Megszűnt.

Magyar Függetlenség. Felelős szerkesztő Simonyi Vilmos; kiadó-tulajdonos a szerkesztőség. Nyomt. ifj. Kellner Ernő. I. (VIII.) évf. Megjelen? Ára 20 korona.

Magyar Fűszerkereskedő. A fűszerkereskedők egyesülete lapfelügyelő bizottságának nevében felelős szerkesztő dr. Gyarmati Viktor; kiadó és tulajdonos a Fűszerkereskedők egyesülete. Nyomt. Farkas testvérek kvny. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 6 korona.

Magyar Gazdák Lapja. A gyakorlati gazdatisztek országos egyesületének hivatalos lapja. Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Merza Márton; Nyomt. Hornyánszky Viktor. XIII. évfolyam. Ára 16 korona, egyesületi tagoknak tagsági díj fejében.

Magyar Gépipar. Felelős szerkesztő Kandó Gyula; társszerkesztő KovácsRezső. Nyomt. Spitzer Márk. XV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára?

Magyar Hajózás. Szerkeszti Keleti Márton; alapította Gonda Béla; kiadó és nyomt. Műszaki irod. ny. X. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 12 korona.

Magyar Hitel. Főszerkesztő dr. Hódosi Lajos; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Auer József; főmunkatársak Pless Mór és dr. Tausz Jakab. Nyomt. Pallas. VI. évf. Ára 16 korona.

Magyar Ipar. Iparügyek. Az országos iparegyesület heti közölnye. Felelős szerkesztő Gelléri Mór. Nyomt. Európa. XX. évf. Ára 12 korona.

Magyar Iparoktatás. Az Országos iparoktatási tanács hivatalos közölnye. Szerkesztik Mártonfy Márton és Vig Albert. Nyomt. Korvin testvérek. X. évf.

Megjelen július és augusztus kivételével minden hó 1-én és 15-én. Ára 10 korona, egyes füzetben 60 fillér.

Magyar Iparosok Lapja. Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Gerő Izó. Nyomt. Világosság kvny. r. t. I. évf. Ára 16 korona.

Magyar Ipartechnika. Ezelőtt *Magyar Kisiparos.* Felelős szerkesztő Áron Dezső mérnök; főszerkesztő Kürtös János o. g.-mérnök. Nyomt. Thalia kvny. II. évf. Havonként 5-én és 20-án. Ára 16 korona, egyes füzetben 70 fillér.

Magyar Jogász-Ujság. Ezelőtt *Magánjogi Kodifikációknk.* Félhavi folyóirat. Szerkesztik dr. Barna Ignác kir. ítélőtáblai bírő és Rósa Ferenc ügyvéd. Nyomt. Orsz. községi közp. kny. V. évf. Ára 16 korona.

Magyar Kalaposok Lapja. Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Vincze Jakab; főmunkatárs Kozma Géza. Nyomt. Czettel és Deutsch. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 10 korona.

Magyar Kereskedők Lapja. Felelős szerkesztő Kormos Alfréd. Nyomt. Fővárosi kvny. XXVI. évf. Ára három melléklettel együtt 16 korona, egyes füzetben 32 fillér.

Magyar Kertész-társaság. Szerkesztő Szeredai Leo; kiadó Winter Miksa. III. évf. Nyomt. Pátria. Ára?

Magyar Kisiparos. Felelős szerkesztő Áron Dezső; főszerkesztő Kürtös József okl. gépészmérnök; lap-tulajdonos a kisiparosok műszaki irodája. Nyomt. Pallas r. t. kvny. II. évf. Ára 12 korona. Megszűnt mint önálló lap. Folytatása *Magyar Ipartechnika.*

Magyar Kő- és Márványujság. *Ungarische Stein- und Marmorzeitung.* Szerkeszti Ulmann S.; kiadó Mazzi Luigi. Nyomt. Muskát M.-féle kvny. II. évf. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Ára 12 korona. Magyar-német szöveggel.

Magyar Közgazdaság. Szerkeszti dr. Eber Antal. Nyomt. Pesti kny. r.-t. VI. évf. Ára 20 korona.

Magyar Közigazgatás. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Boncza Miklós. Nyomt. Pallas irod. és ny. r. t. XXIV. évf. Ára 16 korona.

Magyar Közlekedés. Posta, táv-irda, vasút és közlekedési szaklap. Felelős szerkesztő Nézsai R. Pál; kiadja Szentessy Gyuláné. Nyomt. Stephaneum kvny. XIII. évf. Megjelen minden hó 1., 10. és

20-án. Ára alkalmazottaknak 10 korona, nem alkalmazottaknak 20 korona, egyes füzetben 60 fillér.

Magyar Közlöny. Szerkesztő Virág Gyula; főmunkatárs dr. Jacobi Béla. Nyomt. Schlesinger Vilmos kvny. XIV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 20 korona.

Magyar Külkereskedelmi Szemle. *Export Courrier.* Az ipari, kereskedelmi... konzuli... értesítő. Felelős szerkesztő Román Sándor; kiadó-tulajdonos Székely Ödön. Nyomt. Otthon kvny. I. évf. Megjelen havonta 10., 20. és 30-án. Ára 40 korona belföldön, union postale 40 M., 44 Fr., 20 Lei. Magyar, német, francia és angol nyelveken.

Magyar Lakatosmesterek Lapja. Felelős szerkesztő Korányi Béla; társzerkesztő Zombory Béla; lapvezér Jungfer Gyula. Nyomt. A Nap újságvállalat kvny. Megjelen havonta 10-én és 25-én. Ára 8 korona.

Magyar Lisztkereskedő. *Der Ungarische Mehlhändler.* Felelős szerkesztő dr. Sándor Leó. Nyomt. Európa irod. és ny. r. t. II. évf. Ára 20 korona, egyes füzetben 40 fillér. Magyar-német szöveggel.

Magyar Malom- és Gazdasági Értesítő. Felelős szerkesztő dr. Reik Ferenc; kiadó-laptulajdonos Weiss Lajos. Nyomt. Brózsá Oltó. XIV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 kor. Magyar és német szöveggel.

Magyar Malom Közlöny. *Ungarische Mühlen Nachrichten.* Felelős szerkesztő és kiadó Markstein Ignác. Nyomt. Fried és Krakauer. VIII. évf. Megjelen havonta háromszor. Ára 8 korona. Magyar és német szöveggel.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője. (A —.) Felelős szerkesztő Zelovich Kornél; kiadja a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet. Nyomt. Patria. kvny. XXV. évf. Megjelen a hónap első három vasárnapján. Az egyesület tagjainak 30 korona tagdíj fejében ingyen.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének Üzleti Értesítője. Felelős szerkesztő Vidats Elemér. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XIII. évf. Megjelen havonként kétszer. A tagok ingyen kapják.

Magyar Nemzetgazda. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Mende Bódog. Nyomt. a Franklin-társulat kvny. XXIII. évf. Ára 20 korona, egyes számban 40 fillér.

Magyar Órárok Szaklapja. Felelős szerkesztő Nagy László; kiadja a Magyarországi órásszegédek szakegylete. Nyomt. Krausz S. és társa. VIII. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 8 korona, a szak egyesület tagjainak ingyen.

Magyarországi Kereskedelmi Alkalmazottak Lapja. Felelős szerkesztő Kovács Alajos; kiadó-tulajdonos a Magyarország. kereskedelmi alkalmazottak szakegyletének lapbizottsága. Nyomt. Birautz Döme és társa. V. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 2 korona 40 fillér, tagoknak ingyen, egyes számban 10 fillér.

Magyarországi Pinczerek Szaklapja. Szerkesztő Farkas János. Nyomt. Nagel István. IV. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára tagoknak 8 korona. Megszűnt, folytatása *Magyar Pinczerek Lapja.*

Magyar Orvosi Revue. Szerkesztik dr. Mahler Gyula és Bodon Károly. Nyomt. Posner Károly Lajos és fia; kiadja Franke Pál. X. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona. Megszűnt.

Magyar Pénzügy. Felelős szerkesztő Kormos Alfréd; kiadó-tulajdonos Apollo irod. és ny. r. t. Nyomt. fővárosi ny. von. és könyvkötő r. t. XXVI. évf. Ára a »Hiteles Sorsolási Értesítő«-vel 20 korona, egyes füzetben 40 fillér.

Magyar Pénzügyőr. Felelős szerkesztő Iklódy Győző. Nyomt. Stephaneum kvny. XVII. évf. Ára 12 korona.

Magyar Pinczér. Főszerkesztő Olmosi József; felelős szerkesztő Révész Ferenc. Nyomt. Károlyi György. IV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 6 korona. Megszűnt.

Magyar Pinczerek Lapja. Ezelőtt *Magyarországi Pinczerek Szaklapja.* Felelős szerkesztő Trenk Emil; szerkesztő Gerő Izsó. Nyomt. Pollacsek B.-féle kvny. II. évf. Ára a MOPE tagjainak egy óra 40 fillér, egyes számban 10 fillér, nem tagoknak egy évre 12 korona, egyes számban 20 fillér. Megszűnt, folytatása *Kávészegédek Szaklapja.*

Magyar Posta. Felelős szerkesztő Zakar István. Nyomt. Első kőbányai kvny. (Goldschmidt Á.) Kőbányán. III. évf. Ára postásnak 1 évre 7 kor. 20 fill. egyes számban 20 fillér, másnak egy évre 16 korona, egyes számban 50 fillér.

Magyar Sakklap. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Balla Zoltán; főmunkatárs Harsci Arthur. Nyomt. Stephaneum kvny. II. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 8 korona, egy füzetben 40 fillér.

Magyar Sörfőzők és Komlótermelők Lapja. *Ungarische Brauer-u. Hopfenzeitung.* Felelős szerkesztő Zerkowits Imre. Nyomt. Hornyánszky Viktor kny. V. évfolyam. Megjelen havonta kétszer. Ára 10 korona, egyes füzetben 1 korona. Magyar és német szöveggel.)

Magyar Sportlap. Szerkeszti Horváth József. Nyomt. Elek Lipót. XII. évf. Ára 20 korona.

Magyar Sütők Lapja. Szerkeszti és kiadja Steiner Gyula. Nyomt. Elek Lipót. kny. IV. évf. Ára 10 korona. Magyar és német szöveggel.

Magyar Szesztermelő. A szerkesztésért és kiadásért felelős Rubinek Gyula; szerkesztik dr. Szilágyi Gyula és Rubinek Gyula. Nyomt. Pátria kny. IX. évf. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Ára nem tagnak 1 évre 10 korona, félfévre 5 korona, tagnak ingyen.

Magyar Tejgazdasági Lapok. Szerkesztő-kiadó Verbói A. Nyomt. Muskát Miksa. III. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 4 kor. Magyar-német szöveggel.

Magyar Utazó Kereskedő. Felelős szerk. Kabos Ede; helyettes szerk. dr. Radvány Manó; kiadja a Magyarországi kereskedelmi utazók egyesülete. Nyomt. Pesti Lloyd-társulat kny. XVI. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona.

Magyar Üveg- és Agyagujság. Ezelőtt *Magyar Üveg- és Agyagipar.* Főszerkesztő Zsolnay Miklós; felelős szerkesztő Illés József. Nyomt. Athenaeum kny. VII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 16 kor. Magyar és német szöveggel.

Magyar Városok Közügyei. Szerkeszti Lovas Zsigmond. Nyomt. Pallas III. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára?

Magyar Vaskereskedő. Főszerkesztő-tulajdonos Krausz Zsigmond; szerkesztő Biró Ármin. Nyomt. Országos közügyi központi ny. VI. évf. Ára 16 korona. Magyar-német szöveggel. Megszűnt, folytatása *Vaskereskedők Lapja.* Csak magyar szöveggel.

Magyar Vasutas. Felelős szerkesztő dr. Farkas Izor; laptulajdonos a Magyar vasutas-szervezet. Nyomt. Világosság kny. r. t. III. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 4 korona 80 fillér.

Magyar Vendéglős- és Kávésipar. Főszerkesztő Barta Béla; felelős szerkesztő F. Kiss Lajos. Nyomt. Pátria kny. VIII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 12 korona, egy füzet ára 50 fillér.

Magyar Zenészek Lapja. Főszerkesztő Sztójánovics Jenő; felelős szerkesztő dr. Olgyay István; kiadja a Magyar zenészek orsz. egyesülete. Nyomt. Müller Károly. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona, tagoknak ingyen. Magyar és német szöveggel.

Mezőgazdasági Gépész. Felelős szerkesztő Morva Rezső; társszerkesztők Balla Gyula és Mobile J. Béla. Nyomt. Árpád kny. II. évf. Megjelen havonta 5-én és 20-án. Ára 10 korona.

»Mezőgazdák«, a magyar mezőgazdák szövetekezte hivatalos értesítője. Felelős szerkesztő Harsányi Oszkár; főmunkatárs dr. Molnár István. Nyomt. Pátria kny. XIII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára nem tagnak 6 korona, tagnak ingyen.

Mészárosok és Hentesek Lapja. Alapította Sas Ármin; felelős szerkesztő Komáromi Sándor; társszerkesztő és kiadó Róna Lajos. Nyomt. Elek Lipót kny. XIV. évf. Ára 12 korona az »Allatgyógyászati Szemle« és »Állatkereskedelmi Újság« mellékletekkel együtt.

Mészárossegédek Közlönye. Főszerkesztő Miroczky Gusztáv; felelős szerkesztő Székely Simon. Nyomt. Spitzer Márk. IV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 6 korona.

Molnárok Lapja. Az Országos Molnár-Egyesület Hivatalos Közlönye. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Jutassy Ödön. Nyomt. Molnárok Lapja kny. XIII. évf. Ára 8 korona.

Molnárok és Malommunkások Lapja. Felelős szerkesztő Széll Menyhért; kiadja a lapbizottság. Nyomt. Világosság kny. r. t. Megjelen havonta kétszer. Ára egy óra 1 korona 20 fillér, egyes szám ára 12 fillér.

Műszaki Lap. Az országos műszaki egyesület hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő Zachara Lajos; szerkeszti Jakobovits Dániel; kiadja az Országos műszaki egyesület. Nyomt. Stephaneum kny. VII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára tagnak 2 kor., nem tagnak 8 korona.

Műszaki Világ. Technikai, ipari és közgazdasági hirlaptudósító. Könyomatú hetilap. Felelős szerkesztő Bojár Sándor. Nyomt. Preszler Mihály könyomdai műintézete. V. évf. Megjelen szükség esetén hetenként többször. Ára egy évre 60 korona.

Művezetők Lapja. Szerkeszti Palik Ferencz; kiadó-tulajdonos a Művezetők országos szövetségének központi elöljárósága. Nyomt. Stephaneum kvny. IX. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 5 korona, egy szám ára 20 fillér.

Nagy Budapest. Felelős szerkesztő Gelley József; helyettes szerkesztő Führer Miklós. Nyomt. Károlyi György. kvny. II. évf. Ára 12 korona a Budapesti Vásárcsarnok Ujság melléklappal.

Nemzetgazdaság. Felelős szerkesztő Apor Sándor. Nyomt. Molnárok Lapja kvny. VI. évf. Megjelenik havi 2 szám. Ára 20 korona.

Nemzetgazdasági Szemle. Szerkeszti Katona Béla. Nyomt. Athenaeum kvny. VIII. évf. Megjelen havonta háromszor. Ára 20 korona.

Nemzeti Sport. Alapította Fodor Károly; felelős szerkesztő Leopold Gyula; kiadó-tulajdonos Fodor Károly és Leopold Gyula. IV. évf. Nyomt. Légrady-testvérek kvny. Ára 12 korona.

Néplap. Gazdasági heti közlöny a földmivelő nép számára. Felelős szerkesztő István gazda. (Rombay Dezső.) XIII. évf. Nyomt. Franklin-társulat kvny. Megjelen magyar, német, tót, román, szerb és ruthén nyelven minden vasárnap. Ára?

Nőmunkás. Felelős szerkesztő Gárdos Mariska; a cselédmunkás rovat vezetője Parkasné Fellner Gizella; bejelentett kiadó Jócsák Kálmánné; tulajdonos a szocialista nőmunkások orsz. szerv. bizottsága. Nyomt. Világosság r. t. kvny. II. évf. Ára egy évre 2 korona helyben, vidékre 2 korona 20 fillér, egyes szám 8 fillér.

Objektív. A fényképész munkások lapja. Szerkeszti Wawerka K. Róbert; kiadja a választmányi lapbizottság. Nyomt. Világosság kvny r.-t. I. évf. Megjelen minden második kedden. Ára 4 korona, egy szám 20 fillér.

O. M. K. E. Az országos-magyar kereskedelmi egyesülés hivatalos közlönye. Főszerkesztő dr. Lévay Béla; felelős szerkesztő Goda Géza. II. évfolyam. Megjelen havonta kétszer. Nyomt. Franklin társulat kvny. Ára 20 korona. Folyóirat lett.

Országos Kereskedelmi Közlöny. Felelős szerkesztő Beregi Oszkár. Nyomt. Express-nyomda. I. évf. Ára 12 korona.

Országos Kereskedelem, Ipar és Pénzügy. Felelős szerkesztő és

kiadó-tulajdonos Pallay Mihály. Nyomt. Hunnia kvny. IX. évf. Ára 16 korona, egy szám 40 fillér.

Országos Központi Hitelszövetkezeti Értesítő. Felelős szerkesztő Baross Lajos dr.; főmunkatárs Horváth János dr. és Brázovay Kálmán. Nyomt. Athenaeum r.-t. kvny. VII. évf. Megjelen 1-én és 15-én. Ára? szövetkezeteknek ingyen.

Országos Orvos-Szövetség. Az Országos Orvos-Szövetségnek és a 72 magyar fiókszövetségnek tulajdona és hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Nékám Lajos dr. egyetemi rk. tanár. Kiadó-tulajdonos az Országos orvos-szövetség. Nyomt. Pesti Lloyd társulat kvny. Felelős vezető Kószol J. Antal. X. évf. Ára?

Országos Táncztanítók Közölyne. Főszerkesztő Bodnár Sándor; felelős szerkesztő Deutsch Mór. Nyomt. Bichler-féle kvny. III. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 6 korona.

Orvosi Hetilap. Alapította Markovszky Lajos 1857-ben; folytatták Antal Géza és Hőgyes Endre; szerkesztik és kiadják Lenhossék Mihály dr. egyetemi tanár főszerkesztő, Székely Ágoston dr. egyet. m. tanár szerkesztő. Nyomt. Pesti Lloyd-társulat nyomd. Ára 20 korona.

Orvosi Heti-Szemle. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Flesch Nándor. Nyomt. Pallas kvny. XXI. évf. Ára belföldre 16 korona, külföldre 20 korona, egy füzet 40 fillér.

Orvosi Közlöny. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos László Frigyes dr. Nyomt. Schlesinger Vilmos nyomdász. VI. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára egy félévre 3 korona 50 fillér.

Orvosok Lapja. Ezelőtt *Gyakorló Orvos*. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Walkó Rezső; főszerkesztő dr. Márk Dezső. Nyomt. Pallas. kvny. XVII. évf. Ára 8 korona.

Örszem. (Az —.) A m. kir. honvédek és csendőr... katonai szaklap. Felelős szerkesztő Künstler Jenő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wodianer F. és fia kvny. III. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 8 korona, egy füzet 40 fillér.

Összetartás. A székesfővárosi és vidéki... törvényhatóságok... alkalmazottai... szolgáltató közlöny. Felelős szerkesztő Almássy Kálmán. Nyomt. Fischhof Henrik nyomdász Kispesten. I. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 5 korona.

Péncs és Föld. Felelős szerk. Hilbert Antal. Nyomt. Orsz. központi közs. kvny. r.-t. XIII. évf. Megjelen a hónapnak 1. és 15-ik napján. Ára 12 korona.

Péncsintézeti Közölcny. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Grósz Nándor. Nyomt. Radó Izor kvny. VI. évf. Megjelen Havonta kétszer. Ára 12 korona, egy szám 20 fillér.

Péncsintézeti Szemle. A magyarországi péncsintézetek országos szövetségének hivatalos közölcnye. Szerkeszti dr. Hantos Elemér. Nyomt. Engel Zsigmond kvny. III. évf. 1905/906-ra. Megjelenik havonta legalább két szám. Ára?

Péncsintézeti Tisztviselőklapja. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Fenyő Márton. Nyomt. Neuwald Illés utódai kvny. I. évf. Megjelen havonta 1-én és 16-án. Ára 8 korona.

Péncskezelési és Számviteli Közölcny. Péncskezelési és számviteli szaklap. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Szenessy Aladár p. ü. számtanácsos. Nyomt. Buschmann F. II. évf. Megjelen havonta 5., 15. és 25-én. Ára 12 korona, egy füzet 40 fillér.

Péncsügyszagatás. Előbb *Magyar Kir. Adóhivatalok Lapja*. Szerkeszti dr. Exner Kornél; főmunkatárs Róka József. Nyomt. Márkus Samu. XVI. évf. Megjelen havonta két szám. Ára 8 korona.

Péncs Ujság. Péncsügyszagatás és biztositási szaklap. Felelős szerkesztő Weisz Mihály; kiadó-tulajdonos Weisz testvérek cég. Nyomt. III. évf. Megjelen havonta két szám. Ára 12 kor.

Pinczer (A —.) Felelős szerkesztő és kiadó Pásztor Ede. Nyomt. Sebő Imre I. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára?

Pinczer Munkás. Felelős szerkesztő Szalay Lajos. Nyomt. Világosság r. t. kvny. II. évf. Megjelen havonta 5-én és 20-án. Ára 4 korona.

Polytechnikai Szemle. Felelős szerkesztő Wolf Sándor; kiadó Sztérenyi Bertalan. Nyomt. Fővárosi nyomda, vonalzó és könyvkötő r.-t. XI. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 16 kor.

Posta. (A —.) A magyar posta-, távirtda- és távbeszélő tisztviselőkl közölcnye. Szerkesztésért felelős Kiss Ferenc; szerk. a lapbiztositás. Kiadja M. P. T. és T. tisztviselőkl kaszinója. Nyomt. Löblowitz Zsigmond kvny. I. évf. Megjelen havonta 6-án és 21-én. Ára 10 korona, intézetbelinek 6 korona, tagnak díjmentesen.

Posta-Közölcny. Felelős szerkesztő Jancsó Dezső; kiadó-tulajdonos Böszörményi Kálmán. Nyomt. Buschmann F. kvny. XI. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 10 korona, egy szám 24 fillér.

Sport-Világ. A Magyar Automobil-Club hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Hajós Alfréd; kiadja a Sport-Világ társaság. Nyomt. Kellner Gyula nyomdász. XIII. évf. Ára 8 korona, egy füzet 20 fillér.

Sütők Szaklapja. Szerkeszti Tatár Dénes; kiadó-tulajdonos az alapítók. Nyomt. Lipinszky és trsa. VI. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 4 korona. Magyar és német szövegű.

Sütőmunkás. (A —.) Felelős szerkesztő Holics Ferenc; laptulajdonos a szaklap-biztositás. Nyomt. Világosság r.-t. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 4 korona, egy szám 20 fillér.

Szabadalmi Értesítő. Műszaki és iparjogi szaklap. Szerkeszti Edvi Illés István. Nyomt. Pesti kvny. r. t. III. évf. Megjelen havonta rendszerint 10, 20 és 30-án Ára 16 korona, egy füzet 40 fillér.

Szabadalmi Ujság. Felelős szerkesztő dr. Halász Aladár; szerkesztő Jeremiás Arnold. Nyomt. Id. Poldini Ede és társa kvny. IV. évf. Ára 8 korona.

Szabadpolgári Értesítő. Szerkeszti és kiadja Budai Lajos. Nyomt. Müller Károly. III. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára tagoknak 2 korona, nem tagoknak 3 korona.

Szabó-Ipar. Szerkeszti Fülöp Sándor. Nyomt. Buschmann-féle nyomda. VI. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona.

Szabadság. Felelős szerkesztő Szikora Zoltán; tulajdonos a magyar munkáspárt. Nyomt. Gelléri és Székely. VIII. évf. Megjelen havonta 2 szám. Ára 8 korona.

Szabók Szaklapja. Felelős szerkesztő Honti Géza; kiadja a Szabók Szaklapja szerkesztőbiztositás. Nyomt. Világosság r. t. kvny. XIV. évf. Megjelen minden második és negyedik szombat. Ára 2 korona 40 fillér itthon, 3 korona külföldre, egy szám 10 fillér.

Szállodai és Vendéglői Segédek Szakközölcnye. A budapesti pincéregylet hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Varga István; laptulajdonos és kiadó a budapesti pincéregylet önképző köre. Nyomt. Elek Lipót nyomdász. Megjelen 1-én és 25-én. Ára 6 korona, tagnak ingyen.

Szárnyasaink. Ezelőtt *A Gallus. Baromfitenyésztési Lapok.* Az országos baromfitenyésztési központ hivatalos közlönye. Szerkeszti Parthay Géza. Nyomt. Hornyánszky Viktor. k. vny. XXXI. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona.

Szesz. (A —.) Szerkesztő és kiadó dr. báró Malcombes Béla. Nyomt. Stephaneum r. t. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 12 korona, egy füzet 1 korona.

Színészek Lapja. Az országos színészegyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Mészáros Kálmán; kiadja a Magyar színész-egyesület központi igazgató tanácsa. Nyomt. Thália k. vny. XXIV. évf. Megjelen minden 10 napban. Ára 8 korona.

Színészeti Közlöny. Szaklap a magyar színészet köréből. Szerkeszti Valentin Lajos. Nyomt. Müller Károly, ezelőtt Münster Károly nyomdász. XIX. évf. Megjelen havonként háromszor. Ára 8 korona.

Színház és Élet. Ezelőtt *A Színház.* Az összes vidéki színházak hivatalos lapja. Szerkeszti Vajda László; kiadó-tulajdonos Lenkei Zsigmond. Nyomt. Krausz és társa nyomda. IV. évf. Ára 12 kor. Megszűnt. Folytatása *Színház és Élet.*

Színházi Ujság. Szerkeszti Schmidt Károly. Nyomt. Markovits és Garai. III. évf. Egyes szám 20 fillér.

Szövetkezés. Felelős szerkesztő Bernát István. Nyomt. Stephaneum k. vny. XVII. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 4 korona, egy szám 12 fillér.

Szövetkezeti Híradó. A magyar köztisztviselők fogyasztási szövetkezete közlönye. Nyomt. Patria k. vny. IV. évf. Ára 8 korona.

Szövetkezeti Szemle. Szerkeszti és laptulajdonos Wechsler Gyula. Nyomt. Spitzer Márk. X. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 16 korona.

Szövetkezzünk. A keresztény szövetkezetek központjának és a kötelékébe tartozó szövetkezetek hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő Luzsénszky Zsigmond báró; szerkeszti id. Egán Lajos; kiadja a keresztény szövetkezetek központja. Nyomt. Szent László ny. III. évf. Ára 5 korona postán.

Takarékpénztári Közlöny. Szerkeszti és tulajdonos Wechsler Gyula. Nyomt. Márkus Samu. VIII. évf. Megjelen havonta kétszer. A »Szövetkezeti Szemle« lenyomata. Ára 16 korona.

Társulati Értesítő. Közlemények a keresztény katolikus egyesületi és szövetkezeti ügyköréből. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Gyürky Ödön. Nyomt. Buschmann F. XV. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Technologiai Lapok. Főszerkesztő Szabó Gusztáv, felelős szerkesztő Sziklai János. Kiadja és nyomt. Kertész József. XVIII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 16 korona.

Természet (A —.), állattani és vadászati folyóirat. Szerkeszti és kiadja dr. Lendl Adolf. Nyomt. Heisler J. nyomdász. X. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 6 korona, külön díszes kötés 2 korona.

Tornaügy. A magyarországi tornaegyletek szövetségének hivatalos lapja. Testgyakorlati szakközlöny. Felelős szerkesztő bizottság: Maurer János, dr. Ottó József és Szafka Manó. Kiadja a magyarországi tornaegyletek szövetsége. Nyomt. Rózsa K. és neje. XXIV. évf. 1906—7. Megjelen havonta kétszer. Ára 6 korona.

Törekvés. A magyarországi börtönös, szíjgyártó... érdekeit szolgáló közlöny. Felelős szerkesztő Hetessy Géza; kiadó-tulajdonos a Törekvés lapbizottsága. Nyomt. Világosság k. vny. r. t. I. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 2 korona 40 fillér, egy szám 10 fillér. Magyar, német szöveggel.

Törvényszéki és Rendőri Ujság. Főszerkesztő Hédervári Lehel; felelős szerkesztő Fodor Aladár. Nyomt. Lipinszky és trsa. VIII. évf. Ára 16 korona.

Tőzsde. (A —.) Szakközlönye a tőzsdei értékpapír és áruforgalomnak. Közgazdasági lap. Felelős szerkesztő Böke Benő; kiadó-tulajdonos egy társaság. Nyomt. Engel S. Zsigmond. II. évf. Megjelen havonta 2-án és 16-án. Ára házhoz küldve 10 korona.

Tőzsdei Értesítő. Szerkeszti és kiadja egy társaság. Nyomt. Anglo-nyomda. III. évf. Megjelen havonta 1-én, 10-én és 20-án. Ára 36 korona. Magyar-német szöveggel.

Tűzrendészeti Közlöny. A magyar országos tűzoltó-szövetség hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Mathusovszky Béla; kiadó-tulajdonos a magyar országos tűzoltó-szövetség. Nyomt. Ifj. Kellner Ernő nyomdász. Megjelen havonta 2 szám. Ára 3 korona, tagnak ingyen példány.

Typographia. Felelős szerkesztő Peidl Gyula; kiadó-tulajdonos Rottenstein Mór. Nyomt. Világosság r. t. XXXVIII. évf. Egyes szám 30 fillér.

Unio. A sütők, czukrárszok és mézeskalácsok ipartestülete hivatalos szakközlönye. Felelős szerkesztő Prindl Ede. Kiadja a Budapest székesfőváros sütők... ipartestülete. Nyomt. Urania ny. X. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 8 korona, ipartestületi tagoknak díjtalanul jár. Magyar és német szöveggel.

Ügyvédek Lapja. A budapesti ügyvédi kör. közlönye. Felelős szerkesztő dr. Wolf Vilmos. Nyomt. Globus r. t. XXIII. évf. Ára 16 kor.

Vadászat és Allatvilág. Főszerkesztő Fónagy József; felelős szerkesztő Parthay Géza. Nyomt. Hornyánszky Viktor. kvny. VI. évf. Megjelen havonta 2 szám. Ára 8 korona.

Vadászlap. Felelős szerkesztők, lap-tulajdonosok és kiadók Egerváry Gyula, Sárkány János Ferencz és egervári Egerváry Gyula. Nyomt. Pallas. Megjelen minden hó 5, 15 és 25-én. XXVII. évf. Ára 12 korona. Az Országos Magyar Vadászati Véd-egylet tagjainak 8 korona.

Vágóhídi Szemle. Felelős szerkesztő Szidon Gyula; lap-tulajdonos Rózsa Lajos és Haber Samu. Nyomt. Jókai kvny. II. évf. Megjelen havonta 1., 10. és 20-án. Ára 10 korona.

Vállalkozók Lapja. Főszerkesztő és kiadó-tulajdonos Lakatos Lajos; felelős szerkesztő Komor Marcell építész; társ-szerkesztő Sós (Salzer) Izor. Nyomt. Ott-hon kvny. XXVII. évf. Ára belföldre 16 korona, külföldre 18 korona, egy füzet 40 fillér.

Vármegye. (A —.) Közigazgatási tisztviselők lapja. Felelős szerkesztő Horváth József dr., nyomt. Károlyi György nyomdász. IV. évf. Ára 12 korona. Előbb Alsókubinban jelent meg.

Városok Lapja. Közigazgatási, köz-és városrendészeti, közegészségügyi szaklap. A hazai városok és azok tisztviselői érdekeinek hivatalos közlönye. Szerkeszti a hazai városok megbízásából Ozsváth Andor Esztergom sz. kir. város tanácsjegyzője. Nyomt. Laiszky János nyomdász Esztergomban. I. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára a Köztisztasági Közlöny melléklettel 40 korona.

Vas- és Fémiparosok Közlönye. Indult *Lakatosok Lapja*, folytatása

Lakatosok és Fémiparosok Lapja. Felelős szerkesztő Zombory Béla; kiadó-tulajdonos Fischer J. D. hirdetési iroda. Nyomt. Schlesinger Vilmos. X. évf. Ára 10 korona.

Vas-és Fém munkások Szaklapja. Felelős szerkesztő Vanczák János; lap-tulajdonos Teszársz Károly. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. XIV. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 2 korona 40 fillér, egy szám 10 fillér.

Vaskereskedők Lapja. Előbb *Magyar Vas- és Gépujság.* Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Nagel J.; főmunkatárs Sztadinka Ferencz. Nyomt. Pesti kvny. r. t. IV. évf. Ára 8 korona.

Vasut. A magyarországi vasuti alkalmazottak hetilapja. Főszerkesztő és lap-tulajdonos Keleti (Osterreicher) Lajos; felelős szerkesztő Rohay Béla máv. s. titkár. Nyomt. Elek Lipót. IX. évf. Ára 16 korona balesetbiztosítással.

Vasuti és Hajózási Hetilap. A Magyar Vasuti és Hajózási klub közlönye. Felelős szerkesztő dr. Szabolcsy Antal. Nyomt. Hornyánszky Viktor. VIII. évf. Ára 16 korona nem tagoknak, tagoknak ingyen.

Vasuti és Közlekedési Közlöny. Felelős szerkesztő Szabolcsy Antal. Nyomt. Pesti kny. r. t. XXXVII. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára 24 korona helyben és vidéken postai szétküldéssel.

Vasutasok Lapja. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Turtsányi Pál. Nyomt. Jókai-nyomda, Berger és Schimek. II. évf. Ára 14 korona biztosítással vagy a nélkül.

Vegyészeti Munkás. (A —.) Felelős szerkesztő Kovács Ferencz; kiadja a lapbizottság. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. I. évf. Ára 2 korona 40 fillér, egy szám 10 fillér.

Vegyí Ipar. Chemische Industrie. Szerkeszti Lázár Albert. Nyomt. Neuwald Illés. V. évf. Havonta 2 szám. Ára 10 korona Magyar és német szöveggel.

Vendégios és Kávéipar. Szerkesztő? Nyomt.? IX. évf. Ára ?

Vendégiosok Lapja. Pinczerek Lapja. Felelős szerkesztő és tulajdonos Ihász György. Nyomt. Uránia. kvny. XXIII. évf. Megjelen havonta 5. és 20-án. Ára 12 korona.

Villamos Alkalmazottak Lapja. Felelős szerkesztő Cselényi Károly; szerkeszti és kiadó-tulajdonos imecsfalvi

Imecs Zoltán. Nyomt. Uránia kvny. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 7 korona, egy szám 30 fillér.

Vizügyi és Hajózási Közlöny. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Török Emil. Nyomt. Athenaeum nyomda. XVI. évf. Ára 16 korona, egy füzet 40 fillér.

Zoológiai Lapok. Szerkeszti Parthay Géza. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. VIII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona.

Összesen 290.

VIDÉKEN.

Alföldi Közgazdasági Lapok. (Debreczen.) Felelős szerkesztő Békásy Jenő; társszerkesztő dr. Vajda József; főmunkatárs Bárdos Géza. Nyomt. Debreczen szab. kir. város kvny. I. évf. Megjelen havonta háromszor, Ára 8 korona.

Aradi Gazda. (Arad.) Felelős szerkesztő Laehne Hugó; kiadja az Arad vármegyei gazdasági egyesület. Nyomt. Gyulai István nyomda r. t. m. sz. VIII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára rendes tagoknak 12 korona, pártoló tagnak 4 korona.

Asztalosok Lapja. (Ujpest.) Felelős szerkesztő Csepreghy Pál; kiadja az asztalos szakosztály. Nyomt. Wagner Jenő. I. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 4 korona, egy szám ára 20 fillér.

Bácskai Komlókertész. (Petrőcz.) A Bácskai Komlótermelők Egyesületének hivatalos szaklapja. Felelős szerkesztő Feldmann Ármín titkár. Nyomt. Ivkovits György nyomdász Ujvidéken. II. évf. Megjelen a fődényben havonta kétszer, különben egyszer. Ára egyleti tagoknak ingyen, nem tagoknak évi 3 korona. Megjelen külön magyar, német, szerb és tót nyelven.

Bányászati és Kohászati Lapok. (Selmecz.) A m. kir. bányászati akadémia közlönye. Felelős szerkesztő Gálócsy Árpád. Nyomt. Pallas kvny. r. t. XXXIX. évf. Megjelen minden hónap 1-én és 15-én. Ára 16 korona, tagoknak ingyen.

Baromfitenyésztés (Nagyvárad.) Főszerkesztő Hreblay Emilné; kiadja Dedinszky Adél; laptulajdonos Kőkényessy Viktor. Nyomt. Lipinszky és társa kvny. Budapest. IV. évf. Ára 8 korona.

Betegsegélyző. (Győr.) Felelős szerkesztő Vizekely Sándor; kiadja a Betegsegélyző. Nyomt. Gross Gusztáv. VI. évf. Ára 10 korona.

Cséplőiiparosok Lapja. (Békéscsaba.) Felelős szerkesztő Nigrinyi János; kiadja a cséplőgéptulajdonosok szövetsége. Nyomt. Teván Adolf. kvny. I. évf. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Ára 4 korona.

Debreczeni Gazdasági Lapok. (Debreczen.) Felelős szerkesztő Rácz Lajos. Nyomt. Debreczen szab. kir. város kvny. VIII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 4 korona, tagoknak ingyen.

Délmagyarországi Kereskedők Lapja. (Temesvár.) Felelős szerkesztő Weisz Aladár. Nyomt. Csendes Lipót. I. évfolyam. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Ára 6 korona, egyes számban 20 fillér.

Délvidéki Ügyvédek Lapja. (Temesvár.) Szerkeszti Korniss Géza; kiadó-tulajdonos az ügyvédi kamara. Nyomt. Csendes Jakab. VII. évf. Ára 10 korona.

Egyesületi Értesítő. Szerkeszti Vértessy Tivadar; tulajdonos a Borsodmegyei gazdasági egyesület. Nyomt. Klein és Ludwig. V. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára nem tagoknak 4 korona, tagoknak díjtalan.

Erdélyi Gazda. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő és kiadó Tokaji László; segéd-szerkesztő Éber Ernő; kiadja az E. G. E. Nyomt. Gámán János örököse. XXXVIII. évf. Ára 12 korona, az E. G. E. tagjai ingyen kapják.

Erdélyi Közgazdasági Lap. (Kolozsvár.) Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Ferenczy Dezső. Nyomt. Gutenberg kvny. Kolozsvárt. IV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 2 korona.

Erdészeti Ujság. (Szászsebes.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Podbradszky Emil. Nyomt. Stegmann János. X. évf. Ára 6 korona.

Fényképészeti Hetilap. (Nyitra.) Szerkesztő-tulajdonos Rasofszky Béla. Nyomt. Kapsz Géza és Kramár Vilmos. III. évf. Ára 6 korona.

Gazdák Lapja. (Szatmár.) Felelős szerkesztő és kiadó Poszvek Sándor; főmunkatársak Pethő György és Soltész Miklós. Nyomt. Szabad Sajtó kvny. VII. évf. Ára 6 korona, a szatmármegyei gazdasági egyesület és löverseny egyesület tagjainak díjmentes.

Gyakorlati Mezőgazda. (Kassa.) Felelős szerkesztő Juhász Árpád; főszerkesztő és lapkiadó-tulajdonos Kovácsy Béla. Nyomt. Vitéz A. utóda. XLI. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona.

Gyakorlati Székely Gazda. (Angyalos.) Szerkesztő-tulajdonos Incze Manó. Nyomt. Móricz István és Vajna Lajos Sepsi-Szent-Györgyön. III. évf. Ára 8 korona.

Győri Munkások Lapja. (Győr.) Szerkesztő Barsi József. Nyomt. Nitschmann József. V. évf. Ára 5 korona.

Ipar. (Székesfehérvár.) Szerkesztő és kiadó Kirisits Bódog. Nyomt. Szammer Imre. II. évf. Ára 6 korona, egyes számban 12 fillér.

Ipar- és Kereskedelmi Heti Értesítő. (Arad.) Az aradvidéki iparegyesület értesítője. Szerkesztő Edvi Illés László. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Kalmár és társai kvny. r. t. Ára 4 korona.

Iparügyek. (Győr.) Győr, Komárom, Esztergom és Veszprém vármegyék ipari érdekeit támogató lap. Felelős szerkesztő Kurucz József; főszerkesztő dr. Szommer Ernő. Nyomt. Pannonia kvny. (Raab és társa). I. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 6 korona. Megszűnt, folytatása *Kamarakerületi Iparügyek.*

Jegyzők Lapja. (Ráczkeve.) Főszerkesztő Makay István; főmunkatárs Kovácsnai Kováts Ferencz. Nyomt. Schwarz Lipót Kunszentmiklóson. III. évf. Ára 12 korona, egyes számban 40 fillér.

Jogélet. (Szabadka.) Szerkesztik dr. Pillér Artur, dr. Révész Ernő és Szilasi Fülöp; kiadó és nyomt. Braun Adolf nyomdász. VI. évf. Ára 6 korona.

Jogügyi Közlöny. (Szeged.) A szabadkai és szegedi ügyvédi kamara hivatalos közlönye. Szerkesztik dr. Wéggmann Ferencz ügyvéd és Reininger Jakab; lapkiadó a szegedi ügyvédi kamara. Nyomt. Endrényi Lajos. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Kassai Munkás. (Kassa.) Felelős szerkesztő Porosz Mihály; kiadja a Felső-magyarországi szociáldemokrata párt. Nyomt. László Béla. I. évf. Ára 3 korona 20 fillér, egyes számban 6 fillér.

Kereskedők és Iparosok Lapja. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő és lapkiadó Marton Manó. Nyomt. Szent László kvny. II. évfolyam. Megjelen havonta kétszer. Ára 8 korona, egy szám 10 fillér.

Kerületi Értesítő. (Ruttk.) A magyar szent korona országai vasutas szövetsége ruttkai kerületének hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Nemes Barna. Nyomt. a Felsővidéki Magyarság nyomdája. I. évf. Megjelen havonta 5-én és 20-án. Ára 8 korona, kerületi elnökségnek díjtalanul.

Kisgazda. (Gyoma.) Szerkesztik Szilágyi Ambrus és B. Molnár Imre. Nyomt. Braun Juda. III. évf. Ára? Megszűnt.

Közgazdaság. (Debreczen.) Szerkesztő és tulajdonos Grünwald Béla. Nyomt. Csokonai kvny. III. évf. Ára 12 korona.

Közgazdasági Közlemények. (Besztercebánya.) Felelős szerkesztő dr. Holesch István; kiadja a besztercebányai kereskedelmi és iparkamara. Nyomt. Hungaria. X. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára?

Közjegyzői Segédek Közlönye. (Nagylak.) Felelős szerkesztő és lapkiadó Babinszky Adolf. Nyomt. Weisz Márk. I. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 12 korona, egyes füzetben 60 fillér.

Magyar Erdész. (Borsodapátfalván.) Szerkesztő és kiadó imecsfalvi Imecs Béla; főmunkatársak Lakatos Károly és Kóváry János Budapesten. Nyomt. Székely és Illés Ungvárolt. VI. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 14 korona, egyes füzetben 1 korona.

Magyar Földmivelő. (Szatmár.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Bodnár Gáspár. Nyomt. Morvai János. IX. évf. Ára 4 korona.

Magyar Gambrinus. (Nagyhánya.) A magyar sörkereskedők országos egyesületének hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő és kiadó Singer Jakab. Nyomt. Morvai Gyula. I. évf. Megjelen havonta 5-én és 20-án. Ára 10 korona, a M. S. O. E. tagjainak ingyen.

Magyar Iparosok Lapja. (Debreczen.) Főszerkesztő dr. Kardos Samu; felelős szerkesztő és lapkiadó Hatos Tivadar. Nyomt. Debreczen szab. királyi város kvny. vállalat. I. évf. Ára 12 korona, egyes számban 20 fillér.

Magyar Műkertész. (Szeged.) Szerkesztő Horváth Károly; lapkiadók a magyar műkertészek. Nyomt. Dugonics kvny. r. t. XV. évf. Megjelen minden hónap 1-én és 15-én. Ára 8 korona, nem tagoknak, rendes tagoknak évi háromszori hirdetéssel 8 korona, pártoló tagoknak 6 korona háromszoros hirdetéssel.

Magyarországi Általános Bőrmunkások Szaklapja. (Újpest.) Felelős szerkesztő Bauer Gyula; kiadja a Magyarországi általános bőrmunkások és segéd munkások lapbizottsága. Nyomt. Fuchs Antal és József. II. évf. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Ára 2 korona 40 fillér, egyes számban 10 fillér.

Magyarországi Kéményseprő Szaklap. (Nyitra.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Ronchetti Oszkár. Nyomt. Kapsz Géza és Kramár kvny. II. évf. Megjelen havonta legalább kétszer. Ára 8 korona.

Magyar Textilipar. (Ujvidék.) Felelős szerkesztő Deutsch Kálmán; kiadja a Magyar Textilipar kiadóvállalata. Nyomt. Ivkovic György. Megjelen minden hó 1. és 15-én. Ára 12 korona.

Mi Érdekeink (A —.) (Nagyvárad.) Szerkeszti Sarkady József. Nyomt. Neumann Vilmos. IV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 10 korona.

Nyomdaipar Magyarországon. (Szekszárd.) A nyomdászok és rokon szakmák érdekeit felölelő szaklap. Felelős szerkesztő Molnár Mór. Nyomt. Molnárók lapja kvny. Budapesten. V. évf. Megjelen 1-én és 15-én. Ára? Nyomdatulajdonosoknak díjtalanul.

Palánkai Sport-Lap. (Palánka.) Felelős szerkesztő Kardos László; főszerkesztő Pető Aladár; kiadja a Palánkai Sport-Club. Nyomt. Csernicsek Imre kvny. I. évf. Ára 12 korona, tagoknak tagdíj fejében 4 korona.

Somogyi Gazda. (Kaposvár.) A somogy megyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő Bogyai Emil egyleti titkár. Nyomt. Somogyvármegyei lapvállalat nyomda. Ára? évfolyam. tagnak 3 korona, nem tagnak 1 korona.

Soproni Kereskedők Lapja. (Sopron.) Felelős szerkesztő Kuppis Uzor. Nyomt. Breiner E. és fia. IV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 4 korona. Magyar és német szöveggel.

Szegedi Jogász-Lapok. (Szeged.) Szerkeszti és kiadja dr. Szász Hugó. Nyomt. Endrényi Lajos. XV. évf. Ára 12 korona.

Székely Gazda. (Sepsiszentgyörgy.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Mika Ottokár. Nyomt. Mórítz István és Vajna nyomdászok. IV. évf. Ára 10 korona. Megszűnt.

Székely Iparos. (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő Barabás Gergely; lapkiadó Benkő László. Nyomt. Ev. ref. kollégiumi nyomda. ? évf. Ára 5 korona, egy szám 10 fillér.

Sütőmunkások Szaklapja. (Szeged.) A magyarországi vidéki sütőmunkások társadalmi és szakközlönye. Felelős szerk. Tomar János. Nyomt. Wesselényi Géza kvny. ? évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 4 kor. egy szám 20 fillér.

Szólószeti és Borászati Lap. (Kecskemét.) Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Maurer János. Nyomt. Sziládi László nyomdája. XXV. évf. Ára 8 korona, egy füzet 20 fillér.

Temesi Gazda. (Temesvár.) Felelős szerkesztő De Bottere Bruno. Nyomt. Unio kvny. V. évf. Ára 4 korona, tagnak ingyen.

Vármegye. (A —.) (Alsókubin.) Közigazgatási tisztviselők lapja. Felelős szerkesztő dr. Horváth József. Nyomt. az Alsókubini nyomda. IV. évf. Ára 12 korona. Folytatása ugyanazon szerkesztőséggel Budapesten.

Összesen 53.

Összesen 343.

VIII. NEM POLITIKAI TARTALMÚ LAPOK.*

BUDAPESTEN.

Buda és Vidéke. Felelős szerk. és kiadó-tulajdonos mindszenti Erdélyi Gyula; szerk. Jurisztovszky Ödön. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. XV. évf. Megjelen minden hó 10., 20. és 30-án. Ára 12 kor.

Budai Szemle. Ezelőtt *Budai Ujság. Óbuda-Ujlak.* Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Csernay József. Nyomt. Bichler József kvny. II. évf. Ára 6 korona.

Budai Ujság. Ezelőtt *Óbuda-Ujlak.* Felelős szerkesztő Csernay József tanító, kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Bichler József kvny. II. évf. Ára? Megszűnt, folytatása *Budai Szemle.*

Korbács. (A —.) Szerkesztésért felelős Szeredai Leó. Nyomt. Pollacsek A. nyomdász. I. évf. Ára?

Kőbányai Ujság. (Budapest—Kőbánya.) Felelős szerkesztő Forgács Vilmsz; főszerkesztő Katona József; kiadja

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs más-ként jelelve.

a Kőbányai hirlapterjesztő vállalat. Nyomt. Goldschmidt A.-féle kvny. Budapest. II. évf. Ára 10 korona.

Kültelek. Felelős szerkesztő Ilosvai Hugó; főszerkesztő Bischitz Miksa. Nyomt. Kertész József kvny. I. évf. Megjelen havonta 1., 10. és 20-án. Ára 8 korona, egy számban 30 fillér.

Magyar Ujság. Közgazdasági és társadalmi tudósító hetilap. Főszerkesztő dr. Hódy Lajos; felelős szerkesztő Balázs Dezső; társszerkesztők Rudas Endre, Szinay Lajos és Szathmáry Béla; kiadó-tulajdonos Faragó Béla. Nyomt. Rothberger és Weisz kvny. I. évf. Ára 16 korona, lapoknak 50 korona.

Nemzeti Állam. Főszerkesztő Hódy Gyula; felelős szerkesztő Tali Ferencz Lajos; kiadó-tulajdonos Tali Ferencz Lajosné. Nyomt. Patria kvny. r. t. I. évf. Ára 12 korona, egy szám ára 24 fillér.

Óbuda-Ujlak. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Csernay József tanító. Nyomt. Bichler J. kvny. II. évf. Ára 6 korona, egy szám 12 fillér. Megszűnt, folytatása *Budai Ujság*.

Székesfőváros. Főszerkesztő Lóránt Dezső; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Füredi Miklós. Nyomt. Légrády teztvérek kvny. II. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 12 korona.

Zsidó Híradó. Szerkesztői Viador; tulajdonos Székely Artur. Nyomt. Urania-nyomda. I. évf. Ára ?

Összesen 11.

VIDÉKEN.

Abauj-Szántó és Vidéke. (Abauj-szántó.) Szerkesztői, tulajdonos és nyomt. Baksy Barna. X. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Abony. (Abony.) Szerkesztői Temesközy Gerzson, kiadó-tulajdonos Szerdahelyi János nyomdász. IX. évf. Ára 8 korona.

Adai Néplap. (Ada.) Szerkesztői Piller György. III. évf. kiadó-tulajdonos és nyomt. Szavadill József nyomdász Apatinban. Ára helyben 6 korona, vidéken 7 korona. Megszűnt.

Ada-Moholi Közlöny. (Ada.) Szerkesztői és tulajdonos Berger Adolf. XV. évf. 1905—1906. évre. Nyomt. Berger L. Ára helyben 8 korona, vidéken 10 korona.

Alföldi Hirlap. (Szolnok.) Felelős szerkesztő dr. Nógrádi László; kiadó-laptulajdonos Róth Dezső. II. évf. Nyomt. Róth Dezső kvny. Ára 8 korona. Megszűnt.

Alsólendvai Híradó. (Alsólendva.) Felelős szerk. Strasser Ármin dr.; fõmunkatárs Oszely M. Viktor; tulajd. és kiadó Balkányi Ernő. Nyomt. Balkányi Ernő. XI. évf. Ára 8 kor., egy szám ára 20 fill.

Aradi Híradó. (Arad.) Fel. szerk. és lapt. Cs. Endes Dániel. XIII. évf. Nyomt. Kalmár Nándor és jársai r.-t. Ára 8 kor.

Aradhegyalja. (Borosjenő.) Felelős szerkesztő Viday Ferencz. Nyomt. Ungár J. kvny. III. évf. Ára 8 korona.

Aradmegyei Hirlap. (Borosjenő.) Felelős szerk. Petkovich István. Nyomt. Ungár J. VII. évfolyam Ára 8 korona.

Aranyos-Vidék. (Torda.) Felelős szerkesztő Lovassy Andor; laptulajdonos Nagy Albert és Füssy József. XVI. évf. Nyomt. Füssy József, ezelőtt Harmath János kvny. Ára 8 korona.

Árvamegyei Hirlap. (Alsókubin.) Felelős szerk. dr. Divéky István; kiadó és nyomt. Trnkócy József nyomdász. XIX. évf. Ára 8 korona, tanítóknak 4 korona.

Aszód és Vidéke. (Aszód.) Felelős szerkesztő Nyiry Lajos. Nyomt. Erzsébet kvny. Gödöllőn. VII. évf. Ára 12 korona.

Balatonpart. Magyar Tenger. (Siófok.) Felelős szerk. Dörner István. Főszerk. Weiser Soma. Nyomt. Weisz L. kvny. I. évf. Megjelen csütörtökön és vasárnap. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Bácskai Határvidék. (Ujvidék.) Szerkesztői Reiter József. Nyomt. Hungária Ujvidéken. III. évf. Ára 16 korona. Megszűnt.

Bácskai Hírek. (Palánka.) Felelős szerkesztő és nyomt. Csernicsek Imre nyomdász. II. évf. Ára 6 korona, egy szám 4 fillér.

Bácskai Ujság. (Apatin.) Szerkesztői és kiadó Szavadill József nyomdász. XI. évf. Ára 6 korona. Magyar és német szöveggel, később csak német nyelven jelent meg.

Bács-Kulai Hirlap. (Kula.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Berkovits Márk nyomdász. X. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Bácsmegeye. (Szabadka.) Lapvezér Latinovics Géza. Fel. szerkesztő Pető Lajos. Nyomt. Braun Adolf. VI. évf. Ára 12 korona, tanítók, jegyzők, irnokok és földmívelőknek 8 korona.

Bács-Topolyai Hirlap. (Bács-topolya.) Felelős szerkesztő dr. Fárnek Dezső; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wilhelm Miksa kvny. XI. évfolyam Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Baja és Vidéke. (Baja.) Felelős szerkesztő Rothschild Zsigmond; kiadó-tulajdonos és nyomt. Csernicsek Imre Palánkán. I. évf. Megjelen szerdán és szombaton. Ára 10 korona, egyes számban 4 fillér.

Bajai Közlöny. (Baja.) Felelős szerkesztő, kiadó és nyomt. Rajkovits Károly. XXIX. évf. Ára 10 korona.

Balatonsarok. (Somogykéthely.) Főszerkesztő Szabady Sándor; felelős szerkesztő Lengyel Béla. Nyomt. Mízsúr Antalné Marczaliban. I. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Barcs és Vidéke. (Barcs.) Felelős szerkesztő és kiadó Skribanek Géza. Nyomt. Skribanek-féle kvny. XI. évf. Ára 8 korona.

Bars. (Léva.) Felelős szerkesztő Holló Sándor; kiadó és nyomt. Nyitrai és társa. XXVII. évf. Ára 10 korona.

Barsi Ellenőr. (Aranyosmarót.) Felelős szerk. és kiadó-tulajdonos dr. Bottka Győző. Nyomt. Dóczi ny. XXV. évf. Ára 8 korona, néptanítóknak 4 korona, egyes számban 20 fillér.

Battonya és Környéke. (Battonya.) Főszerkesztő galsai Polgár József, felelős szerkesztő és laptulajd. Szabó Lajos. V. évf. Nyomt. Ruber Izidor kvny. fiókja Pécskán. Ára 8 korona.

Battonya és Vidéke. (Battonya.) Felelős szerkesztő Szabó Lajos; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Ruber J.-féle kvny. Pécskán. IV. évf. Ára 8 korona. Megszűnt, folytatása *Battonya és Környéke.*

Békés. (Gyula.) Főszerkesztő Bodoky Zoltán, szerkesztő Kohn Dávid; kiadó-tulajdonos és nyomt. Dobay János kvny. XXXVIII. évf. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Békési Lapok. (Békés.) Felelős szerkesztő Bleuer Lajos dr.; kiadó-tulajdonos és nyomt. báró Drechsel Géza. VI. évf. Ára 8 kor., egyes számban 16 fillér.

Békésmezei Hirlap. (Gyula.) Felelős szerk. dr. Frankó László. Nyomt. Dobay János. VII. évf. Ára 8 korona.

Belényes és Vidéke. (Belényes.) Szerkesztő Bácsfalvy Gyula II. évf. Nyomt. Süssmann Lázár. Ára 10 korona. Megszűnt.

Bereg. (Beregszász.) Felelős szerkesztő Radics Mihály; kiadó-tulajdonos és nyomt. Haladás könyvnyomdája (Sallay Gyula). XXXIII. évf. Ára 8 korona.

Beregi Ujság. (Beregszász.) Felelős szerk. Bálint Jenő dr.; szerkeszti Rácz Lajos; kiadja a szerkesztőség. II. évf. Nyomt. Szabadság nyomdája. Ára 8 kor, községeknek 5 korona, egyes számban 20 fillér.

Besztercze. (Besztercze.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Polcz Rezső. Nyomt. Botschar Tivadar nyomdász. III. évf. Ára 8 korona.

Besztercebánya és Vidéke. (Besztercebánya.) Felelős szerk. Klima Lajos, tulajdonos Sonnenfeld Mór. Nyomt. Hungaria kvny. XVII. évf. Ára 8 korona.

Bonyhád és Vidéke. (Bonyhád.) Felelős szerkesztő Lukács Zsigmond; laptulajdonos, kiadó és nyomt. Raubitsek Izor. I. évf. Ára helyben 8 korona, vidékre 9 korona, egyes számban 16 fillér.

Borsodvármegye. (Miskolc.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Kazay László. Nyomt. Forster és társai. II. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Budafok és Vidéke. (Budafok.) Felelős szerk. Krist Károly Ferencz. Kiadó-tulajdonos? Nyomt. Leopold és Klein kvny. V. évf. Ára 12 korona, egyes számban 20 fillér. Megszűnt.

Buziási Közlöny. (Buziás.) Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Dimitrovics Milos. Nyomt. ifj. Brach József. VI. évf. Ára 10 korona. Megszűnt. Folytatása *Buziásfürdői Közlöny.*

Buziásfürdői Közlöny. Ezelőtt *Buziási Közlöny.* (Buziásfürdő.) Felelős szerkesztő, laptulajdonos és nyomt. ifj. Brach József; főmunkatárs Kelemen János. VI. évf. Ára 8 korona.

Ceglédi Hirlap. (Cegléd.) Felelős szerkesztő Szöllösy Ernő; kiadó-tulajdonos a szerkesztőbizottság. Nyomt. Sárík Gyula nyomdász. II. évf. Ára 5 korona, egyes számban 10 fillér.

Csaczai Határőr. (Csacza.) Felelős szerkesztő dr. Wix Mór; főszerkesztő Echenwald Gyula dr. V. évfolyam. Nyomt. BaeI és Jellinek Zsolnán. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Ára 10 korona.

Csákova és Vidéke. *Csákovaer Zeitung.* (Csákova.) Felelős szerkesztő Szántó Aladár. IV. évf. Nyomt. és kiadó Grádl Péter. Ára 8 korona.

Csallóközi Lapok. (Dunaszerdahely.) Felelős szerkesztő Baranyai József; főmunkatárs Gáspáry Gyula, kiadó és nyomt. Goldstein Jozsua. VI. évf. Ára 8 korona.

Csepelszigeti Hirlap. (Ráczkeve.) Felelős szerkesztő Hoffmann Győző; kiadó-tulajdonos és nyomt. Weisz Bernát. II. évf. Ára 8 korona.

Csepreg és Vidéke. (Csepreg.) Felelős szerkesztő Szentpétery Rezső; kiadó-tulajdonos és nyomt. Menyhárt Julia. III. évf. Ára 5 korona 60 fillér.

Csikszereda. (Csikszereda.) Szerkeszti dr. Szántó Samu. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Gyönös Gyula. IV. évf. Ára 8 korona.

Csongrádi Lap. (Csongrád.) Felelős szerkesztő Eder János; társszerk. Holló Adolf; kiadó-tulajd. és nyomt. Weisz Márk nyomdász. XVI. évf. Ára 8 korona egyes számban 16 fillér.

Csongrádi Ujság. (Csongrád.) Felelős szerkesztő Tóth Dénes; kiadó-tulajdonos és nyomt. Bozó és Justin nyomdatulajdonosok. IV. évf. Ára 4 korona.

Csongrádmegyei Hirlap. (Sentes.) Felelős szerkesztő Lakos Imre dr. Kiadó és nyomt. Vajda Bálint utóda nyomdája. VIII. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 10 korona.

Csurgó és Vidéke. (Csurgó.) Felelős szerkesztő dr. Jünker Elek; kiadó-tulajdonos és nyomt. Vágó Gyula nyomdász. XIV. évf. Ára 8 korona.

Czepléd. (Czepléd.) Szerkeszti Illés Gyula, kiadó-tulajdonos és nyomt. Sebők Béla nyomdász. XXIV. évf. Ára 6 korona.

Dárda és Vidéke. (Dárda.) Szerkeszti dr. Berger Lajos. VI. évf. Nyomt. Frank Béla. Ára 8 korona. Megszűnt.

Délsomogy. (Szigetvár.) Felelős szerkesztő Bárvarth Gyula; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Kozáry Ede nyomdász. VII. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Délvidék. (Versecz.) Felelős szerkesztő Perjéssy László; kiadó-tulajdonos és nyomt. Kirchner-féle kvny. XV. évf. Ára helyben 10 korona vidékre 11 korona.

Dunántuli Napló. (Pápa.) Főszerkesztő Molnár Kálmán; felelős szerkesztő Szentgyörgyi Sándor. III. évf. Nyomt. Dinkgreve Nándor Celldömölkön. Ára 8 korona.

Erdővidék. (Baróth.) Főszerkesztő dr. Ferenczy Géza, felelős szerkesztő

Hoffmann Géza; főmunkatárs Debreczky Béla dr. Nyomt. és lapkiadó Rozsondai János. IV. évf. Ára 8 korona.

Eperjesi Lapok. *Felvidéki Szemle.* (Eperjes.) Felelős szerkesztő dr. Raffay Ferencz. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Kósch Árpád. XXXI. évf. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Erzsébetfalvai Közlöny. (Erzsébetfalva.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Erdélyi Mihály; társszerkesztő Radó Károly. Nyomt. Matkovich A.-féle kvny. XI. évf. Ára 8 korona.

Erzsébetváros és Vidéke. (Erzsébetváros.) Felelős szerkesztő Gillyrán Kálmán dr.; kiadó-tulajdonos és nyomt. az Első Erzsébetvárosi kvny. IV. évf. Ára 6 korona. Megszűnt, folytatása *Erzsébetvárosi Hirlap.*

Erzsébetvárosi Hirlap. Ezelőtt *Erzsébetváros és Vidéke.* (Erzsébet város.) Felelős szerkesztő Markovich János; kiadó-laptulajdonos és nyomt. Scholtész Albert. IV. évf. Ára 6 korona.

Esztergom és Vidéke. (Esztergom.) Felelős szerkesztő Prokopp Gyula dr.; laptulajdonos-kiadók Prokopp Gyula dr. és dr. Brenner Ferencz. Nyomt. Laiszky János. XXVIII. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 12 korona.

Esztergomi Közlöny. (Esztergom.) Szerkeszti és kiadó-tulajdonos Haan Rezső. Nyomt. Laiszky János. XXVII. évf. Ára 8 korona.

Esztergomi Lapok. (Esztergom.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Gerenday József. Nyomt. a Hunnia nyomda. XV. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 12 korona.

Facseti Ujság. (Facset.) Felelős szerkesztő-tulajdonos Rónai József. Nyomt. Molnár Árpád. V. évf. Ára 6 korona.

Félegyházi Hirlap. Egyesült *Félegyházi Híradó.* (Félegyháza.) Felelős szerkesztő, kiadó és nyomt. Vesszősi József nyomdász. XXIV. évfolyam. Ára 8 korona.

Félegyházi Közlöny. (Félegyháza.) Felelős szerkesztő és kiadó Feuer Illés; tulajdonos és nyomt. Politzer Vilmos nyomdász. V. évf. Ára 6 korona, vidékre 7 korona, egyes szám ára 12 fillér.

Felsőbányai Hirlap. (Nagybánya.) Felelős szerkesztő Imre Károly; kiadó és nyomt. Nánásv István nyomdász. X. évf. Megjelen minden második szerdán. Ára 4 korona.

Felsőborsod. (Sajószentpéter.) Felelős szerkesztő Pánczél Béla. Nyomt. Szelényi és társa Miskolczon. I. évf. Ára 8 korona.

Felsőborsodi Lapok. (Miskolcz.) Szerkesztő-tulajdonos Román Sándor. Nyomt. Szelényi és társa. III. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Felsőmagyarországi Hétfői Ujság. *Galgóc és Vidéke.* (Galgóc.) Felelős szerkesztő Gelenczey Mihályt János. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Szold Jakab nyomdász. V. évf. Ára 10 korona, néptanítóknak feleáron, hivatalnokoknak 8 korona.

Felsőmagyarországi Lapok. (Nagytapolcsány.) Felelős szerkesztő és lapkiadó Szecsánszky Antal. Nyomt. Kapsz Géza és Kramár Vilmos Nyitra. I. évf. Ára 8 korona, egyes szám ára 20 fillér.

Felső-Sárosi Hirlap. (Bártfa.) Szerkesztő és laptulajdonos Uhlig Leo. Nyomt. Salgó Mór. VII. évf. Ára 8 korona.

Felsővisó. (Felsővisó.) Szerkesztésért felelős Tolnay Károly, lapkiadó-tulajdonos és nyomt. Schiffmann Henrik nyomdász. I. évf. Ára 6 kor., egyes szám ára 10 fillér.

Felső-Zemplén. (Nagyimihály.) Szerkesztő dr. Kállay József. Nyomt. Landesmann B. XI. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 8 korona. Megszűnt.

Felvidék. (Besztercebánya.) Felelős szerkesztő Keller Imre, szerkesztő Ferenczy Ödön; kiadó-tulajdonos Machold V. Lajos. Nyomt. Neufeld Sándor Verebélyen. XII. évf. Ára postán 8 korona.

Felvidék. *Verebély és Vidéke Közönlönye.* (Verebély.) Felelős szerkesztő dr. Oravetz Kálmán; főszerkesztő Kósa Andor. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Hungaria kiny. IV évf. Ára 8 korona.

Felvidéki Hirlap. (Eperjes.) Főszerkesztő Böhm Aladár dr.; felelős szerkesztő Fuchs Lipót dr.; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Kósch Árpád. Megjelen hetenként kétszer. III. évf. Ára 10 korona.

Felvidéki Hirlap. *Neutraer Zeitung.* (Nyitra.) Felelős szerkesztő Lengyel Béla, főszerkesztő Seress Imre. Nyomt. Kapsz és Kramár nyomda. V. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 10 korona, egy szám 10 fillér. Megszűnt, folytatása *Nyitrai Hirlap.*

Felvidéki Ujság. (Zsolna.) Felelős szerkesztő Szógyi Gusztáv; kiadó-tulajdonos Garai Lajos. Nyomt. Glasel Samu. XIII. évf. Ára 8 korona.

Fiumei Szemle. *Revista di Fiume.* (Fiume.) Szerkesztő Szegfy László; laptulajdonos a szerkesztőség. IV. évf. Nyomt. Athenaeum kiny. Budapesten. Ára füzetekben 40 fillér. Magyar és olasz szöveg.

Fogarasz és Vidéke. (Fogarasz.) Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Thierfeld Dávid. Nyomt. Thierfeld-féle kiny. IV. évf. Ára 8 korona.

Független Rákospalotai Egyetértés. (Rákospalota.) Felelős szerkesztő Timon Tibor László; kiadó-tulajdonos és nyomt. Deutsch Mózes nyomdász. I. évf. 6 korona. Megszűnt, folytatása *Rákospalotai Egyetértés.*

Független Ujság. (Mármarosziget.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Schreiner József. Nyomt. Kaufman Ábrám és fiai. II. évf. Megjelen kedd és pénteken. Ára helyben 6 korona, vidékre 8 korona.

Galánta és Vidéke. (Galánta.) Felelős szerkesztő Lendvai Lajos dr.; kiadó-tulajdonos és nyomt. Neufeld Samu nyomdász. XI. évf. Ára 8 korona.

Garamvidék. (Brezsnóbánya.) Felelős szerkesztő Lachman József; tulajdonos, kiadó és nyomt. Kreisler József-féle kiny. VII. évf. Ára 8 korona.

Gödöllő és Vidéke. *Gödöllői Közönlöny.* (Gödöllő.) Felelős szerkesztő Nyiry Lajos. Nyomt. Erzsébet kiny. VIII. évf. Megjelen csütörtök és vasárnap. Ára 12 korona.

Határőrvidék. (Karánsebes.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Kozsicska Béla. Nyomt. Szidon József nyomdász Lugoson (1), Sziklai Lajos nyomdász Lugoson (3), Fleissig Lipót nyomdász Karánsebesen. I. évf. Ára 12 korona, egyes számban 30 fillér.

Jász-Kürt (Jászberény.) Felelős szerkesztő Szabó József dr.; főszerkesztő Sipos-Kovács Béla dr.; főmunkatárs Ágner Lajos dr. és Koródi Győző. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Vértes Adolf. I. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Gödöllői Hirlap. (Gödöllő.) Felelős szerkesztő és tulajdonos dr. Rosenfeld Sándor. Nyomt. Schulcz J.-féle kiny. III. évf. Ára 8 korona, egyes számban 16 fillér.

Gömör-Kishont. *Vármegyei Közönlöny.* (Rimaszombat.) Felelős szerkesztő Komáromy István. Nyomt. Rábely Miklós. XXVII. évf. Ára 8 korooa.

Gyergyói Hirlap. (Gyergyószentmiklós.) Szerkeszti Kalmár Ignác. Nyomt. Létz János nyomdász. IX. évf. Ára 8 kor.

Gyöngyösi Lapok. (Gyöngyös.) Felelős szerkesztő és lapkiadó Székely Jenő; főszerkesztő és laptulajdonos Rigó Alajos. Nyomt. Sima Dávid nyomdász. XXVIII. évf. Ára 8 korona.

Gyöngyösi Ujság. (Gyöngyös.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Dudás Adolf. Nyomt. Herzog Ernő Armin nyomdász. VIII. évf. Ára 10 korona.

H.-Böszörmény és Vidéke. (Hajduböszörmény.) Szerkesztő Porcsalmy Gyula; kiadó-tulajdonos Szabó Ferencz nyomdász. XVI. évf. Ára 6 korona.

Haladás. (Miskolcz.) Szerkesztők és tulajdonosok Banovits László és Zsivkovics Antal. Nyomt. Szelényi és társa. V. évf. Ára 8 korona.

Háromszéki Hiradó. (Sepsiszentgyörgy.) Szerkesztő Vitályos Béla; kiadó-tulajdonosok Mórítz István és Vajna Lajos nyomd. V. évf. Ára 6 korona. Megszűnt.

Hatvan és Vidéke. (Hatvan.) Főszerkesztő Hirling Gyula; felelős szerkesztő Nyíry Lajos. Nyomt. Erzsébet knvy. Gödöllőn. VIII. évf. Ára 12 korona, egyes számban 30 fillér.

Heves és Vidéke. (Heves.) A szerkesztésért felelős a kiadóhivatal, tulajdonos és nyomt. Adler József nyomdász. VI. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Hevesmegyei Lapok. (Gyöngyös.) Felelős szerkesztő Vadász Lajos; kiadó-tulajdonos és nyomt. Hevesmegyei Lapok knvy. XV. évf. Ára 12 korona, egyes számban 24 fillér.

Homonna és Vidéke. (Homonna.) Szerkesztő dr. Dick Sándor; kiadó-tulajdonos és nyomt. Homonna és Vidéke knvy. VI. évf. Ára 8 korona.

Honti Lapok. (Ipolyság.) Szerkesztő és laptulajdonos Halász Ferencz. Nyomt. Neumann Jakob nyomdász. XII. évf. Ára 12 korona, egyes számban 24 fillér.

Jász-Apáti és Vidéke. (Jászapáti.) Felelős szerkesztő ifj. Imling József; kiadó-tulajdonos és nyomt. id. Imrik József. V. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Kalocsa és Vidéke. (Kalocsa.) Felelős szerkesztő dr. Battlay János; társ-szerkesztő-dr. Nyáry Béla. Nyomt. és kiadó Jurecs Antal nyomdász. III. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 8 korona, egyes számban 10 fillér.

Kaposvár. (Kaposvár.) Szerkesztő és laptulajdonos dr. Véniss Károly. Nyomt. Szabó Lipót nyomdász. XXI. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 12 korona.

Karánsebes és Vidéke. (Karánsebes.) Felelős szerkesztő Nemes Sándor; kiadó-tulajdonos és nyomt. Fleissig Lipót nyomdász Lugoson. VIII. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Karczag és Vidéke. (Karczag.) Szerkeszti Tassy Becz Géza. Nyomt. Klein József nyomdász. IV. évf. Ára 6 korona.

Kemenesalja. (Czellőmök.) Felelős szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Dinkgreve Nándor nyomdász. II. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Kemenesalja. (Kisczell.) Szerkeszti Tóth Dezső; kiadja a Vasvármegyei hirdetési és hirlapvállalat. Nyomt. Bertalanffy József nyomdász Szombathelyen. VI. évf. Ára 8 korona.

Kemenesvidék. *Kis-Czell és Vidéke.* (Kisczell.) Felelős szerkesztő Huss Gyula; helyettes szerkesztő Dózsei Ferencz. Kiadó-tulajdonos és nyomt. a Vörösmarty-nyomda Devecseren. VIII. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Keszthelyi Hirlap. Ezelőtt: *Keszthely.* (Keszthely.) Felelős szerkesztő dr. Csák Árpád; kiadó-tulajdonos és nyomt. Mérei Ignác nyomdász. XXIX. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Kisbér és Vidéke. (Kisbér.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Turchányi József; főszerkesztő Fülöp Zsigmond. Nyomt. Haftl Kálmán nyomdász. XV. évfolyam. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Kiskunmajsai Hirlap. (Kiskunmajsa.) A szerkesztésért felelős a kiadóhivatal; kiadó és nyomt. Schwarz Artur nyomdász. I. évf. Ára helyben 6 korona, vidékre 7 korona.

Kis-Küküllő. (Dicsőszentmárton.) Főszerkesztő báró Bornemissa János; felelős szerkesztő dr. Szentmiklós László; kiadó-tulajdonos és nyomt. Hirsch Mór nyomdász. XVI. évf. Ára 8 korona.

Kis Magyar-Alföld. (Ersekújvár.) Főszerkesztő dr. Szőke Kázmér; felelős szerkesztő és laptulajdonos Dubrovay János. Nyomt. Laiszky János nyomdász Esztergomban. V. évf. Ára 8 korona.

Kispest és Vidéke. (Kispest.) Felelős szerkesztő Parlaghy Aladár; kiadó-tulajdonos és nyomt. Bercsényi knvy. r. t. Budapest. I. évf. Ára 10 korona.

Kispesti Napló. (Kispest.) Felelős szerkesztő Lappay Vilmos Budapestén; fő-szerkesztő Hlavacsek Ottó. Nyomt. Corvina kvny. Budapestén. II. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Kis-Pest-Szent-Lőrinczi Lapok. (Kispestszentlőrincz.) Felelős szerkesztő és kiadó Seper Kajetan. Nyomt. Uránia kvny. Budapestén. VI. évf. Ára a *Darázs* melléklappal együtt 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Kis-Pest-Szent-Lőrinczi Ujság. (Kispestszentlőrincz.) Szerkeszti Hegedűs András. Nyomt. Corvina kvny. (Berger Géza) Budapestén. III. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Kisujszállás és Vidéke. (Kisujszállás.) Szerkesztő dr. Pallagi Gyula; kiadó-tulajdonos és nyomt. Szekeres József nyomdász. XIV. évf. Ára 8 korona.

Kisvárdai és Vidéke. (Kisvárdai.) A szerkesztésért ideiglenesen felelős Fűredi Armin; főmunkatárs Balaton. Nyomt. Klein Gyula nyomdász. III. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Kisvárdai Lapok. (Kisvárdai.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos dr. Vadász Lipót. Nyomt. Berger Ignác és társa nyomdája. XIX. évfolyam. Ára 8 korona, községi jegyzőknek és tanítóknak 4 korona.

Komáromi Ertesítő. (Komárom.) Nyomt. Hirlapterjesztő vállalat kny. Budapestén. II. évfolyam. Ára egyes számban 2 fillér.

Komáromi Lapok. *Komárommegyei Közlöny.* (Komárom.) Főszerkesztő Tuba János, felelős szerkesztő dr. Kiss Gyula. Nyomt. Spitzer Sándor. XXVII. évf. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Komáromi Napló. (Komárom.) Főszerkesztő Czonik József, felelős szerkesztő Rechnitz Ignác. Nyomt. Pannonia kvny. III. évfolyam. Ára 7 korona 20 fillér. Megszűnt.

Komáromi Ujság. (Komárom.) Felelős szerkesztő alapi Gáspár Károly; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Spitzer Sándor nyomdász. VI. évf. Ára 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Komárommegyei Ertesítő. (Komárom.) Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Jankovich Lajos; társszerkesztő Miklósi Pál. Nyomt. Hacker Richard nyomdász. XVI. évf. Ára 10 korona.

Korponai Közlöny. (Korpona.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Gelen-

czey Mihály János. Nyomt. Ruzsinák-féle kvny. I. évf. Ára 6 korona, egyes számban 12 fillér.

Körmend és Vidéke. (Körmend.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Katona Imre; kiadó-laptulajdonos Bertalanffy József utóda Katona Imréné Szombathelyen. V. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Köszeg és Vidéke. (Köszeg.) Felelős szerkesztő Feigl Gyula; kiadó-tulajdonos Feigl Gyula czég. Nyomt. Feigl Gyula kvny. XXVI. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Kővárvidék. (Nagysomkut.) Szerkeszti Barna Benő. Nyomt. Morvay Gyula nyomdász Nagybányán. III. évf. Ára 8 kor.

Közép-Bácska. (Ószivác.) Felelős szerkesztő Kovácsy Antal; kiadó-tulajdonos és nyomt. Sonnenfeld Arthur nyomdász. II. évf. Ára 7 korona.

Közérdek. (Karczag.) Felelős szerkesztő Nádasdi József; társszerkesztők Dobrai János és Kállay Gergely. Nyomt. a Magyar evangeliomi kvny. r. t. I. évf. Ára 4 korona, egyes számban 8 fillér.

Közérdek. (Kunszentmárton.) Főszerkesztő dr. Domján Jenő; felelős szerkesztő Barna Domokos. Nyomt. Bozóky Gábor. V. évf. Ára 4 korona.

Közérdek. (Szekszárd.) Felelős szerkesztő Bodnár István; főmunkatárs Hang Béla; kiadó Báter János. Nyomt. Báter János kvny. II. évf. Ára 10 korona, néptanítóknak 5 korona.

Közérdek. (Ujpest.) Felelős szerkesztő Brankovics György; kiadó-tulajd. Fuchs Antal. Nyomt. Fuchs Antal és József kvny. XI. évf. Ára 8 korona, egyes számban 16 fillér.

Közvélemény. (Cséha, Jásznagykunszolnokmegye.) Szerkesztők és kiadók Csatár Andor és dr. Domján Jenő; főmunkatárs Sz. Kovács Géza. Nyomt. Bozóky Gábor nyomdász. Kunszentmártonban. II. évf. Ára 6 korona, egyes számban 12 fillér.

Közvélemény. *Vágszeredi Híradó.* (Vágszered.) Felelős szerkesztő dr. Gyikos Mihály ügyvéd. Nyomt. Kapsz Géza és Kramár Vilmos kvny. Nyitrán. V. évf. Ára 8 korona, külföldre 10 korona, egyes számban 20 fillér. Magyar-német szöveggel.

Közvélemény. (Zenta.) Szerkesztő? Nyomt. Plestity és Horváth. III. évfolyam. Megszűnt.

Krassó-Szörényi Lapok. (Lugos.) Felelős szerkesztő dr. Haus József; kiadó-tulajdonos és nyomt. Virányi János nyomdász. XXVIII. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 16 korona, egyes szám ára 16 fillér.

Kun-Majsa. (Kiskunmajsa.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Sasvári Sándor. Nyomt. galánthai Fekete Mihály nyomdász Kecskeméten. IX. évf. Ára 6 korona helyben, vidékre 7 korona 20 fillér, egyes számban 12 fillér.

Kun-Szent-Márton és Vidéke. (Kunszentmárton.) Felelős szerkesztő Csanády József; társszerkesztő Császy Lajos. Kiadó-tulajdonos és nyomt. özv. Csanády Józsefné nyomdája. X. évfolyam. Ára 8 korona.

Kunszentmiklós és Vidéke. (Kunszentmiklós.) Szerkesztő dr. Deutsch Ignác. Nyomt. Kálmán M. és társa nyomdája Budapesten. IX. évfolyam. Ára 6 korona.

Küküllővölgy. (Dicsőszentmárton.) Felelős szerkesztő dr. Erdős Izor, szerkesztő Kedves József; főmunkatárs Ágh Endre; kiadják a szerkesztők. Nyomt. az Erzsébet kvny. II. évf. Ára 8 korona, egyes számban 15 fillér. Megszűnt.

Lippai Ujság. (Lippa.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Rafila Demeter nyomdász. III. évf. Ára 8 korona, egyes számban 20 fillér.

Losoncz és Vidéke. (Losoncz.) Ideiglenes felelős szerkesztők Jeszenszky Ráfael és Herczeg Jenő; laptulajdonosok képviselője Kovács Ferencz. Nyomt. Losonczy Sándor nyomdász. XXVII. évf. Ára 10 korona.

Marczali. (Marczali.) Főszerkesztő dr. Névay Zoltán; felelős szerkesztő dr. Vajda Aladár. Nyomt. Mizsur Ádamné nyomdája. I. évf. Ára 8 korona.

Magyaróvári Hirlap. (Magyaróvár.) Felelős szerkesztő dr. Schöpf Sándor; társszerkesztő Gálósi Soma; kiadja a Magyaróvári Hirlapvállalat r.-t. Nyomt. Pannonia Győrött. IV. évf. Ára 8 korona, egyes számban 16 fillér.

Magyar Paizs. (Zalaegerszeg.) Szerkesztő Z. Horváth Lajos; alapító és kiadó-tulajdonos Borbély György. Nyomt. özv. Tahy Rozália nyomdája. VII. évf. Ára 4 korona.

Majsa és Vidéke. (Kiskunmajsa.) Szerkesztő Gyulai János. Nyomt. Politzer Vilmos kvny. IV. évf. Ára 6 korona.

Máramarosi Lapok. (Máramarosziget.) Felelős szerkesztő Szépfaludi Örlösy Ferencz; kiadó és nyomt. Siehermann Mór kvny. XXI. évf. Ára 12 korona. Megszűnt, folytatása *Máramaros*.

Mándok. (Mándok.) Felelős szerk. Petheő József. Nyomt. Klein Lajos kvny. I. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Margitta és Vidéke. (Margitta.) Felelős szerkesztő Pálffy Gyula; kiadó-tulajdonos és nyomt. Pollák Lajos nyomdász. V. évf. Ára 8 korona, tanítóknak és lelkészeknek 4 korona.

Maros-Torda. (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő Orbán Balás. Kiadó? Nyomt. Ev. ref. kollegiumi kvny. VII. évf. Ára 12 korona.

Marosujvár és Vidéke. (Marosujvár.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Füssy József; szerkesztő Bernhard Arnold. Nyomt. Füssy és Sztupjár kvny. Tordán. III. évf. Ára 8 korona.

Marosvölgy. (Marosvásárhely.) Szerkesztő-tulajd. Svéd Oszkár János. Nyomt. Adi Árpád. V. évfolyam. Ára 8 korona.

Medgyesi Ujság. (Medgyes.) Főszerkesztő Ny. Csiky József; felelős szerkesztő B. Mihály Bertalan; főmunkatárs Tutsek Lipót; belmunkatárs Schönberger Jenő. Nyomt. Hirsch Mór nyomdász. Marosvásárhelyt. II. évf. Ára negyedévre 1 korona, egyes szám 10 fillér.

Mezőföldi Hirlap. (Székesfejérvár.) Szerkesztő-tulajdonos ifj. Kohn Gyula. Nyomt. Kusovics Lajos kvny. X. évf. Ára 8 korona. Megszűnt, folytatása *Dunántúli Közlöny*.

Mezőkövesd és Vidéke. (Mezőkövesd.) Főszerkesztő Harsányi Gyula; felelős szerkesztő, kiadó és nyomt. Balázs Ferencz nyomdász. X. évf. Ára 8 korona.

Mezőség. (Nagysármás.) Szerkesztő-tulajdonos Nagy László. Nyomt. Adi Árpád Marosvásárhelyt. III. évf. Ára 8 korona.

Mezőségi Híradó. (Mócs.) Fel. szerk. és kiadó-tulajdonos Dániel Géza; főmunkatárs Orbán Ferencz. Nyomt. Adi Árpád kvny. Marosvásárhelyt. III. évf. Ára 8 kor.

Mezőségi Hirlap. (Mócs.) Fel. szerk. és kiadó dr. Hajdu Dezső ügyvéd. Nyomt. Adi Árpád kvny. Marosvásárhelyt. I. évf. Mejjelen havonta kétszer. Ára?

Mezőtúr és Vidéke. (Mezőtúr.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Ádam Ferencz dr.; szerkesztő Farkas Imre. Nyomt. Török Ignác kvny. XXII. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Módos. (Módos.) Felelős szerkesztő dr. Schimpl János; kiadó-tulajdonos és nyomt. Hoffmann Béla kvny. VII. évf. Ára 8 korona, egyes szám ára 20 fillér. Magyar és német szöveggel.

Mohács. (Mohács.) Szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Rosenthal Márk nyomdász. VI. évf. Ára 8 korona.

Monor és Vidéke. (Monor.) Felelős szerkesztő Mikola László; kiadó-tulajdonos a szerkesztőség. Nyomt. Nagy Elek nyomdász Czegléden. V. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Monorkerületi Lapok. (Monor.) Felelős szerkesztő Molnár Sándor; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Pestvármegyei kvny. VI. évf. Ára 12 korona a Kispest és Albertirsa melléklapokkal.

Muraköz — Medjimurje. (Csáktornya.) Főszerkesztő Margitai József; felelős szerkesztő Dékány Mihály; kiadó és laptulajdonos Strausz Sándor. Nyomt. Fischel Fülöp nyomdász. XXIII. évf. Ára 8 korona. Magyar és horvát szöveggel.

Muraszombat és Vidéke. (Muraszombat.) Felelős szerkesztő Vratarits Iván; kiadó-tulajd. a Vendvidéki magyar közművelődési egyesület. Nyomt. Balkányi Ernő kvny. XXII. évf. Ára 6 korona.

Nagyatádi Hirlap. (Nagyatád.) Felelős szerkesztő dr. Neubauer Ferencz. Nyomt. Benyák János kvny. I. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Nagybánya. (Nagybánya.) Felelős szerkesztő Egly Mihály. Nyomt. Nánásy István nyomdász. IV. évf. Ára 8 korona.

Nagybánya és Vidéke. (Nagybánya.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Révész Imre. Nyomt. Nánásy István. XXXII. évf. Ára 8 korona, egyes szám ára 20 fillér.

Nagykároly. (Nagykároly.) Főszerkesztő Pozsonyi Gábor; felelős szerkesztő Rosenfeld Zsigmond. Nyomt. Manyák és Tóth kvny. I. évf. Ára 8 korona, egyes szám ára 20 fillér.

Nagykároly és Vidéke. (Nagykároly.) Felelős szerkesztő dr. Adler Adolf; kiadó-tulajdonos és nyomt. Sarkadi Nagy Zsigmond nyomdász. XXIII. évf. Ára 8 korona.

Nagykátai Hirlap. (Nagykátai.) Szerkesztők Gárdonyi Rezső és Szlukon Károly. Nyomt. a Monorkerületi kny. r-t. VIII. évf. Ára 8 korona.

Nagykőrösi Hirlap. (Nagykőrös.) Főszerkesztő Tóth József; felelős szerkesztő Takács Béla; társszerkesztő Plager

Gyula és dr. Joó Imre; laptulajdonos Plager és társa. Nyomt. Ottinger Edéné nyomdája. XXIX. évfolyam. Ára 10 kor.

Nagykőrösi Ujság. (Nagykőrös.) Felelős szerkesztő Danócsy Antal; társszerkesztő Szabó Jenő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Bazsó Lajos nyomdász. VII. évf. Ára 6 korona házhoz es postán, egyes szám ára 16 fillér.

Nagy-Kunság. (Karczag.) Felelős szerkesztő Zelovich János; főmunkatárs Mocsári László; laptulajdonos Szódi Miksa. Nyomt. Szódi S.-féle kvny. XXXI. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Nagy-Küküllő. (Segesvár.) Felelős szerkesztő Fejér Imre; főszerkesztő Pogány István, kiadó-tulajdonos Michailovics József nyomdász Székelyudvarhelyt. Nyomt. Becsek D. Fia nyomdája Segesvár. VIII. évf. Ára 8 korona.

Nagysomkut - Erdőd Vidéke. (Nagysomkut.) Felelős szerkesztő Bottlik Géza; kiadó és laptulajdonos Szücs Gyula. Nyomt. Nánásy István nyomdász Nagybányán. I. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Nagyszebeni Ujság. (Nagyszeben.) Felelős szerkesztő Erler Henrik; tulajdonos a Hirlapkiadó társaság. Nyomt. Roth Frigyes, ezelőtt Reissenberger Adolf kvny. III. évf. Ára 8 kor., egy szám ára 20 fillér.

Nagyszombati Hetilap. (Nagyszombat.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Thinágl János Henrik. Nyomt. Winter Zsigmond nyomdász. XXXVIII. évf. Ára 8 korona. Magyar és német szöveggel.

Nagyszombati Hirlap. Közvélemény. (Nagyszombat.) Főszerkesztő Kármay Vilmos; felelős szerkesztő Salgó Károly. Nyomt. Kopp Géza és Kramár Vilmos nyomdája Nyitrán. IV. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 16 fillér. Magyar és német szöveggel.

Népakarat. Győri Munkások Lapja. (Győr.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Borsi József. Nyomt. Nitsmann József nyomdász. II. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 16 fillér.

Népakarat. (Veszprém.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Takács Szilveszter. Nyomt. Népakarat kvny. X. évf. Ára 8 korona.

Népszabadság. (Békéscsaba.) Felelős szerkesztő Májor Jenő; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Tevan Adolf nyomdász. II. évf. Ára 4 korona, egy szám ára 8 fillér. Megszűnt.

Nyiregyházi Hétfői Hirlap. (Nyiregyháza.) Felelős szerkesztő Bolsai-Blumgrund E. Kiadó? Nyomt. Klaffer Ignác nyomdász. I. évf. Ára 6 korona, egyes szám 12 fillér.

Nyirvidék. (Nyiregyháza.) Szerkesztő Inczedy Lajos; kiadó-tulaj. és nyomt. Jóna Elek nyomdász. XXVII. évf. Ára 8 kor.

Nyirvidéki Hirlap. (Nyiregyháza.) felelős szerkesztő Bolsai-Blumgrund E. Nyomt. Klaffer Ignác. I. évf. Ára 6 korona, egy szám 12 fillér.

Obecse. (Obecse.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Feszli György. Nyomt. Beretka és Molnár kny. Zentán. II. évf. Ára egy évre helyben 1 korona 80 fillér, vidékre 2 korona 80 fillér, egyes szám helyben 2 fillér, vidéken 4 fillér.

O-Becse és Vidéke. (Obecse.) Felelős szerkesztő dr. Galambos Pál; kiadó-tulajdonos és nyomt. Löwy Lajos nyomdász. XIX. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 29 fillér.

Oraviczai Hiradó. (Oravicza.) Szerkesztő Nagy Béla; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wunder Károly nyomdász. IV. évf. Ára 12 korona.

Orosházi Hirlap. (Orosháza.) Felelős szerkesztő és kiadó ifj. G. Szabó Lajos. Nyomt. ifj. G. Szabó Lajos kny. III. évf. Ára 8 korona.

Orosházi Közlöny. (Orosháza.) Felelős szerkesztő dr. Müller Jenő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Pless N.-féle kny. XXVIII. évf. Ára 8 korona.

Orsova és Vidéke. Ezelőtt *Orsova*. (Orsova.) Főszerkesztő Ghyczy László; felelős szerkesztő Gáspárdy Alajos. Nyomt. Tillmann R nyomdász. XXII. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Orsovai Hirlap. (Orsova.) Szerkesztő Mihalik J. Sándor; laptulajdonos Kopeczik Ferencz. Nyomt. Handl József kny. IV. évf. Ára 8 korona.

Országos Ellenőr. (Kecskemét.) Felelős szerkesztő Somogyi János. Nyomt. Ottinger Edéné nyomdája Nagykőrösön. V. évf. Ára 10 korona.

Ózd és Vidéke. (Ózd.) Felelős szerkesztők és kiadók dr. Göbl Márton és dr. Csepela Lajos. Nyom. Klein és Ludvig kny. Miskolczon. II. évf. Ára ?

Összetartás. (Zenta.) Felelős szerkesztő dr. Ellinger Jenő. Nyomt. Összetartás r. t. kny. VI. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára helyben 3 korona, vidékre 7 korona.

Öt Koronaváros. Ezelőtt *Técső és Vidéke*. (Técső.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Richter János; társszerkesztő Gáthy János dr. Nyomt. Városi kny. M.-Técsőn. IV. évf. Ára 6 korona, egy szám 20 fill.

Palánka. (Palánka.) Felelős szerkesztő dr. Vermes Jenő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Kristofek és Blasek kny. IV. évf. Ára 6 korona, egy szám 12 fillér. Magyar-német szöveggel.

Palánkai Hirlap. (Palánka.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Csernicsek Imre nyomdász. II. évfolyam. Ára helyben 6 korona, vidékre 7 korona.

Pápa és Vidéke. (Pápa.) Felelős szerkesztő Grätzer János; kiadja a Pápai katolikus kör. Nyomt. Dinkregeve Nándor kny. Czeldömölkben. I. évf. Ára 10 korona, egy szám 24 fillér.

Pápai Hirlap. (Pápa.) Felelős szerkesztő és tulajdonos dr. Kőrös Endre. Nyomt. a pápai ev. ref. főiskolai kny. sajtója. IV. évf. Ára 12 korona, egy szám 24 fillér.

Pápai Közlöny. (Pápa.) Felelős szerkesztő és kiadó-laptulajdonos Pollatsék Frigyes. Nyomt. Nobel Ármin kny. XVI. évf. Ára 12 korona, egy szám ára 30 fillér.

Pápai Lapok. (Pápa.) Felelős szerkesztő és kiadó Goldberger Gyula. Nyomt. Goldberger Gyula. XXXIII. évf. Ára 12 korona, egy szám 30 fillér.

Pásztó és Vidéke. (Pásztó.) Főszerkesztő dr. Platthy Adorján; szerkesztő Kemény Dezső. Nyomt. Schlesinger Mihály nyomdász. VI. évf. Ára ?

Pécskai Hirlap. (Pécska.) Főszerkesztő dr. Policzer Ármánd; felelős szerkesztő Reiner Adolf; főmunkatárs dr. Petrovics György. Nyomt. Ruber J. kny. fiókja Battonyán. II. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Pécskai Ujság. (Pécska.) Szerkesztő Cs. Endes Dániel. Nyomt. Ruber H. V. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Petosény és Vidéke. (Petosény.) Felelős szerkesztő Nagy Miklós; laptulajdonos és nyomt. Figuli Antal nyomdász. X. évf. Ára 8 korona.

Piskii Napló. (Piski.) Főszerkesztő Serestély Béla; felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Pap Samu. Nyomt. Kroll Gyula kny. Déván. II. évf. Ára 4 korona, egy szám 10 fillér.

Politikai Ellenőr. (Kecskemét.) Felelős szerkesztő és kiadó Somogy János. Nyomt. Ottinger Edéné nyomdája. IV. évf. Ára 4 korona.

Rábavidék. (Körmend.) Felelős szerkesztő Fülöp József; segédszerkesztő Pábai Zsigmond. Nyomt. a Körmendi kvny. r. t. utóda. XXIV. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Ráczevei Közlöny. (Ráczeve.) Felelős szerkesztő Geleji István. Nyomt. Weisz Bernát kvny. I. évf. Ára 6 korona, egy szám 12 fillér.

Ráczevei Riadó. (Ráczeve.) Felelős szerkesztő Geleji István. Nyomt. Weisz Bernát kvny. I. évf. Ára 6 korona, egy szám 12 fillér. Megszűnt, folytatása *Ráczevei Hírlap* politikai hetilap.

Rahói Ujság. (Rahó.) Felelős szerkesztő dr. Kaál Elek; szerkesztik dr. Magyary Gyula és Fliesz Henrik; kiadó-tulajdonos a szerkesztőség. Nyomt. Kaufman Ábrahám és Fiai kvny. Máramaroszigeten. I. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Rákoskeresztúr és Vidéke. (Rákosliget.) Felelős szerkesztő Kiss Károly; tulajdonosok az alapítók. Nyomt. Krausz és Társa kvny. IV. évf. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára 4 korona, egy szám 16 fillér.

Rákospalota és Környéke Hiteles és Közérdekű Tudóstíója. (Rákospalota.) Felelős szerkesztő Parlaghy Aladár; kiadó-tulajdonos a szerkesztőség. Nyomt. Deutsch Mózes nyomdász. II. évf. Ára 10 korona.

Rákospalotai Egyetértés. Ezelőtt *Független Rákospalotai Egyetértés.* (Rákospalota.) Felelős szerkesztő Timon Tibor László; főmunkatárs Bozóky József; kiadó-tulajdonos és nyomt. Deutsch Mózes nyomdász. Ára 10 korona.

Rákosvidéke. (Rákosszentmihály.) Felelős szerkesztő Balázsovits Zoltán; kiadó-tulajdonos a szerkesztőség. Nyomt. Uránia kvny. Budapesten. II. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Reggeli Lap. (Nagykanizsa.) Felelős szerkesztő Kertész József; kiadó-laptulajdonos és nyomt. Ofenbeck és Balászy nyomdája. II. évf. Ára ?

Resicai Lapok. (Resicabánya.) Szerkesztő Deák Gyula; kiadó-tulajdonos és nyomt. Weisz Adolf nyomdász. VII. évf. Ára 9 korona 60 fillér, egy szám 20 fill.

Rózsahegy és Vidéke. (Rózsahegy.) Az Országos magyar szövetség rózsahegy

bizottságának hivatalos közlönye. Felelős szerkesztő Horánszky István; laptulajdonos az Országos magyar szövetség rózsahegy bizottsága. Nyomt. Kohn-féle kvny. I. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Rózsahegy Hírlap. (Rózsahegy.) Főszerkesztő Sárffy Ignác; felelős szerkesztő Bodrossy Lajos. Nyomt. Magyar nyomda-társ. kvny. III. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Rozsnyói Híradó. (Rozsnyó.) Felelős szerkesztő Komoróczy Miklós; kiadja és nyomt. Görbics Zoltán nyomdász. XXIX. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Ruttkai Hírlap. (Ruttká.) Főszerkesztő Kafenda Frigyes; felelős szerkesztő és nyomt. Böhm Albert nyomdász; kiadja a szerkesztőség. IV. évf. Ára 8 korona. Megszűnt.

Sajószentpéter és Vidéke. (Sajószentpéter.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Gízy Elemér nyomdász. II. évf. Ára 6 korona, lelkészek, tanítók, jegyzők és gazdáknak 4 korona, egy szám 10 fillér, földmivelőknek 6 fill.

Sajó-Vidék. (Rozsnyó.) Felelős szerkesztő Gömöri; tulajdonos Herman Istvánné. Nyomt. a Sajóvidék nyomdája. IX. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Salgótarjáni Hírlap. (Salgótarján.) Felelős szerkesztő Rosenberg Miksa; kiadó-tulajdonos és nyomt. Friedler Ármin nyomdász. II. évf. Ára 5 korona, egy szám 10 fillér.

Salgótarjáni Lapok. (Salgótarján.) Felelős szerkesztő Takáts Mór; szerkesztő Liptvai Ede; laptulajdonos Boros Ignác. Nyomt. Boros R.-féle nyomda. V. évf. Ára 10 kor., egyes szám 10 fillér.

Sárospatak és Vidéke. (Sárospatak.) Felelős szerkesztő Molnár János; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Radil Károly nyomdász. II. évf. Ára 8 korona, egy szám 10 fillér.

Sárrét. (Berettyóújfalu.) Szerkesztő Kiss Sándor; kiadó-tulajdonos Adler Béla nyomdász. VI. évf. Ára 8 korona.

Sárvári Hírlap. (Sárvár.) Felelős szerkesztő Cséplő Ernő; kiadó és szerkesztő Husz Gyula. Nyomt. Vörösmarty kvny. V. évf. Ára 8 korona.

Selmeczbányai Ellenőr. (Selmeczbánya.) Felelős szerkesztő Polónyi Albert; laptulajdonos Polónyi Mátyás. Nyomt. Haladás kvny. II. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Selmeczbányai Híradó. (Selmeczbánya.) Felelős szerkesztő és kiadó Kuti István; nyomt. Joerges Ágost özv. és Fia nyomda. XVII. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Selmeczi Ujság. (Selmeczbánya.) Felelős szerkesztő Wagner László dr.; szerkeszti a főiskolai ifjúság, kiadó- és laptulajdonos Grohmann Gyula nyomdász. Nyomt. Selmeczi Ujság knvy. Ára helyben 8 korona, vidékre 9 korona, egy szám 20 fillér.

Somlyóvidéki Hírlap. (Devecser.) Felelős szerkesztő Huss Gyula; kiadja és nyomt. a Vörösmarty könyvnyomda és hírlapkiadó vállalat. XI. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Somogyi Ujság. (Kaposvár.) Felelős szerkesztő és kiadó: Poór Sándor. Nyomt. Hagelmann Károly nyomdász. XIII. évf. Ára 8 korona.

Sümeg és Vidéke. (Sümeg.) Felelős szerkesztő Eles Károly. Nyomt. Horváth Gábor nyomdász. XIV. évf. Ára 8 korona, egy szám ára 20 fillér.

Szabadkai Közlöny. Hétfői Ujság. (Szabadka.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Szabados Sándor nyomdász; szerkeszti Garai Kornél. XXXI. évf. Ára 5 korona, egy szám 4 fillér.

Szabadság. (Székesfehérvár.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Zellei Imre. Nyomt. Székesfehérvár és Vidéke knvy., üzletvezető Gróf Gyula. XVI. évf. Megjelen szerdán és szombaton este. Ára 12 korona, egy szám 12 fillér.

Szabad Sajtó. (Zenta.) Szerkeszti Biró János nyomdász. Nyomt. Szabad-sajtó knvy, V. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára ?

Szakolczi Határőr. (Szakolca.) Szerkeszti Weisz Samu; kiadó-tulajdonos a Nyitra megyei irod. és ny. vállalat IV. évf. Nyomt. Kramár Vilmos. Ára 8 korona.

Szalontai Lapok. (Nagyszalonta.) Felelős szerkesztő Költő Kálmán; társszerkesztő Kiss István és Békessy Imre; kiadó és nyomt. Székely J. Jenő nyomdász. XVIII. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Szamosújvári Közlöny. (Szamosújvár.) Felelős szerkesztő dr. László Márton; kiadó Nits János. Nyomt. Aurora nyomda, tulajdonos Todorán Endre. IV. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Szarvasi Hírlap. (Szarvas.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Benczur Sán-

dor; főmunkatárs Pataki József. Nyomt. Dolesch József nyomdász. V. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Szarvasi Lapok. (Szarvas.) Felelős szerkesztő Nagy Béla dr.; társszerkesztő Pataky János. Nyomt. Sámuel Á.-féle nyomda. XXIII. évf. Ára 10 korona, egy szám 16 fillér.

Szatmár. (Szatmár.) Felelős szerkesztő Nagy Barna dr.; főmunkatárs Inczedy Márton; kiadó-tulajdonos és nyomt. Kalik és Szerémy nyomdászok. XXXI. évf. Ára 4 korona, egy szám 20 fillér.

Szatmár és Vidéke. (Szatmár.) Felelős szerkesztő dr. Fejes István; főmunkatárs Tanódy Endre dr.; kiadó-tulajdonos és nyomt. Morvai János nyomdász. XXIII. évf. Ára 6 korona, egy szám 16 fillér.

Szeghalomvidéki Hírlap. (Szeghalom.) Felelős szerkesztő Kolozsvári Elek; szerkesztő Béressy Géza; laptulajdonos és nyomt. Riegel Zoltán nyomdász. Ára 8 korona.

Székelyföldi Hirnök. (Székelykeresztúr.) Szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Szabó Kálmán nyomdász. III. évf. Egyes szám 20 fillér. Megszűnt.

Székelykeresztúr. (Székelykeresztúr.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Szabó Kálmán nyomdász. III. évf. Ára 5 korona, egy szám 20 fillér.

Székesfehérvári Független Ujság. (Székesfehérvár.) Felelős szerkesztő Csipkés Gyula. Nyomt. Kaufman F. utóda nyomdája. II. évf. Ára 3 korona, egy szám 2 fillér.

Szentes és Vidéke. (Szentes.) Felelős szerkesztő Bánfalvi Lajos; társszerkesztő Mátéffy László. Nyomt. a Szentes és Vidéke nyomda. XXVII. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 10 korona.

Szent-Gothárd. (Szentgotthárd.) Felelős szerkesztő Mathiasz Arthur; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wellisch Béla nyomdász. XI. évf., 1905—1906. év. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Szepesi Hirnök. Zipser Bote. (Lőcse.) Alapította néhai Hoepfner Gusztáv. Felelős szerkesztő Greschik Viktor; kiadó-tulajdonos dr. Nagy Árpád. Nyomt. Reiss Józsefné knvy. XLIV. évf. Ára 8 korona. Magyar és német szöveggel.

Szepesi Lapok. (Igló.) Főszerkesztő Teléry Gyula; felelős szerkesztő Lukács István; kiadó-tulajdonos Prohászka Lajos. Nyomt. Táttra knvy. XXII. évf. Megjelen

hetenként háromszor. Ára egy óra házhoz 1 korona, vidékre 1 korona 40 fillér, egy szám 10 fillér.

Szilágy. (Zilah.) Felelős szerkesztő dr. Both István; szerkeszti Kapus Sámuel; kiadó és nyomt. Seres Samu nyomdász. XXIV. évf. Ára 8 korona, lelkészeknek 6 korona, tanítóknak 5 korona, egy szám 20 fillér.

Szilágy-Somlyó. (Szilágy-somlyó.) Felelős szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Bölöni Sándor nyomdász. XXIII. évf. Ára 8 korona, tanító és jegyzőknek 6 korona.

Szinérváralja. (Szinérváralja.) Főszerkesztő Ilosvay Gusztáv; szerkeszti és tulajdonos Kala Tihamér és Katona Sándor dr. Nyomt. Nánási István nyomdász Nagybányán. III. évf. Ára 6 korona, egy szám 12 fillér.

Szoboszló és Vidéke. (Hajdusoboszló.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Fehér Gábor. Nyomt. Plón Gyula nyomdász. XVI. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Szocziálizmus. (Békéscsaba.) Felelős szerkesztő Májner Jenő; laptulajdonos a lapszerkesztőség. Nyomt. Tevan Adolf kny. II. évf. Ára 4 korona, egy szám 8 fillér.

Szolnok-Doboka. (Dés.) Felelős szerkesztő báró dr. Horváth Emil; kiadó a szerkesztőség. Nyomt. Demeter és Kiss nyomda. XXXI. évf. Ára 12 korona. Megszűnt, folytatás *Vármegyei Közélet.*

Tapolczai Lapok. Ezelőtt *Tapolcza és Vidéke.* (Tapolcza.) Felelős szerkesztő Szigethy Ödön; kiadó-tulajdonos és nyomt. Löwy B. kny. IV. évf. Ára 10 korona, egy szám 10 fillér.

Tata és Tóváros. (Tata.) Felelős szerkesztő Fogassy Kázmér; társszerkesztő Szomori S. Ferencz; laptulajdonos és nyomt. Nobel Adolf nyomdász. X. évfolyam. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Técső és Vidéke. (Técső.) Felelős szerkesztő Richter János; lapkiadó Katz Izsó. Nyomt. Katz Izsó nyomda. IV. évf. Megjelen havonként két szám. Ára 4 korona, egy szám 20 fillér. Megszűnt, folytatása *Öt Koronaváros.*

Temes-Vingai Híradó. (Vinga.) Szerkeszti és kiadja Molnár János. Nyomt. Gyulai István nyomdája Aradon. III. évf. Ára 8 korona 80 fillér. Magyar és bolgár szöveggel. Megszűnt.

Testvériség. (Szombathely.) Főszerkesztő Nadler Herbert; felelős szerkesztő Kovács József; főmunkatárs Battyányi Ervin gróf; kiadó Beznicza József; tulajdonos a Vasvármegyei szocziáldemokratapárt. Nyomt. Seiler Henrik utódainál, Szele és Breitfeld kny. I. évf. Ára 3 korona, egy szám 6 fillér.

Tiszavidék. (Csongrád.) Felelős szerkesztő és kiadó rázsonyi Papp Gedeon; társszerkesztő rázsonyi Papp Miklós. Nyomt. Szilber János nyomdász. XVII. évfolyam. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Tiszavidék. (Szolnok.) Felelős szerkesztő Merényi György; főmunkatárs Bálint Hugó és Varga János; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wachs Pál nyomdász. VIII. évf. Ára ? egy szám 20 fillér.

Titel és Vidéke. (Titel.) Szerkeszti Simon Géza; kiadó a D. M. K. E. titeli fiókja. Nyomt. Czája Alajos nyomdász. II. évfolyam. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Tokaj és Vidéke. (Tokaj.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Géocze István; főszerkesztő Novák Gyula. Nyomt. Jóba Elek nyomdász Nyiregyházán. III. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Tordai Hírlap. (Torda.) Főszerkesztő és a szerkesztésért felelős Fried Farkas dr.; segédszerkesztő Várady Gáspár dr. II. évfolyam Nyomt. Undy Domokos nyomdász. Ára helyben 4 korona, vidékre 5 korona.

Túrkeve. (Túrkeve.) Szerkeszti és laptulajdonos Bentsik Enma. Nyomt. Kányó Antal nyomdász Mezőtúron. XVI. évf. Ára 8 korona.

Ujpesti Közlöny. (Ujpest.) Felelős szerkesztő Mártonffy Etelka; kiadó-tulajdonos Mártonffy Imre. Nyomt. ifj. Kellner Ernő nyomdász Budapesten. XIV. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Uj-Rákospalotai Értesítő. (Rákospalota.) Szerkeszti Kriskovits Ferencz; kiadó és nyomt. Deutsch Mózes nyomdász. II. évf. Ára 4 korona.

Uj Rend. (Az —) (Ujpest.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kiss Sándor dr. Nyomt. Fuchs Antal és József kny. I. évf. Ára 8 korona, egy szám 16 fillér.

Ujvidéki Hírlap. (Ujvidék.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos dr. Nemes Sándor. Nyomt. Hirschenhauser Benő nyomdász. XV. évf. Ára 12 korona.

Ung. (Ungvár.) Felelős szerkesztő Bánóczy Béla; kiadó-tulajdonos és nyomt. Székely és Illés nyomdatulajdonosok. XV. évf. Ára 8 korona.

Ungvári Közlöny. (Ungvár.) Szerkesztő Schürger Ferencz; kiadó-tulajdonos és nyomt. Lévai Mór nyomdász. XXVIII. évf. Ára 8 korona.

Váci Hirlap. (Vác.) Felelős szerkesztő Dercsényi Dezső; kiadó-tulajdonos Kovách Ernő. Nyomt. Mayer Sándor nyomdász. XX. évf. Ára 12 korona.

Vágsellye és Vidéke. (Vágsellye.) Felelős szerkesztő Zeller Elemér; lapkiadó-tulajdonos és nyomt. Neufeld Samu nyomdász Galántán. I. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér. Megszűnt.

Vajdahunyad és Vidéke. (Vajdahunyad.) Felelős szerkesztő Imre István; nyomt. Wachter József nyomdász. III. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Vármegyei Közélet. Ezelőtt *Szolnok-Doboka*. (Dés.) Felelős szerkesztő Bene Ferencz; főmunkatárs Torma Miklós dr.; kiadó a Vármegyei Közélet szerkesztősége. Nyomt. Demeter és Kiss kvny. I. (XXXI.) évf. Ára 10 kor., egy szám 20 fill.

Város. (A —.) (Debreczen.) Főszerkesztő Vecsey Imre; felelős szerkesztő Koncz Ákos, kiadó-tulajdonos és nyomt. Debreczen sz. kir. város nyomdája. III. évf. Ára 6 korona.

Vas megyei Napló. (Szombathely.) Főszerkesztő dr. Czifrák János; felelős szerkesztő dr. Dömötör Géza; társszerkesztő Breitfeld Dezső. Nyomt. Seiler Henrik utódai Széll és Breitfeld nyomdája. III. évf. Ára 12 korona. Megszűnt.

Vas megyei Szemle. (Szombathely.) Felelős szerkesztő Kóváry-Kaffeher Béla; társszerkesztő Füredi Béla. Kiadja és nyomt. Geist Márton nyomdája. I. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér.

Vasvár és Vidéke. (Vasvár.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Király Béla. Nyomt. Singer Mór és Fia nyomdája. I. évf. Ára 6 korona.

Veszprémi Ellenőr. (Veszprém.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Hupka György. Nyomt. a Zircvidéki kvny. r.-t., tulajdonos: Szigethy Ákos. I. évf. Ára 12 korona, Amerikába 16 kor.

Veszprémi Napló. (Veszprém.) Felelős szerkesztő Huss Gyula, kiadó-tulajdonos és nyomt. Vörösmarty nyomda Devecseren. III. évf. Ára 10 korona, jegyzők és tanítóknak 8 kor., egyes szám 24 fill.

Visó és Vidéke. (Felsővisó.) Felelős szerk. Cseh Nándor; laptulajdonos a Felsővisói társaskör Nyomt. Pollák és Fruchter kvny. XI. évf. Ára 4 kor., egy szám 10 fill.

Visói Hirlap. (Felsővisó.) Szerkeszti és kiadó-tulajdonos Aczél Ödön. Nyomt. Schiffmann H. nyomdász Máramarosszigeten. VII. évf. Ára 8 korona.

Zalai Közlöny. (Nagykanizsa.) Felelős szerkesztő dr. Villányi Henrik; kiadó és nyomt. új. Wajdits József nyomdász. XLV. évfolyam. Ára 10 korona.

Zaránd. (Brád.) Felelős szerkesztő Brády Albert; főmunkatárs Török Arthur dr. Kiadó és nyomt. Róth Ferencz nyomdász. V. évf. Ára helyben, vidékre és postán 8 korona, egy szám 20 fillér.

Zempléni Hirlap. (Sátoraljaújhely.) Felelős szerkesztő Pataky Miklós. Nyomt. Pannonia kvny. XIV. évf. Ára 10 korona.

Zemplén-Tokaji Ujság. (Tokaj.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Vidor Jenő dr.; főmunkatárs Körmendi Sándor. Nyomt. Radill Károly nyomdász Sárospatakon. I. évf. Ára 8 korona.

Zentai Függelenség. (Zenta.) Felelős szerkesztő dr. Lovászy Andor; szerkeszti a szerkesztő bizottság; kiadó-tulajdonos a Zentai függetlenségi kör. Megjelen hetenként háromszor. Nyomt. Fekete Sándor nyomdász. II. évf. Ára 4 korona helyben, vidéken 7 korona, egy szám 2 fillér.

Zentai Közlöny. (Zenta.) Felelős szerk. kiadó-tulajdonos és nyomt. Fekete Sándor nyomdász. XVIII. évf. Ára helyben 6 kor., vidékre 8 kor., egy szám 12 fillér.

Zirc és Vidéke. (Zirc.) Felelős szerkesztő Végh Győző; tulajdonos Szigethy Ákos. Nyomt. a Zircvidéki kvny. II. évf. Ára 8 korona, Amerikába 12 korona, egy szám 20 fillér.

Zólyom és Vidéke. (Zólyom.) Felelős szerkesztő Reisz Bertalan; laptulajdonos Friedmann Mór. Nyomt. Zólyom és Vidéke könyvny. IX. évf. Ára 8 korona.

Zólyomvármegyei Hirlap. (Zólyom.) Felelős szerkesztő Nádosy Gyula; kiadó-tulajdonos és nyomt. Nádosy Gyula nyomdász. XX. évf. Ára 8 korona, egy szám 20 fillér.

Zsombolya. (Zsombolya.) Szerkeszti Porse Vilmos igazgatótanító. Kiadó és nyomt. Wunder Rezső nyomdász. VI. évf. Ára 6 korona.

Összesen 304.

Összesen 315

IX. HIVATALOS LAPOK.*

BUDAPESTEN.

Állategészségügyi Értesítő. Kiadja a kereskedelmi m. kir. miniszteriummal együtt a földmívelésügyi miniszterium. Nyomt. Légrády testvérek kvny. XIII. évf. Hivatalból küldetik. Megjelenik hetenként többször.

Belügyi Közlöny. Szerkeszti dr. Németh Károly belügyminiszteri tanácsos; kiadja a m. kir. belügyminiszterium. Nyomt. Pesti kvny. r. t. XI. évf. Megjelen rendszerint vasárnap. Ára 6 korona.

Budapesti Árú és Értéktőzsde Hivatalos Arjegyző Lapja (A —.) *Amliches Kursblatt der Budapester Waaren und Effecten Börse.* Szerkeszti Hirsch Antal. Kiadja a miniszteri tőzsdebiztos; Nyomt. a Pesti Lloyd-társulat. XLIII. évf. Megjelen ünnep és vasárnap kivételével minden nap. Ára 24 korona, postán 28 korona, külföldre 44 korona. Magyar és német szöveggel.

Budapesti m. kir. Államrendőrség Hivatalos Lapja. Kiadja a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánysága. IV. évf. Nyomt. Országos központi községi ny. r. t. Megjelen rendszerint hetenként kétszer.

Bűnügyi Értesítő. Kéziratnak tekintendő. Bizalmas. Kiadja a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánysága. Nyomt. Országos központi községi ny. r. t. Megjelen naponta. Ára ?

Budapesti Közlöny. Hivatalos Lap. Ideiglenes felelős szerkesztő Ladik Gusztáv. Nyomt. Athenaeum r. t. kvny. Megjelen naponta. Ára a *Hivatalos Értesítő* és az *Országgyűlési Értesítő* című mellékletekkel együtt, naponkénti postai szétküldéssel, vagy helyben házhoz hordva 40 korona. Egy teljes lap ára 60 fillér.

Földmívelési Értesítő. Kiadja a m. kir. földmívelésügyi miniszterium. XVII. évf. Nyomt. a Franklin-Társulat kvny. Ára magán előfizetőknek 4 korona.

Fővárosi Közlöny. Budapest főváros hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Hajnal István; kiadja Budapest főváros közönsége. XVI. évf. Megjelen hetenként kétszer. Nyomt. a Székesfővárosi házi nyomda. Ára 12 korona.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

Hivatalos Értesítő. Kiadja a cs. kir. szab. Kassa-oderbergi vasút. IX. évf. Nyomt. a Pesti kvny. r. t.

Hivatalos Közlöny. Kiadja a válás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium. Nyomt. Franklin-Társulat kvny. XIV. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 6 korona.

Jelentés a Magyarországi Zivatárokról. Rapport . . . Nyomt. Pesti kvny. r. t. Magyar és francia szöveggel.

Kereskedelmi Múzeum. Konzuli Közlemények. Kiadó-tulajdonos a m. kir. kereskedelmi múzeum. Nyomt. Athenaeum kvny. XVIII. évf. Megjelen hetenként háromszor. Megszűnt, folytatása *Közgazdasági Értesítő*.

Körösvénytár. A tartalomért felelős Szigeti József; kiadja a Cs. kir. szab. deli vaspályatársaság üzletigazgatója. Nyomt. Pesti kvny. r. t. ? évf. Ára ?

Közgazdasági Értesítő. Hivatalos lap. Ezelőtt *Kereskedelmi Múzeum. Konzuli Közlemények.* Kiadja a kereskedelemügyi m. kir. miniszter. Nyomt. Pesti kvny. r. t. II. évf. Ára a mellékletekkel együtt egyesületeknek, testületeknek és hatóságoknak 10 korona, magánosoknak 20 korona. Ezelőtt

Konzuli Közlemények. Főlap. Központi Értesítő. Hivatalos céglap I. Nem hivatalos rész II. Nyomt. Pesti kvny. r. t. II. évf. Ára a mellékletekkel együtt egyesületeknek, testületeknek és hatóságoknak 10 korona, magánosoknak 20 korona. Megszűnt, folytatása.

Közgazdasági Értesítő. Hivatalos lap.

Központi Értesítő. Felelős szerkesztő Lakatos Aladár; kiadja a kereskedelmi m. kir. miniszterium. Nyomt. Pátria kvny. r. t. XXXI. évf. Megjelen csütörtök és vasárnap, szükség esetén más napon is 250 iv terjedelemben. Ára helyben 16 korona, vidéken 20 korona. Megszűnt, folytatása

Közgazdasági Értesítő a Közszállítási Értesítő és a Központi Értesítő mellékletekkel.

M. Kir. Kereskedelmi Múzeum Külkereskedelmi Hírei. (A —.) Kiadja a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium. Nyomt. Márkus Samu. I. évf. Megjelen ? Ára ?

Magyar Királyi Államvasutak Hivatalos Lapja. Kiadja a m. kir. államvasutak igazgatósága, saját közgei

számára kézirat gyanánt. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. XX. évf. Megjelen havonként 6—7 szám. Hivatalból küldetik.

M. K. Országos Meteorologiai és Földmágnassági Intézet Térképes Időjárási Sürgönyjelentése. (A—.) Könyomatú napi értesítő. Nyomt. Pesti kvny. r. t. XIX. évf. Ára ?

Magyar Királyi Posta és Távirtda-Rendeleték Tára (A —.) Kiadja a kereskedelemügyi miniszterium. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. XL. évf. Megjelen ? A postai és távirtdai hivataloknak ingyen küldetik meg.

M. Mir. Posta és Távirtda-Rendeleték Tára. (A —.) *Sbornik Kr. Ug. Postanskihi Brzovjavnih Naredaba.* Kiadja a kereskedelmi m. kir. miniszterium. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny. Fele magyar, fele horvát szöveggel jelenik meg.

Magyar Királyi Postatakarékpénztári Közlöny. Kiadja a magyar kir. postatakarékpénztár. Nyomt. Pallas kvny. XXI. évf. Magyar-horvát szöveggel. Folyóirat lett.

Magyar Királyi Postatakarékpénztári Közlöny. Kiadja a magyar kir. postatakarékpénztár. Nyomt. Pallas kvny. r. t. XXI. évf. Folyóirat lett.

Néptanítók Lapja. Felelős szerk. ? Ujváry Béla, segédsz. Gőz József dr. Kiadja a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium. Nyomt. Magy. kir. tud. egyetemi kvny. XXXIX. évf. Ára 10 korona, népoktatási intézeteknek ingyen.

Pénzügyi Közlöny. A m. kir. pénzügyminiszterium alá rendelt hatóságok... számára. Kiadja a m. kir. pénzügyminiszterium. Nyomt. a m. kir. államnyomda. XXIII. évf. Megjelen havonként többször. Ára 4 korona.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun Vármegye Hivatalos Lapja. Szerkesztik Fazekas Ágost és Szabó Géza. Nyomt. Pestvármegyei kvny. Moóron. IV. évf. Ára 12 korona.

Rendeleti Közlöny. A m. kir. honvédség számára. *Személyi Ügyek.* I. rész. *Szabályrendeletek.* II. rész. Nyomt. Pallas kvny. XXXII. évf. Megjelen havonként 2—3 szám. Ára ?

Rendőri Lapok. Magyar Csendőr. A magyarországi rendőri hatóságok hivatalos lapja. Főszerkesztő dr. Sélley Sándor; felelős szerkesztő Guthi Imre; kiadótulajdonos Mezei Sándor. Nyomt. Lég-

rály Testvérek kvny. XIII. évf. Ára 14 korona hatóságoknak, 20 korona magánosoknak.

Statistikai Heti Kimutatás. *Wochenausweis des Budapester Communal Bureau's.* Szerkeszti és kiadja Budapest székesfőváros statisztikai hivatala. Igazgató dr. Thirringer Gusztáv. Nyomt. székesfővárosi házi kvny. XXXIV. évf. Ára 4 korona. Magyar és nemet szöveggel.

Szabadalmi Közlöny. A m. kir. szabadalmi hivatal hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Frecksay János s. h. főigazgató. Nyomt. Pallas kvny. XI. évf. Megjelen minden szombat, szükség esetén más napon is. Ára 20 korona. A horvát szöveges *Povlasticni* cím alatt jelenik meg.

Összesen 32.

VIDÉKEN.

Abauj-Tornavármegye Hivatalos Lapja. (Kassa.) Szerkeszti Amant Béla. Nyomt. Vitéz A. utóda. nyomdája. V. évf. Ára 6 korona.

Alsó-Fehér Vármegye Hivatalos Lapja. (Nagyenyed.) Felelős szerkesztő Inczédy Jocksmann Ödön. III. évf. Nyomt. a nagyenyedi kvny. és papírárú gyár r.-t. Ára 10 korona.

Aradvármegye Hivatalos Lapja. (Arad.) Szerkeszti Hanthó Jenő. IV. évf. Nyomt. Réthy Lipót és Fia nyomdája. Ára községeknek 5 korona, magánosoknak 6 korona.

Árvamegye Hivatalos Lapja. (Alsókubin.) Szerkeszti Chitytl Guidó IV. évf. Kiadja a vármegye alispánja. Nyomt. az Alsókubinai kvny. Ára 12 korona.

Bács-Bodrog Vármegye Hivatalos Lapja. (Zombor.) Szerkeszti Várady Árpád főlevéltárnok; laptulajdonos Bács-Bodrog vármegye közönsége. IV. évf. Nyomt. Bittermann Nándor és Fia nyomdája. Ára 24 korona.

Baranya Vármegye Hivatalos Lapja. (Pécs.) Szerkeszti Várady Ferencz. Laptulajdonos Baranya vármegye közönsége. Nyomt. Taizs József nyomdász. IX. évf.

Barsvármegye Hivatalos Lapja. (Aranyosmarót.) Szerkeszti Bodó János; kiadja Barsvármegye törvényhatósága. IV. évf. Nyomt. Dóczi kvny. Ára 10 korona.

Békésvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Hivatalos Közlemények.* (Gyula.) Szerkeszti Fábry Sándor dr.; kiadja a vármegye alispánja. IX. évf. Nyomt. Dobay János kny. Ára 8 korona.

Beregvármegye Hivatalos Lapja. (Beregszász.) Felelős szerkesztő Nagy Ernő. IV. évf. Nyomt. Haladás-nyomda. Ára 4 korona.

Besztercze-Naszód Vármegye Hivatalos Lapja. (Besztercze.) Szerkeszti Takáts Károly. IV. évf. Nyomt. Botschár Tivadar kny. Ára 18 korona.

Biharvármegye Hivatalos Lapja. (Nagyvárad.) Szerkeszti Balogh János. IV. évf. Nyomt. Laszky Ármin kny. Ára 7 korona.

Borsodvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Borsodvármegye Hivatalos Értesítője.* (Miskolcz.) Szerkeszti dr. Kazay László. IV. évf. Nyomt. Klein és Ludvig kny. Ára 10 korona.

Brassóvármegye Hivatalos Lapja. (Brassó.) Szerkeszti dr. Jeckel Frigyes. Nyomt. Gött J. és fia kny. IV. évf. Ára községeknek 20 korona, magánosoknak 8 korona.

Csanádvármegye Hivatalos Lapja. (Makó) Szerkeszti Horváth János; kiadja Csanádvármegye közönsége. IV. évf. Ára 12 korona.

Csikvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Csikvármegyei Értesítő.* (Csikszereda.) Szerkeszti és kiadja az alispáni hivatal. V. évf. Nyomt. Svoboda János nyomdatulajdonos Csikszeredán. Ára 12 korona.

Esztergomvármegye Hivatalos Lapja. (Esztergom.) Szerkeszti és kiadja Haan Rezső. IV. évf. Nyomt. Buzarovics Gusztáv nyomdász. Ára 10 korona.

Fejérvármegye Hivatalos Lapja. (Székesfehérvár.) Felelős szerkesztő dr. Balassa Imre; kiadja Fehérvármegye közönsége. III. évf. Nyomt. Csitári K. és társa nyomdája. Ára 8 korona.

Gömör-Kishontvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Gömör-Kishont T. E. Vármegye Hivatalos Értesítője.* Hivatalos hetilap. (Rimaszombat.) Szerkeszti Csernay Dániel dr. levéltárnok; kiadja a vármegyei alispáni hivatal. Nyomt. Rábely Miklós nyomdász. XVII. évf. Ára 8 korona.

Győr szab. kir. város Hivatalos Értesítője. (Győr.) Szerkesztő? XVI. évf. Nyomt. Pannonia kny.

Győrvármegye Hivatalos Értesítője. (Győr.) Szerkeszti Németh Miklós, vármegyei főjegyző. Nyomt. Gross Gusztáv nyomdája. VII. évf. Ára 10 korona. Mergszűnt. Folytatása *Győrvármegye Hivatalos Lapja.*

Győrvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Győrvármegye Hivatalos Értesítője.* (Győr.) Szerkeszti Németh Miklós vármegyei főjegyző. Nyomt. Gross Gusztáv nyomdája. VII. rész. Ára 10 korona.

Hajdúvármegye Hivatalos Lapja. (Debreczen.) Szerkeszti dr. Czeglédy Mihály; kiadja Hajdúvármegye közönsége. III. évf. Nyomt. Debreczeni városi nyomda. Ára 20 korona.

Háromszékmegye Hivatalos Lapja. (Kézdivásárhely.) Szerkeszti dr. Demeter Gyula; kiadó-tulajdonos Háromszékvármegye. XXIII. évf. Nyomt. Jókai kny. r.-t. Megjelen csütörtökön. Ára 8 korona.

Hevesvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Hevesvármegye Közigazgatási Lapja.* (Eger.) Szerkeszti Puchlin Lajos vármegyei aljegyző, kiadja Hevesvármegye törvényhatósága. XXXII. évf. Nyomt. Egri kny. részvénytársaság. Ára 10 korona.

Hivatalos Közlöny. (Torda.) Szerkesztő? Kiadja Torda-Aranyos vármegye alispánja. Nyomt. Fusy József ezelőtt Harmath J. kny. IV. évf. Ára 10 korona. Mergszűnt. Folytatása *Vármegyei Közlöny.*

Hivatalos Lap, Nagykükküllő vármegye (szabályrendeletei) közlönye. Ezelőtt *Hivatalos Értesítő.* (Segesvár.) Szerkeszti Lendvay Sándor; kiadó-tulajdonos Nagykükküllő vármegye. XV. évf. Nyomt. Becsek D. és Fia. Ára 7 korona.

Hontvármegye Hivatalos Közlönye. (Ipolyság.) Szerkeszti a vármegye jegyzői kara és a szerkesztésért felelős Czobor László alispán. XIV. évf. Nyomt. Neumann Jakab kny. Ára 6 korona.

Időjárás Naptár Magyarországon. (Rózsahegy.) Közli a nyitravölgyi gazdasági egyesület agrármeteorológiai observatoriuma. XXIV. évf. Nyomt. Kohn-féle kny. Ára 8 korona. Mergszűnt. Folytatása *Időjárás Naptár Magyarország számára.*

Időjárás Naptár Magyarország számára. Közli a Nyitravölgyi agrármeteorológiai observatorium Ó-Széplakon.

Nyomt. ? XXIV. évf. Megjelen ? Ára 8 korona és az observatorium címére küldendő.

Járásí Hivatalos Lap. Biharvármegye központi főszolgabírói járásának hivatalos lapja. (Nagyvárad.) Kézirat gyanánt tekintendő. Felelős szerkesztő Nagy Márton járásí főszolgabíró. IV. évf. Nyomt. és kiadja Láng József kvny. Ára 8 korona.

Jásznagykun-Szolnokvármegye Hivatalos Lapja. (Szolnok.) Szerkeszti Nagy Ottó. Nyomt. Hay Géza nyomdász, a vármegyei nyomdában. V. évf. Ára 16 korona.

Kecskemét. (Kecskemét.) Kecskemét th. város hivatalos lapja. Felelős szerkesztő Hajdu József; kiadó-tulajdonos és nyomt. Sziládi László nyomdász. XXXIV. évf. Ára 10 korona, egy szám 20 fillér. Megszűnt.

Kolozsvármegye Hivatalos Közlönye. (Kolozsvár.) Szerkeszti Hory Béla, dr. Lásposi Hegedüs Árpád és dr. Pavlik Sándor. Nyomt. Ellenzék kvny. XXIX. I. évf. Ára 10 korona.

Komáromvármegye Hivatalos Lapja. (Komárom.) Szerkeszti Witausek Károly; kiadja a Komáromi Ujság szerkesztősége. Nyomt. Spitzer Sándor. IV. évf. Ára 12 korona.

Liptóvármegye Hivatalos Közlönye. (Liptószentmiklós.) Szerkeszti ? Kiadja a vármegye alispánja. V. évf. Nyomt. Steier Izidor nyomdász. Ára 18 korona.

Marostordavármegyei Hivatalos Lap. (Marosvásárhely.) Felelős szerkesztő Orbán Balázs vármegyei aljegyző; kiadja a vármegye alispánja. Nyomt. az Ev. ref. kollegiumi kvny. VIII. évf. Ára 12 korona.

»Meteor« **Időjelző Levele.** (Szombathely.) Szerkeszti Vozáry Pál. Nyomt. Seiler Henrik utóda nyomdája. IV. évf. Ára 5 korona.

Mosonvármegye Hivatalos Lapja. (Magyaróvár.) Szerkeszti Skultéti Miklós; kiadja Mosonvármegye törvényhatósága. Nyomt. Czéh Sándor kvny. IV. évf. Ára 10 korona.

Nagyküküllőmegye Hivatalos Közlönye. (Segesvár.) Szerkeszti Lendvay Sándor, kiadó-tulajdonos Nagy-küküllő vármegye. Nyomt. Michailovits József kvny. XV. évf. Ára 10 korona. Megszűnt. Folytatása *Hivatalos Lap*.

Nógrádvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Nógrádvármegyei Hivatalos Értesítő*. (Balassagyarmat.) Felelős szerkesztő . . . kiadja a vármegye alispánja. Nyomt. a Balassagyarmati könyvnyomda szövetkezet. LXIII. évf. Megjelen betenként. Ára 8 korona.

Nyitra vármegye Hivatalos Lapja. (Nyitra.) Felelős szerkesztő dr. Szathmáry István. Nyomt. Neugebauer Nándor nyomdász. IV. évf. Ára 8 korona.

Palánkai Járásí Közlöny. (Németpalánka.) Szerkeszti Krenedits Ödön. Nyomt. Kristófek és Blázek nyomdája. IV. évf. Ára 6 korona.

Pozsony Vármegye Hivatalos Lapja. (Pozsony.) Szerkeszti Strelka János vármegyei aljegyző; kiadja Pozsonyvármegye közönsége. Nyomt. Wigand F. K. kvny. XV. évf. Megjelen havonként két-háromszor. Ára 4 korona.

Pozsonyvárosi Közlöny. Pozsony sz. kir. város hivatalos lapja. (Pozsony.) Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kánya Rikárd. Nyomt. Alkalay Adolf és Fia kvny. I. évf. Megjelen havonta két szám. Ára 6 korona. Magyar-német szöveggel.

Rendőri Lapok. (Szatmár.) Összeállította Tankóczy Gyula felügyelete alatt a tisztikar. Nyomt. Szabadsajtó kvny. III. évf. Megjelen havonta két szám. Ára ?

Sárosvármegye Hivatalos Lapja. (Eperjes.) Szerkeszti és kiadja Sárosvármegye alispáni hivatala. Nyomt. Kósch Árpád nyomdász. XI. évf. Megjelen hetenként. Ára 4 korona.

Somogyvármegye Hivatalos Lapja. (Kaposvár.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Roboz István. Nyomt. Szalai Ferencz nyomdász. XXV. évf. Ára ?

Sopronvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Sopronvármegyei Hivatalos Közlöny*. (Sopron.) Felelős szerkesztő Mészáros János; kiadja Sopronvármegye törvényhatósága. Nyomt. Petőfi-nyomda, tulajdonos Zombor és Deib. VI. évf. Ára 10 korona.

Szabolcsvármegye Hivatalos Lapja. (Nyíregyháza.) Szerkesztő Inczedy Lajos főlevéltárnok, kiadja Szabolcsvármegye közönsége. Nyomt. Jóba Elek nyomdatulajdonos. IV. évf. Ára ?

Szatmárvármegye Hivatalos Lapja. (Nagykároly.) Felelős szerkesztő Kerekes Zsigmond; kiadja Szatmárvár-

megye alispánja. IV. évf. Nyomt. Róth Károly kvny., utóbb Mányák és Tóth kvny. Ára 10 korona.

Szebenvármegye Hivatalos Lapja. (Nagyszeben.) Szerkeszti dr. Bruckner Adolf. Nyomt. Roth Frigyes, ezelőtt Reisenberger Adolf kvny. IV. évf. Ára 10 korona.

Szepesvármegye Hivatalos Lapja. (Lőcse.) Szerkeszti Madarassy Mór; kiadja a Szepesvármegye közönsége. Nyomt. Szepesvármegyei közigazgatási nyomda. IV. évf. Ára 8 korona.

Szilágyvármegye Hivatalos Lapja. (Zilah.) Szerkeszti Somogyi Kálmán dr. Nyomt. Seress Samu. V. évf. Ára 12 korona.

Szolnok-Dobokavármegye Hivatalos Lapja. (Dés.) Szerkeszti Gajzágó László, vármegyei aljegyző; kiadja a vármegye alispánja. Nyomt. Demeter és Kiss nyomdája. IV. évfolyam. Ára 8 korona.

Temesvármegye Hivatalos Lapja. (Temesvár.) Szerkeszti Lendvai Miklós, vármegyei főjegyző. Nyomt. Csendes Jakab-féle nyomda. XVI. évf. Megjelen hetenként kétszer. Ára 12 korona.

Tolnavármegye Hivatalos Lapja. (Szekszárd.) Szerkeszti Kovách Aladár, felelős szerkesztő Földváry Mihály, lap-tulajdonos Tolnavármegye közönsége; nyomt. Molnár Mór nyomdász. IV. évf. Ára 12 korona.

Torontálvármegye Hivatalos Lapja. (Nagybecskerek.) Szerkeszti Bielik Antal tb. főjegyző. Nyomt. Pleitz Fer. Pál nyomdász. XXIII. évf. Ára 12 korona.

Trencsénvármegye Hivatalos Közlönye. (Trencsén.) Felelős szerkesztő Baross Jusztin alispán; kiadja és nyomt. Skarnitzl X. Ferencz nyomdász. XXI. évf. Megjelen havonta két szám. Ára 4 korona. Megszűnt. Folytatása:

Trencsénvármegye Hivatalos Lapja. Ezelőtt *Trencsénvármegye Hivatalos Közlönye.* (Trencsén.) Szerkeszti Barényi Ferencz, kiadó és nyomt. Sándor Ferencz nyomdász. XVI. évf. Ára 4 kor.

Turóc vármegye Hivatalos Lapja. (Turócszentmárton.) Felelős szerkesztő dr. Beniczky Ákos vármegyei főjegyző. Nyomt. a Magyar Nyomda r.-t. kvny. IV. évf. Ára 8 korona.

Udvarhelyvármegye Hivatalos Lapja. (Székelyudvarhely.) Felelős szerkesztő dr. Keith Ferencz, tb. főjegyző;

kiadja és nyomt. Bencsek D. és Fia kvny. IV. évf. Ára 6 korona.

Ungvármegye Hivatalos Lapja. (Ungvár.) Felelős szerk. Bánóczy Béla. Nyomt. Székely és Illés nyomdászok. IV. évf. Ára 12 korona.

Vármegyei Hivatalos Lap. Ezelőtt *Hivatalos Lap.* (Sátoraljaújhely.) Felelős szerkesztő Görgey Géza vármegyei aljegyző; kiadja Zemplén vármegye törvényhatósága. Nyomt. Zemplén napilap gyorssajtója. V. évfolyam. Ára 6 korona.

Vármegyei Közlöny. Ezelőtt *Hivatalos Közlöny* (Torda.) Szerkesztő? Kiadja Torda-Aranyosmege alispánja. Nyomt. Füssy József, ezelőtt Harmath J.-féle kvny. IV. évf. Ára 10 korona.

Vasvármegye Hivatalos Lapja. (Szombathely.) Szerk. Herbst Géza, főjegyző. Nyomt. Seiler Henrik utódai Szele és Breitfeld. kvny. IV. évf. Ára 10 korona.

Veszprémvármegyei Hivatalos Lap. Ezelőtt *Veszprémvármegye Hivatalos Értesítője.* (Veszprém.) Szerkeszti dr. Horváth Lajos. Nyomt. Krausz A. és Fia nyomda. VIII. évf. Ára ?

Zalavármegye Hivatalos Lapja. (Zalaegerszeg.) Szerkeszti Bódy Zoltán és Kauffman Mátyás, vm. aljegyzők. Nyomt. özv. Tahy Rozália nyomdája. IV. évf. Ára 4 korona.

Zólyomvármegye Hivatalos Lapja. (Besztercebánya.) Szerkeszti és kiadja Zólyomvármegye alispáni hivatala. Nyom. Hungaria nyomda. tulajdonos Sonnenfeld Mór nyomdász. VII. évf. Ára 4 korona.

Összesen 68.

Összesen 100.

X. HIRDETÉSI LAPOK.*

BUDAPESTEN.

Budapesti Hirdetési Közlöny. *Budapester Osterr. Ung. Ankündigungsbblatt.* Felelős szerkesztő és lap-tulajdonos Sikray S. Nyomt. Brózsa Ottó. XXIX. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 12 korona.

Budapesti Lakáshirdető. *Budapester Wohnungsanzeiger.* Felelős szerkesztő Weisz Mór. Nyomt. Pallas irod. r. t. kvny. XX. évf. Megjelen havonta

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

1., 10. és 20-án. Ára 7 korona 20 fillér, egy szám ára 20 fill. Magyar-német szöveggel.

Budapesti Marha- és Sertés-kereskedelmi Közlöny. Szerkesztő és tulajdonos Kell Jenő. Nyomt. Patria kvny. r. t. I. évf. Megjelen ? Ára 10 korona, egy szám ára 30 fillér.

Budapesti Szobaujság. Főszerkesztő dr. Eöri Szabó Imre; felelős szerkesztő ifj. Vancsek Károly. Nyomt. Hedvig Sándor nyomdász. II. évf. Megjelen ? Ára 4 korona 80 fillér, egyes számban 20 fillér.

Courriere d' Hongrie. Agence Mediterran. Felelős szerkesztő és kiadó Kulcsár Béla; lapvezér Tabódy József; főmunkatárs Pongráz Béla. Nyomt. ? II. évf. Megjelen naponta több kiadásban. Ára egy évre 800 korona.

Havi Értesítő. A »Gyógyszerészi Értesítő« ingyen hirdetési melléklete. Nyomt. Garai Mór.

Hazai Mercur. Szerkeszti Kaufman Rikárd dr.; kiadó-tulajdonos Mercur váltóüzleti r. t. Nyomt. Hungaria kvny. Megjelen havonta 1-én és 15-én. Ára ?

Házassági Közlöny. Felelős szerkesztő Lázár Vilmos; laptulajdonos Kohn Henrik. Nyomt. Árpád ny. vállalat. II. évf. Megjelen ? Ára 5 korona, vidékre 6 kor., egyes számban 10 fillér, vidékre 14 fillér.

Hermes Sorsolási Ellenőr. Hermes Verlosung-Anzeiger. Felelős szerkesztő Kónyi Hugó. Nyomt. Kállai Ármin nyomdász. VIII. évf. Megjelen havonta 2-án és 16-án, valamint minden fontosabb huzásnál. Ára 2 korona, egyes számban 10 fillér. Magyar-német szöveggel.

Hirdetési. Gyógyszerészeti Hetilap — A »Gyógyszerészi Hetilap« hirdetési melléklete. Nyomt. Stephaneum kvny.

Hiteles Merkur. Felelős szerkesztő Miklós Tibor; kiadó Hiteles Merkur lapvállalat. Nyomt. Globus int. r.-t. kvny. XIII. évf. Megjelen minden hó 2-án és 16-án. Ára 2 korona 50 fillér, külföldre 5 korona.

Könyvmatos Pályázati Értesítő. Felelős szerkesztő Radó Sándor; laptulajdonos és nyomt. Fritz Ármin nyomdász. IV. évf. Ára 9 korona 60 fillér.

Körlevél. Hirdetési lap a magyar könyv- és zenemű kereskedelem számára. Szerkeszti és kiadja Kührer Vilmos. Nyomt. Bárd J.-féle kvny. I. évf. Megjelen minden hó 1-én és 15-én. Könyv- és zeneműkereskedőknek ingyen.

Közvetítő. Kiadó-tulajdonos és nyomt. Árpád kvny. II. évf. Megjelen hetenként háromszor. Házi és üzleti alkalmazottaknak ingyen.

Jegyesek Lapja. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Békési József. Nyomt. Preiszler Mihály könyvmai műintézete. VIII. évf. Ára 48 korona.

Magyar Mercur. Szerkeszti Kaufman Richárd; kiadó-tulajdonos a Mercur váltóüzlet r. t. Nyomt. Hungaria kvny. I. évf. Megjelen minden hónap 1-én és 15-én és a fontosabb huzások után. Ára itthon 3 korona, külföldre 4 korona.

Magyar Pályázati Közlöny. Felelős szerkesztő Révész Ödön. Nyomt. Világosság r. t. Megjelen havonként kétszer. II. évf. Ára a Magyar Pályázati Értesítővel együtt 18 kor. egyes számban 40 fillér.

Magyar Vas- és Gép Piacz. Ungarischer Eisen- und Maschinen Markt. Hirdetési lap. Nyomt. Corvina kvny. I. évf. Mindenkinek, a ki e szakmával foglalkozik, ingyen küldetik meg.

Mauthner Utmutatója. Szerkesztő és kiadó Mauthner Ödön magkereskedő. Nyomt. Wodianer F. és Fiai kvny. VIII. évf. Megjelen szerdán és szombaton. Ára ?

Mercur. Hiteles sorsolási tudósító. Felelős szerkesztő Sebestyén Aladár; kiadó-tulajdonos a Mercur bank és váltóüzlet r. t. Nyomt. Pesti Lloyd társaság kvny. XXVI. évf. Megjelen havonta 2-án és 16-án rendszeres és minden huzás után. Ára itthon 4 korona, külföldre 5 korona, egy szám ára 20 fillér.

Lenyomatai, más cím alatt:

Budapesti Mercur.

Fővárosi Mercur.

Magyar Fővárosi Mercur.

Magyar Mercur.

Pénzügyi Mercur.

Pesti Mercur.

Sorsolási Mercur.

Tózsdei Mercur és

Uj Mercur. Nyomt. Pesti Lloyd társaság kvny.

Mulató Budapest. (A —.) Felelős szerkesztő és laptulajdonos Sallai (Spitzer) Viktor. Nyomt. Fritz Ármin kvny. I. évf. Egy szám ára 20 fillér.

Országos Cselédhirdető Közlöny. Szerkeszti Bokor János. Nyomt. Uránia. kvny. III. évf. Ára ?

Országos Pályázati Közlöny. Főszerkesztő Radó Sándor; felelős szerkesztő Katzenbach István. Nyomt. Fritz

Ármin kvny. V. évf. Ára 14 korona, egy szám 40 fillér.

Országos Vásári Értesítő. Főszerkesztő Spitzer Jenő; felelős szerkesztő és kiadó Spitzer József. Nyomt. Radó Izor kvny. IV. évf. Ára 16 korona. Magyar és német szöveggel.

Pannonia. A fővárosi váltóüzlet-társaság sorsolási tudósítója. Szerkeszti Adler Gyula. Nyomt. Korvin Testvérek kvny. XXII. évf. Megjelenik havonta 2—3 szám. Ára 2 korona.

Pénzügyi Hírlap. A magyar érték-papírbirtokosok közlönye. Felelős szerkesztő és kiadó Lendvay Sándor. Nyomt. Globus kvny. r. t. XX. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 3 korona.

Reflektor. (A —.) Szerkeszti Emericus (Waldmann Imre). Nyomt. Markovits és Garai kvny. I. évf. Ára helyben 10 korona, vidékre 12 korona, egy szám 20 fillér.

Sorsolási Ellenőr. Szerkeszti Kónyi Hugó. Nyomt. Kállai Ármin kvny. VIII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 3 kor.

Sorsolási Tudósító. Szerkeszti és kiadja Aradi Rezső. Nyomt. Neuwald Illés kvny. XXXVI. évf. Megjelen havonta kétszer és minden húzás után magyar és német szöveggel. Ára 3 korona.

Lenyomatai, más cím alatt:

Fortuna.

Fortuna. (Győr.)

Főnyeremény.

Hiteles Sorsolási Értesítő.

Hermes.

Mercur Tudósító.

Nemzeti Mercur.

Nyeremény.

Nemzetközi Mercur.

Országos Mercur.

Pannonia.

Phönix.

Sorsolási Hungaria.

Szerencse Híradó.

Uj Fortuna és

Uj Magyar Mercur. Nyomt. Neuwald Illés kvny.

Szerencse Híradó. Szerkesztő-tulajdonos Faragó Lajos. Nyomt. Neuwald Illés kvny. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 1 korona 20 fillér.

Vásárcsarnoki Híradó. *Tojás és Vaj.* Szerkesztő és laptulajdonos Pintér Mór. Nyomt. Pless Ignác nyomdász. V. évf. Ára 16 korona. Magyar és német szöveggel. Ára?

Vásár Ujság. *Markt Zeitung.* Szerkesztő Ossinger János; kiadó-tulajdonos Vásár Ujság lapvállalat. Nyomt. Pap és Schwartz nyomdája. I. évf. Ára egy óra itthon 2 korona, külföldre 3 korona, egy füzet 30 fillér. Magyar-német szöveggel.

Összesen 57.

VIDÉKEN.

Béka. (Pécs.) Felelős szerk. és laptulajd. Goldberger Izor. Nyomt. Püspöki lyceumi kvny. (Madarász Béla igazgató). XI. évf. Megjelenik időközben. Ingyen példány.

Házibarát. (Sümege.) A Darnay Kálmán-féle üzlet értesítője. Nyomt. Horvát Gábor kvny. VII. évf. Megjelen alkalmilag és ingyen példány.

Ingatlanok Vásárja. *Országos összpontosító hirdetési lap.*

Realitáten Markt. *Concentrierendes Landes-Annoncenblatt.*

TérgdeImmobilii. *Organs pecial de concentrare a anunțurilor.* (Szászváros.) Szerkesztő? kiadó-tulajdonos Grosz Károly. Nyomt. Minerva-nyomda. IV. évf. Megjelen havonta kétszer magyar, német és román nyelven. Ára 2 korona.

Reklám Ujság. (Szentés.) Felelős szerkesztő Sima László. Nyomt. Vajda B. utóda nyomdája. I. évf. Ingyen osztatik tízezer példányban. Megszünt, folytatása *Szentési Hirdető Ujság.*

Szegedi Express-Hirdető. (Szeged) Felelős szerk. és laptulajd. Weiszfeiler Mór. Nyomt. Wesselényi Géza nyomdász. I. évf. Megjelen szerda és vasárnap. Ára ingyen.

Szentési Hirdető Ujság. (Szentés.) Ezelőtt *Reklám Ujság.* Szerkesztésért felelős Sima László. Nyomt. Untermüller Ernő nyomdász. I. évf. Megjelen hetenként tízezer példányban. Ára ingyen.

Összesen 8.

Összesen 66.

XI. VEGYES MELLÉKLAPOK.*

BUDAPESTEN.

Állandó Havi Értesítő. A »Gyógyszerészi Értesítő« melléklete. Nyomt. Garai Mór nyomdász. IV. évf.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

Allatgyógyászati Szemle. A »Mészárosok és Hentesek Lapja« heti melléklete. Felelős szerkesztő Komáromi I.; társszerkesztő Róna Lajos. Nyomt. Elek Lipót kvny. III. évf. Ára a főlappal 12 korona.

Allatkereskedelmi Ujság. A »Mészárosok és Hentesek Lapja« heti melléklapja. Felelős szerkesztő Komáromi I.; társszerkesztő Róna Lajos. Nyomt. Elek Lipót kvny. III. évf. Ára a főlappal 12 korona.

Anyakönyvi Közlemények. A »Magyar Közigazgatás« melléklete. Szerkesztő Boncza Miklós. Nyomt. Pallas kvny. r. t. XII. évf. Megjelen havonta kétszer.

Aranyifjuság. A »Tolnai Világ Lap« melléklete. Felelős szerkesztő dr. Hetényi Imre; kiadó Tolnai Simon. Nyomt. ? VIII. évf. Ára 4 korona.

Aranylapok a magyar történelemből. Verses melléklete a »Hasznos Mulattató« és »Lányok Lapja« című lapoknak. Nyomt. Nagy Sándor kvny.

Artista Lap. A »Das Artistenblatt« melléklapja. Nyomt. Gelléri és Székely kvny. III. évf.

Automobil Közlöny. *Automobil Anzeiger. Revue de l'Automobil.* A »Közgazdasági Híradó« műszaki melléklete. Szerkesztő Szalárdi Béla. Nyomt. Pless Ignác nyomdász. II. évfolyam. Megjelen havonta.

Baromfitenyésztési Lapok. Az »Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok« heti melléklete. Rovatvezető Ördödyné-Mailáth Gizella. Nyomt. Wodianer F. és Fiai nyomda.

Bőr- és Bujakórtan. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Nyomt. Pesti Lloyd r. t. kvny.

Budapesti Képes Lapok. A »Füüdögyi Ertesítő« heti melléklete. III. évf.

Budapesti Vasárcsarnok Ujság. A »Nagy Budapest« melléklapja. Felelős szerkesztő Gelley József; helyettes szerkesztő Führer Miklós. Nyomt. Károlyi György kvny. V. évf. Ára 4 korona, egy szám 8 fillér.

Büntetőjogi Döntvénytár. A »Jogtudományi Közlöny« lapnak, a »Döntvénytár« és »Curiai Határozatok« mellékletekkel kapcsolatos melléklapja. Nyomt. Franklin-Társulat kvny.

Curiai Határozatok. A »Jogtudományi Közlöny« lapnak, a »Büntetőjogi Dönt-

vénytár« és »Döntvénytár« mellékletekkel kapcsolatos melléklapja. Nyomt. Franklin-Társulat kvny.

Családi Monogramm Album. A »Divat Ujság« állandó melléklete. Nyomt. »Budapesti Hírlap« ujságvállalat (Rákosi Jenő) kvny.

Diaetás és Fizikai Gyógyító-módok. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkesztik dr. Áldor Lajos és dr. Reich Miksa. Nyomt. Pesti Lloyd kvny.

Döntvénytár. A »Jogtudományi Közlöny« lapnak, a »Büntetőjogi Döntvénytár« és a »Curiai Határozatok« mellékletekkel kapcsolatos melléklapja. Nyomt. Franklin-Társulat kvny.

Egykrajczáros Tréfás Herkő Páter. A »Magyar Herkő Páter« heti melléklete. Nyomt. Anglo-nyomda. Egy szám 1 krajcár.

Egészségügyi Mérnök. A »Magyar Ipartecnika« állandó melléklete. Nyomt. Thalia kvny. II. évf.

Egyetemi Polgár. (Az —.) A »Magyar Hazafiak Lapja« állandó melléklete. Nyomt. Márkus Samu kvny. I. évf.

Életrövidítés. (Az —.) Képes mű, rendes melléklete a »Hasznos Mulattató« és »Lányok Lapja« című lapoknak. Nyomt. Nagy Sándor kvny.

Elme- és Idegkórtan. Az »Orvosi Hetilap« melléklete. Szerkesztik babarci Schwartzer Ottó és Moravcsik Ernő Emil. Nyomt. Pesti Lloyd-társulat kvny.

Érdekes Ujság. A »Szinház és Élet« melléklete. Szerkesztő Vajda László; főmunkatárs B. Bokor Imre; kiadók Lipcsey Ádám és B. Bokor Imre. Nyomt. Gelléri és Székely nyomda. I. évf. Megjelen hetenként. Egy szám helyben 10 fillér, vidékre 12 fillér.

Finanzieller Compass. *Authentisches Kredit Informationsblatt.* A »Bírósági Szemle« melléklete. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Simay Gusztáv; főmunkatárs dr. Gerő József ügyvéd. Nyomt. Bírósági Szemle nyomda. III. évfolyam. Megjelen 1-én és 15-én. Ára 30 korona.

Földművelő Ertesítő Gazdasági Szemléje. A »Földművelési Ertesítő« havi melléklete. Kiadja a m. kir. földművelésügyi miniszterium. Nyomt. Franklin-Társulat kvny. I. évf.

Fővárosi Ertesítő. Heti kiadás. A »Fővárosi Ertesítő« melléklete.

Függelék. A »Körözünytar« melléklete. Kiadja a cs. és kir. szab. déli vaspálya-társaság üzletigazgatósága. Nyomt. Pesti Lloyd kvny. r. t.

Fülészet. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkeszti dr. Schwarz Ottó. Nyomt. Pesti Lloyd r. t. kvny.

Fürdő és Vizgyógyászat. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Nyomt. Pesti Lloyd r. t. kvny.

Gazdasági Ismétlő Iskola. A »Néptanítók Lapja« melléklapja. Rovatvezető Krolopp Alfréd. Nyomt. a m. kir. tud. egyetemi ny.

Gazdasági Melléklet. A »Budapest« heti melléklete. Szerkeszti Öreg gazda.

Gégészet. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkeszti dr. Baumgarten Egmond. Nyomt. Pesti Lloyd r. t. kvny.

Gutenberg. A »Typographia« német szövegű melléklete. Nyomt. Világosság kvny. r. t. XXXIX. évf. Ára ?

Gyermekgyógyászat. Az »Orvosi Hetilap« melléklete. Szerkeszti Bókay Lajos. Nyomt. Pesti Lloyd kvny. Megjelen évente 4 szám.

Gyermekorvos. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklapja. Szerkeszti dr. Grósz Gyula. Nyomt. Pesti Lloyd kvny. IV. évf.

Gyermekszoba. A »Divat Salon« állandó melléklete. Nyomt. Athenaeum kvny.

Gyermekvilág. A »Jótekonyság« alkalmi lap gyermek melléklete. Szerkeszti Baáry Elemér. Nyomt. m. kir. állami kvny. Egyes szám ára 30 fillértől feljebb.

Gyermekvilág. A »Tolnai Világ Lap« melléklapja. Felelős szerkesztő Szelényi Imre; kiadó Tolnai Simon. Nyomt. Globus r. t. kvny. VIII. évf. Ára 4 korona.

Gynaekologia. Az »Orvos Hetilap« melléklete. Szerkeszti Tóth István és Temesváry Rezső. Nyomt. Pesti Lloyd kvny. Megjelen évente 4 szám.

Havi Értesítő. A »Gyógykezelési Értesítő« melléklete.

Hazai Ipar. A »Keramia« melléklete. Felelős szerkesztő Halász Dezső gépészmérnök. Nyomt. id. Poldini Ede és társa kvny. I. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára a »Keramia« főlappal együtt 12 korona.

Házi Kincstár (A —.) A »Tolnai Világ Lap« melléklapja. Felelős szerkesztő dr. Hetényi József; kiadó Tolnai Simon. Nyomt. Globus r. t. kvny. VIII. évf. Ára 4 korona.

Házi Orvos. A »Képes Családi Lapok II. kiadás« melléklapja. Nyomt. Globus r. t. kvny.

Hiteles Sorsolási Értesítő. »A Magyar Pénzügy«, a »Magyar Kereskedők Lapja« és a »Hiteles Mercur« ingyen melléklete. Nyomt. Fővárosi ny. von. és könyvkiadó r.-t. Megjelen havonta kétszer.

Hivatalos Értesítő. A »Budapesti Közlöny« hivatalos lap melléklete. Nyomt. Athenaeum r. t. kvny. Megjelen naponta.

Honvédorvos. A »Gyógyászat« havi melléklete. Közli a m. kir. honvédelmi miniszter rendeleteit. Szerkeszti dr. Szénágy Sándor; főmunkatárs dr. Ferenczi Sándor. Nyomt. Franklin-Társulat kvny.

Ifjuság. A »Magyar Divat« ifjúsági melléklete. Nyomt. Globus r.-t. I. évf.

Ifjuság Lapja. (Az —.) A »Képes Családi Lapok II. kiadás« melléklapja. Nyomt. Globus r.-t. kvny. I. évf.

Jogesetek. Melléklet a »Jog«-hoz és az »Ügyvédek Lapja«-hoz. XXII. évf.

Jogesetek Tára. Felsőbírósi határozatok és döntvények. »A Jog« melléklapja. Nyomt. Pallas kvny.

Katholikus Tanügy. A »Magyar Állam« melléklapja. Szerkeszti dr. Zelliger Vilmos. XII. évf. Ára 4 korona.

Képes Olvasótár. A »Tolnai Világ Lap« melléklapja. Felelős szerkesztő Hetényi Imre dr., kiadó-tulajdonos Tolnai Simon. Nyomt. Globus r.-t. kvny. V. évf. Ára 4 korona.

Kereskedelmi Melléklet. A »Körözünytar« melléklete. Kiadja a cs. kir. szab. vaspályatársaság üzletigazgatósága. Nyomt. Pesti kvny. r.-t.

Keramia. A »Hazai Ipar« kétheti melléklete. Nyomt. id. Poldini Ede és társa kvny.

Kereskedelmi Melléklet. A »Magyar Kir. Államvasutak Hivatalos Lapja« melléklete. Kiadja a m. kir. állami vasutak igazgatósága. Nyomt. Hornyánszky Viktor kvny.

Kézimunka-Melléklet. A »Divat Ujság« melléklapja. Nyomt. Budapesti Hírlap újságvállalat (Rákosi Jenő) kvny.

Közegészségügy és Törvénytudományi Orvostan. Az »Orvosi Hetilap« mellékletei.

Közegészségügyi és Törvény-széki Orvostudományi Szemle. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkesztik Minnich Károly dr. és Schusznyai Henrik.

Könyvmatos Pályázati Értesítő. Az »Országos Pályázati Közlöny« külön kiadásó melléklete. Felelős szerkesztő Radó Sándor, helyettes szerkesztő Katzenbach Ármin, laptulajdonos és nyomt. Fritz Ármin nyomdász. IV. évf. Ára az Országos Pályázati Közlöny fölappal egy évre helyben 9 korona 60 fillér, postán 14 korona.

Luther-társaság Egyháziroldalmi Értesítője. Az »Evangelikus Családi Lap« havi melléklete. VI. évf.

Közlekedés. A »Magyar Posta« külön előfizetés nélküli melléklapja. Nyomt. Első köbányai kvny. r.-t. (Goldschmied A.) Kőbányán. III. évf.

Közlekedés és Vizügy. A »Gazdasági Lapok« ingyen melléklete. Nyomt. Wodianer F. és Fiai kvny.

Központi Értesítő. Hivatalos Cég-lap. A »Közgazdasági Értesítő« melléklete. Kiadja a kereskedelemügyi m. kir. miniszter. Nyomt. Pesti kvny. r.-t. II. évf. Megjelen csütörtökön és vasárnap.

Közszállítási Értesítő. A »Közgazdasági Értesítő« melléklete. Kiadja a kereskedelemügyi m. kir. miniszter. Nyomt. Pesti kvny. r.-t. II. évf.

Magyar Gazda. A »Politikai Ujdonságok« havi melléklete.

Magyar Gazda. »Magyar Néplap« szakmelléklete. Szerkeszti Bálint Gazda. IV. évf. Nyomt. és kiadja a Pazma-neum. Ára 4 korona.

Magyar Könyvészet. A »Corvina« havi melléklete. Szerk. Rényi Károly. Nyomt. Pallas r.-t. kvny.

Magyar Lloyd. A »Magyar Kereskedők Lapja« ingyen melléklete. XXVI. évf. Nyomt. Fővárosi ny. vonalzó és könyvkötő r.-t. kvny.

Magyar Kisiparos. A »Magyar Ipartecnika« állandó melléklete. Nyomt. Thalia kvny. II. évf.

Magyar Pályázati Értesítő. A »Magyar Pályázati Közlöny« melléklete. Nyomt. Engel S. Zsigmond kvny. III. évf. Megjelen szerdán és pénteken. Ára a fölappal 18 korona, egyes számban 40 fillér.

Magyar University Extension Évkönyve. (A —.) A »Nemzeti Szemle«

előfizetőinek ingyen melléklete. Nyomt. Markovits és Garai kvny. IX. évf.

Minta Melléklet. A »Magyar Czipész Ujság« mintarajz melléklete. Rajzolta Németh Imre czipésmester. Nyomt. Leitersdorfer Józsefné könyvnyomdai műintézete.

Magyar Motor-Ujság. A »Magyar Automobil Ujság« állandó ingyen melléklete. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Sándor Gyula. Nyomt. Thalia kvny. II. évf. Ára 4 korona.

Magyar Kereskedelmi Muzem. A »Magyar Pénzügy« ingyen melléklete. Megszűnt.

Medikus. A »Gyógyászat« melléklete. Nyomt. Franklin-társulat kvny.

Nyilvántartás. A »Rendőri Lapok« melléklapja. X. évf. Magyar és német szöveggel.

Nő, mint Házi orvos. (A —.) A »Tolnai Világ Lap« melléklapja. Felelős szerkesztő Hetényi Imre dr. Kiadó-tulajdonos Tolnai Simon. Nyomt. Globus r.-t. kvny. I. évf. Ára 4 korona.

Országgyűlési Értesítő a főrendiházi ülésekről. A »Budapesti Közlöny« melléklete. Nyomt. Athenaeum r.-t. kvny. Megjelen minden ülés után. Ára a »Budapesti Közlöny« fölap és a »Hirdetési Értesítő« melléklettel 40 korona. Egy teljes lap ára 60 fillér.

Országgyűlési Értesítő a közösügyek tárgyalására a magyar országgyűlés által kiküldött bizottság üléséről. A »Budapesti Közlöny« melléklete. Nyomt. Athenaeum r.-t. kvny. Megjelen minden ülés után. Ára a »Budapesti Közlöny« fölap és »Hirdetési Értesítő« melléklettel 40 korona. Egy teljes lap ára 60 fillér.

Országgyűlési Értesítő az országos ülésekről. A »Budapesti Közlöny« melléklete. Nyomt. Athenaeum r.-t. kvny. Megjelen minden ülés után. Ára a »Budapesti Közlöny« fölap és a »Hirdetési Értesítő« melléklettel 40 korona. Egy teljes lap ára 60 fillér.

Orv-, Gége- és Fülgyógyászat. Az »Orvosi Hetilap« melléklete. Szerkesztik Navratil Imre, Ónodi Adolf, Krepuska Géza és ifj. Klug Nándor. Nyomt. Pesti Lloyd kvny.

Orvosi Tanácsadó. A »Magyar Divat« melléklete. Nyomt. Globus kvny. r.-t. I. évf.

»Pénzügyi Közlöny« (A —) A »Pénzügyi Hirlap« melléklapja.

Pénzügyi Utmutató. A »Pénzügyi Hírlap« sorsolási melléklete. Nyomt. Globus kvny. r.-t.

Polgári Törvénykezés. A »Bünt. Jog Tára« rendes heti melléklete. Felelős szerk. Németh Péter dr., belmunkatárs Glücklich Emil dr. Nyomt. Pesti kvny. r.-t.

Posta- és Távirdai Közlemények. Melléklet a »M. kir. Posta- és Távirdai Rendeletek Tárához.«

Regénycsarnoka. A »Budapest« Heti melléklap. XXIV. évf.

Regénytár. A »Vasárnapi Ujság« heti melléklete. XII. évf.

Rendőri Közöny. A »Belügyi Közöny« melléklapja. Kiadja a m. kir. belügyminiszt. XXXV. évf. Nyomt. Légrády testv. kvny. Megjelen kedd, szerda, péntek és szombaton mint rendes szám, hétfőn és csütörtökön rendkívüli számként.

Sebészet. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkeszti Berczel Manó dr. Nyomt. Pesti kvny. r.-t.

Senefelder. A »Lithographia« melléklete. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. Ára ?

Sorsolási Tudósító. A »Pénzügyi Ujság« melléklete. XI. évf.

Sorsolási Tudósítója. A **Magyar Állam** —. Megjelen havonként.

Szabásív a Magyar Divathoz. A »Magyar Divat« melléklete. Nyomt. Globus kvny. r.-t. I. évf.

Szabásívek. A »Divat Salon« állandó melléklete. Nyomt. Athenaeum kvny.

Szépirodalmi Kert. Szerk. Cziklay Lajos. Heti melléklet a »Magyar Állam«-hoz. XXX. évf.

Szemészet. Az »Orv. Hetilap« mellékl. Szerk. Schulek Vilmos tan. isk. Nyomt. Pesti Lloyd r.-t. kvny. Évente 4 szám.

Szemészeti Lapok. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkeszti Gredzicher Vilmos dr. Nyomt. Pesti Lloyd társulat kvny.

Szépirodalom. A »Div. Salon« állandó melléklete. Nyomt. Athenaeum kvny.

Szövetkezés. A »Hazánk« félhavi melléklete. XVII. évf. Megszűnt.

Szülészeti és Nőgyógyászat. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkeszti Bäcker József dr. és Dirner Gusztáv dr. Nyomt. Pesti Lloyd r. t. kvny.

Tanfolyam Tudósító. A »Nemzeti Szemle« előfizetőinek ingyen melléklete. Nyomt. Markovits és Garai kvny. IX. évfolyam.

Tündér Ujjak. A »Divat Ujság« iparművészeti mellékl. Nyomt. Budapesti Hírlap ujságvállalat nyomda. (Rákosi Jenő).

Uj Budapest. A »Budapest« képes heti melléklete. Elcslap. XXVIII. évf. Ára a főlap nélkül 6 korona.

Uj Gyermekedivat. A »Divat Salon« állandó melléklete. Nyomt. Athenaeum könyvnyomda.

Urologia. A »Budapesti Orvosi Ujság« állandó melléklete. Szerkeszti Feleki Hugó dr. Nyomt. Pesti Lloyd r.-t. kvny.

Vállalkozók és Iparosok Lapja. A »Magyar Keresk. Lapja« ingyen mellékl. Megj. minden vasárnap. Nyomt. Fővárosi nyomda, von. és könyvkiadó r.-t.

Vasárnap. A »Hazánk« heti melléklapja. Nyomt. Stephaneum kvny. Megszűnt.

Világkrónika, képes hetiközöny. A »Vasárnapi Ujság«, »Politikai Ujdonságok«, »Képes Néplap« s a »Képes Folyóirat« melléklapja. Nyomt. Globus r.-t. kvny. XXX. évfolyam. Ára negyedévre a »Képes Folyóirat« előfizetőinek 80 fillér.

Összesen 109.

VIDÉKEN.

Aradvármegyei gazdasági egyesület fogyasztási és értékesítő szövetkezet heti értesítője. (Arad.) Az »Aradi Gazda« heti melléklete. Nyomt. Gyulai István nyomdatársaság m. sz. VIII. évf. Tagoknak ingyen.

Albertirsa. (Monor.) A »Monorkerületi Lapok« melléklete. Nyomt. Pestvármegyei kvny.

Bazár. (A —.) (Arad.) A »Függetlenség« állandó melléklete. Felelős szerkesztő Gubody Vilma; kiadó-tulajdonos Tolnai Simon. Nyomt. Globus r. t. Budapest. I. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára negyedévre 2 korona, a »Függetlenség« előfizetőinek 1 korona 40 fillér, egyes fűzet ára 30 fillér.

Darázs. (Kispestszentlőrincz.) A »Kispest-Szentlőrinczi Lapok« heti melléklete. Nyomt. Uránia kvny. Budapest. VI. évf. Ára a főlappal 10 korona, egyes számban 20 fillér.

Gazdasági Értesítő. (Komárom.) A »Komáromi Ujság« melléklete. Szerkeszti Ágoston Miklós; kiadja a Komárommegyei gazdasági egyesület. Nyomt. Spitzer Sándor. IV. évf. Ára 3 korona, az egyesület tapjainak tagilletmény gyanánt.

Haladás. (Nagyvárad.) A »Népnevelési Közlöny« melléklapja.

Hangjegy. (Sárospatak.) A »Református Zeneközlöny« zenés melléklete. Nyomt. ev. ref. főiskolai kny.

Hangjegy. (Sárospatak.) A »Protestáns Zeneközlöny« zenés melléklete. Nyomt. Ev. ref. főiskolai kny.

Hivatalos Közlemények a hazai négy evangélikus egyházkerület köréből. (Pozsony.) Az »Evangélikus Órálló« állandó melléklete. Felelős szerkesztő Kovács Sándor; kiadó-tulajdonos a Luther-társaság. Nyomt. Hornyánszky Viktor kny. Budapesten. II. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 4 korona, az »Evangélikus Órálló« megrendelőinek 2 korona.

Hübele Balázs. (Arad.) Élclap. Az »Aradi Híradó« hetilap melléklete.

Hüvelyk Matyi. (Szeged.) A »Szegedi Napló« melléklete. Felelős szerkesztő Hüvelyk Matyi; kiadó és nyomt. Engel Lajos nyomdász. XII. évf.

Illustriertes Sonntagsblatt. (Lőcse.) A »Szepesi Hírnök« és »Zipser Bote« lapok heti melléklete.

Kis Lapok. (Arad.) A »Függetlenség« és a »Bazár« gyermek melléklete. Nyomt. Globus r. t. Budapesten. A »Függetlenség« és a »Bazár« előfizetőinek ingyen melléklet.

Kispest. (Monor.) A »Monorkerületi Lapok« melléklete. Nyomt. Pestvármegyei kny.

Komáromi Hírek. (Komárom.) A »Függetlenség« (Budapest) időnkénti melléklete. Szerkesztő ifj. Germány Gyula.

Munkás Szövetség. (Szentes.) Az Alföldi Ellenzék hetilap rendes melléklete.

Politikai Ellenőr. (Kecskemét.) Az »Orsz. Ellenőr« társújságja. Szerk. és kiadó Somogyi János. Főmunkatárs Bauer Sándor. Nyomt. Első nagyköroői kny. Ára 4 korona, egy szám 20 fillér, az »Orsz. Ellenőr« fölappal együtt 10 korona.

Népnevelési Közlöny. (Nagyvárad.) A »Szabadság« melléklapja. Felelős szerkesztő Gábel Jakab. Nyomt. Laszky Armin nyomdász. XXIII. évf. Megjelen havonta kétszer. Ára 4 korona. Mészúnt mint melléklet és 13. számmal mint önálló tanügyi lap jelenik meg.

Reggeli Lapok Melléklete (Nagykanizsa.) A »Reggeli Lap« melléklapja. Felelős szerkesztő Hamburger Zsigmond; szerkesztőtárs Gábor Ernő; kiadó-tulajdonos és nyomt. Offenbeck Vilmos és társa kny. Ára?

Szeredi Kultura. Ezelőtt *Közvélemény.* (Vágszered.) A »Közvélemény«, »Vágszeredi Híradó« alkalmi melléklete. Szerkesztő Áldor Lajos. Nyomt. Kapsz Géza és Kramár Vilmos nyomdája Nyitrán. II. évf. Ára egyes számban tetszes szerint.

Székely Társadalom. (Marosvásárhely.) A »Székely Lapok« politikai lap társalapja. Nyomt. Ev. ref. kollegiumi nyomda.

Összesen 21.

Összesen 130.

XII. ALKALMI LAPOK.*

BUDAPESTEN.

Jótékonyosság. A budapesti I. ker. általános közjótékonyossági egyesület alkalmi lapja. Szerkesztő Baáry Elemér. Nyomt. m. kir. állami kny. Egy szám ára 30 fillértől fölfelé.

Galambblövők Lapja. Szerkesztő Gyapai Nándor. Nyomt. Pallas-nyomda. III. évf. Megjelen verseny idején naponta. Ára 20 korona.

Lobogó. Választási újság. Szerkesztik Böszörményi Sándor és Viraagh Béla; kiadja a Budapesti Lapok lapvállalat. Nyomt. Károlyi György kny. I. évf. Megjelen hetenként háromszor. Ára?

Magyar Turf. Lóversenyújság. Felelős szerkesztő Őszi Kornél; kiadó-tulajdonos Őszi Kornél és társa. Nyomt. Pallas kny. r. t. VII. évf. Megjelen minden lóverseny előtt való napon. Ára egész lóversenyidényre 20 korona, egyes szám ára 20 fillér.

Nemzeti Turf. Felelős szerkesztő tótfalusi Tóth Pál, kiadó Krnyác János. Nyomt. Adria kny. I. évf. Megjelen minden lóverseny napján. Egy szám ára 10 fillér.

Sportélet. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Őszi Kornél. Nyomt. Stephaneum kny. XI. évf. Megjelen hetenként egyszer. Ára egymagában 16 korona; a *Magyar Turf* szezonban minden versenynapon megjelenő szezonlappal 36 korona, a *Magyar Turfkrónika* káptetes kiadványaival 24 korona.

* Hetenként egy-egy szám, ha nincs másképp jelezve.

Szöveges és Képes Színházi Lapok. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Márkus József. Nyomt. Fővárosi nyomda vonalzó és könyvkötő r. t. X. évf. Megjelen előadáskor naponta. Ára egy negyedévre 5 korona, egy szám ára 20 fill.

Szöveges Képes Színházi Lapok. Felelős szerk. Márkus József; lapt. Forrai Soma. Nyomt. Fővárosi nyomda, vonalzó és könyvkötő r. t. XII. évf. Megjelen előadáskor naponta. Ára egy negyedévre 7 korona, egy szám 10 fillér.

Ügyeletes. (Az —.) Könyomat. úhetilap Szerkesztő? Nyomt. Preszler Mihály könyvmai műintézete. I. évf. Ára?

Vadász- és Verseny-Lap egyszerűs mind az Országos Lótenyésztés lapja. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Lovik Károly. Nyomt. Pallas kvny. Megjelen a budapesti, alagi, karlsbadi, kottlingbrunni és bécsi lóversenyek ideje alatt minden versenynap előtt. Ára 24 korona, egy szám ára?

Vásári Értesítő. Marktanzeiger. Szerk. és lapt. Sajó Jenő. Nyomt. Radó Izidor kvny. I. évf. Ára 16 korona, egy fűzet 40 fillér.

Osszesen 11.

VIDÉKEN.

Balneologiai Lapok. Ezelőtt *Bártfafürdői Hírlap.* (Bártfa.) Felelős szerkesztő Beck Moisin, főmunkatárs Fenyvessy Ferencz, kiadja a szerkesztőség. Nyomt. Pallas r.-t. Budapesten. VIII. évf. Megjelen május 15-től október 1-ig hetenként, azontul havonta. Ára 5 korona.

Debreczeni Szinpad. Szerk. és tulajd. Krémer Jenő. Nyomt. Csokonai kvny. III. évf. Ára idényre 5 korona. Megszűnt.

Eleven Ujság. (Losonc.) A losonczai kereskedőifjak egyf. jótékony célu lapja. Szerk. Szávay Gyula dr., Gärtner Henrik és társai. Nyomt. Kármán Zsigmond nyomdász. I. évf. Ára egyetlen számnak 2 kor.

Eleven Ujság. (Marosvásárhely.) A marosvásárhelyi jótékony nőegylet lapja. A szerkesztésért felelős Szehenyei Ernő. Nyomt. Ev. ref. kollegiumi kvny. Szendi Gyula. Ára tetszés szerint.

Fürdői Lapok. (Sepsiszentgyörgy.) Szerkeszti Bodor Lajos és Végh Zsigmond. III. évfolyam. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Móritz István és Vajna Lajos nyomdája. Megszűnt.

XX. Század. (Eperjes.) Az eperjesi kir. kath. főgymnasiumi ifjuság . . . tánczestély lapja. Szerkesztő? Nyomt. Kosch Árpád kvny. I. évf. Ára egy számnak 40 fillér.

Karácsonyi Vásár. (Komárom.) A Magyar Védőegyesület által rendezett iparkiállításra kiadott alkalmi ujság. Készítik Hanzsár János és Ehrenfeld Miksa. Nyomt. Pannonia kvny. (Raab és társa.) Megjelen 1906. évi decz. 8—16-ig naponta, a kiállításra. Egyes szám ára 10 fillér.

Keszthely-Héviz. (Keszthely.) Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Koródi Simon. Nyomt. Mérei Ignác nyomdász. VI. évf. Megjelen a fürdőidényben hetenként többször. Ára 3 korona. Megszűnt.

Közgyűlési Értesítő. (Komárom.) Tájékoztató a Felsődnai gazdasági szövetkezetek szövetsége alakuló közgyűlésére. Nyomt. Pannonia kvny. Ára?

Lugosi Színházi Lapok. (Lugos.) Felelős szerk. és kiadó-tulajdonos Karger Ervin. Nyomt. Sziklay Lajos kvny. VII. évf. Megjelen idény alatt naponta. Ára hához szállítva 1 hónapra 1 korona.

Magyar Sajtó. (Nagybánya.) Szerkesztik a nagybányai szerkesztők, kiadja a rendező-bizottság. Nyomt. Návay István nyomdája. I. évf. Megjelen minden nyomdász mulatság előtt. Ára ingyen.

Makói Színházi Lapok. (Makó.) Szerkeszti Irlanda Dezső és Purjesz Mór. Nyomt. Kovács Antal kvny. IV. évf. Ára?

Nagyvárad Szinpad. (Nagyvárad.) Felelős szerk. és kiadó Beregi B. Sándor, laptulajdonos nógrádi Niedermann Gyula. Nyomt. Láng József. kvny. I. évf. Ára?

Napi Közlöny. A magyar orvosok és természetvizsgálók Szegeden tartott XXXIII. nagygyűléséről. (Szeged.) Szerkesztik Bíró Lajos, dr., Irsay Ödön dr., Homer István dr., Perjessy László és Prochnov József dr. titkárok. Nyomt. Engel Lajos kvny. Megjelen a nagygyűlés napjaiban.

Nyitrai Színház. (Nyitra.) Felelős szerk. Bródy István; kiadó tulajd. a szerkesztőség. I. évf. Ára egy idényre 2 kor.

Orsz. Közvetítő és Hirdető Ujság. Landes Vermittlungs- und Annonzierungs-Zeitung. (Resiczbánya.) Felelős szerk., kiadó és lapt. Király Miklós. Nyomt. Sziklai Lajos nyomdász Lugoson. Megj. minden hó 1-én és 15-én. Ára 16 korona, egyes szám ára 40 fillér, vidékre 50 fillér. Magyar-német szöveggel.

Óbecsei Hirlap. (Óbecse.) Szerkesztésért felelős az »Óbecse« hirlap szerkesztősege; munkatársak a Tulinpárt vendégei, kiadótulajdonos és nyomt. Csernicsek Imre kvny. Palánkán. I. évf. Egy szám ára 8 fill.

Oroszházi Színházi Ujság. (Oroszháza) Szerkeszti Pálffi Zoltán. Nyomt. Pless A. kvny. III. évf. Megszünt, fflytatása *Színházi Ujság*.

Péczel. (Péczel.) Felelős szerk. Bálint Andor dr. Segédszerk. Kállay Ferencz és Haas Lajos. Kiadók Patai Sándor és Irsai Adolf. Nyomt. Orsz. közp. közs. nyomda r. t. Budapesten. Megj. június, július és augusztus hónapokban minden vasárnap. Ára egy nyári idényre 3 korona, egy szám 30 fillér.

Péri Hiradó. (Pér.) Szerk. Zombory Gyula. Nyomt. Anglo nyomda. Budapest, II. évf. Ára ?

Pöstyén. (Pöstyén.) Felelős szerkesztő Gipsz Ignác; kiadó-tulajdonos és nyomt. az Első pöstyéni kvny. IV. évf. Megjelen idényben hetenként. Ára 3 korona. Magyar-német szöveggel.

Szilveszteri Tárogató. (Besztercze.) Nyomt. Czallner Károly nyomdász. I. évf. Megjelen Szilveszterkor. Ára ingyen.

Színészet. (Nyiregyháza.) Szerkesztő ? Nyomt. ? I. évf. Megjelen a sziniévadban naponta. Ára ?

Színház. (Kolozsvár.) Szerkesztő ? Nyomt. Gámán János örököse kvny. I. évf. Megjelen a sziniidényben naponta. Ára ?

Színház. (Makó.) Felelős szerkesztő Szegő Izsó; főmunkatárs Domán László és Loránt Manó. Nyomt. Kovács Antal kvny. II. évf. Megjelen a sziniidény alatt hetenként. Egy szám ára 4 fillér.

Színház. (Miskolc.) Felelős szerkesztő Alba. Nyomt. Klein és Ludvig kvny. Megjelen a sziniévadban minden nap. Egyes szám 4 fillér, egy évadra 4 korona.

Színházi Hirlap. (Sopron.) Szerkeszti Weltner Zsigmond; laptulajdonos Kóvi József. Nyomt. Romwalter Alfréd kvny. III. évf. Egyes szám 6 fillér, egy idényre 5 korona.

Színházi Hirlap. (Szabadka.) Szerkeszti Patek A. Béla. Nyomt. Kladek és Hamburger kvny. IV. évf. Megjelen naponta. Ára egész idényre 4 korona.

Színházi Lap. (Szolnok.) A »Jásznagykunszolnokmegyei Lapok« melléklete. Szerk. ? Nyomt. ? ? évf. Ára ?

Színházi Lapok. (Debreczen.) Szerkeszti Barabás Ernő; kiadja ifj. Zathoreczky Gyula. Nyomt. László József kvny. II. évf. Megjelen naponta. Ára színévre 4 korona, egy szám 6 fillér.

Színházi Ujság. (Arad.) Szerkeszti Kelemen Jenő. Nyomt. Tribuna kvny. Nichin György. I. évf. Megjelen naponta. Ára idényre 10 korona, egy szám 6 fillér.

Színházi Ujság. (Brassó.) Felelős szerkesztő Győri Imre; kiadó-tulajdonos és nyomt. a Brassói Lapok kvny. Grünfeld Róbert. IV. évf. Megjelen hetenként. Ára egy idényre helyben 5 korona, vidékre 6 korona, egy szám nappal 4 fillér, este 10 fillér.

Színházi Ujság. (Gyula.) Szerkesztő ? Nyomt. Dobay János nyomdász. II. évf. Megjelen idény alatt naponta. Ára idényre 4 korona.

Színházi Ujság. (Kolozsvár. Szerkesztő ? Nyomt. Ajtai K. Albert. II. évf.

Színházi Ujság. (Nagybánya.) Szerkesztő ? Nyomt. ? Ára ?

Színházi Ujság. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő Liptai Károly; kiadó és nyomt. Vidor Manó kvny. VI. évf. Megjelen az idény alatt naponta délben. Egyes szám 6 fillér, egy óra 1 korona.

Színházi Ujság. (Nyiregyháza.) Szerkesztő ? Nyomt. Jóba Elek nyomdász. I. évf. Megjelen idényben. Ára ?

Színházi Ujság. Ezelőtt *Oroszházi Színházi Ujság*. (Oroszháza.) Szerkeszti és kiadják Pálfi Dezső dr. és Pálfi Zoltán. Nyomt. Pless N. kvny. IV. évf. Megjelen idényben naponta. Ára évadra 5 korona, egy szám 12 fillér.

Színházi Ujság. (Sopron.) Szerkesztő ? Nyomt. Röttig Gusztáv. II. évf. Ára ?

Színházi Ujság. (Szabadka.) Szerkeszti Patek Béla dr.; kiadja Lipsitz és társa. Nyomt. Szabados Sándor kvny. I. évf. Megjelen idény alatt naponta reggel. Ára idényre 4 korona, egy szám 4 fillér.

Színházi Ujság. (Szarvas.) Főszerkesztő dr. Salacz Elemér; felelős szerkesztő Feleki Adolf. Nyomt. Dolesch József nyomdász. III. évf. Megjelen idény alatt naponta. Ára idényre 4 korona. Egyes szám 4 fillér.

Színházi Ujság. (Zólyom.) Felelős szerkesztő Nádósy Ferencz; kiadja a Zólyomvármegyei Hirlap. Nyomt. Nádósy Ferencz nyomdász. II. évf. Megjelen idény alatt hetenként. Egy szám 10 fillér.

Szinpad. (A —.) (Máramarosziget.) Szerkeszti Péterfi Gyula. Nyomt. Kaufmann Ábrahám és fiai. II. évf. Megjelen sziniévad alatt mindennap délután. Ára egész évadra 5 korona, egy szám 10 fillér.

Temesvári Színház. Ezelőtt *Temesvári Szinpad.* (Temesvár.) Felelős szerkesztő Osztie Andor; kiadó-tulajdonos és nyomt. Csendes Lipót nyomdász. VII. évfolyam. Egy óra 1 korona, egyes szám 6 fillér.

Temesvári Szinpad. (Temesvár.) Szerkeszti Neuhausz Ernő és Osztie Andor. Nyomt. Unio kvny. VI. évf. Megjelen idény alatt naponként. Ára 16 korona. Megszűnt, folytatása *Temesvári Színház.*

Tátrafürdők. (Igló.) Fürdőügyi képes ujság. Főszerkesztő Rác Arnold; felelős szerkesztő Telléry Gyula. Nyomt. Tátra

alatt hetenként egyszer. Ára fürdővendégeknek 5 korona, egy füzet 30 fillér. kvny. I. évf. Megjelen a nyári idény

Trencsén-Teplicz. *Tygodniovka. Tigodnik.* Fürdő érdekeit szolgáló lap. Felelős szerkesztő és laptulajdonos Boross Jusztin. Nyomt. Gausel Lipót nyomdász rTencsénben. I. évf. Megjelen juniustól-szeptemberig a fürdőidény alatt hetenként. Ára idényre házhoz 1 korona 50 fillér, postán 1 korona 80 fillér, egy füzet 10 fillér. Magyar-német szöveggel.

Ujvidéki Színházi Ujság. (Ujvidék.) Szerkeszti Mayer József. Nyomt. Hirschenhauser Benó kvny. VI. évf. Megjelen szinidényben naponta Ára?

Összesen 48.

Összesen 59.

Összegezés.

Hirlapirodalmunk *számarányát* az 1905. és 1906. évben a következő kimutásban tüntethetjük föl:

	1906.	1905.	Letl:
I. Politikai napilapok	153	130	+ 23
II. Politikai hetilapok	179	124	+ 55
III. Vegyes tartalmu képes lapok	30	17	+ 13
IV. Egyházi és iskolai lapok	89	66	+ 23
V. Szépirodalmi és vegyes tartalmu lapok	40	31	+ 9
VI. Humorisztikus lapok	35	24	+ 11
VII. Szaklapok	343	200	+ 143
VIII. Nem politikai tartalmú lapok	315	272	+ 43
IX. Hivatalos lapok	100	81	+ 19
X. Hirdetési lapok	66	65	+ 1
XI. Vegyes melléklapok	130	99	+ 31
XII. Alkalmi lapok	59	90	— 31

Összesen: 1537 1199 + 402

II.

A hazai nem-magyar nyelvű hirlapirodalom.

KERESZTY ISTVÁNTÓL.

I. TÖBBNYELVŰ LAPOK.*

Szaklapok és vegyes tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Ácsok Szaklapja. [Magyar és német.] III. évf.

Általános Műszaki Értesítő. Allgemeiner Technischer Anzeiger für Ungarn. És melléklete: **Aczél és Vas.** Stahl und Eisen. [M. és n.] X. évf.

Artistalap. Az »Artistenblatt« melléklapja. III. évf.

Birósági Szemle melléklapja: Finanzieller Compass. III. évf.

Bőripar. Ungarische Gerber-Zeitung. [M. és német.] XIII. évf.

A Budapesti Áru- és Értéktőzsde Hivatalos Árjegyző Lapja. Amtliches Coursblatt der Budapester Waaren- und Effecten-Börse. [M. és n.] XLIII. évf.

Budapesti Hirdetési Közlöny. Budapest (Oesterr.-Ung.) Ankündigungsblatt. [M. és n.] XXIV. évf. (Ézelőtt csakis német volt.)

Budapesti Lakáshirdető. Budapesti Wohnungsanzeiger. [M. és n.] XX. évf.

Commercieller Beobachter. Kereskedelmi Figyelő. [Csaknem kizárólag német szöveggel.] XVI. évf.

Dohányárusok Közlönye. Organ der Tabak-Gross- und Kleinverschleisser Ungarn. [M. és n.] XIV. évf.

Eisenbahn-Tarif- und Verkehrs-Anzeiger. Vasuti Díjshabás és Forgalmi Értesítő. [N. és m.] X. évf.

Építőmunkás. Stavitel'sky Robotnik. [M. és tót.] IV. évf.

Értesítő. A m. kir. tengerészeti hatóság hiv. lapja. — Avvisatore. (Fiume.) (A »La Bilancia« melléklapja.) [M. és olasz.] ? évf.

Festők Szaklapja. [Magy. és német.] III. évf.

Glücksbote. Szerencse-Hiradó. (Sorsolási tudósító). [Német és m.] ? évf.

Hermes Sorsolási Ellenőr. [M. és német.] VIII. évf.

Izraelita Hitközségi Tisztviselők Lapja. [M. és német.] I. évf.

Jelentés . . . . Magyarországon Előfordult Zivatarokról. Rapport sur les orages en Hongrie . . . [M. és francia.] IV. évf.

Kivándorlási Értesítő. Viestnik ze izseljivanje. Auswanderungs - Anzeiger. Vystahovallecky oznam. [M. és horvát.] IV. évf.

Kivándorló. (A —.) Der Auswanderer. [M. és n.] III. évf.

Könyvkötők Lapja. Buchbinder-Zeitung. [M. és n.] VIII. évf.

Központi Mercur. Central-Mercur. [M. és n.] »XXVII.« évf.

Lithographia. [M. és n.] III. évf.

Magyar Automobil Ujság. Ung. Automobil-Zeitung. [M. és n.] IV. évf.

Magyar Borkereskedelem. Ungarischer Weinhandel. [M. és n.] VI. évf.

Magyar Bőripar. Ungarische Lederindustrie [M. és n.] XIII. évf.

Magyar Czukoripar. Die Ungarische Zuckerindustrie, és melléklete: A Czukorrépa-Termelő. Der Zuckerrüben-Producent. [M. és n.] XV. évf.

* A magyar (illetőleg német, olasz, román) nyelvűek közé is fel vannak véve, az összes létszámot tehát ez a rovat nem gyarapítja.

Magyar Fakereskedő. Ung. Holzhändler. [Külön m. és n. kiadások.] XIII. évf.

Magyar Festőipar. Ungarische Maler-Industrie. La peinture industrielle hongroise. [M. és német.] VI. évf.

M. Kir. Postai és Távirtda-Rendeletek Tára. Sbornik kr. ug. Postanskih; és: Brzovajnih Naredabah. [M. és horvát.] Kiadja a m. kir. kereskedelemügyi miniszter. XXI. évf.

Magyar Kő- és Márványujság. Ungarische Stein- und Marmorzeitung. [M. és n.] II. évf.

Magyar Kúkereskedelmi Szemle. Export-Courrier. [M., n., francia és angol.] I. évf.

Magyar Lisztkereskedő. Der Ungarische Mehlhändler. [M. és n.] II. évf.

Magyar Malom- és Gazdasági Értesítő. Ungarischer Mühlen- und Landwirtschaftlicher Anzeiger. [M. és n.] XIV. évfolyam.

Magyar Malom-Közlöny. Ungarische Mühlen-Nachrichten. [M. és német.] VIII. évf.

Magyarország és a Nagy Világ. Ungarn und die Weite Welt. [M. és n.] V. (?) évf.

Magyar Sörfőzők és Komlótermelők Lapja. Ungarische Brauer- und Hopfen-Zeitung. [M. és n.] V. évf.

Magyar Sütők Lapja. [M. és n.] IV. évf.

Magyar Üveg- és Agyagujság. Ungarische Glasindustrie und Keramik. [M. és n.] VI. évf.

Magyar Vas- és Gép-Piacz. Ungarischer Eisen- und Maschinen-Markt. [M. és n.] I. évf.

Magyar Vas- és Gépujság. Ung. Metallarbeiter. [Csaknem kizárólag német szövegű.] XXIV. évf.

Magyar Zenészek Lapja. [M. és n.] III. évf.

Mercur, hiteles sorsolási tudósító. Authent. Verlosungs-Anzeiger. [M. és n.] XXXVI. évf.

Művezetők Lapja. Ungarische Werkmeister-Zeitung. [M. és n.] IX. évf.

Népszava. Volksstimme [M. és ném.] XXXIV. évf.

Rendeleti Közlöny (a m. kir. honvédség számára). Szabályrendeletek. — Viestnik Naredabah. Za kr. ug. domobranstvo. Normativne naredbe. [M. és horvát.] XXXI. évfolyam.

Rendeleti Közlöny (a m. kir. honvédség számára). Személyes ügyek. Viestnik Naredabah. Za kr. ug. domobranstvo. Osobni poslovi. [M. és horvát.] XXXI. évf.

Statisztikai Heti Kimutatás. Wochenausweis des Budapester Communal-Statistischen Bureau's. [M. és n.] XXXIV. évf.

Sütők Szaklapja. [M. és n.] VI. évf.
Szabadalmi Közlöny. [M. és horvát.] XV. évf.

Törekvés. [M. és n.] I. évf.
Tűzrendészeti Közlöny. Feuerpolizeiliche Blätter. [M. és n. külön kiadás.] IV. évf.

Typographia. Gutenberg. [M. és n.] XXXVIII. évfolyam.

Unio. A Bpest-Székesfőv. Sütők... Ipartestülete hivatalos szakközlönye. [M. és n.] XI. évf.

Vállalkozók Lapja. [Külön német kiadása: Der Bauunternehmer und Lieferant.] XXV. évf.

Vásári Értesítő. Marktanzeiger. [M. és n.] IV. évf.

Vaskereskedők Lapja. Der Eisen- und Maschinenhändler. (A Magyar Vas- és Gépujság melléklapja.) [M. és n.]

Vásár-Ujság. Markt-Zeitung. [M. és n.] I. évf.

Vegyí Ipar. [M. és n.] V. évf.
Világszabadság. [Német mellék- lapja: Der Feldarbeiter.] I. évf.

Zenelap. [N. melléklettel.] XX. évf.

Zenélő Magyarország. La Hongrie Musicale. (Zeneművek, részben francia és német feliratokkal.) XIII. évf.

Összesen 61.

VIDÉKEN.

Aesculap. (Sopron.) [Magyar és német.] IV. évf. Megszűnt.

Árvamegye Hivatalos Lapja. [M. és tót.] IV. évf.

Bácskai Ujság. Bácskaer Zeitung. (Apatin.) [M. és n.] XI. évf.

Fiumei Szemle. [M. és olasz.] IV. évf.

Hódsági Ujság. Hódságer Zeitung. (Hódság.) [M. és n.] III. évf.

Időjárás Naptár Magyarország számára. Wetterkalender für Ungarn. (Ó-Széplak.) XXIV. évf. [M. és n. külön kiadás.]

Ingtatlanok Vásárja. Realitäten-Markt. Teres de Immobilien. (Szászváros.) [M., n. és román.] III. évf.

Karpathen-Post. (Késmárk.) [M. és n.] XXVI. évf.

Kivándorlási Értesítő. [M., n., horvát és tót.] (Fiume) IV. évf.

Közvélemény. (Vág-Szered.) [M. és n.] V. évf.

Magyaróvári Hirlap. (Magyaróvár.) [M. és n.] IV. évf.

Módos. (Módos.) [M. és n.] VII. évf.

Muraköz. Medjimurje. (Muraszombat.) [M. és horvát.] XXIII. évf.

Nagyszombati Hetilap. Tyrnauer Wochenblatt. [M. és n.] XXXVIII. évf.

Nagyszombati Hirlap. [M. és n.] IV. évf.

Neutraer Zeitung. Nyitrai Hirlap. (l. a németek közt.) XVII. évf.

Nyitrai Lapok. Neutra-Trenchiner Zeitung. (Nyitra.) [M. és n.] XXXVII. évfolyam.

Palánka. (Német-Palánka.) [M. és n.] IV. évf.

Pályázat. (Székesfehérvár.) [M. és n.] XV. évf.

Pozsonyvárosi Közlöny. [M. és n.] I. évf.

Pöstyén. (Pöstyén.) [M. és n.] IV. évf.

Szepesi Hírnök. Zipser Bote. (Lőcse.) [M. és n.] XLIV. évf.

Trencsén-Teplicz. (Trencsén-Teplicz.) [M. és n.] II. évf.

Vágvölgyi Lap. (Trencsén.) [M. és n.] XXXIII. évf.

Összesen 24.

KÜLFÖLDÖN.

Magyar Hirmondó. (Ohio, Cleveland.) [M. és angol.] VII. évf.

Magyar Napilap. Hungarian Daily News. (Cleveland.) [M. és angol.] IV. évf.

Összesen 12.

II. NÉMET LAPOK.

a) Politikai tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Allgemeine Jüdische Zeitung. (Héber betűkkel.) Szerkesztő-tulajdonos Grossberg Lipót. Nyomt. Fried és Krauer. XIX. évf. Heti 5 szám. Ára 20 kor.

Budapester Tagblatt. Főszerkesztő Bolgár Ferencz; felelős szerkesztő Weiss Julián; október óta egyedüli szerkesztő Somogyi Péter, kiadja Európa r. t. Nyomt. Európa kvny. XXIII. évf. Napilap. Ára 28 korona.

Extrablatt. A *Neues Budapester Abendblatt* lenyomata. VII. évf.

Montagblatt. Felelős szerkesztő és tulajdonos Viola Miksa. Nyomt. Kállai Ármín. XVIII. évf. Hetilap. Ára 12 kor.

Neues Budapester Abendblatt. Szerkesztő Binder Arthur; kiadó ő és Barna Tódor. Nyomt. Globus. VII. évf. Napilap. Száma 2 fillér.

Neues Kleines Journal. Szerkesztő Vida Bódog; tulajdonos és nyomt. Európa r. t. X. évf. Ára naponta 2 fill.

Neues Pester Journal. Felelős szerkesztő Bródy Lajos; kiadó-tulajdonos Bródy Zsigmond. Nyomt. Hungaria kvny. XXXV. évf. Napilap. Ára 28 korona.

Neues Politisches Volksblatt. Felelős szerkesztő dr. Fleischmann Sándor; kiadó-tulajdonos Mérey Miksa. Nyomt. Kosmos. XXX. évf. Napilap. Ára 20 korona, a »Witzrakete« mellékklappal együtt 22 korona 40 fillér.

Pester Correspondenz. Szerkesztő Lichtenstein Lajos, tulajdonos Lichtenstein Leona. Kövön ny. Pressler Mihály. XLIII. évf. Napilap. Ára 600 korona.

Pester Lloyd. Felelős szerkesztő dr. Falk Miksa; kiadó és nyomt. a Pesti Lloyd-Társulat LII. évf. Napilap, estilappal. Ára 44 korona.

Politisches Volksblatt. Felelős szerkesztő Sipos J.; kiadó-tulajdonos a Hungaria vállalat. Nyomt. Hungaria. XXXII. évf. Napilap. Ára 20 korona.

Volksstimme. (A Népszava mellék-lapja.) Szerkesztő Grossmann Miksa; tulajdonos Magyarország szocziáldemokrata párt. Nyomt. Világosság. XXXV. évf. Heti. Ára 4 korona 80 fillér.

Összesen 12.

VIDÉKEN.

Bács-Bodrogher Zeitung. (Apatin.) Szerkesztő és nyomt. Gasz Mátyás. VIII. (?) évf. Heti. Ára 8 korona.

Bistritzer Zeitung. (Besztercze.) Szerkesztő és kiadó Höchsmann János. Nyomt. Botschar Tódor. XVI. évf. Ára 8 korona.

Deutschungarischer Volksfreund. (Temesvár.) Felelős szerkesztő Feisthannel Kálmán; lapvezér Orendi-Hommenau Viktor; tulajdonos Stein Jakab. Nyomt. Csirovits T. Délmagy. kvny. VII. évf. Heti. Ára 8 korona.

Der Freie Bürger. (Sopron.) Szerkesztő-tulajdonos Berecz Ábel. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. I. évf. Hetilap. Ára 5 korona.

Donau-Temes-Bote vorm. Banater Post. (Pancsova.) Szerkesztő-tulajdonos és nyomt. Wittigschlager Károly. XXXVII. évf. Hetenként két szám. Ára 16 korona.

Der Freimütige. (Südungarisches Volksblatt.) (Temesvár.) Szerkesztő és kiadó Blaskovics Ferencz. Nyomt. Délmagyarorsz. ny. (Csirovits T.) XXI. évf. Hetilap. Ára 9 korona.

Fünfkirchner Zeitung. (Pécs.) Főszerkesztő és tulajdonos Lenkei Lajos; felelős szerkesztő Verbói Ármin. Nyomt. Pécsi irodalmi és kvny. r. t. XXXVII. évf. Hetenként 2 szám. Ára 16 korona.

Gross-Kikindaer Zeitung. (Nagykikinda.) Szerkesztő és tulajdonos Kolb Vilmos; távollétében Pásztor A. Nyomt. Milenkovits Szidónia kvny. XXXII. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Hermannstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten. (Nagy-szeben.) Felelős szerkesztő, kiadó és nyomt. Roth Frigyes. CXXII. évf. Napilap. Ára 20 korona.

Kismartoner Zeitung, vormals **Eisenstädter Zeitung.** (Kismarton.) Szerkesztő-tulajdonos Laschober Mátyás; nyomt. Dick Ede. XXI. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Kronstädter Zeitung. (Brassó.) Felelős szerkesztő Wächter Guidó; kiadó-tulajdonos Gött János fia. Nyomt. Gött J. fia. LXX. évf. Napilap. Ára 19 korona 20 fillér.

Der Landbote. (Temesvár.) Szerkesztő Kraushaar Károly; tulajdonos Kraushaar és Emmer. Nyomt. Steger Ernő. XXXV. évfolyam. Hetilap. Ára 4 korona.

Lugoser Zeitung. (Lugos.) Felelős szerkesztő Frühwald Lajos; kiadja saját társaság. Nyomt. Sziklai Lajos. II. évf. Heti 2 szám. Ára 12 korona.

Nagy - Kikinda. (Nagy - Kikinda.) Szerkesztő-tulajdonos Hohstrasser János; nyomt. Szegyakov Iván, XII. évf. Hetilap. Ára 5 korona.

Neue Temesvárer Zeitung. (Temesvár.) Felelős szerkesztő Dévay Ferencz; kiadó-tulajdonos Steger E. utó-dai. XXXIX. évf. Napilap. Ára 32 korona.

Neue Werschetzer Zeitung. Felelős szerkesztő Veronits József; kiadó-tulajdonos és nyomt. Wetzel és Veronits cég. XXV. évf. Hetenként 2 szám. Ára 10 korona.

Nyitrai Lapok. Neutra-Trenchiner Zeitung. (Nyitra.) Szerkesztő Weisz József. Nyomt. Löwy Antal. XXXVII. évf. Hetilap. Ára 10 korona.

Oedenburger Zeitung. (Sopron.) Felelős szerkesztő Marbach Ernő; kiadó és nyomt. Romwalter Alfréd. XXXIX. évf. Napilap. Ára 20 korona.

Pressburger Presse. (Pozsony.) Szerkesztő-tulajdonos Engyeli Jenő. Nyomt. Alkalay Adolf és fia. IX. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Pressburger Tagblatt. (Pozsony.) Szerkesztő Gaibl Sándor; kiadó és nyomt. Kath. irodalmi r. t. X. évf. Napilap. Ára 16 korona.

Pressburger Zeitung. (Pozsony.) Felelős szerkesztő Lövvő Rudolf; kiadó-tulajdonos és nyomt. Angermayer Károly. CXLIII. évf. Napilap esti lappal. Ára 24 korona.

Radikal (előbb: Oedenburger Rundschau.) (Sopron.) Szerkesztő Ráth Gyula; tulajdonos Zsombor Géza. Nyomt. Zsombor és Deil »Petőfi« kvny. XII. évf. Heti 2 szám. Ára 12 korona.

Reform (előbb: Westungarische Volks-Zeitung.) (Pozsony.) Szerkesztő és kiadó Nadwornik Károly. Nyomt. Kath. Irod. Részv.-Társ. XI. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Ruthenische Revue. (Wien.) Felelős szerkesztő Sembratowycz Román; kiadó u. ő. Jaworskyj B. lovag és dr. Kos András; tulajdonos a lembergri ruthén nemzeti bizottság. Nyomt. Röttig Gusztáv Sopron. IV. évf. Félhavi. Ára 8 korona.

Siebenbürgisch-Deutsches Tagblatt. (Nagy-Szeben.) Szerkesztő Neugeboren Emil. Nyomt. Drotleff József. XXXIII. évf. Napilap. Ára 24 korona.

Südungarischer Bote. (Lugos.) Szerkesztő-tulajd. Reiner Adolf. Nyomt. Sziklai Lajos. VIII. évf. Heti 3 szám. Ára 16 korona.

Südungarische Bürger-Zeitung (előbb: **Torontaler Zeitung**). (Perjámos.) Szerkesztő-tulajdonos és nyomt. Pirkmayer Alajos. X. évf. Két kiadás;

heti egy és heti két szám. Ára 10, ille-
tleg 3 korona.

Südungarische Reform. (Temes-
vár.) Szerkesztő-tulajdonos ifj. Steiner
Károly. Nyomt. Unio. XVIII. évf. Napilap.
Ára 28 korona.

Südungarn. (Lugos.) Felelős szer-
kesztő Teichner Emil. Nyomt. saját ny.,
november óta Husvéth és Hoffer. XIV.
évf. Heti 2 szám. Ára 16 korona.

Temesvárer Volksblatt. (Temes-
vár.) Szerkesztő Kastriener Samu tulaj-
donos egy konzorcium. Nyomt. Helm
Antal. V. évf. Napilap. Ára 8 korona 40
fillér.

Temesvárer Zeitung. (Temesvár.)
Felelős szerkesztő Barát Armin; kiadó-
tulajdonos Heim Antal. Nyomt. saját ny.
LV. évf. Napilap. Ára 32 korona.

Unser Blatt. (Nagybecskerek.) Fő-
szerkesztő dr. Várady Imre; felelős szer-
kesztő dr. Billitz Béla; kiadó és nyomt.
Libertas r. t. I. évf. Hetilap. Ára 6 kor.

Volkswille. (Temesvár.) Szerkesztő
Kruppa Rudolf; kiadó Karl Péter. Nyomt.
Délmagyarországi kvny. (Csirovits Thoma.)
XII. évfolyam. Hetilap. Ára 4 korona
80 fillér.

Werschetzer Gebirgsbote. (Ver-
secz.) Főszerkesztő Million M.; felelős szer-
kesztő Kirchner Ernő. Nyomt. özv. Kirchn-
er E.-féle kvny. XLII. évf. Heti 2 szám.
Ára 10 korona.

Westungarisches Volksblatt.
(Sopron.) Szerkesztő Török Kálmán; tulaj-
donosok az alapítók. Nyomt. Török és
Kremszner. XIV. évf. Heti 3 szám és kü-
lön egyheti népkiadás. Ára 12 korona,
a népkiadás 5 korona 20 fillér.

Westungarischer Grenzbote. (Po-
zsony.) Felelős szerkesztő Mauthner Gusztáv;
kiadó-tulajdonos? Nyomt. Zindl Jó-
zsef. XXXVII. évf. Napilap. Ára 28 korona
80 fillér.

Osszesen 36.

b) Szaklapok és vevyestartalmúak.

BUDAPESTEN.

**Allgemeiner Technischer An-
zeiger für Ungarn.** Még »Általános
Műszaki Értesítő« magyar címmel is
de már csakis német tartalommal. Nyomt.
a Fővárosi ny. vonalzó és könyvkötő r. t.
X. évf. Félhavi. Ára 16 korona.

Amtliche Nachrichten. Kiadó Cs.
kir. szab. Kassa-Oderbergi vasut. Nyomt.
Pesti kvny. r. t. ? évf.

**Auslegungen des k. ung. Patent-
amtes.** Szerkesztő Révi Gyula; kiadja a
főlesküdt szabadalmi ügyvivők egyesülete.
Nyomt. Neuwald Illés. VII. évf. Hetilap.
Ingyen.

Auswanderungs-Anzeiger. (Ki-
vándorlási Értesítő.) Szerkesztő Hegyi Jenő.
Nyomt. Wodianer F. és Fiai. IV. évf.

Bács-Bodrogher Zeitung. (Apatin.)
Szerkesztő-tulajdonos és nyomt. Gasz
Mátyás. IX. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Bauarbeiter. Szerkesztő Belényi La-
jos; kiadó Garbai Sándor. Nyomt. Gazs
Világosság. IV. évf. Félhavi. Ára 30 fillér.

**Der Bau-Unternehmer und Lie-
ferant.** (A »Vállalkozók Lapja« német
kiadása.) Felelős szerkesztő Sós Izor; kiadó-
tulajdonosok Sós I. és Lakatos L. Nyomt.
Otthon kvny. XXV. évf. Havi 3 szám. Ára
16 korona.

Budapester Montagspost. Főszer-
kesztő Kun József Jenő; társszerkesztő
Kern Gyula. Sajátkiadás. Nyomt. Schlesin-
ger Vilmos. II. évf. Heti. Ára 3 korona.
Meggzúnt.

**Budapester Sonn- und Montags-
Zeitung.** Szerkesztő Eichner S. Nyomt.
Muskát M. IV. évf.

Christliches Volksblatt. Felelős
szerkesztő Ernst Sándor; tulajdonos
Molnár János. Nyomt. Stephaneum kvny.
XI. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Commercieller Anzeiger. Felelős
szerkesztő Stein Mór; tulajdonos Stein
M. és Tsa, előbb Assistenz iroda. Nyomt.
Schlesinger Vilmos. X. (XXXVIII.) évf.
Hetilap. Ára 24 korona.

Commercieller Beobachter. Ke-
reskedelmi Figyelő. Szerkesztő Maros S.
Sándor; tulajdonos és nyomt. Weissen-
berg Armin. XVI. évf. Hetilap. Ára 24
korona.

**Eisenbahn-Tarif- und Verkehrs-
Anzeiger.** (Magyar alcíme: Vasuti Díj-
szabási és Forgalmi Értesítő.) Szerkesztő
és kiadó Weismayer Brúnó. Nyomt.
Radó Izor. X. évf. Havi 2 szám. Ára
20 korona.

Fachblatt der Eisenbahner. Fe-
lelős szerkesztő Fürst Dezső; tulajdonos
a magyarországi vasutasok szervezete.
Nyomt. Világosság. I. évf. Hetilap. Ára
félévre 6 korona 80 fillér, de a szervezet
tagjainak ingyenes.

Fachblatt der Eisen- und Metallarbeiter. Szerkesztő-tulajdonos Teczary Károly. Nyomt. Világosság. X. évf. Félhavi. Ára 2 korona 40 fillér.

Fachblatt der Holzarbeiter. Szerkesztő Horovitz Gábor; tulajdonos a lapbizottság. Nyomt. Világosság. XII. évf. Félhavi. Ára 2 korona 40 fillér.

Der Feldarbeiter. (A Világsszabadság melléklapja.) Szerkeszti Schwartz Richard. Nyomt. Világosság. I. évf. Hetilap. Ára 7 korona.

Finanzielle Blätter. Felelős szerkesztő Pick Ignác. Nyomt. Zeisler M. XI. évf. (?) *Megjelenik bizonytalan időközökben, ismétlődő tartalommal.* **A Handels- und Gewerbeblatt** és a **Local-Zeitung** című zuglapokkal azonos. Ára 20 korona.

Die Finanzielle Wacht. Szerkesztő-tulajdonos Berger Lajos. Nyomt. Pallas. III. évf. Félhavi. Ára 4 korona.

Der Finanzielle Wegweiser. Szerkeszti Basch L. Nyomt. Globus. XVI. (?) évf. Havi 3 szám. Ára 5 korona.

Glücksbote. (Szerencse-Híradó.) [A Sorsolási Tudósító lenyomata.] Szerkeszti Aradi Rezső. Nyomt. Neuwald Illés. ? évf. Havi 2 szám. Ára 3 korona.

Handels-Rundschau. Felelős szerkesztő Altmann M. Nyomt. Thalia. XII. évf. Félhavi lap. Ára 3 korona.

Handels- und Gewerbeblatt. Szerkeszti Paul Gábor. XI. évf. (?) (A **Finanzielle Blätter**-rel azonos.)

Hans-Jörgel. Szerkesztő és kiadó Czukelter Ferencz. Nyomatja Neuwald Illés. XXIX. évfolyam. Kétheti lap. Ára 16 korona, nyilvános helyiségeknek 12 korona.

Heitere Blätter. Felelős szerkesztő Hátsek Adolf; társzerkesztő dr. Maigrün. Nyomt. Európa kvny. XIII. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Internationale Artisten-Revue. Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos Kiss Dávid. Nyomt. Markovits és Garai. XVI. évf. Havi 3 szám. Ára 12 korona.

Local-Zeitung. XI. évf. (?) A **Finanzielle Blätter**-rel azonos.

Mauthner's Führer durch Feld und Garten. Szerkesztő és kiadó Mauthner Ödön magkereskedése. Nyomt. Wodianer F. és fia. VIII. évf. Heti 2 szám. Ingvn.

Oest-Ung. Journal. VI. évf. A **Finanzielle Blätter**-rel azonos.

Pester Medizinisch-Chirurgische Presse. Szerkeszti dr. Török Lajos. Nyomt. Orsz. Közp. Községi Kvny. XLII. évf. Heti. Ára 12 korona.

Saphir's Styx. Szerkeszti Rózsafy Manó. Nyomt. Neuwald Illés. XXXVIII. évf. Félhavi lap. Ára 16 korona.

Schneider-Fachblatt. Szerkesztő és kiadó *nincsenek megnevezve.* Nyomt. Világosság. XIV. (?) évf. Havi 2 szám. Ára 4 korona 80 fillér.

Ungarische Allgemeine Verkehrs-Zeitung. Szerkesztő-tulajdonos Schreiber Adolf örököse Andics Jusztina. Nyomt. Műszaki Irod. és Nyomdai r. t. (Feldmann Mór.) XXVIII. évf. Havi 2 szám. Ára 12 korona.

Ungarische Bauzeitung. Szerkesztő és tulajdonos Sommer József. (Ujpest.) Nyomt. Franklin társulat. XI. évf. Havi 3 szám. Ára 20 kor.

Ungarische Eisen-Zeitung. Szerkeszti Zárai Sándor. Nyomt. Orsz. közp. községi kvny. r. t. III. évf. Havi 3 szám. Ára 12 korona.

Ungarisches Handelsblatt. Szerkeszti és tulajdonos Kelemen B. Az **Oest-Ung. Journal**-al azonos, csakhogy ára 24 korona.

Ungarischer Holzhändler. (A Magyar Fakereskedő német fordítása.) Szerkesztő és tulajdonos Székely Ignác. Nyomt. Pesti Könyvny. r.-t. XIII. évf. Havonta kétszer. Ára 4 korona, a magy. kiadással együtt 10 korona.

Der Ungarische Israelit. Felelős szerkesztő dr. Bak Illés; tulajdonos Bak Ignác özv. Nyomt. Márkus Samu XXXII. évf. Félhavi. Ára 12 korona.

Ungarische Medizinische Presse. Szerkesztő és kiadó dr. Tuszkai Ödön. Nyomt. Gelléri és Székely. XI. évf. Hetilap. Ára 10 korona.

Ungarischer Metallarbeiter. Szerkesztő és tulajdonos Nagel J., társzerkesztő Elszász Rudolf. Nyomt. Pesti könyvnyomda-Részvény-Társaság. XXIV. évf. Hetilap. Ára 16 korona.

Ungarische Montan-Industrie- und Handelszeitung. Szerkesztő és kiadó Silberstein Arnold. Nyomatja Márkus Samu. XII. évf. Félhavi lap. Ára 20 kor.

Ungarische Rundschau. Szerkesztő és tulajdonos Kun József Jenő. Nyomt. Berkovics János. III. évf. Havi 2 szám. Ára 8 kor. 40 fillér.

Ungarischer Weinbau. Szerkeszti dr. Drucker Jenő; tulajdonos Baross Károly örökösei. Nyomt. Pátria kvny. r. t. X. évf. Hetilap. Ára 12 korona.

Ungarländischer Zimmerer. Szerkeszti ideiglenesen Bárdos Ferencz; tulajdonos a lapbizottság, nyomt. Világosság. I. évf. Félhavi lap. Ára 2 korona 40 fillér.

Volksblatt. Felelős szerkesztő András sógor. Nyomt. Franklin társulat. XIII. évf. Hetilap. Ára 3 korona.

Volkswirtschaftliche Sonntags-Revue. Felelős szerkesztő és tulajdonos Reinitz Tódor. Nyomt. Neuwald Illés. XXIX. évf. Hetilap. Ára 24 korona.

Volkswirtschaftliche Zeitung. Szerkeszti Heinzl József. Nyomt. Kállai Ármin. XVIII. évf. (?) Félhavi. Ára 20 korona.

Die Witzrakete. (Melléklap a Neues Polit. Volksblatthoz.) Szerkeszti ? Kiadó a N. P. Vbl. társaság. Nyomt. (Bécs ?) XII. évfolyam. Ára: a főlap előfizetőinek 2 korona 40 fillér, különben 9 korona 60 fillér.

Zur Börsenlage. Szerkeszti Kószol J. Antal. Nyomt. Pesti Lloyd-Társulat kvny. II. évf. Heti. *Ingyen.*

Összesen 49.

VIDÉKEN.

Alibunärer Wochenblatt. (Alibunár.) Szerkeszti Engels Fülöp. Nyomt. [Versecz] Wettel és Veronits. II. évf. Heti. Ára 8 korona.

Architekten- und Baumeister-Zeitung. (Wien.) Szerkeszti Poeschl Henrik; tulajdonos Werner F. Ede. Nyomt. [Pozsony] Alkalay Adolf és Fia. XV. évf. Heti. Ára 16 korona.

Ärztliche Standeszeitung. (Bécs.) Kiadják dr. Grün Henrik és dr. Haas József Emil. Nyomt. [Sopron] Röttig Gusztáv és Fia. V. évf. Félhavi. Ára orvosnak 5, másnak 10 korona.

Bácskaer Volksblatt. (Zombor.) Felelős szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Oblat Károly. XVIII. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Bácskaer Volkszeitung. (Palánka.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Csernicsek Imre. I. évf. Hetilap. Ára 4 korona. A *Sonntagsbote*-val és a *Volksblatt*-tal azonos.

Bácskaer Zeitung. Bácskai Ujság. (Apatin.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Szavadik József. XI. évf. Hetilap. Ára 6 korona.

Balneologische Revue (az *Internat. Mineralqu.-Ztg* melléklapja). (Bécs.) Nyomt. [Sopron] Röttig Frigyes.

Bistritzer Wochenschrift. (Beszterce.) Szerk. kiadó Schell Károly. Ny. Csallner Károly XXXV. évf. Hetilap. Ára 8 kor. 80 fill.

Bogsáner Zeitung. Krassó-Szörényer Post. (Német-Bogsán.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Rosner Adolf. XV. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Dettaer Zeitung. (Detta.) Felelős szerkesztő Drechsler Bernát; kiadótulajdonos és nyomt. Tringl és Kirsch. XXVI. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Die Eherechtsrefom. (Győr-Ujfalu.) Szerkesztő és tulajdonos Riederer Frigyes. Nyomt. [Bécs-Ujhely.] Stiborszky és Társa. III. évf. Félhavi. Ára (?)

Der Floh. (Versecz.) Szerkeszti és kiadja Anwender H. Nyomt. Anwender Henrik utóda. I. évf. Félhavi lap. Ára számonként 20 fillér.

Der Friedensbote. Szerkeszti Schmidt C. E. (Pozsony); kiadó Scholtz Ödön (Ágfalva). Nyomt. Wigand F. K. (Pozsony.) 1906/1907. X. évf. Kétheti lap. Ára 2 kor.

Gendarmarie Nachrichten. (Wien.) Kiadó főszerkesztő Felix Doerfler; tulajdonos, felelős szerkesztő Helene Doerfler. Nyomt. (Sopron.) Röttig Gusztáv és Fia. VII. évf. Havi 3 szám. Ára 8 korona.

Gross-Beckereker Wochenblatt. Felelős szerkesztő Mayer Rudolf; kiadó és nyomt. Pleitz Ferencz Pál. LVI. évf. Hetilap. Ára 10 korona.

Gross-Kokler Bote. (Segesvár.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Horeth J. Frigyes. XXVIII. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Günser Anzeiger. (Kőszeg.) Felelős szerkesztő és kiadó Feigl G. Adolf. Nyomt. Feigl Frigyes. XXXIII. évf. Hetilap. Ára 7 korona 60 fillér.

Günser Zeitung. (Kőszeg.) Szerkesztő, kiadó és nyomt. Feigl Gyula. XXIV. évf. Heti. Ára 4 korona 80 fillér.

Hermannstädter Vergnügungs-Anzeiger (a Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt melléklete.) (N.-Szeben.)

Hódságer Zeitung. *Hódsági Ujság.* (Hódság.) Felelős szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Raab János. III. évf. Heti. Ára 8 korona.

Illustrierte Feuerwehr-Zeitung. (Pozsony.) Szerkeszti id. Groidl Gyula; tulajdonos és nyomt. (Besztercze.) Csallner Károly. XXII. évf. Havi 2 szám. Ára 6 korona.

Internationale Mineralquellen Zeitung. (Bécs.) Felelős szerkesztő Deutsch Gusztáv. Kiadó-tulajdonos Hirschfeld Lajos. Nyomt. (Sopron) Röttig Gusztáv. VII. évfolyam. Havi 2 szám. Ára 12 korona. Melléklapja. *Balneologische Revue.*

Karansebeser Wochenblatt. (Káransebes.) Szerkesztő és tulajdonos Jakobovits József. Nyomt. (Lugos) Sziklai Lajos. XIX. évfolyam. Hetilap. Ára 8 korona.

Karansebeser Zeitung. (Káransebes.) Felelős szerkesztő és kiadó Lillin A.; szerkesztő Bresnitz V. K.; nyomt. Fleissig Lipót. IX. évf. Heti 2 szám. Ára 14 korona.

Karpathen-Post. (Késmárk.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Sauter Pál. XXVII. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Kaschauer Zeitung. Kassa-Eperjesi Értesítő. (Kassa.) Felelős szerkesztő Rowell S.; kiadó és nyomt. Werfer Károly. LXVIII. évfolyam. Heti 3 szám. Ára 10 korona.

Kirchliche Blätter. (Nagyszében.) Szerkeszti dr. Schuller A. G.; tulajdonos Brandsch Rudolf. Nyomt. Krafft V. 1906/1907. X. évf. Hetilap. Ára 6 kor.

Landwirthschaftliche Blätter. (Nagyszében.) Szerkesztik Gottschling Adolf és Wittstock Oszkár; kiadó az erdélyi szász gazd. egyesület felügyelőbizottsága. Nyomt. Drotleff József. XXXIV. évf. Havonta 2 szám. Ára egyl. tagoknak 1 korona 20 fillér, nem tagoknak 3 korona 20 fillér.

Maschinen- und Metall-Industrie-Zeitung. [Wien.] Szerkeszti Gruber Mihály; tulajdonos Werner F. Eduárd. Nyomt. (Pozsony) Alkalay Adolf és Fia. XI. évf. Heti. Ára 12 korona.

Mediascher Wochenblatt. (Medgyes.) Szerkeszti, tulajdonos és nyomt. Reissenberger G. A. XIV. évf. Hetilap. Ára 6 korona.

Neppendorfer Blätter. (Kistorony.) Szerkesztő és kiadó Botschner József. Nyomt. (Nagyszében) Drottloff József. IV. évf. Félhavi. Ára 2 korona.

Neutraer Zeitung. Nyitrai Hirlap. (Nyitra.) Szerkesztő és tulajdonos Grün-

feld Náthán. Nyomt. Iritzer Zsigmond. XVII. évf. Heti lap. Ára 12 korona.

Oberwarther Sonntags-Zeitung. (Felső-Ör.) Kiadó-tulajdonos és nyomt. Schodisch Lajos. XXVII. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Osterreichische Briefmarken-Zeitung. [Bécs.] Felelős szerkesztő Cerbeano Miksa és Poeschl Henrik. Nyomt. (Pozsony.) Alkalay A. és Fia II. évf. Félhavi. Ára 3 korona.

Oesterreichisch-Ungarische Hutmacher-Zeitung. [Bécs.] Felelős szerkesztő Fraenkel Hugó; kiadó-tulajdonos Fraenk Jakab. Nyomt. (Pozsony) Alkalay A. és Fia. I. évf. Félhavi. Ára 10 korona.

Oesterreichisch-Ungarisches Leder-Blatt. [Wien.] Szerkeszti és kiadja S. Käs; nyomt. (Sopron) Petőfi kvny. (= Zsombor és Deil.) XVIII. évf. Hetilap. Ára 12 korona.

Orsovaer Wochenblatt. (Orsova.) Szerkeszti Hutterer Géza; tulajdonos és nyomt. Handl József. XXXIV. évf. Hetilap. Ára 9 korona. 60 fillér.

Perjamos und Umgebung. (Perjámos.) Szerkeszti Frischmann József. Tulajdonos és nyomt. Hungaria. X. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Pályázat. (Székesfehérvár.) Szerkeszti Péterfi J.; nyomt. Singer Ede. XV. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Pharmazeutische Rundschau. [Bécs.] Felelős szerkesztő Reisinger Ottó; tulajdonos Brestowsky Arthur Leo. Nyomt. (Sopron) Röttig Gusztáv. XXXI. évf. Heti. Ára 12 korona.

Die Posaune. (Temesvár.) Nyomt. Unio. XXXI. évf. Heti. Ára 12 korona.

Progress. (Sopron.) Szerkeszti Bük Gyula; tulajdonos u. ő. és társa. Nyomt. Romwalter Alfréd. I. évf. Hetilap. Ára 12 korona.

Resiczaer Zeitung. (Resicza.) Szerkesztő, kiadó-tulajdonos és nyomt. Weisz Adolf. XX. évf. Hetilap. Ára 9 korona 60 fillér.

Schässburger Zeitung. (Segesvár.) Felelős kiadó Breszler Gusztáv; nyomt. Krafft V. XXXIV. évfolyam. Hetilap. Ára 5 korona.

Schul- und Kirchenbote. (Brassó.) Szerkeszti dr. Morres Ede és Zeidner H. Nyomt. Schneider testv. és Feninger K. Tulajdonos Himesch. XLI. évf. Havi 2 szám. Ára 5 korona.

Sonntagsbote. (Zombor.) Szerkesztő és nyomt. Csernicsek Imre (Palánka.) I. évf. Hetilap. Ára 6 korona. (A *Bácskaer Volkszeitung*-gal azonos.)

Südungarischer General-Anzeiger. (Versecz.) Szerkesztő és tulajdonos Wettel Vilmos; nyomt. Wettel testvérek. II. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Temes-Kubiner Wochenblatt. (T.-Kubin.) [Lenyomat a *Neue Werschetzer Zeitung*-ból.] Szerkesztő Oberläuter Róbert. Nyomt. Wettel és Veronits. (Versecz.) VIII. évf. Hetilap. Ára 10 korona.

Der Ungarische Landwirth. (Der Volksfreund.) (Temesvár.) Szerkesztő Kraushaar Károly. Nyomt. Steger Ernő utóda. XVIII. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Ung.-Weisskirchner Volksblatt. (Fehértemplom.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Kuhn Péter. XI. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Unser Kind. (Bécs.) Szerkesztő dr. Schenk Eduárd. Kiadó Weiss Alfréd. Nyomt. (Sopron) Röttig Gusztáv és Fia. IV. évf. Félhavi lap. Ára 5 korona.

Unteroffiziers Zeitung für Oesterreich-Ungarn. (Wien.) Szerkesztő Hans Raab; kiadó S. Ledwina; nyomt. (Pozsony.) Alakay Adolf és Fia. V. évf. Havi 3 szám. Ára 8 korona.

Volksblatt. (Ujvidék.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. (Palánka.) Csernicsek Imre. (A *Sonntagsbote*-vel és a *Bácskaer Volkszeitung*-gal azonos.)

Der Volksfreund. (Szombathely.) Felelős szerkesztő, kiadó és ny. Gabriel Ágoston. XXIV. évfolyam. Hetilap. Ára 8 korona.

Die Wacht. (Palánka.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Csernicsek Imre. II. évfolyam. Hetilap. Ára helyben 3, postán 4 korona. (A *Die Woche*-vel azonos.)

Weinbergsbote. (Pozsony.) Szerkesztő és tulajdonos Vetter K. Pál. Nyomt. Alakay Adolf és Fia. X. évf. Havi 2 szám. Ára 8 korona.

Werschetzer Volksblatt. (Versecz.) Szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Neumann Henrik. III. évf. Heti. Ára 6 korona.

Westungarische Volksstimme. (Pozsony.) Szerkesztő Kalmár A. E.; tulajdonos pozsonyi munkások sajtóbizottsága. Nyomt. Alakay Adolf és Fia. V. évf. Hetilap. Ára 4 korona 80 fillér.

Westungarischer Weinbergsbote. (Pozsony.) Szerkesztő-tulajdonos Vetter Pál K. Nyomt. Alakay Adolf. X. évf. Havi 2 szám. Ára 8 korona.

Wetterkalender für Ungarn. (Nagybossány.) Kiadó a Nyitravölgyi gazdasági egyesület. Nyomt. [Rózsahegy.] Kohn. XXIV. évf. Hetilap. Tagilletmény, különben ára 8 korona.

Die Woche. (Palánka.) A *Die Wacht* tal azonos.

Zentralblatt für Glas-, Porzellan- und Ziegel-Industrie. [Wien-Berlin.] Főszerkesztő, kiadó Loewenthal Hermann. Nyomt. (Pozsony.) Alakay Adolf és fia. XXI. évf. Havi 2 szám. Ára 12 korona.

Zsombolyaer Zeitung. (Hatzfelder Zeitung.) (Zsombolya.) Szerkesztő ifj. Koch János. Nyomt. [N.-Kikinda] Balázs Jenő. XIX. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Összesen 63.

III. HORVÁT LAPOK.

a) Politikai lap.

VIDÉKEN.

Novi List. (Fiume.) Szerkesztő és kiadó Supilo Ferencz. Nyomt. Fiumei részv. ny. IX. évf. Napilap. Ára 20 korona.

Összesen 1.

b) Szaklapok.

BUDAPESTEN.

Financijalni Glasnik. Szerkesztő Stražimir Milán. Nyomt. Stephanaeum. VII. évf. Havi 2 szám. Ára 9 korona 20 fillér.

Povlastični Vijesnik. Szerkesztő Freckay Iván. Nyomt. Pallas. XI. évf. Hetilap. Ára 20 korona.

Összesen 2.

VIDÉKEN.

Fruškogorac. (Pétervárad.) Szerkesztő és kiadó Aleksander Brodski; főszerkesztőné Viktorija Tugovič. Nyomt. Branik r. t. I. évf. Heti. Ára 6 korona.

Összesen 1.

IV. SZERB LAPOK.

a) Politikai tartalmú.

BUDAPESTEN.

МАЛЕ НОВИНЕ. Szerkesztő Markovits Miklós; kiadó Guszkov Gyoka. Nyomt. Grósz A. és Társa. VI. évf. Napilap. Ára 14 korona 40 fillér. Folytatása (szept. vége óta): ПРТЕЧА. Szerkesztő és kiadó Markovits Miklós. Nyomt. Adria. VII. évf. Hetilap. Ára 5 korona.

Összesen 1.

VIDÉKEN.

БРАНИК (Ujvidék.) Főszerkesztő Polit-Deszancsits Mihály; felelős szerkesztő Perits Janko; kiadó a Branik-társaság. Nyomt. Popovits M. testv. XXII. évf. Heti 3 szám. Ára 24 korona.

НАИФ ДОБА. (Ujvidék.) Szerkesztő Tanaszije Kosztits és kiadó dr. Sztavan Pavlovits. Nyomt. Popovits M. testv. XXII. évf. Heti. Ára 12 korona.

САДАШНОСТ. (Nagykikinda.) Szerkesztő és kiadó Ivan Veszelinovits. Nyomt. Jován Radák. XX. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

ЗАСТАВА. (Ujvidék.) Főszerkesztő Tomits Jása; felelős szerkesztő Bradvarovits Konstantin. Nyomt. Miletits Szvetozár. XL. évf. Napilap. Ára 28 korona.

Összesen 4.

b) Szaklap és vegyes tartalmú.

BUDAPESTEN.

ЊИВА. Szerk. »István gazda« (=Rom-bay Dezső). Ny. Franklin társulat IX. évf. Hetilap. Ára 3 kor.

Összesen 1.

VIDÉKEN.

БЕЛОЦРКВАНСКИ ГЛАСНИК. (Fé-hértemplom.) Szerkesztő Lyubisa Micsin; kiadó a nyomt. Milan Petka-Pavlovits. (Versez.) I. évf. Heti. Ára 6 korona.

ПОЛЈУБ. (Zombor.) Szerkesztő Blagojevits Jován; kiadó Karakasevits Milivoj könyvkereskedése. Nyomt. Bittermann Nándor. XXVIII. évf. Félhavi ifjúsági lap. Ára 2½ dinár.

ИЛУСТРОВАНИ ГЛАСНИК. (Ujvidék.) Szerkesztő és kiadó dr. Kamenko Szubotics. Nyomt. Popovits M. testvérek. 1905/6. II. évf. Félhavi. Ára ?

НАРОДНИ ГЛАС. (Népszava. Volksstimme.) (Nagybecskerek.) Szerkesztő Mosorinszki Szvetozár. Nyomt. Seprős Valter. Heti. II. évf. Ára 3 korona 20 fillér.

НЕБЕЖ. (Ujvidék.) Szerkesztő-tulajdonos Milovanovits Kuzman. Kiadja »Rad« r.-társaság (Ruma.) Nyomt. Miletits Szvetozár. VI. évf. 1906/1907. Kétheti gyermeklap. Ára 6 korona.

ЦОЉОРИШТЕ. (Ujvidék.) Szerkesztő Hacsits Antal. Kiadja a Szerb Nemzeti Színház Társaság vezetősége. Nyomt. Popovits M. testv. XXXI. évf. Időhöz nincs kötve. Ára havonta 80 fillér.

РОДОЉУБ (Versez.) Szerkesztő Mladenovits Dusan; tulajdonos és nyomt. Pavlovits P. Milán. VII. évf. Hetilap. Ára 6 kor.

С.ЮГА. (Zombor.) Igazgató Benin István. Felelős szerkesztő, tulajdonos és nyomt. Bajič Vladimir P. II. évf. Heti. Ára 8 kor.

ШКОЛСКИ ОДЈЕК. (Ujvidék.) Szerkesztő Milovanovits Kuzman. Nyomt. Miletits Szvetozár. X. évf. Havi 3 szám. Ára 8 korona.

ТРГОВАЧКЕ НОВИНЕ. (Ujvidék.) Szerkesztő Gyortye P. Miroszavlyevits. Kiadja egy kereskedő társaság. Nyomt. Gyortye Ivkovits. IV. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

БРАЧ ПОГОБАЧ. (Ujvidék; előbb Zágráb.) Főszerkesztő id. Besevits Petrov; felelős szerkesztő id. Miletits; tulajdonos Szime Lukin Lázitsné, szül. Zorka Miletits. Nyomt. Miletits Szvetozár. XI. évf. Havi 2 szám. Ára 8 korona.

Összesen 11.

V. ROMÁN LAPOK.

a) Politikai tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Adeverul. [Glasul Poporului.] (Lugos.) Felelős szerkesztő Cristea Aurél; tulajdonos a szocziáldemokrata párt. Nyomt. Világosság. IV. évf. Heti. Ára 1 korona.

Lumina. Szerkesztő-tulajdonos Salu-sinsky J. Nyomt. Wodianer F. és fiai. II. évf. Heti. Ára 4 kor. 80 fillér.

Poporul Roman. Szerkesztő és kiadó Birautiu Demeter és Társa. Nyomt. a lap nyomdája. V. évf. Heti 4 szám. Ára 12 korona.

Összesen 3.

VIDÉKEN.

Controla. (Temesvár.) Szerkesztő-tulajdonos Toma D. Cirovici. Nyomt. Dél-magyarországi kvny. XII. évf. Heti 2 szám. Ára 12 korona.

Drapelul. (Lugos.) Felelős szerkesztő dr. Jurca Kornél; tulajdonos dr. Branisce Valér. Nyomt. Traunfellner Károly. VI. évf. Heti 2 szám. Ára 12 korona.

Dreptatea Poporului. (Temesvár.) Szerkesztő-tulajdonos Mitru Miklós. Ny. Mangold Sándor = Hungaria. III. évf. Heti. Ára 5 korona. (Megszűnt áprilisban; állítólag Plugarul Román címét váltotta.)

Foia Poporului. (Nagy-Szeben.) Felelős szerkesztő és tulajdonos Silvester Moldovan. Nyomt. Henric Meltzer. XIV. évf. Hetilap. Ára 6 korona.

Gazeta de Dumineca. (Szilágy-somlyó.) Felelős szerkesztő dr. Delen Viktor; tulajdonos Joan P. Lazar. Nyomt. Victoria. III. évf. Hetilap. Ára 6 korona.

Gazeta Transilvaniei. (Brassó.) Felelős szerkesztő Pop Traján; tulajdonos és nyomt. Muresianu Aurél. LXIV. évf. Ára [a napilapé] 24 korona, illetőleg [a vasárnapi kiadásoké] 4 korona.

Libertatea. (Szászváros.) Szerkesztő és kiadó Popp István. Nyomt. Új ny. V. évf. Hetilap. Ára 6 korona. (Melléklapja: Foia Interesantă.)

Telegraful Roman. (Nagyszeben.) Szerkesztő Pacațian V. Tódor. Nyomt. gör. kel. főegyházmegyei ny. LIV. évf. Heti 3 szám. Ára 14 korona.

Tribuna. A Tribuna Poporului folytatása. (Arad.) Felelős szerkesztő Bocu Szévé; tulajdonos Popovici-Barcianu Aurél. X. évf. Napilap. Ára 20 korona.

Unirea. (Balázsfalva.) Felelős szerkesztő és kiadó Domșa Aurél C. Nyomt. Gör. kel. főegyházmegyei szemináriumi ny. XVI. évf. Hetilap. Ára 12 korona.

Összesen 10.

b) Szaklapok és vegyes tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Cucu. Főszerkesztő »Stăjerel Nicu« (= Stefu Miklós, Aradon); felelős szerkesztő »Figure«. Nyomt. saját nyomda. II. évf. Havi 2 szám. Ára 2 korona, de egy-egy száma 2 fillér.

Nuelusa. Felelős szerkesztő Ignotus; nyomt. a Luceaferul. I. évf. Félhavi. Ára 8 korona.

Poporul. Felelős szerkesztő »Coresi popa«. Nyomt. Franklin-társ. XIII. évf. Hetilap. Ára 3 korona.

Összesen 3.

VIDÉKEN.

Banatul. (Lugos.) Szerkesztő-tulajdonos Branisce Valér. Nyomt. Traunfellner Károly. II. évf. Heti. Ára 4 korona.

Biserica și Scoala. (Arad.) Felelős szerkesztő Ciorogariu R. Román; kiadó és nyomt. g. kel. egyházmegyei ny. XXX. évf. Hetilap. Ára 10 korona.

Bunul Econom. (Szászváros.) Szerkesztő George Suciu; tulajdonos Domșa Vazul. Nyomt. Minerva ny. VII. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Deșteptarea. (Brassó.) Szerkesztő és kiadó ifj. Măzgăreanu György. Nyomt. Ciurcu és társa. II. évf. Heti. Helyben 1, vidéken 2 korona.

Dreptatea. (Brassó.) Felelős szerkesztő Drăghiciu György; tulajdonos Simion Tódor. Nyomt. Muresianu Aurél. I. évf. Heti. Ára 5 korona. (Megszűnt.)

Familia. (Nagyvárad.) Felelős szerkesztő és kiadó Vulcanu József. Nyomt. Pátria. XLII. évf. Hetilap. Ára 16 korona. (Megszűnt.)

Foia Diecezana. (Karánsebes.) Szerkesztő dr. Barbu Péter; kiadó és nyomt. Gör. kel. egyházm. ny. XX. évf. Hetilap. Ára 10 korona.

Foia Interesantă. (Szászváros.) A »Libertatea« politikai lap heti melléklete. Szerkesztő Moța János. Nyomt. Új nyomda. 1905/906. I. évf.

Foia Scolastică. (Balázsfalva.) Szerkesztő Negruțiu (Fekete) János; kiadja a tanítóegyesület. Nyomt. gör. kel. főegyházmegyei ny. VIII. évf. Havi 2 szám. Ára 6 korona.

Luceaferul. (Nagyszeben.) Főszerkesztő Ciura Alexandru; szerkesztő Oktavian Goga; tulajdonos Oct. c. Taslauanu. Nyomt. Krafft W. IV. évf. Havi 2 szám. Ára 10 korona.

Lucrul. (Karánsebes.) Szerkesztő-tulajdonos Balan József. Nyomt. Egyházmegyei ny. I. évf. Félhavi. Ára 4 korona.

Meseriașul. (Lugos.) Szerkesztő és kiadó Constantin Liuba. Nyomt. Traun-

fellner Károly. I. évf. Kétheti lap. Ára 4 korona 80 fillér.

Renașterea. (Karánsebes.) Felelős szerkesztő Lillin András; tulajdonos dr. Jonescu Miklós. Nyomt. (Lugos.) Fleissig Lipót. II. évf. Heti. Ára 6 korona.

Révasul. (Kolozsvár.) Felelős szerkesztő és kiadó Baritz Péter. Nyomt. az ő »Carmen« nyomdája. III. évf. Hetilap. Ára 3 korona 20 fillér.

Revista Economica. (Nagyszeben.) Szerkesztő dr. Diaconovich Kornél. Nyomt. gör. kel. egyházmegyei kvny. VIII. évf. Hetilap. Ára 16 korona.

Tovărășia. (Vajda-Hunyad.) Szerkesztő-tulajdonos Vasile C. Osvada. Ny. (Szászváros) Uj ny. I. évf. Havi 3 szám. Ára 8 korona.

Összesen 16.

VI. TÓT LAPOK.

a) Politikai tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Kresťan. Felelős szerkesztő dr. Ernszt Sándor, kiadó-tulajdonos Molnár János. Nyomt. Stephaneum kvny. XIII. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Slovenské Noviny. Felelős szerkesztő dr. Pechányi Adolf; kiadó és ny. Hornyánszky Viktor. XXI. évf. Heti 3 szám. Ára 12 korona. (Melléklapja: Opravdový Kresťan.)

Slovenský Týždenník. Szerkeszti és kiadja Hodža Milán. Nyomt. Urania. III. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Összesen 3.

VIDÉKEN.

L'udově Noviny. (A **Katolicke Noviny** folytatása.) (Nagyszombat.) Felelős szerkesztő Dubravsky Ferdinand. Nyomt. (Szokolca) Teslik József. LVII. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Národnie Noviny. (Turóc-Szent-Márton.) Felelős szerkesztő Svetozar Hurban; kiadók Mudron Pál és társai. Nyomt. részv. társ. XXXVII. évf. Napilap. Ára 24 korona.

Stráz na Slovácku. (Szokolca.) Szerkesztő és kiadó Karner József. Nyomt. Teslik József. II. évf. Ára 6 korona.

Összesen 3.

b) Szaklapok és vegyes tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Stavitel'ský Robotník. (Az Építőmunkás melléklapja.) Felelős szerkesztő Belényesi Lajos; Kiadó Garbai Sándor. Nyomt. Világosság. IV. évf. Félhavi. Ára 4 korona. 80 fillér.

Vlast a' Svet. Felelős szerkesztő Štefan gazda (= Rombay Dezső). Nyomt. Franklin-társ. XXI. évf. Hetilap. Ára 3 korona.

Összesen 2.

VIDÉKEN.

Katolicke Noviny. (Nagy-Szombat.) Felelős szerkesztő Bielek Antal; az egyházi részt szerkeszti dr. Frant. R. Jehlička és Juriga Ferdinánd (Nádas); tulajdonos egy társaság. Nyomt. Teslik József (Szokolca). LVII. évf. Félhavi lap. Ára 4 korona. (Meggzúnt, folytatása **L'udově Noviny**.)

Kraján. (Besztercebánya.) Felelős szerkesztő dr. Rippely Ede; szerkesztő dr. Gerő János; kiadó Hazafias iratokat terjesztő társaság. Nyomt. Machold F. III. évf. Heti. Ára 2 korona.

Národni Hlasník. (Túróc-Sz.-Márton.) Szerkesztő és kiadó Pietor Ambrus. Nyomt. r. t. XXXIX. évf. Havi 2 szám. Ára 2 korona.

Pokrok. (Szokolca.) Szerkesztő Blaho Pál; tulajdonos és nyomt. Teslik József. III. évf. Hetilap. Ára 2 korona.

Összesen 4.

VII. OROSZ LAPOK.

Szaklap.

BUDAPESTEN.

HEДБАЯ. Szerk. Iván gazda. (=Vrabely Mihály.) Nyomt. Franklin-társulat. IX. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Összesen 1.

VIII. FRANCZIA LAPOK.**Politikai tartalmú.**

BUDAPESTEN.

Revue d'Orient et de Hongrie. Szerkesztő Leval András; felelős kiadó Gunszt Miklós; igazgató Winter Lajos. Nyomt. Pesti kvny. r. t. XXI. évf. Heti-lap. Ára 12 korona.

Összesen 1.

IX. OLASZ LAPOK.**Politikai tartalmúak.**

VIDÉKEN.

La Bilancia. (Fiume.) Szerkesztő és kiadó Mario Mohovich. Nyomt. Emidio Mohovich. XL. évf. Napilap estilappal. (Heti melléklete: **Értesítő**, Avvisatore.) Ára 24 korona.

Il Popolo. (Fiume.) Szerkesztő Umberto Corradini; tulajdonos és nyomt. Mohovich Emidio. V. évf. Napilap. Ára 7 korona 20 fillér.

La Voce del Popolo. (Fiume.) Felelős szerkesztő S. Aranyos; tulajdonos és

nyomt. Antonio Guiseppa Dobrovich. XVIII. évf. Napilap. Ára 12 korona.

Összesen 3.

Nem politikai.

Avvisatore Ufficiale del Municipio di Fiume. Szerkeszti dr. ifj. Antonio Vio. Nyomt. Emidio Mohovich. VII. évf. Heti 2 szám. Ára ?

Összesen 1.

X. ANGOL LAP.**Nem politikai.**

BUDAPESTEN.

Hungary. Szerkesztő és kiadó Golyony Jenő. Nyomt. Stephaneum. III. évf. Félhavi lap. Ára 14 korona.

Összesen 1.

XI. HÉBER LAP.**Szaklap.**

VIDÉKEN.

תל תלפיות (Tél Tálpiosz.) (Vác.) Szerkesztő-tulajdonos és nyomt. Katzburg Dávid. Havi 2 szám. XV. évfolyam Ára 8 korona.

Összesen 1.

Összegezés.¹⁾

		Budapesten	Vidéken	Összesen
Német:	politikai	12 (12)	36 (27)	48 (39)
	szak- és vegyestartalmú lap	49 (56)	63 (74)	112 (130)
Horvát:	politikai	1 (—)	1 (1)	2 (1)
	szaklap	— (2)	1 (—)	1 (2)
Szerb:	politikai	1 (1)	4 (3)	5 (4)
	szak- és vegyestartalmú lap	1 (1)	11 (10)	12 (11)
Román:	politikai	3 (1)	10 (9)	13 (10)
	szak- és vegyestartalmú lap	3 (5)	16 (18)	19 (23)
Tót:	politikai	3 (3)	3 (1)	6 (4)
	szak- és vegyestartalmú lap	2 (3)	4 (5)	6 (7)
Orosz:	szaklap	1 (1)	— (—)	1 (1)
Cseh:	szaklap	— (1)	— (—)	— (1)
Lengyel:	vegyestartalmú	— (1)	— (—)	— (1)
Francia:	politikai	1 (1)	— (—)	1 (1)
Olasz:	politikai	— (—)	3 (3)	3 (3)
	nem politikai	— (—)	1 (1)	1 (1)
Angol:	nem politikai	1 (1)	— (—)	1 (1)
Héber:	szak- és vegyestartalmú	— (—)	1 (1)	1 (1)
Összesen:		78 (88)	154 (153)	223 (241)

¹⁾ A zárójelben az 1905. évi létszám van, összehasonlítás végett, idézve.

III.

Folyóiratok.

HORVÁTH IGNÁCZTÓL.

I. MAGYAR NYELVŰ FOLYÓIRATOK.

a) BUDAPESTEN.

Az **Aëronauta**. Léghajózási szaklap. A magyar aëro-club hivatalos közlönye. Szerkeszti Kral Sándor. Nyomt. Globus nyomda. V. évf. Megjelenik havonta. Ára 6 korona.

Akadémiai Értesítő. A m. tud. Akadémia megbízásából szerkeszti Heinrich Gusztáv főtitkár. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XVII. kötet. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Az **Alkoholismus**. A magyarországi abstinentes egyesületek központi közlönye. A magyarországi Good-templar-rend és a Magyarországi alkoholelles munkásegylet hivatalos lapja. Szerkesztik dr. Hollós József és dr. Madzsar József. Nyomt. Wodianer F. és Fiai II. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Allamgazdasági Szemle. Szerkesztik és kiadják Zachár Gyula, Olgyay Kálmán és Fináczy Béla. Nyomt. a Pátria könyvnyomda. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 20 korona.

Allattani közlemények. Szerkeszti Méhely Lajos. Nyomt. Franklin-társulat kvny. V. évf. Évnegyedenként. Ára 5 korona.

Állatvédelem. A magyarországi állatvédő-egyesületek közlönye. Kiadja az Országos Állatvédő-Egylet. Szerkesztő Kukuljević József. Nyomt. Uránia kvny. III. évf. Ára 2 korona.

Apolló. Szerkeszti Goll János. Kiadja az Országos magyar daláregylet. Nyomt. a Pesti nyomda. XX. évfolyam. Megjelenik évenként négyszer. Ára 5 korona.

Arany- és Ezüstműves-ipar. Szerkeszti Pilissy István. Nyomt. Buschmann F. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára tagok részére 5 korona. Mások részére 6 korona.

Archaeologiai Értesítő. Szerkeszti Hampel József. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyomt. a Franklin társulat. Új folyam XXVI. köt. Évenként 5 füzet. Ára 12 korona. A társulat tagjai tagdíj (10 kor.) fejében kapják.

Athenaeum. Szerkeszti Pauer Imre. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XV. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 korona.

Az **Atléta**. A Budapesti Atlétikai Klub hivatalos lapja. Szerkesztik Baján Gyula és László Márton. Nyomt. Löblövit Zsigmond. II. évf. Megjelenik minden hó 15-én. Ára 3 korona.

Bába-Kalauz. Szerkeszti Hoffmann Péter. Kiadja Dirner Gusztáv és Hoffmann Péter. Nyomt. Buschmann F. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

A **Bádogos és Szerelő**. A bádogos és szerelőmesterek orsz. egyesületének közlönye. Szerkeszti Vámos Imre. Nyomt. Wodiáner F. és Fiai. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

A **Bélyeggyűjtő**. A levélbélyeggyűjtők első hazai egyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Széchy Artur. Nyomt. Hedvig Sándor. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Bérkocsi-ipar. Szerkeszti Pataky László. Nyomt. Hell I. Ede. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Bölcséleti Folyóirat. Szerkeszti és kiadja Kiss János. Nyomt. az Athenaeum

r.-társaság. XXI. évfolyam. Megjelenik évenként. Ára 10 korona.

Budapesti Építészeti Szemle. Szerkeszti Bobula János. Nyomt. Pallas r.-t. nyomda. XV. évf. Megjelenik havonta. (Előbb kéthetenként jelent meg.) Ára 16 korona.

A Budapesti Gépmesterek és Nyomók Köre szakbizottsági értesítője. Szerkeszti a szakbizottság. Nyomt. Világosság r.-t. nyomda. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Budapesti Háztartás. Szerkeszti és kiadja: A budapesti fogyasztók szövetsége m. sz. igazgatósága. Nyomt. Árpád kvny. Megjelenik 10 szám. Ára 5 korona.

A Budapesti Polgári Lövészegyesület hivatalos Értesítője. Szerkeszti Jaritz András. Nyomt. Bagó Márton és Fia. XIII. évfolyam. Megjelenik időszakonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

A Budapesti szállodások, vendéglősök és korcsmárosok ipartársulatának Értesítője. A választmány megbizásából szerkeszti Poppel Miklós titkár. Kiadja az ipartársulat. Nyomt. Műszaki irod. és nyomd. r. t. XVI. évfolyam. Megjelenik havonként. A tagok ingyen kapják.

Budapesti Szemle. Szerkeszti Gyulai Pál. Kiadja a m. t. Akadémia. Nyomt. a Franklin-társulat. CXXV—CXXVIII. kötet. Megjelenik havonként. Ára 24 korona.

Budapesti Tattersall Értesítője. Szerkeszti Gál Kropf Béla. Kiadja a Lótenyésztés emelésére alakult részvénytársaság. Nyomt. a Pátria könyvnyomda. XI. évfolyam. Megjelenik havonként.

Cimbalom Szalon. Szerkeszti Erdélyi Dezső. Kiadja Nádor Kálmán. Nyomt. a Pesti nyomda. VIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Croatia. Horvát-szerb szociálpolitikai, gazdasági és szépirodalmi havi szemle. Szerkeszti Gašparac Juraj. Nyomt. Révai és Salamon kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Csak szorosan. Magyarországi könyvkereskedő-segédék egyesületének közlönye. Szerkeszti Gergolovits Vilmos. Nyomt. Rózsa Kálmán és neje. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Tagok ingyen kapják.

Czukrász Ujság. Szerkeszti Gáborfi János. Kiadja a Székesfővárosi Czukrász-segédék Szakegylete. Nyomt. Goldschmidt

Testv. II. évf. Megjelenik minden hó 20-án. Ára 4 korona.

Czipőfelsőrészkesztők Szaklapja. A budapesti czipőfelsőrészkesztő munkások és munkások szakegyesületének közlönye. Szerkeszti Frank Lipót. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 80 fillér.

Dijnokok Közölye. Az országos dijnokegylet és nyugdíjintézet hivatalos lapja. Szerkeszti Paczona Antal. Nyomt. Löbl Dávid és fia XII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 korona 20 fill.

Drogista Közölye. A Drogista ifjak egyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Wirth Károly. Nyomt. Szent László nyomda. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Ébresztő. A magyar evangéliumi ifjuság lapja. Kiadja a budapesti ref. ifj. egylet. Szerkeszti Fleischer Gyula. Nyomt. Nagy Sándor. VII. évf. Megjelenik évenként 10 szám. Ára 2 korona.

Egészség. Szerkeszti Gerlőczy Zsigmond. Kiadja az orsz. közegészségi egyesület. Nyomt. a Franklin társulat. XX. évf. Havonként jelenik meg. Ára 6 korona. Az egyesület tagjai tagdíj (6 korona) fejében kapják.

Egyetemes Philologiai Közölye. Heinrich Gusztáv és P. Thewrewk Emil közreműködésével szerkesztik Császár Elemér és Láng Nándor. Nyomt. Franklin társ. XXX. évf. Évenként 10 füzet. Ára 12 korona.

Egyetemes Kritikai Lapok. Szerkeszti Breznay Béla. Nyomt. Nagy Sándor. IV. évf. Megjelenik jul. és aug. kivételével havonként. Ára 4 korona

Egyházi Műipar. Szerkeszti Rétay Kálmán. Nyomt. Stephaneum kny. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Az **Első Budapest Fővárosi Kis- és Középkereskedők Társulatának és a Takarékok és Kölcsön-szövetkezeteinek Havi Értesítője.** Szerkeszti Diviaczky János. Nyomt. Kellner és Mohrlüder kvny. 1906. Megjelenik havonként. Ingyen.

Emberszeretet. A Bárány Hirsch Mór jótékonyági és önszegélyző egyesület hivatalos lapja. Szerkeszti dr. Stössel Lipót. Nyomt. a Thalia kny. XI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 korona. Az egyesület tagjainak 60 fillér.

Építési és műszaki közölye. Az építési és műszaki rajzolók orsz. egyesü-

letének hivatalos lapja. Szerkeszti Aczél Ádám. Nyomt. Légrády Testv. V. évf. Havonként. Ára 10 korona.

Erdészeti Lapok. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti Bund Károly. Nyom. a Pátria irod. vállalat. XLV. évfolyam. Havonként jelenik meg. Ára 16 korona. A tagoknak tagdíj (16 korona) fejében küldetik.

Értesítő a Magyar Szakírók Egyesülete tevékenységéről. Szerkeszti az Elnökség. Nyomt. Európa kny. 1096. évf. Megjelenik időközönként. Ingyen.

Ethnographia. A magyar néprajzi társaság értesítője. Szerkeszti Munkácsi Bernát és Sebestyén Gyula. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XVII. évf. Évenként 10 füzet. Ára 6 korona. A tagoknak tagdíj fejében jár.

Evangéliumi Énekesek Lapja. Szerkesztik Orosz István és Szabady F. Gusztáv. Nyomt. Fritz Ármin. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 20 fillér.

Fehérnemű és Divat Szalon. Mellékelve a Tarka Élet szépirodalmi lap. Szerkeszti Kunz Gusztáv. Nyomt. Buschmann F. II. évf. Megjelenik negyedévenként. Ingyen.

A **Fény.** Fényképészeti szaklap. Szerkeszti Mai Manó. Nyomt. Hornyánszky Viktor. Megjelenik havonként. I. évf. Ára 16 korona.

Fényképészeti Szemle. Szerkeszti és kiadja Pejtsik Károly. Nyom. Wodianer F. és Fiai. VI. évf. Megjelenik negyedévenként. Ingyen.

Férfi Divat. Szerkeszti Mangold Béla Kolos. Kiadja Várady Béla. Nyomt. Wodianer F. és Fiai. VIII. évf. Negyedévenként. Ára 2 korona.

A **Festő Munkás.** A magyarországi festő és rokonszakmák munkásainak szakközlönye. Szerkeszti Bohaty Gyula. Nyomt. Vágner Jenő. Ujpest. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 20 fillér.

Fogászati Lapok. Szerkeszti Barna Izidor. Nyomt. Turul kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 16 korona.

Földmívelési értesítő gazdasági szemléje. (A Földmívelési értesítő havi melléklete.) Nyomt. Franklin-társulat kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Fuvaros Munkás. Szerk. Czrenner Béla. Nyomt. Világosság r.-t. kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. 40 fillér.

Fürdőalkalmazottak Szaklapja.

A magyarországi fürdőszemélyzet szakszervelete hivatalos lapja. Szerkeszti Vukovics Antal. Nyomt. a Molnárok Lapja kny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Galambblövők Lapja. Szerkeszti Gyapai Nándor. Nyomt. Pallas r.-t. kny. III. évf. Havonként. Ára 20 korona.

A **Gazdák biztosító szövetkezete közleményei.** Szerkeszti Paur Ödön. Nyomt. Pátria r.-t. IV. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

Gazdatisztek Lapja. A magyar gazdatisztek és erdőtisztek orsz. egyesületének és a mezőgazdasággal és erdőszettel foglalkozók nyugdíjintézetének hivatalos közlönye. Szerkeszti Jeszenszky Pál. Nyomt. Pátria knyomda. IX. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Tagok ingyen kapják.

Graphica. Szerkeszti Szöllősy Mihály. Az összes graphikai műiparágak közlönye. A budapesti könyv- és könyvnyomdások egyesületének hivatalos lapja. Nyomt. Pátria knyomda. XVIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Grafikai Szemle. Szerkesztik Tanay József és Novák László. Havi folyóirat a grafikai iparágak számára. A könyvnyomdászok szakkörének hivatalos közlönye. Nyomt. a Pesti knyomda. XVI. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Gyermekdivat. Szerkeszti Zilahi Simon. Kiadja és nyomt. Rákosi Jenő Budapesti Hirlap vállalata. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Vidékre 4 korona 40 fillér.

Gyermekvédelmi Lap. A Fehéskereszt Orsz. Leneczház-Egyesület stb. hivatalos közlönye. Szerkeszti Karsai Sándor. Nyomt. Thália kny. II. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Gynaekologia. A budapesti kir. Orvosegyesület Gynaekologikus szakosztályának hivatalos közlönye. Szerkesztik Tóth István és Temesváry Dezső. Nyom. Pesti kny. 1906. évf. Ára ?

Gyógyszerész. A gyógyszerészet tudományos és közérdekű folyóirata. Szerkeszti Nagy Samu. Nyomt. Neuwald Illés. VIII. évf. Havonként. Ingyen.

Gyógyszerészi Folyóirat. A magyarországi gyógyszerészegylet értesítője. Szerkesztik Wesselszky Gyula és Rossberger József. Nyomt. Stephaneum kny. I. kötet. Megjel. kéthavonként. Ára 10 kor.

Gyorsírási Szemle. A Budapesti Egyetemi Gyorsíró-Egyesület és az Országos Diák Gyorsíró-szövetség hivatalos közlönye. Szerkeszti Bárdos György. Nyomt. Bagó Márton és fia. IV. évf. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 3 korona.

Gyorsírási Lapok. Szerkeszti Vikár Béla; kiadja az Országos magyar gyorsíró-egyesület. Nyomt. ifj. Kellner Ernő. XLIV. évf. Évenként 10 szám. Ára a Budapesti Gyorsíró-val együtt 8 korona. Az egyesületi tagoknak ingyen.

Haladás. A budapesti szobafestők, czimfestők, mázolóok, aranyozók és fényezőok ipartestületének hivatalos szakközlönye. Szerkeszti Fock Géza. Nyomt. Elek Lipót. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Ház- és Földbirtokosok Pénzügyi Közlönye. Szerkeszti Jaczkó Pál. Nyomt. Károlyi György. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Házfelügyelők Lapja. A budapesti házfelügyelők jogvédő egyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Rácz József. Nyomt. Gelléri és Székely. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Háztulajdonosok Lapja. Budapesti Háztulajdonosok Egyesületének Hivatalos Közlönye. Szerkeszti Berényi Armand. Nyomt. Goldschmied A. XIV. évf. Havonként. Ára 20 kor.

Hittudományi Folyóirat. Szerkeszti és kiadja Kiss János. Nyomt. az Athenaeum r. társ. XVII. évf. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 korona.

Hivatalos Értesítő. A Magyarországi tanítók országos bizottságának közlönye. Szerkeszti Hajós Mihály. Nyomt. Ádám Herman. VIII. évf. Évnegyedenként jelenik meg. Ára 2 korona.

Huszedik Század. Társadalomtudományi havi szemle. Szerkeszti Somló Bódog. Nyomt. Révai és Salamon. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 16 korona.

Az Időjárás. Meteorológiai és csillagászati folyóirat. Szerkeszti Héjas Endre és Terkán Lajos. Nyomt. Pesti kvny. X. évf. Havonként. Ára 8 korona.

Az Ifju Munkás. Szerkeszti Gyagyovszky Emil. Nyomt. Reform kvny. Havonként. III. évf. Ára 1 korona.

Ifjusági Könyvtárjegyzék. Szerkeszti és kiadja Szemák István. Nyomt. Neuwald Illés. 1906. évfolyam. Megjelenik évenként kétszer. Ára 1 korona 20 fillér.

Az Igazság Tanuja. A magyar baptisták közlönye. Szerkeszti és kiadja Meyer H. Nyomt. Rózsa Kálmán és neje. XII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Igazságügyi Közlöny. Szerkeszti Töry Gusztáv. Kiadja a magy. kir. igazságügyministerium. Nyomt. a Pesti kvny. XV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Igazságügyi Javaslatok Tára. Az Igazságügyi Közlöny melléklapja. Kiadja a magy. kir. igazságügyministerium. Nyomt. a Pesti kvny. r. t. VI. évf. Megjelenik időközönként. Ára a Közlönnyel együtt 4 korona.

Ipari és Szellemi Tulajdon. Az »Egyesület az ipari és szellemi tulajdon oltalmára közlönye«. Szerkeszti Bernauer Zsigmond és Lóránt Izsó. Nyomt. Hornyánszky Viktor. I. évf. Megjelenik kéthónaponként. Ára 20 korona.

Iparjogi Szemle. Az üzleti tisztesség, a szabadalmi-, védjegy-, minta- és szerzői jog és az összes ipari, eszmei javak oltalmát szolgáló folyóirat. A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület közlönye. Szerkeszti Fazekas Oszkár. Nyomt. Szent László nyomda. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 16 korona.

Iparosok Olvasótára. Szerkeszti Mártonfy Márton. Kiadja Lampel Róbert. Nyomt. Wodianer F. és fiai. XII. évf. Megjelenik évenként 10 füzet. Ára 6 korona.

Az Irás. A Gyakorló Gyorsírók Társasága hivatalos közlönye. Szerkeszti Végváry Ferencz és Téglás Dezső. Nyomt. Barcza József. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Irodalomtörténeti Közlemények. Szerkeszti Szilády Áron. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyom. az Athenaeum r. társ. XVI. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 korona.

Izr. Tanügyi Értesítő. Szerkeszti Kornfeld Gyula. Kiadja az Orsz. izr. tanító-egyesület. Nyomt. Neuwald Illés. XXXI. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Az egyesületi tagok tagdíj fejében kapják.

Jogállam. Jog- és államtudományi szemle. Szerkeszti Illés Károly. Nyomt. Franklin-társ. VI. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 16 korona.

Jogi és közigazgatási Utmutató. (Előbb Jogi Tanácsadó.) Szerkeszti és kiadja Istóczy Győző. Nyomt. Buschmann

F. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 korona 50 fillér.

Jó Pásztor. Egyházszoneklati folyóirat. Szerkesztik és kiadják Pelikán Krizsó és Siposs Ágoston. Nyomt. a Stephaneum kvny. XXIV. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Jövendő. Modern művészeti és irodalmi havi folyóirat. Szerkeszti Lázár Béla. Nyomt. Globus műintézet. IV. évf. Megjelenik (augusztus és szeptember kivételével) havonként. Ára 12 korona.

A **Jövő.** Szerkesztik Negyedi Béla és Schröder Hugó. Nyomt. Globus műintézet. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

A **Kádár.** Kádáripári érdekeket szolgáló szaklap. Szerkeszti Groszmann Kornél. Nyomt. Márkus Samu. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Kataszteri Közlöny. Szerkeszti Gánóczy Sándor. Nyomt. Patria r. t. XV. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

**Katholikus Egyházi Zeneköz-
löny.** Az orsz. magy. Czeczilia egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Bundala János. Nyomt. a Stephaneum kvny. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 korona 20 fillér.

A **Kath. írók és hirlapírók orsz. Pázmány-egyesületének hivatalos közlönye.** Szerkeszti dr. Sziklay János. Nyomt. Buschmann F. 1906. Megjelenik időközönként. Tagoknak ingyen.

Katholikus Magyarország. Szerkeszti Szentesy Alfonz. Nyomt. Athenaeum r. t. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Katholikus Szemle. Szerkeszti Mihályfi Ákos; kiadja a Szent-István-társulat. Nyomt. a Stephaneum kvny. XX. kötet. Évenként 10 füzet. Ára 10 korona. Tagoknak a tagdíj fejében jár.

Kávéfőzők Szaklapja. A magyarországi kávéfőzők és segéd munkások érdekeit védő szak- és társadalmi havi-
lap. A Kávéfőzők Szakegyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Schönher József. Nyomt. Világosság kvny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 68 fillér.

Kelet. A magyarországi symbolikus nagy-páholy hivatalos közlönye. Szerkeszti Gelléri Mór. Nyomt. Márkus Samu. XVIII. (1906.) évfolyam. Havonként. Tagoknak ingyen küldetik.

Kereskedelmi Szakoktatás. A keresk. szakisk. tanárok orsz. egyesületének

közlönye. Szerkeszti Koltay Virgil. Nyomt. Márkus Samu. XV. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 8 korona. Tagoknak tagdíj fejében jár.

Kertészeti Lapok. Az országos magyar kertészeti egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Kardos Árpád. Nyomt. az Athenaeum r. társ. XXI. évfolyam. Megjelenik havonként. Egyes szám ára 1 korona. Az egyesületi tagok tagdíj fejében kapják.

Kir. Közjegyzők Közlönye. Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára. Szerkeszti Charmant Oszkár. Nyomt. Károlyi György. IX. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Kísérletügyi Közlemények. Közrebocsátja a földművelésügyi m. kir. ministerium mezőgazdasági kísérletügyi központi bizottsága. Nyomt. a Pallas r. t. IX. kötet. Évenként 4 füzet.

Kitartás. Kölcsönösen segélyező egyesület havi lapja. Szerkeszti Turtsányi Vilmos. Nyomt. Buschmann F. VIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Kiviteli Szemle. (Lásd a budapesti többnyelvű folyóiratok között: *Export-Revue* alatt.)

Klinikai Füzetek. Előadások a gyakorlati orvostan összes ágaiból. Szerkeszti Donáth Gyula. Nyomt. Brózsza Ottó. XVI. évfolyam. Évenként 12 füzet. Ára 8 korona.

Kolping. A magyarországi kath. leányegyesületek orsz. szövetségének hivatalos közlönye. Szerkeszti Erdősi Károly. Nyomt. a Stephaneum kvny. VIII. sorozat. 1906. évfolyam. Időközönként jelenik meg.

Korcsmáros. Társadalmi, ipari és közgazdasági szaklap. A budapesti korcsmárosok ipartársulatának hivatalos közlönye. Szerkeszti Szűcs Béla. Nyomt. Reform. kvny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Könyvkereskedők Lapja. Szerkeszti Győző A. Andor. Nyomt. Kálmán M. és Tsa. II. évf. Havonként. Könyvkereskedőknek ingyen.

Középiskolai Matematikai Lapok. Szerkeszti és kiadja Rátz László. Nyomt. a Franklin társulat. XIII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 6 korona.

Közgazdasági Közlemények. Közgazdasági és biztosítástügyi folyóirat. Szerkeszti Biró Hugó. Nyomt. Kaufmann

és Woitz, VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Közgazdasági Szemle. A Magyar közgazdasági társaság hivatalos közlönye. Szerkesztik Hegedüs Lóránt és Mandelló Gyula. Nyomt. a Pesti nyomda. XXX. évf. Megjelenik havonként. Ára 16 korona. A társaság tagjai a tagdíj fejében kapják.

Közgazdasági Ügyelő. Szerkeszti Barabás Lóránt. Nyomt. Globus r. t. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Közlemények az összehasonlító élet- és kortán köréből. Kiadja a Magyar Országos Allatorvos-Egyesület. Szerkesztik Hutyrá Ferenc és Rátz István. Nyomt. Pátria kvny. VII. kötet. Időhöz nem kötött füzetekben.

Központi Védjegy-Értesítő. Kiadja a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium. Nyomt. Pallas kvnyomda. 1906. Havonként jelenik meg. Ára 8 korona.

Köztisztaságügyi Közlöny. Közegészségi és városrendezésügyi szaklap. Szerkeszti Fekete Géza. Nyomt. Hedvig Sándor. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Kritika a Szabóipar Érdekében. Szerkeszti Reichert Zsigmond. Nyomt. Fried és Krakauer. II. évf. Megjelenik kéthavonként. Ára 7 korona.

A Lakatos Munkások Havi Értesítője. Politikai és közgazdasági havi-lap. Szerkeszti és kiadja Vulkán. Nyomt. Világosság ny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) irodalmi értesítője. Melléklet a Hivatalos Közlöny-höz. Nyomt. Wodianer F. és Fiai. V. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

A Legszentebb Rózsafüzér Királynéja. Szerkeszti P. Paluscsák Pál Mária O. P. Nyomt. Stephaneum. XXII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

A Ludovika Akadémia Közlönye. Szerkeszti és kiadja a m. kir. honvédségi Ludovika akadémia tanári kara. Nyomt. a Pesti nyomda. XXXIII. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 8 korona.

A Magántisztviselők országos nyugdíjgyejesületének Értesítője. Szerkeszti Meisl Gusztáv. Nyomt. Pallas r. t. XIII. évf. Megjelenik időközönként. Tagoknak ingyen.

A Magyar állami altisztek és szolgák országos nyugdíjpótló és segélyző egyesületének hivatalos

Értesítője. Szerkeszti Patthy Imre. Kiadja az egyesület. Nyomt. Rózsa K. és neje. IX. évfolyam. Ára 40 fillér.

Magyar Bélyeggyűjtő. Szerkeszti Szekula Béla. Nyomt. Pap Manó. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Magyar Chemiai Folyóirat. Szerkesztik Ilosvay Lajos és Molnár Nándor. Kiadja a kir. m. Természettud. Társulat chemia-ásványtani szakosztálya. Nyomt. a Pesti Lloyd-társulat nyomdája. XII. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona. Tagoknak 6 kor.

Magyar Dal- és Zeneközlöny. Szerkesztik Falk Zsigmond és Göndöcs István. Kiadja az országos magyar dalár-egyesület. Nyomt. a Pesti kvnyomda. XII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. Tagoknak 2 korona 40 fillér.

Magyar Evezős Sport. Szerkeszti Peregriny Géza. Nyomt. Hunyadi Mátyás utóda kvny. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona. Tagoknak 3 korona.

Magyar Építő. (Budapest.) Építőmunkavezetők és építőkisiparosok szak-és társadalmi lapja. Szerkeszti Szikora Zoltán. Nyomt. Kalmár Nándor és társai Aradon. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Magyar Fa- és Sznkereskedelem. Szerkeszti Neográdi Marcell. Nyomt. Reform kvny. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

A Magyar Filozófiai Társaság Közleményei. Szerkeszti Sztitnyai Elek. Nyomt. Franklin-társulat. 1906. évf. Megjelenik évnegyedenként. Ára 6 korona.

Magyar Fogorvosok Lapja. A magyar fogorvosok egyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Antal János. Nyomt. Pesti Lloyd-társulat kvny. I. évf. Megjelenik negyedévenként. Ára 6 korona.

Magyar Földhitel Ujság. Közgazdasági tudósító. Szerkesztik Feleky Andor és Zigler Sándor. Nyomt. Grosz Jakab. II. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

Magyar Gazdák Szemléje. A magyar gazdaszövetség folyóirata. Szerkeszti Bernát István. Nyomt. a Stephaneum kvny. XI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Magyar gazdaságtörténelmi Szemle. Szerkeszti Dr. Kováts Ferenc. Kiadja az Országos magyar gazdasági egyesület. Nyomt. a Pátria kvnyomda. XIII. évf. Évenként 10 füzet. Ára 4 kor.

Magyar Grafikus. A nyomda-, papír- és könyvkötő-ipar ingyenes közlönye. Szerkeszti Augenföld M. Miksa. Nyomt. Világosság knvy. IV. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége. »Közlemények«. Szerkeszti? Nyomt. Budapesti Hírlap knvy. 1906. évf. Megjelenik havonként. Ára?

Magyar Gyorsírási Ujság. Vegyes tartalmu gyorsírási folyóirat a Gabelsberger-Markovics rendszer szerint. Szerkeszti Forrai Soma. Nyomt. Löblovitz Zsigmond. V. évf. Megjelenik évenként 10 szám. Ára 4 korona.

Magyar Iparművészet. Az orsz. m. iparművészeti muzeum és iskola és a magyar iparművészeti társulat közlönye. Szerkeszti Fittler Kamill. Nyomt. az Athenaeum r. társ. IX. évfolyam. Megjelenik kéthavonként. Ára 10 korona.

Magyar Írógép-Ujság. Az írógép, irodaberendezési és rokonszakmák érdekeit képviselő lap. Irodai és gyorsírási értesítő. Szerkeszti Szabó Imre. Nyomt. Kertész József. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Magyar Kalapos Ujság. A Magyar férfikalap divat-egylet hivatalos közlönye. Szerkeszti Kiss Zsigmond. Nyomt. Gelléri és Székely. XI. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Magyar Kályhásipar. A magyar kályhásiparosok orsz. egyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Révai Tibor. Nyomt. Révai és Salamon. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

A M. kir. közigazgatási bíróság általános közigazgatási osztályának döntvényei és elvi jelentőségű határozatai. Szerkeszti Farkas Zoltán. Nyomt. Heisler J. X. évfolyam. Évenként 4 szám. Ára 2 korona.

A M. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának döntvényei és elvi jelentőségű határozatai. Szerkeszti Vályi László. Nyomt. Heisler J. X. évf. Évenként 4 szám. Ára 2 kor.

Magyar királyi postatakarék-pénztári Közlöny. Kiadja a m. kir. postatakarék-pénztár. Nyomt. a Pallas knvy. XXI. évf. Megjelenik havonként.

A Magyar korona országai külkereskedelmi forgalmának havi Eredményei. Szerkeszti és kiadja: a kir. közp. statiszt. hivatal. Nyomt. Pátria r.-t. 1906. Megj. havonként. Ára 12 kor.

Magyar Könyvszemle. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának közlönye. Szerkeszti Kollányi Ferencz. Nyomt. az Athenaeum r. társ. Új folyam. XIV. kötet. Megjelenik évnegyedenként. Ára 6 kor.

Magyar Közlöny. Közgazdasági, kereskedelmi és társadalmi lap. Szerkeszti Virág Gyula. Nyomt. Kállai Ármin. XIV. évf. Megj. havonként. Ára 20 kor.

Magyar Közművelődés. A gyakorló főgymnasiumi egyesület közleményei. Szerkeszti Waldapfel János. Nyomt. Franklin Társ. I. köt. 2. füzet. Időhöz nem kötött füzetekben jelenik meg. A Gyakorló-főgymnasiumi Egyesület tagjai tagsági illetményül kapják.

Magyar Közügy. Független közgazdasági közlöny. Szerkeszti Destony István. Nyomt. Gelléri és Székely. I. évf. Megjelenik havonként kétszer? Ára 10 korona.

Magyar Méh. A Magyar országos méhészeti egyesület közlönye. Szerkeszti Tanos Pál. Nyomt. Athenaeum r.-t. XXVII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 korona. Az egyesületi tagok tagdíj (4 korona) fejében kapják.

A Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönye. Szerkeszti Edvi Illés Aladár. Nyomt. Pátria knvy. XI. kötet. Megjelenik havonként. Ára 20 kor.

A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi osztályának Értesítője. Az Ethnographia melléklete. Szerkeszti dr. Semayer Vilibáld. Nyomt. Hornyánszky Viktor. VII. évf. Megjelenik háromhavonként. Ára 5 korona.

Magyar nyelv. Közérdekű havi folyóirat. Szerkeszti Szily Kálmán. Nyomt. Hornyánszky V. II. évf. Megjelenik jul. és aug. kivételével havonként. Ára 10 korona. A Magyar Nyelvtudományi Társaság tagjai tagsági díjuk fejében kapják.

Magyar Nyelvőr. Szarvas Gábor folyóirata. Szerkeszti és kiadja Simonyi Zsigmond. Nyomt. az Athenaeum r.-t. XXXV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Magyar Nyomdászat. Szerkeszti és kiadja Pusztai Ferencz. Nyomt. Révai és Salamon. XIX. kötet. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Magyarországi Borbély- és Fodrászsegédek Szaklapja. A budapesti borbély- és fodrászsegédek szakegyletének hivatalos közlönye. Szerkeszti Kiss Béla. Nyomt. Világosság kny. r.-t. III. évfolyam.

Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Magyarországi Kereskedelmi Alkalmazottak Lapja. A magyarországi keresk. alkalmazottak szakegyletének hivatalos közlönye. Szerkeszti Serédy László. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Magyarországi munkások rok-kant-és nyugdíjegyletének hivatalos Közlönye. Társadalmi havilap. Szerkeszti Pethő Sándor. Nyomt. a Pallas r.-t. V. évf. Ára 1 korona 20 fillér.

Magyar Orvosi Archivum. Szerkesztik és kiadják Bóka Árpád, Pertik Ottó és Lenhossék Mihály. Nyomt. a Pesti Lloyd kny. Uj folyam VII. köt. Évenként 6 füzet. Ára 20 korona.

Magyar Paedagogia. A Magyar paedagogiai társaság folyóirata. Szerkeszti Kovács János. Nyomt. a Franklin társulat. XV. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 10 korona. A társaság tagjai tagdíj fejében kapják.

Magyar Pályázatok. Szerkesztik Fejér Lajos és Ritter Ignác. Nyomt. Patria r.-t. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 20 korona.

A Magyar Rajztanárok és rajz-tanítók országos egyesületének Értesítője. Szerkeszti Tardos Krenner Viktor. Nyomt. Károlyi György. IX. évf. Megjelenik évnegyedenként. Ára 4 korona. Tagoknak tagdíj fejében jár.

Magyar Szalon (Otthon). Szerkesztik: Hevesi József és Falk Zsigmond. Nyomt. Pesti nyomda r.-t. XXIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 20 korona.

Magyar Szövetség. Az orsz. magyar szövetség hivatalos közlönye. Szerkeszti Jancsó Benedek. Nyomt. Hungária kvny. III. évf. Havonként. Ingyen.

Magyar Táncztanító. Szerkeszti Bajlós Bertalan. Nyomt. Kertész József. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 kor.

Magyar Tanítóképző. A tanítóképzőintézeti tanárok országos egyesületének közlönye. Szerkeszti Farkas Sándor. Nyomt. a Hungaria nyomda. XXI. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 8 korona. Egyesületi tagok tagdíj (8 kor.) fejében kapják.

Magyar Tisztviselők Országos Egyesületének Értesítője. Szerkeszti gr. Pesztetics Géza. Nyomt. a Pesti Lloyd társ. nyomdája. XVIII. évfolyam.

Megjelenik évnegyedenként. Az egyesület tagjai díjtalanul kapják.

A Magyar Turista-Egyesület budapesti osztályának Értesítője. Nyomt. Pesti Lloyd kny. 1906. évf. Időközönként.

Magyar Vörös-Kereszt. Szerkeszti Argay János. Nyomt. a Pesti Lloyd kny. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 kor.

Magyar-Zsidó Szemle. Szerkeszti Blau Lajos. Nyomt. az Athenaeum r.-társ. XXIII. évfolyam. Évnegyedenként. Ára 12 korona.

Mathematikai és Fizikai Lapok. Szerkesztik Kövesligethy Radó és Rados Gusztáv. Kiadja a Math. és fizikai társulat. Nyomt. a Franklin társulat. XV. évfolyam. Évenként 8 füzet. Ára 10 korona. Az egyesületi tagok tagdíj (Budapestben 10, vidéken 6 korona) fejében kapják.

Mathematikai és természettudományi Értesítő. Szerkeszti König Gyula. Kiadja a magyar tud. Akadémia. Nyomt. a Franklin társulat. XXIV. kötet. Évenként 5 füzet. Ára ?

Méhészeti Lapok. Szerkeszti Binder Iván. Nyomt. Bróza Ottó. XIV—II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Méhkas. Szövetkezeti folyóirat. Szerkeszti Majer Gyula. Nyomt. Müller Károly. 1906. Megjelenik évenként egy szám. Ára ?

Mentők Lapja. A budapesti önk. mentő-egyesület közlönye. Szerkeszti dr. Kovách Aladár. Nyomt. Pesti kvny. r.-t. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 kor.

Mészáros- és Hentessegédek Lapja. Szerkeszti Reisz Mór. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Modern festők. Szerkeszti Térey Gábor. Nyomt. Franklin-társulat kvny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 30 korona.

Modern Művészet. Szerkeszti Lázár Béla. Nyomt. Révai és Salamon kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 kor.

Molnárok és Malommunkások Lapja. A magyarországi molnársegédek és malommunkások érdekeit képviselő szakközlöny. Szerkeszti Kovács Géza. Nyomt. Világosság kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 20 fillér.

Mozdonyvezetők Lapja. A Magyar Szent Korona alá tartozó Mozdonyvezetők Országos Szövetsége hivatalos

közlönye. Szerkesztik Petheő Tivadar és Steiner Mihály. Nyomt. Globus műintézet. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona. A szövetség tagjai ingyen kapják.

Mustármag. Magyar keresztyén nők lapja. Szerkesztik Vargha Gyuláné. Nyomt. Nagy Sándor. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Műcsarnok. Az országos magyar képzőművészeti társulat hivatalos értesítője. Szerkeszti Ambrozovics Dezső. Nyomt. a Budapesti Hirlap kvny. XI. évf. Megjelenik kéthavonként mint a Művészet melléklete.

A Műkedvelő. A magyar műkedvelők lapja. Szerkeszti Dezső József. Nyomt. Szt. László kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára számonként 60 fillér.

Művészet. Magyar művészeti folyóirat. Szerkeszti Lyka Károly. Nyomt. Hornyánszky Viktor. V. évf. Megjelenik kéthavonként. Ára 18 korona.

Művészeti Krónika. Szerkeszti Observator. Nyom. Révai és Salamon. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Művészi Ipar. Az iparművészet érdekeit szolgáló független képes folyóirat. Szerkeszti Hamvay Ödön. Nyomt. Pátria r.-t. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Nemzeti Nőnevelés. Szerkeszti Sebestyenné Stetina Ilona; kiadja az Erzsébetnőiskola tanári testülete. Nyomt. a Franklin társulat. XXVII. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 4 korona.

Nemzeti Szövetség. Szerkeszti dr. Kovács Ernő. Nyomt. Athenaeum kvny. r.-t. VI. évf. Megjelenik évnegyedként. Tagilletmény (4 korona).

Népmívelés. Szerkesztik Bárczy István és Weszely Ödön. Nyomt. Franklin társulat kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 20 korona.

Népszerű Gyorsíró. Havi folyóirat a Nagy Sándor rendszere szerint. Szerkeszti Kovács J. István. Nyomt. Barcza József. XVII. évfolyam. Évi 10 szám. Ára 4 korona.

Népszerű Ismertetés. Szerkeszti Imrédy Kálmán. Nyomt. Pesti kny. r.-t. 1906. évf. Megjelenik évnegyedként. Ára ?

Növénytan Közlemények. A kir. magyar természettudományi társulat folyóirata. Szerkeszti Schilberszky Károly. Nyom. a Pesti Lloyd-társ. V. kötet. Megjelenik időközönként. Ára ?

Numizmatikai Közlöny. Szerkeszti Gohl Ödön. Nyomt. Hornyánszky Viktor. V. évf. Megjelenik negyedévenként. Ára ?

Nyelvtudomány. A Magyar Tudományos Akadémia nyelvtudományi bizottságának megbízásából. Szerkeszti Asbóth Oszkár. Nyomt. Franklin társulat kvny. I. köt. Megjelenik május és november 15-én. Ára 6 korona.

Nyelvtudományi Közlemények. Szerkeszti Szinnyei József. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyomt. a Franklin társulat. XXXVI. kötet. Megjelenik negyedévenként. Ára 6 korona.

Olajág. A magyar ev. ker. nők lapja. Szerkeszti Paál Árpádné. Nyom. Hornyánszky Viktor. VI. évf. Évi 10 szám. Ára 2 korona.

Országos Gyorsíró Közlöny. Egyes tartalmú havi folyóirat. Szerkeszti Bódogh János. Nyom. Pesti kny. r.-t. XVIII. évf. Ára 4 korona.

Az Országos Magyar Szövetség Értesítője. (Lásd: Magyar Szövetség.)

O. M. K. E. Az országos magyar kereskedelmi egyesülés hivatalos közlönye. Szerkeszti Goda Géza. Nyomt. Franklin társulat kvny. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 20 korona.

Országos Orvos-Szövetség. Az Országos orvos-szövetség hivatalos lapja. Szerkeszti Flesch Nándor. Nyom. a Pesti Lloyd társulat nyomdájá. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. A szövetség tagjai ingyen kapják.

Országos Táncztanítók Közlönye. A Tánczmesterek Orsz. Egyesületének hivatalos lapja. Szerkeszti Bodnár Sándor. Nyomt. Árpád kvny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Orvosi Közlöny. Orvostudományi és orvostársadalmi folyóirat. Szerkeszti László Frigyes. Nyomt. Globus műintézet. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Otthon. Képes havi folyóirat. Szerkeszti Hevesi József. Nyomt. Pesti kvny. r.-t. 1905/6. évf. Ára 12 korona.

Otthonunk. Az Otthon írók és hirlapírók köre hivatalos értesítője. Szerkeszti Révész Gyula. Nyomt. a Budapesti Hirlap nyomdájá. X. évfolyam. Megjelenik havonként. A kör tagjai ingyen kapják.

Örökimádás. A Központi oltár-egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Breyer István. Nyomt. a Stephaneum. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Örömhír. Gyermekek lapja. Kiadja a Lorántffy Zsuzsanna egyesület. Szerkeszti Fráter Eszter és Stóry Paula. Nyomt. Hornyánszky Viktor. X. évf. Megjelenik havonként. Ára 60 fillér.

Paedagogiumi ifjuság. Szerkeszti Fülep Kálmán. Nyomt. Barcza József. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Paedagogiumi Lapok. A polgárisok tanárjelöltek körének lapja. Szerkeszti Laszcsik Ernő. Nyomt. Müller Károly. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Papír-Szaklap. Szaklap a könyv-, papír- és írószer-kereskedelem, könyvkötészet és rokonszakták számára. Szerkeszti Barta Lajos. Nyomt. Pátria r.-t. VIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Pátria havi értesítője. Szerkeszti Elek Emil. Nyomt. Pátria r.-társ. IV. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

Patyolat. Szerkeszti Zilahi Simon. Kiadja és nyomt. Rákosi Jenő Budapesti Hirlap ujságvállalata. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona, vidékre 4 korona 40 fillér.

Pénz és Föld. Gazdasági szaklap. Szerkeszti Hilbert Antal. Nyomt. Községi nyomda. XIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Pénzügyi Tanácsadó. Pénzügyi és közgazdasági szaklap. Szerkeszti Gerő Mór. Nyomt. Fichner U. és Fia. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún vármegye gazdasági egyesülete Értesítője. Szerkeszti Serfőző Géza. Nyomt. Rózsa K. és neje. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Tagoknak ingyen.

Pharmakoterapiai Értesítő. Közlemények az Organoterapia köréből. Szerkeszti Richter Gedeon. Nyomt. Franklin-társ. III. évf. Megjelenik negyedévenként. Ingyen.

Pinczer-Munkás. A B. P. Sz. és Munkaközvetítő Egyesület hivatalos szakközlönye. Szerkeszti Szalay Lajos. Nyomt. Világosság kvny. r.-t. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Polgári Iskolai Közlöny. Az Orsz. polgári iskolai egyesület folyóirata. Szerkeszti Volenszky Gyula. Nyomt. Hornyánszky Viktor. X. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 8 korona. Az egyesület tagjai tagdíj fejében kapják.

Postai Tarifák. Szerkeszti és kiadja Klebersberg Géza. Nyomt. Európa kny. XI. évfolyam. Évenként 4-szer. Ára 2 kor.

Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhöz. Szerkeszti Csöppey László és Paszlavszky József. Kiadja a k. m. Természettudományi Társulat. Nyomt. a Pesti Lloyd társaság nyomdája. 1906. Megjelenik évnegyedévenként. Ára a Természettudományi Közlönyvel 12 korona. A társulat tagjai 2 kor. ráfizetéssel kapják.

Protestáns Szemle. Szerkeszti Szóts Farkas. Kiadja a magyar protestáns irodalmi társaság. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XVIII. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 8 korona. Az egyesület tagjai a tagdíj (12 korona) fejében kapják.

A Rajz. Oktatásügyi és szakirodalmi folyóirat. Szerkeszti Sziklás Adolf. Nyomt. Budapesti Hirlap. ny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Statisztikai havi Közlemények. Szerkeszti és kiadja a m. kir. központi statisztikai hivatal. Nyomt. a Pátria r. t. X. évfolyam. Ára 12 korona.

Stomatológiai Közlöny. A stomatológusok (fogorvosok) orsz. egyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Szabó József. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Szabadpolgári Értesítő. A székesfővárosi II. kerület »Szabadpolgári Párt« elnökségének megbízásából szerkeszti és kiadja: Budai L. A. Nyomt. Müller Károly. III. évf. Megjelenik havonként. Ára tagoknak 2, nem tagoknak 3 korona.

Szabó-iparosok Közlönye. A szabóiparosok társadalmi és anyagi érdekeit képviselő havi szaklap. Szerkeszti Csontos Imre. Nyomt. Révai és Salamon. XX. évf. Ára 14 korona. Divatképek nélkül 5 korona 60 fillér.

Szabó Kisiparos. Társadalmi és közgazdasági szakközlöny. Szerkeszti Óváry Gáspár. Nyomt. Világosság kvny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Szakszervezeti Értesítő. A magyarországi szakszervezeti tanács hivatalos közlönye. Szerkeszti Jászai S. Nyomt. Világosság kvny. III. évf. Megj. havonként. Ára 1 korona 20 fillér.

Szanatoriumi Lapok. A József kir. herceg Szanatorium-Egyesület hivatalos értesítője. Szerkeszti Verner László.

Nyomt. Szent-László kvny. II. évf. Megjelenik havonként. Évi tagdíj fejében jár.

Századok. A magyar történelmi társulat közlönye. Szerkeszti Nagy Gyula. Nyomt. az Athenaeum r. társ. XL. évf. Megjelenik évenként 10 füzetben. Ára 12 korona. Tagok a tagdíj (10 korona) fejében kapják.

Szent József Lapja. (Katholikus Magyarország.) Társadalmi és jótékony-sági folyóirat. Szerkeszti és kiadja Szentesy Alfonz. Nyomt. Brózsza Ottó. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

A Szent Kereszt Magyar Hadseregének Tárogatója. Szerkeszti és kiadja a Szentföld magyarországi biztosi hivatala. Nyomt. Heisler J. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Szent-Lőrinczi Czéllövészet Lapja. Szerkeszti Barbul Jenő. Nyomt. Hornyánszky Viktor. II. évf. Megjelenik évente négyszer. Ára ?

A Szobrász. A magyarországi szobrászok érdekeit képviselő szaklap. Szerkeszti Székány Dezső. Nyom. Világosság kvny. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Szövetségünk. Az állami díjnokok országos szövetségének hivatalosközlönye. Szerkeszti Bognár Kálmán. Nyomt. Révai és Salamon. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Táncztanítók Lapja. Szerkeszti Róka Pál. Kiadja a Magy. táncztanítók egyesülete. Nyomt. Bichler I. XIII. évf. Megjelenik negyedévenként. Ára 8 korona.

Telekkönyv. Folyóirat a telekkönyv, végrehajtási eljárás, birtokrendezés, telekkönyvi átalakítás és betétszerkesztés köréből. Szerkeszti Káplány Géza. Nyomt. Nagy Elek Czegléden. XI. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Természettudományi Közlöny. Szerkeszti Csopely László és Paszlavszky József. Kiadja a kir. magy. Természettudományi Társulat. Nyom. a Pesti Lloyd-társ. kvnyomdája. XXXVIII. kötet. Megjelenik havonként. Ára 12 korona. Tagoknak tagdíj fejében jár.

Tématikai Gyűjtemény a legújabb és legkedveltebb operettekből, táncz-, zongora- és egyéb zenekiadványokból. Szerkeszti Molnár Károly. Nyomt. Eberle József. VII. évf. Megjelenik évente négyszer. Ingyen.

Történelmi Tár. Kiadja a Magyar történelmi társulat közvetítése mellett a

m. tud. Akadémia történelmi bizottsága. Szerkeszti Komáromy András. Nyomt. az Athenaeum r.-társ. 1906. évfolyam. Új folyam. VII. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 korona 40 fillér. A történelmi társulat tagjainak 5 kor. 60 fill.

Tuberkulózis. A gümőkór elleni védekezés közlönye. Szerkeszti Dr. Kúthy Dezső és dr. Tauszk Ferencz. Nyom. Budapesti Hirlap nyomda. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Turista Közlöny. Szerkeszti Mousong Géza. Kiadja a Magyar tanítók turista-egyesülete. Nyomt. Nagy Sándor. XIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona. A tagok tagdíj fejében kapják.

Turisták Lapja. Szerkeszti Téry Ödön és Petrik Lajos. Kiadja a Magyar turista-egyesület. Nyomt. a Pesti Lloyd társ. nyomdája. XVIII. évfolyam. Megjelenik kéthavonként. Ára 10 korona. A tagok tagdíj fejében kapják.

Turul. A magyar heraldikai és genealogiai társaság közlönye. Szerkeszti Schönherr Gyula és Varju Elemér. Nyomt. a Franklin társulat. XXIV. kötet. Évnegyedenként jelenik meg. A társaság tagjai tagdíj (10 korona) fejében kapják.

Tűzoltók és Mentők szakközlönye. A tűzoltás és mentés minden ágát felölelő műszaki folyóirat. Szerkeszti Ádám József István. Nyomt. Pallas kvny. r.-t. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Tűzrendészeti Közlöny. Az orsz. tűzoltószövetség hivatalos lapja. Szerkeszti Markusovszky Béla. Nyom. Ifjabb Kellner Ernő. IV. évf. Megj. havonként. Ára 5 korona.

Ujságkiadók Lapja. Szerkeszti Lenkei Zsigmond. Kiadja a Magyar Ujságkiadók orsz. szövetsége. Nyomt. a Budapesti Hirlap kvny. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona. Tagoknak ingyen.

Uránia. Népszerű tudományos folyóirat. Szerkeszti Klupathy Jenő és legifj. Szász Károly. Nyomt. Hornyánszky Viktor. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona. Tagoknak ingyen.

Utmutató. A magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrend-könyve. Kiadja a Vasuti és Közlekedési Közlöny. Nyomt. a Pesti kvny. XXV. évf. Évenként 12 füzet. Ára 10 kor.

Ügyvédi Kamarai Közlöny. A budapesti ügyvédi kamara hivatalos

lapja. Szerkeszti Pap József. Nyomt. Rózsa K. és neje nyomdája. III. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Vakok ügye. A magyarországi vakok érdekeit szolgáló havi folyóirat. Szerkeszti Vitár Rezső. Nyomt. Stephaneum kny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Vasuti dijszabási és közlekedési közlöny. Szerkeszti Weisz Nándor. Nyomt. Bata és Társa. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Vasuti Universum. Gróf Kreith Béla-féle 586/903. sz. a. szabadalmazott Vasuti Utmutato. Szerkeszti gróf Kreith Béla. Nyomt. Gelléri és Székely. III. évf. Megjelenik havonként. Ára egy negyedévre 1 korona 80 fillér.

Vasuti Universum. Gróf Kreith Béla-féle 586 903. sz. alatt szabadalmazott földrajzi, földtani, történelmi, közgazdasági, földművelési, ipari, kereskedelmi, állattenyésztési és egyéb közérdekű ismereteket tartalmazó Utasok Könyve. Nyomt. Károlyi György. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 óra 1 kor.

Vezérünk. Ifjusági lap. Szerkeszti Tarnay János. Nyomt. Hornyánszky Viktor. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Világosság. Szabadgondolkodók lapja. Szerkeszti Timár Miklós. Nyomt. Fried és Krakauer. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Vizgyógyintézeti Közlemények. Szerkeszti Pajor Sándor. Nyomt. Minerva kny. VI. évf. Megjelenik időközönként. Ingyen.

Zászlónk. Ifjusági lap. Szerkeszti és kiadja a budapesti Mária-congregatio. Nyomt. a Stephaneum. V. évf. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 2 korona.

Zsidó Híradó. Orthodox zsidó felekezeti és társadalmi havi folyóirat. Szerkeszti Viador. Nyomt. Elek Lipót. kny. XVI. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Összesen 253.

b) VIDÉKEN.

Adalékok Zemplén vármegye történetéhez. (Sátoraljaújhely.) Szerkeszti Dongó Gyárfás Géza. Nyomt. a Zemplén knyomda. XII. évf. Havi folyóirat. Ára 6 korona.

Alföldi Közgazdasági Lapok. (Debreczen.) Kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági szaklap. Szerkeszti Vajda József. Nyomt. Debreczen sz. kir. város knyomdája. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Alföldi Népiskola. (Szeged.) Szerkeszti Bite Pál. Kiadja a csongrádvármegyei tanító-egyesület. (Alföldi tanítóegylet.) Nyomt. Schulhof Károly. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Az **Allami tanítók országos egyesületének értesítője.** (Gyöngyös.) Szerkeszti Havas Pál. Nyomt. Herzog Ernő Armin. VII. évf. Megjelenik időszakonként. Ára ? (L. *Értesítő* alatt is.)

Amateur Utmutato. (Debreczen.) Amateur-fényképezési havi folyóirat. Szerkeszti Ruzicska Gyula. Nyomt. a Csokonai nyomda. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Amateur Utmutato. (Nagyvárad.) Amateur-fényképezési havi folyóirat. Szerkeszti Ruzicska Gyula. Nyomt. Láng József. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Aradi Gazda. (Arad.) Az aradi gazdasági egylet hivatalos értesítője. Szerkeszti Keller Iván. Nyomt. Kalmár Nándor. VIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Tagoknak ingyen.

Aradvármegyei gazdasági egyesület fogyasztási és értékesítő szövetkezete üzleti Értesítője. (Arad.) Megjelenik az »Aradi Gazda«-val együtt.

Armenia. (Szamosújvár.) Szerkeszti és kiadja Szongott Kristóf. Nyomt. Todorán Endre »Auróra« knyomdája. XX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Bácskai Gazda. (Szabadka.) A Bács-Bodrog vármegyei Gazdasági Egyesület Hivatalos Közlönye. Szerkeszti Galambos Sándor. Nyomt. Braun Adolf. XXI. évf. Havonként. Ára 4 kor. Tagoknak ingyen.

Baromfiudvar. (Szarvas.) A szarvasi baromfitenyésztő egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Takács J. Gusztáv. Nyomt. Dolesch József. I. évf. Megjelenik 5—6-szor a szükséghez képest. Egyes szám ára 10 fillér. Egyesületi tagok ingyen kapják.

Bereg megyei Tanügy. (Beregszász.) A beregvármegyei kir. tanfelügyelőség és az általános tanítóegyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Törös Sándor. Nyomt. »Haladás« kny. XXII. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Biharmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye. (Nagyvárad.) Szerkeszti Weingärtner Andor. Nyomt. Laszky Ármin. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. Tagoknak ingyen.

Birósági Végrehajtó. (Igló) A »Birósági Végrehajtók Orsz. Egyesület«-nek hivatalos közlönye. Szerkeszti Gál Vilmos. Nyom. Pannonia-kny. Győr. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Borromaeus. (Ó-Szöny.) Kath. hit-
szónoklati havi folyóirat. Szerkeszti és
kiadja Gerebenics Sándor. Nyomt. a győri
egyházmezei nyomda Győrött. XX. évf.
Ára 8 kor.

Borsodmegyei Tanügy. (Miskolcz.)
A »Borsodmegyei Általános Tanító-Egye-
sület« hivatalos lapja. Szerkeszti Mózes
Imre. Nyomt. László Adolf. II. évf. Meg-
jelenik minden hó 1-én. Ára 4 kor.

Csiki Gazda. (Csik-Szereda.) Gazda-
sági Értesítő. A Csikmezei gazd. egye-
sület közlönye. Szerkeszti T. Nagy Imre.
Nyomt. Szvoboda József. XX. évf. Meg-
jelenik szükséghez képest. Ára 2 kor.
Tagoknak ingyen.

Darázs. (Kézdivásárhely.) Szerkeszti
Parázs. Nyomt. Kézdivásárhelyi r.-t. kny.
I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Debreczeni Katholikus Lap.
(Debreczen.) Szerkeszti Rostkowitz Arthur.
Nyomt. Városi kny. I. évf. Megjelenik
havonként. Ára 2 kor.

Délmagyarország. (Szeged.) Hon-
ismertető folyóirat. Kiadja a Délmagyar-
országi Magyar Közművelődési Egyesület.
Szerkeszti Móra Ferencz. Nyomt. Engel
Lajos. I. évf. Időközönként. Ára 4 kor.

**Délmagyarországi Méhészeti
Lapok.** (Szabadka.) Szerkeszti Dömötör
Miksa. Nyomt. Krausz és Fischer. I. évf.
Megjelenik havonként. Ára 5 kor. Tagok-
nak 3 kor. évi díj fejében jár.

Délvidéki Tanügy. (Temesvár.)
Nevelés-oktatásügyi folyóirat. A »Dél-
magyarországi Tanító-Egylet« közlönye.
Szerkeszti Bányai Jakab. Nyomt. Mes-
singer S. XI. évfolyam. Havonként. Ára
4 kor.

Egyesületi Értesítő. (Alsó-Kubin.)
Az »árvamegyei általános tanítóegyesü-
let« közlönye. Szerkeszti Hortobágyi Ágost.
Nyomt. Trnkóczy József. IV. évf. Meg-
jelenik havonként. Ára 2 kor.

Egyesületi Értesítő. (Békés-Csaba.)
A Békésmegyei gazdasági egyesület hiva-
talos közlönye. Szerkeszti Pfeifer István.

Nyomt. a Corvina kny. XLVII. évf. Havon-
ként jelenik meg.

Egyesületi Értesítő. (Szombathely.)
A Vasmegeyi gazdasági egyesület meg-
bízásából szerkeszti Röszlér Károly. Nyomt.
Seiler Henrik utódai. XXVII. évfolyam.
Időszakonként jelenik meg. Ára 2 kor.

Egyházi zene. (Magyar-Kimle.) Szer-
keszti Tornay Ferencz. Nyomt. Győr-
egyházmezei kny. Győr. I. évf. Meg-
jelenik havonként. Ára 2 kor.

Egyleti Értesítő. (Deés.) A Szolnok-
dobokavármegyei gazdasági egylet hiva-
talos közlönye. Szerkeszti Szemmáry
József. Nyomt. Demeter és Kiss. XIX.
évfolyam. Megjelenik havonként. Ára
8 kor. Az egylet tagjai ingyen kapják.

E. M. K. E. (Kolozsvár.) Az egyesület
hivatalos értesítője. Szerkeszti Sándor
József. Nyomt. Ellenzék-nyomda. XIII. év-
folyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Erdély. (Kolozsvár.) Honismertető
folyóirat. Szerkeszti Merza Gyula. Kiadja
az Erdélyi Kárpát-Egysület. Nyomt.
Gombos Ferencz. XV. évfolyam. Even-
ként 12 szám. Ára 10 kor. Tagok ingyen
kapják.

Erdélyi Munkás. (Kolozsvár.) Szo-
cziáldemokrata politikai havilap. Szer-
keszti Klein Jakab. Nyomt. Gámán J.
örököse. IV—V. évf. Havonként. Ára
1 kor.

Erdélyi Múzeum. (Kolozsvár.) Az
Erdélyi múzeum-egylet kiadványa. Szer-
keszti Szádeczky Lajos. Nyomt. Ajtai K.
Albert. XXIII. kötet. Évenként 10 füzet.
Ára 6 kor. Az egyleti tagok tagdíj (6 kor.)
fejében kapják.

Erdélyi Oltáregyesületi Lap.
(Gyulafehérvár.) Az oltáregyesületek hiva-
talos közlönye. Szerkeszti Soóthy Gyula.
Nyomt. Papp György. III. évf. Havonként.
Ára 2 kor.

Erdészeti Kísérletek. (Selmecz-
bánya.) A m. kir. központi erdészeti kísér-
leti állomás folyóirata. Szerkeszti Vadas
Jenő. Nyomt. Joerges A. özv. és fia.
VIII. évfolyam. Megj. 4 szám évenként.
Ára ?

Értesítő. (Ipolyság.) A hontmegyei
gazdasági egyesület hivatalos közlönye.
Szerkeszti Pályi Pál. Nyomt. Neuman
Jakab. III. évf. Megjelenik havonként.
Ára 2 kor.

Értesítő az állami tanítók orsz. egye-
sületének működéséről. (Lásd: Az *Állami
tanítók orsz. egy. értesítője* alatt is.)

Evangelikus Népiskola. (Sopron.) Szerkeszti és kiadja Papp József. Nyomt. Röttig Gusztáv. XVIII. évfolyam. Megj. havonként. Ára 6 korona.

Fejérmegyei gazd. Egyesület Értesítője. (Sz.-Fejérvár.) Szerkeszti dr. Burchard-Bélaváry Rezső. Nyomt. Csitári K. és tsa. VI. évf. Havonként jelenik meg. Ára 6 kor. Tagoknak ingyen küldetik.

F. M. K. E. (Nyitra.) A felvidéki magyar közművelődési egyesület hivatalos lapja. Szerkeszti Clair Vilmos. Nyomt. Kapsz Géza és Kramár Vilmos. IV. évf. Megj. havonként. Ára 4 kor.

Fotografia. (Szombathely.) Fényképezési havi folyóirat. Szerkeszti Kiss Zoltán. Nyomt. Bertalanffy József. III. évf. Megj. havonként. Ára 6 kor.

Gazdasági Értesítő. (Eperjes.) A Sárosvármegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Lukovits Aladár. Nyomt. Kösch Árpád. XI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. Tagoknak ingyen küldetik.

Gazdasági Értesítő. (S.-A.-Újhely.) A Zemplénvármegyei gazdasági egyesület megbízásából szerkesztik Nemthy József és Berzeviczy Béla. Nyomt. a »Zemplén« könyvnyomda. XV. évf. Megj. havonként. Ára 4 kor.

Gazdasági Értesítő. (Szolnok.) A Jász-Nagykún-Szolnok vármegyei gazdasági egyeslet hivatalos közlönye. Szerkeszti Gaylhofer István. Nyomt. Bakos István. XXII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 korona. A tagoknak ingyen küldetik.

Gazdasági Értesítő. (Komárom.) (A Komáromi újság melléklapja.) A komárommegyei gazdasági egyesület hivatalos értesítője. Szerkeszti Agoston Miklós. Nyomt. Spitzer Sándor. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 kor.

Gazdasági Közlöny. (Makó.) A Csánád-vármegyei gazdasági egyesület értesítője. Szerkeszti Tőkey Jenő. Nyomt. Kovács Antal. XI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 kor.

Gazdasági Néplap. (Pécs.) Népszerűen oktató szaklap a földműves kisgazdák részére. Szerkeszti Förster Jenő. Nyomt. Taizs József. XXXII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. Tagoknak ingyen jár.

Gazdasági Tudósító. (Veszprém.) (Lásd: »Veszprémvármegyei Gazdasági Értesítő« alatt.)

Gazdasági Tudósító. (Putnok.) A Gömör-Kishont-vármegyei gazdasági egyesület hivatalos értesítője. Szerkeszti Fodor Jenő. Nyomt. Rábely Miklós Rimaszombat. X. évf. Megj. havonként. A tagoknak ingyen.

Genealogiai füzetek. (Kolozsvár.) Családtörténeti folyóirat. Szerkeszti Sándor Imre és Sebestyén József. Nyomt. Gámán J. örököse. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Gyakorlati Paedagogia. (Szeged.) Módszeres havi folyóirat. Szerkeszti Madzsar Gusztáv. Nyomt. Várnay Lajos. III. évf. Megj. havonként. Ára 10 kor

Gyámintézet. (Lovászpatona.) Szerkeszti Bognár Endre. Kiadja a magyarhoni egyes. ev. egyh. gyámintézet. Nyomt. a főiskolai nyomda Pápán. XXIII. évfolyam. Megjelenik évenként hatszor. Ingyen küldetik.

Gyermekvédelem. (Szombathely.) Szerkesztik Gerlits Sándor és Jánossy Gábor. Nyomt. Egyházmegyei könyvnyomda Szombathely. III. évf. Megj. havonként. Ára 2 kor.

Gyógyszerészet. (Miszótfalu.) A magyarországi gyógyszerészet és ezzel rokonszakkák értesítője. Szerkesztik és kiadják: Simon Aurél és Teleki Béla. Nyomt. ugyanazok kny. II. évf. Havonként. Ingyen.

A Hadsereg. (Arad.) Képes havi folyóirat. Szerkeszti Hehs Aladár. Nyomt. Réthy L. és fia. III. évf. Megj. havonként. Ára 8 kor.

Hajdusági Méhész. (Debreczen.) A hajdusági méhészegylet közlönye. Szerkeszti Czeizing Lajos. Nyomt. Debreczen városi kny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Hajnal Csillag. (H.-Böszörmény.) Szerkeszti Balogh Lajos. Kiadja a hajduböszörményi baptista hitközség. Nyomt. Hoffmann és Kronovitz Debreczenben. VIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 48 fillér.

Haladás. (Székelyudvarhely.) Az udvarhelymegyei tanító-egyesület értesítője. Az udvarhelymegyei kir. tanfelügyelőség hivatalos közlönye. Szerkeszti Gyerkes Mihály. Nyomt. Becsek D. Fia. I. évf. Ára 2 korona. Tagok a tagdíj fejében kapják.

Havi Közlöny. Az elméleti és gyakorlati Lelkipásztorkodás köréből. (Temesvár.) Szerkeszti és kiadja

Patzner István. Nyomt. a csanád egyházmegyei nyomda. XXIX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

A Hazában és Távolban Széttelkintő Méhész. (Sajtény, Csanád m.) Szerkeszti és kiadja Gallovich István. Nyomt. Kovács Antal Makón. XI. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Házi Barát. (Sümeg.) Szerkeszti és kiadja Darnay Kálmán. Nyomt. Horváth Gábor. VII. évf. Megjelenik időszakonként. Ingyen küldetik.

Helyi Iparvédelem. (Marczali.) A magyar védőegyesület marczalii járás fiókjának hivatalos közlönye. Szerkeszti és kiadja a Magyar Védőegylet marczalii járás fiókja. Nyomt. Mizsur Ádám. I. évf. Megjelenik havonként. Tagdíj fejében jár.

A Hevesmegyei gazdasági egyesület értesítője. (Gyöngyös.) Szerkeszti Engel Herman. Nyomt. Hevesmegyei Lapok kny. XXII. évf. Megjelenik havonként. Ára 20 fillér számonként. Tagoknak ingyen.

Hevesmegyei Tanügy. (Eger.) Szerkeszti Kollacszkovszky János. Kiadja a hevesmegyei általános tanító-egyesület. Nyomt. Lőw B. XI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Az egyesületi tagok tagdíj fejében kapják.

Homok. (Kecskemét.) Szakfolyóirat homoki gazdák számára. A kecskeméti gazdasági egyesület hivatalos lapja. Szerkeszti Kenéz Zoltán. Nyomt. Sziládi László. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

A Hunyadvármegyei általános tanító-egyesület értesítője. (Déva.) Szerkeszti Bereczky Lajos. Nyomt. Kroll Gyula. VII. évf. Megjelenik negyedévenként. Ára 3 korona.

Igazság. (Zombor.) Politikai havi szemle. Szerkeszti dr. Pataj Sándor. Nyomt. Bittermann Nándor és Fia. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Igehirdető. (Nagybánya.) Egyházi beszédek gyűjteménye. Szerkeszti Révész János és Soltész Elemér. Nyomt. Nánásv István. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Iskoláink. (Dobsina.) A Gömör-Kis-hont vármegyei általános tanítóegyesület hivatalos értesítője. Szerkeszti Szombathy László. Nyomt. a Sajó-Vidék kny. Rozsnyón. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Tagok ingyen kapják.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei gazdasági egyesület fogyasztási és értékesítő Szövetkezetének üzleti értesítője. (A Gazdasági Értesítő (Solnok) melléklapja.)

Jézus szentséges Szívének Hírnöke. (Kalocsa.) Szerkeszti Tóth Mike. Nyomt. Jureső Antal. XL. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 3 korona.

A Jövő. (Nagyvárad.) Szocialista folyóirat. Szerkeszti Sonnenwirth Lajos és Friedländer János. Nyomt. Laszky Ármin. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona 80 fillér.

Kassa Vidéke. (Kassa.) Képes havi folyóirat az idegenforgalom és turistaság emelésére. A Kassavidéki Turistakör hivatalos közlönye. Szerkeszti Quirsfeld János. Nyomt. Vitéz A. utóda. VIII. évf. Ára 4 kor. Tagok tagilletményül kapják.

A Kath. hitterjesztés lapjai. (Nagyvárad.) Képes folyóirat. Tulajdonos és szerkesztő Tóth Lajos. Nyomt. a Szent László kny. XXV. évf. Megjelenik évenként 10 füzet. Ára 6 korona.

Kávés Újság. (Fiume.) Szerkeszti Vay Sándor gróf. Nyomt. Unio kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

Keresztény Magvető. (Kolozsvár.) Szerkeszti és kiadja Péterfi Dénes. Nyomt. Ajtai K. Albert. XLI. évfolyam. Megjelenik kéthónaponként. Ára 4 korona.

A Kertészeti Közlöny. (Sepsiszentgyörgy.) Szerkeszti Pap Samu. Nyomt. Mester János kny. Hátszeg. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Kerületi Értesítő. (Nagybecskerek.) Kiadja a magyar szent korona országai vasutas szövetségének nagybecskereki kerülete. Szerkeszti Rummer Károly és Schwarz Géza. Nyomt. Seprős Valér. I. évf. Megjelenik havonként. Tagok ingyen kapják.

Kerületi Értesítő. (Pozsony.) Kiadja a magyar szent korona országai vasutas szövetségének pozsonyi kerülete. Szerkeszti Molnár Ferencz. Nyomt. Kath. irod. r-t. Megjelenik havonként. Tagoknak ingyen.

Kisdedővők Lapja. (Hatvan.) Kisdedővők, gyermekkertésznők és gyermekmenház-vezetők használatára. Szerkeszti Kobány Mihály. Nyomt. Erzsébet kny. Gödöllőn. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Kiskereskedők lapja. (Nagyvárad.) Szerkeszti Lengyel Zsigmond. Nyomt.

Neuman Vilmos. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Kolozsvári Munkás. (Kolozsvár.) Szocziáldemokrata politikai havilap. Szerkeszti Fülöp József. Nyomt. Gámán J. örököse. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Közlöny. (Debreczen.) A magyarországi protestáns teológiák ifjúságának hivatalos lapja. Szerkeszti Miszti Mihály. Nyomt. a városi kvny. XXXVI. évf. Megjelenik évenként 10 szám. Ára 6 kor.

Közművelődés. (Torda.) A magyar közművelődés összes szerveinek szolgálatában álló havilap. Szerkeszti Molnár János. Nyomt. Fodor Domokos. II. évf. Havonként. Ára 2 korona.

A Magyar Földmives. (Gyuró.) Szerkeszti és kiadja Vasadi Balogh Lajos. Nyomt. Debreczenyi István. Székesfehérvár. XXIV. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Magyar Gazdasági Növényvédelem. (Grinád. Pozsonym.) Havi folyóirat közérdekű növénykörtani- és védelmi ismeretek terjesztésére. Szerkeszti Posch Károly. Nyomt. Alkalay nyomda. Pozsony. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Magyar Kisdednevelés és Népoktatás. (Eperjes.) A sárosvármegyei kirtanfolyóirat és az eperjesi Széchenyikör népnevelési szakválasztmányának hivatalos közlönye. Szerkeszti Molnár Mária. Nyomt. Kösch Árpád. XII. évf. Megjelenik évenként 10 szám. Ára 4 kor.

A Magyarországi Papi Imaegyesület és Eucharistia-társulat Értesítője. (Győr.) Szerkeszti Molnár Ignác. Nyomt. a győregyházmegyei kvny. XX. évfolyam. Megjelenik évenként 8 szám. Ára 1 kor. 20 fill. A társulat tagjainak tagdíj (2 korona) fejében jár.

Magyar Rabbik. (Nagy-Szombat.) Szerkeszti Stein Mayer Miksa. Nyomt. Reisz L. kvny. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Magyar Siketnéma - Oktatás. (Kecskemét.) A Siketnéma-Intézeti Tanárkörszágos Egyesületének hivatalos lapja. Szerkeszti Németh László. Nyomt. Részvény kvny. VIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 7 korona.

A Magyar Szent Korona Országai Vasutas Szövetségének Aradi Kerületi Értesítője. (Arad.) Szerkeszti a titkár. Nyomt. Arad és Vidéke

kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

A Magyar Szent Korona Országai Vasutas Szövetsége Szegedi Kerületének Hivatalos Értesítője. (Szeged.) Szerkeszti Bartholomeidesz Kálmán. Nyomt. Schulhof Károly. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

A Magyar Szent Korona Országai Vasutas Szövetsége Szolnoki Kerületének Hivatalos Közölnye. (Szolnok.) Szerkeszti Vidor Imre. Nyomt. Róth Dezső. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

A Magyar Szent Korona Országai Vasutas Szövetségének Szombathelyi Értesítője. (Szombathely.) Szerkeszti Kramer Gyula. Nyomt. Seiler Henrik utóda. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

Mária Kert. (Szűz Mária virágos kertje.) (Kalocsa.) Szerkeszti Tóth Mike. Nyomt. Juresó Antal. XXII. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 2 korona.

Méhészet. (Vác.) Szerkeszti Idősb Bonczonádi Szabó Imre. Nyomt. Mayer Sándor. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Méhészeti Közölny. (Kolozsvár.) Az erdélyrészi méhész-egylet szakközölnye. Szerkeszti Ványolós Miklós. Nyomt. Gámán János örököse. XXI. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona. Tagoknak tagdíj fejében küldetik.

Méhészeti Szemle. (Szatmár.) Általános méhészeti értesítő. Szerkeszti Pataki Béla. Nyomt. Pázmány sajtó. I. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Mezőgazdasági Szemle. (Magyar-Óvár.) Szerkeszti Cserhádi Sándor. Nyomt. Nitsmann József. XXIV. évf. Havi folyóirat. Ára 10 korona.

Missziói Lapok. (Ágfalva.) Evangélikus hittérítési folyóirat. Szerkeszti és kiadja Scholtz Ödön. Nyomt. Röttig Gusztáv Sopron. IX. évf. Megjelen évenként 10 szám. Ára 1 korona.

Munka. (Ózd.) Magyar bányá- és kohómunkások társadalmi lapja. Szerkeszti Csepela L. és Kablay J. Nyomt. Forster, Klein és Ludvig Miskolczon. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 20 fillér.

Nagyasszonyunk. (Győr.) Mária-Congregációk lapja. Szerkeszti Nitsch Árpád János. Nyomt. Győregyházm. kvny.

III. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Népoktatás. (Lugos.) Krassó-Szörény vármegyei tanító-egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Huszár Imre. Nyomt. Sziklai L. XII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 8 korona.

Nevelés. (Máramarossziget.) Szerkeszti Tanfi Iván. Kiadja a Máramarosi általános tanító-egyesület. Nyomt. Berger Miksa. XXIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Nógrádmegyei Tanügy. (Salgótarján.) A nógrádmegyei tanítóegyesület és a nógrádmegyei kir. tanfelügyelőség hivatalos közlönye. Szerkeszti Magyar Béla. Nyomt. Boros R. VII. évf. Havonként. Ára 2 korona.

Óbecse. (Óbecse.) Szerk. Feszl György. Nyomt. Lévy Lajos. I. sorozat. Megjelenik havonként. Ára számonként 4 fillér.

Önképzőkör. (Zalatna.) Ifjúsági folyóirat. Szerkeszti Ferenczi István. Nyomt. Papp Gy. Gyulafehérvár. 1906. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Pártoljuk a Magyar Ipart. (Szeged.) A szegedi magyar iparpártoló szövetség hivatalos közlönye. Szerkeszti Pataki Simon. Nyomt. Schulhof Károly. V. évf. Megjelenik évnegyedenként. Ingyen.

Politikai Ellenőr. (Kecskemét.) Az Országos Ellenőr társújságja Kecskeméten. Szerkeszti és kiadja Somogyi János. Nyomt. Ottinger E. Nagykőrösön és Első kecskeméti hirlapkiadó és nyomda r.-t. könyvnyomdája. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor., az Országos Ellenőrrel együtt 10 korona.

Pozsonyi Gazda. (Pozsony.) A »Pozsony vármegyei gazdasági egyesület« értesítője. Szerkeszti Horváth Jenő. Nyomt. Eder István. VIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona. Tagoknak ingyen jár.

Protestáns Pap. (Kölesd.) Szerkeszti és kiadják Lágler Sándor és Kálmán Dezső. Nyomt. Molnár Mór. Szekszárd. XXVII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Régi Okiratok és Levelek Tára. (Debrecen.) Havi folyóirat az irodalom és történelem köréből. Szerkeszti és kiadja Kardos Samu. Nyomt. Városi ny. II. évf. Ára 12 korona.

Reménységünk. (Csanytelek.) Az oltárszentség-ímádás és Mária-tisztelet havi folyóirata. Szerkeszti és kiadja Varga

Mihály. Nyomt. Stephaneum kny. Budapest. XI. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 3 korona.

Rendőri Lapok. (Szatmár.) A rendőrkapitányi hivatal tisztikarának, rendőr és csendőr legénységének szaklapja. Összeállítja a tisztikar. Nyomt. Szabadsajtó kvny. III. évf. Megjelenik havonként. Ingyen.

Sárospataki Ifjúsági Közlöny. (Sárospatak.) Kiadja a Sárospataki Ifjúsági Egylet. Szerkeszti Bódi Dénes. Nyomt. Ev. ref. főiskola nyomdája. XXII. évf. Havonként jelenik meg. Ára 4 korona.

Somogy megyei Vendéglősök Lapja. (Kaposvár.) A somogy megyei vendéglősök és korcsmárosok egyesületének hivatalos közlönye. Szerkeszti Lengyel József. Nyomt. Hagelman Károly. III. évf. Megj. havonként. Ára 8 korona.

Soproni Gyorsiró. (Sopron.) Szerkeszti Schmelczér János és Föhréncz Sándor. Kiadja az ev. főgymnasiumi gyorsiró-kör. Nyomt. Romwalter Alfréd. XXXII. évfolyam. Megj. havonként. Ára 2 korona.

Soproni Kereskedők Lapja. (Sopron.) »Soproni Kereskedők egyesületének« hivatalos közlönye. Szerkeszti Kuppis Úzor. Nyomt. Romwalter Alfréd. IV. évf. Megj. havonként. Ára 3 korona.

Sopron megyei gazdasági egyesület Értesítője. (Sopron.) Nyomt. Romwalter Alfréd. 1906. évfolyam Évi 3 füzet.

Szabad Egyház. (Szapárfalva.) Független magyar református lap. Szerkeszti Rácz Károly. Nyomt. Virányi János, Lugos. XXII. évfolyam Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Szegedi Gyorsiró. (Szeged.) Havi folyóirat a Gabelsberger-Markovits rendszer szerint. A szegedi gyorsiró-egyesület és a szegedi ifjúsági gyorsiró körök hivatalos lapja. Szerkeszti Jakab Lajos. Nyomt. Dugonics nyomda r.-t. III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Szegedi Ügyvédlap. Jog és társadalomtudományi folyóirat. Szerkeszti Kormányos Benő. Nyomt. Wesselényi G. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

A Szent Család kis Követe. (Pécs.) A názárethi szent család és a Szent-József társulatának közlönye. Szerkeszti Virág Ferencz. Nyomt. Taizs József. XVII. év-

folyam. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 44 fillér.

Szent Gellért. (Pannonhalma.) Ifjúsági hitsonoklati folyóirat. Szerkeszti és kiadja Strommer Viktorin. Nyomt. az egyházmegyei nyomda Győrött. VIII. évf. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 8 korona.

Szilágyvármegyei Tanúgy. (Zilah.) Szerkeszti Zoványi Lajos. Kijadja a szilágyvármegyei általános tanítótestület. Nyomt. Seres Samu. IX. évfolyam. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 2 korona.

A Szőlőben. (Ezelőtt Egy év a szőlőben.) (Gyöngyös.) Havi folyóirat szőlősgazdák részére. Szerkeszti Csomor Béla. Nyomt. Sima Dávid. XIV. évf. Megj. havonként. Ára 4 kor.

Szöveglap. Vagyis: Kulturális szövegek üzleti és magánlevélborítékok, csomagolópapírok, papirzacskók stb. számára (Németbogsán). Szerkeszti Ondra György. Nyomt. Rosner Adolf. I. évf. Megjelenik? Ára?

Táncművészet. (Komárom.) A tánc-tanítás minden ágát felölelő szakköz-
löny. Szerkeszti Saphir M. Imre. Nyomt. Freisinger Mór. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Tanítótestületi Értesítő. (Torda.) A Torda-Aranyos vármegyei ált. tan. testületnek havonként megjelenő hivatalos közlönye. Szerkeszti Csiky Viktor. Nyomt. Füssy József. VIII. évf. Ára 2 kor. Tagoknak 1 korona.

Tanoncz Ujság. (Vác.) A magyarországi kereskedő- és iparostanonczok havi folyóirata. Szerkeszti Bánffy Gyula. Nyomt. Mayer Sándor. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Tanúgyi Értesítő. (Besztercze.) A »Besztercze-Naszód vármegyei ált. tanító-egyesület« és a vármegyei kir. tanfelügyelőség hivatalos közlönye. Szerkeszti Sebestény József. Nyomt. Botschár Tivadar. XI. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 4 korona.

Tanúgyi Értesítő. (Besztercebánya.) A zólyomvármegyei m. kir. tanfelügyelőség és a zólyomvármegyei általános tanítóegyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Szokolszky Rezső. Nyomt. Hungaria kny. III. évf. Megj. havonként. Ára 3 korona. Tagoknak ingyen.

Tanúgyi Értesítő. (Győr.) A győrvidéki tanító-egyesület hivatalos lapja. Szerkeszti Tell Anasztáz és Benedek

Vincze. Nyomt. Heckenast és Gróf kny. XXX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Tanúgyi Értesítő. (Komárom.) A komárommegyei tanító-testület közlönye. Szerkeszti Szendrey Imre. Nyomt. Spitzer Sándor. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Tanúgyi Értesítő. (Szatmár.) A szatmárvármegyei általános tanító egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Mihály Ferencz. Nyomt. Szabadsajtó kny. V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára évenként 4 korona.

Tanúgyi Értesítő. (Székesfehérvár.) Szerkeszti Velinszky Ferencz. Nyomt. Csitáry K. és tsa. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Tanúgyi Tanácskozó. (Deés.) A szolnok-dobokamegyei tanító-testület hivatalos közlönye. Szerkeszti Daday István. Nyomt. Demeter és Kiss. XIII. évfolyam. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 2 korona 40 fillér. Tagoknak tagsági díj fejében jár.

Tavaszi. (Debreczen.) Szépirodalmi folyóirat. Szerkeszti ifj. Balogh Zsigmond. Nyomt. Ruzicska Gyula és Tsa. Csokonai kny. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Temesvári Szárnyaskerék. (Temesvár.) A temesvári kerület hivatalos közlönye. Szerkeszti Vihar Béla. Nyomt. Csendes Lipót. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Természettudományi Füzetek. (Temesvár.) A Délmagyarországi természettudományi társulat közlönye. Szerkeszti Steiner Simon. Nyomt. Uhrmann Henrik. XXX. évfolyam. A társulat tagjai tagdíj fejében kapják.

Theologiai Szaklap. (Pozsony.) Szerkeszti Raffai Sándor. Nyomt. Wigand F. K. V. évf. Megjelenik negyedévenként. Ára 6 korona.

A Torontálmegyei Gazdasági egyesület Értesítője. (Nagybecskerek.) Szerkeszti Marton Andor. Nyomt. Pleitz Fer. Pál. XXI. évfolyam. Megjelenik 6 füzethen. Ára 2 korona. A tagok díjtalanul kapják.

Történelmi és régészeti Értesítő. (Temesvár.) A Délmagyarországi történelmi és régészeti múzeumi társulat közlönye. Szerkeszti Berkeszi István. Nyomt. a csanádegyházmegyei nyomda. XXII. (új) évfolyam. Megjelenik évnegyedévenként. Ára 8 kor. A társulati tagoknak ingyen jár.

Udvarhelyvármegyei Községi- és Körjegyzők Közlönye. (Székelyudvarhely.) A jegyzői egylet szaklapja. Szerkeszti Gálffy István. Nyomt. Becsek D. fia. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Új Iskola. (Sopron.) Nevelésoktatásügyi folyóirat. A sopronmegyei ált. tanítóegyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Bíró Samu. Nyomt. Romwalter Alfréd. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Az Új Század. (Kolozsvár.) Szabadgondolkodó, társadalomtudományi havi szemle. Szerkeszti Storfer Adolf. Nyomt. Újhelyi M. és tsa. II. évf. Megjelenik minden hó elején. Ára 6 korona.

Unitárius Közlöny. (Kolozsvár.) Szerkeszti Boros György. Kiadja a Dávid Ferencz egylet. Nyomt. Gámán János örököse. XIX. kötet. Megj. havonként. Ára 2 kor 40 fill. Egyleti tagoknak 2 kor.

Unitárius Egyház. (Székelykeresztúr.) Egyházi és iskolai lap. Szerkeszti Lórincai István. Kiadja a Székelykeresztúri vidéki unitárius lelkeskör. Nyomt. Szabó Kálmán. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Városi Közlöny. (Temesvár.) Hivatalos folyóirat. Kiadja a városi tanács. Nyomt. Csendes Jakab. IX. évf. Megjelenik havonként.

Vasárnapi Tanító. (Hajdú-Böszörmény.) Szerkeszti Balogh Lajos. Nyomt. Hoffmann és Kronowitz Debreczen. X. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Veszprémvármegyei Gazdasági Értesítő. (Veszprém.) A veszprémvármegyei gazd. egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Paur Ödön. Nyomt. Krausz A. fia. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Tagok ingyen kapiák.

V. H. O. Sz. (Szeged.) A vidéki hírlapírók országos szövetségének hivatalos értesítője. Szerkeszti a Szövetség titkára: Palócz László. Nyomt. Endrényi Imre. X. évf. Megjelenik havonként. A szövetség tagjainak ingyen jár.

A Zalavármegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Zala-Egerszeg.) Szerkeszti Orosz Pál. Nyomt. Unger Antal. 1906. évfolyam.

Zentai Gyorsíró. (Zenta.) Szerkeszti Fülöp Adorján. Nyomt. Traub B. és trsa. Szeged. VI. évf. Megjelenik évenként 10 szám. Ára 2 korona.

Összesen: 152.

II. TÖBBNYELVŰ FOLYÓIRATOK.

a) BUDAPESTEN.

Annales historico-naturales Musei Nationalis Hungarici. A Magyar Nemzeti Múzeum Természetrajzi osztályainak folyóirata. (Magyar, német, francia, latin.) (A Természetrajzi Füzetek folytatása.) Szerkeszti dr. Horváth Géza. Nyomt. a Franklin-társ. IV. évf. Évenként 2 füzet. Ára 30 kor.

Aquila. (M. és német.) Szerkeszti Herman Ottó. Kiadja a Magyar Ornithologiai Központ. Nyomt. a Franklin társ. XIII. évf. Évenként 4 füzet. Ára 10 korona.

Budapest Főváros Statisztikai Havifüzetei. Monatshefte des Budapesti Communal-Statistischen Bureau. (M. és német.) Szerkeszti Thüring Gusztáv. XXXIV. évf. Nyomt. a Székesfővárosi házi nyomda. Ára 8 korona.

Export-Revue. (Magy., német, francia, angol.) Szerkeszti és kiadja Katona Béla. Nyomt. Athenaeum. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Földrajzi Közlemények. Bulletin de la Société Hongroise de Géographie. (M. francia kivonattal.) Szerkeszti Cholnoky Jenő. Nyomt. Fritz Ármin. XXXIV. kötet. Évenként 10 füzet. Ára 10 korona. Tagoknak ingyen.

Földtani Közlöny. Geologische Mittheilungen. (M. és német.) Szerkeszti Dr. Pálffy Mór. Nyomt. a Franklin társ. XXXVI. kötet. Megjelenik havonként. Ára 10 korona. Tagoknak ingyen.

Főnyeremény. A magyar általános takarékpénztár részv. társ. változóletének sorsolási tudósítója. Verlosungs-Anzeiger. Szerkeszti Weil Miklós. Nyomt. Neuwald Illés. Havonként. Ára 4 korona.

Keleti Szemle. Közlemények az urajtajai nép- és nyelvtudomány köréből. (*Revue Orientale.*) (Magyar, német, angol, francia.) Szerkeszti Kúnos Ignác és Munkácsi Bernát. Nyomt. a Franklin társ. VII. évf. Megjelenik évenként háromszor. Ára 8 korona.

Kőfaragó. (Magyar és német.) Szerkeszti Gröschl Ignác. Nyomt. Világosság kvny. VII. évf. Havonk. Ára 1 kor, 20 fill.

Magyar Botanikai Lapok. — Ungarische botanische Blätter. (M. és német.) Szerkeszti és kiadja Degen Árpád. Nyomt. Pallas r.-t. kvny. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Magyar kir. Postatakarékpénztári Közlöny. (Magy. és horvát.) Nyomt. a Pallas r.-t. XXI. évfolyam Megjelenik havonként.

Magyar Nemes-Fémipar. (Ungarische Edelmetall-Industrie.) (Magyar és német.) Szerkeszti Révész Károly. Nyomt. Légrády testvérek. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Magyarország és a Nagyvilág. (Magy.-német.) Ungarn und die Weitewelt. Szerkeszti Dessewffy Arisztid. Nyomt. Hornyánszky Viktor. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Rovartani Lapok. (Német kivonattal.) Havi folyóirat, különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra. Szerkeszti Abafi Aigner Lajos és Csiki Ernő. Nyomt. Schmidl H. XIII. évf. Megjelenik évenként 10 szám. Ára 8 korona.

Start. Nemzetközi verseny- és vadászlap. (Magyar és német.) Szerkeszti Captain Forth. Nyomt. Légrády Testv. 1906. évf. Megjelenik? Ára 20 kor.

Szabók szaklapja. (Magy. és német.) Schneider Fachblatt. Szerkeszti Honti Géza. Nyomt. Fried és Krakauer. XIV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Szt.-Lukács-fürdő. (Mellékletromán ny.) Szerkeszti Bosányi Béla. Nyomt. Pesti knyomda r.-t. XIX. évfolyam. Megjelenik havonként.

La Toilette. (Magy. és német.) Szerkeszti Krausz Adolf. Nyomt. Buschmann F. XXV. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Varrógép-, kerékpár- és automobil-ujtság. (Magyar-német.) Nähmaschinen-, Fahrrad- u. Automobil-Zeitung. Szerkeszti Sándor Gyula. Nyomt. Országos központi községi ny. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Összesen 19.

b) VIDÉKEN.

Bácskai Kis Gazda. (Hódság.) A Bács-Bodrog vármegyei gazdasági egyesület Hódság-járásí fiók-egylet hivatalos közlönye. (Magyar és német.) Szerkeszti Wissinger Richárd. Nyomt. Raab János. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona. Tagoknak ingyen.

A Bécsi »Allgemeine Versorgung-Anstalt« tagjai érdekeinek meg-

védését czélzó pozsonyi egyesület közleményei (Pozsony). Szerkeszti? Nyomt. Angermayer Károly. 1906. Megjelenik? Ára?

Concordia. (Pozsony.) A pozsonyi Concordia Gabelsberger-gyorsíró-egyesület közlönye. (Magy. és német.) Szerkeszti Theisz. Nyomt. Freistadt Mór. XXI. évf. Évenként 6 szám. Ára 2 korona 40 fillér.

Délmagyarország. (Vajszka.) Južna Ugarska. (Magyar-horvát.) Szerkeszti Dr. Tumbász István. Nyomt. Bittermann József. Szabadkán. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Értesítő az Erdélyi Múzeum-Egylet Orvos - Természet - Tud. Szakosztályából. (Kolozsvar.) Sitzungsberichte der Medicinisch-Naturwissensch. Section des Siebenbürgischen Museumsvereins. (M. és német.) Szerkeszti Szabó Dénes és Fabinyi Rudolf. Nyomt. Ajtai K. Albert. XXX. évf. Megjelenik időközönként. Ára 6 korona.

Háztulajdonosok Lapja. — Hausbesitzer Zeitung. (Pozsony.) (Magyar és német.) A pozsonyi háztulajdonosok egyesületének közlönye. Szerkeszti és kiadja Pichler H. Alajos. Nyomt. Angermayer Károly. II. évf. Havonként. Ára 4 korona. Tagoknak 1 korona.

Levélbélyeg-Tözsde. Briefmarken-Börse. (Temesvár.) A temesvári egyesült nemzetközi levélbélyegyűjtők hivatalos közlönye és tulajdona. (Magy. és német.) Szerkeszti Abonyi Zsigmond. Nyomt. Délmagyarországi kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Magyar Földbirtokos. — Ungarischer Grundbesitzer. (Sopron.) (M. és német.) Szerkeszti Breuer Lajos. Nyomt. Romwalter Alfréd. VII. évf. Megjelenik kéthavonként. Ingyen.

Nyugatmagyarországi Gazda. Westungarischer Landwirth. (Szombathely.) A nyugatmagyarországi földművelők gazdasági egyesületének hivatalos közlönye. (Magy. német.) Szerkeszti Egan Imre. Nyomt. Egyházmegyei kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Csak tagok kapják.

Pozsonyvárosi Közlöny. (Pozsony.) Szerkeszti és kiadja Kánya Rikárd. (M.-német.) Nyomt. Alkalay Adolf és Fia. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Vasvármegyei Tűzrendészeti Közlöny. (Szombathely.) (Melléklete né-

met.) Szerkeszti Barabás István. Nyomt. Fischl Salamon. Vasvár. XIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Összesen 11.

III. NEM-MAGYAR NYELVŰ FOLYÓIRATOK.

I. Németek.

a) BUDAPESTEN.

Allgemeine Rundschau. Szerkeszti Brody H. Nyomt. Goldschmidt testvérek. 1906. Megjelenik időközönként. Egy szám ára 60 fillér.

Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn. Szerkeszti dr. Herrmann Antal. Nyomt. Hornyánszky Viktor. VIII. kötet. Megjelenik időközönként.

Lederarbeiter. Szerkeszti Bauer Gyula. Nyomt. Világosság r.-t. kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Orient. Organ der symb. Grossloge von Ungarn. Szerkeszti Pay'r Ede. Nyomt. Márkus Samu. XIX. (= 31.) évfolyam. Havonként jelenik meg. Tagoknak ingyen.

Pharmaceutische Mittheilungen der Reichspalatin-Apotheke. Szerkeszti Egger Leo. Nyomt. Pallas r.-t. kvny. VI. évf. Megjelenik évnegyedéenként. Ingyen.

Pharmakotherapeutische Rundschau. Mittheilungen aus dem Gebiete der Organotherapie. Szerkeszti Richter Gedeon. Nyomt. Franklin-társ. III. évf. Megjelenik negyedévenként. Ingyen.

Sanct-Antonius Blätter. Szerkeszti Buday Alfréd. Nyomt. Uránia kvny. VII. évf. Évenként 12 fűzet. Ára 2 kor.

Szekula Briefmarken Verkehr. Organ des intern. Philat. Verb. Genf. Sitz in Budapest. Szerkeszti Szekula Béla. Nyomt. Posner Lajos Károly. VI. évf. Havonként. Ára 2-50 frank; 2 márka.

Ungarische Biene. Szerkeszti Tanos Pál. Kiadja a Magyar Méhészek Egyesülete. Nyomt. Athenaeum r.-t. XXXIV évf. Havi folyóirat. Ára 6 kor., az egyesület tagjai 4 kor. tagdíj fejében kapják.

Ungarische pädagogische Revue. Szerkeszti és kiadja Szöllösi Jenő. Nyomt. Schlesinger Vilmos. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 7 korona 20 fillér.

Ungarische Rundschau. Familienmonatsschrift für Belletristik, Kunst,

Literatur, Wissenschaft und sociale Interessen. Szerkeszti Kun Jenő. Nyomt. Berkovits János kvny. III. évf. Megj. havonként. Ára 8 korona 40 fillér.

Ungarwein-Export-Revue. Fachzeitschrift für den Ungarwein-Export-handel. Szerkeszti Kovács Miklós. Nyomt. Athenaeum kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Volkswirtschaftliche Mittheilungen aus Ungarn. Kiadja a m. kir. kereskedelemügyi miniszterium. Nyomt. a Pesti kvny. 1906. évf. Megjelenik havonként. Ára 20 márka.

Zeitschrift für Ungarisches Öffentliches und Privatrecht. Szerkeszti Ságody (Sgalitzer) Gyula. Nyomt. Európa kvny. XII. évf. Meg nem határozott időben jelenik meg. Ára 20 korona.

Összesen 14.

b) VIDÉKEN.

Die Advokatur- und Notariatskanzlei. Unparteiisches Fachblatt zur Förderung der Berufs- und Standesinteressen der Advokatur- und Notariats-Beamten in Oesterreich. (Wien.) Szerkeszti Schweinburg S. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. Sopron. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Akademische Blätter. (N.-Szeben.) Organ d. siebenbürgisch-sächsischen Hochschüler. Szerkeszti Georg Barthmes. Nyomt. Krafft Vilmos. X. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. (N.-Szeben.) Uj folyam. Ny. Krafft Vilmos. XXXIV. köt. Időhöz nincs kötve. Kötete 4 korona 20 fillér.

Berith am. (Budapest—Wien.) Ein Monatsblatt zur Belehrung u. Unterhaltung. Szerkeszti Dalman Gusztáv. Nyomt. Márkus Samu. Budapest. XIV. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Grundbesitzer Zeitung. (Wien.) Organ für Haus- u. Gutsbesitz. Mit der Beilage Der Verkehrs-Sensal. Szerkeszti Lössl Henrik. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. Sopron. XIII. évf. Megj. havonként. Ára 8 korona.

Gut Licht! (Wien.) Zeitschrift für Amateur-Photographie. Szerkeszti Richter R. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. Sopron. V. évf. Havonként. Ára 5 korona.

Handels-Anzeiger. Organ für Handel, Industrie, Assekuranz-, Bank-, Sparkassen- und Verkehrswesen. (Sopron.) Szerkeszti Weisslitz M. Nyomt. Röttig G. és fia. XVI. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Hellmittel-Revue. (Wien.) Therapeutisches Organ, mit dem Beiblatt »Balneotherapeutische Revue«. Szerkeszti Goldmann Hugó. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia Sopron. IV. évf. Megj. havonként. Ára 5 korona.

Illustrierte Fremden-Zeitung »Reise-Begleiter«. (Wien.) Internat. Verkehrs-Führer der Monarchie. Szerkeszti Kaiser F. J. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. Sopron. IX. évf. Ingyen.

Jahrbuch für die Vertretung und Verwaltung der evangelischen Landeskirche A. C. in den siebenbürgischen Landesteilen Ungarns. (Nagy-Szeben.) Kiadja a tartományi consistorium. Nyomt. Drotleff József. XI. kötet. Időhöz nincs kötve. Ára 2 korona 40 fillér.

Kartell-Rundschau. (Wien.) Zeitschrift für Kartellwesen und verwandte Gebiete. Szerkeszti Borger József. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia Sopron. IV. évf. Havonként. Ára évi 30 korona. Egyes száma ára 3 korona.

Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde. (N.-Szeben.) Szerkeszti dr. Schullerus A. Nyomt. Krafft Vilmos. XXIX. évf. Havonként jelenik meg. Ára 2 korona.

Die **Kritik.** (Wien.) Monatschrift für das gesammte Kunstleben, unter Mitwirkung hervorragender Kritiker. Szerkeszti Röttig József. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia Sopron. II. évf. Havonként. Ára 10 kor.

Die **Militärische Welt.** (Sopron.) Illustrierte Monatschrift für alle Gebiete des Militärwesens und der neueren Geschichte. Szerkeszti és kiadják: Harbauer Károly és Schmidt János. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Mitteilungen des Siebenbürgischen Aerztereins. (Medgyes.) Szerkeszti Siegmund H. Nyomt. Reissenberger G. A. I. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Monatlicher Anzeiger des Christlichen Vereins Junger Männer. (Wien.) Szerkeszti Haberl János. Nyomt. Hor-

nyánszky Viktor Budapest. X. évf. Havi lap. Ára 60 fillér.

Monatsschrift für die Geschichte u. Wissenschaft des Judentums. (Breslau.) Szerkeszti és kiadja Braun M. Nyomt. Alkalay Adolf és fia. Pozsony. L. évf. Megjelenik havonként. Ára 9 korona.

Nachrichten des Soproner Comitats - Agricultur-Vereins. (Sopron.) Nyomt. Romwalter Alfréd. 1906. évf. Megjelenik időközönként.

Österreichisch-Ungarische Revue. (Wien.) Szerkeszti Habermann Gyula. Nyomt. Röttig G. és fia Sopron. 1906. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 19 korona 20 fillér.

Schul- u. Kirchenbote. (Brassó. Lásd az újságok között.)

Spiritus Revue. Zentralorgan für die gesamte Spiritusindustrie. (Wien.) Szerkeszti Schlesinger E. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. Sopron. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Ukrainische Rundschau. Vormalis Ruthenische Revue. (Sopron.) Szerkeszti Wolodymyr Kuschnir. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Volksgesundheit. (Medgyes.) Szerkeszti Siegmund Henrik. Nyomt. Reissenberger G. A. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona 80 fillér.

Die **Weltwirtschaft.** (Wien.) Zeitschrift für Kolonialwesen und Handelsgeographie. Szerkeszti Halperson József. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia Sopron. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 kor.

Zeitschrift für Handel und Gewerbe. (Wien.) Organ des Verbandes der Ganzfabrikaten-Industrien. Szerkeszti dr. Steiner Emil. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia Sopron. XII. évf. Megj. havonként. Ára 12 korona.

Zeitschrift des Internationalen Anwalt-Verbandes. (Wien.) Szerkeszti Löszl Henrik. Nyomt. Röttig Gusztáv és fia. Sopron. IV. évf. Megj. havonként. Ára 5 korona.

Összesen 26.

II. Angol.

BUDAPESTEN.

Chit-Chat. (Budapest.) Szerkeszti Nora de Vályi. Nyomt. »Pallas« kny. II. évf. Havonként. Ára 3 s. 6 d.

Összesen 1.

III. Franciaia.

BUDAPESTEN.

Revue Philatélique. Organe de l'association philatélique internationale Genève à Budapest. Szerkeszti Székula Béla. Nyomt. Engel Zsigmond. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 frank.

Összesen 1.

IV. Olasz.

VIDÉKEN.

Liburnia. (Fiume.) Rivista bimestrale del »Club Alpino Fiumano«. Nyomt. Mohovich E. V. évf. Kéthavonként. Ára 2 korona.

L'Impiegato. (Fiume.) Organo della Società degli impiegati commerciali e privati Nyomt. Mohovich E. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Összesen 2.

V. Szerbek.

VIDÉKEN.

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ. (Ujvidék.) Szerkeszti Szávits Milán. Nyomt. Popovits testv. 1906. évf. Évenként hat fűzet. Ára 1 korona. 40 fillér.

ПОАЕТ. (Versecz.) Oktató, mulattató és nevelési folyóirat. Szerkeszti Pavlovics M. P. Nyomt. Pavlovics M. P. III. évf. Megj. havonként. Ára 3 korona.

СНОМЕНАК. (Pancsova.) Szerkeszti és kiadja Martinovits Iván. Nyomt. Jovanovits testv. XIV. évf. Havi lap. Ára 4 korona.

СРПСКА БЕЗИДА. (Versecz.) Szerkeszti Pavlovics Milán P. Nyomt. Pavlovics Milán P. IV. évf. Megj. havonként. Ára 5 korona.

ЖЕЧКИ СБЕТ. (Ujvidék.) A szerb jótékony-egylet lapja. Szerkeszti Varagyamin Arkád. Nyomt. Branik r. t. kvny. (Popovits M. testvérek.) XXI. évf. Havi lap. Ára 2 korona.

Összesen 5.

VI. Tótok.

a) BUDAPESTEN.

Kožerobotnik. Szerkeszti Bauer Gyula. Nyomt. Világosság r.-t. kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 korona 60 fillér.

Listy Sväteho Antona. Szerkeszti Buday Alfréd. Nyomt. »Uránia« kny. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Posol Svätehoz Antona. Szerkeszti Sándorfi Ede. Nyomt. Stephaneum kny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Összesen 3.

b) VIDÉKEN.

Časopis Museálnej Slovenskej Spoločnosti. (Turócz-Sz.-Márton.) Szerkeszti Sokolik A. Kiadja a tót nemzeti múzeum. Nyomt. részv.-társ. (Társlapja: Sbornik . . .) IX. évf. Évenként 6 szám. Ára 2 korona.

Černokňazník. (Turócz-Sz.-Márton.) Szerkeszti Čajda György. Ny. Részv. társ. XXXI. évf. Havilap. Ára 4 korona.

Cirkevné Listy. (Liptószentmiklós.) Časopis venovaný záujmom cirkve evanjelickej a. v. Szerkeszti Jánoska György. Nyomt. Klimes és Pivko. XX. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Dennica. (Modor.) Ženský list pre poučenie a zábavu. Szerkeszti Vansová Teréz. Nyomt. Rohaček Simon. IX. évf. Havonként. Ára 3 korona.

Dobry Pastier. (Békéscsaba.) List pŕo rozširovani pravdy božej, i pro vzdelávaní krestanstva. Szerkeszti Sztanko György. Nyomt. Tevan Adolf. II. évf. Havonként. Ára 80 fillér.

Dolnozemský Slovák. (Ujvidék.) Politicko-spoločenský mesačnik. Szerkeszti Mičátek L. Nyomt. Rohaček Simon, Modor. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 50 fillér.

Evanjelický Kazateľ. (Liptószentmiklós.) Homiletický časopis. Szerkeszti Jánoska György. Nyomt. Klimes és Pivko. I. évf. Megjelenik kéthavonként. Ára 8 korona.

Hospodárske noviny. (Turócz-Szt.-Márton.) Časopis pre všetky odvetvia hospodárstva, domáci priemysel a národné hospodárstvo. Szerkeszti Kompš Páter. Nyomt. Turócz-szt.-mártoni r. t. ny. VI. évf. Megj. havonként. Ára 2 korona.

Kazateľna. (Lenge.) Szerkeszti Osvald Fer. Rikhárd. Nyomt. Salva Károly Liptó-Rózsahegy. XXVI. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Kráľovna Sv. Ruženca. (Jablonka.) Szerkeszti Pironcsák István. Nyomt.

Salva Károly. L.-Rózsashegy. XVIII. évf. Havi lap. Ára 1 korona 60 fillér.

Napred. (Pozsony.) Slovenský orgán sociálne democratickej strany uhorska. Szerkeszti Lehocky Manó. Nyomt. Alkalay Adolf. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Noviny malých s mnohými obrázkami. (Szenicze.) Szerkeszti, kiadja és nyomt. Bezsó János. VII. évf. Évenként 8 szám. Egyes szám ára 4 fill.

Obzor. (Liptó-Rózsashegy.) Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Szerkeszti és kiadja Salva Károly. Nyomt. Salva Károly. XVIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Orava. (Námesztó.) Politicko-spoločenský mesačník pre kresťanský slovenský ľud. Szerkeszti Ráth Ágoston. Nyomt. Schein M. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Politické články. (Besztercebánya.) Vychodia raz za mesiac. Szerkeszti Rippely Ede. Nyomt. Machold F. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Posol b. Srdca Ježišového. (Nagyszombat.) Szerkeszti Daubner Alajos. Nyomt. Winter Zsigmond. X. évf. Havi folyóirat. Ára 1 korona 60 fillér.

Praktický včelár. (Sajó-Kaza.) Časopis venovaný záujmom včelárstva. Szerkeszti Pomekács M. Nyomt. Machold F. Besztercebányán. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Sborník museálneho slovenskej spoločnosti. (Turócszentmárton.) Szerkeszti Sokolik A. Nyomt. Részvény-társ. kvny. XI. évf. Megjelenik évenként kétszer. (Melléklet a Časopis Mus. slov. spoločnosti-hoz.)

Slovenské Pohl'ady. (Turócszentmárton.) Szerkesztő és kiadó Škultéty József. Nyomt. a turóc-szt.-mártoni kvny. r.-t. XXVI. évf. Havi folyóirat. Ára 10 korona.

Slovenské Robotnicke Noviny. (Pozsony.) Časopis hájáci zájmy pracovného ľudu slovenského. Szerkeszti Lehocky Manó, később Bončo Gusztáv. Nyomt. Alkalay Adolf. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 40 fillér.

Stráž Na Sione. (Modor.) Szerkesztő és kiadó Zoch Pál. Nyomt. Rohaček Simon Modoron. XIV. évf. Havi folyóirat. Ára 2 korona.

Strom Serafický. (Szenic.) Mesačník, venovaný pre terciárov III. Sv. Fran-

tiška. Szerkeszti Zsekó Károly. Nyomt. Bezsó János. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 50 fillér.

Svetlo. (Vágújhely.) List spolkov modreho križa. Szerkeszti Chorvát János. Nyomt. Horovitz Adolf. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Zvolenské Noviny. (Zólyom.) Politicko-Spoločenský mesačník. Szerkeszti Medvecky Lajos. Nyomt. Klimes és Pivko. Liptószentmiklós. III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 50 fillér.

Összesen 24.

VII. Horvát.

BUDAPESTEN.

Crvena Sloboda. Radnički list. Szerkeszti Hudić Iván. Nyomt. Uránia kvny. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona 20 fillér.

Összesen 1.

VIII. Románok.

VIDÉKEN.

Advocatul Poporal. Foie juridică-administrativă. (Temesvár.) Szerkeszti Rotariu P. Nyomt. Csiróvics D. T. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Calicul. Humor și Satira. (Nagyszeben.) Szerkeszti Pop J. Nyomt. Roth Frigyes. XIX. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Economia. Foie economica ilustrată. (Karánsebes.) Szerkeszti Diakonovich Sándor. Nyomt. Egyházmegyei nyomda. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Musa Romana. (Balázsfalva.) Foie Musicală și Literară. Szerkeszti Mureșianu Jakab. Nyomt. Egyházmegyei kvny. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 16 korona.

Orizontul. (Kolozsvár.) Revistă pentru știință și literatură. Szerkeszti Moldován E. Vászoly. Nyomt. Carmen kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Pastorul Sufletesc. (Szilágysomlyó.) Periodic de predică. Szerkeszti Coste Alimp. Nyomt. Victoria kvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Reuniunea învățătorilor, români dela școalele populare confessionale ortodoxe. (Arad.) Organ periodic oficios.

Szerkeszti Moldován József. Nyomt. Gör. kel. rom. egyházm. nyomda. III. évf. Időközönként. Ára 5 korona.

Revista politică și literară. (Balázsfalva.) Szerkeszti Ciato Aurél. Nyomt. Gör. kath. papnevelő könyvny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 kor.

Transilvania. (Nagyszeben.) Szerkeszti Diaconovich Kornél. Nyomt. Főegyházmegyei kny. XXXVII. évf. Évenként 6 szám. Ára 10 korona.

Összesen 9.

IX. Bunyevác.

VIDÉKEN.

Neven. (Szabadka.) Szerkeszti Suda-revics V.; Nyomt. Kladek és Hamburger. XXIII. évf. Havilap. Ára 2 korona.

Összesen 1.

X. Vend nyelven.

VIDÉKEN.

Nevtepeno poprijeta Devica Marija. (Szombathely.) Zmozna goszpa vogrszka. Szerkeszti Klekl József. Nyomt. Szombathelyi egyházmegyei kny. III. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Összesen 1.

XI. Esperanto nyelven.

BUDAPESTEN.

Esperanto. Scienca kaj literatura monata revuo. Tudományos és szépirodalmi havi folyóirat. Szerkeszti Marich Ágoston. Nyomt. Nagy Sándor. II. évf. Ára 3 korona.

Összesen 1.

Összegezés.

Budapesten vidéken összesen

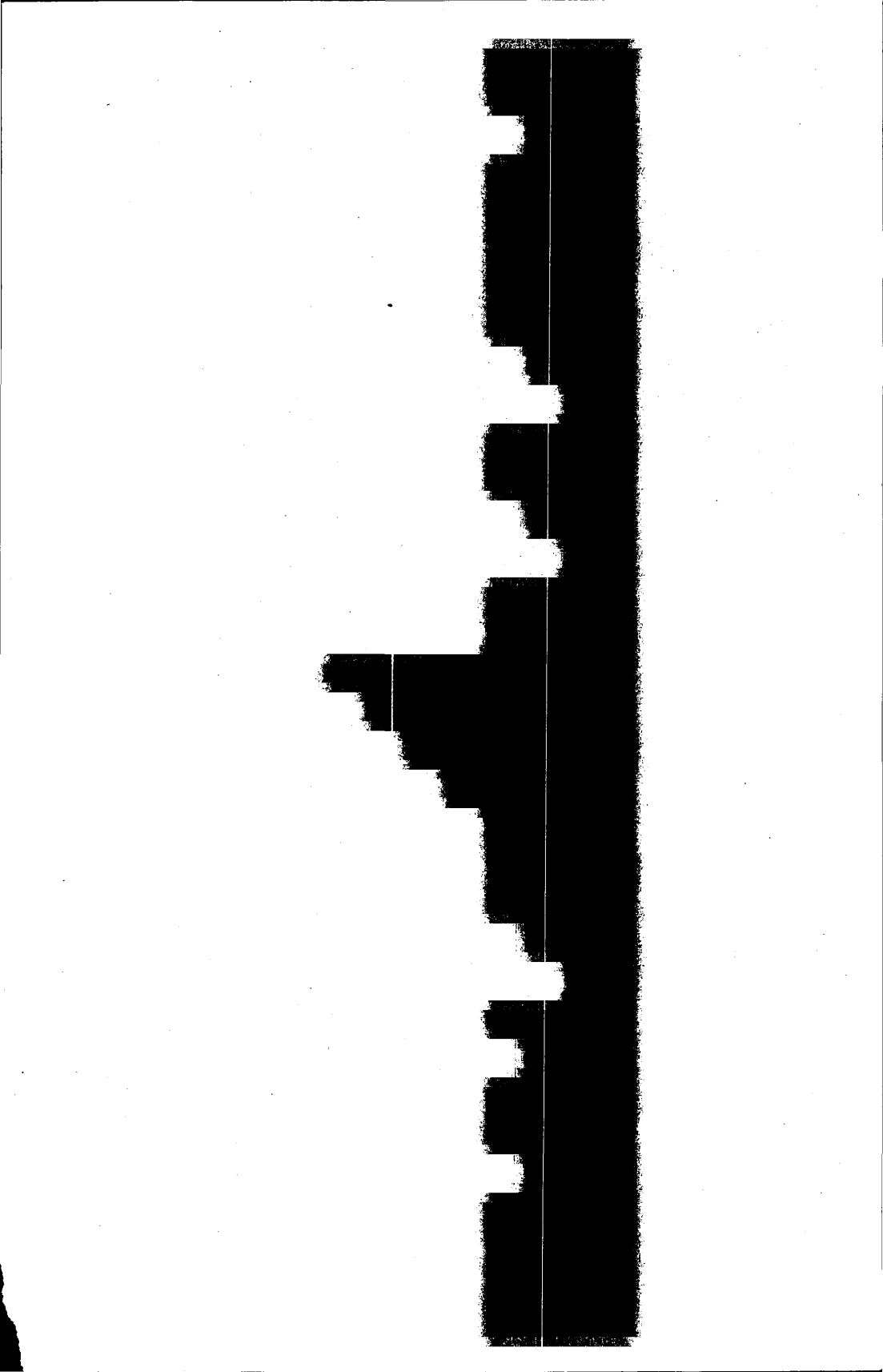
	Budapesten	vidéken	összesen
Magyar nyelvű folyóirat (ebből többnyelvű Budapestben 19, vidéken 11)	272	163	435
Német nyelvű folyóirat	14	26	40
Angol » »	1	—	1
Francia » »	1	—	1
Olasz » »	—	2	2
Szerb » »	—	5	5
Tót » »	3	24	27
Horvát » »	1	—	1
Román » »	—	9	9
Bunyevác » »	—	1	1
Vend » »	—	1	1
Esperanto » »	1	—	1
Összesen	293	231	524

FÜGGELÉK.

A magyar nyelvű hirlapok és folyóiratok statisztikája 1780-tól 1906-ig.

ZÁSZLÓ JÁNOSTÓL.

Az első magyar hirlap 1780 jan. 1-én jelent meg Pozsonyban (Ráth Mátyás <i>Magyar Hirmondó</i> -ja). Budapesten 1788 okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hirlap <i>Magyar Mercurius</i> címmel, hetenként kétszer járt, és Paczkó Ferencz betűivel nyomtatott Pesten. A második lap Pesten az 1806 jul. 2-án keletkezett <i>Hazai Tudósítások</i> : szerk. Kulcsár István. Ez volt az első magyar hirlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életű volt.	1862	elején	65	1884	elején	482
	1863	>	80	1885	>	494
	1864	>	70	1886	>	516
	1865	>	75	1887	>	539
	1866	>	81	1888	>	561
	1867	>	80	1889	>	600
	1868	>	140	1890	>	636
	1869	>	163	1891	>	645
	1870	>	146	1892	>	676
	1871	>	164	1893	>	699
	1872	>	198	1894	>	735
1830-ban 10 magyar hirlap és folyóirat jelent meg.	1873	>	201	1895	>	806
1840 elején 26 magyar lap volt hazánkban.	1874	>	208	1896	>	801
1847-ben 33.	1875	>	246	1897	>	1100
1848—49-ben 86 magyar hirlap jelent meg.	1876	>	240	1898	>	1207
1850 elején 9 lap adatott ki a magyar nyelven.	1877	>	268	1899	>	1103
1854 márcz. 5-én, mikor a <i>Vasárnapi Ujság</i> megindult, ezzel együtt 20 magyar hirlap és folyóirat jelent meg.	1878	>	281	1900	>	1132
1861 elején, midőn az első évi rendes hirlapkimutatást a <i>Vasárnapi Ujság</i> közli, 52 volt a magyar hirlapok és folyóiratok száma.	1879	>	321	1901	>	1156
	1880	>	368	1902	>	1216
	1881	>	356	1903	>	1262
	1882	>	412	1904	>	1330
	1883	>	427	1905	>	1615
				1906 elején		2292
				hirlap és folyóirat jelent meg		<i>magyar nyelven.</i>

A Magyar Könyvszemle új folyama.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára 1893-ban a Magyar Könyvszemle új folyamát indította meg.

A folyóirat, mint a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának hivatalos kiadványa s a magyar bibliografia egyedüli szakközlönye, 1876 óta áll a hazai tudomány érdekeinek szolgálatában. Első sorban a múzeumi könyvtár érdekeinek előmozdítására lévén hivatva, ismerteti annak egyes csoportjait; beszámol az évi gyarapodásról, a végzett munkáról és teljes megbízható képet ad a könyvtár belső életéről. Ismerteti a hazai és külföldi könyv- és levéltárakat, kiváló figyelmet fordítva ezek magyar és különleges bibliografiai vonatkozású anyagának felkutatására és közzétételére. Számot ad a hazai és külföldi könyvészeti irodalom termékeiről s figyelemmel kíséri a külföldi irodalom hazánkra vonatkozó kiadványait.

A Magyar Könyvszemle évnegyedes füzetekben, évenként márczius, június, szeptember és december hónapokban jelenik meg 24—26 ívnyi terjedelemben több műmelléklettel. Előfizetési ára egész évre 6 korona, a könyvárusi forgalomban 8 kor.; egy-egy füzet ára 2 kor.

Az előfizetési pénzeket a **Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatala** fogadja el; a folyóirat szellemi részét érdeklő közlemények a **szerkesztő címére** a **Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába** küldendők.

A Magyar Könyvszemle régi és új folyamainak kötetei kaphatók *Ranschburg Gusztáv* könyvkereskedésében, Budapest, *IV. Ferencziék-tere 2.* A régi folyam 2—16. kötetének ára kötetenkint 4 korona, az új folyam 1—15. kötetének ára kötetenkint 8 korona. Az előfizetések ezentúl is a *Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatalához* küldendők.

Megjelent és a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában kapható: *A hazai hírlapirodalom 1906-ban. I. A magyar hírlapirodalom, Zászló Jánostól. II. A nem magyar nyelvű hírlapirodalom, Kereszty Istvántól. III. Folyóiratok, Horváth Ignáciától. Függelék: A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája.* Ára 1 kor. 10 fillér.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE. — REVUE BIBLIOGRAPHIQUE HONGROISE.

Publiée par la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois
Directeur: M. François Kollányi.

Quatre livraisons par an; prix du volume Nouvelle série. XV. volume. 4-e
6 couronnes = 6 francs = 5 marcs. livraison. Octobre—Décembre 1906.

SOMMAIRE.

	Page
Dr. Eugène Vértesy. La correspondance de Jules E. Kovács dans la bibliothèque du Musée National Hongrois	289
Ladislav I. Szőnyi. Les filigranes de nos chartes en papier du XIV ^e siècle. (Quatrième et dernière partie)	300
Dr. Paul Gulyás. Catalogue descriptif des Aldines de la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois (Quatrième partie)	331
Indicateur officiel. Rapport sur l'état de la bibliothèque Széchényi du Musée National Hongrois dans le III ^e trimestre de 1907	352
La bibliothèque de l'Académie Hongroise des sciences en 1906	355
La bibliothèque du Musée National de Transsylvanie en 1906	356
Littérature. Denis Szűry: Un centenaire. Littérature — évolution de la langue. Par Σ . — Paul Gulyás: Les bibliothèques populaires de la Hongrie. Par $-z$ — n . — Emile Kumlik: Catalogue de la bibliothèque municipale de Pozsony. Par $G. P.$ — British Museum. Reproductions from illuminated manuscripts. I—II. Par $-sp-$. — Émeric Barcza: Bibliographia Sanctae Elisabethae. Par le <i>dr. Paul Gulyás</i> . — Otto Baschin: Bibliotheca geographica. XII ^e année. Par le <i>dr. Paul Gulyás</i> . — Revue des périodiques étrangers	363
Ignace Horváth. La littérature bibliographique hongroise dans le III ^e trimestre de 1907	375
Notices. Appel aux lecteurs de la Revue bibliographique hongroise. (<i>Dr. Paul Gulyás.</i>) — Sur l'exemplaire défectueux du conte populaire Argirus dans la bibliothèque du Musée. (<i>Sara Ferenczi.</i>) — Dispositions de la daterie contre la destruction des manuscrits au XVI ^e siècle. (γ) — Désinfection des livres. ($G-s.$) — Les nouveaux manuscrits de la Bibliothèque Nationale de Paris. (Σ) — La bibliothèque d'un citoyen d'Eperjes au XVII ^e siècle. (<i>Dr. B. I.</i>) — La bibliothèque d'un pasteur au XVII ^e siècle. (<i>Eugène Zoványi.</i>)	375
Changements dans l'état des imprimeries en Hongrie du 16 septembre au 30 novembre 1907	384
Table des noms et des matières	385

Siège de la rédaction et de l'administration: *Magyar Könyvszemle*
Budapest, Musée National Hongrois.